

Herbarium Oth. Brunfelsii, tomis tribus : Exacto tandem studio, opera & ingenio, candidatis Medicinae Simplicis absolutum. Quorum contenta, Index cuiusq[ue] Tomorum suo loco explicat.

<https://hdl.handle.net/1874/453130>

NOVI
HERBARIII
TOMVS

II

PER OTHONEM
BRUNFELS
IVM
DENVO NATVS.

¶ Continens quæ uersa pagina
subnotantur.

Subiecto Indice, rem ob oculos omnem uel
digito monstrans.

✻ ARGENT. apud Ioannem Schottum, cum
Cæs. Maiest. Priuilegio ad Sexennium.

M. D. XXXVI.

NOVI
HERBARI
TOMVS

PER
BR
YVM
DENVO NATVS

Compositum

1623

1623

M. D. XVII

DE VERA

HERBARVM cognitione
APPENDIX,
cui sequentia insunt.

- 1 Exegesis omnium Simplicium Dioscoridæ, & quomodo ijs quæ in Officinis seruantur respondent. fol. 99
- 2 Scribonij Largi Medici uetustissimi, de Simplicibus fragmentum. 127
- 3 Io. Mainardi Ferrarien. Medici nostri seculi clarissimi, Annotationes aliquot Simplicium, e scriptis eius extractæ. 128
- 4 Nicolaus Leonicensus de falsa quarundam herbarum inscriptione a Plinio. 180
- 5 Pandolphus Collinutius de interpretatione Simplicium quæ sunt apud Plinium, calu- nijs Leoniceni respondens 205
- 6 Generosi Comitis Heremanni a Neüenar cen- suræ aliæ Herbarum super eadem re. 232
- 7 Leonardi Fuchsi, Principis Brandenburg. Medici Annotationes de Simplicibus, a medicis hæctenus perperam intellectis, & æstimatis. 285
- 8 Do. Ioachimi Schylleri Medici iudicium de Garyophyllis. 271
- 9 Hieronymi Tragi medici dissertatione fere quinquaginta, de herbarum quarundam nomenclaturis 272
- 10 Marci Gatinarix medici quondam Ticinen. Annotatio una & altera de Taraxaco, Ci- corea, Iua, Esula, & Soldanella. 282
- 11 Iacobi de Manlijs Alexandrini, interpretatio Simplicium, secundum ritum Officinarum. 283
- 12 Hieronymi herbarij Apodixis Germanica, ex qua facile uulgares herbas omnes licebit perdiscere. 399

C O N T E N T A.

☞ Rhapsodiæ Herbarum T O M I Secundi.

Hederarum typi duo.	8	Acori	52
Peoniæ.	13	Apiorum & Petroselini	53
Caprifolij 1	16	Iaceæ	54
Pulicariarum typi duo	20	Gladioli	55
Feniculi 1	25	Herbæ fullonum 1	56
Serpilli 1	26	Libanotidis	57
Scabiosæ 1	29	Maioronæ	58
Eupatorij 1	31	Lappati 1	59
Solani 1	33	Meliloti 1	60
Hirundinariæ 1	39	Nasturtij 1	61
Fragariæ 1	21	Mentarium 1	62
Roriciconiæ 1	20.	Polypodij	63
Scolopendrij 1	22	Saluiæ	64
Liliorum	28	Valerianæ	65

☞ Herbæ remissæ ad. I. T O M V M, uel alias ut ignotæ, non descriptibiles.

Parietaria	23	Dondernegelin	66
Solidago	29	Cardus triplex	69 & seq.
Penitaphyllon duplex	37	Acetosa	70
Gensbluom	38	Vnifolium	71
Scheiffkraut	23	Herba Trinitatis	72 & seq.
Garyophyllata	27	Malua triplex	73
Eberwurtz	20.	Sanicula minor	74
Synnau	57	Sanguinaria	75
Fleyschbluom duplex	58	Raponeoli	76
S. Jacobs bluom	60	Artemisia	77
Negelblümlin	61	Tanacetum	78

D. Generosis COMITIBVS, & Dominis
D. Bernardo, Othoni, & Vuolphgango
a S O L M S, patri, cum duobus
filijs, dominis suis gratiosis,
Otho Brunfelsius
S. D.

Fortasse & in nos iactabunt Celsi. V. qd de Cicyco quondā scriptore lusit poeta Horatius,
Nec sic incipies, ut scriptor Cicycus olim,
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum,
Quid dignum tanto, feret hic promissor hiatus?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Siquidem post diuturnum illud silentium, *καὶ μνημονεύει χρυσὸν ἄσπρον*, amplissimasq; spes illas, quas de
hoc secundo Tomo, uestrę sibi Celsi. conceperant, uix tandem pauculas herbas proferimus, &
eas partim in priori descriptas Tomo, partim incognitas, & e Medicorū schola exoletas. Con-
tigitq; & nobis, ut amphorā instituentibus, plane urceus exierit. Verum huius negligentię, ut
priuaram aliquando rationē reddemus Celsi. V. ita et apud herbarię ac simplicis medicinę stu-
diosos, publica apologia nos purgabit, ubi libellum nostrum ediderimus in lucem, quem
de Synonymis nunc in manibus habemus. Et ut rem uno uerbo retegam Celsi. V. iam immen-
sum in ipso medio opere tēditū nobis obrepit, ut nisi tātis id a nobis precibus efflagitassent, adeo
q; & extorsissent doctiss. ac longe clarissimi uiri, D. Heinrichus ab Heppendorff, D. Nicolaus
Gobelius, & D. Ioannes Sapidus, alteri eam demandaturi prouinciam fuisset: quibus sane
ut amicis, multis nominibus nobis charissimis, fas non fuit quicquā denegare: ita sane, si quid
sue fugi, siue ineptum etiam, posthac in eo genere a nobis scribetur, illis sane debetur autori-
bus. Quamquam & in hanc diem ea torqueamur molestia, quę quouis Aethnæ onere, humē-
nis nostris grauius incumbit, atque ideo tamen excutere non licet, quia typographo obstricti
necessario sumus, cui fuerat gratificandum; cū alioqui, aut alio officio, aut ueriori, faciliorq;
argumento poteramus fidē nostrā redimere a Celsi. uestris. Vestrarum igitur Celsi. erit, cum to-
tum hac uice pensum reddere non ualeamus, saltem ταῦτα λιπὴν accepta habere. Et quemadmo-
dum ego corporalia uestra beneficia magnifacio, ita si non adamuslim mea respon-
deant literaria, quod reliquum est uestro splendore, uestraq; magnificentia fardire dignamini,
δὲ χροθὲ ὄν ἕμιν ἄσ ὀυδὲν γὰρ ἄλλο ἔχω. Quod si letioribus auspicijs nos exce-
perit sequens annus, tum & nos quoq; maioribus uigilijs, acriori-
busq; studijs ornabimus sequentem librum nostrum. De tam
prolixo quoq; Apendice, & cur in illo pugnantes
scriptorū sententias iuxta posuerimus, in Sy-
nonymis quoq; nostris ratio reddet.
Interim bene ualeant Celsi. V.
quas ut Dominus
quam diutissime nobis seruet, uehementer optamus. Argen
rorati quarto Nonas Decembris, Anno a Ser-
uatore nostro nato domino Ihesu
Christo millesimo quingen-
tesimo trigesimo
primo.

Maur Eppew.

Hedera.

Eppher.

C

De HEDERIS omnium generum,
Rhapsodia PRIMA.

Nomenclatura.

Hedera Græce, κίσαρος, χρυσόκαρπος, κίσιον, ἄσπληνος.

Latine, Syluamater, Hedera.

Germanice, Eppheru.

Summaria descriptio HEDERARVM
ex Dioscor. lib. 2.

Hederarum
genera.

ULTAS HEDERA DIFFERENTIAS
as in specie sortit̄, generalissimas autē treis. Nam quæ-
dam candida est. Altera nigra. Tertia Helix. Candida
fructū fert candidum. Nigra, nigrum, aut Croci amu-
lum, quam uulgus Dionysiam uocat. Helix fructum non gignit, sed ter-
nues habet palmites, & folia parua, angulosa, & rubra.

De multis HEDERAE Generibus ex
Plinij lib. 16. cap. 32.

Hedera iam dicit̄ in Asia nasci. Negauerat Theophrastus: nec in India,
nisi in monte Mero. Quin & Harpalum omni modo laborasse, ut fereret
eam in Medis, frustra. Alexandrum uero ob raritatem ita coronato exer-
citu, uictore ex India redisse, exemplo Liberi patris: cuius dei & nunc
adornant thyrsos, galeasq̄, etiam & scuta, in Thraciæ populis, in solenni-
bus sacris. Inimica arbor satis omnibus, sepulchræq̄, ac muros rumpens:
serpentium frigori gratissima, ut mirū sit illam in honore ullo habitari.
Duo genera eius. Prima ut reliquarum, mas, & foemina. Maior traditur
mas, corpore, & folio duriore ac pinguiore, & flore ad purpurā acceden-
te. Vtriusq̄ autem flos similis est rosæ syluestri, nisi quod caret odore. Spe-
cies horū generum tres. Est enim candida, & nigra Hedera, tertiæq̄ que
uocatur Helix. Etiamnū hæ species diuiduntur in alias: quoniam est alia
fructu tantum candida, alia & folio. Fructumq̄ candidum ferentium alia
is densus acinus, & grandior, racemis in orbem circumactis, qui uocant̄
tur Corymbi. Item Selenitium, cuius est minor acinus, sparsior racemus.
Simili modo in nigra. Alicui & semen nigrum, alijs crocatium. Cuius cor-
ronis poëtæ utuntur, folijs minus nigris: quam quidam Dionysiam, alij
Bacchicam uocant, maximis inter nigras corymbis. Quidam apud Græcos
etiamnum duo genera huius faciunt, a colore acinorum, Erythra-
num, & Chrysocarpum. Plurimas habet differentias Helix: quoniam
folio maxime distat. Parua sunt & angulosa, concinnioraq̄, cum reliquo-
rum genera simplicia sint. Distat & longitudine internodiorum, præci-
pue tamen sterilitate: quoniam fructum non gignit. Quidam hoc aratis
esse, non generis existimant: primosq̄ esse Helicem putant, fieri Hedera
uetustate. Horum error manifestus intelligitur: quoniam Helicis plura
genera reperiuntur, sed tria maxime insignia. Herbacea ac uirens, qua-

Hederarum
species tres.

Cormybi.
Selenitium.

Helicis gene-
ra.

plurima est: altera candido folio: tertia uersicolor, quæ Thracia uocatur. **A**
 Etiamnum Herbaceæ tenuiora folia, in ordinem digesta, densioraq;. In az-
 lio genere diuersa omnia. Et in uersicolori alia tenuioribus folijs, ac simi-
 liter ordinatis densioribusq;. In altera neglecta omnia hæc. Maiora quo-
 q; ac minora sunt folia, macularumq; habitu distant. Et in candidis, alia
 sunt candidiora. Adolefcit in longitudinem maxime Herbacea. Arbores
 autē necat Candida, omnemq; succum auferendo, tanta crassitudine au-
 getur, ut ipsa arbor fiat. Signa eius, folia maxima atq; latissima, mammas
 erigentis, quæ sunt cæteris inflexæ: racemi stantes, ac subrecti. Et quan-
 omniū generi radica brachia, huic tamen maxime ramosa ac robu-
 sta. Ab ea nigre. Sed proprium albæ, quod inter media folia emittit bra-
 chia utrinque semper amplectens. Hæc est & in muris, quamuis ambire
 non possit. Itaque etiam pluribus locis intercisa, uiuit tamen, duratque,
 & totidem initia radicum habet quot brachia, quibus incolumes & soli-
 das arbores fugit ac strangulat. Est & in fructu differentia albæ, nigreque
 Hedere: quoniam alijs tanta amaritudo acini, ut aues non attingant. Est
 & rigens Hedera, quæ sine adminiculo stat, sola omnium generum, ob
 id uocata Cissos. E diuerso, nunquam nisi humi repens Chamæcissos.

Hederae can-
 didæ signa.

Hedera rigens,
 Chamæcissos

Ex Theophrasto lib. 3. cap. 18.

HEDERA MULTIGENIA EST. QVAEDAM ENIM HV
 ni repens. Quædam se in excelsum attollens. Et excelsarum genera plura, sed trina summa pa-
 tescent, Candida, Nigra, tertiaq; Clauicula. Horum item species plerq;. Quippe alia fructu
 tantum candida. Alia etiam folijs. Rursum fructum tantum candidum ferentium, alia notu-
 culum, densum & uelut in globum circumactum profert, quam Corymbiam quidam uocau-
 runt. Athenienses. Acharnicam reginā eam appellant, Alia minorem, sparsioresq; modo Ni-
 gra. Sed Clauicula differentijs maximis discernitur. Etenim folijs plurimum distat, cum parui-
 stant etiam internodiorum longitudine, atq; etiam sterilitate: quoniam fructum quædam non
 ferant. Ergo Clauiculæ plura genera, sed quæ conspectiori, summaq; occurrunt, tria sunt. Her-
 bacea ac uirens, quæ plurima est. Secunda candida. Tertia uersicolor, quam Thraciam quidam
 appellant. Et harum quæq; distare uidetur. Quippe Herbaceæ quædam folio tenuiori, longi-
 ori, atq; etiam densiori: quædam minus hæc omnia habens. Et in uersicolorum genere, alia fo-
 lio ampliore, alia minori. Macularumq; habitu diuersa pari modo, & magnitudine, coloreq; di-
 stant. Autu perfacilis Herbacea, inque plurimū uenit manifesta, quæ hederescat affirmant, non
 tantum folijs, quæ maiora, latioraq; habet, uerum etiam germinibus. Protinus enim erecta ge-
 rit, non inflexu gracilitate et longitu dine. Herbacea uero crassiora, leuioraq; ac Hedera, ut se-
 men proferre incepit, germen sublime, rectumq; edit. Est quidem uniuersa Hedera radice nume-
 rosa, densa, flexuosa, surculosa, crassa, nec minus alta, sed præcipue nigra: et inter candidas quæ
 asperrima, immitissimaq; habet. Quamobrē eius amplexus arbores omnes infestat. Omnes em
 necat, et exiccat, ablato alimento. Grassatur hæc maiorem in modum, atq; arborescit intantū,
 ut per se ipsam Hedera arbor fiat. Attamen ex maiori parte, semper super aliud uitam degere
 solet, atq; ut ita dixerim, amplexicaulis est, uti pro sua natura, uel quiddam eiusmodi ilico g-
 rit. Nam e graminibus radicales assidue inter folia mittit, quibus arboribus, murisq; obrepit,
 quasi de industria a natura exhibitum, atq; ita humorem auferens, exhauriensq; arefacit. Et si
 inferius succidatur, nihilominus uiuere durareq; potest. Habet & aliud discrimen non medio-
 cre in fructu. Nam alius dulcis, alius uehementer amarus, tam in candida, quam in nigra Aliū
 aues mandunt, alium non attingunt. Hedera ita habet.

Corymbia
 Hedera.

De HEDERAE temperamento ex
 Galeno lib. 7. Simplicium.

HEDERA ex contrarijs composita est facultatibus. Habet enim quiddam adstringentis
 substantiæ, quam terrenam & frigidam esse ostendimus. Habetq; etiam nonnihil æris, quam ea

C lidam esse uel gustus comprobat. Nec deest tertia: aqueam namque substantiam quandam repidam obtinet, certe si uiridis sit. Siquidem dum arescit, hæc prima exhalet necesse est, manetque quæ terrea est, frigida, adstringensque, & ea quæ calida & acris.

Viridis autem, folijs eius in uino decoctis, ulcera grandia conglutinat, quæque maligna sunt, ad sanitatem reducit. Tum igne factas exulcerationes, cicatrice includit.

Porro cum aceto decocta folia, lienosis profunt.

Flores autem quodammodo ualidiores sunt, ut ad leuorem redacti, cum cerato ambustis conueniant.

Præterea succus medicamentum est errhinon, hoc est, in nares fufum, capiti purgando idoneum.

Tum uetustas aurium fluxiones sanat.

Ad hæc ulcera uetera, tum in auribus, tum in naribus.

Porro si acrior appareat, aut rosaceo, aut dulci oleo miscetur.

Lachryma eius lendes interimit.

Pilis nudat: usque adeo calide potestatis, ut obscure adurat. Est enim uetus luteus quidam liquor, sicut aliæ omnes lachrymæ.

¶ Vires & iuuamenta ex Dioscorido

scoride lib. 2.

HEDERA omnis acris est, & adstringens.

Nervos tentat. Flos trium digitorum carptu, facit ad dysentericos, in uino bis die potus.

Ambustis cum cerato illinitur.

D Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant.

Foliorum & corymborum succus, cum irino unguento, melle, aurum in tro, naribus infunditur.

Et contra ueteres capitis dolores, caput eo cum aceto & rosaceo perfundi utile est.

Purulentis auribus, aut dolentibus cum oleo medetur.

Iuuamenta
Nigræ,

Nigræ Hederae succus, aut e poti corymbi corpus infirmant: mentemque turbant largius sumpti.

Acini quinque triti, calefactique in punico cortice, cum rosaceo, si instillentur a contraria aure, dolorem dentium mitigant.

Denigrant capillum illiti corymbi.

Folia in uino decocta, illinuntur omnium ulcerum generi, etiam si caecæ sint.

Vitia cutis in facie, & ambusta sanant, uti antea diximus decocta.

Mouent menses triti, & subditi corymbi.

Idem poti post purgationes sceminarum, drachmæ pondere, concipiendi spem adimunt.

Pediculus foliorum melle irrigatus, ac uulua inditus, menstrua & partus extrahit.

Instillatus succus, putrida tædia narium, graueolentiamque emendat, & sanitati restituit.

Lachryma Hederæ Philothrum est.

Illitu pediculos enecat.

Succus in aceto potus, contra phalangia prodest.

EX BARBARI COROLL.

Hederā frutices quidē uendicant, sed arborū magnitudinē crescendo æquat. folia primū angulosa, processu rotundant. Multa ei gñā. Humi reperit Chamæcissos: de qua in loco, Celsarum tria capita. Candidū. Nigrum. Et Helix, id est, Clauicula, siue Pampinus uocata. Candidū aliud fructu solo, aliud fructu & folio. Id quod fructu solo candet, aut crassiusculū, densum, globatum, & Corymbias uocat. Athenis uero Acharnicon irriguū, aut minorem acinum, sparsioresq; racemū, & Silenition appellant. Simili modo in nigra, cui & suæ quædam differentie sunt, sed minus perspicuæ. Alicui em̄ semen nigrum. Alij crocaceum, cuius coronis poere utabant, folijs minus nigris: quā & Nysia, & Bacchicā, et Dionysia uocabant, maximis inter nigras corymbis. Alij duo genera fecerunt a colore acinorum, Erythranon, & Chrysoatona. Hederæ simplicia, rotundioraq; distat & longitudine internodiorū, præcipue tamē sterilitate: quoniam fructum non gignit. Quidā hoc ætatis uitū intelligunt, primoq; esse Helicem, & Hederā senectute fieri: quod quidē falsum esse Theophrastus & Plinius contendunt: cū quia foliū & germen Helicis ab Hederæ q̄libet annosæ folio plurimū differat: tum quia plures eius differentie noscantur. Herbacea, seu uirens, quæ numerosissima est. Altera folio alto. Tertia uersicolore, quæ Thracia uocatur. Herbaceæ duplex genus. In uno tenuiora folia, digestaq; per ordinē, longiora densioraq; in altero diuersa omnia in minus. In uersicolori quoq; alia folio crebriore, tenuiore, ordinato: in altera incondito, nūc maiore, nunc minore, maculosoq;. In candido gñe, alia plus, alia minus sunt candida. Crescit in longitudinem potissimū Herbacea. Nunc reuertor ad Hederā. Hederā ubi semētescere occipit, germē sublime, rectūq; agit. Radice numerosa, conorta, densa, crassa, lignosa, nec admodū profunda, p̄sertim nigra. Et candidarū quæcūq; asperima, imitissimaq; est. Hæc & arbores amplexu & suctu strāgular, tanta crassitudine, ut ipsa per se arbor fiat. Signa eius, folia maxia & latissima, māmas, hoc est, germina subrigentia, quæ sunt cæteris inflexæ. Racemi stantes atq; recti. Radicosa & robusta. Huic maxime uni brachia. Post ipsam Nigræ: sed propriū Albæ, q̄ inter media folia emittit brachia, q̄bus arbores cōplectit, & brachia, ob id flexipedæ cognomēto apud poetas. In nigra & alba alijs dulcedo Acini: alijs tanta amaritudo, ut aues nō attingāt. Est & rigens Hederā, q̄ sine adminiculo stat sola oīm generū, ob id uocata Cissos a Theophrasto & Plinio, quasi Columellā in eo uocabulo significent. Sed summa diuisio ipsdē autoribus, in marē, & forminā, q̄ altera foliū durius, pinguis, maius habet, & florem ad purpurā accedentē: altera non habeat. Vtriq; tū flos syluestri rosæ similis, sed minor & inidoneus. Quæ descriptio uideēt recētoribus quibusdā non Hederæ, sed Cistho cōueniens, cui et sexus et flos p̄nici tribuitur. Sed Theophrastū sequutus est Plinius li. stirpiū sexto, hæc ipsa non de Cistho, sed de Hederā prodentē. Hederā Theophrasti ætate in Asia nasci nō poterat: nec in India, nisi mōte Mero, unde ortus est Bacchus. Frustra & Harpalū laborasse oīmo do tradūt, ut sereret eam in Medis. Inimica arbor satis oībus, sepulchraq; ac muros rūpens. Serpentiū frigori gratissima. Vfos in funes, & armamēta nauīū Hederā ueteres, autē est Athenæus, quā e Rhodano petebāt, ut Canabim. Catonis experimentū, uolenti scire, aqua in uinū ad dita sit, nec ne: ut uasculū e materia huius faciat, uinū quod erit dilutum, transluet, aqua manebit. nec em̄ continet uinū inquit uas Hederaceum. Quod poculi genus græci Cissybion, ab Hederā uidelicet appellant, q̄q; pro quocūq; ligneo id accipitur. In quo significatu & Cymbiū, & Cypellū quandoq; sit. Alij uetustos calices Cissybia intelligunt, propterea q̄ in Didymei Iouis dedicatione folijs hederaceis libare moris fuisset. Cymbia uero, quæ ansis careant, oblonga, & angusta, nauigij spēm præbentia. De Hederā Cilicia, quæ tamē Hederā non est, in Smilace tractatione quarto uolumine monstrabit. Cisson, hoc est, Hederā p̄sionē Liberi patris fuisse Græcia confinxit, in noīs sui fruticē conuersum, dū minister cū eo deo saliens, terræ allisus perijt. Athenienses Citton ipsum Bacchū uocant, & apud se Acharnis uico natā Hederā primo uolunt, ut inquit Pausanias. Syluestre Hederā cerui phalangio p̄cussi mandūt, & liberant. Aelianus autor.

E X M. V E R G. C O M M.

Numerantur a Plinio uiginti Hederarū genera, folijs, corymbis, uiticulis, altitudine, humilitateq;, & usu diuersa, omnia a Theophrasto diuersis locis accepta. Copiosiorq; ille generū numerus, quē in ore oīm fuisse quondā uerisimile est, occasionē ut nos credimus scriptorem hunc exscribentibus attulit, ut a principio statim Hederarū historiæ tā multis, tamq; diuersis appel-

A

Theophr. li. bro. 6. cap. 2. Pli. li. 16. ca. 34 lib. 24. cap. 10.

Helix. Hederā.

B

Cissybion. Cymbia.

C lationibus, non una nominaretur planta, sed unius plura numerarentur genera.

¶ Paulus A E G I N E T A de H E D E R A.

Ciffoſ ex contrarijs conſtat potentijs, Stringit enim, & refrigerat, atq; cum quadã acrimonia calefacit, eſſentię aquoſę particeps, uiridis tepida.

Viridia ergo folia incocta uino, uulnera conglutinant.

Ambuſta igni, & Spleneticos iuuant.

Succus medicamentum eſt *ψίγιον*, id eſt, quod naribus iniectum cerebrũ perpurgat.

Tum inueteratas Aurium fluxiones ſanat.

Lachryma eius longe acutior, lentes perimit, & pilis nudat.

¶ Apuleius de Hedera.

Ad C A L C V L V M.

Herbæ Hederae baccas, aut ſeptem, aut undecim contritas, ex aqua potui ſumptas, mire Calculos in ueſica congregatos frangere & extrahere per urinam, certum eſt.

• Ad C A P I T I S dolorem.

Herba Hedera cum oleo roſaceo, & ſucco eius mixto uino, tempora, uel frontem perfricabis, ſedat dolorem.

Ad S P L E N I S dolorem.

D Herbæ Hederae nigrae grana primo. 2. ſecundo. 5. tertio. 7. quarto. 8. quinto. 11. ſexto. 13. ſeptimo. 15. octauo. 17. nono. 19. decimo. 21. in uino bibuntur diurnis diebus: ſi febricitat, in aqua calida, maximo auxilio lientis auxiliatur.

Ad phalangiorum M O R S V S.

Herbæ Hederae radicis ſuccus bibatur.

Item ulceribus Hedera ex uino decocta, utiliter imponitur.

Ad N A R E S graeolentes.

Herbæ Hederae ſuccus bene colatus in nares infunditur.

Ad A V R I V M uitia, & eis qui minus audiunt.

Herbæ Hederae ſuccus mundiffimus cum uino ſtillatus medetur.

Ne C A P V T a ſole doleat.

Herbæ Hederae folia molliffime trita in aceto, & oleo roſaceo, aduersus omnem capitis dolorem fronti illinuntur.

¶ De uarijs generibus Hederae, uide in Appendice plura.

De P A E O N I A,
R H A P S O D I A .II.

A

Nomenclaturæ.

Græce, γλυκύδιον. παιώνια.

Latine, Pæonia. Casta.

Germanice, Königsblüm. Pechtenblüm.

De P A E O N I A E generibus ex
Dioscor. lib. 3.

PA E O N I A E duo genera sunt. Mas folia Juglandis habet. In fœmina uero Smyrni more diuiduntur. Summo caule siliquas emittit ueluti græcas nuces. In quibus quum dehiscunt, multa granula rubra, acinis punicatorum similia inueniuntur, & in medio nigra, quinque, aut sex, purpurea. Radix maris tenuis, digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu adstringens, alba. Fœminę radicibus ceu glandes circiter septem, aut octo inhaerent, ut in Hastula regia.

P L I N I V S lib. 25. cap. 2.

Vetustissima inuentu Pæonia est, nomenclaturę autoris retinet, quam quidam Pentorobon appellant, alij Glycysiden. Hęc quoque difficultas est, quod eadem aliter alibi nuncupatur. Nascitur opacis montibus, caule inter folia digitorum quatuor, ferente in cacumine ueluti græcas nuces quatuor, aut quinque. Inest ijs semen copiosum, rubrum, nigrumque. Hęc medetur & faunorum in quiete ludibrijs. Præcipiunt eruere noctu, quoniam si pius martius uideat, tuendo in oculos impetum faciat.

Eadem ferè
Theophrast.
lib. 9.

De P A E O N I A E temperamento ex Galeni lib. 6.

Glycysida, quam Pentorobon, & Pæoniam uocant, radicem habet leuiter adstringentem, cum dulcedine quadam, ac si plusculum dentibus mandas, acrimoniam item quandam subamaram esse percipies. Proinde mensesciet ex melicrato amygdali pota quantitate. Sane tundere eam necesse est, ac ita cribratam inspergere. Expurgat porro etiam iecur obstructum, & renes: sed hęc efficere nata, quia acris et subamara est. Quia uero etiam quiddam adstrictorium obtinet, in uentre prouenientes fluxiones sistere potest. Cæterum eam nunc in austerorum uinorum quopiam decoctam potare conuenit. Est porro omnino et resicatoria. Eapropter haud desperauerim, eam ex collo pueris suspensam, merito comicialem morbum sanare. Equidem uidi puellum quandoque octo totis mensibus, morbo comiciali liberum: ac postea forte fortuna, cum quod a collo suspensum erat, decidisset, protinus denuo conuulsione correptum, rursusque suspensum in locum illius alio, inculpate postea egisse. Porro uisum est mihi, satius esse, rursus id collo detrahere, certioris experientię gratia. Id cum fecissem, ac puer iterum esset conuulsus, magnam recentis radicis partem ex collo eius suspendimus: ac deinceps prorsus sanus effectus est puer, nec postea conuulsus est. Rationabile itaque erat, aut partes quasdam a radice defluens

Experimentum
contra morbum
comicialem.

B

Ctes, ac deinde per inspirationem attractas, affectos ita locos curare, aut actum rem a radice assidue mutari & alterari. Nam hoc pacto succus cyrenaticus columellam phlegmone affectum iuuat, et melanthium frictum, palamca tarrhos, et coryzas desiccant, si quis id in calidum linteum rarum liger, afflueque calorem ex eo per inspirationem in nares attrahat. Quin etiam si collo pluribus lineis, & maxime marinæ purpuræ, collo uiperæ iniectis, illis uiperam præfoces, eaque postea cuiuspiam collo obijcias, mirifice profuerit, tum paristhmij, tum omnibus ijs que in collo expullulant. Sane de talibus, priuatim aliquando forte conscribam. At nunc Pæoniæ cognoscendum temperamentum est, tum exiccatoriū, tum subtiliū esse partium, haud tamen insigniter calidum, sed aut symmetrum, aut pauillo calidius.

V I R E S & Iuuamenta ex Dioscor.

Fœminis a partu non purgatis, sicca radix datur.

Ciet menses nucis græcæ magnitudine pota.

Sic uentris doloribus cum uino auxiliatur.

Valet contra regium morbum, & renum ac uesicæ dolores.

Decocta in uino, aluum sistit.

Rubra grana rubentis menses sistunt, decem, uel duodecim pota in uino austero & nigro.

D Grana nigra auxiliantur suppressionibus nocturnis, uulua stranguitionibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua multa aut uino.

Nascitur in altissimis montibus & promontorijs.

E X A P V L E I O ad Sciaticos.

Pæoniæ herbæ radicis partem alligabis ei qui patitur, & circumcingeres est saluberrima.

A d L V N A T I C O S.

Herba Pæonia, si lunatico iacenti imposita fuerit, nuncq; ei hoc malacidet.

E X M. V E R G. C O M M.

Vnum Pæoniæ genus tantum tradidit Theophrastus libro. 9. de plantarum historia, quod modo, nisi Plinio iisdem uerbis redditum esset, quod ab eo traditur, non diceremus. Id huiusmodi est. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὡσαύτ' ἐπίθετα καὶ πῶς ἔσθ' ἐν οἴνῳ πᾶσι παιωνίαν οἱ δὲ γλυκύσιδον καλοῦσι τὴν ἐν κελύωνσιν ὄρεσθιν, ἴαν γὰρ ὑμίρασ, καὶ ὅθ' ἢ τίς ὑπὸ δρυονυλάπῃς τὸ μὲν καρπὸν ἀπολίγων, κινδυνεύει τὴν ἐν κελύωνσιν. Quorum sensus sit, ut Plinius etiam reddidit (uerum adijciuntur hæc, & ex longinquo) Quemadmodum Pæoniam, quam Glycysidem uocant, noctu effodi subent: quodam si per diem fodiatur, uideatq; picus auis, qui semen legit oculis, periclitatur. Vidimus nos renascentemq; aliquot annis utramque Pæoniam obseruauimus: & ex ijs, quas habebant, præcipuas & certioras notas, folia scilicet, caules, folliculos, & in folliculis semina nihilis propter huius historiae aptius respondere uisum est.

† Sequens herba potius Stellaria, quam Caprifolium est.

Walmeyster.

C

DE CAPRIFOLIO,

uel Matersylua. Teutonice
Geysßblatt/oder Walmeyster.

R H A P S O D I A .II.

¶ Matersylua quid sit ex sententia scholiastæ
Luminis maioris.

CAPRIFOLIUM SECVNDVM NICOLAVM
um, est Matersylua. Matersylua autem apud Dioscoridem est
περικλυμενον. Ex folijs ipsius apud quosdã fit Licium. Et est herba que iuxta
hortos inuenitur: et illa est, quam rustici uocant Cezolo.

Oculus lucidus.
Licium fit ex
Caprifolio.

Et rursum. Matersylua secundũ Compositorem est Oculus lucidus
seu Caprifolium, & de hoc apud quosdam fit Licium: sed illud Licium
est debile.

Hęc herba apud nos iuxta hortos inuenitur: cuius folia sunt apud nos
subalbida ab uno latere, ab alio latere uiridia, sibi adherentia, & se inuol-
uentia super alias plantas, ut est notum. Et est quam Dioscor. Periclymenon
non uocat, & nostri uulgariter Cezoli.

Splenaria.
Linealis.

¶ Sententia P A N D E C T A R I I succinens priori.
Matersylua gręce σπλάνιον, uel Splenaria, uel Linealis, uel Periclymenon
nos. Herba est cuius folia sunt ex altero laterũ subalbida, et ex altero uiridia,
adhaerens, & aduolens se sepibus. Cuius fructus sunt magnitudinis
Cubearum, in principio uirides, & cum maturuerint citrini coloris, et
dentes ad rubedinem, positi ordinarie, et conclusi in duobus folijs simul
coniunctis, existentibus in capitibus stipitum iuxta eum.

D

Matersylua.

¶ **M**A T E R S Y L U A nomen uulgare multis.
Videtur commune atq; uulgare nomen multis herbis, uocabulum Matersylua. Siquidem &
Stellaris herba: quam in primo Tomo fecimus Hepatarie tertiam speciem: nisi fallor, uocatur
hoc nomine, fortasse, quia uelut mater omnibus alijs herbis emineat atq; præpolleat. Videtur
fra Hieronymi descriptionem in dictione, Walmeyster.

Nomenclaturæ
Caprifolij.

¶ Genuina descriptio Periclymeni
ex Dioscoride lib. 2.
Periclymenon, aliqui Aeginam, alij Clymenon, alij Carpathon, alij
Splenion, alij Epetitin, alij Axinam maiorem, nonnulli Clematitin, alij
Myrcinen, alij Calycantheon, Magi Polion Veneris, Aegyptij Tur-
con, Romani Volucrum maius, Aphri Lanath appellant.

εικὼν.

Simplex fruticat, ex interuallis parua folia habens, ipsum amplectentia,
subcandida, hederacea. Inter folia surculi exeunt, in quibus bacce hederæ
similes. Flos fabæ, candidus, aliquantum rotundus, & quasi in folium
procumbens. Semen durum, & quod difficile euellatur. Radice rotunda,
crassa. Nascitur in aruis ac sepibus, conuoluens se ad minuculis pro-
pter assidentibus.

¶ DE PERICLYMENI tempera

Periclymeni utilis est tum fructus, tum folia: adeo uehementer intercidentis pariter & ex-
 facientis facultatis: ut si plusculum bibantur, urinam sanguinolentam efficiant, principio qui-
 dem urinam dumtaxat mouentia: porro foris cum oleo illita, excalfaciunt. Iuuant & lienofos
 difficulter spirantes. Competens potionis mensura est drachmę unius cum uino. Porro defic-
 car quoq; semen. Et quidam aiunt, si copiosius bibatur, sterilitatem bibentibus afferre. Sed &
 sunt qui certum dierum numerum, ad talem portionem præfiniant, ut Dioscor. qui septem et tri-
 ginta eos tradi refert, Hic etiam urinam cruentam reddi a sexto die memorat.

V I R E S eius & Iuuamenta ex
 Dioscor. LIBRO, 2.

Semen eius postquam ematuruit, collectum, & in umbra siccatum,
 drachmę pondere datur in uino quadragenis diebus, ut lienē absumat,
 ac molestiam discutiat.

Sed urinam ciet, statim a sexto die cruentam.

Orthopnoeæ, & singultui prodest.

Partum accelerat.

Folia sunt eisdem uiribus prædita. Quæ tricenis septenis diebus epor-
 ta, sterilitatē facere produntur.

Perunctis ex oleo febrium rigores abigunt.

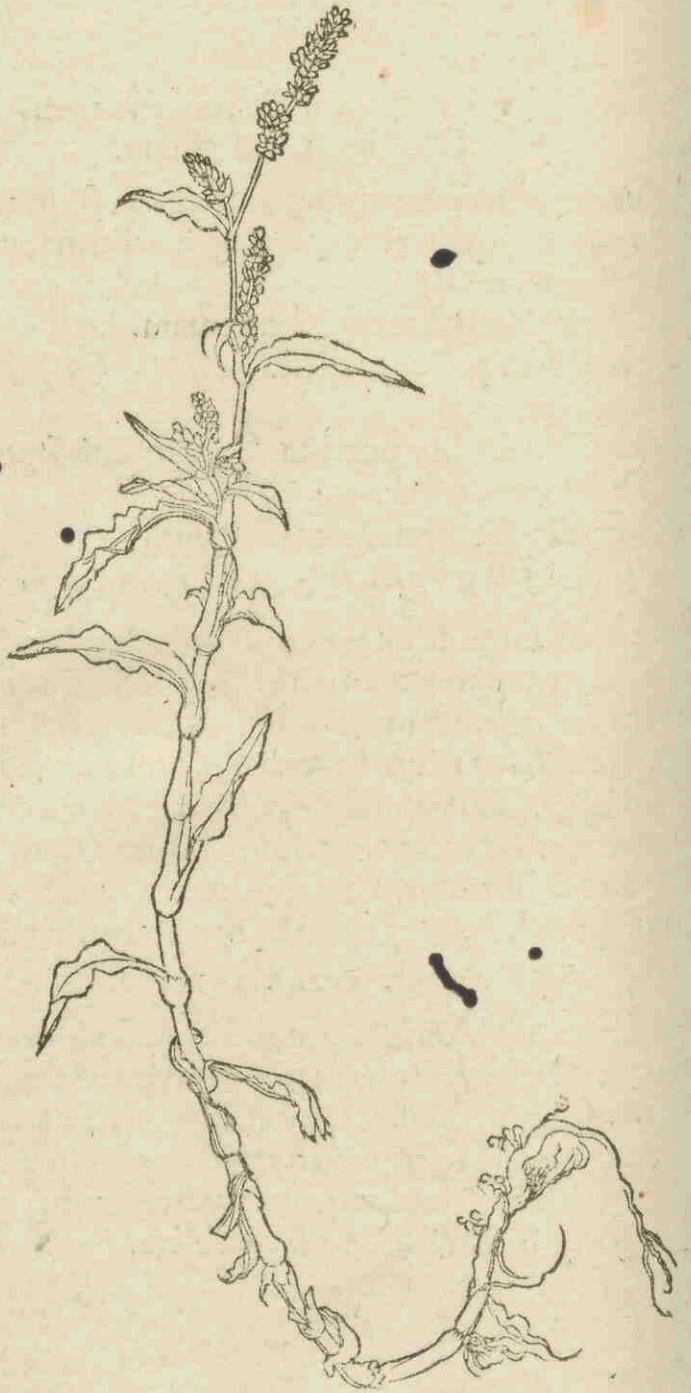
Ex P L I N I O libro. 27. cap. 12.

Periclymenos fruticat & ipsa, ex interuallo duo folia habens, subcan-
 dida, mollia. In cacumine autem semen inter folia durum, & quod diffi-
 cile euellatur. Nascitur in aruis ac sepibus, conuoluens se adminiculis qui
 buscunque. Semen eius in umbra siccatum tunditur, & in pastillos dige-
 ritur. Hi resoluti dantur in uini albi cyathis tribus, tricenis diebus, ad lie-
 nem: eumq; urina cruenta, aut per aluum absumit, quod intelligitur a de-
 cimo statim die. Urinam ciet & folia decocta, quæ & orthopnoicis pro-
 sunt. Partum quoq; adiuuant, secundasq; pellunt pota simili modo.

De ~~o~~ V O L V C R I O.

Est etiamnum aliud Volucrium, quod Græci κλύμενον uocant: & uideit
 esse Liliū conuallium, teutonice *Meyblümlein*, proxime supra depictum, Lilium con-
uallium.
 quod quid reuera apud Dioscoridem esset, priori Tomo ingenue confes-
 si sumus nos ignorare. Descriptio est apud Diosco. lib. 2. iuncta ei, quam
 nunc tractauimus Periclymeno: quam poterunt inibi, qui nostris ratio-
 cinijs atq; augurijs fortasse diffidunt, consulere.

Pulicaria mascula.

Flechte aut. Männlin.

Pulicaria Fœmina.

Flehfrau weiblin.

b.

C

De P V L I C A R I I S.

Rhapsodia .II.

Pulicariæ ano
nymæ.

P V L I C A R I A E nomen, nescio quam recte inditum sit herbis duabus, quæ hodie Pulicariæ uocantur: quando nihil prorsus illis respondent Dioscor. Conyzæ, lib. 3. simplicium. Quare inter anonyms libuit collocare, donec certius aliquid addiscamus. Habebis infra & in Commentarijs Iacobi de Manlijs nonnihil de Pulicarijs.

Ex D I O S C. L I B. .III.

De Conyza magna.

Conyza magna ab aliquibus Cynozematitis, alijs Danais, alijs Tanachion, aliquibus Phycos, alijs Ichis, alijs Dinomos, Magis Brephocionos, quibusdam Anubias, nonnullis Hedemias, Aegyptijs Creti, Romanis Militaris, aut Deliarium, aut Febrifuga, alijs Fraginosa nuncupatur.

B A R B A R I C O R O L L.

Conyza quæ a nostris Cunilago dicitur, & Plinio Cunila quandoque libro decimo, & a Theodoro Pulicaris, quia pulices necat. Folio coronat, & maior & minor appellata. Maior dicitur esse mascula, folio aspero, pinguiore, quam minoris, & imbricatò, torosiore caule, magisque ramose, radice lignosa: quæ a quibusdam ut herba quoque ipsa, Libanotis dicitur, autore Plinio. Manipulo eius abiecto, omnes etiam a tota domo blattæ conueniunt ad eam. Vtriusque genus serotini, ut quod post arcturum germen, floremque mittat. In summa, Cunilaginis appellatione, quatuor herbarum ueniunt: mascula, & femina. Et quæ tertio loco ponitur fœdissimi inter omnes odoris. Quarta reddit Plinius: quæ appellatur sariuâ, Serpillo simile, e Cunilagine môtana facta. Est & quinta species Hippoc. ut dicitur paulo post. Cunilago dicitur et ipsum Ligusticum ab aliquibus, sed fallor. At Cunilaginaria sunt genera siue nomina. Capitata et nostrata, quæ Satureia sit, uocamus. Gallinaceam, quæ Origanum, Heracloticum: Bubulam, quæ quæadmodum a Grecis dicitur, aliud non copiamus. Plinius per Origanum accipere multis locis uidetur, in qua significatio uocabulo eo et nos uti sumus.

Cunilaginis
genera.

D

De CONYZA PARUA.

Conyzæ duo genera. Quæ parua uocatur, odore præstantior est. Maior uero frutice altior, & folijs latioribus, graui odore. Vtriusque folia oliuæ similia, hirsuta, pinguia. In maiore caulis binum cubitorum altitudine attollitur. In minore pedem æquat. Flos squalidus, lutei, aut fului coloris. Quin in pappum abit. Radices superuacuae. Suffitu, substratuque fructu animalia fugat. Culices abigit, & pulices necat. Folia conuenienter illinuntur serpentium plagis, & tuberculis, ac uulneribus. Flos cum uino ad menses partusque efficiendos bibitur. Item contra urinæ stillicidia, ac quatum morbum, & tormina. Comitiales potus ex aceto adiuuat. Decoctum in defensionibus medetur uulnæ malis. Impositus succus abortum facit. Ex oleo efficaciter rigoribus oblitur. Capitis dolores tenuis illita sanat.

B A R B A R I C O R O L L.

Conyza minor eadem forma, Hippocrati Cunilago semper mollis uocatur. Folia huius trita, mellis odorem habent, digitis tactu coherentibus. Hanc Dioscorides Libanotidem appellat, cum Plinius masculam ita nominet. Pilosiora minori folia & rami: qui & aculeati sunt. Flos squalidior, odore acriore, qui tamen grauior sit masculæ.

De Altera Conyza.

Est & tertium Conyzæ genus, quod aliqui Paruam, alij panion, alij Libanotidem. Magi Cronon uocant. Caule crassiore, ac molliore. Folijs quam Paruæ maiusculis, minime pinguis, & maiore minor, multo graui

oris odoris & iniucundioris, sed inefficacior. Prouenit locis non riguis.

A

H B A R B A R I C O R O L L.

Hippocrates Cunilaginem, siue Conyzam, præter supradictas, aliam describit. Apio crispo huiusmodi in maritimis, sabulosisq; nascentem, odoris terribili, & maxime fastidiendi: quam cum melle atq; uino foeminarum locis, quæ foetum non recipiant, admoueri præcipit, libro de muliebribus causis secundo.

E X M. V E R G. C O M M.

Confundit, miscetq; Plinius pluribus locis cum Origano Conyzam. Nec facile est eodem nomine duas diuersasq; plantas ab eo sepius appellatas, in historiæ medicinae gratiam & usum discernere. Longior fuerim, si omnia quæ tam multis locis de Conyza, Cunilagine, & Cunila ab eo dicta sunt, cõaceruare hoc loco cogitem. Superuacaneum id etiam fuit, quoniã signanda non multo post & repetenda nobis omnia, aut plura saltem ex illis erunt. Aliud itaq; prius agemus, & ut nouerint omnes, non esse Conyzam Origano eandem, neq; ediuerso utriusq; proprias numerabimus notas: ut propositis his, quæ a Plinio miscentur certius pateant. Incipientem autem ab Origano, quam hic ait folium Hyssopo simile habere, umbellam nõ comosam, candidioribus folijs, sed magis Hyssopo similibus esse: semine uero corymborum modo, & quam agrestem Origanum dicunt, folia priori Origano similia habere: uirgas dodrantes, in quibus Anethi modo umbellæ sint, & candidi flores. Et hæc omnium Origanorum in hoc scriptore notæ sunt. Conyza uero, quas paulo ante diximus folium oleaginum, non Hyssopi, hirsutum, pingueq; caules bicubitales: flores lutei, fragiles, subamari, & qui in puppos euolent. Quorum nihil habet Origanus aliqua. Plinius autem lib. 19. cap. 7. autore herbario Crateia, Ligusticum primo seu Panaces Cunilam bubulam uocari tradit: cæteros hanc Conyzam græce appellare, & ab eodem Cunilaginem dici. Idem non multo post uolumine. 20. cap. 15. Cunilæ præter satiuam plura sunt in medicina genera. Quæ Bubula appellatur, semen Pulegij habet: utile ad uulnosa commanducatum, impositumq; ut quinto post die soluatur. Contra serpentes quoq; in uisceribus pugnaturæ, ac tritum plagis imponitur. Vulnura ab his facta confricantur. Item testudines cum nila appellata a nostris, a græcis Origanum Heracleoticum. Totoq; hoc capite nihil, nisi multiplex Cunila ab eo tractatur: manifesteq; Conyza hæc Cunilæ nomine censetur, cum ait. Pulices etiam contrita cum aqua sparsæ necant. Quod priuatim Conyza habet. Poterant & alia remonere ex his quæ cogitauimus rem satis hæc sunt. Nec nobis aliud modo propositum est, q̃ Conyzam omnem, Pliniumq; Cunilæ nomine in utraq; passim uti. Omittimus quod primum ille ait, Ligusticum, seu Panaces Cunilam a quibusdam dici. Falsum enim non multo post esse id ipse testatur. Quod autem lib. 20. cap. 15. ab eo dicitur, Cunilæ præter satiuam plura sunt generapugnaturis eo loco traditur: si Pliniano credimus in naturalibus causis dicenti. ἡ δὲ χελώνη φάγει τὰ σάρκα τῆς ἰχθὺς ὀρίανον ἰπποβίβη, quod & si idem penitus non sit, eandem tamen rationem habet. Quæ deinde statim ab hoc loco descripta ab eodem sunt. Est & alia Cunila a nostris appellata, a græcis Origanum Heracleoticum, ad Origanum similiter pertinens. Cumq; plura Cunilæ genera fecisset, uni ex his omnia Conyzae huius tribuit. Tamq; uagus in hoc Cunilæ nomine, incertusq; est, ut nihil nos ex decretis eius certum asserere audeamus. Quod autem conijcimus, huiusmodi est. Origanum græci uocant notam omnibus herbam: & ut sit in gentibus, quibus semper & ubique non fuerunt eadem rerum nomina, eandem Conilam uocauerunt. Testisq; hic ipse in Origanis, sed multo certius in Theriacis suis Nicander dicens. κόρχορον ἢ μνδόντα πανάκτιον τεκονίλην, ἢν τε καὶ ἡράκλειον ὀρίανον ἀμφίπασσι. Quorum sensus est. Et corchorum clauso folio, & omnia sanantem Conilam, quam Herculeam Origanum appellant. Nihil antiquorum duorum scriptorum, ut uideatur, certiore fide confirmari poterat. Pro compertoq; est, Conilam antiquis græcis Origanum fuisse. Potuitq; Plinius eorum autoritate Origanum Conilam uocare. Nescimus tamen, an Cunilam, quæ si latinis est quæ græcis Conyza, misceri, totiens ab eo non debuerat. Suspiciamusq; nos, quod est minimum inter duas has uoces discrimen (una siquidem litera uariatur) causam Plinio dedisse, ut diuersas plantas eiusdem Cunilæ nomine totiens misceret: cum tamen Origanum græca uox, Conila per, o, latina uero Conyza, modo hæc illi respondeat, per, u, scribenda sit. In græca illa uoce certa omnia sunt: in latina facile est ratiocinari, Cunilam, siue malis Cunilaginem appellare Conyzam hanc, aut illi similem fuisse. Est enim non Plinio tantum, uerum Columellæ, alijq; scriptoribus frequens hæc uox. Pliniusque priuatim græcorum Conyza Cunilam manifeste appellauit libro decimo, capite. 10.

Crateias herbarius.

B

Cunila,
Conila,

Cum ait, Non potest per is auelli polypus. Idem. Cunila admota, ab odore protinus resilit. Acceptum id ab Aristotele est libro quinto de historia animalium his uerbis idem docente. *κῆρ δὲτε πολύποδος ὃν τῶ μὲν προσέρχονται ὡς μὴ ἀπεσασθῆναι, ἀλλ' ὑπομένειν ἀποτεμνόμενοι, ἕως ἄν τις κηρύξαι προσενέγκῃ ὡς φασὶν Ἰνδῶσ ὀσφραϊνομένη ἀφίξειν.* Quod ab hoc scriptore relictum, alterius auctoritate & testimonio addere placuit. Et ut meminissent legentes, non posse Conyzam teneri mi & grauissimi odoris herbam, cum Origanis misceri: neq; si diuersarum gentium uoces sortuito concursu eundem sonum reddant, ideo eandem in illis rerum esse significationem. Fiant enim in græcis & latinis multa huiuscemodi: suum tamen in sua gente intellectum omnes habent. Dicimus id, quoniã si latinis Cunila est quæ græcis Conyza, non debuerat uicinitate nominis ad Origanum, quæ Conila græcis est, transferri, & cum illa misceri. Nec dicimus, per comparato habere, latinam Cunilam græcam Conyzam esse. Verũ illud testamur, ex quoriam multis ea uox in usu est, in eam partem propensiores esse, & per, u, in principio scribendam: quem admodum cum Origanũ ostendere uolumus, per, o, illam Cunilã, hanc. Conilã dicentes. Pulicariam simpliciter in Aristotele quo diximus loco Conyzam uertit Theodorus Gaza: factio euentu illi hoc nomine, quia, s, pulices enecet: alioquin in nomine nulla est pulicum ratio. Nobis Conyzam hanc magis placuit uocare: ut quarto uolumine descriptam, & Psyllion appellatã herbam, certius ex græco nomine Pulicariam appellemus. *ψύλλιον* enim græcis pulicem significat: *ψύλλιον* herba a pulicibus uocatur, quæ insectis his similis semina habet parua, nigra, & tota pulicem figura. Erit ob eam causam duplex in hoc opere nobis Pulicaria, altera præcedente Conyza nomine signata, altera simpliciter a pulicibus nominata. Quemadmodum tunc etiam iterum a nobis dicitur. Habet Conyza hæc Pulicaris, quo in græcis modo leguntur, numerosas appellationes, fereq; omnes incertas: ideoq; non tractandas a nobis, præterq; *Δινοςμον*: quæ uox a grauitate odoris illi facta est: & *Πισσα*, quæ *πίξ* græcis est, a glutinoso lentore dictam: quod *Πισσιν* significauit dicens. *Βριτα* mellis odorẽ habet digitis tactu eius coherentibus. *Τρία* eius genera Dioscor. numerat, maiorem, minoremq;, & tertiam inter utraq; mediam: crassiore mollioreq; caule: folijs maioribus minore, minoribus uero maiore. Theophrastus alijs nominibus diuiduntur. *Γομφίνα* tenuiore folio, & constrictiore est, in uniuersumque minor. *Μα* maior est, crassiore caule, ramosior, & folium maius, pinguiusq; habet, & præter hoc florem magis splendens. Semen fert utraq;. In uniuersumq; sero germinat & floret. Nec nisi circa, aut post arcturum. Grauis masculæ odor, fœminæ acrior. Quam ob causam contra uenenata addere, a Theophrasto dicta sic se habent. Quæ commentationibus his nostris placuit addere, ut duorum scriptorum concursus eademq; historia Conyza cognoscere: & si non iisdem uerbis, neq; eodem modo ab utroq; omnia dicta fuerint. In Dioscoride autem quod ad floris colorem pertinet, qui duplex in communi græcorũ lectione legitur, *μήλιον* ἢ *ὑπόκιρρον* luteus & subruffus, mutatum a nobis est: secundamq; illam uocẽ *ὑπόκιρρον*, quod est subamarum fecimus, luteum & subruffum, diuersos colores male coniungi & misceri sentientes: mox momentibus uetustissimis græcis & latinis codicibus, in quibus amarum adhuc manifeste legitur.

¶ Parietaria.

Sancti Petri Fruct.
Tag und nacht.

Herba hæc de
scripta est su-
pra in priori
Tomo, folio,
263. a. b. &
sequen.
b 2

De F O E N I C V L O
R H A P S O D I A . III.

A

Nomenclaturæ.

Græcæ μάρατρον.

Latine Maratrum, Fœniculum.

Germanice, Fenichel.

F O E N I C V L V M quasi uulgo notissimum a Diosco. non pingit.

De Fœniculi temperamento

ex Galeni L I B. VII.

Fœniculum tam ualenter excalescit, ut ex tertio ordine excalescentium censeretur promereatur; desiccatur uero nõ æque. Sed ipsum quispiam in hoc primi esse ordinis posuerit, Proinde lac procreat: quod si admodum desiccaret, non sane efficeret. Suffusis eadem ratione auxiliatur. Urinas, mensesq; ciet. Porro est & aliud Fœniculum, quod præ magnitudine Hippomaratum nuncupant: cuius radix ac semen amplius quam domestici desiccandi uim obtinet. Quocirca uentrem quoq; eo nomine sistere uidetur. Nec sane manifesta illis inesse uidetur astrictio. Huius non radix modo, sed & semen Cachryi simile est: potestq; & calculos frangere, & æruginosos sanare, mensesq; & urinas mouere: non tamen lac congerere sicut illud superius. Aliud est Hippomaratum, cuius semen rotundum est & acre, simile semini Coriandri, facultate quidem Hippomaratro simile, sed debilius.

Ex P A V L O libro. 7.

μάρατρον θερμαίνει, ἰσχυρὰ κατὰ τὰς τρίτων τάξιν. &c. id est, Maratrū calefacit in tertio ordine, desiccatur uero quasi in primo. Quapropter lac gignit, & oculorum suffusionibus auxiliatur.

Vires Fœniculi ex DIOSCOR. lib. 3.

Fœniculum, si herba edatur, aut semen cum ptisana bibatur, mammas lacte replet. Comæ decoctū, in renum doloribus subditū proficit, quippe quod urinam excitet. Contra serpentium ictus in uino conuenienter bibitur. Menses ciet. In febribus nauseam & stomachi feruorem, ex aqua frigida potum sedat. Contritæ radices, & cum melle illitæ, morsibus canum medent. Succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem commode temperantur. Extrahitur etiam semine uiridi, ramulisq; & radicibus prima germinatione incisis. In uera succum reddit gummi similem. Caulem medium dum herba floret rustici demetunt, igniq; admouent, quo facilis us ui caloris exudans gummi remittat. Quod efficacius succo est ad medicamenta oculorum.

B

De Hippomaratro.

Hippomaratri radix menses imposita ciet, potaq; stranguriæ medetur. Ventrem sistit, radice, aut semine potio. Contra serpentium morsus auxiliatur. Calculos comminuit. Regium morbum expurgat. Lactis abundantiam facit. Decoctum foliorum haustum, foeminas a partu purgat.

De alio HIPPOMARATRO

Tradit aliud Hippomaratri genus, longo, exili & angusto folio, semine Coriandri, rotundo, acri, et odorato, Excalescedi naturā habet, et uiribus Fœniculo respōdet. Ad oia infirmius.

Ex lib. Galeni de facultatibus

Alimentorum secundo.

Sua nonnunq; sponte Fœniculum prouenit, ceu & Anethum. Seritur & in hortis. In condimentis assiduus Anethi usus, Fœniculi uero & in obsonijs. Apud nos enim hoc reponunt non secus ac Pyrethrum, ac Terebinthum condientes, ut in totum annum usui sit: quemadmodum & cepas, & rapas, & alia huiusmodi quædam in solo aceto, alia in oxhalme asseruantes.

C

DESER-
PILLO.
RHAPSODIA. V.

Nomenclaturæ.

GRÆCE.
ἐρίμιον,
πόλιον.

LATINE.

Serpillum.

GERMANICE.

Quendel,
Kyenlin.
Hünerföhl.
Wilde Boley.
Unser frawē beinstro.
Hünerferb.

D

DEGENERIBUS SER-
PILLI ex
Dioscor. LI
BRO. III.

DVORVM GENERVM EST. HORTENSIS
um odore Sampsuchum imitatur, atq; in coronas addi solet. Cui a serpendo nomen
inditum est: quoniam si qua eius particula terram attingat, inibi radices demittet. Fo-
lia & ramulos Origani habet, sed candidiores. In maceris multo procerius assurgit. Sylvestre
Zygis appellatum, non serpit, sed in altitudinem increfcit, ramulos edens tenues, furculosos, fo-
lijs refertos longioribus quam Rutæ, & durioribus, angustis. Flores iucunde olent, gustandi a-
eres. Radicis nullus usus. Nascitur in petris satiuo efficacius, atq; magis excalfaciens, & ad me-
dendi usum aptius.

Serpilli explicatio per M. Vergilium.

Serpillum nouerunt, quæ urbes & agros incolunt gentes omnes. Pauci tamen syluestrea fa-
tuo discernere didicerunt: ram paratū ubiq; satiuum est, humana opera a syluestri & horridiore
illius aspectu, ad mitiorem & speciosiore habitū translaturum. Quo uno habitu, & ramulorum
in firmitate, a syluestri differt. Fit enim in satiuo Serpillo, quod in urbanis & elegantioris uitæ
hominibus, ut per se rigentibus ramis stare nequeat, sed hortorum delitijs, & nimia humoris
copia uireat quidem speciosius, infirmius tamen per terram serpat. Qua fortuna in urbis o-
mnia fere sunt, quæ comparata agro sanitatis, uirium, patientiæ, aliorumq; uitæ laborum, &
munerum minus habere ubicunq; deprehenduntur. Necq; Serpillum a Græcis, & ex eo Serpilla

lum a latinis dictum est, quod per terrā simpliciter serpit, quæ satiui nostra ætate fortuna est, sed
 q̄, ut Theophrastus ait lib. 6. de plantarum historia, proprium quoddam est ramulorū Serpilli
 incrementū. Priuatim enim possunt in quantam uoluerit aliquis longitudinem trahi, adiecto il
 lis pedamento aliquo: aut si prope sepes plantetur: aut ex altiore loco aliquo deorsum dimitt
 tatur. Sic enim in longū protrahuntur: & ad hac plantæ in ramulis eius natura, q̄ in longū Ser
 pillum latini & græci olus hoc nominauerunt. Nisi forte a tritina, quam græci Zygon uocant,
 cari, nulla est nominis eius inuenta nobis ratio. Nisi forte a tritina, quam græci Zygon uocant,
 rectitudineq̄ eius ad rectitudinem ramulorū in syluestri Serpillo translata ea uox sit. Aut quia
 ramulis his natiuo lentore ad uinciendum, & uiciliū usum aptis, in re rustica forte uteretur an
 tiquitas, Zygis hoc Serpillum dictum fuerit: & quod eo iugarentur uites, quod *ζυγίς* græci ali
 quando dicunt, in eadem significatione, in qua ligare & uincire passim latini utuntur. Sylue
 stris Serpilli huius, quod tacuit hic scriptor, duo genera numerauit Theophrastus. Alterum
 Tymbræam, quod Tymbræam acrimoniam habet. Alterum quod odoratius & mollius sit.
 Hic autem nullam forte in medicina eorum diuersitatem sentiens, unius generis syluestre Ser
 pillum dixit, & ex præcipuo discrimine a satiui discerni monuit. Multa alia Theophrastus etiā
 de Serpillo dixit, qualia sunt. Longissime & spaciosissime frondere Satiuū, si in puteum descen
 dere dimittatur, podio eius impositū: nec aliud quodpiam genus eius est: plantariq̄ Serpillum
 autumno plæruncq̄, plantari etiam uere, amare domos & hortos, gaudereq̄ aquis & itercorati
 one, præsertimq̄ ex iumentorum fimo, & meliorescere sæpius translaturum.

A

Zygis.

Vires eius & iuamenta, ex Dioscoride.

Menses trahit. Vrinam potu ciet. Torminibus, ruptis, uulsis & iocine
 ris inflammationibus auxiliatur. Et aduersus serpentes potu, illituue. Ca
 pitis dolores mulcet coctum adiecto rosaceo, & madefactum in aceto. Ma
 xime uero Phreniticis & Lethargicis conuenit. Cruentos uomitus sedat,
 succus drachmis quatuor ex aceto potus.

Ex Platina.

Serpillum a serpendo dicitur, tam apud nos, quam apud græcos. In montibus enim eadē
 ratione qua Sifimbrium longe a late floret. Satiuum minus serpit. Aduersus serpentes efficac
 est. Capitis dolores decoctum ex aceto, & illitum temporis tollit.

B

EX MACRO.

Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
 Vt si forte sopor fessos depresserit illos.
 Vermibus innocuis tuti quiescere possint.
 Vermibus morsus bibitum iuuat, appositumq̄
 Pestiferos morsus compescit tormina uentris.
 Prouocat urinas, compescit tormina uentris.
 Splen iuuat admixto, si sæpe bibatur, aceto.
 Si mel prædictis iungatur, spina cruenta
 lactantes, mire solet potus ille iuuare.
 Haustum cum uino, iecoris sedare dolorem
 Dicitur, hicq̄ solet producere menstrua potus.

Verg. in Alexi.
 Thestilis & rapido fessis
 messoribus æstu, Allia,
 Serpillumq̄ herbas con
 tundit olentes.

Baptista Fiera.

Menstrua Serpillum, uesicæ pondera tabem
 Pectore ab infirmo, subtrahit igne suo.

Ex Columella lib. 12.

Thymum, & transmarina Cunila, & Serpillum, magis aluearia curantibus, quam olitori
 bus studiose conferuntur. Sed nos ea condimentorum causa (nam sunt quibusdam esculen
 tus aptissima) non alienum putamus etiam in hortis habere locum: neq̄ pinguem, neq̄ sterco
 ratum, sed aprium desiderant, ut quæ macerrimo solo, per se maritimis plæruncque regioni
 bus nascuntur.

Scabiosa.
Scabioß.

De SCABIOSA,
RHAPSODIA. VI.

A

SCABIOSAM herbam Pandectarius apud Dioscoridē *σοιβήν* interpretatur, id est, Steben: sed reclamante Hermolão Barbaro, cuius hæc in Corollario uerba sunt. Si Steba idem est quod Phleos, id quod uidetur asserere Plinius, errant qui Steben pro ea herba capiunt quæ uulgo Scabiosa uocatur, folio Erucae hirsuto, non tamen aculeis hærente, cærulei floris, ex qua & scopæ fiunt. Sit autem Scabiosa, quæ ab Aëtio Psozra dicitur, cuius ustæ fumo arborum Erucae moriantur, non habeo comparatū. Hæc Barbarus. Plura qui nosse uolet, consulat uulgaria Herbaria.

Scabiosæ I V V A M E N T A ex
PANDECTARIO.

Fertur, q̄ S. Urbanus ad petitionem cuiusdam sororis suæ anhelantis super Scabiosæ uirtutes, quoniam ipsa continue utebatur, misit sibi infra scriptos uersus.

Urbanus pro se nescit precium Scabiosæ,
Nam purgat pectus quod comprimit ægra senectus.
Lenit pulmonem, purgat laterum regionem,
Apostema frangit, si locum bibita tangit.
Tribus uncta foris antracem liberat horis.

Herbæ huius meminimus supra priore Tomo, in Consolidarū descriptione, fol. 78, d.

B

Solidago.

Masslyeblin.
Zetuldplin.

C

Eupatorium.

Wild Saibey.

¶ De EUPATORIO,
RHAPSODIA .VII.

¶ Nomenclaturæ.

Græce, ἑπατάριον. ἑπατάριον. ἑπατίτις.

Latine, Eupatorium. Hepatorion. Hepatitis.

Germanice Barbarorū, Wild Salbey. Neothericorum, Odermenig.

Historia EUPATORII secundum

Dioscor. lib. 2.

EUPATORIUM, siue ut alijs placet Hepatorium, aut Hepatitis, fruticosa herba est, unum efferens caulem, lignosum, nigricantem, rectum, tenuem, hirsutum, cubitalem, interdum ampliorem. Folijs per iterualla Quinquefolij, aut Cannabis similibus, quinquepartito, aut amplius diuisis, nigricantibus, per ambitum serratis. Semen medio caule erumpit, pilosum, deorsum spectans, quod siccatū uestibus inhæret. Contritita huius folia, & cum suillo adipe imposita, ulceribus quæ ægre cicatricem trahunt, medentur. Herba, aut semen in uino potum, dysenteria, iocineris uitij, & serpentiū ictibus liberat. Nec desunt qui aberrantes, Artemisiam hanc appellarint, cum tamen longe alia sit, uti exposuimus.

¶ Iudicia & opiniones quorundam doctissimorum uirorum, de uero Eupatorio, & primo Hermolai Barbari.

Eupatorium, & Eupatoria quoq; dicitur. Regiam & hæc autoritatem habet, folijs plumosis, modo caulis, flore candido, radice superuacua, Mauritani aliud Eupatorium demonstrant, officinis penitus diuersum figura, sed effectu par, scapo exiguo, sere cubitali, folio Centauri minoris, fruce odorato, sed flore magis, qui luteus ei est, radice superuacua. Passim nascitur.

Marcelli Vergilij Iudicium.

Fuerunt quondam, & adhuc sunt, magnæ inter autores & medicos litis Eupatorium, & Argemone. Nec persuaderi adhuc possunt aliqui, nõ esse Argemonem Eupatorium: ex tam multo tempore, tamque antiquæ fidei in medicina autoribus, ea multorum animis opinio insedit. Licetq; hic iam pridem in Anemone, & nunc in Eupatorio dixerit decipi pleroseq; falsoq; credere Argemonem Eupatorium esse: non desinunt tamen quotidie pro ea re uolenter aliqui certare. Verba eius in Anemone sunt, qualia poterunt uolentes cum libuerit uidere; ea nunc etiam repetita ab eo sunt. Nosq; illorum memores, necessario locum in extremo hoc capite emendauimus: & pro Artemisia, Argemonem uertimus. Quod enim hic ait, quosdam Artemisiam hanc uocasse deceptos, alia enim est ut præmonstrauimus, in Artemisia non legitur, at in Anemone manifeste id inuenitur. Sunt Dioscor. in Anemone uerba hæc. ἐνιοὶ δὲ μὴ συνείδοντες ἀρογίσσον ἀπὸ τῆς ἀργεμῶνης τὴν λεγομένην ἀργεμῶνην, καὶ τὰ ροιῶδα μῆκωνα. παρὶ τῶν ἐν ταῖς μικροῖσι ἰσορροπῶν μὴ δὲ τῶν ἀνθῶν ὁ μόχρον φοινικοῦν ὑπάρχον πλανῶνται τῶν ἀργεμῶνης ἐπατάριον ὀνομάζοντες. &c. Quorum sensus est, qui in Anemone redditus a nobis fuit: cui & hic respondet locus. Neq; Artemisiam, sed Argemonem falso inquit Diosco. credere quosdam Eupatorium esse. Neglexerūt hoc alij interpretes, quod alioquin multifaciendum erat: ut quale uerū Eupatoriū esset aliquando cognosceretur. Vidimus nos in maioris ciuitatis nostræ Nosocomij hortis natam plantam quæ omnibus a Dioscor. traditis notis, ueram Eupatorium se ostenderet: præsertimq; semine in terram decliui, & postq; aruerat uestibus herente. Nihil in quotidiana multarū plantarū obseruatione certius antiquæ historiæ respondere aliqui mihi uisum est: surculosum genus, singularis uirga, lignosa postq; aruit duricies, plumosa undiq; aspitas, color liuens magis q̄ niger, & folia per interualla, sed contrarijs pediculis pendentia. Quod non penitus huic scriptori respondere uidebatur: comparatio tantum erat, qua Cannabis, aut Quinquefolij folijs ea comparabatur. Cætera naturæ & Dioscor. eadem omnia erant. Regiæ dignitatis herba Eupatorium etiam est, ab Eupatore rege inventa. Et quoniam iecori præcipue medeatur, quod græci ἑπαρ dicunt, ideo Hepatorium, & Hepatitis ab aliquibus dicta.

C
 Auicenna scribit, Eupatorium habere folia Cannabis, florem Nenufaris. Mesue idem Eupatorium folijs Centaureę minoris, floribus subcitrinis, longitudinis paucae constare. Serapio folijs Pentaphylli, aut Cannabis; florem autem non explicat. Fortunatum esse oporteat, qui diuinare uoluerit, quis nam ueriora retulerit: ac quod Medicus ille precabatur, qui medicinam sorti comiserat, dii sua cuiusque remedia, quibus illa extraherent, secundarent, itidem a nobis orandum, ut bona fortuna in uerum incidamus autorem.

Hominis cuiusdam docti iudicium, LEONICENO respondens.

D
 Nicolaus Leonicensus inter Medicos Italiae praestantissimus, libro de Erroribus Plinij & Auicennę, manifestissimum Medicorum Arabum, et omnium recentiorum in herba Eupatorio errorem monstrauit. Nam herba quam hodie Medici nostri Agrimoniam corrupte, pro Argemone, siue Argemonia uocant, eam uerum esse Eupatorium, ex Dioscor. descriptione facile probari potest, cum contra nemo, nisi iudicio penitus carens, Eupatorium esse, ostendere possit, quod pharmacopola hodie sic uocant, quodque Auicenna, & Mesue describere. Nam pro Eupatorio, quidam uentur herba Ambrosiana, uulgo dicta: alij uero quadam herba, quae iuxta aquas frequens reperitur: quarum nulla flores habet luteos, neque semen, quod cum maturuerit, uestibus inhaereat praetereuntium. Deinde nec ferratim interfecta folia, uelut Cannabis: quae omnia in Agrimoniam luce clarius uisunt. Quamquam autem Dioscorides Eupatorium quibusdam etiam uocari Hepatitum scribat, quasi ad hepar referendum sit, τὸ ἐν πηλεῖ ἀπὸ τοῦ ἐν ἡπατι, id est, iecur, tamen ipsum ab inventore Eupatore, quemadmodum Valerianam, Centauream, atque alias eiusmodi dictas potius putauerim. Quare quisquis est Medicorum, qui posthac Eupatorio uti uelit,

Agrimoniam
uerum Eupatorium.

Agrimoniam Eupatorii loco utatur confidenter. Quae autem sit Argemone, siue Artemon, ut Dioscorides uocat, non est meum definire. de prima enim specie apud Dioscoridem nihil adhuc certi possum statuere. De altera uero opinor idem quod Leonicensus, esse eam, quam Argentariam recentiores, & Apium haemorrhoidarum uocant: a colore foliorum dicta fortasse Argemone, ἀργυρόννη, id est, Argentea.

A

B

¶ Nomenclaturæ.

Græce, σπύχνορ.

Latine, Solatrum, Solanũ, Strychnos. Maurella,
uel Maurella a Macro, Vua lupina. Solaria, Vua
uulpis. Vua canina.

Germanice, Nachtschatt.

¶ Autorum placita de herba SOLANO.
Dioscorides de quatuor generibus SOLANO
LIB. 2.

LANI lib. 2.

Hortensium, seu urbanum Strychnon, Romani Solanum uocant;
alii Cacabulum, Aegyptij Allelo, Galli Scubulum, Aphri Astrismunim.
Frutex cibus idoneus, exilis, pusillus, multis concavis alis: folio nigro, ma-
iore quam Ocimi, et latiore: fructu rotundo, uiridi, qui post maturitatem
nigricat, aut fuluescit. Herba innocentis gustus. Natura ei refrigerandi.

C Est & aliud Solanum, quod peculiari nomine Halicacabon, id est, Vesicariam, aut Physalida uocant, folijs antedicto latioribus. Cuius caules posteaquam adoleuerunt, humi prosternuntur, folliculis orbiculatis, subuo intus acino, uessiculis simili, rotundo, læui. Quo coronarij utuntur, & corollas faciunt.

Solanum somniferum e Græcis aliqui Dircion appellant, alij Strychnon, alij Manicon, alij Dorycnion, alij Calliada, Romani Appollinarem minorem, alij Vlticanam herbam, aut Opsaginem, Daci Cicoliden, Pœni Cacabum. Fruticat multis ramis, densis, lignosis, fractu contumacibus pinguium foliorum, Cotonæcque mali similiū, plenis, flore grandi, rubro, fructu in folliculis crocato, radice longa, subrubro cortice uestita. Nasctur in saxis non procul a mari.

Strychnon, siue Solanū Manicon, aliqui Persion, alij Thryon appellare, alij Andron, alij Pentadryon, alij Enoron, quidam Orthogyon. Huic folium Erucae simile, maius aliquanto, satis ad spinam, quam Pedes rota uocant, accedens. Caules a radice eximios emittit, decem, aut duodecim ulnarum altitudine adolentes, caput in cacumine Oliua maius, & latius, & ut Platani pillula, hirsutius. Florem nigrum. Postquam exiit, racemus exit rotundus, niger, denis, aut duodenis acinis constans, similibus Hederæ corymbis, ut uuæ mollibus. Radice firmatur candida, crassa, caua, cubitali. Gignitur in montibus uento perflatis, maritimis foueis, & uagis.

D

Explanationes horum quatuor generum
Solani, per HERMOLAVM
BARBARVM.

Strychnon, siue ut Galenus Trychnon, satium, quod & melan, hoc est, nigrum cognominant, a nostris Solanum dicitur, familiare cibus, in Aegypto maxime. Nihil mali corporibus esse predicat Xenocrates, cui hoc salutare non sit. Flos huic est candidus: acini, siue poma, potius herbacea, & quadamtenus aculeata, in quibus semen. Hoc Romæ uidimus in horto oratoris Galli.

Strychnon Halicacabon folijs Ocymi describitur a Plinio, commendatum quidem et hoc est ab aliquibus, licet hortense præferatur. Radicem Halicacabi bibunt, qui sunt uaticinandi calentes, qui scire ad confirmandam superstitionem aspici se uolunt. Aspidum naturæ in tantum aduersa hæc herba est, ut radice propius admota, soporentur.

Strychnon Hypnoticon, id est, soporiferum, ab alijs Morion, ab alijs Moly appellatum, coronarijs in Aegypto expetitur, inuitante similitudine florum Hederæ. Velocius hoc ad mcoronem, quam Opium. Inuenio & Strychnen, & Eubepaton, & Callion uocaram: nostri Vesicariam, a folliculis, uel quia uesicæ profit & calculis. Theodorus omnes Strychnos Vesicarias appellat. Radix huius sanguinis modo rubra Theophrasto candida, cum inarescit. Semen coccineum, folia mali Cotonæ, Lactucæ ueraprinæ: sed hirsuta, magno cespite, in rupibus sepulchreus nascitur. Genus hoc Dioscorides libro primo Halicacabum uocauit. Eademque ad uerbum scripsit, quæ nunc in soporifero leguntur. Sed Halicacabus tamen uera est, quæ proximo capite superius descripta est, ut Galenus inquit. Laudant hoc a loco ad fruendum, & Tamarisco.

Strychnon Manicon, insaniosa herba: quæ & Doryon, siue potius Dorycnion uocabatur: quæ in plijs eo tingerent, passim nascente. Alij Persion appellabant. foliū Erucae manifeste cherrimos affirmans. Hoc & coronarijs placebat. Erythron dicebatur, & Neurita qui nequiter uocabatur, ut inquit Plinius. Frutex est furculosus uerius quam herba, ut Plinius tradit: folliculis magnis, latisque, ac turbinatis, grandi intus acino: qui maturefcit Nouembri mense.

Eorundem dissertatio per M.

Vergilium.

Vesicarias in Theophrasti plantis Gaza Strychnos duas appellauit: sopores alteram, furores facientem alteram: quæ huic scriptori in quatuor eius generibus postremæ sunt. Videturque ex Plinio uolumine. 21. cap. 31. cõmune id nomen omnibus fecisse: cum tamen Plinius secundus eius genus tantum cognomento Halicacabum, Vesicariam uocet: causamque afferat, quod uesicæ & calculis proficit: in qua uis subscribentem sibi habet hunc scriptorem, qui *ὀφρηκόν* ait Strychnon eum esse. Verum tamen dubitari facile potest, an alia nominis eius causa quondam fuerit, qualis in eo mox a nobis dicitur. Vesicarias, ut præmonstratum est, Strychnos omnes ille dicit. Celsus contra, ultimo secundi libri capite, cum numeraret quæ reprimunt simul & refrigerant, post multa his uerbis Solanum Strychnum uocauit. Siser, apiti, Solanum, quam Strychnum Græci uocant; hanc intelligens, cui & a Dioscoride præcipua in refrigerando uis assignatur. Nosque latinæ rei antiquum autorem secuti, Solanum, non Vesicariam Strychnum hortensium, siue satiuam diximus, quæ nigris folijs & in extrema maturitate nigro semine ab hoc & ab alijs describitur, pingui cultoque solo proueniens: cuius nostra ætate nullus in cibis usus est: & si hichortense, satiuum, edendo esse & in cibo innocens dicat. Quibus conijcere aliquis merito possit, fuisse quondam in sanitate aliquem eius usum. Solani huius. 9. de plantarum historia Theophrastus duo tantum facit genera, *ὑπνώδης καὶ μενικόν*, id est, quod soporem, & quod furorẽ gignit. Suntque de utroque multa ab eo dicta, quæ suis locis ex eius historia a nobis repetentur. Cæteri omnes, autore ut nos credimus Dioscoride, quatuor Strychnos deinceps numerauerunt, Satiuum, horrensẽque hunc, & cibarium: quem omnes nigrum a colore fructus uocauerunt. Mox Halicacabum cognomento, quem priuatim nos Vesicariam a Plinio uocare credimus, rubente fructu, uuæ acini figura. Tertium somnificum, quem fruticosum describunt. Postremo insaniam facientem: diuersis in medicina etiam uiribus, quæ ab hoc scriptore statim patēbunt. Obseruauimusque nos, ad refrigerandum plerumque usum Solani fuisse, & ex tam multis eius generibus Hortensie ad eum usum maxime probasse antiquos. Cæteris enim maleficij periculum magis quam remedium inest. Facilis cognita herba, nunquam deceptura incautos, si quas habent totius generis discretas folijs, fructu, coloreque notas diligentius obseruauerint. Vt uir hortensis huius Solani succo Paulus Aegineta in primo ad refrigerandos in infantibus capitis ardores, quos Græci Syriasm uocauerunt.

Coronaria, quod hic, & Plinius testantur Vesicaria hæc quondam herba fuit. Dantur tamen ambo eius in cibis usum, nec ad coronas amasse ueteres aliud in ea uidentur, quam uesicæ, folliculosque illos qui per ambitum capitis ex coronis pendent, grato spectaculo ruberent, turbinati, grandæque, & Isaci fistri, ex quo crepitacula pendeant, imaginẽ reddentes. Nascitur Vesicaria hæc multa in uineis, in Italia herba uerius quam frutex: pferatque Vesicæ illas Septembri mense colore primũ uiridi, mox paulatim rubescẽte, turbinatas ut Plinius ait; semen Ciceris magnitudine intra se claudentes, rubro colore, nec nisi extremo Autumno maturescens; in nullo nostra ætate honore, aut usu. Vesicariamque nos credimus a uesicis his potius, quam quia proficit uesicæ. Et si Plinius id testetur dictam fuisse, *τὴν φουράν*. etenim ex uesicis folliculisque his factum illi nomen est. Nec aliter herbam intuentibus uidebitur: tam similes animalium uesicis folliculi illi sunt.

¶ Serapion & Auicenna non alia, sed alijs uerbis eadem cum Dioscoride agunt, corruptis interim aliquot uocabulis. Ex Neothericis nemo rectius Hieronymo herbario uidetur de ea disseruisse. Cuius hæc fere sunt uerba.

Solatrum trium generum habetur, quæ quidem notiora sunt. Primum mortiferum: cui uulgo nomen *Sollwurz*, suspicor esse Manicon, Dioscoridis speciem quartam. Secundum dictum Solatrum rubrum, atque Germanis dicta, *Judenkrusen/oder Schluten*. Tertium uulgatum, in omnibus opacis, & semitis obuam, in quo hodie retinetur nomen Germanicum, *Nachtschat*.

Vires & iuuamenta quatuor generum SOLANI ex Dioscor.

Folia Solani hortensis ulceribus quæ serpunt, & ignibus sacris, conuenienter cum polline polentæ illinuntur. Aegilopia, capitisque dolores, trita & imposita sanant. Aestuantis stomacho auxiliantur. Parotidas, cum sale, detrita illitu discutiunt. Valet succus eius aduersus ignem sacrum, atque ulcera quæ serpunt, cum cerussa, rasaceo & argenti spuma, ad aegilopas cum pane, infantium adustioni, quam Syriasm uocant, cum rosaceo perfulsus

C proficit. In conyrijs, aque uel oui uicem exhibet, contra acutas fluxiones, suffusionesque. Aurium dolori instillatus prodest. Mensum abundantiu sistit, in uellere subditus. Succus fuluo gallinaru in domibus oberrantiu fimo subactus, & linteo appositus, ægilopijs presentaneo est remedio.

Vesicaria uim usumq; hortensij Solani habet. Verum cibus nequaquam expetitur. Regium morbum purgat, semine potio. Et urinam pellit. Ex utraque herba succus extrahitur, qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens.

Radicis Solani somniferi cortex, in uino drachmæ pondere potus, somnificam uim habet, Opio mitiorem. Semen uehementer urinam cit. Corymbi duodecim, hydropicis dantur. Si quid numero adijciatur, alienationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa mulsa, potui data. Succus pastillis inseritur, & medicamentis quæ doloris leuamentu præbent. Decoctus in uino, si in ore contineatur, dentium doloribus auxiliatur. Radicis succus, cum melle illitus, oculorum hebetudines tollit.

Radix Solani Manici drachmæ unius pondere pota ex uino, facit species uanas, imaginesq; non inuicundas obuerfari. Sed duplicatus hic modus, ad tres usq; dies, mentis alienationem affert. Triplicatus, interimit. Remedio est aqua mulsa copiosius pota, & uomitione reiecta.

EX PLATEARIO.

D Solatrum, i. Morella, est frigida & sicca in secundo gradu. Est autem diureticum aliquantulum. Valet contra opilationem Hepatis, & Splenis, & maxime contra Ictericam. Quando opile superior porus Cistis fellis, detur succus in potu, uel ex succo eius, addito Zuccharo fiat syrupus. Vel quod melius est, dentur unc. ij. succi, cum quinq; scrupulis rheubarbari. Contra apostema in Hepate, & in intestinis, & in stomacho, cum aqua hordei detur succus eius. Quod Dioscorides multum approbat. Contra caliditatem Hepatis penna intincta in succo eius, sepe superponatur. Idem facito contra calidam podagram. Herba ipsa trita superponatur; uel quod melius est, succo eius addatur acetum, uel agresta, uel oleum rosarum. Contra calida apostematata in principio, ad repercussionem materiei, herba ipsa trita superponatur.

EX IO. VIGONIO.

Solatrum est frigidum & siccum in secundo, & ideo uirtutem habet siccificandi, Auicenna enim dicit, uirtutem habere resoluendi apostematata intrinseca calida. Et succus eius cum alijs rebus, ut infra dicitur, pruritu facturarum medetur. Vnamquamq; similiter complexionem calidam in ulceribus inductam remittendo, ulceratæ particulæ magnopere opiculatur. Calefactionibusq; genitalium etiam subuenit.

EX Hippocrate, de ratione uictus.

Solanum infomnia prohibet.

EX HIERONYMO Herbario.

Solani aqua sedat inflammata apostematata mammillarum.

Sudores elicit, mixta aquæ absynthij.

Calidas anginas reprimit, ne strangulent uelocius.

Plura apud Mactum de hac herba.

Pentaphyllon maius.

Groß fünf-
fingerkraut.

¶ Herbæ
huius de-
scriptionē
uide prio-
re Tomo,
fol. 231. b.
& seq.

Pentaphyllon minus.

Blein Fünffingerkraut.

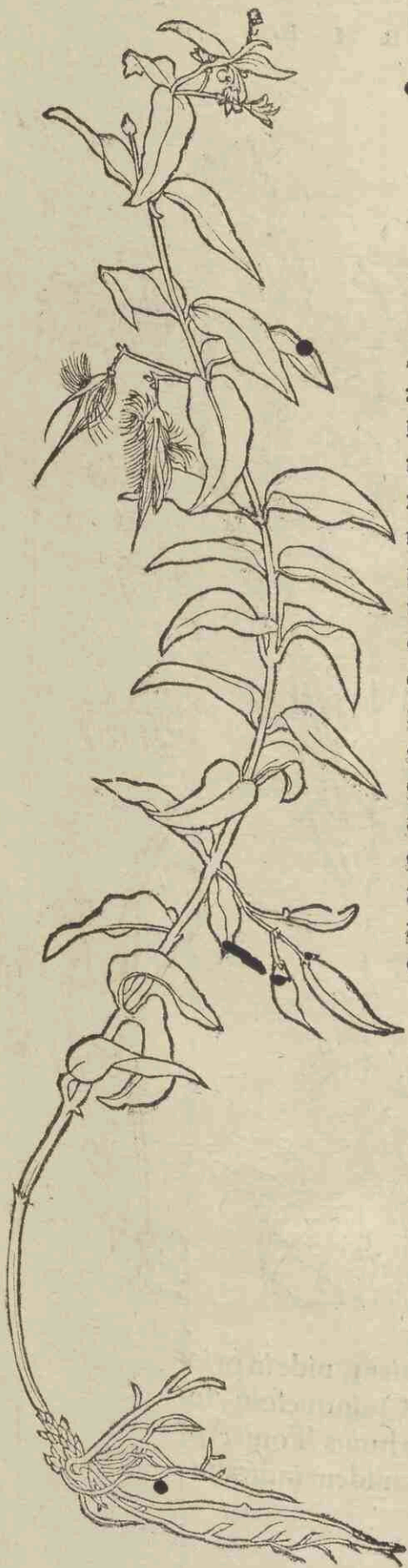
¶ Vtriusq; Pentaphylli maioris & minoris descriptiones,
vide Priore Tomo fol. 231. b. & seq.

Genßblüm.

De HYRVN
DINARIA,
Teutonice
Schwalbenwurz.

MRHAPSODIA. IX.
VLTOMINVS
adsequor, quæ HYRVNDINA
RIA, latine, & uulgo Schwalbenwurz
uocat, apud idoneos scriptores quæ
nam sit: quæ & ipsa premorsa, decur-
taq; inferius radicis trunco est, mul-
tis alijs tenuibus, albis, & graueolen-
tibus radiculis adhærentibus admo-
dum iniqua proportione, respon-
dens herbæ quam germinat, quæ te-
nuis prorsus uix cubitum excedit, ra-
dice interim duarum librarum pon-
do æquante: qualem nuper unam &
alteram ipsimet effodimus, in inculto
quodam loco, nam ea potissimum æ-
mat, non procul ab urbe nostra. Ad
rupturas eius usum esse empiricis au-
dio; nec plura.

F R A G A R I A,

Erdbeifraut.

☞ Fragariam Pentaphylli speciem, uide in prio-
re item Tomo, in descriptione Quinquefolij, fo-
lio. 231. & sequen. Rursus infra huius Tomi Ap-
pendice, quod planius Index eiusdem indicabit.

De FRAGARIA,
RHAPSODIA .X.

A

Nomenclaturæ

Græcicæ, τριφυλλ. secundum Leonicum.

Latinae, Fragaria. Trifolium.

Germanicæ, Erdbeerkraut.

HERBA passim obuia, & in delicijs gulæ habita ueteribus, ut inquit Plinius. lib. 21. cap. 15. an Pentaphylli species sit quædam censenda, an potius Trifolium, satis superq; in dissertatione Pentaphylli demonstraui mus supra Tomo primo.

Ex IOANNE VIGONIO.

Fragaria est frigide complexionis: & succus eius cum uino granatorū, & modico aquæ rosacæ, apostematibus calidis, in principio & augmento opitulatur.

Ex HIERONIMO Herbario.

Fragariæ herbæ & succus & aqua destillata, medentur peripneumoniae, tussi, lepræ, & morbo regio, si in ieiunio pota fuerit.

Eadem iniecta oculis ex rubore calentibus, mitigat calores.

Iuuamentum FRAGORVM.

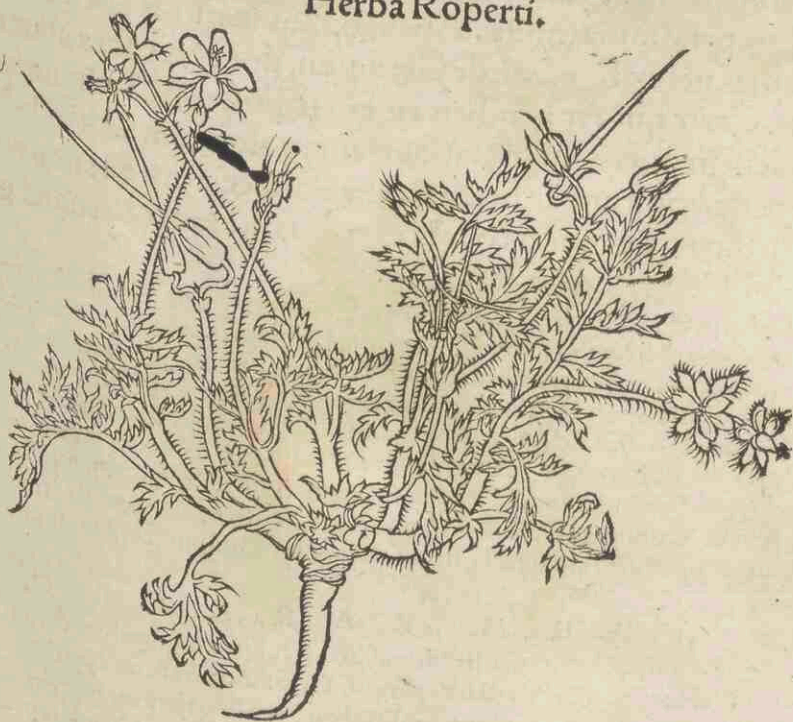
Eadē Iuuamenta sunt & Fragorū, quorū aqua immodicos calores contercet, Alcolam oris, ulcera, anginas, fetorem oris, & hepata incensa refrigerat.

Prouocat quoq; menstrua, & uulnera fordida purificat.

Oculorum collyrium est efficax, præsertim si nimio ex calore male habeant.

B

Herba Roperti.

Storkenschnabel.

d

C

De herba ROBERTI, uel Rostrum Ciconiæ.

RHAPSODIA .XI,

Nomenclaturæ.

Græcè, γεράνιον.

Latinæ, Geranion, Rostrum Ciconiæ, Herba Roberti, Robertiana, Gratia dei.

Germanicæ, Storckenschabel. Gottes gnade.

HANC SIC INSCRIBI EX HERM. BARBARO
 Corollaris nuper obseruauimus, cuius in Geranio secundo, hæc sunt uerba. Geranion secundum medicis inutile, aliter a græcis, aliter a latinis describitur. Dioscorides & omnino Græci, folijs paulo candidioribus quam Maluæ, ramosum ex interuallis. Hanc ego aut eandem, aut omnino similem esse uideo cum ea, quam Gallia transalpina uulneribus & fistulis in partum commendant, & herbam Robertianam cognominant, coliculis rubentibus, flore paruo, subpurpureoq; ac cæteris notis omnibus quæ hoc loco a Diosc. Geranio reddunt, etiamsi ab eo medicina cinaë aliena existimet. Quid enim prohibet, ignoratas eius uires olim fuisse: Hactenus Barbarus

Nostrum uulgus Herbariorum uocat Gratiam Dei, & Rostrum Ciconiæ: partim ab similitudine & figura transumpto nomine, partim ab in signi eius effectum. Est autem quatuor generum, ut ab illis quidem accipio, & ipse quoque oculis uidi. Primum quod ab Dioscoride alterum Geranion inscribit, caulibus minutis, & pilosis, sesquipedalibus, folijs Maluæ, floribus in gruum rostra desinentibus. Alterum genus quod in umbro sis, & nullibi non subpurpureo flore, odore graueolentum, caliculo & flore petroselinii, sed hirtis, rostroque Ciconiæ similibus prouenit. Tertium quod in tectis, ruinosis, parietinisq; & circa mortuorum sepulchra sua sponte seritur, in uniuersum rubentibus caliculis, & excepto rubore a priori nihil diuersum. Quartum, minusculum, & humi repens, sed rostro prioribus per omnia simile. Apellabimus itaque Robertianam, & Rostrum Ciconiæ, uel ex Dioscoride Geranion, donec certiora alius quisque clarum, tametsi in operis sui præfatione, etiam alterum reddat lectorem, scilicet sese perscripturum de herbis, quæ Pandectarius aut non attigerit, aut apud Medicos pro ignotis celebrentur, tamē in Robertiana pulchre hallucinatus uidetur. Verba eius adscripti.

De herba Roberti. Quia apud famosos autores, in eorum receptis, hæc herba sæpe scripta reperit, & pauci aromatarij eam cognoscunt, multum laboraui, ut eam cognoscerem. Sed tandem reperi eam in Nicolao Florentino in sermone septimo. cap. 6. ubi nominat herbam Roberti, quæ est muscata maior. Et Marthæus de Pedemontio pariter dixit mihi, quod herba Roberti est Basilicon maius, id est, illud quod habet folia ualde lata: et quod Basilicon, & herba muscata, sunt unum & idem. Et opinio sua mihi placet: ex quo cum Nicolao se concordat. Licet quidam Aromatarij Papiensis amicus meus aliter sentiat: qui uult, quod sit quædam herba habens folia sicut pes columbinus, & albiora ab una parte, id est, a parte demissa, quæ est uersus terram; a parte uero superiore sunt uiridia, sicut folia pedis columbini, et est in altitudine ad similitudinem illius.

EX HERM. BARBARO.

Nostrum ut inquit Plinius, Geranion ostendunt Cicutæ folijs minoribus, & caule breui, rotundo, saporis & odoris iocundi. Verum hæc proprie Geranion non est, sed Myrrhis: de qua post agemus: confusione orta, quod Geranion a quibusdam Myrrhis etiam dicatur, unde nomen illud sit, ut Geranion in latino Cicutaria nomen habeat: cum alioqui Cicutaria proprie Myrrhis esse uideatur.

Quantor genera Robertiana.

A

Geranion, hæc est, in qua Gruini capitis imaginem in summo eius plantæ capitulo contem-
plati Græci, nulla similitudine aptius rem indicare potuerunt. Vidimus nos alteram Geranion
paucis statim a radice prodeuntibus Maluæ folijs, ut hic describit. Tum nudo surgente caule,
dimidij cubiti altitudine: crassoque in caulibus illius cacumine, folioso inuolucro tumentē, ex quo
per longitudinem ex altero latere dimidiati digiti longitudine acutus procedebat apex. Erantque
in folliculo illo cum uiridi colore alij plures, præsertimque cinereus: tam præsentis totius colli, ca-
pitisque, & rostri Gruini imaginē, ut aptiore pictura ostendi a peritissimo pictore animalis eius to-
ta ea pars non potuisset. Alteram, quæ Cicutæ folijs est, ipsi non uidimus. Obseruauimus tam-
en in antiquis scriptoribus, Plinioque præsertim, utriusque huius herbæ misceri historiā. Nec sa-
tis cognosci in eo posse, Gruino ne collo & capite utraque sit, an altera tantum. Id certe ex Diosco-
ride collegisse facile est, Cicutæ folijs alteram earum esse: ideoque Cicutariam dici, & Myrrhida:
quonia & Myrrhis Cicutæ folio sit: quemadmodum hic quarto uolumine docebit. Cur autem pri-
orem Romani Echinastrum dixerint, non satis pro comperto nobis est. Quemadmodum in al-
tera per se patent Cicutaria & Gruina ex foliorum & Gruini capituli formæ appellationes.
Longissime de utraque Plinius uolumine. 26. capite. 12. agit. Poteruntque in eo uolentes uidere, quā
nos paulo ante diximus, utriusque Geranij historia uarietatem.

Scheyßkraut.

P. AEGINETA.

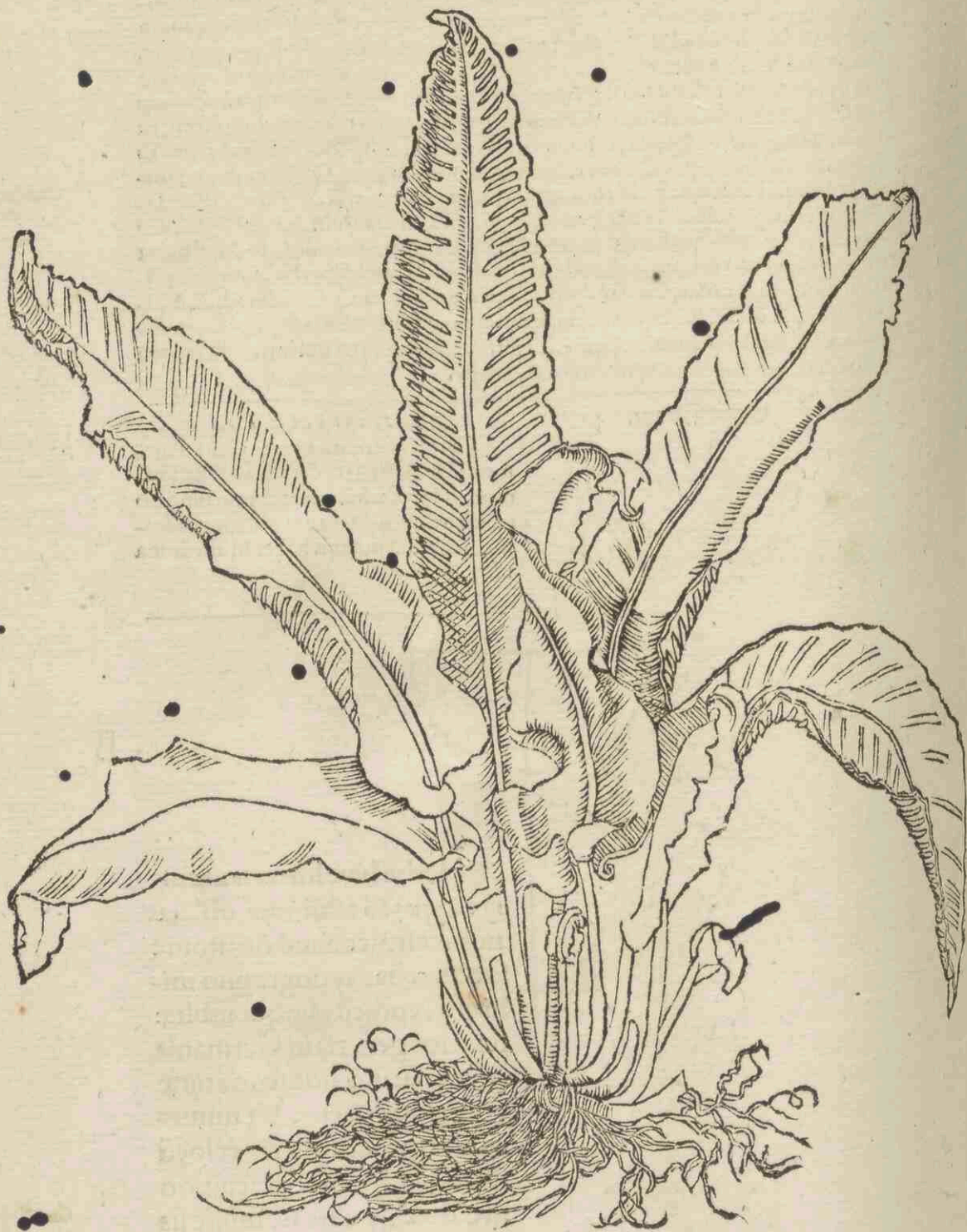
Geranion unum quidem folia Ane-
monæ similia habet, & radicem esui ido-
neam. Hæc drachmæ pondere in uino po-
ta, muliebrium locorum inflationes sol-
uit. Alterum nullum habet in medicinæ
usum.

B

Herba hæc lineis tantum
ἢ τῶ γαφῶν adūbrata, oblata
nobis est, nec aliud quæ nomē
succurrebat, typographo mi-
hi offerenti: cū alioque multæ
sint eius generis in Germaniæ
co herbarum nomenclaturæ
quæ alium cient. Ut nume-
rum ergo adimpleret, et locū
sarciret, adponere placuit, do-
nec de alijs eius nominibus
certiores fieremus.

Scolopendrium.

Birzung.

¶ Nomenclaturæ.

Græce, *σκολοπενδριον*.

Latine, Scolopendrium.

Germanice, *Hirtzung*.

IN EXEGETI nostra, quam Opera a tergo adiecimus, tres des-
criptiones Dioscoridis respondere Scolopendrio diximus: atq; ita eorū
habebant ueteres quidā Commentarij quos habemus, scilicet Phyllitim,
Asplenion, & Hemionitidem. Verū utra propius respondeat nostrę Sco-
lopendrio, apud Dioscoridē uidere licebit: locus est lib. 3. Nobis incli-
nat animus. Asplenion uocari apud Dioscoridē uel Hemionitidē. Non
temere enim suspicari possumus, uel unam etiam & eandem herbā esse,
id quod & Marcel. quoq; Vergilius affirmat. Quamq; de Phyllitide ali-
quid præfagit animus. habet enim & hæc folia uiridia, fena, aut septena,
quæ parte anteriore leuia cernuntur, a tergo autem pensiles quasi uermi-
culos ostendunt. In umbrosis quoq; & opacis hortorū ambulatio-
nibus emicat, gustu acerbo, & neq; caulem, neq; semen pro-
fert. quæ omnia licet & de Asplenio, & Hemionitide ue-
re dicantur, tamen quod in Phyllitide de pensili-
bus quasi a dorso herentibus uermiculis af-
fertur, cum nostra plane Scolopen-
drio conuenit. Similiter scri-
pum nobis inijcit, quod
apud Galenum
quoq; & Paulum, diuersa illarum capita, tum ius-
uamenta legimus. Quare contenti, loca tan-
tum & nomina indicasse, ad Dioscor.
Plinū, & reliquos scriptores remit-
timus, & suū cuiq; iudi-
cium deferimus.

B

Benedictenwurz.

☞ Garyophyllata, Benedicteu Kraut.

A

GARYOPHYLLATA, ut inquit Ianuensis, est planta si-
milis Agrimonie, cuius radix odorem habet Garyophyllorum,
Dicta a quibusdam Sanamunda, & Pes leporis. Quamquam alia est Pes
leporis. Et rursus, Pes leporis apud quosdam uocatur Garyophyllata, et
Sanamunda. In qua sententia uideo esse & Hermolaum Barbarum, qui de
utraq; in Corollario Lagopi, id est, leporini Pedis, sic inquit. Lagopus,
quasi Pes leporis. Sane & similis ei est aspectu. Proinde haud probarim
eorum sententiam, qui Garyophyllatam dictam uulgo rentur in opacis
montanis gigni solitam, non in segetibus, ut Lagopus.

Calida est, et sicca herba, ut existimat Albertus, in secundo ordine: pro
inde uires habet consumendi, dissoluendi, & confortandi.
Ad unguera, et fistulas pectoris persanandas mirum in modum presidio est.

Herbarius.

B

☞ Radix passim prostrans rhizotomis, sed mihi pla-
ne ignota. Attigit nonnihil de ea Hieronimus
Tragus, quemadmodum infra in Annotatis
onibus eius leges. Herba est magnis ut
Lappago folijs.

d 2

C

De LILIORVM diuersis generibus
RHAPSODIA .XIII.

¶ Nomenclaturæ.

Græce, κρινον.

Latine, Liliū.

Teutonice, Gilgen.

¶ Ex HERMOLAIBARBARI
COROLLARIO.

LILIVM GRÆCI CRINON, SED FRV
ticem eius Crinoniam, quasi Liliarium, ut uiolarium, & rosarium appellant. nam Lillita, rose-
ta, uioletaq; aliud sunt, ut constat. Liliū e Iunonis lacte natum, Græci perhibent, resperfa ter-
ra, dum Hercule dormienti uberibus admoto, mox post suctum digresso, late finxit. Ob id Li-
liū a nostris Iunonia rosa dictum uideri potest. Philinus a quibusdam Ion uocari quod sic Li-
liū existimat. Ambrosiam Corinthi Nicander, & Aphrodites Charma, hoc est, quasi Vene-
ris uolupiam cognominari a quibusdam cecinit. In Co insula, ex Alexandri statua enatam in ca-
pite Ambrosiam, Carystius, quæ nihil aliud sit quam Liliū, memoriæ proditum reliquit. Na-
citur e lachryma sua Liliū, inarescente cum defluxit, uelut Olusatrum. Liliū quadruplex gen-
us in Theophrasto. Primi, flos Vere cum Viola sæpe alba, pauloue postea erumpit. Hoc ab eo
proprie Crinon, hoc est, Liliū uocatur. Alterum genus Lirium appellat, uere quidem omni-
no florens, uerum serius cum Narcisso. Forteq; hoc sit quod a Plinio Liliū trans maria num-
cupatum est. Tertium estat. floret, & Cerinthum priuatim uocari puto: quamquam & alias res
Cerinthus significat: ut inferius liquebit. Quartum genus, quod item Lirium Græci nominant,
Autumno floret; emicatq; primis hymbribus. Est & rubens Liliū, differens (ut arbitror) a pur-
pureo, uisum a nobis Patauī in Felicis horro. Probatissimum in Antiochia, & Laodicea Syria,
mox Phaselide: quartum locum obtinente quod in Italia nascitur. Hoc genus proprie Crinon
a Græcis uocari, & florem eius Cynorhodon, autor est Plinius. Hoc & Hippocrates accipit,
cum rubentia Cynorhoda sceminarum purgationibus cōmendat in uino. Lilia purpurea & are-
te fiunt, maceratis in sæce uini scapis antequam serantur mense Martio, & in serobe suspendentes,
eadem sæce: in quem usum scapos arecentes colligunt Iulio mense, Lilia in fumo suspendentes,
Caulē gemino Purpurea uisuntur aliquando, carnosiore tantum radice, maiorisq; bulbi, calix
herbaceus. Post arcturum & æquinoctium autumnū florent Purpurea: quorum genus unum
uocant Narcissum: cui uidelicet in radice sunt folia, Calices, ut diximus herbacei, cætera eadem
quæ candidis. Albo nihil est fecundius, una radice quinquagenos sæpe nutriente maior, in
lilium Rosæ nobilitate proximum. Ideoq; Iunonis rosa dicitur. Nulli florum proceritas maior, in-
terim cubitorum trium: languido semper collo, & oneri suo impar: candor eximius, folijs eius
foris striatis, & ab angustijs in latitudinem paulatim se laxantibus, calathi effigie, resupinis per
ambitum labris, tenuiq; filo & semine stantibus in medio croceis. Ita odor, colorque duplexq;
alius calicis, alius staminis. Differentia angusta. Raro duplex caulis in Lilio. Singulis caulibus
Lilia modo singula, modo plura sustinentur: quod & rarius est. Pandit se, uel detractum paren-
lore admodū uirētib; dispositis, & quasi uno uersu cōditis, ad mulierū profuua, & fracturas
medicis quæsitū Cerinthus, de qua scribere distulimus, & Rhithacē, siue ut Aristoteles, Crithacē
significat: quæ & Sādaracha appellat, & a Dioscoride Cerāthemos, libro quinto, ex arborū succo,
gummi mō genita & uerno rore. Vnde Vernigini quoq; uulgo nomen. De hac & in Propoleo
nihil diximus, africi flatu minor austri, nigrior, aquilonibus melior, & rubens. Plurimū in Græ-
cis nucibus, apū cibo aptissima dū operantur: q; sæpe inuenitur in fauorum inanitatibus seposi-
tus, amari saporis, & humore plenus. Menecrates, sed nemo præter eum, ut inqt Plinius, autor
est, Erithacem, aut Cerinthum florem esse futuræ mellationis indicium. Est & Cerinthus que uo-
catur herba propter apes serenda, folio candido, incuruo, cubitalis, capite concauo,
mellis succum habente: cuius gramen Virgilius esse dixit ignobile. Quæ nomi-
num uicinitas, fortasse Menecratem fefellit. Nam & Aristoteles Ce-
rinthi florem ad hunc usum citat in libro de animalibus: quan-
tū in eo non Cerinthus, sed mendose scribitur,
calynthus.

Alia differentia LILIORVM EX THEOPHRASTO lib. 6. cap. 6.

A

Lilia omnia differentia inter se distant. Vnicaulia in uniuersum fere asurgunt, bicaulia raro. Quod coeli, terræque rationi fortasse attribuendum est. Singulis caulibus, alias unum Liliū, alias plura exeunt: pars enim postrema effundit, sed hæc rariora. Radice copiosa, carnosa, orbiculata adhæret. Fructus detractus germinat, & Liliū reddit. Verum minus facit, & lachryma cęcum quoddam confluuium, quod etiam ferunt, ut dictum est.

Plura ad hanc rē in priori Tomo cap. de Narcisso marcio, quę poterunt uolentes consulere,

PLINIVS de differentijs & generibus, &

nobilitate Liliorum, lib. 21. cap. 5.

Liliū rosę nobilitate proximum est, & quidem cognatione unguenti, oleique, quod lirinon appellatur. Et impositum etiam maxime rosas decet, medio prouentu earum incipiens. Nec ulis florum excellentias maior. Interdum cubitorum trium, languido semper collo, & non sufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, folijs foris striatis, & ab angustijs in latitudinem paulatim sese laxantibus effigie calathi, resupinis per ambitum labris, tenuique filo & semine stantibus in medio crocis. Ita odor colorque duplex, ut alius calycis, alius staminis, differētia angusta. In unguenti uero oleique usu, folia non spernuntur. Est flos non dissimilis illi in herba quam Conuoluolum uocat, nascens per frutera, nullo odore, nec crocis intus candorem tantum referens, ac ueluti rudimentum naturę lilia facere condiscantis. Alba lilia r̄sc̄m omnibus modis feruntur, quibus rosa. Et hoc amplius lachryma sua, ut hippofelinum, nihilque est fecundius, una radice quinquegenos sæpe emittente bulbos. Est & rubens liliū, quod Gręci crinon uocant. Alij florem eius cynorhodon. Laudatissimum in Antiochia & Laodicea Syrię, mox in Phaselide. Quartum locum obtinet in Italia nascens. Sunt & purpurea lilia, aliquando gemino caulibus, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, sed unius: Narcissum uocant. Huius alterum geminum flore candido, calyce purpureo. Differentia a lilijs est & hæc, narcissis folia in radice sunt, probatissimis in Licie montibus. Tertio generi cętera eadem. Calyx herbaceus. Omnes serotini. Post arcturum enim florent, aut per æquinoctium autumnū. Inuenta est in his & ratio inserendi, monstrificis hominū ingenijs. Colligunt namque mense Iulio scapi arefcentes, liliisque suspendunt in fumo. Dein nudantibus se nodulis, in facie nigri uini, uel gręci, mense Martio macerant, ut colorem accipiant, atque ita in scrobiculis feruntur, heminis facis circumfusis. Sic fiunt purpurea lilia: mirumque, ita tingi aliquid, ut nascatur infectum.

LILII Temperamentum ex GALENO NO libro septimo Simpli.

Lilij flos temperaturam mistam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrena substantia, ex qua utique habet, ut gustu sit amara, partim ex aquea, eaque temperata. Itaque etiam quod ex eo conficitur oleum, citra morsum digerendi simulque emolliendi facultatem obtinet. Unde fit, ut uterique duriciebus sit aptissimum. Porro radix, foliaque per se trita, desiccant, & abstergunt, & digerunt moderate. Proinde quoque ambustis competunt. Siquidem hæc quoque moderate desiccantem extergentemque facultatem postulant. Radicem ergo tostam, ac deinde cum rosaceo contritam, ambustis, quoad obducatur cicatrix imponunt: quippe cum alioqui & aliorum ulcerum omnium bonum sit inducendę cicatrici remedium. Quin etiam, uteros mollit, mensisque prouocat. Folia uero præcoquentes, & ipsa ad obductam usque cicatricem imponunt, non in ambustionibus dumtaxat, sed alijs quoque uulneribus. Sed & sunt qui aceto ea condientes, ad uulnera suo tempore utantur. Plus tamen inest abstergentis facultatis in radice quam in folijs, quamquam tamen nec in ea ipsa multum insunt, sicut prædiximus. Nam primi ordinis abstergentium est medicaminum. Itaque cum aut uirilignes, aut psoram, aut lepram, aut achoras, aut aliquid id genus extergere uolumus, commiscemus illi aliquid aliorum medicaminum ualidius extergentium, cuiusmodi est mel. Cæterum si id moderate illi ac conuenienter admisceatur, & ad neruorum diuisiones competit, & ad alia uniuersa quę ualenter exiccari postulant absque morfu. Imposuimus uero etiam quandoque & foliorum succum cum aceto, & melle coctum. Quumque partibus succi plus utroque erat, eratque insigne medicamen ad omnia ea quę exiccari postulant, absque morfu ceu uulnera omnium ingentia, & maxime quę in capitibus musculorum eueniunt:

Rubens liliū.

B

Purpurea lilia.

Narcissus quod.

Video hoc

Varrone de

re rustica. ca.

25. Et Palladiū

Februario mē

se. 21.

Cum ea quæ nimis mollia sunt & diuturna, atque ægre ad cicatricem perducuntur. Sed hæc iam ad medicamentorum componendorum institutum attinent, a quo quantum licet abstinere in præsentiarum adnitor. Cæterum rerum ipsarum natura sæpenumero ut attingam adigit, celeriter uero relinquenda sunt, atque ad propositum reuertendum.

V I R E S & I V V A M E N T A

ex Dioscor. lib. 3.

Lilia coronamentis se dedunt, Liria a quibusdã uocata. E quibus unguentum temperatur, quod aliqui Lirinum, alij Susinum appellant. Neruos, & priuatim uulua duricies emolliens.

Folia herbæ illita, contra serpentium ictus auxiliantur.

Feruefacta, ambustis proficiunt.

Aceto condita, uulneribus opitulantur.

Succus adiecto melle, aut aceto, in æreo uase coquitur, conuenientissimo medicamento uetustati ulcerum, & ad recentia uulnera.

Inassata radix, & ex rosaceo trita igni, ambusta sanat.

Vuluam emollit.

Menses ciet.

Ulcera cicatrice obducit.

Cum melle detrita, neruis præcisus, luxatisque medetur.

Vitilignes, furfures, & lepras emendat.

Ulceraque in capite manantia expurgat.

D Abstergit faciem, & erugat.

Teritur in aceto, cum Hyoscyami folijs, & farina tritici, mulcendis testium inflammationibus.

Semen potum, morsibus serpentium aduersatur.

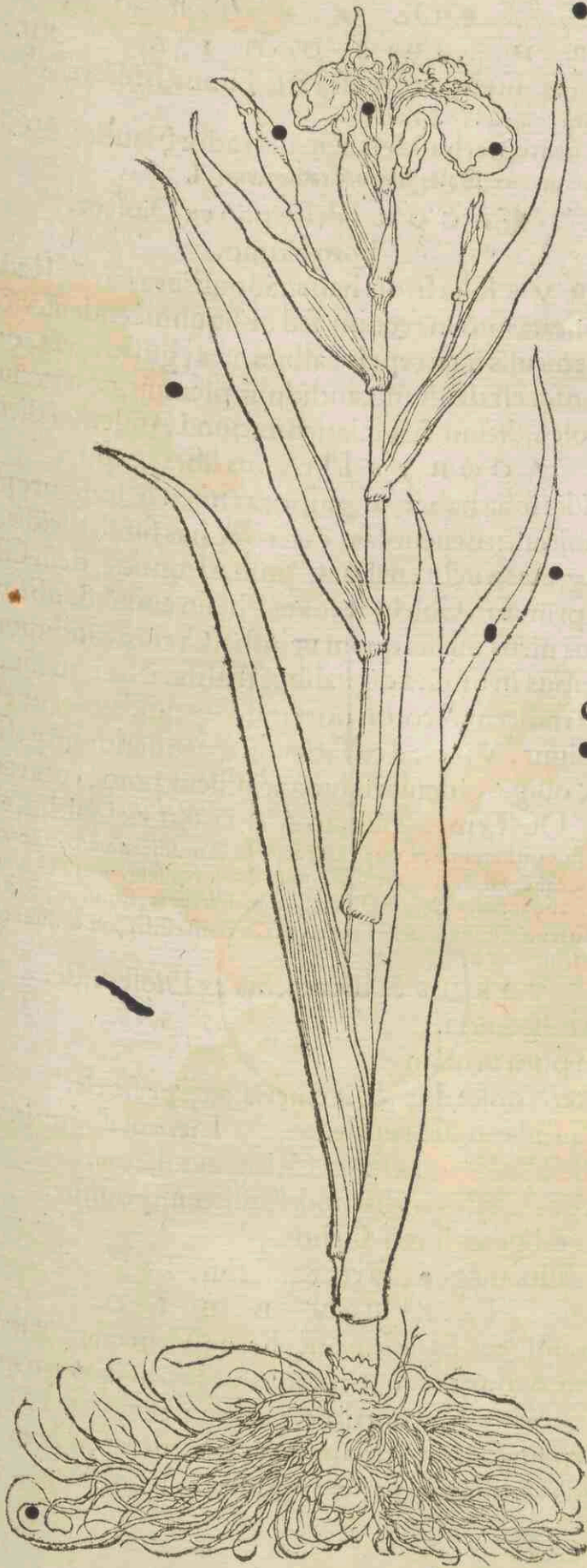
Ignibus sacris semen, & folia cum uino illinuntur.

Tradunt & rubra esse Lilia. In Syria autem & Pisidia Pamphilia, efficacissima unguentis nascuntur.

E X A P V L E I O.

Ad percussum serpentis, herbæ Liliij bulbum conterito, & in potu dabis ipsum etiam bulbum tritum, morsui apponas, sanabitur.

Ad luxum. Herbæ Liliij folia, tusa & imposita efficaciter sanant: & si tumor fuerit, sedat.

Acorus.

Gel wasser Gilgē

C

De ACORO
RHAPSODIA .XII.

Acoro flores aureos, croceosq; attribuunt, Iridi coelestes: & uocatur
Græce *Χορός ἀρροδισίας*.
Latine, herba Venerea, uel radix Nautica, & Gladiolus.
Germanice, Goldgilgen/Trachenwurtz:l.

ACORI descriptio ex Dioscor.
libro Primo.

ACORVS folia Iridis habet, angustiora tamē. Radices non disti-
similes, complicatas, nō in rectum, sed obliquum tendentes, & summo cel-
pite sparsas, geniculis interceptas, albicantes, gustu acres, odore non in-
gratas. Optimum est densum, candidum, plerum, non exesum, odoratū:
cuiusmodi Colchidicum, & Galaticum, quod Aspletion dicunt.

ACORVS Plinianus lib. 25. cap. 13.

Acorus Iridis folia habet, angustiora tamen & longiore pediculo, ra-
dices nigras, minusq; uenenosas, cætero & has similes Iridis, gustu acres,
odore non ingratis, ructu faciles. Optimæ Ponticæ, dein Galaticæ, mox
Creticæ. Sed primæ in Colchide iuxta Phasin amnē, & ubicunq; in aquo-
sis. Recentibus uirus maius quam uetustis. Creticæ candidiores Ponticis.
Siccantur utribus in umbra digitalibus frustis. Nec non inueniuntur qui
Oxymyrsinæ radicem Acoron uocāt: ideoq; quidam hanc Acoron agris-
on uocare malunt. Vis ei ad calfaciendū extenuandūq; efficac, contra
fuffusiones & caligines oculorū succo eiusdem potō, contraq; serpentes.

D

De Temperamento ACORI ex Gal. lib. 6.

Acorum. Huius utimur radice, quæ gustu acri est, & modice amaro, odoreq; non inlicum-
do. Itaq; facultatis calidæ est, & consistentiæ tenuis. Huic consentaneum est, ut urinam moueat,
& lienes induratos iuuet: tum Ceratoidis crassiciem detergeat, simul atq; extenuet, sed ad hoc
melior est ipsius succus. Omnino uero siccificum esse clarū est. Et sane ordinis esto tertij in uero-
q; in calfaciendo scilicet, & deficcando.

VIRE S & Iuuamenta ex Dioscoride.

Radici uis calfactoria.

Decoctum potu urinam cit.

Prodest lateris doloribus, & iocineris, atq; pectoris.

Item torminibus, uulsis, ruptis, Lienem absumit.

Vrinæ stillicidio, & serpentum ictibus auxiliatur.

Ad muliebres infessus Iridis modo utiliter imponitur.

Oculorum caligines succo discutit.

Antidotis radix magno usu commiscetur.

EX APVLEIO.

Ne apes examinent & diffugiant, herbā Veneream in uase apum sus-
pensam habeto, & nunquam seducentur. Hæc herba raro inuenitur: nec
eam scire quis poterit, nisi cum flosculum emiserit.

Ad dysenteriam & stranguriam, herbæ Venereæ radicem ex aqua de-
coctam ad tertias dabis bibere per triduum, mirifice urinam deducet.

Fortasse aliā
existimauit
Acorum quā
hodie habet
in omnibus
palustribus &
pratis. Nam
illa non raro
inuenta est.

De APIIS, & PETROSELINO,
RHAPSODIA XIII.

A

APII genera apud Dioscor. sunt Bleoselinon, Oreoselinon, Petroselinon, Olusatrum, & Smyrniūm: quæ omnia quid re ipsa sint, apud Dioscor. uidere te malim: proinde & locum Indico, qui est apud eundem lib. 3. cap. 76. Ruellianæ editionis. Nam quædam in hīs etiam parum cōperta nobis sunt, & dissimulare maluimus quod nescimus, quā impudenter nostram ignorantiam prostituere. Quamquam si Pandectario credimus, tot erunt illius species quot uulgati Apij, & floris et caulium similitudines. Nam illi etiam Cerifoliū, & Nasturcium, ex Apiorū genere sunt.

Plin. lib. 20.
cap. 21. lib. 19.
17. 7. & 8. The
ophrast. lib. 8.

De errore Medicorum in Apis, & Petroselino, uide infra Annotationem Nicolai Leonici, & huic respondentem Pandulphi Collinuti alteram non minus eruditam, Item Ioannis Mainardi unam & alteram super eadem re.

De SELINI Temperamento ex Gal. lib. 8.

Selinon. i. Apium usque adeo calidum est, ut & urinam & menses cieat. Flatus quoque discutit, & magis quoque semen quam herba ipsa. Sed & Oreoselini, & Hipposelini similis uis est: uerum Hipposelinon imbecillius est, Oreoselinon ualentius.

Ex eodem, lib. Alimentorum. 2.

Apium, Equapium, Sium, Smyrniūm, quod Romani Olusatrum uocant, omnia hæc uiriditate potestatem habent. Apium inter cætera familiarissimum est, & ori, stomachoque gratissimum, Equapium, et Sium insuauiora. Nam Smyrniūm insuauitate caret. Oleoque Romæ plurimum uenditur, acrius, longeque calidius quam Apium. Quin & aliquam odoris uim habet. Quapropter & Apio, Siocque efficacius urinam mouet. Ad hæc mulieribus menses prouocat. Veris tempore caulē producit, qui crudus edendo est, haud aliter quam folia, quæ sola per hyemē, circa caulem retinet, sicut & Apium. Tandem uero caule accedente, tota planta iucundior redditur, siue cruda, siue cocta edatur, siue ex oleo & garo, siue uinum, siue acetum libeat adijcere. Nonnulli cum aceto & garo tantum edunt, ueluti Apium: alij paululum affundunt olei. Sium & Equapium non nisi cocta sumuntur. Vtrumque enim insuaue, si crudum edatur, apparet. Sunt uero etiam qui Apium, Smyrniūmque Lactucæ iungentes folijs, ita esitent. Etenim cum Lactuca insipida, & fatua quædam res sit, præterea frigidi succi, gratius, commodiusque cum acrimo ali quo sumitur. Hac ergo de causa quidam etiam Erucæ, Porrique folia ipsi admiscunt. Sunt qui & Ocyminū, Quod porro nos Smyrniūm, Romæ nunc passim ab omnibus, non hoc nomine, sed Olusatrum appellat. Et fortasse quispiam omnino ne numerandū quidem inter alimenta ipsum censeat, nec Sium, nec Equapium: cum sint huiusmodi omnium ciborum obsonia dumtaxat: quægenus pertinent Ruta, Hyssopum, Origanum, Fœniculum, Coriandrum, de quibus in commentarijs obsonarijs tractatur, qui ad medicos quodammodo et cocos communiter quidē illi spectant: proprius tamen utriusque finis est, ac propositū. Siquidē nos ut prosint cibi in primis, non ut delectent curamus: & uoluptatem si quando querimus, utilitati eam cogimus seruire. Nam in nonnullis magnum ad cruditatem momentum affert edendi insuauitas. Ideoque modice talia condire satius fuerit. Cocorum uero lauticias, atque cupedias prauis apparatus instructas, ut uulgo passim utuntur, cruditas magis quam laudabilis concoctio excipere consueuit.

B

In luxum.

Ex Paulo AEGINE TA lib. 7.

Selinon Infantum calefacit, ut & urinam moueat, & menses. Quin & flatus quoque discutit, maxime uero semen.

Vires eius & Iuuamenta ex Dioscor. lib. 3.

Satiuum Apium ad eadem quæ Corianum conuenit. Inflammationibus oculorum cum pane, aut polenta illinitur. Aestuantem stomachum mulcet. Mammarū duriciem reprimit. Urinam ciet, siue crudum, siue co-

C

Coctum edatur. Decoctum eius, radicisq; potu, uenenorū noxę resistit: quū uomitiones excitet.

Aluum cohibet.

Semen uehementius urinam pellit.

Contra serpentium uenena, aut epotam argenti spumam, auxiliatur.

Inflationes discutit.

Ammiscetur medicamentis quę dolorum leuamēta præstant, Theriacis quoq; ac tussis remedijs.

De Petroselino, & quomodo Petroselinon nostrum sit Apium uulgare, uide infra in Commentarijs Io. Mainardi, & Collinutij.

D

V De IACĒA nigra, uel Morfu Diaboli, teur. Abissz.

VALERIANÆ herbæ in radice similis est quæ Morfus diaboli ab Herbarijs uocatur, cætera tamen dissimilia: an eius quoddã genus sit, siue aliud quiddam, ex probatis scriptoribus affirmare nõ ualeo, necq; quibus alijs nomenclaturis appelletur: nisi quod in Barbarorū cõmentarijs lego, Morsum diaboli dictum, eo quod præbulantur, extemplo ubi nasci cœperit, uel fodi, præcipit ne in usum ueniat uitæ humanæ. Quod perinde uerum esse credo ut illud quod de fibrinis testibus nugantur, testes ab ipsis euelli, & ab se abijci, quum uenatu urgeant, uidelicet ne hominibus remedio sint: qđ tamen Dioscor. credi debere, dicit esse nouissimum. Cætera infra lege apud Hyeronimum Herbarium.

De GLADIULO, quæ hodie celebratur in officinis pro Spatula foetida, uulgo Schærtilin.

R H A P S O D I A , XIII.

Ex DIOSCORIDIB. III.

X Iphion, aliqui Anaetorion, alij Phasganon, alij Machæronion, alij Arion uocant, Romani Gladiolum, quidam Genitalem. Nomen inde accæpit, quod folium gladij præbeat speciem. Iridi simile erat, nisi minus & angustius uideretur, & gladij modo mucronatum, neruofumq;. In caulem exit cubitalem, in quo purpurei flores, in ordinem digesti, inter se distant. Rotundo semine, radicibus geminis, una bulborum modo super alteram insidente. Quarum inferior gracilis est, superna uberior. Nascitur in aruis. Pars superior radicis cum thure illita, admisto uino, spicula & aculeos e corpore extrahit. Panos cum lolij farina & hydro melite discutit. Qua de re huiusmodi emplastris inferi solet. Menses imposta trahit. Superiori radice ex uino pota, Venerem stimulari, & inferiore sumpta sterilefcere tradunt. Superiorem quoq; utiliter infantium enterocolicis, cum aqua potui dari præcipiunt.

Vires & iuuamenta herbe.

Ex BARBARICOROLL.

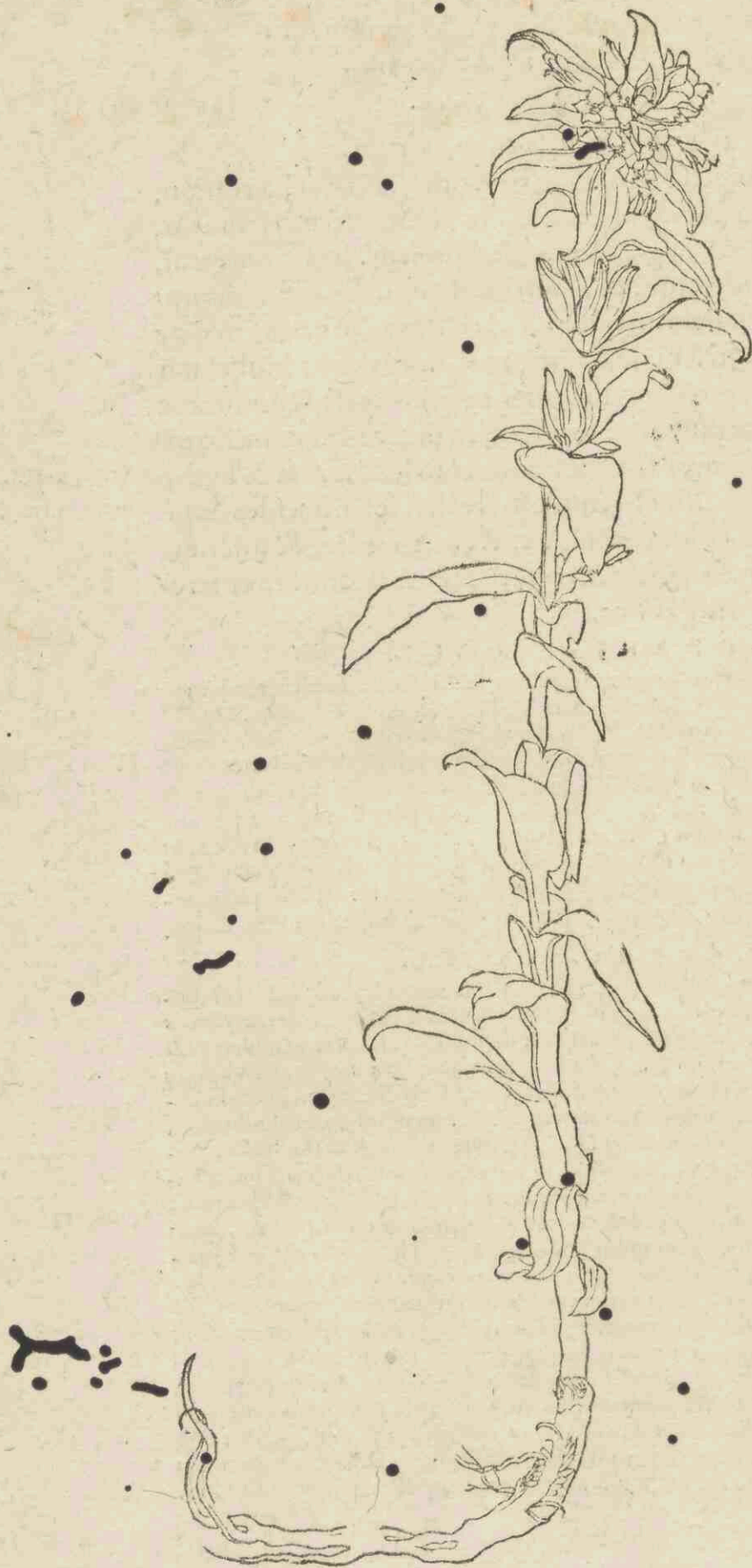
Xiphion, a Theodoro dicitur Pugio. Floret uere, cum Viola nigra. Falso pleriq; arbitrantur eandem esse, quæ & Lonchitis. Sed illa in siccanis, hæc in humidis nascitur. Sunt & alia discrimina, quæ notari possint uolentibus. Habet hæc & radicem ad Aucis auellanae similitudinem simbriatam, quæ effodi ante messes oportet, & in umbra siccare. Videtur hæc & Phasganon, & Machæronion, hoc est, Ensis uocari: radice, ut Theophrastus inquit, dulci, decocta & comendata panificijs, si trita farinae admisceatur. Vnde Machæronij pastilli fortasse ortu habere, quos tertio Kalendas octobres uulgus escitat. Item rotunda, & sine cortice capillata fibris, ut Gethyum, Scolopendriae in herbâ eam frequentes conueniunt. Est & compositionis cuiusdam in medicina uiridis nomen Machæron, ad morbos articulares, & Ischiada. Habet & Xiphias piscis, quem Gladiolû interpretantur, duo, ut inquit Aristoteles habes rostra, sed dentibus carens.

B

Pastilli Machæronij.

EX M. VERG. COMM.

Hæc est Gladiolus illa, cultellato folio herba, cui a principio statim Iridis folia hic comparauit: princeps in hoc foliorum genere, & quæ prima huiusmodi similitudinis notam cæteris dedit: ideoq; tot gladiorum appellationibus diuersis locis indicata. Florere hanc uere cum Oenanthe, nigra Viola, Helychryso, Limonia, Anemone, & Hyacintho Theoph. ait. Vocatq; & ipse Xiphion, Plinius multis locis Gladiolum: quo tñ loco ex p̄fesso de ea agitur. uolum. capite. ii. Xiphion, & Phasganon græcis nominibus eam appellat. Nec de folio eius aliud tradit, q̄ cum primum ex terra prodit gladij ostendere speciem. Hic ultra addidit, Iridi simile esse, breuius tamē & angustius, ἢ πορφυρῶσ μαχαίριον. In quo uidentum est, an in mucronem desinens ditum de rasum sit, an decurtati mucronis; quales cultelli aliquando in incidendi tñ usum fabricantur. Vtrūq; enim ἄπορον significare ex diuersa propositionis eius ui potest: & quod ἄπορον. i. in acutum de rasum est, & cui ex acumine suo ablatum aliqd fuerit: ut ἄπορον Thucidides ait, & in græcis multa alia inueniuntur. Pro duabus deinde radicibus eius retrocanda legentibus in hunc locum ter in Gladiolo hac duas inueniri radices, q̄ in bulbosis plæriscq; alijs, in quibus præteriti añi bulbos & radix inferior semper est: genitaq; ex se alia cedit ipsa, donec tertio, aut quarto anno tota pereat. Auellanis Plinius eas comparauit: hic naturæ notas magis secutus, bulbos paruos uocauit. Discrepant in natalibus eius Dioscorides & Plinius magnopere. Hic in aruis, ille in humidis: alter in genere ἀρραιῶν, quæ qualia sunt superiore libro dictum a nobis est, posuit; alter in aquosis & palustribus. Potest tamen uterq; quod uerū sit dixisse: nam possunt arua humida esse Diosc. præterea in aruis maxime nasci dicēs, nō negauit penitus posse etiā in aquosis nasci.

De HERBA
Fullonum.
Rhapsodia .xv.

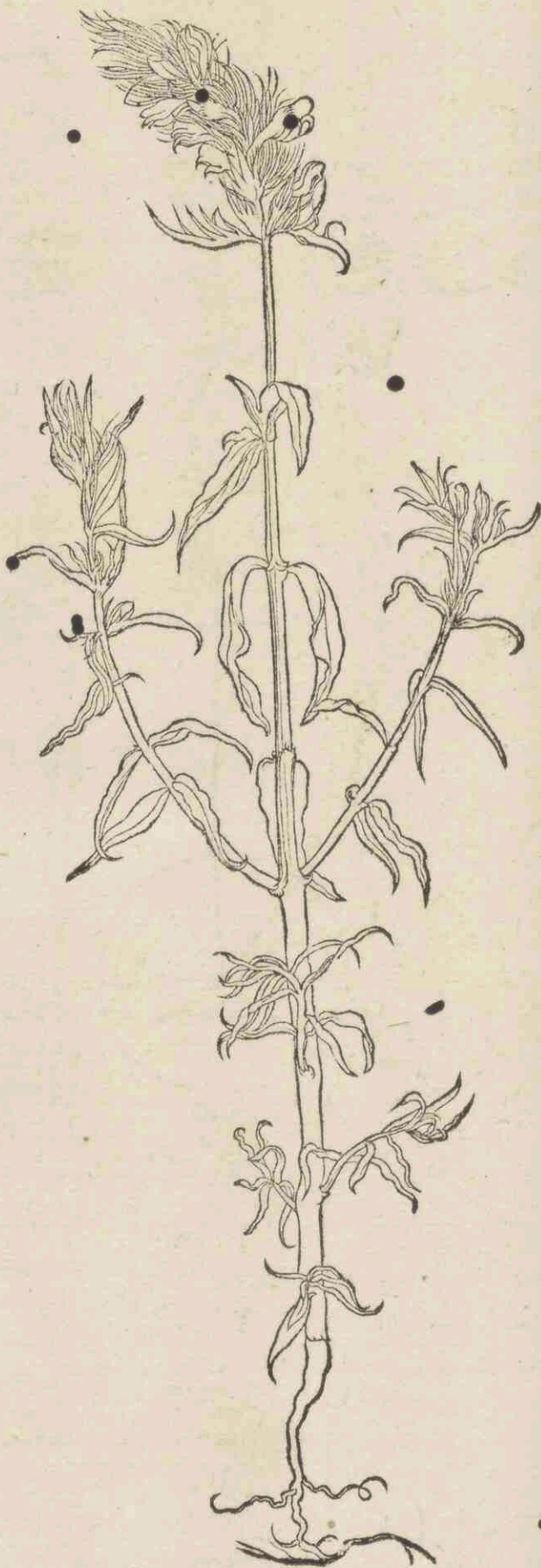
Magdelgeer.
Breitwurz.

AB uulgarib. herbarijs. describitur herba Fullonū, uel herba Saponaria, ea uidelicet, quæ in prophetis nominatur herba Borith. Alijs aut̄ Isatis, aut quædam eius species iudicatur. Quamquam nomen horum mihi probatur. Verum in Synonymis de hac plura. Neque enim in animo est, serupulose omnia hic persequi.

Synon. od onf
 er fr. w: Mantel.
 Herba uulne
 raria, cui no
 mē fecit Pedē
 leonis, et Leō
 topodion Hie
 rōym herba
 rius. Verū Di
 oscori. descri
 ptioni non re
 spondet.

Brann
fleysblüm.

Weyß Fleyschblüm.

Huic flori nomen inditū a graphico
 accepimus cū pingeret, nec plura
 timari licuit, herba alioqui
 passim crescens, in
 pratis præcipue,
 uulgo nota.

e 2

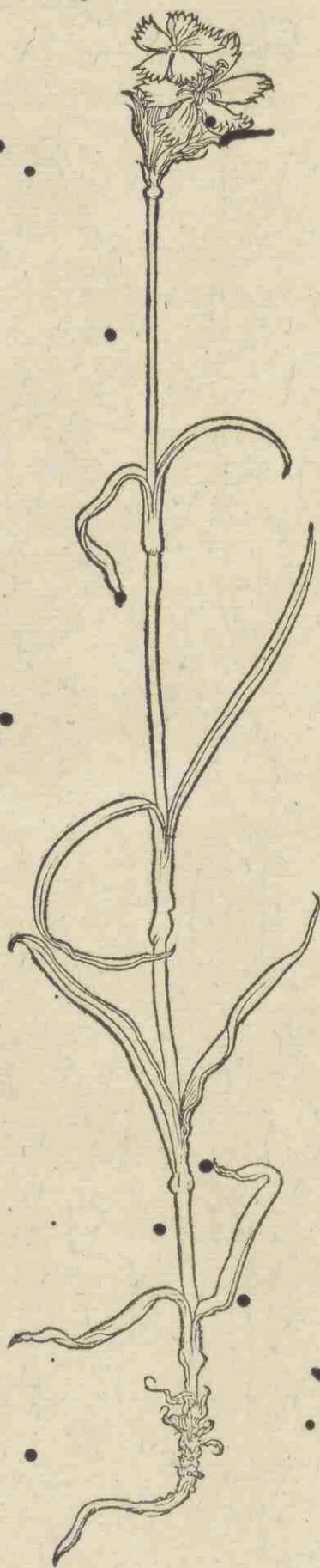
Sancti Jacobi b. ſim.
 Latinum nomen nos
 fugit.

Experientia tamen id
 didicimus, fiſtulas curare,
 & ne ultra ſerpant prohibe-
 bere, tuſa & impoſita.

Vulneribus item miri-
 ficè medetur, & ad quæcunq;
 interanea prodeſt.

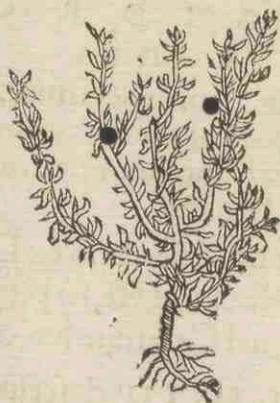

Vegetabiline

Dondernegelin

Hos flores, sunt qui Garyophyllum esse contendunt: sed falso, meo iudicio. Existimamus autem genus esse Keiri, uel Violarum altitium, ut Barbarus uocat. Nec ullum eorum effectuum comperit habeo, præterquam quod in coronas adduntur, et in hororum delicijs habentur, odoriferi. Ceterum de Garyophyllis, & quod sint reuera Garyophylli, infra requirere ex annotationibus Schylereri, & Hieronymi Tragi: & in tertio Tomo cum libello nostro Synonymorum non nihil de his agemus. Eius generis flos sine odore nascitur passim in pratis, et est species syluestris Garyophylli, Teut. Wilde Grassblumen. Hæc D. Theobald. fettichius.

¶ De Rosmarino, dicta Libanotis græce,
Germanice, Rosmarin.

R H A P S O D I A. .XVII.

LIBANOTIDIS tametsi quatuor genera distinxerunt Gale-
nus et Paulus Aegineta, tamē quarta hodie tantummodo nota herbarijs
est, uidelicet coronaria: de qua hæc est apud Dioscoridē descriptio lib. 3.
Rosmarinum, quo Coronarij utunt, ramos mittit tenues, & circa eos
folia minuta, densa, longa, exilia, subter incaua, sup. ne uirentia, graui o-
dore. Excalfactoria ui præditum est. Regium sanat morbum, si decoctum
in aqua, ante exercitationes bibatur: & ubi laborans exercitationi se credi-
derit, in balnea descendat, & merum potet. Acopis, Gleuci oq; unguen-
to misceri debet.

¶ De TEMPERAMENTO Liba-
notidis ex GALENO.

Libanotides tres sunt. Vna sterilis, duæ fructum ferentes. Omnes ue- **B**
ro eiusdem facultatis, emollientis, & digerentis. Succus tum radicis, tum
herbæ mistus melli, obtusam oculorum aciem ab humorum crassitudine
emendat. Porro eius Libanotidis quæ ad coronas utilis est, quam Roma-
ni Rosmarinum nominant, decoctum, Regio morbo laborantes potum
adiuuat. omnes em Libanotides abstergentis & incidentis facultatis par-
ticipes sunt.

Ex Paulo AEGINETA.

Libanotides tres quidem infrugiferæ sunt, duæ uero fœcundæ, abster-
gentis, incisive, digerētis, et emollientis potentię. Harum omnium succus
cum melle mistus, amblyopias, & humorum crassitudinē emendat.
Ceterum eius, cuius ad coronas est usus, decoctū,
Regio morbo affectos adiuuat.

C

¶ De M A I O R O N A,
R H A P S O D I A , XVII.

¶ Nomenclaturæ.

Græce, σαμψυχος. τρίφυλλος. ἀμάρανος.

Latine, Samsuchus, Amaracus, Maiorona.

Germanice, Meyoron.

F Maioronæ descriptio ex Dioscoride.
Ruticosa herba Samsuchum est, serpit per terram, hirtis & circūnatis folijs, Nepetæ similibus, uel Calaminthæ, odoratissima.

Ex P L I N I O descriptio alia
lib. 21. cap. 11. & 22.

Amaracum Diocles medicus, & Sicula gens appellauere, quod Aegyptus, et Syria Samsuchū. Serit utroque genere, et semine, et ramo, uiuacius prædictis, & odore melius. Copiosum Amaraco, æque quam Abrotono semen: sed Abrotono radix una, et alte descendens, cæteris in summo terræ leuiter hærens. In Cypro laudatissimum et odoratissimum.

Ex Serapione dict. Mercenius.

Mercenius est herba, habens uirgas extensas super faciē terræ, in suo ortu: & habet folia parua, rotunda: super quæ est borra fere similis folijs Calaminthæ, habentis folia subtilia: & habet odorem bonum. Quæ omnia prorsus Dioscoridi respondent.

¶ De A M A R A C I Temperamento ex
G A L E N O lib. 6. Simplic.

D

Amaracus excalfacit nõ infrennue, non ualde autem deficcatur: sed in caliditate quidem terræ est ordinis, in siccitate uero secundi.

V I R E S eius & Iuuamenta.

Succus decocti potus conuenit incipientibus hydropicis, et ijs quos uirginæ difficultas aut tormina excutiunt.

Illita ex melle arida folia, suggillata tollunt.

Menses subdita in pefso trahunt.

Contra scorpionis ictum ex aceto & sale illinuntur.

Luxatis tumoribus cerato excepta imponuntur. Aduersus oculorum inflammationes, tumoresque cum polline polentæ illini prodest. Acopis, malagmaticisque, calefaciendi gratia commiscetur.

Ex P L I N I O lib. 21. cap. 22.

Samsuchum scorpionibus aduersatur, ex aceto & sale illitum. Menstruis quoque multum confert, illitum. Cohibet & oculorum epiphoras cum polenta. Succus decocti, tormina discutit. Et urinæ & hydropicis utile. Mouet etiam narium sternutamenta. Fit ex eo oleum quod Samsuchinum dicitur, aut amaracinum, ad excalfaciendos emolliendosque neruos. Et uulvas calescit. Et folia suggillatis cum melle, et luxatis cum cæra profunt.

Ex V I G O N I O.

Maiorona calida & sicca est, habetque uirtutem consumptiuam, & excitatiuam cum ingenti calefactione. Et propterea epilepticis, spasmodis narium odorata, summum gaudium et iuuamentum præstat. Et eius decoctio narium attracta, confortat cerebrum ipsum, ab humoribus frigidis purgando.

De LAPPIS.
Teuton'ce/Bletten.

f

C

Deuarijs generibus LAPPARVM,
RHAPSODIA .XVIII.

Ex Commentario M. Vergilij.

C

Ognitu & inuentu facilē, in legumina, & in frumentaria segete Aparinē sua descripti-
one Theophrastus & Diosc. fecerunt: ipsa etiam tenaci nexu prætereuntium uestibus hærens,
& quale hic descripsit semen ostendens in medio umbilicatum, ad cognoscendā se, suiq; comē-
plationem uolentes etiam conuertit. Persequuntur eam quorañis Maio & Iunio mensibus agris
nu, messoriaq; falce agricolæ, pestem satis suis eam sentientes, nihilq; apricis & pinguis agris
frequentius nascitur. Copiosior tñ inter legumina q̄ inter frumenta inuenitur. Nouerunt cala-
mitatem suam rustici. Nomen tñ, & maleficij eius causam ignorant. Et ut in similibus quoru-
rum ignoratur nomen, Lappam uocant. Qua uoce non in Aparine tñ, sed in cunctis quoru-
matura semina uestibus prætereuntium inhærent, ignari utuntur. Quæ sane multa sunt: & inter
alia Eupatorium etiam, de quo suo loco dicemus. Ex quo factum est, ut non ætate nostra tñ,
sed antiq; etiā temporibus parum certa in huiuscemodi fuerit nominum ratio. Arcionq; Lap-
pam tñ aliq; dixerint, aliq; Aparinē hanc, aliq; plures alias, quarum semen aut qa asperū, amarū
ue, aut cuspidatū est uestibus hæret; quasi ad faciendum genus & nomē una hæc nota satis elicit.

Lappa.

Corollarium HERMOLAIBARBARI
de eadem re.

Aparine quam nostri & Lappam uocant, Hippocrates Philistion, & Phileterion quoq; ut
Galenus putat. Non euidens, sed occultus in ea flos maturescit, & intra se germinat semen: ue-
lut animalia que in se pariunt, ut uiperæ. Nascitur in frumentario agro, inter Lentem præcipue,
item pratis, hortisq;. Ramosa hæc & hirsuta, quinis senisq; in orbem circa ramos, folijs per in-
terualla, Semen subdulce, Omphacocarpon a Plinio, Galeno, & Paulo Aegineta dicitur. Nil
quis Omphalocarpon ex Dioscoride legi malit, ab umbilici similitudine, quam semen præfert.
Philanthropos uero dicta est hæc a nonnullis herba, quia uelut amici solent, commeanium lacte
nijs obhæreat. Aliud floris genus est, quod in Parthis nasci scribit Apollodorus, Philadelphu
appellatum: ex argumento, qd rami eius ex interuallo sponte cœant, ceu amantes: post digre-
diuntur, concipiunt, atq; pariunt. Huius tenuissimis uirgis reticulatim compositis, atq; ita con-
stitis, hortorum septa impenetrabili compage fieri.

Omphacocar-
pon.
Philanthro-
pos.
Philadelphos

D

Verba DIOSCOR. de APARINE.

Aparinen aliqui Ampelocarpon, aliq; Omphacocarpon, nonnulli Phi-
lanthropon uocant, ramosam herbam & quadrangulā, ex interuallis orb-
biculato foliorum ambitu, ut in Rubia. Flos albus: semen durum, rotun-
dum, concuuum, album, umbilici figura, asperitate uestium tenaci. Ea pa-
stores coli uice utuntur, ad eximendos e lacte pilos. Seminis caulium ac-
foliorum succus, potu contra uiperarum, phalangiorumq; morsus auxi-
liatur. Infusa aurium dolori medetur. Herba cum axungia trita strumas
discutit.

Plinius de APARINE libro. 27. cap. 5

Aparinen aliqui omphacocarpon, aliq; philanthropon uocant, ramos-
sam, hirsutam, quinis senisue in orbem circa ramos folijs per interualla:
Semen rotundum, durum, concuuum, subdulce. Nascitur in frumentario
agro, aut hortis pratisue, asperitate etiam uestiū tenaci. Efficax contra ser-
pentes, semine potu ex uino drachma: & contra phalangia. Sanguinis ab-
undantiam ex uulneribus inprimunt folia imposita, succus auribus in-
funditur.

De temperamento Aparines ex Paulo.

Aparine, quam aliq; philanthropō, aliq; omphacocarpon cognominat,
mediocriter abstergit & calefacit: habet autē & aliquid partiū tepidum.

De LAPPAMAIORE.

A

De Lappa maiore, quæ uocatur Bardana maior, prolixa, sed admodum erudita est dissertatio apud Hermolaum Barbarum in Corollario Arcij: & nos in priori TOMO paulisper attigimus Rhapsodia. III. de Vngula Caballina, olim exactam differentiam daturi horum omnium, id est, Vngulæ caballinæ, Personatiæ, Petasitæ, Arcij, atq; Arctij, ubi prioris TOMI errata recognouerimus. Cætera ex Appendice, & Hieronymo pete.

Correctorium
Auctoris.

De LAPPÀ quæ ξανθίου græce uocatur, hystoria DIOSCORIDIS.

Xanthion aliqui Phasganon, alij Antithesion, alij Chascanon, alij Choeradolethron, alij & hanc Aparinem nominant, Latini Lappam. Nascitur læto & pingui solo, & lacubus exiccatis, caule cubitali, anguloso, pingui, prodeuntibus ex eo crebris alis. Folia Atriplicis habet insecta, Nasturtium odore imitantia, fructum grandis Oliuæ modo rotundum, & ut Platani pilula spinosum, qui contactu uestibus adhærescit. Is ante collectus quam perfecte siccescat, tunditur, & fictili uase reconditur. Flaput nitro ante perfrictum illinatur. Alij in uino tundunt, & ita asseruant. Semen aptissime tumoribus imponitur.

Explanatio Xanthij per HERMOLAVM BARBARVM.

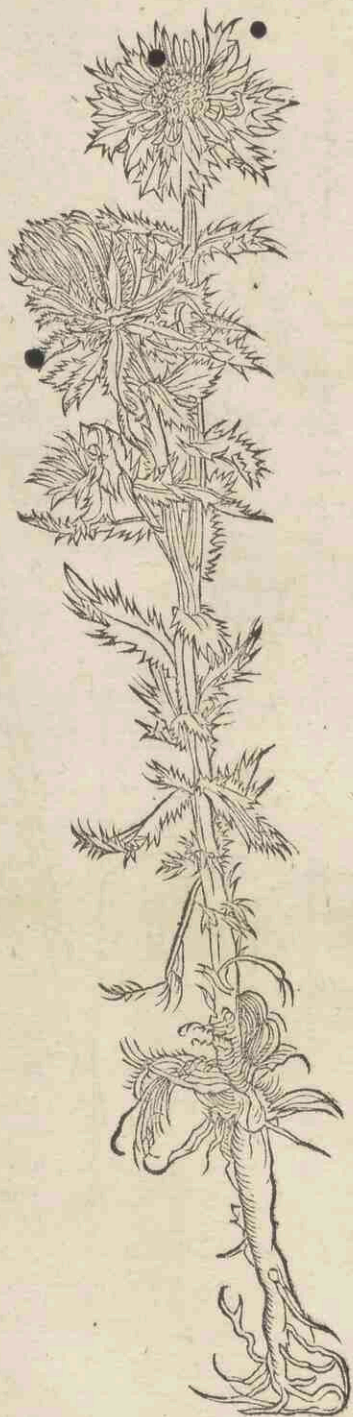
Xanthion, & Phasganion uocatur a Galeno & Paulo, Phasganon a Dioscoride, Philanthropos ab Aetio, nunc Lappa inuersa, & minor a nostris. Non uidetur quibusdam Xanthion ab Aparina superius descripta differre. Sed cur obsecro Dioscor. & Galenus, & cæteri diuersas habuere, duobus locis seorsum de ijs proidentes? Quid quod in omnibus græcis exemplaribus, Aparina ex interuallo stellata pingitur quasi Rubia? Xanthium multo aliter ostenditur, folio Atriplicis, uel ut quidam scribunt, etiam Solani.

B

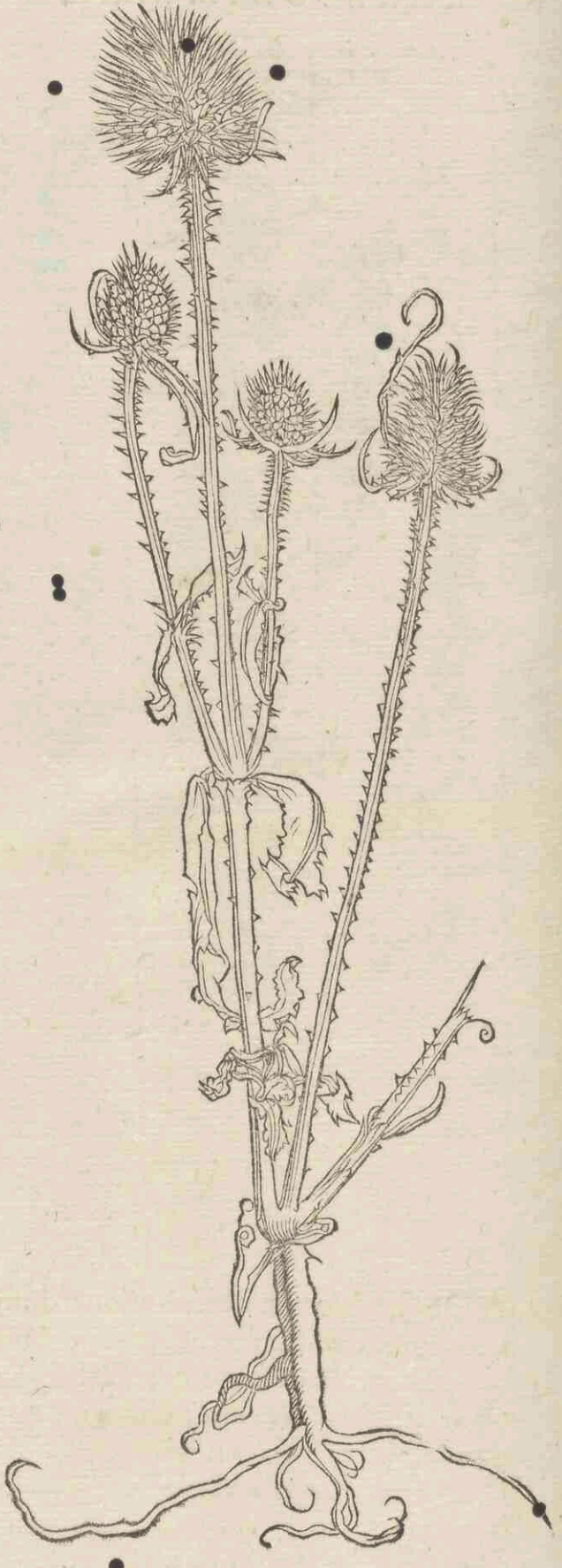
Marcelli Vergilij alia distinctio Lapparum.

Plura Lapparum genera, folio, semine & natali solo diuersa obseruatumq; a nobis est, quæ cumq; hamatis uncis, aculeatisq; & uestium tenacibus seminibus plantæ sunt, in græcis & latinis eodem aliquando nomine indicari: in illis Aparines, in nostris Lappæ. Quæ ueluti generis uox omnibus his est. Inter eas & Xanthion hæc est, numeratis ab hoc scriptore notis satis cognoscenda: sic dicta a græcis ὄτι ξανθὰ τριχῶς ποτῖ, id est, fiauuum capillum facit. Habet & alias appellationes, sed nobis parum certas, & ob id alijs relictas. Circa rusticas domos pingui ut hic ait, sed frequentius humido solo nascitur. Idq; est quod hic ait, arescentibus paludibus. Paludes enim appellat loca etiam, in quibus per hyemem aqua fuerit, æstate uero aruerint. Omnium autem notarum quæ Xanthio huic a Dioscoride tribuuntur, nulla certior fructu eius est. Dico autem fructum Lappam, in qua semen est: quem figura grandis Oliuæ, & aculeatū hic describens, facillimam eius deprehensionem fecit. Sed nihil frequentius præmonstratis nascitur locis.

¶ De C A R D V I S,
R H A P S O D I A, XVII.

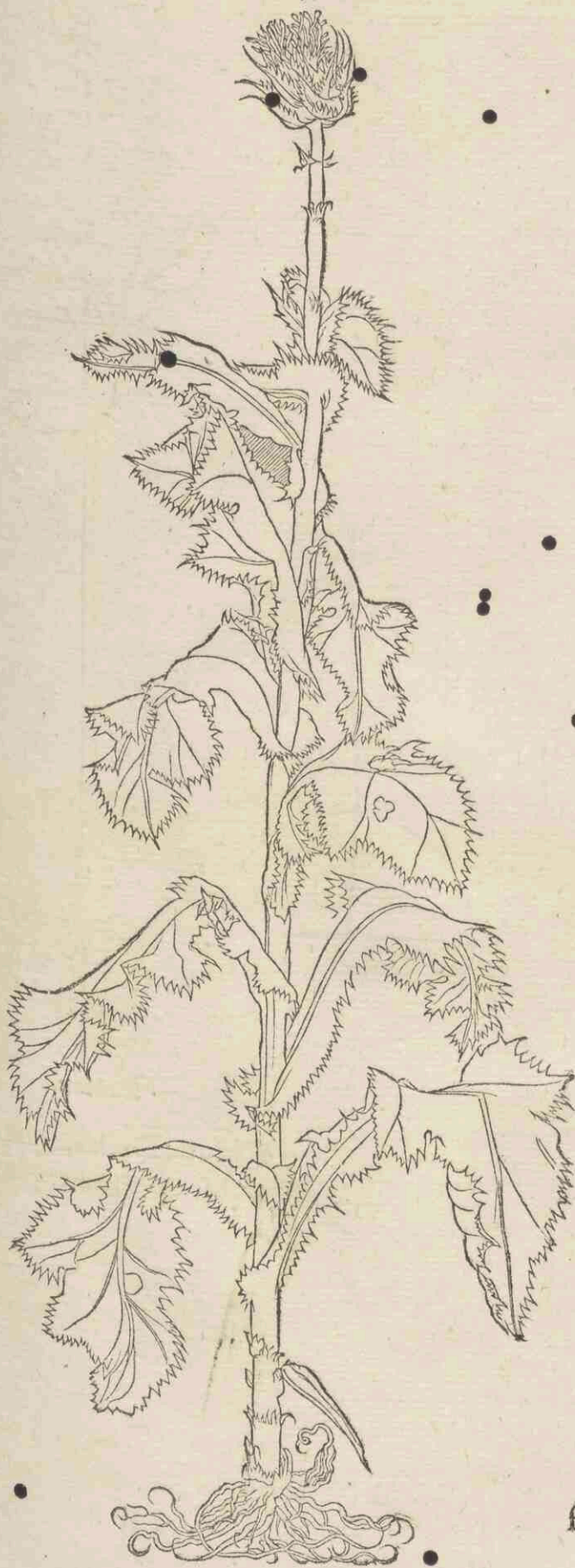

¶ De Carduorum differentijs necdum nos explicare ualemus. Quare in aliud tempus eorum descriptiões, & designationes reseruamus. Attigerūt tamē quędam de illis infra Leonicensus. P. Collinutius, Hieronymus herbarius, Iacobus de Manlijs & reliqui, de quibus ludicem scrutari te uolumus. ¶ 3

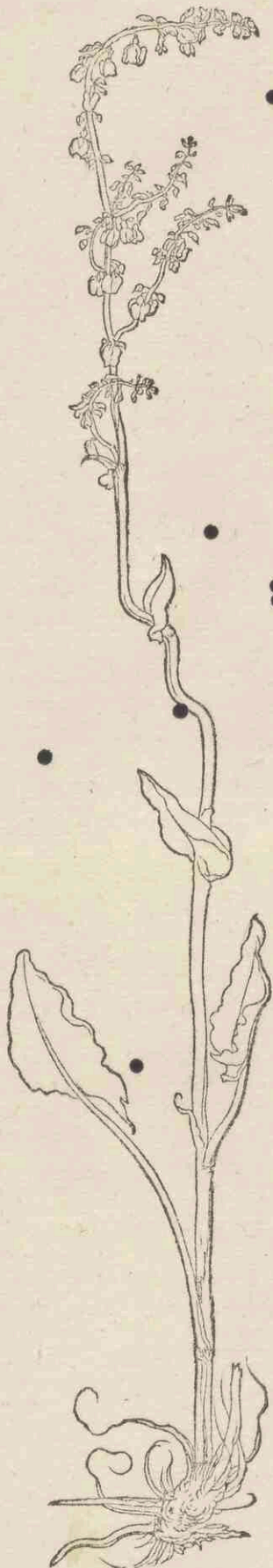

corum T O M V S Secundus.
Sechdyffel.

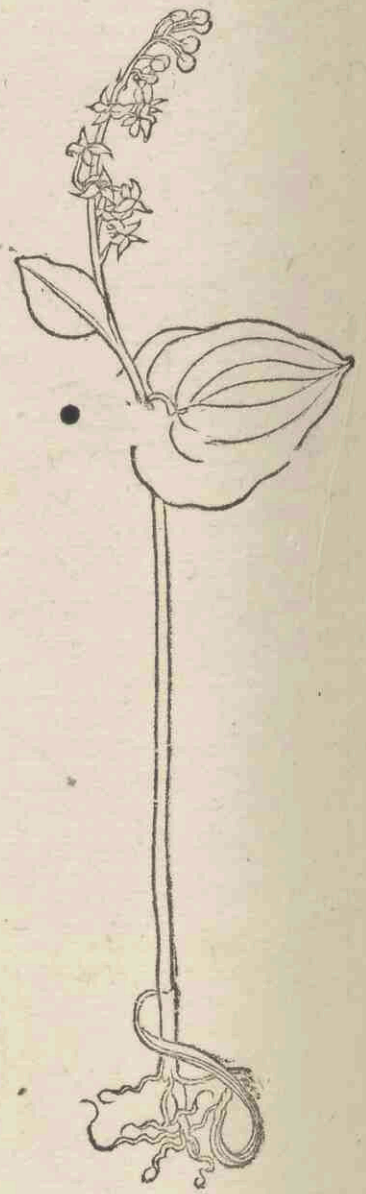
71

f 2

Saurampfer.

Vinblatt.

¶ Hanc Delium quendam
 nobis optarim explanare.

De Acetosa
 require descri
 ptionem La-
 pathi.

¶ De Herba Trinitatis.
Zeyfal. igfeytblümlin.

¶ Trinitatis & herbam & florem uocatam uulgo
existimo, ob flosculos quos habet tricolores,
quibus nihil iucundius, nihilq; magis
admirabile. Quo autem ab Dio-
scoride inscripta nomine
sit, necdum comperi.

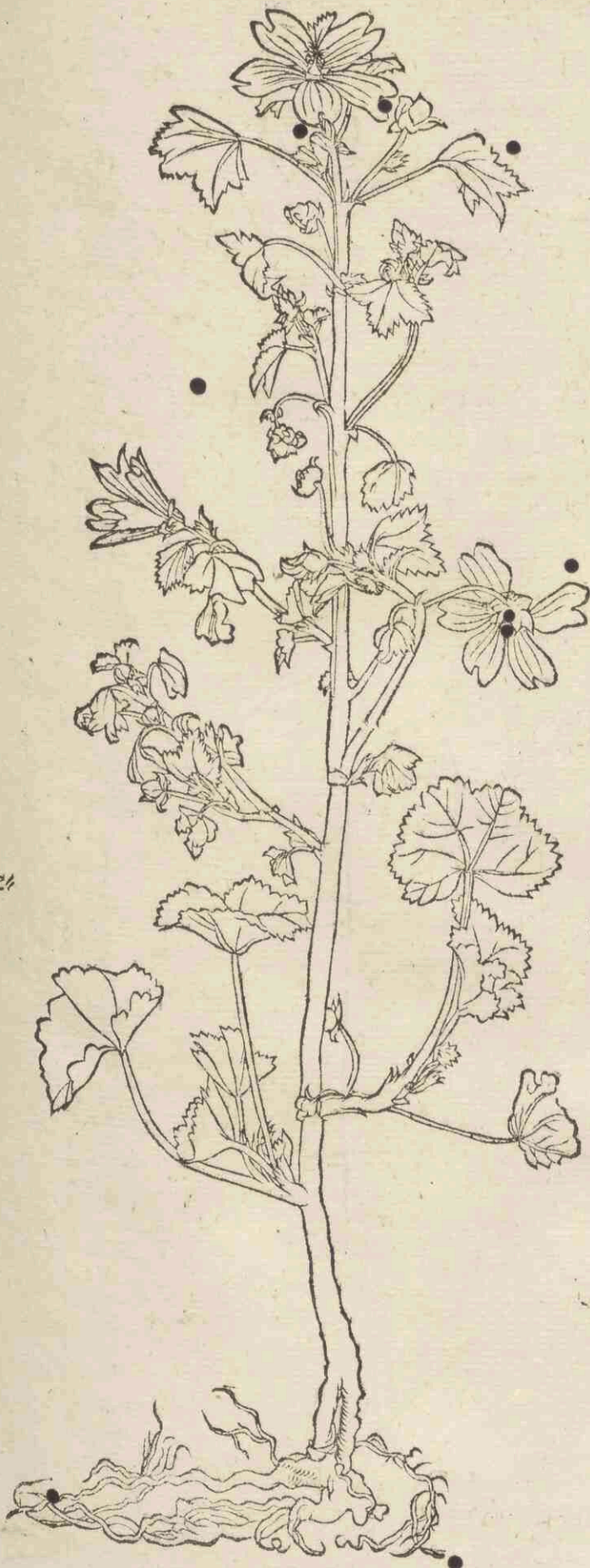
M A L V A E,

Bappelen.

De Maluis lege Rhaplo^oiam. xxxv. supra Tomo
priori, folio. 197. a.

Gensbappel.

Malva equina.

Hoffbappelen.

Sigmara x nrbz, Herbam Simeonis, quere supra
Tomo priore, Rhapsodia ,XXXV. folio. 197. b.

De NASTURTIO,
RHAPSODIA .XX.

Nomenclaturæ.

Græce, *καρδαμων*, *νυκταρδαμων* ἢ *εὐριπ*.
Latine, Nasturtium, Cardamum,
Cynocardamum.
Teutonice, Bressen.

Descriptio Nasturtij ex P L I
N I O lib. 19. cap. 8, &
lib. 20. cap. 13.

NASTURTIVM nomen accepit, a
nariū tormento. Et inde uigoris significatio, puer
bio id uocabulum usurpauit, ueluti torporem ex-
citantis. In Arabia miræ amplitudinis dicitur gi-
gni. Duo eius genera, album, & nigrum.

Ex Corollario BARBARI de
Nasturtio.

Nasturtium die quinto enascitur: duorum generum, mite, ac
syluestre. Prioris quoque ratio duplex, albi, & nigri. Nomen ei ana-
rium tormento, uigoremque uel pro uerbio significat, iubente Na-
sturtium mandendum inertibus, quasi torpore excitet, animum-
que obuacuet, contra uenerem inhibeat: quæque Dioscorides accendi
eam putet. Miræ amplitudinis in Arabia dicitur gigni. Nasturti-
um herbis reliquis succum adimit iuxta satius, quod et apud Aristo-
phanem poetam legitur. Hanc Græci non modo Cardamum, sed
etiam Cardamida uocant, ut Galenus inquit, & Hippocrates Sau-
ridion, a Sinapis, quod & Saurion dicitur, similitudine. Milesium
Nasturtium ueteribus laudatissimum fuisse, Iulius Pollux autor
est. Persas id cum sale mensis apponere solitos, celebre est, cum prin-
cipio frugalitatem amplecterent, mox aucto imperio, in omne ge-
nus luxus prolapsi.

De ratione nominis Nasturtij
ex M. VERGILIO.

Eius plures quondam, ut uidetur, appellationes fuerunt: sed
omnes ex eodem principio, & ab eadem Cardami appellatione,
excepta Hiberide, quæ agreste Nasturtium est, ut in. 1. uolumine
diximus, ubi Dioscoridis commentationes hæc irreperunt. Cy-
nocardamon enim, & Cardamantice solo nomine statim Carda-
mon indicant. Hiberis uero, ut hic paulo ante dixit, & ut nos au-
tore Paulo Aegineta tunc confirmauimus, agreste Nasturtium
est. Has ipsas uoces omnes, Apuleius etiam in Cardamo nume-
rauit inuicem sibi ideo respondentes, quoniam inter satium &
agreste Nasturtium maxima similitudo partium & uirium omni-
um sit. Ob eamque causam uagis appellationibus inter se utun-
tur. Notum nunc olus ubique Nasturtium est. Contra uenenata
præcipue usus eo Nicander: usus & hic ipse contra Cenchridis ue-
nenum, quemadmodum tunc copiosius docebimus: usus & Pau-
lus Aegineta, Græcorumque medici omnes totiens, & in tam mul-
tis, ut non contemnendam medicinæ partem solum Nasturtium
expleat.

A

B

Hiberis

C

De satu Nasturtij ex PALLADII mense
Februario.

- Hoc mense Nasturtium constat, & omni tempore esse ponendum loco quali placebit, & celo. Fimum non desyderat. Humorem quamuis diligat, tamen deesse non curat. Si cum Lactuca seratur, nasci fertur egregie.

● PLACITA Barbarorum de Nasturtio.

● Historia NASTURTII secundum SERAPIONEM, Cap. 358.

Nasturtium est triplex: scilicet Commune, notum. Secundum Nasturtium tectorum. Et tertium orientale Nasturtium. Nasturtium tectorum, est planta habens folia stricta, longa duobus digitis, & in summitate acuta, scissa, & pinguis, quæ extenduntur super terram: & habet in medio uirgam subtilem, longam palmis duobus, habentem paucos ramulos, super quos sunt uoluti pili, habentes summitatem depressam, in quibus est semen latum, simile semini Nasturtii, cuius figura est sicut figura Rutellæ fusæ, ita est depressum: & ideo græce appellatur *ῥαδάπιον*, quod significat lingua græca depressum. Et habet florem, cuius color declinat ad albedinem: & nascitur in uis, siue parietibus domorum. Nasturtium orientale, est planta longa circa duo brachia, habens ramos subtiles & multos, in quibus sunt folia, a duobus lateribus, similia folijs Scitaragi, nisi quia sunt albiora, & molliora: & in summitatibus ramorum sunt capitella, similia capitellis plantæ Actis. & habet flores albos.

Sententia PANDECTARII de Nasturtijs.

● Nasturtium multorum generum est. Est enim quod Cardamum dicitur uulgarum, & est Nasturtium aquaticum, uel Babylonicum, quod Latini uocant Senecion, uel Apium aquæ, uel Cardamum agreste, de quo est apud Serap. cap. 313.

D E Cardami temperamento.

● Cardami semen potentia est urendi, sicut Synapi.

● Vires eius & iuuamenta ex Dioscoride.

- D ● Omnium semen est acre. Excalfacit, Stomacho aduersatur. Aluum turbat. Tineas excutit, Lienem imminuit. Partus exanimat. Vrinam cit. Venenem stimulat. Synapis & Erucae simile intelligitur. Lepras & impetiginos abstergit, Illitum cum melle, lienem extenuat. Fauos expurgat. Pulmonum uitia extrahit, sorbitionibus incoctum. Serpentium uenenis potentum resistit, atq; eas suffitu fugat. Capillorum defluuia cohibet. Carburculos ad suppurationem perducit & rumpit. Coxendicibus cum polenta commode ex aceto illinit. Tumores collectionesq; discutit. Emitit furunculos, illitum cum muria. Herbæ ad omnia eadem, effectus licet minor.

EX PLINIO de eodem.

Nasturtium Venerem inhibet. Animum exacuit. Aluum purgat. Detrahit bilem, potum in aqua decem denariorum pondo. Cum lomento strumis illitum, opertumq; Brassica, preclare medetur. Nigrius capitis uitia purgat. Visum clarificat. Comotas mentes sedat ex aceto sumptum. Lienem ex uino potum, uel cum fico. Tussim ex melle si quotidie ieiuni sumat. Semen ex uino omnia intestinorum animalia expellit, efficacius addito Mentastro. Prodest & contra suspiria, et tussim cum Origano, et uino dulci. Pectoris doloribus decoctum in lacte caprino, Panos discutit cum picea extrahitq; corpori aculeos, & maculas illitum cum aceto. Contra carcinomata adijcitur ouorum album. Et lienibus illinitur ex aceto. Infantibus uero e melle utilissime. Scissus adijcit hoc serpentes fugare, scorpionibus resistere. Capitis dolores contritum, & alopecias emendare, addito synapi, grauitatem aurium trito imposito auribus cum fico. Furunculorum res infuso in aureis succo. Porriginem, & ulcera capitis cum adipe anserum. Furunculorum concolunt cum fermento. Carburculos ad suppurationem perducit & rumpit. Dentium dolorum expurgat cum melle. Coxendicibus & lumbis cum polenta ex aceto illinitur. Item licheni. Item unguibus scabris, quippe natura eius caustica est. Optimum autem Babylonium, Syluestri ue-ro ad omnia effectus maior.

EX PL A T I N A E lib. 1. de Honestâ uoluptate.

Hoc, ut peculiari cibo Persæ utebant, ut inquit Xenophon, qui sub Cyro militabant. Nimitus eius usus, & Erucæ nocet, moderatus prodest. Nam & animum exacuit, & aluum purgat, ac bilem detrahit. Valet item ad plurimos medicinarum usus.

EX P L A T E A R D O.

Nasturtium est calidum & siccum in quarto gradu. Semen eius præcipue competit usui medicinæ. Vnde cum reperitur eius receptio, semen debet poni, non herba. Semen collectum, in multa efficacia per quinque annos seruat. Herba uidetur esse magnæ efficacitatis: exiccata modice, uirtutem habet dissoluendi, & consumendi, ex qualitatibus suis.

Contra paralytim linguæ ualet, semen masticatum, & in ore tentum. Humiditates etiam aliorum membrorum, & cerebri præsertim desiccant, comesta, uel in sacculo superposita.

In lethargia fit sternutamentum ex puluere feminis eius. Vuam relaxatam siccant gargarisma eius, & ficuum siccatum. Contra Illiacam quoque passionem, ex frigida causa semen eius in sacculo, & in uino decoctum superponitur.

Ad eadē, & contra stranguriam, herba ipsa decocta in uino & oleo superponitur. Egressum anum reprimunt puluis feminis illitus.

EX V I G O N I O.

Nasturtium est calidum & siccat complexionis in tertio. Et uirtus eius est maturare apostemata frigida. Et semen eius cum aceto decoctum dissoluit strophulas.

EX A P V L E I O.

Ad capitis uitia, et porriginis, & furfures herbae Nasturtij semen mixtum cum adipe anserino, & tritum inunge. Herbam Nasturtium, & Pulegium ex aqua decoctum, bibere dato, emendabis & discuties cruditatem.

HIER. HERB.

Aqua Nasturtij tumores gingiuarum reprimunt. Et lumbricos uentris interimit, Parotidas mire sanat, & uariolas.

De Altero NASTURTIO, scilicet Aquatico.

Coliculus cubitalis Senetio est, quadamtenus rubens, contiguus in uicē, exiguisque folijs Erucæ modo in extremitatibus incisuris ditius, sed longe minoribus quam Eruca, Luthis floribus, cito dehiscentibus, & in pappis desistētibus. Vnde & ἡγίεγον dicitur est, quod uere scilicet, flores humani capilli modo in eo canescant, Radix illi est inutilis. Nascitur præcipue circa urbes, & oppida, in aggeribus murorum & septis. Posteriores fere omnes aquaticum Nasturtium interpretantur. Et Germanice, *Buntressen*.

Dioscor. lib. 4.

V I R E S eius & Iuamenta.

Refrigerant cum folijs flores: eaque ob causam imposita utraque simul emplastrum non per se, aut ex uino dulci testium, & sedis inflammationes sanat. Cum thuris aut polline, non alijs tamen uulneribus, cunctis, sed neruorum etiam medentur. Possunt idem præterea per se Senetionis pappi, ex aceto emplastrum modo impositi. Recentes contra poti strangulant.

Totus enim caulis in aqua elixus, mox in mulso potus, biliosos stomachi dolores sanat.

A Nasturtium Persarum mixtum cibis.

B

Menta.

Fischmünze

De M E N T I S,
R H A P S O D I A .XXI.

A

MENTARVM differētias omnes, nemo rectius distinxit Hie-
ronymo herbario, cuius infra Commentarium consule, a calce
Appendicis.

Mentæ nomenclaturæ secundum
Dioscor.lib.3.

Hediosmon satiuum alij Mintham, alij Calaminthan, Latini Mentam
uocant, alij Nepetā, Aegyptij Tis, alij Perxo, alij Macetho. Cognita her-
ba est, Calfaciendi, adstringendi, atq; exiccandi uim habet.

Platina lib. Obsoniorum.

Menta suauissimi odoris herba est. Hanc fuisse puellam a Plutone amatam, ferunt poetæ,
uersamq; in herbam sui nominis a Proserpina, cuius pellex erat. Hinc præterea Mentulam di-
ctam, quasi donum amorum, uel quasi meritā, uel quod mensam grato odore percurrat. Exci-
tat enim hæc herba, propter inflammationem & humiditatem, demortuam Venerem. Hanc
ob rem crediderim, ueteres exercitus ducēs uetuisse militem, quem castum uolebant, unde et ca-
stra sunt dicta, hæc herba uesci. Appetentiā inducit Menta, & obesos a marcescentia conseruat:
lætum cor reddit, stomachum iuuat, lumbricos interficit. Contra morsum canis rabiosi ualet
plurimum. Seritur Menta æquinoctio uerno: melius tamen surculo uenit quam semine. Humi-
do minus gaudet. Aestate uiret, hyeme flauescit. Semel sata, diutina ætate durat. Est & Menta-
strum, syluestre genus, quod ut Vitis propagatur.

Virtutes
Mentæ.

De M E N T A E temperamento ex Galeno.

Hedyosmos, alij uero Minthen odoratam nuncupant. Est enim & alia quædam Mintha nõ
odorata, quam Calaminthen appellant. Vtraq; gustu acri, & facultate calida est, ex tertio ordi-
ne excalfaciunt. Infirmior est tamen Menta odorata quam Calamintha, minus excalfacit.
Vt autem in uniuersum dicam, hæc ceu syluestris quædam est, illa ceu domestica. Quam obrem
fane, ob eam quæ ex cultu accedit humiditatem, medio criter item ad Venerem excitat: id quod
omnibus accidit quæ humiditatem semicoctam, & flatuosam continent. Ob talem ipsius her-
bæ temperaturam, in abscessibus ea quidem cum polëra mista utuntur: id quod in Calamintha
facere nequeas: propterea, quod ualentius tum excalfaciat, tum desiccet, quam id genus pos-
sint. Habet uero etiam quiddam amarum in se & acerbum. Illa quidem lumbricos interficit, a-
cerbitate uero si cum oxycrato bibatur, recentes sanguinis reiectiones reprimat. Substantiæ est
ut si qua alia herba partium tenuium.

B

V I R E S eius & iuuamenta ex Dioscoride.

Sistit sanguinem, potio ex aceto succo. Tineas in uentre teretes enecat.
Venerem stimulat. Singultus, uomitiones, cholerasq; sedant, tenni ramu-
li cum acidi granati succo poti. Suppurationes discutit, si cum polenta il-
linatur. Imposita fronti, capitis dolores mulcet. Mammæ si tendant, aut
lacte turgeant, compescit. Cum sale, canū morsibus illinitur. Aurium do-
loribus cum aqua mulla subuenit. Vuluæ ante coitum admota, concepti-
oni resistit. Lingua scabriciem confrieta læuigat. Coire lac, densariq; in-
caseum non patitur, si folia potionibus lactis immergant. In summa, sto-
macho utilis est. Et in condimentis peculiarem gratiam habet.

Verba P L I N I I quæ supra mutuatus est Pla-
tina lib.19. cap.8.

Eodem tempore seritur Menta planta: uel si nondum germinat, spon-
gia. Minus hæc humido gaudet. Aestate uiret, hyeme flauescit. Genus ei-
us syluestre Mentastrum est. Et hoc propagatur ut uitis, uel si inuersi ra-
mi serantur. Mentæ nomen suauitatis odoris apud Græcos mutauit, cum

C alioquin *Minta* uocaretur, unde ueteres nostri nomen declinauerunt. *Grato* *Menta* mentas odore percurrit in rusticis dapibus. Semel sata, diutina ætate durat. Congruit *Pulegio*, cuius natura in carnarijs reflorescens saporibus dicta est. Hęc quoque seruantur simili genere, *Mentam* dico, *Pulegium* quoque, & *Nepitam*.

EX PLINIO lib. 20. cap. 12.

D Mentæ ipsius odor animum excitat, & sapor auiditatem in cibis: ideo in mammarum mixtura, familiares ipsæ accessere, ut coire, densareque lac non patiantur. Quare lactis potionibus additur, ne huius coagulati potu strangulentur. Data in aqua & mulso, eadem ui resistere & generationi creditur, cohibendo genitalia densari. Aequè maribus ac sceminis sistit sanguinem, et purgationes sceminarum inhibet. Cum amylo ex aqua pota, cæliacorum impetus, syriation, & uomicas uulvæ curauit. Illa & iocinerum uitia ternis obolis ex mulso datis. Item sanguinem excreantibus in sorbitionem. Ulcera in capite infantium mire sanat. Arterias humiditas siccat, siccas adstringit. Pituitas corruptas purgat in mulso & aqua. Vocis succus sub certamine utilis duntaxat, & qui gargarizatur uua tumente, adiecta ruta & coriandro ex lacte. Utiles & contra tonsillas cum alumine, linguarum asperæ cum melle. Ad conuulsa intus per se, uitiisque pulmonis. Singultus & uomitiones sistit cum succo granati, ut Democritus monstrat. Recentis succus narium uitia. Spiritus subductos emendat. Ipsa trita cholera in aceto quidem pota. Sanguinis fluxiones intus. Ileum etiam imposita cum polenta, & si mammae tendantur. Illinitur & temporibus in capitis dolore. Sumitur & contra scolopendras, & scorpiones marinos, & ad serpentes. Epiphoris illinitur, & omnibus in capite eruptionibus, item ferulis uitijs. Impetigines quoque, uel si teneatur tantum, prohibet. Auribus cum mulso instillatur. Aiunt & lieni mederi eam in horto gustatam, ita ne uelatur: si is qui momorderit, dicat se lieni mederi, per dies nouem. Arida quoque farina tribus digitis apprehensam, & stomachi dolorem sedare in aqua, & similiter aspersa in potionem, uentris animalia expellere.

APULEIUS de *Menta*.

Ad ignem sacrum herbarum *Mentæ* succus expressus, adiecto sulphure et aceto de penna inunctus, sine mora dolorem sedat.

De *Mentastro* secunda specie *Mentæ*,

Ex *Dioscoride* lib. 3.

Syluestrem *Mentam* Latini *Mentastrum* uocant, hirsutiore folio, & profusius maiore quam *Sylvestri*, grauiore odore. Quare minus ad sanatum usus expetitur.

De *CALAMINTHA*, tertia specie *Mentæ*.

Ex *DIOSCORIDIS* Libro Tertio.

Ex *Calaminthæ* generibus, quedam montibus familiaris, folia Ocimi habens, incana, surculos aridos, & caules angulosos, purpureum florem. Altera *Pulegio* similis est, sed maior. Quam syluestre *Pulegium* ideo ap-

pellarunt, quod odore ipsum æmuletur. Nepetam Latini uocant. Ter- A
tia Mentastro cognata est, folijs oblongioribus, caule & ramis maioribus
quam superioris, sed uiribus inefficacior. Omnium folia gustu feruentia
& acria. Radix superuacua. Nascitur in campestribus, asperis, & aquosis.
Potu, aut illitu demorsis a serpente opitulatur.

Decoctum potu menses & urinas expellit.

Ruptis, conuulsis, orthopnoeæ, torminibus, cholerae, rigoribusque
auxiliatur.

Regium morbum expurgat.

Præsumpta in uino uenenis resistit.

Tineas, cæteraque interaneorum animalia, cum sale & melle pota, enecat.

Nec secus cocta, crudae si teratur.

Elephanticos esitata adiuuat, si postea serum lactis ebibatur.

Folia detrita si in uellere subijciantur, menses extrahunt, & partus enecant.

Accensa, aut substrata serpentes fugant.

Nigris cicatricibus candorem reddunt, in uino cocta & illita.

Suggillata tollunt.

Calamintha ischiadicis imponitur, ut concretum humorẽ euocet, sum-
mam cutem exurens.

Vermes necat succus auribus instillatus.

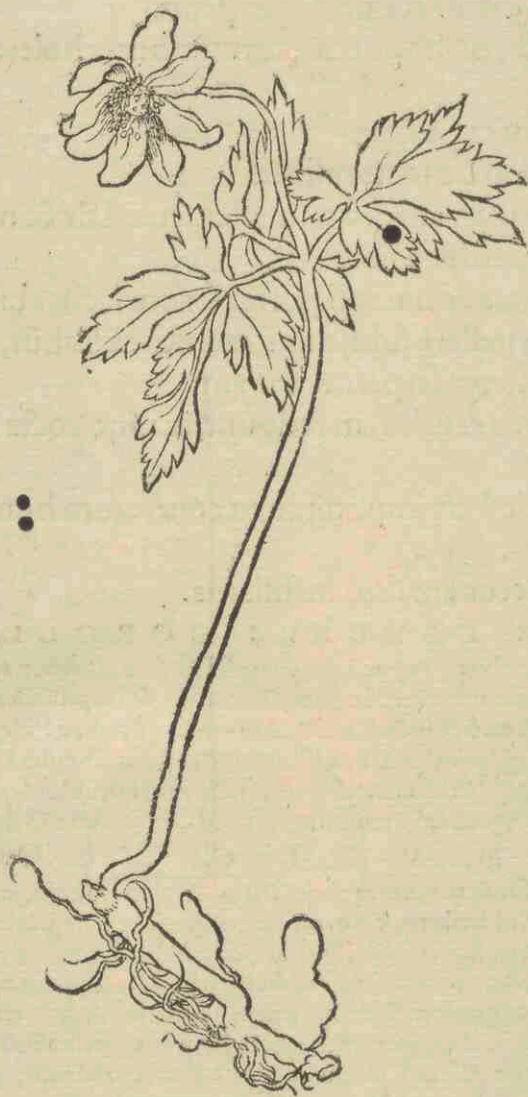
EX BARBARI COROLL.

B

Calaminthã, nostri fere Nepitã appellant, etiam si Dioscor. speciem eius unã priuatim Nepi-
tam uocari tradat. Profsus tanta inter Mentam, Mentastrũ, & Nepitã societas est, ut mirũ non
miseri quã ab autoribus earũ & spẽs & noĩa. Alioqũ & quã modo Pulegiũ officinis & ruribus
uocant, haud plane scias Calaminthæ genus sit, an uerũ Pulegiũ. Nepitã etiã non sata nascit. Ca-
laminthã græce Cætã quocũ dictã fuisse, testis est Strabo; qui nonnullos scribit existimare, Lacedæ-
monia ab Homero non Cætessã a magnitudine, sed Cætessã a Calaminthæ copia uocari.

EX M. V E R G. C O M M.

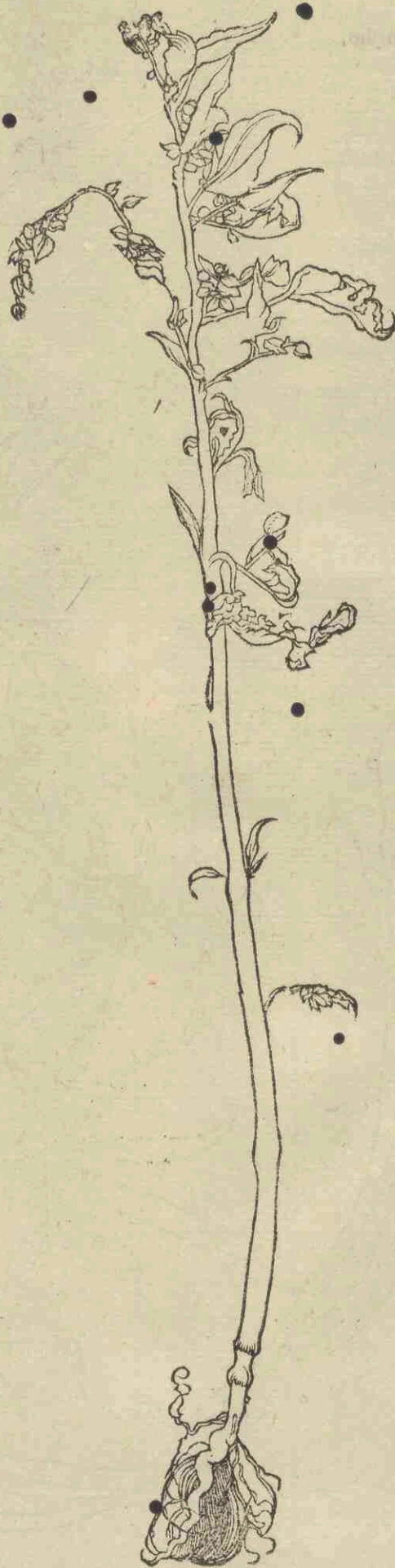
Congenerem aliqui, similem tantum aliqui Mentæ Calaminthem, quam nos Nepetã dixi-
mus, in græcis fecerunt. Subscribitque illorum sententiã, nomen quod coniunctam sibi habet
Mentam. Habent contra posteriores illi figuram, qua Mentæ similem faciunt: naturam uero
& uires, qui sui generis herbam esse dicunt. Triplicem hanc Dioscorides ait; diuersisque notis inui-
cem separat, sed nõ facile cognoscendis: tanta trium generũ similitudo est. Plinius unum tantũ
constituit genus lib. 20. cap. 14. Nepetamq; id uocat. Nicander in theriacis suis duo tantũ, & ali-
ter Calaminthes grã cognouisse uidetur, aquaticũ, palustreque alterum: montanũ uero alterum:
haud sane, quia montanã Calaminthẽ ille dicat, sed cum aquaticã & riguis gaudetẽ dixit, pro-
prium signasse genus uidetur: cui diuersum montanũ, & in siccis nascẽs sit. Versiculi eius sunt.
ἢτα ἢτα ποταμοῖο πολλοῖσιν ἀκαθάρσιον ὑδρικὴν καδάμινθον ὅπαστο χαιτῶσαν. πολλὴ γὰρ λιθάσι παρὰ
ἢτα ἢτα χεῖρα ἢτα. ἀραῦλοισιν ἀγαλλοῦσιν ποταμοῖσιν. Quorum sensus est. Sumitõ tunc cir-
ca resonantis fluminis uorticis comosam frondentem Calaminthem. Copiosa enim prope a-
quarum scatebras, & circa labra earum nascitur, fluminibus gaudens. Ex quibus pro comperto
habendum est, Nicandro duo hæc tantũ genera esse, locis in quibus nascuntur distincta. Hic ta-
men ex foliorũ, ramulorum, florum, & odoris diuersis notis sua genera separat. Non facile, ut
diximus, inuenienda & cognoscenda: tanta est nataliũ mixtura, & naturæ cognatio. Apuleius,
quicũq; ille fuit, in cõmentario, quod de aliquot herbis reliquit, Nepetã hanc ait montanam Men-
tam a græcis dici, a Magis sanguinem Hammonis, ab Italis Nepetam montanam.

¶ Sunt qui uelint hanc herbam Saniculam dici minorem.

Teutonice, Bleiner/oder Wylder Sanickel.

Maior descripta est Priore Tomo folio. 51.

Sanguinaria.

Blütraut.

¶ Sunt herbæ non paucæ, suntque radices, sunt lapides et gemmæ, quæ singula Sanguinaria dici possunt. Hæc tamen herba uulgo Sanguinaria uocatur: nam rubet, & succus eius ut purpura tingit. Alias Soldanella, Nascitur stercorearijs.

Raponeoli.

82

Rapünglin.

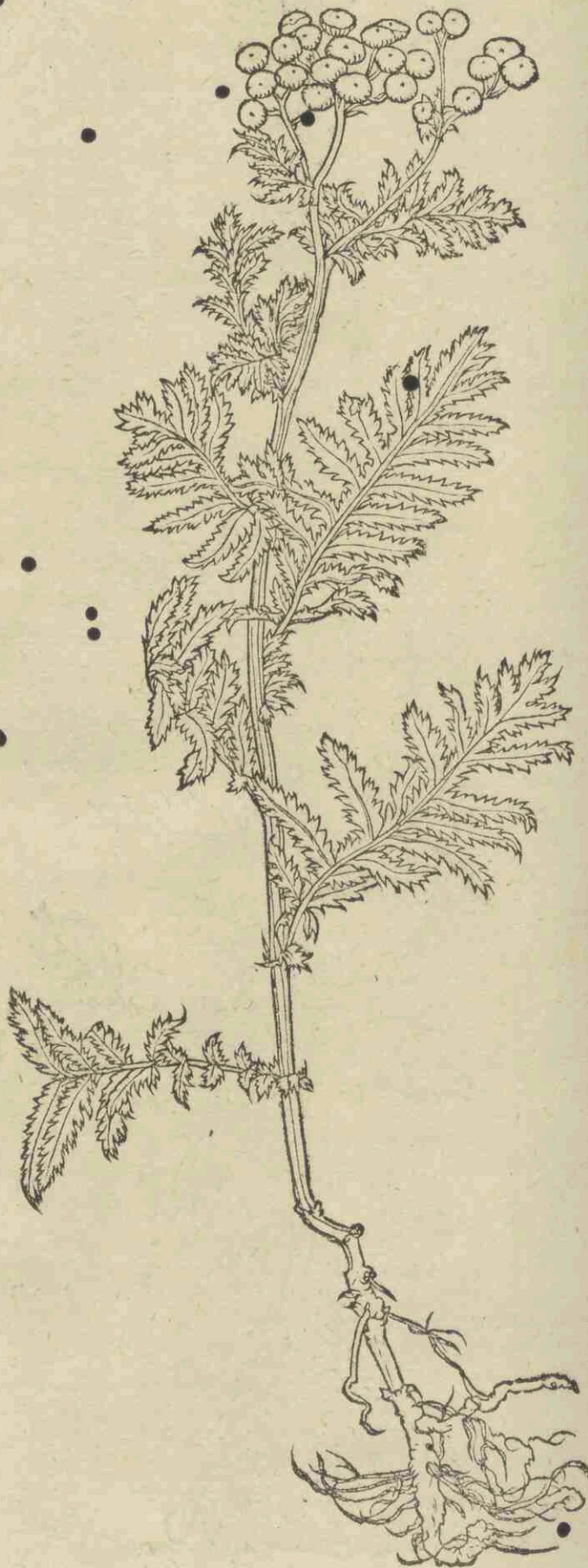

Artemisia.
Buct.
Herba hec
descripta est
supra Tomo
priori, fol.
285.a.

Tanacetū.

Reynfara

De POLYPODIO.

RHAPSODIA .XXII.

Nomenclaturæ.

Græce, πολυπόδιον.

Latine, Filicula. Filix arbor.

Germanice, Engelsfuß. Baumfar.

De ratione nominis ex M. V E R Æ

GILII Commentarijs.

Folia Romanis Filiculam, Græcis pilosæ cauernosæq; acetabulorū modo radices Polypodium fecerunt: exiguam herbam: ideoq; diminuto nomine ab utraque gente appellatam. Folia enim (quod hic Theophrastus, Plinius, latinicq; & græci fere omnes testantur) Filici similia habet: rapis autem pilosas, minimi digiti crassitudine. Sed quod marinis Polypis cognonminem plantam fecit, per longitudinem certis interuallis dispositi concaui tumores, eadem specie & naturæ usu quo in polypis acetabula uidentur, fuerunt. Neq; enim a multitudine pedum, quos nullos habet ut polypum, Polypodium græci herbam nominauerunt, sed quoniā polypo, qua diximus nota similis est, sic quondam uocata fuit: nulla alia q̄ exigui polypi significatione. Diminutum siquidem a polypo nomen Polypodium est. Facile intelliget quod dicimus, qui oculatus testis radice eius fuerit. Videbit enim qualem nos diximus crassitudine, & uillositate radicem: mox in ea apertos & concauos tumores quosdam, quibus & quæ coeperunt tenent. Qualia autem Acetabula sint, & unde ad multas naturæ partes id nomen transierit, in Acetabulo herba, & alibi longius diximus. Idque est quod Plinius uicesimo sexto uolumine ait. Radix crassitudine digiti minimi, acetabulis cauernosa, ceu polyporum cirri. Felici descriptione usus, rei quam ante eum Theophrastus, & hic scriptorum historia sunt, quo loco de radicum diuersitate agit, hæc. ἡ δὲ τοῦ πολυπόδιου δασαία ἢ ἔχουσα κοτυλιδόνια, ὡσπερ αἰ τοῦ πολυπόδος πλεκτάναι, καὶ ταῖς δὲ κάτω φύλλοις ἔχει ὁμοιοῦ τῆς πέριδι τῆς μεγάλης ἢ φέεται ἐν ταῖς πέτραις. Quorū sensus est. Pilosa autem Polypodij radix, acetabula habens, qualia polyporum cirri habent: purgat per inferna. Foliū maiori Filici simile habet, et in petris nascitur. Hic non tam manifeste rem descripsit: sed cum dixisset habere Polypodij radicem cirros polypo similes, cogitanda legitibus reliquit acetabula: quæ necessario eos sequuntur, & sine quibus in polypis cirri esse non possunt. Alioquin differunt a Cirris Acetabula. Illi enim tota polyporum flagella sunt: hæc autem in flagellis & cirris his cauernosæ concauitates, quibus id animal nititur, apprehendit, & apprehensa exsugit. Et hæc tota Polypodij nominis ratio in græcis, & caussa fuit. Romani, quæ certius & in aperto magis erant folia contemplati, Filiculā uocauerunt. Testaturque id Plinius, eodem loco dicens. Detrahit bilem Polypodium, quam nostri Filiculam uocant, Similis enim Filici est. Sed

Cirri
Acetabula.

C multo certius ante eum. M. Cato operis sui de re rustica capite centesimo quinquagesimo octavo, qui cum familiam rusticam doceret, quomodo aluum deicere oporteat, plura simul coqui iubebat: frustum de perna Brasicae, & Betæ, cum radice sua coliculosum Filiculæ paulum, Polypodium hanc intelligens: cui, testantibus id cunctis alijs, egregia in purgandovuis est. Polyrhizon, id est, multiradicem uocari hic etiam ait, ut paulo ante diximus, a copia radicum: quod nomen accreuisse nos illi credimus ex pilositate eius. Nasci in petris tantum Theophrastus ait. Omnes alij tamen ultra petras in arborum, præsertimque quercuum truncis provenire etiam tradiderunt. Probantque officinæ, ex quercu magis, quam ex petris, aut alijs arboribus. Plinius sub arboribus uetustis nasci ait. Cæteri uero in, non sub arboribus. Addidit ille tamen uetustatem necessariam Polypodij natalibus. Inter corticis enim rimas nascitur, quas uetustiores tantum arbores amisso iuuentutis humore & lauore ducunt.

Descriptio Polypodij ex Dioscoride lib. 2.

D Polypodium alij Scolopendrium, alij Pterin, alij Polyrhizon, Latini Filiculam uocant. Nascitur in muscosis petris, & uetustis arborum caudicibus, præsertim Quercuum, palmi altitudine, Filici similis, sub hirsuta, non tenui perinde diuisura. Radix pilosa, in qua continentur cirri, ceu polyporum, crassitudine digiti minimi, coloris intus herbacei, austera aliter quantum, & gustu subdulcis.

Descriptio eius quæ Dryopteris uocatur, priori non absimilis, ex eodem

Dioscor. lib. 2.

Dryopterin alij Pterion, alij Nymphæam Pterin nominant. Nascitur in ueterum roborum musco, Filici similis, multo minore foliorum incisura, radicibus inuicem implexis, hirsutis, gustu acerbis, in dulcedinem uergentibus.

Textus Plinij de utraque lib. 27, cap. 9.

Filicis duo genera, nec florem habent, nec semen. Pterin græci uocant, alij Blechnon: cuius ex una radice quamplures exeunt filices, bina etiam cubita excedentes longitudine, non graues odore. Hanc marem existimant. Alterum genus Thelypterin Græci uocant, alij Nymphæam Pterin. Est autem non singularis atque fruticosa, breuior, molliorque & densior, folijs ad radicem cananiculata. Vtriusque radice sues pinguescunt. Folia utriusque lateribus pinnata, unde nomen græci imposuere. Radices utriusque longe in obliquum, nigrae, præcipue cum inaruerunt. Siccarum autem eas sole oportet. Nascuntur ubique, sed maxime frigido solo. Effodi debent uergentibus occidentibus. Vnus radice in trimatu tantum, neque ante, neque postea. Pellunt interaneorum animalia. Ex his tineas cum melle. Cætera ex uino dulci triduo potæ. Vtraque stomacho inutilissima. Aluum soluit, primo bilem trahens, mox arborum pondere ex aqua, post unius diei abstinentiam bibitur, melle præ-

gustato contra rheumatismos. Neutra danda foeminis: quoniam graui- **A**
 dis abortum, caeteris sterilitate facit. Farina earum ulceribus tetrīs insper-
 gitur. lumentorum quoque ceruicibus. Folia cimicem necant, serpentem
 non recipiunt. Ideo substerni utile est in his locis suspectis. Vltæ etiam fu-
 gant nidore. Fecere medici huius quoque herbae discrimen. Optima Mace-
 donica est, secunda Cassiopica.

De temperamento Filicis ex GALENO
 lib. 5. Simplicium.

Filix radicem habet maxime utilem. Latum enim lumbricum interficit, si quis eam quatuor
 drachmis in melicrato ebibat. Ad eundem modum partum uiuum quidem necare, mortuum
 autem eicere, mirum non est. Est enim amara, paulum habens adstrictionis. Quamobrem ul-
 ceribus imposita, uim habet ualentior desiccandi. Non tamen mordax est. Similem uim habet ei
 Thelypteris nominata.

VIRE S & Iuuamenta Polypodij ex
 Dioscor. lib. 2.

Purgandi uim habet. Coquitur cum gallina, aut piscibus, aut Beta, aut
 Malua ad aluum soluendam.

Aridæ farina aquæ mulsæ insparsa, detrahit bilem & pituitam.
 Trita luxatis efficaciter illinitur, & aduersus digitorum fissuras.

De DRYOPTERI.

Dryopteris Psilotrum est cum radicibus trita. Illinitur enim primum,
 usque dum sudorem euocet: mox sudor abluitur, & recens imponitur.

Genera Filicis quatuor.

De Filicibus haecenus ex scriptorum sententia. Penitius uero rem no- **B**
 bis expendentibus, Quirinus & peritus, & fidedignus herbarius, quatuor
 nobis eius genera demonstrauit. Primum Polypodium *Engelsus*. Se-
 cundum Dryopteris, *Klein Waldtsar/oder Eychsar*. Tertium sylue-
 stem Filicem altitudine quatuor, aut sex cubitorum, locis nemorosis pro-
 uenientem. Teutonice, *Gros Waldtsar*, & Quartum Saxifragie generis,
 teuto. *Koter Steinbrech/oder Maurpfeffer/oder Steinsar* genant,
 que fere omnia in folijs, et herba ipsa conueniunt, tantum in radicibus ua-
 riant: quarum singulas & uidimus, & gustauimus. Nam Polypodij dul-
 cis est, Dryopteris acerbior, syluestris amarior: tanti dulcoris, ut propter
 rea sues, qui illa afficiuntur, omnem etiam circa terram subruant, quo eis
 nescilicet. Quinta quoque species, quam supra sub Tanaceti nomine des-
 scripsimus in priore Tomo, nescio an in hoc album referri debeat. Sunt e-
 nim qui & hanc Filicem uocant, & uulgari nomine *Keynsar*.

Supra priore
 Tomo, fol.
 160. & seq.

C

De S A L V I A,
RHAPSODIA XXIII.

Nomenclaturæ.

Græce, ἡλιόφακον. ἑλαφόβοσκον.

Latine, Salvia. Elaphoboscus.

Germanice, Salbey.

SALVIA, ut inquit Hermolæus Barbarus, sic dicta est, tum quod salutaris est, et multis accommoda morbis: tum quod ad prolem facit concipiendam. Nam in Ægypti inquit Copto, multis pestilentia sublatis, contractæ sunt mulieres, huius herbæ succo ad conceptum uti.

D Saluiam esse Tussilaginis alteram speciem, ideo libenter Dioscoridi, Plinio, & Apuleio credimus, quia foliorum canities, rugæ, redolentia, & reliquæ notæ respondent. Quamquæ quæ sit illa uera ac genuina Tussilago, mihi certe compertum non est. Nec id mirum. Nam flore & caule confestim ubi apparuerit, exuitur, disperitque e conspectu. Quod autem ab Theophrasto Sphacelo comparatur, cuius quidem species ab ipso creditur, deo nullam pugnantiam habet, quia nihil obstat, unam & eandem herbam, diuersis alijs in figura & similitudine posse æquiparari: ut pulchre etiam adnotauit Marcellus Vergilius. Sed iam autores ipsos potius loquentes audiamus.

Saluiæ ὀπωπὴ ex Dioscoride lib. 3.

Salvia frutex est ramosus, longus, uirgas habens quadrangulas, et canas: folia mali cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, et quæ sensim attritarum quasi uestium scabriciem referant, hirsuta, subalbida, peruenio iucundo odore, sed graui. Semen summis in caulibus syluestri Ornithio simile gerit. Et in asperis nascitur.

SALVIA Pliniana lib. 22. cap. 25.

Nostri qui nunc sunt Herbarij, Elelispacon Græce, Latine Saluiam uocant. Mentem similem, canam, odoratam. Plura lege lib. 26. cap. 6.

Comparatio SPHACELI, et Saluiæ,

ex Theophrasto lib. 6. cap. 2.

Sphacelus, & Salvia inter se distant, quasi alterum urbanum, alterum genus syluestre dixeris. Sphacelo foliū leuius, contractius, minusque squale lens: Saluiæ scabrius.

Apuleius de SALVIA.

Quidam græcorum Ciffion, siue Ciofmin, alij Elifphacon appellaues
re, Itali Saluiam, alij Tuffilaginem uocāt. Eleliphacos agrestis grauioris
est odoris: usualis uero, quæ est boni odoris ac leuioris, Saluia uocatur.
Est igitur frutex, siue sarmentum in longitudinem porrectum, subalbidū,
uirgis maioribus, folijs paulo asperis, odoris boni: et fructu sine semine in
summitate ramorum similior, minor agresti. Nascitur asperis locis. Et est
uirtutis redarguentis cum acrimonia: quæ deniq; pro Dictamno uenenū
sepe eijcit.

De SALVIAE temperamento

ex Gal. lib. 6.

Eleliphacos euidenter ex calfacit, ac leuiter subastringit.

VIRE S & luuamenta ex Dioscoride.

Menses cit, & urinas decoctum foliorum, ramorumq; potum.

Partus extrahit.

Pastinacæ marinæ ictibus auxiliatur.

Vulnerum sanguinem cohibet.

Tetra ulcera purgat.

Testium pruritus sedant rami, folia si decoctione foueantur.

Addit Plinius, quod ulcerū, & auriū uermes quoq; extrahit.

Nec alia fere Serapion Arabs.

EX APVLEIO.

Ad pruriginem circa anum Saluia decoquitur, & de ea aqua inferiores
parteis fomentantur: & sedat pruriginem summe.

Ex Macro, quæ in Dioscor. non habentur.

Salvia, cui nomen Eleliphacos est apud Argos.

Cum multa lecoris prodest potata querelis.

Cum uino succus tepidus sumitur huius,

Compescit uentrem, tussim, laterisq; dolorem.

EX PLATINAE obsoniorum lib. 3.

Saluia calida et sicca, in multis condimentis utimur. Nec mirum, cum
herba sit salutaris. Nā et contra paralytim ualet, & dentibus illita prodest,
et serpentum uenenosos morsus sedat.

¶ EVPA TORII descriptionem, si lubet, huc referas, quam
habes supra eodem Tomo, fol. 31.

C

De VALERIANA,
RHAPSODIA .XXIII.

Nomenclaturæ.

Græce, $\varphi\omega\delta$, $\alpha\gamma\gamma\iota\alpha$ $\nu\alpha\pi\theta\lambda\omicron\varsigma$.

Latine, Valeriana. Amantilla. Herba benedicta.
Valentiana.

Germanice, Baldrian. Sennenmarck. Bazentrant.

Descriptio PHV ex Dioscoride
lib. Primo.

PHV, quod aliqui sylvestre Nardum appellant, nascitur in Ponto, folio Olusatris, aut Elaphobosci, caule cubitali, aut altiore, leui, cauo, molli, in purpuram uergente, geniculis intercepto. Floribus Narcisso proximis, maioribus, teneris, & in albicâte purpureis. Radice superius ad digiti minoris crassitudinē, ex obliquo uillosa, in nigri Veratri, aut lunci odorati modū, capillamentis inuicem contextis, flauescētibus, odoratis, cum quadam odoris grauitate Nardum æmulantibus.

EX M. VERG. COMM.

Quam pro Dioscoridis Phu, ætatis nostræ Herbarij ostendunt. f. Valerianam herbam, longe minor ea est quæ ab hoc scriptore describitur. Nec omnes omnino utriusque inuicem similes respondēt naturæ, quæ tamen præcipue a Dioscoride numerantur, conuoluce genere in nostra pariter sentiuntur. Credimusque nos, ut in animalibus etiam sit, quæ non eadem modo le corporis, ingenijque sui natura ubique nascuntur, in alieno orbe cœli, aut terræ beneficio, Phu hanc proceriorem nasci. Quoniam & in nostro orbe cubitalis aliquando uisa fuerit.

De Temperamento PHV ex GAS

LENO lib. 5.

Phu odorata quadammodo est huius herbæ radix, Nardo uiribus similibus, sed tamen ad plerumque infirmior. Vrinam mouet plus quam aut Indica, aut Syriaca Nardus, perinde ut Gallica.

VIREB & Iuuamenta ex Dioscor.

Excalfacit.

Vrinam mouet, si sicca potui detur.

Decoctum eadem præstare potest.

Ad lateris etiam dolorem efficax.

Menses ciet.

Antidotis inseritur.

Adulteratur radice Rusci ammixta: sed maleficiū apprehenditur, quoniam hæc dura est, & frangenti contumax, sine ulla odoris gratia.

Valeria-
na.
● Baldrian.

DE VERIA

HERBARVM cognitione

APPENDIX,

cui sequentia insunt,

- 1 Exegetis omnium Simplicium Dioscoridæ, & quomodo ijs quæ in Officinis seruantur respondeant.
- 2 Scriboni Largi Medici uetustissimi, de Simplicibus fragmentum.
- 3 Io. Mainardi Ferrarien. Medici nostri seculi clarissimi, Annotationes aliquot Simplicium, e scriptis eius extractæ.
- 4 Nicolaus Leonicens de falsa quarundam herbarum inscriptione a Plinio.
- 5 Pandolphus Collinutius de interpretatione Simplicium quæ sunt apud Plinium, calumnijs Leoniceni respondens.
- 6 Leonardi Fuchsij, Principis Brandenburg. Medici Annotationes de Simplicibus, a medicis hæcenus perperam intellectis, & æstimatis.
- 7 Generosi Comitis Hermanni a Nuenar censuræ aliæ Herbarum super eadem re.
- 8 Do. Bernardi Schylleri Medici iudicium de Cariophyllis.
- 9 Hieronymi Tragi medici disertationes fere quinquaginta, de herbarum quarundam nomenclaturis.
- 10 Marci Gatinariæ medici quondam Ticinen. Annotatio una & altera de Tarxaco, Cicorea, Iua, Esula, & Soldanella.
- 11 Iacobi de Manlijs Alexadrini, interpretatio Simplicium, secundum ritum Officinarum.
- 12 Hieronymi herbarij Apodixis Germanica, ex qua facile uulgares herbas omnes licet perdiscere.

REVUE

DES

ARTS

ET

DES

SCIENCE

DE

PARIS

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

18

EX EGEMA omnium Simplicium

quæ sunt apud Dioscoridem: & collatio eorundem cum ijs quæ in Officinis habentur.

Ex Primo Dioscor. LIBRO.

Ris tamen Illirica inscribat, & in primis probe, tamen & in Italia habetur. Et cōsensu omnium est radix alba, digituli crassitudine. Quæ ab officinis Irios, gignendi casu, pro nominatio usurpatur.

ACORVS, quæ & Venerea, ab Officinis quoque Acorus uocatur. **M**EON, ab Officinis Meu. Exhibent enim tenellas quasdam radices aromaticas. Quamquam sint, qui pro Radice interpretentur, quæ ab agyrtis circumfertur, & uulgo Beerwurtz uocatur: cuius admodum feracem Hungariam prædicant: & quantum apparet, Anethi syluestris folijs & caulibus non dissimilis. Quod doctioribus propono discutiendum. De Osteo ricio autem plane non consentio: tamen & ea sententia suos habeat asserdas. Nihil enim illi conuenit cum Anetho: neque radices habet tenues, sed crassas, & interdum ingentes pugnos æquantes.

CYPERVS. Cyperi herbam non uidi, neque in officinis habetur. Radicis hodie usus notus est tantummodo, quam ipsi interpretantur, Wildengalgen. Sunt tamen qui ex Plinio interpretantur, odoratum, angulosum, uel triangularem luncum. Et ex Celso, lego odoratum, & quadratum luncum.

CARDAMOMVM. Et hodie in Officinis peregrinum aroma celebre habetur sub nomine Cardamomi. Sic enim Arabes appellare maluerunt.

Commentarius noster quem habemus, pro spica **NARDI** interpretatur Nardum: consentientibus & Officinis, quibus ego Pseudonardum potius nostratem crediderim. Sunt enim nouem species Nardi, quas ex Plinio collegit Barbarus.

CELTICVM Nardum nascitur in Liguria alpibus, & ab incolis regionis suæ Gallica appellata est, nostra Lauendula, si Vergilio credimus. Et ego plane consentio. Nihil enim in toto Dioscoride descriptum lego quod illi repugnet. Quamquam Officinæ Spicæ Celticæ interpretentur.

MONTANVM Nardum non ualeo conijcere quæ sit. Sed neque Commentarij aliquid huius rei certum demonstrant.

ASARVM uulgo notissimum, Germanice Haselwurtz. Mirum, quomodo non & illius nomenclatura uitiata est & adulterata a barbaris. Ita uiuocant Baccare.

PHV, uel Cretica Nardus, sine controuersia nostra est Valeriana, Balsion/oder Sennmarck. Quod autem paulo minor nostra apparet quam descriptio habet apud Dioscoridem, regionis & influentiæ culpa est, non rei ignorantia.

A

Diolwurtz.

Gelwasser
Galgen.
μην.
Meu.

κίπερος.
Wilder
Galgen.

B

καρδάμο
μου
Bardamūm
lin.
νάρδος ἰνδία
κη
συριακή

κελτική
Lauendula.

νάρδος ὄρεανή
τυλακίτος
νίγος
ἄσαρον

Baccare.

φού
Valeriana.

μαλάκθρου
Vide infra de
hoc commen-
tarium Io.
Mainardi.

MALABATHRVM. Distinguit huius tria genera Barbarus, verum tertium cognitum tantummodo Medicis & officinis, id quod passim ostenditur, satis amplum, folio nucis iuglandis, sed aridum, subpallidum, & multo solidius. Ipsi Folium appellant, aut Folium Indum: quod inde adfertur.

DE CASSIA nihil pronunciamus: cum de ea adhuc apud iudicem lis sit. Lege autem Leonardi Fuchsi propo. 12. de Errorib. Medicorū, preterea Leoniceum, & Mainardum.

CINNAMOMVM notum est sub nomine Canellæ apud mercatores & Italos. De germine tantum controuersia est. Item de loco ubi proueniat. Consule fabulas Philostrati de Appollonij uita, Item Plinij um, & Theophrastum.

AMOMI semen in Officinis seruatur eodem nomine.

Radix Costi.

COSTVS. Pro triplici illo Dioscoridis Costo, Officinæ amarum tantum Costum exhibent.

σχοίνος

ODORATUS PUNCVS in Aphrica & Asia nascitur. Cornelius Celsus luncum rotundum uocat: ut alius intelligatur ab angulari & quadrato. De quo supra in Cypero diximus. In Officinis instar straminis, sed bene, & nescio quid aromaticum redolentis, reconditum habetur, sub barbaro nomine Squinanti: feruntque, Camelorum esse cibum in Arabia.

Squinantum

Calamus.

D

κάλαμος ἀρωματικός. Calamus aromaticus, uel myrsinicos, i. unguentatus, & duratus, quamquam Plutarchus etiam arabicum Calamum interpretatur, ne ab Officinis etiam alio nomine appellatur.

Βάλαμον

BALSAMVM nomine tantum notum, uerum propter eius precium inmensum, ab officinis exoletum. Xylobalsamum tamen seruatur.

ἀσπάλατος
Darsian.

ASPALATVS. Radicis usus tantummodo habetur, a Marsiaris sub nomine Darsian.

Βέρον
Vinea.
Moschos.
Xyloaloes.

BRION, id est, Muscus, Officinarum Vinea. Verum aliud est Moschos, Gazellæ sanies, preciosissimum illud odoris genus. **ἀγάλλοχον,** lignū est quod ex Arabia & India deportatur, ut inquit Dioscor. Medicorum uulgus Xyloaloen concorditer uocat, uel Aetio quoque Autore.

νάρκαφτον

NARCAPHYTM ex India defertur corticosum, simile Sycomorini libro: quod iucundi odoris gratia suffitur. In nostratibus Officinis necdum uidi, sed & uocabulum quoque incompertum.

κάρκαμον
Lacca, uide
Dialacca.

CANCAMVM arabici ligni lachryma est, Myrrhæ quodammodo similis, olidi gustus: quam ad suffimenta usurpant. pharmacopolarum est Lacca. Vide Dialacca.

κνίφιμ

CYPHI Thymiamatis compositio est, dicata Dñs, qua abunde Aegyptij sacerdotes utebantur olim. Ab nostris officinis in usu non habetur, sed ne a Doctoribus quoque scribitur.

CROCVS nemini non notissimus.

CROCOMAGMA, olei crocini fex, Instructiores officinæ reconditum habet.

bent: & autor Luminaris maioris non improbat.

HELENIVM nostra est Campanica Enula: de qua in Herbario nostro plura.

ομφάλιον έλαιον, oleum quod ex immaturis oliuis exprimitur, ab communi oleo in Iatrijs seorsum seruatur.

έλαιον εν τῷ άγρίω έλαιω, oleum quod syluestres oliuæ fundunt. Sicyonium oleum. Vtebatur eo in aliquot malis antiquitat: nunc ex usu disperijt.

ΕΛΕΟΜΕΛ in Palmyris Syriae, ut inquit Dioscor. ex quodã caudice manat, crassius melle sapore dulci. Commentarius noster uetustissimus quem habemus, pro Manna interpretatur: quod an ita habeat, per occasionem discutiendum relinquimus ijs, qui de origine Mannæ commentarios hodie scripserunt. Nam nos ad alia properamus, nec commẽtarium scribimus, sed nuda tantum nomina interpretamur.

Cicinũ oleũ e Cici arbore in Aegypto copiosa, ubi sine igne & aqua, aspersum tantum sale, exprimitur. Cibis scœdum: luminibus lucernarũ, propter nimiam pinguedinem, ineptum. Vergilijs diligens sane scriptor, pro Phaselo interpretatur. Sed nos in scriptis Rhapsodijs pro oleo de Cataputia maiore inuenimus. Ex Officinis hodie exoleuit.

Amygdalinum oleum, uel Metopium, duorum generum, hodie seruat, & de dulcibus, & de amaris Amygdalis.

Oleum Balaninum secundum Hermolaum e Myrobalanis, uel Aegyptia Glande: secus Pandectarius scriptor, qui pro granis Ben, uel Benhen appellat. Hodie in usu non habetur.

Oleum Hyoscyami in priuato usu habetur podagricis.

Oleum de grano Cnidio, id est, de Cocco gnidio, ne illud quoq; in usu habetur.

έλαιον κνίκιον, id est, e Cnico herba, uel Cartamo, effectu a superiore non diuersum.

Oleum Rhaphani, admodum protritum plebẽis oleum.

Oleum Melanthinum, oleum de Nigella, uel Git, exoletum.

Oleum Sinapinum habetur in usu.

Oleum Myrteum, uel Myrtinum, & Italiae quondã celebre, habetur in officinis.

Oleum Laurinum, uulgatum & celebre.

Oleum Lentiscinum, Oleum e Lentisco Græci σχίνον uocant, nam iuncus est. Fit autem ex gummi Lentisci.

Mastichinum oleum, e Mastiche.

Oleum Rosaceum, quod extra myropolia etiam uulgus conficit, habeturq; in usu, Rosiz oleo in Sole maceratis, & in uitro repositis.

Mel Rosaceum, quod eodem modo maceratur, & excoquitur.

ΕΛΑΤΙΝVΜ ΟΛΕVΜ e palma Elate, quã nostri Palmam abietem uocant.

A
έλένιον
Egula Campana.

έλαιομέλι

κιννον έλαιον

B
Phaselus.
Oleum de Cataputia.
άμυγδαλίον

B
καλάνιον
Myrobalani
Grana Ben.

έλαιον υόσσηνάμνον

ραφάνιον
μελάνθιον
σινάπιον
μύρτινον

λάφρινον
σχίνιον

μασίχινον
ρόδιον
Rosendl.

ροδομέλι
Rosenhonig.
ελάτινον

C

Oleum Melinum, quod ex malis Citonijs fit & struteis.
 Oleum Oenanthinum, fit ex flore uitis Labruscæ.
 Telinum oleum, id est, e Fcenogreco, nobilissimo semine.
 Sampsuchinum oleum, ex Amaraco, uel Maiorona.
 Ocimum oleum, ex folijs Basiliconis.
 Abrotininum oleum, quod fit ex Abrotono.
 Anethinum oleum, in usu hodie habetur inter anodina.
 Susinum oleum, uel Lirinum, uel Liliorum alborum, quo nihil famio-
 liarius parturientibus.

δινάνθινον
τέλινον
σαμψύχινον

ἐνθήθινον
σοσίνον
Cilgenöl.
ναρκίσσινον

Oleum Narcissinum non conficitur hodie. Sed neq; de flore satis con-
 uenit scriptoribus: ut in nostro Narcisso scripsimus, & infra quedam ad-
 notauimus.
 κρόκινον έλαιον ab autore Luminis maioris inter uulgata & commoda olea
 recensetur.

Violwurtz öl.

Oleum Cyprinum neglectum, atq; hodie minime in usu.
 Irium, uel Irinum oleum quod, fit ex Iride Illyrica,
 γλυκινονον έλαιον, exoletum.

μεγαλίον

am eius componendi rationem ex Coacorum consuetudine docet.
 Megalinum oleum etiam Dioscoridis tempore exoleuerat, ut ipse in-
 quit, ante sua tempora alioqui cantatissimum.

ήδύχρονον

D

Hedychroon, & Hedychrum, a coloris hylaritate sic dictum, idem ui-
 detur esse cum Amaracino, ut inquit Barbarus: nisi quod nomen hoc
 proprie habet in Co, ubi nobilissimum olim parabatur. Quamquam est
 & Theriacis eius nominis compositio: de quo alias in Pandectis nostris.

μετόπιον

Metopium ex Galbano unguentum: sic dictum, ab ligno ex quo desu-
 dat, quod Metopium uocatur, ut inquit Dioscor. Liquor, uel potius lac-
 chryma Metopij hodie seruator. Vnguenti usus nullus.

μενδίσιον

Mendesium, eo loco ubi Mendes, id est, caper colitur, ut inquit Barba-
 rus: peregrinum Germaniæ.

στακτή

Stacte uocatur pinguedo recentis Myrrhæ, cum exigua aqua tuscæ, &
 organo expressæ. Ea perquã odorata ac preciosa est. Sic dicta, απο του στήθους,
 id est, stillando. Plinius simpliciter Myrrham sponte sudantem dixit: &
 est gummi quod Storacem liquidam hodie uocant, quo ad poma odoriz-
 fera & suffitus utuntur.

Storax.

κινναμόμιον

Cinnamominũ unguentũ, olim ad prodigium usq; in precio habitu.
 Nardinum, uel Spicatum, sceminis Romanis, & precipue predicti-
 bus olim familiare. Vel potius Nardus pistica illa, cuius Euangelistæ me-
 minerunt, si Barbaro credimus.

νάρδιον

Nardus Pi-
stica.

μαλαβάθρινον

Malabathrinum, uel Foliatum, uidelicet quod e succo Folij eius nos-
 minis conficitur. Peregrinum, & exoletum.

ιάσμιον

Iasminum, sed aliud forte quam nostrum Violaceũ. Quod inde con-
 ijcio, quod apud Persas ex albis tantũ uiolis confici solitum est, ut inquit

Dioscor. Sed & alia nostratibus conficiendi ratio est.

M Y R R H A nusquam non obuia in officinis, sed adulterina, teste Mainardo, Leoniceno, & Leonardo Fuchio: ut infra leges.

S T Y R A X lachryma est arboris, malo Cotoñe similis, Sed myropolae mutata litera, Storacem appellant.

^{εδαλιον} lachryma est Saracenicæ arboris, Habetur in officinis, sed sub nomine Bdellij Iudaici.

T H V S notum. Sed sunt eius aliquot genera. Est enim Masculum: quod sic a specie testiū uocant, mammosum, cum herente lachryma priore consecuta. Plura de hoc Barbarus in Corollario. Officinæ tamen inter Thus & Olibanum differentiam faciunt. De quo in nostro Lexico, secundum sententiam Barbarorum & neotericorum.

Cortex Thuris & ipse sua iuuamenta habet, ex gummi notus & licuore, cui interdum mixtus inuenitur. Quamquã Vergilio magis placet corticosum Thus, idq; pro Cortice Thuris. Quod enim in eo laudatur, & medicinae inseruit, Thus est: quo nisi turgeat cortex, inutilis erit.

Manna Thuris quid sit, infra ex commentarijs Leoniceni, Mainardi, & D. Leonardii Fuchij petendum censemus: qui copiose admodum de ea, & differentia eius ab Saccharo differuerunt. Nam perplexior est conuouersia, quam quæ paucis explicari queat.

Fuligo Thuris, an aliquibus in usu sit, nescio.

P I N V S & Picea, generi eidẽ distribuitur, sed specie differunt. Quia Picea pinguior atq; tenuior est folijs, sed minus alta, ac recta: præterea conum minorem, & magis algentem, nucleos quoq; resina perfusos obtinet. Lege Barbari Corollarium: similiter Vergilij annotationes.

^{πρόβιλοι} Pineæ nuces, de quarum differentia uide Vergilij commentarij: um: quamquam omnes sint notissimæ.

L E N T I S C V S arbor Germaniæ nostræ peregrina, Italiæ tamen familiaris. Mastychen destillat, notum gummi.

^{μασίχη} Resina lentiscina, Mastyx.

^{τερμινθος} Resina Terebinthina.

P I X nihil aliud est quam fluxus combustior in tæda sua resinæ.

Pix sicca, uel spissa, ab Officinis Colophonia: tametsi Dioscor. etiam liquidam illam Colophoniam uocat.

^{ασφαλτος} Bitumen: alias ab Officinis, Iudaicum Bitumen.

^{νάφθαν} uocant Babylonij Bituminis colamen, colore candidum. Inuenitur enim & nigrum. Ignoratur ab Officinis. Quamquam sint qui oleo Petroleo pro ea utantur: q; simili modo ex stagnantibus colligitur.

C V P R E S S V S & in Italia, & in Gallijs prouenit tantum, Germaniæ & frigidioribus climatibus ignota. Genera eius uide apud Dioscor. & cõmentarios, Galbulæ tantū eius nuces a nobis in usu habentur.

I V N I P E R V S duorum generum, ut inquit Dioscor. Resudat ex eo gummi, quod Sandaracam, uel Vermicem hodie uocamus.

A

^{σμύρνα}

^{τύραξ}

Bdellium.

Thus masculum.

Olibanum.

^{μάννα θυράων}

Picea.

B

^{μασίχη} Mastyx.

Terpentin

Juden lym.

Oleum Petroleum.

Galbulæ.

Seuenbaum. *Σάβινο*, Sabina. Alias Sauina. Nota.
C *κέδρος* arbor magna, ut ferunt, ex qua picem colligunt, quæ Cedria uoca-
 tur. Officinæ tamen Pegulam uocant.
 Cedria. *Κεδρίδες*, Cedri fructus.
 Pegula. **L A V R V M** fructicantem uidi in nostra Germania: sed ad iustam
λάφνη & natiuam altitudinem nunquam excrefcere, neq; baccas parturire.
 Lorbeer. *λαφνίδες*, Bacce Lauri, notiffimæ.
πλάτανος **P L A T A N V S** peregrina Germaniæ. Audiui, qui Romæ uide-
 rint, & Florentiæ.
μελία **F R A X I N V S**, uel Melia, germanice, *Eſchbaum*.
 Zilberbaum. **P O P V L V S** duorum generum, alba, & nigra. Gummi exſtillat ni-
 Electrum. gra, quod Succinum, uel Electrum uocamus, barbare Charabe. Ita enim
 Charabe. quibusdam placet. Vide Barbari commentarios.
μάκρη **M A C E R** omnium confenſu officinarum eſt Macis.
μακρία *μακρία* **Vlmus**.
μακρία *καλαμός*, Harundo. Nota. Genera eius innumera lege ex Barbari Corole-
 lario.
πάπυρος **Papyrus** ignota hodie.
μυρίκα **M Y R I C A**, ſeu Tamarix. Haud dubium quin ſit uulgaris Tamar-
 rifeus.
D **E R I C A** æque famoſa arbor, Tamarici ſimilis, ſed longe minor: cui-
 ius flore apes reprobum mel efficiunt. Germanice *Heyd*/ſcoparū generis.
κακαλίς **A C A C A L I S** quadam tenus etiam Myricæ ſimilis. Quam ipſe
 nondum cognoui.
ράμνος **Rhamnus** trium generum habetur.
άλιμος **Halimus**.
P A L I V R V S frutex aculeatus, durus: cuius ſemen pingue & fu-
 liginofum inuenitur. Vergilio, cognati frutices, ſenticofii ſunt, *Cynosba-*
tes, Rhamnus, Paliurus, & Oxyacantha.
δενάκανθα **Acuta S P I N A**. Officinæ Berberis.
Rubus Canis. Reſponde & huic uulgatæ Berberis deſcriptio apud
 Dioſcor. & huius plane generis eſt. In commentario quodam reperi, Ru-
 bum Canis differre ab Cynorhodo, uel Roſa canina: quia hæc ſpongioſ-
 las habeat circa fruticem, illa uero minime.
κύπρος **L I G V S T R V M**, a Mauris Alkanna.
φιλυρία **T I L I A** Lucornm ornamentum.
Ciſtus, ignota mihi.
υποκίς **H Y P O C I S T I S**, barbarorū Hypoquiſtidos, quod ſic appellant.
λάδον **L A D A N V M** in Officinis uidere licet: ſed illi Lapdanum pronunt-
 ciant, uel Laudanum, non Ladanum.
εβαίνοσ **H E B A E N V S** iuxta omnia ſigna & nota ſ quibus hanc deſcribunt
 Hermolaus Barb. & Plinius, apparet quiddam habere noſtro Guaiaco
 ſimile, aut certe eius generis eſſe: ſed non habeo, cur id certo affirmem.

ROSA. Nota omnibus.
 Passilli rosei, id est, Trochisci
 LICIVM, alias Pyxacantha, arbor spinosa, ut inquit Dioscor. Hodie succum quoque eodem nomine uocant: qui in usu habetur.
 ACACIA succus spinæ crescentis in Aegypto. Resudat ex eo gummi quod Officinæ gummi Arabicum, Celsus sine epitheto Gummi appellat. Vulgus Medicorum hodie ignorat quid sit Acacia, & pruna illa syluestria quæ in spinis proueniunt, pro uera Acacia interpretantur, graui errore: cum ipsi prorsus Dioscor. descriptio non respondeat. Sed de his alias.
 AMVRCA expressæ oliuæ recrementum est.
 ἄγροῦ latine Vitis, frutex qui circa fluentia prouenit, passim notus: quàmquam seminis tantum usum præferunt myropolæ, herbæ non adeo.
 SALIX & ipsa ut uulgo nota, ita multorum generum.
 Oleaster, syluestris olea: sed non est horum ferax Germania.
 Colymbades, oliuæ conditæ, & gulosæ diuitum delitiæ.
 Aethiopiæ oleæ lachryma, forte id quod hodie gummi Elemi uocant.
 Rhus opsoniorum, Rhus coriaria, ab Officinis omnibus Sumachi uocatur, Italiæ frequens.
 Quercus, Glans, Fagus, Ilex, Castanea, Gallæ, omnes notæ arbores, & noti fructus.
 PALMAM Aegyptus habet, sed non sola. nã & Romæ habetur.
 Fructus palmarum Dactyli, & Thebaicæ Palmulæ, Tamarindi.
 Malum punicum, seu Malogranatum, trium generum. Sunt enim dulcia, uinosa, & acida.
 CYTINVS, Mali punici flos.
 Malicerium, Mali punici putamen.
 Balauftium idem fortasse quod Cytinus.
 MYRTVS, Italiæ nota.
 Myrtidanum, uirgultum & soboles Myrti. Vide Barbari Corollarium.
 CERASIA, alias Cerasa: quorum gummi in usu habetur.
 SILIQVA, Maurorū Charliob, siue Charamulium: sic enim officine uocant.
 MALVS. De Malorum multifarijs generibus, uide Corollarium Barbari super hoc loco.
 Mala Cotonea nota sunt. Vocantur & Cydonia, & Chrysomela.
 Melomela, sic a sapore melleo dicta.
 Orbiculata mala, siue Epirotica, ex figura orbis in rotunditatē acta.
 Syluestria mala, acerba, agrestia.
 Persica poma, notissima, & multorum generum. Quanquam Galenus libro secundo alimentorum differentiam facit inter Persica, & Persicam, diuersaq; capitula de utraq; habet.
 Armeniaca, siue Præcocia mihi uidentur, quæ prima omnium uenalia habentur.

A
 ῥόδου

Gummi Arabicum.

ἀμοργῆ

κολυμβάδης
 Elemi.
 Sumachi.

Dactyli.
 Tamarindi.
 ἰόσα

B

κύντινος
 λέπην τῆς ῥόου
 μυρσίνης

Charliob.

μηλέας

C Persica exilia, & Prunorum fere generis, sed dulcissima. Cirin d'pffel. Medica mala, Cedromela, Citraea, Mala Hesperidum, poma Citri, in officinis habentur, & ipsa nota.

P Y R O R V M genera ut sunt multifaria, ita passim etiã notissima. & x'ois Pyrastrum, uel syluestre Pyrum.

M E S P I L V S nota, sed duorũ generũ. Est em̄ quæ Merola Italice, a Mauris Zaur, uel Zarur: & uulgata, quæ Setanium; cuius fructus Estula a nonnullis uocantur.

L O T V S. Nec ea unius generis habetur. In Italiam translata fertur, sed admodum rara. Est & herba Lotus, de qua infra. Cornus, Italice Corneiol.

Sorba nota.

P R V N V S nota arbor, πολυγενής. Supra etiã inter syluestria Pruna constituimus. Celebrantur hodie inter præcipua Damascena: & in myro polijs Prunorum resina.

A R B V T V S, Vnedo, coriarijs notissima. Habetur in Italia frequentior, ubi fructus eius Cerasa marina uocatur.

Amigdalę duplices sunt, & Amargę, & Dulces. Dulces Germaniæ familiariores.

Fisticum.

D **P I S T A C I V M,** Officinę Fisticum. Fructus in officinis habetur; arbor Germaniæ peregrina est.

N V C E S luglandes, tam notæ, ut Sueuis occasio prouerbij fuerint. Nuces Auellanae, Nuces ponticę, & ipsæ quoq; nemini non notæ. Vide Barbari Corollarium.

M O R V S nemini non notissima.

F I C V S, & Sycomorus notæ, tum in primis Italiae.

Perseam uideo quosdam pro Persica nostra interpretari.

ibegis
Vicetoxicũ.

I B E R I S officinarum Vicetoxicum. Nascitur circa inculta, & uisũ diuerticula, admodum familiaris Italiae. Radici & odor & sapor Nasturtij. Vnde Barbarus ex Antigone non inepte, syluestre Nasturtium interpretatur.

¶ Ex Secundo Dioscoridis LIB.

E **R I N A C E V S** quidam fluminalis, uel marinus: quidam terrestris. Terrestris passim notus.

Purpuræ, Buccinæ, Ionix, Myaces, Tellinæ, & quicquid est piscium generis, mihi plane ignotæ sunt, nec ullius rei tam imperitus sum, quam Piscibus nomina diffinire.

C O C H L E A, quæ & Domiporta, nota.

Blaetas Byzantia.

Conchula Indica, hic apud Dioscor. ἐννξ. Suspicio esse Blaetas Byzantias, quas hodie Officinæ sic uocant.

καρκίνος

C A N C E R & ipse propter gulę titillationem, commestatoribus ignotus.

S C O R P I O Terrestris, Italiae notissimus.

De Dracone marino, Scolopendra, Torpedine nihil compertum habeo, nec notiora nomina quæ pro illis reponā. Tametsi Torpedo crebro in usu sit Galeno.

VIPERA a Mauris Trigo, & græce *ἰχθυόσκυρα*, uulgo Amaralza Italice.

CHRISTOPHORI HEGENDORF

fini, in quorundam Piscium nomenclaturis genuinas, Annotatiuncule aliquot.

DEVM hæc scriberemus, incidimus casu in Progymnasmata doctissimi uiri Hegendorfini. Nam cū eodem munere fungamur pueros docendi, & domesticis nostris adulescentibus illius progymnasmata interpretare mur, oblatum est nobis locus de Piscibus: qui quoniam pulcre nobis face re uidebatur ad præsentem locū Dioscori, de Piscibus, commentario nostro ad uerbum inseruimus.

ANGVILLAE.

De Anguillis non est quod diu dubitemus. uocabulum enim nullum aptius, nullū accomodatius ijs Piscibus, quos Anguillarum nomine donamus, inuenire possemus. Plin. lib. ix. cap. xxi. Anguillæ, inquit, octo annis uiuunt, durant & sine aqua senis diebus, aquilone spirante, austru paucioribus. At hyemem eedem in exigua aqua non tolerant, nec in turbida, adeoque circa uergilias maxime capiuntur, pascuntur noctibus. Exanimes piscium solæ non fluitant.

Anguilla

DE MULLO.

Mullum uocamus ein Barme, de quo pisce Plin. ita scribit lib. ix. cap. 17. Ex reliqua nobilitate & gratia maxima & copia Mullis, sicut magnitudo modica, binasque libras ponderis raro exuperant, nec in uiuarijs piscinis crescunt. Septentrionalis tantum hos, & proxima occidentis parte gignit Oceanus. Cetera eorum genera plura. Nam & alga uescuntur & ostreis & limo, & aliorum piscium carne. Barba gemina insigniuntur inferiori labro, &c. Quæ descriptio, an non nostris piscibus, quos Barmen uocamus quadret, nemo non intelliget. Porro quem latini uocant Mullum, græci *τρίγλαν* appellant; Ausonius uocat Barbum. Germani ein Barb.

Mullus.
Barbus.

DE CANCRIS.

Pisces, quos hodie uocamus Cancrones, Cancri ueri sunt, si Plinij in libro nono, cap. 21. descriptionem spectabimus. Et sunt, qui Cancros, qui nos utimur, Camuros appellant, quod genus esse Cancrorum Athenæus libro sexto dipnosophistarum scribit. Porro de uarijs nihil reperio apud scriptores. Est uox a germanico sermone sumpta. nam germani dicunt, ein Vor. Tum Fundulus dictus uidetur, quod in fundo aquæ natet. Rubiculi a rubicundis oculis nomen acceperunt. Hæc uocabula noua sunt, nouorum & Germanorum Piscium. Perca plane semigermanum est uocabulum, ein Perse. Nec mirū, uocabula tam barbara irrepisse in linguam latinam, quando uocabula alia dari nequeant: quod aut

Cancrones.

Camuri.

Fundulus.

Rubiculus.

Perca.

plurimq; pisces ueteribus ignoti fuerint, aut quod nos ueterum uocabula,
quod plane credo, fugiunt.

D E L V C I O.

Piscis uento
duratus.

De Lucio quoq; non ita multū in authoribus reperitur. At dum pis-
cem uentoduratum dicimus, est periphrasis, qua quemlibet pisces uen-
to duratum, designare possumus, ut est stockfisch, schollen. Carpo quoq;
semigermanum est, nec de pisce hoc aliquid literis est proditum. Hæc uo-
cabula Piscium propterea excussi, ut iuuentus uideret, quam in Piscibus
exprimendis, & ieiuni & inopes simus: sed ut iuuentuti faciamus gratū,
aliquot uersus ex Mosella Aufonij adscribemus, quibus aliquot piscium
genera, bellissime describuntur.

Squamigeri gregis ede choros, liquidq; sub alueo
Dissere cæruleos fluitanteis amne cateruas.

Squameus herbofas Capito inter lucet harenas,

Viscera præ teneris fartim congestus aristas,

Nec duraturus post bina trigoria mensis,

Purpureisq; Salar, stellatus tergora guttis,

Et nullo spinæ nociturus acumine Redo,

Effugiensq; oculos celeri leuis umbra natatu.

Tuq; per obliqui fauces uexate Sarau,

Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,

Cum defluxisti famæ maioris in amnem

Liberior, laxos exerces Barba natatus,

Tu melior peiore æuo, tibi contigit omni

Spirantum ex numero non inlaudata senectus.

Nec te puniceo rutilantem uiscere Salmo

Transierim, late cuius uaga uerbera caudæ

Gurgite de medio summas referuntur in undas,

Occultus placido cum proditur æquore pulsus;

Tu loricate squamosus pectore, frontem

Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ,

Tempora longarum fers incorrupte morarum,

Præsignis maculis capitis, cui prodiga nutat

Aluius, opimatoq; fluens abdomine uenter.

Quæq; per Illyricum per stagna binominis Istri

Spumarum indicijs caperis Mustella natantum,

In nostrum subuecta fretum, ne lata Mosellæ

Flumina tam celebri defraudarentur alumno.

Quis te naturæ pinxit color: atra superne

Puncta notant tergum, qua luthea circuit iris,

Lubrica cæruleus perducit tergora fucus,

Corporis ad medium fartim pinguescis, at illinc

Vsq; sub extremam squallet cutis arida caudam.

Nec te delicias mensarum Perca filebo
 Amnigenos inter pisces, dignande marinis
 Solus puniceis facilis contendere Mullis.
 Namq; & gustus iners, solidoq; in corpore partes,

Segmentis cōeunt, sed dissociantur aristis.
 Hic etiam latior risus prenomine cultor.

Stagnorum querulis uis infestissima ramis
 Lucius obscuras ulua, cœnoq; lacunas

Obsidet: hic nullos mensarum lectus ad usus,
 Feruet humosis olido nidore popinis.

Quis non & uirides uulgi solatia Tincas
 Norit: & Alburnos prædam puerilibus hamis,
 Stridentescq; focis obsonia plebis Alausas?

Tecq; inter species geminas, neutrumq; & utrumq;
 Qui nec dum Salmo, nec iam Salar, ambiguusq;
 Amborum medio Sario intercepto sub æuo.

Tu quoq; flumineas inter memorande cohortes
 Gobio, non maior geminis sine pollice palmis,
 Præpinguis, teres, ouipera congestior aluo,

Propexiq; iubas imitatus Gobio Barbi.

P A S T I N A C A Germanici maris piscis.

S B P I A Piscis cuius ossibus hodie utuntur aurifabri & argentarii,
 ad aurum subinde fundendum. Meminit eius sæpissime Celsus.

C A S T O R, uel Fiber, amphibion animal: cuius testiculos in Officiis
 nis uocant, Castorium.

Silurum sunt qui pro Sturione interpretentur. Verum id non ita ha-
 bere, contra affirmat Vergilius.

Mustela, Ranæ, Feles, notæ.
 Cerrus, uel *σμαγίς* quid sit ignoro.

Menas an probe interpretatus sit Theodorus Gaza pro Aleculis, uis
 de Vergilij commentarium super hunc locum.

G A R V M omne quod ex Piscibus, carnibusq; maceratis liquamen
 est. Salmora.

Cimices qui in cubilibus enascuntur, notiores quam commodiores.

Millepede, Multipede, Centipede, *καθάριδες*, nullibi non in humidis &
 aquosis nascentes. Græci a liuido colore. etiam *ὄνος*. i. asinos uocauerunt.

quod nomen Germanis hodie mansit. Nam & illi teutonice sic uocant, *Wesels*
σίλφι ἐν τοῖς ἀετοκοποιῖς, Blactæ pistrinarie, quæ in pistrinis inueniuntur.

P V L M O N E S Marinos nouerunt qui ad mare habitant, & uis
 dent mirabilia eius in profundo.

Suillus & agnitus pulmo, noti.
 Pulmo Vulpis. Vfus eius ad Loh: quod ab eo sic inscribitur. Loh de
 pulmone uulpis.

Roch.

Os Sepiæ

Bibergeyl.

B

Sturio.

Aleculæ.

κότες

Wenteleff.

Heymuel.

C Asininum I E C V R, Genitale Cerui, Ungula asini, lichenes equorum, Ungulae caprarum, Iecur caprinum, apri, canis rabiosi, ueteres Sorlez ueteramentariorum, nota omnia.

Iecur Mergi, Gallinae, Gallinacei, Oua, Cicadæ, Locustæ, nota.

O S S I F R A G V S septimum Aquilæ genus.

Galerita, A. Geli Cassita.

H Y R V N D O, nuncia uera Veris, malegrata auicula, ut est in pro uerbio.

Rasura Eboris.

ελαφικίρας
κάμπαι

Eboris scabiem Officinæ uocant, Eboris ramenta, uel rasuram.

εσράγαλος, Talus suillus.

C O R N V Cerui. Rasura eius in usu habetur.

Erucae quæ in oleribus gignuntur, notæ.

C A N T H A R I D E S ad ciēdas uescicas in Officinis seruantur, notæ.

Buprestis, Cantharidum generis.

S A L A M A N D R A, Lacertæ genus iners, uarium, quod frustra creditum est ignibus non uri. Italiæ nota.

ἀραχνη

Σεγδοφβ.

Araneus multorum generum. De quo uide Barbari Cor.

L A C E R T A ubiq; nascens, & notissimus uermis.

Seps, Lacertæ genus, sed uenenosum, ut placet Nicandro.

σίνφ
σπίγκος

S C I N C V S. male ab Officinis Stincus. Vocatur & terrestris Crocodryllus. Ostenduntur in officinis parui pisciculi ex Nilo flumine.

• Terreni V E R M E S, Intestina Terræ, Lumbrici, noti.

μνογάλυ

M V S araneus, muris magnitudine animal, & mustelina specie. In Italia uenenatus eorum ictus.

Mures qui in domibus oberrant, noti. Plura eorum genera, Alpini Pontici, Glyres; & in his generibus diuerso colore & forma.

Lac notum.

Lac Schistum, uel Sciffile, concreta eius pars, & casealis.

De C A S E I S, & eorum generibus, uide Barb. Cor.

ίππακί

H I P P A C E caseus equinus, alimentum rusticorum.

Βότρυρον e pinguiissimo lacte fit: uel spuma lactis concretior. A boue sic nominatum, quia e bubulo lacte potissimum fit.

Succidæ L A N A E, lana impura, sordida, nondum elota, uel purgata.

C O A G V L V M leporis, notum.

Adipis genera fere omnia in Officinis habentur. Medullæ quoq; & quædam fellis genera.

T R I T I C V M uulgo Frumentum. De quo uide doctissimam Annotationem Hermol. lib. Corollariorum.

H O R D E V M, alias Lutum Vulcani.

Zythum, Courmi, genera Ceruisiæ.

Zea priuatim a latinis semen est: & est genus frumenti quod uulgo Speltam dicimus.

κρίνον
Βρυγβ.

C R I M N V M crassior est Zea, triticeaq; farina, ex qua pultem fit

ciunt: fortasse latine Cremor.

OLYRA uulgo & Italice Secale, frumenti genus, sed minus nutritens quam Zea. Latine hodie Siligo. Quamquam refragetur Columella. De quo uide Vergilij commentarium.

A

ATHERA ex Zea tenuissime molita, sorbitio, quasi liquida pultiscula, infantibus conueniens.

ἀθήρα

TRACVM frugem non noui. Nec *βρώμων* quoque geniculatū. Alioqui inter Vicia segetis ad instar Auenæ nasci dicitur, dependentibus locustis, ut innuit Dioscor. uel lolijs, ut Plinius describit.

ORYZA frugum generis, Hordeum Galaticum, uulgo Rizum, parati & quotidiani in sanitate usus.

ῥυζ.

HALICA fit ex Zea: quam Dicocum uocamus. Alias Far.

Rizum.

MILIVM notum.

χόνδρος

Panicum, Milio simile.

πέγχος

SESAMVM peregrinum hodie & incelebre.

έλνμος

DELOLIO uide infra Hieronymi Tragi Annotationē priuatam.

AMYLVM ex eo appellatum est, quod sine mola fiat. Ab officinis Amydum. Notum.

Brassimel.

Fœnogræcum notum.

LINVM, cuius & oleum & semen Officinis est in usu.

ἐρίβινθος

CICER, Germanice *Zysererbßen*.

B

FABA nota.

Faba Aegyptia, peregrina: radix tamen quibusdam in Officinis in casleolas secta habetur.

LENS, alias Lenticula, nota.

PHASELV S, Germanice *Pheßeln*.

φασίολος

ERVVM an sit Vicia, certo non habeo quod dicam, & cum de hac re quaestionem mihi mouisset Io. Sinapius, amicus noster, & ipse quoque rei Medicæ apprime peritus, mutum me reperit. Quod ideo scribimus, ut & alijs præbeamus ansam disquirendi. Alioqui Mauri interpretantur pro suo Almelic. Et Commentarius noster, quem ex Fettichio Medico habuimus, Bononiæ Mocka dici interpretabatur. Galenus etiam Aphasen pro Vicia interpretatur.

Seigbonen.

LVPINI in Officinis seruantur: quibusdam in locis Germaniæ sat crebro, quibusdam infeliciter proueniunt.

RAPVM notum uulgo, *γογγύλα* græce.

Rapa syluestria, quæ longiora, caule breui, & Rhapsani figuram imitantia, semine intus candido, duplo maioris quam Papaueris.

Buniada ignorant Officinæ, inquit Barbarus, & syluestris Rapi semine eius uice utuntur, quamque facile cognosci poterat. Est enim syluestri Rapo semen & nigrius & maius quam Buniadis.

Κετιχ.

RHAPHANVM Celsus uocat Radiculam, & alij quoque Radicem. Habetur multorum generum, quemadmodum & Rapa: & iuxta

Cœli & regionis influentiam, figurā longitudinis & rotunditatis mutat. Sed syluestris Rhapsanus meo iudicio est, quo Officinę utunt. Germanice, Meerrettich.

Megelwurz.
οξυλάπαθον
Saurampfer.
Saurampfer.

Rumex prorsus multorum generum est. Primū Oxylapathon, id est, acutum Lapathium uocant Officinę. Secundū hortense. Tertium agreste, & rotundum Lapathium. Quartū, quod Dioscor. Oxalidā, & Officinę Acetosam uocant. Vulgo herba Brūsta. Est & Hippolapathon Rumex qui nascitur in aquosis. Vide de hoc Herbarium.

LAMPANA Brassicę generis, Alias Napium. Pedali altitudine, foliorum trium, quę ei hirsuta sunt.

De Bunio Napi genere, incertus sum, ideo nihil pronuncio.

BLITVM, uel Blitus, ignauum & notum olus.

MALVA multigenis nota.

Bappelen.
ατράκησις
Scheiffmilt.

ATRIPLEX, olus aureum, duplici differentia habetur, Agreste, & Hortense satiuum.

Quę uulgo SPINACHIA hodie, Atriplex Hispaniensis dicta est quondā: eo quod ab Hispania primū allata ad alias exterarum nationes.

BRASSICÆ tria genera habentur. Primum, caulis uulgatus, domesticus. Secundum ignotum. Tertium marinum: quod esse Soldonellam, in Soldonellę descriptione monstrabimus infra.

BETA, τεύτλον.

• ανδράχνη, id est, comestibilis illa Portulaca, nota est. Syluestre non uidetur. ASPARAGI in agro Moguntino crebriores proueniunt, ubi citius am edendo sunt, & in delitijs habentur.

• αρογόλωσσον, id est, Plantago, per omnes suas differentias nemini non cognitissimum.

Canella.

SIVM sub nomine Laueris Officinis est in usu. Alias herba Canelula, in acetarijs aquis potissime nascens.

Sifsmüntz.

Sifymbriū, Mentha aquatica ab Officinis, uel Balsamita: sic dicta, quod facillime in Mentham degenerat culta.

Sifymbrium alterum non uideo quid tamen aliud possit esse, quam Senetion, uel Nasturtium aquaticum: consentientibus etiam Commentarijs aliquot, quos habuimus: quamquā alibi etiam describat hanc Dioscor.

Cretamus.
Fenicel marin.

CRITHVM, Crithmon, uel Batis, id est quod Officinę omnes Cretamum uocant. Est autem Cretamus Feniculum marinum.

Hanen süß.

• GORONOPVS, Pes Coruinus, uel Cornicis: descripta est a nobis in primo Tomo Herbarij, sub hoc nomine.

σόγχος

Cicerbita, seu Sonchus, aliq Cichoriū uocant, Rostrū est porcinū, quod hodie sic uocant in Officinis. Vide de hoc infra Annotationē Leonicensi.

σέγις

Intybus, uel Intybum: nam utrunq; apud Pliniū & scriptores legitur. Longa est controuersia de Intybis: sed breuiter sic docti. Intybum agreste est Cichoriū, uel Cicorea, ut uocant Officinę, eaq; satiuā. Rursum satiuā duplex. Latifolium, Lactuce similę: quod Endiuiam uocamus. Alterū

Endiuia.

folio angustiori, subamarum: quod tamen quo nomine baptizare rite de-
beam, non habeo. Addit Commentariolus noster, quem habemus. No-
randum, cum Celsus de Intybo loquitur, de domestica intelligi debet.
Quando uero de Amhubeia, Cicorea estimari debet. Plura de hoc infra.

A

κονδρίλλα

Condrilla & scribitur & fertur folio similis esse Intybis & Cichorij: sed
nemo mihi demonstrare ualuit, Meminit huius infra Hier. medicus.
C V C V R B I T A. Hoc opus, hic labor est. Et uehementer hic errat-
tur, nedum in nominibus, uerum etiam in re. Erroris causa: quia res non
uidimus, Commentarius noster Bononien. sic distinguit. Cucurbita
uulgo Succa est Italice, & notissima: Cucumis Italiae tantummodo notus,
Germanie nequaquam. Melones sunt quae uocantur Stapones, & Melo-
pepones in figura & quantitate. Cum enim rotundae figurae sint, & ma-
li effigiem referunt, Melopepones: cum autem magnitudine in longitu-
dinem processerunt, Pepones uocantur. Totum hoc genus a Medicis
Melones appellantur. De Citrino Cucumere, quem alij Citriolum, alij
Citrullum, uulgo Citrion, quo in acetarijs & Monestris utuntur, non fit
mentio apud Dioscor. Vide Barbari Corollarium super hoc loco.

Succa.
Cucumis
Melones.
Stapones.
Melopepo-
nes.
Pepones.

L A C T V C A est duplex, domestica, & satiuæ nota. Quamquam
& illa multorum generum, atque aliter in Italijs, aliter in frigidiori solo pro-
uenit. Syluestris (ut inquit Dioscor.) satiuæ similis est, sed longior caulis,
& candidiora folia, quibus succus inest: ex quibus diuino, illud fortasse
esse quod Scariolam, uel Taraxacon uocamus.

θερίδαξ
Λανίψ.

B

γίγγιδιον

L E P I D I O N, uel Bisacutum, ignoratur nostra aetate, nec Com-
mentarij aliquid certum indicant.

S C A N D I X, uel Scanaria herba. Haec inquit Vergilius, hodie ab
herbarijs ignoratur: & quam illi modo Scandicem appellant, latiore, &
quasi Betae folio est. Antiquitas autem, ut in re nota fit, nullas eius certas
notas tradiderunt. Verumtamen ut ex multis conijcere licet, tenui & ca-
pillato folio est. Plinius lib. 21. cap. 15. inter sponte nascentes numerauit:
coniunxit illi, ut uerisimile est, congeneres plures alias, quae omnes tenui
folio, & capillaceo sunt: praesertimque Caucalim, & Tragopogona: quae
a capillamentis, quae pro folijs habet, Coma dicta est a Graecis. Ob quam
causam non ab re penitus fuerit, similem in foliorum figura illis credere.

σάνδιξ

Coma.

καυκαλίς

C A V C A L I S, non est Coronopus, ut quidam falso existimant,
sed Dauci generis, eiusque figuram, incisionem foliorum, umbellam adeo
referens, ut a quibusdam Daucus credatur.

E R V C A ideo dicta est ἐρωςμος graece, quoniam commendet iura.
Additur Lactucae in acetarijs, & altera ab altera contemperatur.

ἐρωςμος

O C I M V M Officinae pro Basilicone interpretantur.

ὀκίμου

O R O B A N C H E. Ex maleficio, ut inquit Vergilius, nomen illi fe-
cit antiquitas. Et quoniam fruges, legumina, Eruumque praesertim circum-
ligando se necet, Eruiangina dicta est: id enim Orobanche graecis significat.
Barbula hirci, breui caule, folijs Croci, radice longa, dulci, supina, ma-

ὀροβάχη

Eruiangina.
τραγοπήχο
νυμ

Cigno super caulem calice, e cuius summo semen nigrum dependet. Italice, Barba de predt.

ὄρνιθόγαλον

ORNITHOGALV M. Ferunt nihil uilius, neq; frequentius habere agros, sed ego plane non uidi, quod equidem meminero.

σμίλαξ

TUBERA rotundæ radices sunt, sine caule, sine folijs flauescentes; quæ Vere fodiuntur, & cocta eduntur. Zunefta tarenfola Italice.

Smilax Phasioli genus, sedm Barbarū, reclamante tamē M. Vergilio. MEDICA alia est a malis Cedromelis, quæ paulo ante libro primo egimus, herba, non fructus. Quidam iactant in Italia satam se uidisse, specie qua hic eam describit Dioscor. Mihi coruo rarior est albo.

θλάσπι

SINAPI ubiq; cibus admiscet, gratissimo obsoniorū condimento. Nasturtium Lactucæ temperamentum in acetarijs & obsonijs. THLASPI. De ea infra consule Commentarios Mainardi. Neq; enim hodie agnoscitur.

ἔρύσιμον

De Drabi prorsus nihil habeo, aut quod dicam, aut quod diuinem. Irionem interpretatus est Ruellius Erysimon. An inter fruges censeri debeat, uel inter olea potius, consule Commentarium Vergilij. Eruculam nobilem interpretari audio, & admodum procliuem esse Bononiæ circa muros in loco qui dicitur, El marca. Ipse non uidi.

Persicaria maculata.

παραμικία

σεβίον

Piper, Gingiber, nota aromata.

Hydropiper in ripis puenit, sapore admodū acri, similis herbæ quam Officinæ Persicariam maculatam uocant; tamen illa sine macula est.

Ptarmica, Sternutatoria.

STRVTHIVM herba qua purgandis lanis utuntur, qui eas eduunt. Saponariam quidam interpretantur. Alij id quod Mauri & Officinæ Condisi appellant.

κυκλάμιος

Barcharmarien.

CYCLAMEN, alias Tuber terræ, uel terræ Umbilicus. Item Panis porcorum, & Panis terræ, a Mauris Barcharmarien, & officinis Arthanita uocatur: uulgo Pan porcin. Vide Vergilij commentarium.

Cyclaminus altera, quæ Capriolorum modo uicinis arboribus se applicat, flore candido, acinis Hederæ mollibus.

δρακόντιον

Dracunculus duplex habet, Maior & Minor. Maior Serpentaria, seu Colubrina in Officinis: Minor, Serpentaria minor, p uias & sapes reptes.

Winterblüm.

Aron.

ἀσφοδέλιος

ARON species, Dracontij, uulgo Aron, uel Barba Aron. Arisarū congener esse scribitur Aro & Dracontio, sed mihi ignota.

Alphodelus. Suspico esse quam Auicenna & Officinæ omnes Asphodellum nominant: de qua infra uide iudicium Hieronymi Tragi.

Bulbus uomitorius, & Bulbus Cibarius, Ceparum genera.

σκίλλα

SCILLA in Officinis suspensa, sub Squillæ nomine ostenditur, cepa ingens: Alias Cepa muris.

Pancration. Eandem, inquit Vergilius, non similem Scillæ Pancration, hæc nostra ætate Herbarij ostendunt, confunduntq; simul, alioqui diuersa genera: tanta natalium similitudo & mixtura est. Nos utranq; sic

multiformem, propter colore, & id quod non satis, diuersam discernere nequimus.

CAPPARIS fructus in Officinis seruatur ad nocturna obsonia.
LEPIDION. Vergilius. Herbarij modo hanc non Lepidion, sed Rhabhanum appellant, in Pannonia frequentem, ubi ferunt eam non aliter quam radices Stobæ. Commentarium habemus in quo scriptum inuenimus. Lepidium aliquibus Rhabhanus minor, uulgo in Germania Meerrettich. Sed hæc quomodo cum syluestri Rhabhano conueniant, non uideo, quem supra interpretati sumus, Meerrettich: quæ descriptio magis quadrat rei, quam præsens Lepidio.

RANUNCULUS aliquibus Apium Risus, alijs uero Coruinus pes. Vide infra Annotationem Comitæ de Aquila de hoc. Fremium non noui.

Argemone, uel Agrimonia. Vide infra Collinutiũ, & Leonicum, Anagallis, Morfus gallinæ Officinarum, Hederae multiplices sunt, sed cognitæ.

CHELIDONIA duplex, maior & minor. Maior uulgata Chelidonia; Minor, Testiculus sacerdotis.

AURICULA MVRIS, quamquam duorum fere generum describitur a Dioscor. tamẽ unũ cognitũ Herbarijs uulgo, quod in usu est Officinis. Istitis satiuã. De hac uide infra Leonicum. Quidam congenerẽ faciunt herbe Lunarie, de qua paulo ante. Alij quod sit Nil, uel Maurorum Nilecha.

TELEPHIVM a quibusdam Sedum uocatur agreste. Opinor esse quam Officinæ Crassulam maiorem uocant. Italice, Frangrossa.

LEX Tertio Dioscoridis LIB.

AGARICVS quid re uera sit, uide infra in Annotationibus, Similiter & de Rhapontico, & Rhabarbaro, apud Leonicum, Collinutium, Maiuardum, & Fuchsum.

GENTIANA etiam in sylua Hercynia copiosa habetur, maxime montanis; & hodie ab agyrtis circumfertur, ad mulomedicinam.

ARISTOLOCHIA utraq; nota. Radix dulcis. Tabernæ aromatarie uocant Liquiritiam.

CENTAURIUM, & ipsum quoq; duplex. Maius, & Minus. Minus notum, quod febrifugã uocant. De maiore uide infra Hieronymi Tragi Anno.

CHAMÆLEO albus, uulgo herba Carlina. de qua infra in Annotationibus. Crocodilion, Spinarum generis, ignotum mihi.

LABRVM VENERIS, Virga Pastoris maior, uel Carduus fullonũ. Spina alba, Arabum Bedeguar, uel herba de Casa.

SCOLYMOS, Carduorum generis. De Poterio nihil certum lego, Acanthion Albę spinę simile, folijs aculeatis per extremitates, & lanugine araneosa obductis: quæ collecta, & in unũ aceruata, bõbicus effigie præbet.

Acantha in Veteri comentariolo, p Branca interpretatã inuenimus.

A

Capressi

Meerrettich.
 Confert hæc cum capite superiori de Rhabhanis.

Βατράχιον
 Apium risus.

ἀργεμόνη
 Odermenge.

χελιδόνιον
 Schölkurtz.
 Pfaffen böden.

B

Crassula maior.

Rhaponticũ,
 Rhabarbarũ,
 Gentian.

Solkurtz.

Tausent gulden kraut.
 Febrifuga.
 χαμαίλεον

Kartendysel.
 Bedeguar.

C Spina syluestris Carduo similis, aculeata, breuior quam quæ in hortis, satisq; prouenit.

A N O N I S spinosa, post **V**er: folio Rutæ aculeata, ramis ut tribulus. Nascitur solo culto, præcipueq; in Ægeetibus, aratro inimica, uiuaxq; unice. Hanc uidi quidem, & passim obuiam est, sed germanico nomine designare non ualeo.

λευκάνθη
τραγάνθη
θα

Dragantum.
εργυγίδι

Spina alba, alia a superiore Alba spina.

Tragacantha in Creta tantum, & Achaia nasci traditur, etiam Spinarum generis. Est etiamnum Tragacantha lachryma, quæ uulnerata radice manans concreuit: & habet hodie in Officinis sub nomine, Draganti.

E R Y N G I O N uulgo **Rynse** uel **Centuncapita**, ut interpretatur **Barbarus**. Quamquam sint duo eius genera.

A L O E ex Officinis nota.

Wermüt.

A B S I N T H I V M uulgare, notum.

Absinthium marinum, **Camphorata**.

Stabwurz.

Abrotanum • **Hyssopus**

Zopf.

Origanigenera • **Pulegium**

Doft.

De D I C T A M O uide infra in Annotationibus. Nam quæ in

Poley.

Officinis ostenditur radix alba, potius **Pseudodictamus** est.

Diptam.

S A L V I A, nota.

Brause Balsam.

M I N T A quoniam odore suo suauissimo mentem excitat. **Vulgo** **Balsamita**.

Wildes Balsam.

Eius species sunt **Menthastrum**, hirsutiore folio, & prorsus maiore, **grauiore odore**, in hortensi & rustica re cunctis notissima.

Wepffig.

Calamintha trium generum, ut inquit **Dioscor.** ex quibus tertium solum

Bazentrant.

Officinæ **Nepetam**, **Calamentum**, uel herbam **Cattæ** uocant.

T H Y M V S ab omnibus cognoscitur, surculosus frutex, exilibus folijs, et angustis circumdatus, capitulis in cacumine flore purpureo, refertis, tempore quo floret.

Alias Cunila.

S A T V R E I A, **Tymbra** in hortorum delitijs feritur, **Tymo** similis, minor tamen & tenerior.

Quendel.

S E R P I L L V M utrunq; domesticum, & syluestre notum.

Maioron.

S A M S V C H V S, i. **Maiorona** nota.

μελίλωτος

Sertula Campana: sed non ea quam Officinæ uocant **Melilotum**.

M A R V M ignotum & **Aegyptia** potius herba.

Βακχαίς

Caryophylli.

O C I M A S T R V M, **Ocimo** similis, odora, sed hirsutior.

B A C C H A R, Non desunt, inquit **Vergilius**, qui genus esse floriles ij spectantur, ab odore ita cognominati: tanta uarietate, amplitudine, pulchritudine, ut **Rosæ** pares, non inferiores spectari possent.

R V T A nota.

M O L Y, hodie syluestris **Ruta**, ut inquit **Vergilius**.

Panacis tantū gummi, & succus seruatur in Officinis. **Cætera** ignota.

LIGUSTICVM, Officinæ uocant Leuisticum.
 PASTINACA, nota.
 Sefeli, Latum Ciminum: pro quo Officinæ Silermontanū ostendunt.
 Sefeli æthiopica, dignitas secunda. Hoc nigrius est, & nascitur hodie q̄
 ꝑ apud nos, sed frustra, Medicis, Officinisq; incognitum.
 Pariter Peloponnense, & Creticum Sefeli.
 SISON, De hoc nihil usquam apud quenquam scriptorem certum
 extat: propter importunam quandam & imperfectam historiam.
 ANISVM, Apio simile est semen, magnum, feruens, oblongum,
 CAROS, hoc est, ut inquit Barbarus, quod Plinius Carium, uel Car-
 reum appellat. Athenæus Pastinacam maiorem esse putat, multo præstan-
 tiorem sapore, quam Pastinacam uulgarem.
 ANETHVM Culinis notum.
 CIMINVM, identidem.
 AMMI, Cumino simillimum, tantum candidius, & exilius. Offici-
 na Ameos uocant.
 CORION Officinæ Coriandrum, uulgaris est noticiæ.
 Hieracia maior, Lactuca rotundior & breuis: dicta ex eo, quod accipit
 tres scalpendo eã, & oculis succo tinctis, obscuritatē cū sensere discutiunt.
 Hieracia parua, seu minor, autore Pandectario, Rostrum porcinum,
 siue ut alijs placet, Dens Leonis. Secus alijs, quorum opiniones uide in-
 fra in Annotationibus.
 APIVM multorum generum habetur, Domesticum, Palustre, Ru-
 sticum, Saxatile, & id genus alia. Nam & Ligusticum, & Cherephyllon
 inter Apia annumerant. de quibus infra in Annot. De omnibus autem
 ijs Commentarius Bononien. Doctoris Theobaldi Fettichij sic fere ha-
 bet. Apium domesticum, apud aliquos herba Petroselinum.
 Apium Palustre, uel Aquaticum, forte id, quod ubiq; pro Apio do-
 mesticum Officinæ ostendunt.
 Apium Saxatile, Petroselinum in saxiis proueniens.
 Holusatrum, grande Apium, ab Officinis Petroselinum Macedoni-
 cum. Secus alijs: de quibus infra.
 Smyrnion eiusdem generis cum Holusatro.
 FENICVLVM, Marathrum, nota.
 DAUCVS gallica Pastinaca. de quo Barbari uide Corollarium.
 Celebratur in Officinis Dauci semen.
 DELPHINIVM, de quo sic Vergilius. Quam nostra ætas Set
 nam Officinis omnibus, & uulgo notam uocat, antiquitas, ut opinati alijs
 qui sunt, Delphinion appellauit. Consule eius Annot. super hoc caput.
 πύρετρον, uel herba Saliuaris, passim ex Officinis notissimum.
 Rosmarinus, uel λιβανώτις, herba coronaria, & nemini non cognita.
 Sphondilium ferulam differentem non nisi folijs a Panace, frequens,
 ut inquit Barbarus, gignunt palustres agri Patauini.

Liebstdckel.
 Bastency.
 Silermont-
 tantum.

Enys.

Pastinaca
 maior.

Dyllen-
 Bymich.

Ameos.

Coriander.

Lactuca ro-
 tunda.

Rostrum por-
 cinum.

B

σέλινον

Δελφινιον
 Sena.

Bertrami

- C** *νέφεα*, id est, Ferula, calidis nasci locis, atq; trans maria, similitudine referens Feniculū: e cuius caule stillat qd hodie in officinis Segapenū uocat.
- Segapenum. **P E V C E V D A N V M**, seu Peucedanus, nomen a Pinu inuenit. Officinæ tale fere exhibent quale hic Dioscor. describit, tantum radice non succosa, nec graui odore, sed iucundo: uocantq; Feniculū Porcinū.
- Feniculum porcinum. **G I T H**, siue Melanthon, ipsa est Nigella, Maio & Iunio mensibus in pratis, sepibus, limitibusq; omnibus nascens, nihilq; eo frutice uilius, si mul & frequentius. Vocatur etiam alio nomine Torminella.
- Natten. Nigella. Torminella.
- De Lasepithio, & Maoudari optima atq; doctissime quæq; Barbarus atq; Vergilius: & inibi de Lasere, Opo cyrenaico plura. Quamquam & Medici, & Officinæ modo etiam re & uoce pro Asa foetida utantur, quæ prauissimi odoris est, atq; tantum differt a Lasepithio, quantum a melle sel.
- Asa foetida.
- S A G A P E N I V M** ferulaceæ herbæ succus est, quæ in Media nascitur: ab Officinis Serapinum.
- σαγαπνιον* Serapinum.
- E V P H O R B I V M**, gummi ex Euforbia Libyca arbore, quæ Ferulæ speciem habet, ex Officinis notū. nam in usu Medicis hodie existit. Galbanum quoq; & Ammoniacum, & Sarcocollam ex Officinis pete. Nec enim difficulter exhibent quidam, quibus bene uolunt.
- γλαυκίον* Memitha. Glaucium & a Mauris, & ab Officinis Memitha: & in instructionibus Officinis seruat.
- Λυμ.* Lym.
- G**luten Piscium, græce *ιχθίοναμα*, Piscis cui glutinosum est coriū: idem q; nomen Glutino eius: quod alij ex corio, aliqui ex uentre putant fieri. Usus eius ad congelanda fercula quæ Galatina uocant.
- H**ausen bloße **V I S C V M** Officinæ uocant, Viscum quercinum.
- M**ystel. **D** Aparine, Rubea minor, Italice, Grapella.
- άλύσσου* Alysson differt a Rubea folijs tantum, ramisq; minoribus. Ita dictum, quod rabiem canum defendat.
- ασκληπιας* Gundelreb. Asclepiadem herbam quidem Commentarij, quos habemus, pro terrestri Hedera interpretantur.
- A T R A C T Y L I S**, spina de genere Carthami: fertur esse admodum uulgaris, sed mihi incognita & inuisa, quod equidem meminim. Vergilius pluribus depingit.
- P**ulegij, geniculis multis intercepta, sine umbella.
- C**linopodion, Serpillo similæ, etiamsi non serpat, aut eadem, aut prope pinqua illi esse uidetur.
- L**eontopedalion, uel Leontopodion, neq; ex Commentarijs, neq; ex doctorum hominum interpretatione ualui conijcere quæ nam esset.
- T**eucrion, uel Teucris, ignota.
- C**hamedryos ab officinis, uel Calamandrina. Leucas, incerta.
- χαμάδριος* **L Y C H N I S** noctu lucere creditur, & ut nomen ex re illi factum in

dicat, ignis fulgore quodā uidentiu oculos in se conuertere: non aliter q̄
 felium oculi flammam modo in tenebris lucent, et putres in humidis cau-
 dices eodē tempore ignium speciem quandā uidentibus afferunt. Nasci-
 turq; in locis humentibus, foliorum uiolæ albæ. Plura non lego.

Lychnis syluestris, Pes accipitris, uel Hieracopodion: quamquam ac-
 cipitrus Pes apud nostrum uulgo est quæ Corneola quoque dicitur,
 folio Salicis fere pusillo, flore subluteo, cum siliquis Ciceri similibus, &
 cum his semen inficere capillos dicunt, colore rubeo. Qualis autē sit Pes
 Milui, dicta Columellæ inter herbas, ipse non explicauit.

BALLOTE, Marrubium nigrum, Officinæ, Prassium foetidum.
 Melisophyllon suspicor esse nostram Melissam.

μελισσο
 φύλλου
 Zindom.

Prassium, Marrubium, idem: nam utrumq; nomen Officinis in usu.
 Stachys Marrubio similis, ut inquit Dioscor. Hermolao uisa Romæ,
 ubi, inquit, & Nauiculam, & alij Coronatam herbam uocant.

φυμίτις
 Hirtzung.

PHYLLIS, uel Phyllitis, secundū omnem descriptionē Dioscor.
 oportet esse quam Officinæ Scolopendriā, uel linguā Ceruinam uocant.
 Phalangium flos lilio rubro similis.

τείφυλλου
 Blee.

TRIFOLIUM aut acutum, aut odoratū. Sunt enim multa eius
 genera. De quibus uide Vergilij & Barbari commentarios.

Polion montanum ex Officinis notum, nam crebro illis est in usu.
SCORDIUM uerum hodie ignoratur. De quo uide infra anno-
 tationem Mainardi. Quidam uocant palustrem Trixaginem.

BECHION, & ipsa Tussilago. Commentarij quidam interpretan-
 tur pro Vngula caballina: quod mihi tamen non probatur. Nisi alia sit
 Vngula, quam quæ mihi hæcenus est comperta.

Vngula Ca-
 ballina.
 Kossbüß.
 B

ARTEMISIA nota est. Et est duorum generum.

Ambrosia uagi nominis herba, & circa alias quoq; fluctuans, non fa-
 cilis inuentu, alijs aliter eam ostendentibus, & cum Artemisia tamen mi-
 scentibus cunctis. Vergilio uidetur peregrina esse orbi nostro, & Cappa-
 docie potius familiaris.

Botrys, & ipsa Ambrosiæ, uel Artemisiæ species.
 Botrys, herba Gruina. Officinæ hodie Rostrum Ciconiæ, uel Acum
 muscatam uocant.

βότρυς
 Storcken
 schnabel.

Graphalio quasi herba fullonia, siue tomenticia, latine Centuncu-
 lus, uel Centuncularis, Italice Centnorge. Vulgaris herba est, inquit Ver-
 gilius, candicans semper, præsertimq; in maturitate. Folia eius non adeo
 magna sunt. Flores minimi, & ipsi albescentes. Cum creuit, sternitur per
 terram. Nascitur pingui solo, præsertimq; in marginibus itinerum, in
 hortis & inter uites. Nullius nostra ætate usus est, neq; quicq; in Herba-
 rum censu uilius modo, & neglectius uiret: & cū aruit, minus cognoscit.

χαφάλιον
 Centunculus

TYPHA herba palustris, de qua sic Dioscor. Folium Cyperidi si-
 mile habet, caulem album, leuem, æquabilem, florem in cacumine ambis-
 entem densum, qui in pappos soluitur: quod lanuginem quidam uocant.

C κηκία olim nota, ut inquit Vergilius: nunc quod uiderim, aut audierim, nulla nisi in ueterum, Plinijq; commentarijs audita.

διάνθη
Filipendula.

OENANTHE fortasse ea, aut illi similis quā Officinæ Filipendulæ iam uocant.

Meyenblume
lin.

CONYZA, Pulicaris, quia pulices necat. Hemerocallis, Milium syluestre, fortasse flosculus, aut illi similis quem in priori Tomo pinximus.

Gel Violaten.

LEUCOION, λευκοίου græce Maurorū keiri, uel Viola matronalis. Crateogonon fama tantum notum & fide ex Autoribus. φύλλον, id est, Folium, incertæ historiæ.

SATYRIORVM quinque genera pinximus & descripsimus in Priori Tomo, & nuper Sextum nobis exhibuit Io. Melbrey herbarius, simile prioribus, sed albis omnino flosculis.

De Horminio quid sit, uide infra Collinutiū, & Nicolaū Leoniceū.

SECURIDACA, uel ἰδύσαρον, similis Gith, & in segetibus nascitur, figura quæ eam hic describit Dioscor.

γνοσμα
Sehblume

ONOSMA Ignoratur. **NYMPHAEA**, Cacabus Veneris, uel Officinarum Nenufar.

ἀνδροσάκης
ἀσπληνον

ANDROFACES herba Syriaca, & nostro orbi incognita. **ASPLENUM**, uulgus ubiq; Splenium: quod longitudine, latitudineq; sua fasciolæ, & ut sic loquamur, emplastelli formam habet. Hodie Scolopendriam, a Scolopendrarum similitudine & figura, quam habet, foliosum magis cespitem quam Plantam uocant Officinæ.

Scolopēdria.
Hirtzung.

ANTHYLLIS, Solastrum, Chamæmelo similis herba per omnia, ut inquit Vergilius, & in flore, & in colore.

ἀνθυλλίς

D Anthemis uerum Chamæmelum, uel Chamomilla, trium generum hodie cognitorum. **PARTHENIVM**, uel Solis seculum, ut uocant Romani, quidam opinantur esse quam Matricariam uulgo uocamus. Alij eam quæ Cotula foetida dicitur; tam similis quoque Chamomillæ, ut uix dignoscatur, nisi per odorem.

βόφθαλμος
Offbenzung.

BYPHthalmvs. De hoc in Tomo priore sententiam notauimus nos, renascentemq; aliquot annis utramq; Peoniam obseruauimus: & ex his quas habebant ambæ præcipuas & certiores notas, scilicet, caules, folliculos, & in folliculis semina. Nihil scriptoris huius historiæ aptius respondere uisum est.

Peonien
blüm
Bünige blüm

PEONIA, uel Casta herba, nota passim. De qua sic Vergilius. Vt Lithospermon, Lapidum semen, seu Milium solis. habet enim cuius milij semen durissimum inter coliculum & folium.

λιθόσπερμον

PHALARIS herba sic explanatur a Vergilio. Ostenderunt nos

bis herbarij aliquando uno tantum culmo, & magis quam caule, aut ca-
lamo surgentem: uerioresque Plinij, quam scriptoris huius historiam fe-
cerunt, qui thyrsus habere tenuē, longū ceu calamū eā ait. Erant & in ea
quā uidimus folia alternis hinc & hinc p̄ interualla toto caule disposita:
& in summo ceruleus spicatus flos, sed raris in spica illa florib. In Commen-
tario nostro Bononiē. lego. Phalaris hodie uulgo Bononiæ, Pamizola.

Rubea p̄culdubio nostra Rubea tinctorū, & ea quæ serit̄ copiosa ad
modū in agro Hagenōico, & q̄ in sepibus, umbrosisque locis ubique nascit̄.
Lonchitis forte Cannarum generis quæ in humentibus proueniunt.

ALTHEA, id est, Hibiscus, de genere Maluarum.

ALCEA, uel herba Simeonis, ut uocant Officinæ.

ANAGYRIS. Hanc aliquando suspicati sumus esse herbam Gra-
tiae dei, nam & illa ingrato odore existit, cum plerisque alijs signis quæ ha-
bet: uerū cū frutex sit arboris instar Anagyris, parū firma uideēt suspicio.

CEPÆA fertur Portulacæ similis, sed herbarijs hodie incognita.
Alisma in aliqt̄ Cōmentarijs p̄ Fistula pastoris interpretatū repimus,
in alijs pro aquatica, uel palustri Plantagine. Alterū nobis magis p̄batur.

Onobrychis incognita hodie.

Hypericū apparet esse quā & Officinæ Hypericō, & Perforatā, uel her-
bā S. Ioānis appellāt. Quamq̄ & q̄d sequitur Ascyrū, uel ἀσσυριακὸν pro-
pius nostrati accedere uideēt. Est & q̄d Andresemō uocat̄ Hypericū, Hy-
perico simile, cauliculis maioribus, densioribusq̄, ac magis rubentibus:
quod in uinetis gignitur, & medio autūno effoditur. Hypericū quod Co-
ri uocatur, & Vergilius affirmat sibi exhibitū ab Herbarijs, necdū uidi.

Chamepitys, græce χαμαιπύτος, ab Officinis uocatur Chamepiteos, sed
aliq̄ aliā ondit̄: & quemadmodū diuersarū herbarū hęc nomēclatura est,
ita diuersas quoq̄ herbas p̄ Chamepity exhibent herbarij. Sane quā Lu-
cas aucuparius nobis uidendā p̄buit, ualde diligens & rerū peritus phar-
macopola, non admodū ablutit ab Dioscor. hac descriptione: quāq̄ q̄d
hic scribit̄ de hirsutis & suppinguibus folijs, nō plane deprehendi. Vnde
mhi suspicio orit̄, necdū uerā sibi cōpertā habere Chamepityn pharma-
copolas: cum tam diuersas herbas sub hoc noīe p̄ferant. Et q̄d pene exci-
derat, est herba cui Iuxæ nomen est, & ipsa in magno usu barbaris scripto-
ribus pharmacorū, quā p̄ Chamepity qdā diuendūt: de q̄ in sequētib.

Ex Dioscoridis LIB. Quarto.

BETONICA duorū generū est, Mas, & Fœmina, Alba, & Ru-
bea, uel Fusca, ut uocant Officinæ, Vtraq̄ celebris, & nota.

Lysimachia, uel Lysimachion, herba tinctorū, siue Citrina, ab alijs Lu-
thea, uulgo Corniola, autore Leoniceno: eo quod lutei ei flores sunt.

POLYGONON, uel Sanguinaria. Credo esse quam Officinæ
uocant Centinodiam. Quamq̄ commentarij quidam etiam Peram pa-
storis, & Corrigiolam pro Sanguinali herba interpretentur

Polygonatum existimatur esse Officinarum & Arabum Secacul.

A

ερευθόρα
νον

Ybisq̄.

Sigmara
wurq̄.

αλισμας

S. Iohānis
frut̄.

B

Cori:

Iuxa.

κίτρον

Sanguinaria.
Weggras.

Peruinca.
Yngryen.
Flammula.

C

Clematidem primam Commentarius noster Bononiens. interpretatur pro Peruinca: & belle mea quid sententia. Et alteram pro ea quam Officinæ hodie Flammulam uocant.

Polemonia, ipsa est Ruta agrestis.

SYMPHYTON Petræum, nos Alū Gallice uocamus, ut inquit Barbarus, folijs paruis, ramis tribus, aut quatuor a radice. Nascitur in petris, ideoque Petræum cognominant. Symphyto autem græci nomen impo-
posuere, quoniam consolidet. Hanc Veneti inquit, Cotoneā appellant.

Symphytum alterum, Solidago, uel Consolida maior, notissima.

HOLOSTEON, sine duricie esse herba dicitur, etiam si ab osse no-
men habeat, sed triuialibus herbarijs plane ignota.

Stœbe Dioscoridæ uulgaris noticiæ herba, nobis ignota.

VOLVORI diuersa habentur genera: uerum maius id esse con-
tendunt in Dioscor. quod Officinæ uocant Materfylua, & Caprifoliū,
Italice Braccabosta.

Tribulorum, Carduorum, & Spinarum infinita sunt genera, de quibus olim plura, ubi & plus ocij nacti fuerimus, & in rerum cognitione al-
tius quiddam promouerimus.

Saxifagon, nostra Saxifragia. Sed triū generū: hodie notissima.

Saxifragia.

D

LIMONIVM, syluestris Beta, ut existimant.

λαγώπος

Pes Leporis.

LAGOPVS, Pes Leporis, uel Leporis Cuminum, Leporino per-
di similis est, & nota hodie. teutonice, Hasensüßz.

MEDION, uel Trifolium odoratum, apparet esse Liliū aliquod
odoratum, & τριφύλλον.

Epimedion Romane Vindicta, non assequor quæ sit.

Schwertel.

XIPHION, id est, Gladiola, uel Genitalis. Hæc est Gladiolus illa,
cultellato folio herba, cui a principio statim Iridis folia hic comparauit: ut
inquit Vergilius.

Sparganion folia quoque Gladiolæ habet, sed arctiora, & in terram magis
procumbentia.

XYRIS, uel Iris agrestis. De hac uide commentarium Vergilij, qui
pluribus illam notis, & a se uisam pingit.

ANCHUSA quæ esset, aut saltem eius aliquod genus, a nemine
unquam potui perdiscere: nisi quod in Commentario Bononiens. uetustissimè
no scriptum reperi. Anchusæ genera reperies Bononiæ in loco qui dicitur
tur, El Marcia grand. Ibidem nihil uilius crescit. Folia habet partim Lac-
tuceæ, partim Buglossæ similia.

Ocimastrum, syluestre Ocimum.

GRAMEN, uulgatissimum inter herbas, sed longe aliud quam quod
uulgus Gramen uocat: geniculares in ramulos serpit, a quibus crebro radi-
ces spargit dulces. Gramen harundinaceum. Gramen Parnasi illius spes sunt.

De Siderite, & eius speciebus ingenue fatemur cum M. Vergilio, in
tanta ueterum & iuniorum diuersitate, nihil babere nos de Siderite, quod

pro comperto tradere ualeamus. In commentarijs tamen legimus uulgo dici Sclaream, & eam esse herbam unde liquor fluat, qui Sanguis Draco- nis uocatur in Officinis.

R V B I multa sunt genera, sed quæ magno separantur discrimine, ut inquit Barbarus. Communiter tamen, ut audio, pro Rubo hodie intelli- gunt Officinæ eum qui Mora profert, quæ Germanice uocant Brombeer. Ceteræ species additis suis notis distinguuntur.

Idæus rubus in sola Ida nascitur, ut hic inquit Dioscor. HELXINE, herba muralis, uel Parietaria. De qua uide Vergilij Commentarium.

Elatine scribitur similis esse Helxine, sed per omnia minor. Eupatoriū. De hoc uide infra Leoniceni, Collinutij, & aliorū Anno. De Quinq; folio quoq; consule infra Mainardū Ferrarien. Nam quæ hodie pro Pentaphyllo celebratur, nihil est minus.

P H O E N I X herba a Plinio uocatur Hordeum murum, uel muris- num. Nascitur in tegulis frequentior quam in aruis, hordeaceo folio, cuius seminibus inter tegulas mures uescuntur.

Idæa radix, peregrina & Italiae & Germaniæ, peregrinitatemq; suam natalis loci cognomine indicat. Rhodia radix, Macedonia tantummodo nota.

Equisetum, uel *ἰπποβίσις*, id quod Officinæ uocant, Caudam equinam, ab Officinis Granum tinctorum. Et ex eo tingitur Scarlacum, Reperitur in Gallijs apud montem Pessuli.

Tragum si nō id est quod Gyrci barbulam uocamus, ignoratur quid sit. Nam in Creta tantū nasci inquit Dioscor.

De luncis, & luncorum differentijs & generibus, uide Hermolai Bar- bari Corollarium.

L I C H E N, aliquibus Hepatica. De qua in priore Tomo sententia nostram tulimus.

Paronychia. Describunt, effigiantq; hanc, ut inquit Vergilius, nostræ aratis Herbarij, petrosi locis nascentē, folijs latifoliae Lauri duobus, aut complurimū quatuor ramulis: inter quæ spicatus flos, crassitudine pollicis & longitudine, colore inter flauum & lutheum.

Chrysoctenon Barbarus interpretatus Iouis Barbam, sed repugnantē Marcello Vergilio.

Chrysoctenon ignotum.

Helichryson. Commentarij quidē, quos habemus, interpretant pro ea herba, quā officinæ hodie uocāt Sticados citrinū, uel Sticados montanū.

Chrysanthemum quantum distet a Buphthalmo, uel Bouis oculo, de qua supra egimus, uide Comment. Verg.

A G E R A T O N. Vergilius. In latinis sub hoc nomine nulla, quæ nobis nota sit, plantæ huius historia est.

A
Sclarea.
Sanguis Dra-
conis.

Brombeer.

Parietaria.

Wild Salbey.

Lolium ma-
rinum.

Cauda equi-
na.

B

Hepatica.

παγονυχία

ελίχουσον

C Verbenaca, ea est quam Officinæ dicunt Verbenam. *πρίσις* *εὐρύ*
ASTRAGALVS ex commentario quem habemus, nota her-
 ba inferioribus Germanis, qui eam vulgo uocant Erdt moren, uel mor-
 ren. Quod plane non intelligo quid sit. Alijs Castaneæ Salandinæ.
 De Hiacyntho uide iudicium Hermolai & Vergilij. Commentarij ex-
 ponunt Cæpam Banosam.

Papauer erraticum, Rubeum Papauer.

Papauer cornutum, uel corniculare, herba quam Officinæ pro Glau-
 cio, & Mentha ostendunt.

Iusquiamus.
 Bysfen.

Apollinaris herba, Hyoscyamus, uel ut Officinæ uocāt, Iusquiamus.
SOLANVM uesicatorium, quidam accipiunt pro ea herba quam

Alkakengi.
 Schlutten.

Officinæ uocant Alkakengi, Schlutten, oder Iuden kyrtsen. Est & aliud
 Solanum, quod Solatrum communi nomine uocamus.

MANDRAGORA, De hac uide infra in Commentarijs. Item
 Vergilij Commentarium de impostura agyrtarum circa hanc.

ACONITVM Officinæ Napellum, & rura quædam Lupariam.
 Habes infra & Annotationem de Cicuta & Aconito.

Taxus, græce *συλάξ*. Taxos habet Italia.

Apocynon, Brassica rustica, uel Canina.

Oleander.

Rhododendron, arbor quæ ab Officinis uocatur Oleander.

COLCHICON, Ephemeron. De his sic Vergilius. Quærendū,
 sint ne quos Medici & Herbarij Hermodactylos uocāt Ephemeron hoc,
 an Colchicum paulo ante descriptum.

Meißörlin.
 Meerkrusen.

AL S I N E, Auricula Muris.

Lens Palustris, innatat aquis nō fluentibus, muscus Lenticulæ similis.

D

Aizoum maius Semperuiuum.

Aizoum minus, Crassula.

Vmbilicus Veneris, ab foliorum rotunditate, in forma umbilici reda-
 ctus, sic dicta.

GALIOPSIS, Vrtica Labeo, nascitur in sepibus secus uias, & ha-
 bet radicem Strophulis non absimilem.

Galion fertur crescere in muris.

ERIGERON, siue Senetion, herba qua hodie in acetarijs utitur.

Alias, herba Petrella.

Bryon thalassium, Musci genus.

Potamogeton, herba S. Laurentij ab Officinis.

Stratiotes in Aegypto tantum nascitur.

Millefolium.

Stratiotes Chiliophyllos, nostrum Millefolium, Teutonice Garb. Et
 respondet historiæ huius per omnia.

Verbascum, qd Officinæ barbæ Taxum, uel Tasson Barbassum.

φλόμορ
 Taxus bar-
 batus.
 Bardana ma-
 ior.

Arction. De eo in priori Tomo plura, atq; item de Personata. Com-
 mentarij tamen interpretantur Lappam maiorem, & Bardanam maiore
 culam.

PETASITES herba Galerita, in qua folium pediculo superpositum, non aliter in medio, quam in Fungis passim uidetur, hæret. **A**

Epipactis peregrina Italiae & Germaniae, interque frutices Asiae & Graeciae annumeratur.

Capnos, uel herba Fumaria, ea quam Officinae uocant Fumum terre. **Erdtrauch.**

Cytisus notissimus quondam frutex Italiae, teste Vergilio in Bucolicis, nunc nullibi est: aut si alicubi crescit, sine honore est.

Myriophyllon, uel Millefolium, Barbaro alia uidetur esse ab ea quam supra inscripsit Chiliophyllon. Quamquam iuuamenta utrinque respondeant. Vtraque enim uulneraria inscribitur, & ulcerum curatiua.

MYRRHIS, Quidam existimant esse eam, quae hodie Cerefolium appellatur. **Cerefolium.**

CRISII, & **BVGLOSSAE** differentiam, & de nominum istorum commutatione, uide infra in Annotationibus, & Herbarij nostri Tomo primo.

ASTER, uel herba Inguinalis. De hac herba passim multos consuluimus, nec expiscari a quoquam ualui quae nam esset.

Isopyron. Vide in Annotationibus Vergilij.

Chamaecison uocant Hæderam non attollentem se a terra, non tamen ueram Hæderam, sed herbam cultis locis nascentem, hederaceis folijs, neque ipsa tota figura. Vide de hoc Vergilij Commentarium.

BVGLOSSVM, uel Lingua Bubula, nostra Borrage uulgatissima. De quo item infra in Annotationibus. **Borrage.**

Cynoglosson hodie duorum generum nobis ostenderunt herbarij. Unum folijs & coliculis uulgo existimatae Buglossae, sed tenerioribus, flosculis purpureis. Alterum linguae canis simile, sine caule. **Lingua Canina.**

Leontopodium, ut inquit Barbarus, in uetustissimo Dioscoride appellationem uidimus, simillimam herbae quam uulgus ex consuetudine Calendulam appellat, ut eadem omnino esse uideatur. Nec praeterea quid de ipsa prodam habeo. **B**

Hippoglosson. Hanc se uidisse Barbarus testatur, nobis uero adhuc incomperta.

Anurhinon herba, sic uocata est, quod eius semen uitulorum naribus simile existat. Folio paulo minus quam hederaceo, flore qualis Viola, purpurei coloris. Sic quondam M. Vergilio exhibita ab Herbarijs est.

Catanance Thesala herba: cuius secundam speciem existimant quae ab Officinis Bistorta uocatur. **Bistorta.**

TRIPOLIVM an sit Turbith Officinarum, uide infra in Annotationibus.

Adiantos, id est, Capillus Veneris, nota herba.

FIDICVLA, seu Trichomanes, Adianti genus alterum, & ea quam Officinae uocant Calytrichon. **Maurant.**

Xanthion, id est, Lappa. Sunt autem plura Lapparum genera, folio, **Calytrichon.**
Lappa.

C semine, & natali solo diuersa: obseruatumq; a nobis est, quæcunq; hama-
tis uncis, aculeatisq; & uestiū tenacibus seminibus plantæ sunt, in græcis
& latinis eodem aliquando nomine indicari, in illis Aparines, in nostris
Lappæ.

Foytasse
Ritterspoien.

A E G I L O P S, uel Avena, herba aruensis, necans hordeum, folia
Tritici habens.

Wilder
haberen.

B R O M O S, Auenæ similis.

Glaux, & Polygala, ignotæ.

Linaria.

Osyris putatur esse quæ hodie ab Officinis uocatur Linaria.

Smilax Hederacei generis.

R V S C V S, syluestris Myrtus. Aliquibus locis scopæ ad purganda
pauimenta ex eo fiunt. Officinæ uocant Bruscum.

Yngryen.

Chamædaphne, Vincaperuinca, ut in priore Tomo scripsimus.

Bonifacia.

Laurus Alexadrina, herba quæ Bislingua uocat, uel herba Bonifacia.

Cucumer syluestris, uel Cucumer asininus, ex quo Elaterium faciunt.

Staphis agria ex Officinis nota sub eodem nomine.

Thapsia nota ex Officinis.

Spartium, id est, Genesta, nota.

D E N A R C I S S O uide infra in Annotationibus iudicia uaria Do-
ctorum.

Ben.

Glans unguentaria est Ben, uel Behen.

Wundel
baum.

R I C I N U S a Mauris Kerua, & ab officinis Cataputia maior dicitur.

Nux Voml-
ca.

T I T H Y M A L U S, Lactuca marina, siue caprina, uel herba Lactaria. Com-
mentarijs Fettichij Nucem uomicam uocat, quam hodie in Officinis sic

Bronauglin.

uocant, Tithymali fructum.

D

P I T Y V S A fertur esse Sebram, uel Mezeregi, latine Esula maior,
Lathyrus, & ipsa Tithymalus, Cataputia minor.

S C A M M O N I A herba ignota: succus in usu Officinis, quem cor-
rectum & præparatum uocant, Diagridium.

Chamælea, Oleastellus, id est, Mezereon. Herbam uidimus in Offici-
na Aucuparij, ne per latum quidem unguem discedentem a Dioscor. de
scriptione.

Thymelæa, nostrum Coccognidium.

C U R B I T A syluestris, id est, Colocynthis, uel Coloquintida, ut uocant
Officinæ,

C N I C V S ab Officinis uocat Carthamus, uel Crocus horulanus.

S O L A T R V M herba maior, Scorpiuron, uel Heliotropium, ubi
& crescit in mense Augusto, caudam præferens Scorpionis.

Scorpiodes uidetur esse quam Plinius Calendulam uocat: quamquã
Herm. Barbarus Leontopodio tribuit hoc nomen, ut supra diximus.

Zταφίς ἀρχία, Herba est quam uocant Pediculariam : eo quod pediculus necat.

πολυνέριον, Herba nerualis. Ea, si quamplurimum ieiuno stomacho comeditur, a prima luna ad tricesimam sanat ἐπιληψίαν. Hæc eadē ebrío data copiosa, in crapula uinū discutit, mentemq; restituit. Quam autem uelit non satis intelligo. Certe Arnoglossum Plinius uocat Nerualem.

Herba Vrcolaris, confert ad dolorem aurium, et tinnitum earum, si sine ulcere sint. Sed quæ sit, diuinandum relinquo.

πολύγορον, sic appellata, quia multa est, et ubiq; nascitur, λουσιμαχίον eiusdem generis cum Poligono.

κοτυληδών, herba, folia similia cymbalis habet, nasciturq; fere in parietibus humidis.

Elaterium, succus Cucumeris syluatici.

Symphyti radicem quidam Inulam Rusticam, alij autem Alum Galalicam uocant.

πολιόν, Tiniaria est, ut opinor.

ἰποκυσίς, succus Rosæ syluaticæ, quam Caninam uocant.

καμαιδρέις folia Quercus similia habet.

κολοκυνθίς, Cucurbita syluestris.

γναφαλίς. Herba Centunculus, uel Sorba, uel siliqua Syriaca.

περικλυμένιον, Syluæ mater.

σκολοπέδριον, Calcifraga.

ἰνζαβοτάνη, quam nos Veronicam dicimus, Oxymyr sine, Scoparia regia. **B**

Trifolium acutum ἀφύτρεϊφυλλον, Nascitur in Sicilia plurimum. Nam in Italiæ regionibus nusquam eam uidi herbam, nisi in Lunæ portu, cum Britanniam peterem cum domino nostro Cæsare, plurimum super circumdatos montes. Est autē folijs in specie & numero similis communi Trifolio, nisi quod huius pleniora sunt, et quasi lanuginem quandam super se habent, et in extrema parte uelut aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplior conspicitur, & odor rem grauem emittit, quorum nihil circa pratense Trifolium inuenitur.

Glycyfidam nigram Peoniam Græcorum quidam appellant.

Schœnus, Iunci odorati flos.

ἰοσκύαμον Græci, Latini Altercum.

D E M O N S T R A T I O N E S aliquot Herbarum ex Corollarijs Hermolai Barbari, de quibus dubium quibusdam est, qualibus nominibus designentur apud Autores.

De Caryophyllis. Ex Corollario de Pipere Lib. Secundo.

Paulus Aegineta Caryophyllon, nō Garyophyllon uocandum existimauit, quasi multifolium, etiamsi hanc inquit non habet naturam quæ

C nomine prætenditur: sed flores arboris cuiusdam Indicæ, festucacei sunt, & nigri, longitudine pollicari, acres, odorati, subamari. Lignum eius Xylocaryophyllon appellant. Ab huius odore, Violarum genus altitium Caryophyllon uulgo dicitur, ubiq; modo nascens.

¶ Et rursus Lib. 3. cap. de Bacchare.

Non defuerunt qui Baccharem genus esse floris existimarent, quem modo Caryophyllon uocamus, sed syluestris, nunc altiles ij spectantur. Ab odore ita cognominati. Tanta uarietate, amplitudine, pulchritudine, ut Rosæ partes non inferiores uideri possint, cum eaq; de principatu contendunt: qñ nec colore superant purpureo, uermiculato, cædido, nec odore, nisi quod a longinquo plus olet recens Rosa. Iam nihil Rosa fugacius, longissima namq; decerptis mora dies. Caryophyllon in triduum & amplius uita, uigorq; durat, Aliquibus tanta magnitudo, Patuina rum præcipue matronarum cura, ut orbem utraq; manu completi fere nequeas. Folia quaterna, quinaq; nonnullis. Rosæ modo numerosa, mirabili quorundam Alabastrum cultura ratione, quæ dehiscens, ipso staminum loco Alabastrum ostendit alium pendentem se paulo post in florem, coliculo priore consenscente. Scio putare aliquos Caryophyllon ueteribus fuisse Caltham. Sed cum Vergilius nobis eam luteolo cecinerit colore tinctam, nec Plinius a Vergilio dissentiat,

D nondum uideo, qui possit ita statui.

¶ De CAPRIFOLIO, & MATERSYLUA.

Periclymenon, Caprifoliū, et Mater Sylua dicitur uulgo. Quamquam Dioscor. Mater Syluam pro Hædera capit, cui Periclymenon simile est.

¶ IO. MAINARDI Ferrariensis de quibusdam Simplicibus censura.

Ex lib. Epistolarum primo, Epistola. 3.

¶ DE ERVILIA.

VOD NOS Eruilia uocamus, non id est legumen, quo Arabes, uel potius libri ex arabico in latinâ linguâ quomodolibet uersi, Mes, uel Almes, uel Meifese uocant, neq; id qd Almelic. Nam cū teste Serapione cap. ius. granū id quod Mes appellat, oculum habeat, cū pupilla nigriore, et herba eius sit Phaselus tñ euidencia, & experientia ipsa satis docet, quod Eruilia oculum non habet: uel si quid habet, quod oculus a defendente propriū dogma forte dici possit, id omnino nigriore pupilla non constat. Subinde quantum Phaseli herba, ab ea, quæ Eruilia distet, ex utriusq; aspectu quam addiscere potest. Si quis tamen uisui non credit, gustum consulat. Scribunt siquidem Auicenna, & Isaac, in cortice Mes, esse ponticitatem. Ita enim ipsi appellant eum saporem, quem Græci σφόδρον, nostri modo stupidum, modo acerbum nuncupant: qui quidem est sapor linguam uehementer adstringens et uelut ligans, qualem glandes maxime præ se ferunt.

sunt. Tam alienus est autem hic sapor ab Eruiilia uera, quam, ipsa a Glan-
 dibus. Rursus Mes est idem quod pisum: sed pisa nō sunt Eruiilia nostra.
 Scribit enim Plinius libro duodecimo, Pisa habere angulos, ut cicercula:
 quos in Eruiilia certe nostra non uidemus. Libro quoque decimo octauo de
 Eruiilia & Piso ceu rebus diuersis, ait, quod folio constant longiore. Et
 Theophrastus Pisum multifolium esse dicit, terrenum, amplum, adeoque
 uagum, ut locum totum impleat, etiamsi amplo interuallo sit positum:
 quæ nostræ Eruiiliæ minime quadrant. Liquet ergo, quod Eruiilia non sit
 Mes. Quod uero non sit id quod Arabes uocant Almelic, nō aliter quæ Au-
 uicennæ ipsius testimonio probandum. Is enim cap. 353. secundi libri, ex
 sententia propria asserit, Almelic esse Erbuiz, ut ibi legitur. Quod uero
 Erbum, de quo ibi Auicenna (Orobon Græci appellant) nos Eruum,
 tam sit ab Eruiilia nostra, quam Mes Auicennæ diuersum, adeo clarum
 est, ut probatione non egeat. iumentorum enim potius quam hominum
 eribus est Eruum, Eruiilia homines libentissime uescuntur. Quoniam uer-
 ro nomine hæc res ab antiquis censeatur, quam Eruiiliā Plinij uoce non
 nulli, uel parum ab ea (ut fieri assolet) deflectendo, Rquiliam uocant, Pi-
 sarelos Veneri, Rodionos alij, hoc operosius est ualde iudicare. Si enim
 uix possunt illa agnosci, quæ ab antiquis summa arte effigiata, & ueluti
 sub oculos posita sunt, quanto laboriosius fuerit legumina agnoscere,
 quorum illi uel nomina, uel naturam, non quali forma constarent, osten-
 derunt. Pæsertim nostro æuo, quo simul cum nominibus, multarum re-
 rum cognitio interiit. Adde, quod & Galenus ipse ambigere in his quo-
 que uidetur: anxie & scrupulose nōnulla eorum peruestigans, & ambigen-
 ti demum magis quæ decernenti similis. Quod non alia ex causa puto acci-
 disse, nisi quæ antiqui in eis describendis fuere negligentiores, quæ in pro-
 patulo & assiduo hominū usu esse cognoscebant. Quod & Plinius quor-
 dam loco animaduertit. Sunt tamen duo, triaue, quæ me mouent, ut cre-
 dam Eruiiliam hanc nostrā esse id, quod Theophr. & Diocles Dolichon
 uocauerūt, et Galeni tempore Phaseolus, uel Lobus dicebatur, & a The-
 odoro Siliqua: quanquæ (si a tanto uiro dissentire licet) siliqua existiman-
 da est aliud legumen iuxta latinos autores. Quod uero præter nomen is-
 plum, quod nulli alteri legumini magis quadrat, præcipue me mouet, est
 id quod de Dolichis scripsit Theophr. s. de histo. plantarum libro: quod
 si iuxta longum lignum quis eos affigat, ascendunt & frugiferi fiunt: si
 non, mali & uermiculosi redduntur. His si addideris Galenum dicentem,
 Dolichos in hortis conseri, excrementa alui excutere, & uix ob redun-
 dantem humiditatem conseruari posse, uidebis profecto, huius Dolichi
 proprietates adeo huic nostræ Eruiiliæ congruere, ut nulli alteri legumi-
 ni magis. Adde quoque, si placet, et aliud Dolichorum proprium ex eo-
 dem Theophrasto, & Gale. 2. lib. de Alimentis sumptum, quod scilicet
 ipsorum solorum, dum recentes sunt, simul cum seminibus Siliquæ quo-
 que mandantur. Ratione cuius proprietates, appellari eos Lobos scribit

A
Mes, Pisum.

Eruiilia non
est Almelic.

B

Phaseolus.
Phaselus.

C Theophr. & post eum Aetius. Eruiiæ autem solius inter legumina edii ab hominibus Siliquas simul cum semine, nemo est qui nesciat: cum & crudæ aliquando ab ociosis, & coctæ nobilibus, confectio præsertim ex eis delicato quodam pulmento, libentissime mandantur, aliorum leguminum Siliquis in cibū iumentorū proiectis. Nolim tamen quemquam mihi de uerbo calumniam facere, quod Dolichon dixerim Galeni temporibus fuisse nuncupatum Phaseolum, qui sit aliud ab Eruiiæ: dicimus enim, Galenum secuti, aliud esse legumen quod Phaselus, aliud quod Phaseolus, uel Phasiolus dicitur: & Phaseolū esse idem Dolicho, ut Paulus post Galenum confirmauit: Phaselum esse, qui nunc uulgo Phaseolus, quem & Vergilius uilem nuncupauit. Quod si animaduertisset Serapio, sub lubiæ nomine, quod certe a lobo græca uoce deflexum est, Phaselos cū Phaseolis. i. Eruiiæ, minime confudisset. Quod & hi quoque peccarunt, qui nostro tempore Dioscoridem interpretati sunt. Ex quo uideri re licet, quantum ad res ipsas probe internoscendas conducatur nominum intelligentia, quam tamen nonnulli hoc tempore penitus aspernantur. Si igitur (ut probauimus) Eruiiæ sunt Dolichi, quis ambigat malas esse: cum scribat Galenus, Dolichos multum esse fabis deteriores, quæ dubio procul malis cibarijs connumerantur.

D
Ex Epistola
4. lib. 1.
Sumach.

De R H O.
R H O S uoce quidē græca, sed quæ, ut inquit Plinius, latinum nomen non habet, significatque eum fructum, quem Arabes & uulgus nunc medicorum Sumach dicunt, olim obsonijs & pellibus, nunc medicinæ seruientem, de quo & Theophrastus. lib. 3. de historijs plantarum & Dioscor. lib. 1. & Galenus octauo, et Pli. lib. 22. abunde conscripserunt: atque Plinius quod ulceribus medet manatibus cū melle, Galenus quoque *ἀντιβρωμικόν* scribens, Syriacum eum nuncupat.

Epistola. 5.
cap. 1.

De A N E M O N E.
A N E M O N E, Papauer rubeum a multis existimatur.
A L B A R A, Populus alba, uoce parum deflexa.
A E G Y R O S, nigra Populus.

Epistola. 5.
lib. 1.

De P O P V L O A L B A.
Populus alba, calida potius quam frigida, scribente de ea Galeno, quod mixtæ est aliquo modo temperaturæ, ex aqua tepida, et terrestri tenuata substantia, et quod absterfuiæ uirtutis est particeps.

De N I G R A P O P V L O
Populus nigra secundum naturæ codicem, quam in procliuè est cernere circa omnium fere fluenta, ad tantum caliditatis gradum extolli, non potest, ut in medicinas tertij ordinis possit collocari. Nam quis rogo sapior, quis odor, quæ demum qualitas, tam præcellentis eam monstrat coloris? Neque enim multum odorata, neque eximio aliquo sapore prædita, sed dum gustatur, primo quidem modice astringit, postea amaritudinem quandam subobscuram inuehit, olfacienti quid non insuaue, uerum exiti

guum id omnino representat. Si quis uero uia Regia, quã Galenus mon- A
 itrauit, incedens, experiri eam in corporibus temperatis, distemperatis,
 agrisq; uoluerit, calefacientem non alde inueniet. Paulus præterea Ae-
 gmeta Galeni Simia, calefacere eam scribit in primo ordine: cui Constan-
 tinus quoq; monachus consentit.

MIXARIA, uulgo Sebesten.
 uoris, Auricula muris, herba.

PTERIS, Filix.
 Santonicum, Absynthium marinum

SCEA uulgo Italice, nunc Sanctolina, cuius semen ante Corallinae
 usum, in magna fuit celebritate.

ERINGEROS, Senectio. Nec est Cardus benedictus, ut puta-
 uit Genuensis, sed herba apud nos passim nascens, uel mulierculis cogni-
 ta: quam quoniam in petris fere inueniunt, Petrellam uocant.

Tragoponos, Hyrci barbula, uulgo & ipsa cognita, holus uidelicet
 syluestre. Barbam petrae dicunt, uel eam, uel aliam multum similem.

SYDIAE, cortices Mali punici.

SEMEN Careos, Carui.

GLYCYSIDOS radix, radix Peoniae.

SENA, nota herba.

Lapis Cyanæos, lapis Lazuli.

BEZED, et Albezad, non est Keiri, uel Leucoion, sed quedam Ana-
 gallidis species, quæ rubicundum florem profert.

¶ De CARDAMOMO.

Cardamomum Arabes Cordumeni uocant, de alia re sub Cardamo- B
 mi nomine pertractantes. Quæ nam uero res ea sit, Oedypo eget conie- Lib. 3. Ept.
 ctore: quoniam nullum de ea scribentem græcum autorem affert Serapiz stola. 4.
 on. Ex quo fit, ut existimem, uel rem esse nouam, hoc est, quæ post Gal.
 tempora in usum uenerit medicorum, uel errasse in ea non solum inter-
 pretes, sed et ipsos autores. Nisi forte quispiam putet, cum Plinius quatuor
 cardamomi species enumeret, de duabus, capite de cordumeni, de reli-
 quis, cap. de cardamomo ab Arabibus scribi. Auerrois tamen. 5. libro sui
 Colliget, quoddam cardamomum inter medicinas post Gal. repertas cõ-
 numerauit, cum superius inter eas quæ a Galeno pertractantur, de alio cõ-
 scripisset. Ego tria seminum genera uidi, quæ pro cardamomo ferunt, in-
 ter quæ nescio an unum sit quod uere Cardamomum dici possit.

¶ De SERIPHIO.

Seriphium aliud a Santonico, non solum uoluit Paulus, sed & Gale.
 lib. 6. simpl. Et Pli. lib. 27. Nec te mouere debet Dioscor. Absynthiũ ma-
 rinum a nonnullis Seriphium, ab alijs Santonicum uocari scribens. scis
 enim, quam inconstantes sint huiusmodi nomenclaturæ, et pro libito ab
 unoquoq; consistæ. Alioqui si hæc sequamur, Abrotanum idem dice-
 mus quod Absynthium ponticum: cum, eodem Dioscoride, autore. Ro-

Sardonius
rifus.

C manifeste Abrotanum uocent, atq; idē quoq; cum Santonico. quoniam ut refert Galenus, Abrotanum a Romanis uocari Santonicum, scripsit Pamphilus. Vocet igitur unusquisq; prout uult, ait Gal. modo sciatres esse diuersas. Tutius tamen est sequi antiquorum, præsertim Galeni, ne si emaculatus sit codex, Santonicum rem diuersam a Seriphio facit lib. 3. in fine capi. 26. pro uerbo enim Sardonicum, legendum Santonicum, pro uerbo Sardonium, legendum Santonicū. Quod nedum ex Galeni, Plinij, Serapionisq; concordia sententia patere potest, sed quia nulla est in Gallia Sardonis regio, sed Santonis: estq; Sardonion, alia herba, de qua Dioscorides lib. 2. inter Batrachij species, & libro. 6. inter uenena mentem onem facit, a qua Sardonius rifus græcorum prouerbiū non bonæ famæ in uita, sicut Dioscorides, Paulusq; testantur, & lib. 2. Auic. sub nomine Sardi, licet ignorauerit de qua re scriberet, nec intelligi ualeat quid scripserit, nisi ab his qui ea quæ ille scripsit, aliubi didicerint. Obscurius quoq; idem Aui. scripsit de Seriphio, & Santonico lib. 2. sub Scheq; nomine in capitis principio, adeo, ut ne diuinando quidē possis assequi quid hebræam, & maiorem, non modo æquam inuenies obscuritatem, consule & quod saxum uoluant ij medici, qui Auicennam sibi in idolum erexere.

D Sed de his alias maiore ocio.

De ANTHERA quid sit ex eius lib. 2. cap. 3.

Legisse te in multis medicamentis Antheræ nomen dicis, nec adhuc scire quidnam significet, alijs luteum illud quod medium florentium rosarum interiacet, alijs rubentem ueluti fructum, quem ubi defloruere, in sua spina relinquunt, Antheram nominantibus. Poteram certe petitioni huic tuæ breuibus satis facere, si dixissem, neutrum esse Antheram: apud idoneos enim autores, non simplicis medicamenti nomen esse, sed compositionum, quas ad oris ulcera antiqui reliquere. Quarum Plinius. 28. Celsus sexto, Dioscorides primo, Paulus, & pleriq; autores in suis libris meminere. Sed dixisses puto, non te hoc querere, sed quam rem hîj intellexerint, qui ad alia componenda medicamina ea utuntur. Non enim uideri rationi consentaneum, ut compositiones hæc in alias compositiones adhiberi uoluerint: præsertim, quum non certi cuiuspiam medicamenti nomen Anthera sit apud enumeratos autores, sed multis communem, quæ ulcerato ori solent adhiberi. Ut igitur id melius assequere quod desideras, res est altius repetenda. Antiqui in Rosa sex partes, non nomine tantum, sed uiribus quoq; & facultatibus differentes, cognouere: quas a recentioribus fere neglectas, non inutile fuerit recensere. Rosam primo diuidunt in folia, flores, & capita: folia, in ungues, & id quod exemplis unguibus remanet. In flore aliud semē, aliud capillus: in capite aliud cortex, aliud calyx (ut Plinij uerbis utar) intelligitur. Ungues, pars illa candida uocatur, quæ capiti de proximo hærens, præcidi a seplasiarijs con-

Rosæ diuisio.

fuenit, rhodomeli, uel rhodosaccharum reliquo paraturis. Florem luteum illud intelligunt, quod folijs circunquaq; ambitur, separatum in capillum, id est, in tenuia quædam fila, & in semen quod sub his filis lanugine quadam opertū, cortice continetur. Caput solidum illud intelligunt, quod folijs & floribus, ceu basis substernitur: cuius superior pars, ex qua flos & folia prodeunt, proprie caput, reliquum calyx nuncupatur. Distingere autem hæc non nomine tantū, sed & uiribus, Dioscoridis primum testimonio probatur, florem in gingiuarum fluctione inspersum, capita pota in alui profluuijs, & sanguinis excreationibus, folia ad alios ab his usus commendantis. Sed & Galenus libro septimo de simplicibus medicamentis florem in adstrictoria uī, ait folijs præstare. Quod etiam concis scripserit. Septimo quoq; libro, qui de compositis medicinis secundū loca patientia inscribitur, Hiram medicum ait idem Galenus, in quadam andromachi compositione, rosarum folia in flores mutasse. Plinius flores scribit somnum facere, semen urinam ciere, dentium dolori, igni sacro, & stomacho mederi, & naribus subductum caput purgare, ungues epiphoris salubres. Ex his rosæ partibus, re ipsa & uī, nedum nomine differentibus, flores Antheræ nomine recentiores significasse, ex hoc maxime uidentur, quod ea in morbis utuntur, qui adstrictoriam uim ualde desiderant, qua præcipue flores pollere, GALENI testimonio superius demonstrauimus. Quod & nomen ipsum manifestat, quum ab eō quod est *ἄνθη* & *ῥόδον*, id est, flos Rosæ, deductū uideatur, uoce tamen (ut fieri uulgo solet) paulisper decurtata. Hæc habui de Anthera quæ scribere magis, ut tibi morem gererem, quam humanæ saluti consulturus. **B** Quando non magni periculi res est, utrum ex his quæ petieras pro Anthera capiatur.

Schoenianthos, uulgo Squinantum.

Lapathum, est Acetosa.

Buglosson, id quod Borriginem hodie uocant.

Seridis species, Scariola, Cicerbita, Endiuia.

Vuæ siccæ, Passulæ, Vuæ Orientales & Occidētales, Ziziuæ, Sclauæ.

Citria, quæ & Arancia nuncupantur.

¶ De THLASPI.

Thlaspis, herba est angusta, habens folia ad digiti magnitudinem, super terram iacentia: in summo scissa, subpinguia, uirgam tenuem duorum palmorum, adnascens quasdam paucas habentem, & circa totam ipsam fructum parum latum in extrema parte, in quo semen paruum simile nasturtio, ad disci figuram, ueluti cōquassatum, florem subalbum. Nascitur in uijs & sepulchris. Semen est acris saporis.

¶ De SCORDIO.

Scordion nascitur in locis montanis & palustribus, folia habens simile chamædryi, maiora tamen, nec adeo in circumferentia incisa, aliquo

Ex lib. 5. Epitola. 1.

C modo Allij odorem referentia, adstringentia gustum, subamara, uirgulas quadratas, a quibus flos subrubens dependet.

¶ De I N T Y B I S.

Intybum duplex est, Domesticum, et Syluestre: hoc Cichorium, illud Endiuia uocant. Aruensis rursus duplex est: scilicet Radicula, et quam Cicerbitam uulgo appellat.

Apium Hortulanum, id est quod hodie Petroselinum uocant.

Tarcon, uulgo Draconem herbam uocant.

Rhaphanus duplex est, quidam qui Radix, & alius q̄ Armoracia dicitur.

Spinacium, olus quod Arabes Aspanas uocant, nos paulum imitato nomine, Spinacium appellamus.

¶ De O P O B A L S A M O.

Ex lib. sexto.

Verum Opobalsamum, uel ad nos non affertur: uel si affertur, tanti precij existit, ut totius antidoti precium prauertat, duodecim enim drachmas, praeter id quod in Hedicroo apponi debet, tota Andromachi compositio recipit, quae .18. libras parum excedit. Vix tamen crediderim, synacerum & recēs afferri. Nam quod haecenus uidere potui, odore, colore, substantia, longe a qualitatibus ueri distabit. Sed & Galen. uarijs adulterari id modis queritur, inueniriq; in optima Myrrha Opobalsamum, quod intra corpus assumptum mortiferum esset: nisi forte extra hoc periculum nos sumus, qui non optima solum, sed bona etiam Myrrha caremus. nam quae Myrrhae loco habetur, pro odore suauitatis teterimum uirus obolet.

Myrrha uera
caremus.

D

¶ De R H E O.

Rheon scribunt Pli. & Dioscor. radicem absq; odore, Costo nigro similem, cum id quod in usu est, nullam cum Costo nigro similitudinem gerat, magnumq; longe odorem, nec insuauem iactet.

¶ De A M O M O.

Verū Amomū. i. botruosū, & ueluti uua, nescio si Italia hoc seculo nra

¶ De C I N N A M O M O.

Neminem adhuc audiui ambigentem, praecipue a Lusitani Regis classe, id quod passim ex India in Europam inuehitur, esse uerum Cinnamomum. Quod tamen non esse, ex Galeni uarijs dictis in lib. de Antidotis, facile patere potest, Cinnamomum dicentis esse arbutum .6. uel .7. plus minus adnascens ramusculos habēs, longitudine inaequales, ita tamen, ut maior semipedem Romanum non excedat: & id quod optimum est, indicibilem quendam super omnia alia odorem habere, gustuq; aliquatenus calefacere, non usq; adeo tamen, ut cum tristitia mordicaretur, re tale, quale si lac uocato Phæo, cum exiguo uocati Cyani misceretur, ut mihi uidetur, colore albo ad fuscum & subcyaneum tendente. Esse etiam us. 6. genera. 2. uidelicet inter optimum & pessimum, quod exiguo in reuallo ab optima Casia minime mirandum distare, cum ea in Cinnamomum aliquando conuertatur: quemadmodū post Galenum in lib. 2. suae Medicinae scripsit Auic. uidisse enim se ait Galenum Casiam adeo al-

tam & uberē, ut ad arbusi ascenderet magnitudinē, ramusculosq; quosdam mitteret, uisu, corticis tenuitate, odoreq; & gustu exacte similes Cinnamomom.

¶ De Adulterio Casia nostrae vulgatæ, et errore Medicorum circa eandem.

Ex quo dicto intelligere quoq; licet, quantū uulgaris nostra Casia differet a uera, nihil cū Cinnamomo habens cōmune: terra cum sit, inodora, & penitus aspernabilis, imo nihil habens quare Casia putari debeat: ut Dioscoridē & Pliniū legenti, remq; ipsam in manu habenti, facile constat. Casiam cū dico, Aromatitē intelligo, quā Officinæ Ligneam uocant. aliā enim cuius nunc communis est ad aluū leniendā usus, scio antiquis penitus incognitā. Inter illa, id est, Aromatites, ea esset eligenda, quæ Gizi, non Gizir, ut putauit Hermol. barbarico nomine dicitur: quæ adeo similis est Cinnamomo, ut duplū eius pro Cinnamomo, Galeno teste, poni possit, q̄ Quinto accedendū non putauit: dicenti non secus eos facere, qui carētes Cinnamomo duplā Casiā accipiunt: his q̄ dicerēt, dū caremus phalerno, uel uino cretico, duplū uilissimi uini bibendū. & eos qui simile lagineum panē non habent, debere duos furfuraceos esitare. Non enim ait Gale. simile quid his faciunt, qui Casiam Cinnamomi loco accipiunt, sed illis assimulantur potius, qui cum forti careant uiro ad pondus ferendum idoneo, duos ei substituunt debiliores. Hanc Gizi appellatam, theriacę imponere deberemus, & carentes Cinnamomo, pro simplo Cinnamomo duplam accipere. Fistularem autem uocatam, omniū uilissimam. & propterea theriacę non imponendā scripsit Gale. esseq; passim cognitam, exteriorem quidem corticem, quem Fistulam uocant, fortem habere & odore & gustu, interiora debilissima, adeo ut nullius sint utilitatis. B

¶ De N A R D I S P I C A.

Carere nos Indica Nardo quis dubitet, qui Spicam quidem uocari apud Galenum legerit: esse tamen radicem. Sed & in ea theriacę præparatione, quam cæteris ueluti concisam magis & manifestiorem præfert Galenus, sic ad uerbum carmine quodā scribitur. Termentinæq; rhesinam, nardicę radicem indicæ ad nos uehitur spica, atq; utinam nardi esset. sua uitate enim odoris penitus caret, & saporis est ualde ingrati.

¶ De S C H O E N O.

In flore etiā Schoeni idem accidit. cū enim scribat Democrates. Schoenicę non festucarum, sed flos, ad nos festucę portantur, non flores, sed in hoc magna uis non est: siquidem Galenus herbam laudat.

¶ De M A L A B A T H R O.

Malabathrū quis nostro seculo cognoscit? Ego toto uitæ meæ tēpore uix unicum folium uidere potui.

¶ De T E R R A L E M N I A.

Lemni Sigilli terram nunq; uidi uel glebulam saltem. Nam quæ passim uendit, nec uiribus fere similis existit. Alioqui Galeni quoque temporibus tam apte adulterabat, ut dignosci a legitima non posset.

C

¶ De D I C T A M N O.

Dictamno, nisi eam rursus Venus ab Ida sylua deportet, omnino despicimus. flore enim, caule, & semine carere debet, quibus nostra hæc uulgare maxime abundat: radicem uero habere tenuem, & inuile, quæ nostræ magnæ & ad usum sola ueniens neglectis folijs, quæ imponenda essent pharmaco, non radix,

¶ De P E T R O S E L I N O.

Quod uulgo Petroselinū uocamus, uel apiū est, ab antiq̄s dictū horruianū, uel quicquid tandem sit, constat eius semē nō id esse quod Theriacæ miscendū iussit Andromachus. præfert enim reliq̄s, Gal. teste, Macedonicū, & macedonicis extretaticū: in hoc alia excellens, quod amarissimū & acerrimū existit. Nostratis autē semē ut acredinis cuiusdam particeps forte uideri potest, omni tñ prorsus caret amaritudine. Sed postquam macedonico carendū erat, utinā Epiroticum haberemus, quod Galeni tēpore tanta erat ueri emulatio in Macedonia p̄ Thessalonicē apportabat, ut p̄ Macedonico uendi posset. Recentiorū autē negligētia effecit, ut Macedonico, & Epirotico carentes, Apij communis semine pro eo utamur.

¶ De R H E S I N A T E R E B I N T H I N A.

Loco Termentinæ, quæ ex Chio optima, ex Libya et Ponto etiam bona afferebatur, hodie utimur Peucina, uel Laricæa rhesina.

¶ De S C O R D I O.

• Scordij nō solū herbā, uerū etiā significatū ipsum hodie amissimus, Aluianū syluestre eius loco, nominis similitudine decepti, accipientes: magis in hoc peccātes quā in petroselino: quod non ideo Theriacæ imponit, quia fit uenenosis pharmacis, aut feris repugnās, sed aquæ intercutis gratia, quia miliūq̄ morborū. Scordij autē tantā uim esse nonnulli fidedigni scripserunt, ut, quæcunq̄ supra illud in prælio quædam corpora occisorū ceciderant, diutius remanerent incorrupta, secundū eas potissimū partes, quæ herbam ipsam attigerāt. Vnde credit, Galeno teste, uenenis ferarū, & mortiferis pharmacis uehementer repugnare.

¶ De P E N T A P H Y L L O, & T O R M E N T I L L A.

De Pentaphyllo libenter intelligerem, uulgarem ne hanc passim in uitis, etiā stratis nascentē acceperitis: ego non huius radicē accipiendā puto, sed eius quam Tormentillā uocant: quā licet septifoliā maiore ex parte in Italia uideamus, hic, hoc est, in Pannonia, sæpius uidi quinq̄foliam.

¶ De T H L A S P I.

Thlaspi ignota nostro æuo, etiā uoce est, mihi apud Ioannē Augustū Lauriensem episcopū, uirū & doctrina & prudentia, & quod magis est, religione celebrandū degenti, comperta herba est, quam ueram Thlaspi esse se puto. Cappadocam tamen desiderat Galenus, colore ad nigrum accedente, maiorem Cretica, & ex quadam eius parte ueluti quassam: unde & nomen accepit,

¶ De A S P A L A T H O.

Aspalathō nisi sandali uocati spēs sit, puto hoc tēpore penitus ignotā.

¶ De C A L A M O A R O M A T I C O.

Calamus aromaticus hodie nullus habet, & quod uulgus eo nomine uocat, radix potius est, non Calamus. Nec, ut arbitror, ueri illius calami radix etiā, sed uel acorus est, ut etiā suspicari Hermolaus Barbarus quodam loco uisus est, uel alia quēdam res nobis incognita.

¶ De A C O R O.

Ego quoties Acoro opus est, nō uulgari illa radice, & iniucundi odoris, sed uocato Aromatico calamo uti consueui.

¶ De M A R O.

MARON SI non est Samsuchi species, ingenuē fateor me nescire quid sit.

¶ De A C A C I A.

Veram Acaciam. i. ex Aegyptia spina factam, quam lachrymam Cyaneam uocauit primus Andromachus, puto etiā in Italia deesse, sicuti & uerum Balsami lignum.

Pompholix nostrum, in myropolijs Nil, oculorum collyrium.

Nux myristica, id est, Muscata.

Polentam latini uocant id quod Græci ἀλφιτον, & Arabes Sauic.

¶ De C O N V E N I E N T I A S U C U T I,
& S Y M P H Y T I.

Nemo qui Auicennæ caput. 2. lib. 622. ubi de Sucuto agit, capiti Dioscoridis de Symphyto comparauerit, ambigere poterit, idem esse Auicennæ Sucutū, & Dioscoridis Symphyton: erroreque uel interpretis, uel ipsius Auicennæ contigisse, ut Semperuiū dicatur. Errasse autem Auicennā, uel potius nescisse quid esset, ex eo constat: quod uarias de eo opiniones & .2. & .3. lib. affert, nec uni præ alijs adheret. Secundo em̄ lib. aliam existimasse, quod esset Semperuium, alios quod mandragoræ cuiusdam semē, alios aliam rem. Lib. etiam. 3. cap. de sputo sanguinis, duas de eo sententias affert. Nam postq̄ dixerat, quod est Semperuiū, aliam cuiusdam Aggregatoris subdit opinionem. non enim de alia medicina loquitur sicut Iacobus cognomento de Partibus est arbitratus, sed de eodē Sucuto ait, scripsisse uirum quendam in suis aggregationibus, esse calamē ab Auicenna Calamentum. 2. lib. manifestatur, cap. 159. ubi sub calamē nomine de omnibus origani speciebus pertractat. Deinde subdit eundē uirum dixisse, quod nascitur inter lapides: utrumque autem primæ Symphyti speciei adscribit Dio. nasci uidelicet inter petras, & origani trahere similitudinem, tertiumque cum his, Sputo sanguinis prodesse. Melius igitur quam Auicenna coniecisti, & Sucutum esse Symphyton, & utramque eius speciem uulgo dici Consolidā. Quarū maior, passim apud nos nascit, & a similitudine radicis Lucanicam uocant, Miranduleñ Alā nominant.

A

B
Semperuiū

Origanū A
uicennæ Cala
mentū.

C Alum uolentes, uel potius debentes dicere. ita enim primã eius speciem nominat Plinius lib. 26. & 27. in saxis nascentem ramis origani tenuibus, in cacumine thymi capitibus, circulosam, odoratam gustu, cum dulcedine saliuam cientem, radice longa, rutila, digitum crassa.

¶ De RHEVBARBARO, & quod hodie uerum Rheubarbarum non habeatur.

Quod uulgus medicorũ & Officinæ omnes nunc Rheum barbarum uocant, & punici Rauedseni, hoc Celsus Radicem ponticã, Diosc. Rha, & iuxta quosdam Rheon, secundũ alios Rhian, Plinius Rhecoma. Gale. quemadmodum Dioscorides interdum Rheon, interdũ Rhian, aliquando Rheon ponticum appellat. Eo antiqui ad uentris purgationẽ non uidebant, sed antidotis miscebant, & ad pleroseq; usus alios adhibebant, q̄s operæ precium non est hoc loco referre, quando ex Plinio, Dioscoride, & terisq; facile disci possunt. Primus (q̄d meminerim) Auerrois Cordubensis Galenum cæteroseq; medicos taxans, qui constringere eum putarunt, nedum subductiuum uentris, sed inter cætera purgantia medicamina esse scripsit præcellentissimũ; quem secutus Ioannes Damascenus cognomento Mesue, ubi medica pharmaca solutoria, quæ benedicta uocat, recenset, reliquis recentiores medici credentes, tanti illud fecerunt, ut aliquando auri precium æquarit, neq; ad alios fere usus nostro æuo accomodat, quam

D uel ad bilis uacuationem, uel ad intestinorum difficultates, uel ad eos qui de sublimi aliquo loco ceciderunt. Non prætereundum tamen silentio posse cuiusdam uideri, Serapionem iuniorem solutoria uel illũ prædictũ existimasse, quum suo de simplicibus medicamentis lib. scribat, dari in omnibus in quibus datur Agaricum. Verum cum uerba illa nõ ex propria, sed ex Diosc. sententia proferat, nec sit (quod plerumq; peccat) satis fidus interpretes, audiamus ipsum Diosc. sua uerba personantem, uidebimusq; id non ex Dioscoridis, aut Serapionis opinione, sed potius de peruersa uerborũ Dioscoridis, uel lectione, uel intellectu, uel interpretatione prodixisse. Ait siquidẽ ipse Dioscorides. Modus pariformit Agarico ad unumquemque affectum eodem drachmæ pondere. Quod si quis contendat Dioscoridem his uerbis sensisse, omnibus uiribus pollere Rheon quibus Agaricum, is & Galenum incuriæ, & Auerroin crimine falsi accuset necesse est. Illum quidem, quoniam ex Dioscoride non didicerit Rheon sicut Agaricon inter cathartica reponendum; hunc, quod talem ignominiam perperam antiquitati impegerit, & se quasi nouum tam nobilis medicamenti inuentorem iactanter & falso prædicet. Magis autem mouet me Paulus, q̄ lib. 1. suę medicinę cũ dixisset, Resinã Terebinthinã oliuę magnitudine uentrẽ ciere, subdit, magis aut subducere uolentes parũ qd Rhu admiscemus. Est aut Rhus (uulgo Sumac dicunt) Diosc. Gale. ceteris, experiẽtiãq; ipsa testante, medicamẽ uehementũ uentris adstrictiuũ: q̄ si ut suspicer librarij culpa deesse, e, literam illi dictioni, legendumque Rhu,

non Rhu. Verum hæc ambigendo potius quam decernendo dicta sint. A
 nondū enim uidere potui, quæ scribunt a Paulo proprio cap. de Rheo,
 quamuis legerim apud medicū nō magnæ autoritatis, ex sententia Pau-
 li, quod mundificat. Quicquid tamen sit, non est ambigendum eam, præ-
 rogatiuam non habuisse apud antiquos inter cathartica, quam nunc ha-
 bet. Quæ res non mouere nos debet, ut minus illud hac in re faciamus.
 Quandoquidē neq; myrobalanos int̄ solutoria medicamina, & senam,
 & mannam, & siliquam Indam, quam uulgo casiam uocant, ex purgan-
 tibus nunc præstantissima, habuerunt: item moschum, camphoram,
 sandalos, ambram, nobilissima quidem et efficacissima medicamina pe-
 nitus ignorarunt, aliacq; per multa nostro æuo explorata, & supreme cele-
 brata. Antiquos cū dico, Gal. & eo uetustiores intelligo: qui nō propter
 ea tamen accusandi sunt, siquidē nec omnia cognoscere, nec eorum quæ
 cognoscebant, omnes etiam uires scire potuerunt. Nec enim falso (quod
 Auerrois innuere uidet) Rheo adstrictoriā uim attribuerūt, ipsum nāq;
 sicuti plaracq; alia, utraq; ui pollere dicimus, adstrictoria uis elicit, & pur-
 gatoria. Ex Ioannis Mesue & Auerrois igitur, ac recentiorū omnium au-
 toritate, ipsaq; experientia didicimus, Rheubarbarum inter medicinas
 quæ secum reliqua cathartica afferre consueuerūt, immunem, ut pueris, B
 prægnantibus, cæterisq; imbecillioribus tuto exhibeatur. Esse autem ieci-
 nulq; contestantur. Quod uero particulatim bilem a capite educat, non
 legi penes idoneum autorem. Plinius tantum bibi contra capitis grauita-
 tes affirmat: quas tamen ut in pluribus, non de bili naturali & impermi-
 sta, sed de alijs potius humoribus pendere aptum est. Siquidem bilis ipsa
 aliorum humorum comparatione suapte natura leuis est. Dioscor. febris
 entibus cum melicrato, infebrientibus cum cœnomelite, pthificis cum pas-
 so, stomachicis in catapocis exhibet. Plinius pro uarietate morborū mor-
 do in uino, modo in aqua, modo in passo. Communis usus medicorū ha-
 bet, ut uel formetur in catapotia, uel cū aquis Arnoglossi in intestinorum
 difficultate, uel deuolutis, Apij, aut intybi in febribus bibat. Nos p mor-
 borum uarietate, patientis tēperatura, consuetudine, ætate, atq; id genus
 cæteris, modo huic, modo illi rei miscemus, prout tamen conducere arbi-
 tramur, ut nihil perpetuum habentes, ita a maiorum uestigijs ratione, ac
 experimento non discedentes.

DE TURBITH.

Quid per Turbith intellexerit Mesue difficile est diuinare. Neq; enim cum Serapione conue-
 nit, Tripolium intelligente, nec cum Dioscoride radicē pityusæ sic uocante. folio enim hæc Pini,
 illud Isatidis constat, non ferule. Sed neq; id pingere uidetur quod passim in officinis nunc p tur-
 bith uenditur, siquidē, ut a fidedignis intellexi, ex planta accipitur, quæ folio myrti constat.

DE POLYPODIO.

In Polypodio iudicio Mesue standum non est. Siquidem integra uncia per se parum purgat,
 cum ille quatuor aures non transcendat.

Excusatio uer-
 terum Medi-
 corum.

B

Reprehensio
 Mesue per
 Mainardum
 et inibi de pas-
 tinaci et tere-
 Collinum
 Leoniceo.

C

NIC. LEONICENVS, de falsa quorundam Herbarum inscriptione a Plinio.

De ORMINO, STACHY,
& Leucographide.

Orminos.

ULTAS HERBAS AC FRVTICES folijs Marrubio similibus scribunt Dioscor. Galenus, ac Paulus, quas omnes Plinius nō Prassio, id est, Marrubio, sed Prasso, id est, Porro folia tradit habere similia. Sic Orminon libro. 22. dixit semen habere Cymino simile, cætera Porro sic Balloten, quæ alio nomine Marrubiū nigrum, a similitudine Porrorum appellatur, Plinius lib. 27. scripsit, alia nuncupatione Porrum a Græcis uocari, ac folijs quam Porri maioribus constare.

Stachys.

Sic Stachyn Porri habere similitudinem, longioribus folijs pluribusq; lib. 22. notauit. Idem Plinius lib. 27. de Leuce, Leucoleuce, aliarumq; herbarum generibus tractans, nominis similitudine, ac dictionis figura deceptus, eisdem Leucographida quoq; annumerauit, uisusq; est proculdubio Leucographida herbam putasse, quam tamē Dioscor. Galen. & Paulus genus lapidis, quod alio uocabulo Moroxus nuncupatur, esse se testantur. Et ne quis forte pro Plinio obijciat, herbam etiam esse quæ eodem nomine cum lapide censeatur: easdem uires, proprietatesq; Leucographidi Plinius adscripsit, quas in eiusdem nominis lapide Dioscor. Galen. ac Paulus pariter retulerunt. Scribit præterea Plinius de Leucographide, qualis nam esset, ab autoribus scriptum non reperisse, cum nomen Dioscorides, & quid ea sit, & qualis, suo quinto de simplicibus medicaminibus libro satis notificauerit.

Leucographis.

D

De POLIO, ET TRIPOLIO.

Folium.

Tripolium.

Obeandem nominis uicinitatem Polium, pro Tripolio, & uicissim Tripolium pro Polio Plinius accepit. Nam libro. 21. duo Polij genera describit, quemadmodum & Dioscorides: alterum campestre, alterum syluestre, folijs utrunq; cani hominis similibus. At quod miraculum in Polio affert, eiusdem folia mane candida, meridie purpurea, sole occidente cærulea aspici, hoc de Tripolij flore a Dioscoride scribitur. Polium uero atq; Tripolium non modo locorum diuersitate in quibus utrunq; gignitur, sed figura insuper, atq; colore, ac proprietatibus etiam inter se plurimum differunt. Polium siquidem utriusq; generis partim in campis, partim in montibus nascitur: Tripolium uero in maritimis tantum locis, quæ unda maris allidit. Polium habet, ut diximus, folia cani hominis similia: unde & illi apud græcos nomen: Tripolium folijs Isatidis constat: quemadmodum de utroq; scribit Dioscorides, & Plinius ipse libro. 26. confirmat. Nam quod apud Plinium legitur de Tripolio, folio satis grossiore, palmo alto, error est codicis: ita enim legi oportet. Tripolium in maritimis nascitur saxi, ubi allidit unda, neque in mari, neq; in solo.

Emendatur locus Plinij.

folio Isatidis crassiore, palmeo caule, in mucrone diuiso. Hæc enim omnia A
 uerbum fere ex uerbo Plinius ex Dioscoride transtulit. Quod uero pos-
 stea idem Plinius subiungit, hanc herbam eandem uideri quibusdã quæ
 Polium, miror ipsum quoque illorum errorem sequi potius atque imitari,
 quam improbare atque abijcere uoluisse: cum quod de Tripoli flore mis-
 raculum legitur, Polij folijs adsignauerit. Sed paruum hoc futurum erat
 in uita periculum, si non etiam Polij uires uicissim Tripolio adscripsisset.
 Scribit enim, Tripoli radicem dari hepaticis in farre coctam: quod quis
 dem Tripoli remediũ apud nullũ grauioris autoritatis medicũ legitur.
 Polium autem nõ hepatis tantum, sed omnium plane uiscerum uitij auxi-
 liari, autor est Galenus in octauo de simplicibus medicaminibus libro.

¶ De HERACLIO.

Scribit Dioscorides libro quarto, quoddam Papaueris genus, quod
 ab aliquibus Heraclium appellatur, habere foliũ tenue, simile Struthio,
 id est, herbæ ita uocatae. Quia uero Struthion apud Græcos significat es-
 tiam passerem, deceptus nominis æquiuocatione Plinius, hanc similitu-
 dinem ad auem potius retulit quam ad herbam. Ita enim de Heraclio li-
 bro. 20. scribit: Alterum est in syluestribus Heraclium, folijs si procul in-
 tuearis, speciem passerum repræsentantibus. Sed qui fidem ex re ipsa ha-
 bere non possit, aliquanto sane probabilius existimet, herbam herbæ pos-
 tius, quam auibus folium habere persimile.

Heraclium.

Radiculam
 nos uocamus
 autore Her-
 molao
 Barbaro.

¶ De EMPETRO.

Empetrum ubi nascatur, & quas habeat uires in trahenda bile ac pitu-
 ita scribit Plinius libro. 27. eodem quo Dioscorides modo: alias tamen es-
 idem subiungit facultates, quod urinã cit, & calculos frangit: quæ a nul-
 lo alio autore de hoc Empetro traduntur. Quin contra Galenus Empe-
 trum, quod etiam Prassoides appellatur, solis purgationibus. 6. libro uti
 le esse testatur. At quos in altero Empetro, quod etiam Sarxiphages dicitur,
 Plinius legerat effectus, a græcis autoribus, ac præsertim Dioscoride
 traditos, huic Empetro a Sarxiphage diuiso, quod uim purgatoriam ha-
 bet, nominis æquiuocatione deceptus, adscripsit.

B
 Empetrum.

¶ De BETONICA.

Betoniam a Romanis dictam, a Græcis Cestrum, pingit Plinius folio
 Lapatij, Dioscorides autem, cui magis astipulat sensus, folio Quercus.
 Alteram uero Betoniam, quæ alio nomine Britannica appellatur, folia
 Lapatij habere idem Dioscorides tradit: ut uerisimile sit, Plinium alteram
 pinxisse pro altera.

Betonica.

De PARTHENIO.

Parthenium scribit Plinius libro. 21. apud Celsum uocari Perdicium,
 & Muralium: deinde subiungit easdem Parthenio, quod Muralium ap-
 pellatur, uires, quas Dioscorides alteri Parthenio ascribit, quod Chamæ-
 melon alio nomine dicitur: quoniam parum folijs & flore ab herba Cha-
 mæmelo differat. Hanc autem Parthenium Chamæmelo similem herbam

Parthenium.

Cotula.

C nonnulli ex recentioribus medicis Cotulam appellant. Sed hæc Parthenium non uocatur a Celso Perdicium, atq; Muralium, sed altera potius quæ Elxine a Græcis, & simul Perdicium, ac Parthenium quoq; nuncupatur, a Latinis autem Parietaria, & Muralium dicitur, quia passim in parietibus seu muris nascatur. Nostro quoq; æuo uulgo, una litera dempta, pro Parietaria, Paritariam appellant. Hanc eandem herbam, siue Muralium, siue Parietaria dicatur, connumerat Celsus libro suo de medicina tertio, inter ea quæ uim habent reprimendi simul ac refrigerandi. Quæ sane facultas ei Parthenio, quæ Perdicium & Parietaria appellatur, non autem alteri quæ etiam Chamæmelon dicitur, ab omnibus fere medicis autem tribus adscribitur. Hæc enim sunt de eadem Dioscoridis uerba: Habent folia refrigerandi, atq; adstringendi facultatem. Nec de ea aliter Paulus atq; Galenus tradiderunt. Ipse pariter Plinius libro, 22. eandem & Parthenium, & Perdicium quoq; nominari confirmat.

Cyclamini radix.

¶ **D** CYCLAMINI radice, & Aristolochia.

Plinium etiam non tantum nominum, sed rerum quoq; ipsarum similitudo aliquando decipit. Nam Cyclamini radicem, quæ Rapum terræ propter rotunditatem dicitur, Aristolochiæ rotundæ, quæ & ipsa a radicis rotunditate nomen accepit, radicem esse existimasse uidetur. Nam lib.

D 25. quo in loco Aristolochiam quatuor distinguit generibus, eius quæ rotunda dicitur radicem scribit a piscatoribus Campaniæ Venenum terræ uocari, ac coram se contusam immixta calce, atq; in mari sparsam, continuo aduolasse pisces mira cupiditate, statimq; exanimatos fluuisse. Hoc idem, ut a uiris grauissimis accepi, nostro fit æuo ab eisdem piscatoribus, non Aristolochiæ rotundæ, sed Cyclamini potius radice, pisces allicienti atq; exanimandi causa. Ipse quoq; Plinius eosdem effectus non Aristolochiæ rotundæ, sed cuiusdam Cyclamini radici libro, 25. tribuit. Aut igitur fatendum est, duas esse radices quæ eosdem præstent effectus: quæ autem alteram esse Aristolochiæ rotundæ radicem, neq; ab aliquo autore scriptum reperitur, neq; experientia cõprobatum: aut illud dicendum erit, Cyclaminum, qui radicem habet rotundam, quartum esse Aristolochiæ genus: quo nihil dici posset rerum naturæ repugnantius. Siquis inde apud Græcos Aristolochiæ nomen, ut Dioscorides ac Plinius ipse testatur, quoniam sit optima prægnantibus: Radix uero Cyclamini deo est aduersa prægnantibus, ut si eam mulier grauida transcenderit, abortum faciat, ueluti Dioscorides pluresq; alij medici insignes retulerunt, ac Plinius ipse quoq; confirmat.

Aristolochia.

Heliotropium.

¶ **D** E H E L I O T R O P I I S.

Quamuis plures sint herbæ quæ circumaguntur cum sole, Dioscorides tamen duo facit Heliotropij genera. Alterum folijs Ocymi, flore albo, subrufo, recuruo, ut scorpionis cauda possit uideri: unde & illi scorpionis uri apud Græcos nomen. Alterum non absumile folijs, iuxta paludes nascens. Plinius uero libro, 22. cū & ipse duo genera Heliotropij describat,

in eisdem comprehendere uidetur illam Intybi speciē quæ a medicis græco nomine Cichorium appellatur. Ita enim eodem libro de Heliotropio scribit: Heliotropij miraculum sæpe diximus, cum sole se circumagentis etiam nubilo die, tantus syderis amor est: nocte ueluti desyderio contrahit cæruleum florem. Genera eius duo, Tricoccum, & Heliostraphium. Hoc altius, quantū utrunq; semipedalē altitudinem non excedat. Semen in folliculo messibus colligitur. Nascitur nō nisi pingui solo, cultoque maxime: Tricoccum ubiq;. Si decoquatur, inuenio in cibus placere. Quidam aliud erit Heliotropij genus, cuius flos cæruleus existat, & non nisi pingui cultoque solo nascatur, quodque si decoquatur in cibus placeat, præter eam quam diximus Intybi speciē: Hanc tamen Dioscorides cum de Seride tractaret, ueluti unam eiusdem Seridis speciē notificandam duxit, ac proprietates longe ab Heliotropij uiribus diuersas assignauit. Quare mirandum est, quo pacto Plinius hoc loco, ubi Intybum designare uideretur, easdem tamen uires potestatesque subscribat, quas in utroque Heliotropij genere tradidit Dioscorides. Auget etiā illud magis admirationē, quod idem Plinius Intyborum remedia, ac præsertim illius quod Cichorium a Græcis dicitur, cuius flos cæruleus cum sole circumuertitur, prior in libro, scilicet. 21. suo loco notauerat, plurimum ab hijs que de utroque Heliotropio traduntur differentia.

DE PENTAPHYLLO.

Simili errore Plinius Pentaphyllon, atque herbam fraga ferentem pro eadem accepit, ac Pentaphylli notas simul ac uires eidem herbæ præter Pentaphylli nomē censuit adscribendas. sic em̄ libro. 25. de Pentaphyllo retulit. Pentaphyllum nulli ignotum est, cum fraga quoque gignēdo commendet. Existimarē tñ in re tā nota esse codicis potius quā Plinij errorē, ac pro Pentaphyllo, Trifolium legi oportere: quoniam ea herba quæ fraga gignendo commendatur, & quæ nulli ignota est, non quinis, sed trinis constat folijs: nisi postea Plinius alia nomina græca subiungeret, atque alia afferret indicia, quæ non sunt alterius herbæ quā Pentaphylli propria.

DE ADARCHE.

Adarchen Plinius inter species harundinum libro. 16. connumerat, ubi ita scribit. Est & in Italia nascens. Adarcha nomine, palustris ex cortice tantum sub ipsa coma, utilissima dentibus. Adarchen uero Dioscorides, Galenus, & Paulus non harundinis speciē, sed potius falsuginē quamdam in exiccatis paludibus harundinibus adhærentem esse scripserunt.

DE LEMNIA TERRA.

Plinius libro. 35. inter cæteros colores natiuos Lemniam quoque rubricam connumerat, cui inter alia rubricæ genera palma a ueteribus dabitur. Hanc præterea multum ab antiquis celebratam cum insula in qua nascitur refert, nec nisi sigillatam uenundari solitam, unde & Sphragidos illi nomen fuerit apud Græcos. Hac præterea Minium sublimiri, adulerarique, remque in medicina præclaram esse testatur. Omnes enim huic

C rubricæ facultates subscribit, quas prisci medici in Terra sigillata tradiderunt. Videat itaque Plinius Lemniã rubricã, & lemniã Sphragida, siue Terram sigillatã eandẽ esse existimasse. **A** Galenus tũ aliarũ rerũ quę sunt in medicinę usu, tum huius præsertim Terrę sigillatę diligentissimus inuestigator, ut qui, quemadmodũ de se scribit, longis itineribus ad Lemnũ insulã nauigauerit, ob nullã aliã causã, nisi ut Lemniã Sphragida, & quomodo nasceret, & qualisnã esset, oculis ipsis contempleret: aliud esse rubricã Lemniã, aliud Lemniã Sphragida, in suo de Theriaca ad Pisonẽ lib. apertissime ostendit. Ita em̃ in eodẽ libro de Lemnia Sphragide, siue Terra sigillata scribit. Præstat autẽ eã nõ appellare Rubricã, sed Terrã, est em̃ quẽdã Rubrica quę in insula Lemno nascitur, q̃ ad alios utimur effectus, diuersos ab hijs ad quos Terra sigillata adhibetur. In nono autẽ sui de simplicibus medicaminibus libro idẽ Gal. Terram Lemniã tribus distinguit generibus. Primũ est eius quę sacra dicebatur, quam neminem præter Dianę sacerdotem atrectare fas erat, cui etiã eiusdem deę signatura imprimebatur, atq; ob id Lemnium Sigillum uocabatur. Secundum eius quę est uere Rubrica, quã fabri lignarij utebantur. Tertiũ illius quę uires habet abstergentes: atq; ob id erat in usu fullonũ præcipua. Si itaq; in re quã adeo curiose inuestigauit Galenus, eidẽ magis q̃ Plinio credere oportet, non recte Plinius quę de Terra sigillata a ueteribus medicis tradita fuerant, eadem Lemnię quocq; Rubricę, quę inter Colores ponitur, ac nõ fuerit tantę celebritatis, ut non nisi sigillata uenderetur, neq; eosdem habet quos Lemnium Sigillum in medicina usus, censuit adscribenda. Et hæc quidem omnia probant, Pliniũ ea quę omnino inuicem distant aliquando rei, sæpius uero nominis similitudine deceptũ, eadem esse existimasse.

Terra sigillata

Lemnium sigillum quid.

D

Ciffus.
Cisthus.

¶ De Differentia CISSI, ET CISTHI.
De Cisso uero ac Cistho quanq; non per uolumen, sed per priuatam epistolam, ut qui nolim mihi cum homine mihi amicissimo, quẽ colo & obseruo, publicas esse de studijs contentiones, tuis quas mihi pro Plinio obiecisti rationibus respondere statuerã. Hic tamen locus exigit, ut plurius etiã argumentis quã in dictatis feceram, ostendam Pliniũ alterũ ab altera nesciuisse distinguere. Plinius libro. 17. describens omnia Hederarũ genera, prima in marem ac foeminam diuidit, ac utriusq; florem similitẽ ait Rosæ syluestri, colore floris in mare ad purpuram accedente. Ex quo illud intelligi uoluit, foeminę florem magis albescere. Hęc autem maris ac foeminę differentia, florisq; in figura similitudo, in colore diuersitas, neq; a Theophrasto, neq; a Dioscoride, neq; ab alio grauioris autoritatis uiro in Hedera, sed in Cistho plane describitur. Verisimile igitur est, Plinium nominis uicinitate deceptum, eo in loco, quã de duobus Cisthi generibus traduntur, Hederis tribuisse. Idem Plinius libro. 12. ubi de Ladano tractans, quo pacto ab hircorum Barbis depectatur insinuat, ita scripsit: Sed Hedere flore deroso partibus matutinis cum est rorulenta Cypros: deinde nebula sole discussa in puluerem madentibus uillis adherere, atq; ita

Ladanum depecti. Potest ne lucidius ostendi Pliniū pro Cistho Cisson, id est, Hederam accepisse: nam quis unquam retulit præter Plinium, qui Cisson, id est Hederam, pro Cistho posuit, pingue illud quod a Lada herba, quæ etiam Cisthos dicitur, Ladanum nuncupatur, Barbis hircorum Hederam, uel Hederæ florem depascentiū adhærescere: hoc enim de Cistho, siue Lada, quod & Ladani nomen indicat ab eadē herba deriuatū, non autem de Cisso, siue Hedera Dioscor. Gal. Paulus, et quicūq; de Ladani genitura scripserūt, uno consensu retulerūt. Quin Plinius ipse eodē in loco ita scribit. Sunt qui in Cypro herbam ex qua id fiat Ladan appellat: etenim illi Ladanū uocant. Ac postea libro. 22. de eadē herba ac Ladano non aliter scripsit, quam supra commemorati uiri, hæc enim sunt eius uerba. Ledon appellatur herba ex qua Ladanum fit in Cypro, caprarum barbīs adhærescens. Est igitur Cisthos uel Lada, siue Ledon, nō autem Cissos, id est, Hedera, cuius flore depasto Ladanum hircorum barbīs adhærescit. Quod Plinius ipse hoc in loco, lib. 1. 22. plane confirmat, quamuis lib. 12. uisus sit dubitasse, utrū esset Hedera, uel Lada ex qua in Cypro Ladanum fieret. Cuius dubitationis originē inde emanasse crediderim, quod aliquando ex Cistho, aliquando ex Lada, qm̄ utroq; nomine eadem herba indicatur, Ladanū colligi apud diuersos autores legisset. Ipse tamen modus, quem Plinius insinuat, quo pacto Ladanum hircorū barbīs adhærescat, facile ostendit fruticem uel herbam, cui pingue illud insidet humilem esse, ac per terram se spargentem, non quemadmodum Hedera per arbores se ab humo attollentē, cum ita scribat. Deinde nebula hircorum Hederam depascentiū, quæ ut nonnullis placet ideo Hedera dicitur, quia edita petat, nebula in puluerem sole discussa maderent, nisi nō Cissum, siue Hederam, sed Chamæcissum potius, hoc est, Hederam humilem depascentē. Atqui quo pacto hoc etiam in Cypri insula fieri possit: in qua, si Theophrasto grauissimo auctori credimus, nec Hedera quidem nascatur: siquidem Cypros insula sit ad Asiam pertinens, ut omnes Cosmographi consentiunt, nec Plinius ipse dissentit, qui etiam frustra ab Arpalo Hederam in Asia satam affirmat. Vtrū uero suis temporibus in eodē cœli tractu proueniret non asserere ausus, id tantum scripsit: Hederam dici in Asia nasci. Vnde luce clarius apparet, Plinium in eundē errorem incidisse, in quem lapsus est Auicenna, cum in suo de simplicibus medicaminibus libro, herbam ex qua fit Ladanum, Hederæ speciē significauit. In eodē. 22. lib. Plinius cum post factam de Hederis mentionē, de duobus quoq; Cisthi generibus scribit, ea uerba subiungit, sub hijs maxime nascitur Hypocisthis. Ex quib. uidetur inuere, sub hijs quidē Cisthi generibus maxime nasci Hypocisthidē: sub Hederis autē nasci etiam aliquando, licet non adeo frequenter: neq; enim eo in loco, aut alibi Plinius de alijs Cisthi generibus aliquid dixerat, ut id maxime ad eorū potius, quam ad Hederarū comparationē posset referri. Possum ergo sic colligere: He-

A

B

Hedera uindēs

Perottus.

C dera apud Pliniū diuidit̄ in marē ac fœminā, utriusq; flos similis Rosę syl-
 uestri describit̄ eodē autore, in ipsula Cypro Hederæ flore deroso Lada
 nū hircorū barbīs adhærescit, sub Hederis quoq; Hypocisthidē nasci ali-
 quando significat̄. Hęc autē omnia a nullo autore, excepto Plinio, de Hē-
 deris scribuntur, aut sensu ipso siue experiētia comprobantur, sed de duob;
 bus Cisthi generibus plane traduntur, atq; usu ipso ita esse cognoscuntur.
 Hęc igitur euidentissima sunt argumenta, Plinium eodem cum cæteris er-
 rore deuiasse, qui Cisthon a Cisso, hoc est, ab Hederā nesciuere secernere.
 Atq; hijs quidem, ut ego arbitror rationibus, motus est autor libri, qui
 Cornucopia inscribitur, uir, ut apparet, in herbarum inuestigatione non
 indiligens, neq; omnino earum imperitus, ut de Hederis tractans, scribat
 Cisthon a quibusdam inter Hederarum genera connumerari. hoc enim
 in Plinio est ita manifestum, ut de eo nulla dubitatio haberi possit. Sed
 quoniam in prouerbio dicitur, si cæcus cæcū ducat, ambo in foueā cadūt,
 existimauit idē uir alioquin græcarū doctissimus literarū, Cisthon esse ar-
 busculam quandā a Lada differentē, atq; ab illa Cisthū, ab hac Ladanū,
 id est, pingue, quod utriusq; plantæ folijs insideat appellari: cum tamen
 Dioscor. Gale. & Paulus eandem esse testentur Cisthon, & Ladanū, siue
 Ledon, a qua id genus odoris quod Ladanum dicitur nomen accepit.

DEGLASTO.

Glastum.

D Neq; uero in eo tantū Plinius errasse uidetur, quoniam ut supra osten-
 dimus, res omnino diuersas pro eisdē accepit, sed ob id etiā, quod eandem
 nomina uarietate putauit esse diuersas. Quamquam & eas quæ eorū
 eadem nomine nuncupant̄, uarijs in locis tam uarie descripserit, ut quāuis
 eadem essent, ipsum tamen differentes existimasse iure quispiam possit ar-
 bitrari. Glasti similis herbæ Plantagini succo scribit Plinius lib. 22. insci-
 uestes, idq; ei herbæ nomen esse apud Gallos. Nostro quoq; æuo paucis
 mutatis literis, Guadam appellatur. At constat hanc eandem herbam a
 Græcis Isatidem uocari. Nam Dioscorides scribit, Isatidis succo uti infe-
 ctiores lanarū, eandemq; herbam habere foliū Plantagini simile, atq; a Ro-
 manis Glutam, uel Glastum nuncupari. At Plinius lib. 20. Isatidem tertio
 um genus facit Lactuæ spōte nascentis: quarto simili Lapathio syluestri
 dicit uti infectores lanarum. Quod etiam ipsum a Græcis Isatidem dici,
 idem Plinius eo in loco facile indicat: quoniam eosdem effectus quarto ge-
 neri tribuit, quos Dioscorides Isatidi assignat. Cum igit̄ Plinius nullam
 eodem in loco admonitionē adiecerit, eandem esse hanc Isatidem a Græ-
 cis uocatam, quam libro. 22. a Gallis Glaston appellari docuerat, uidetur
 profecto ignorasse quam herbam Græci Isatidis nuncupatione significat̄
 rent. Alioqui sicuti easdē uires in quarto genere Lactuæ sponse nascentis
 scripserat, quas in Isatide Dioscorides, ita eidem folia Plantaginis, siue
 ti in Glasto fecerat, designasset.

Quid qd etiā, nisi menda sit codicis, quæ a Græcis dicitur Isatis, Radis
 culam a Latinis uocari, ac folijs Oleæ constare scribit̄ eiisdē Plinij lib. 19.

ac postmodū eandē Radiculam nō Isatim, sed Struthion potius ab iisdē A
Græcis appellari, eiusdemq; ramos tingentibus præparari, libro. 22. in si

¶ DE EUPATORI O.

Auicenna scribit Eupatorium habere folia Canabis, florem Nenufaris. Mesue idem Eupatorium folijs Centauræ minoris, floribus subcitrinis, longitudinis pauca constare. Serapio folijs Pētaphylli, aut Canabis, florem autem non explicat. Fortunatum esse oporteat qui diuinare uoluerit, quisnam horum ueriora retulerit: ac quod medicus ille precabatur, qui medicinam forti commiserat, dñi sua cuiq; remedia quibus illa extraherentur secundarent, itidem a nobis orandum, ut bona fortuna in uerum incidamus autorem.

¶ DE GRANO INDICO.

Ideo Serapio plantam quæ Habnil, id est, Granū Indicum gignit, scribit esse similem plantæ lebleb, id est, Inuoluolo, siue Volubili, ut uocabulis utar apud medicos nostros usitatis, ac ramis p̄terea folijsq; uiridibus, flore in cuiusq; folij radice purpureo constare: pluraq; alia eiusdē plantæ addit indicia, quæ plane ostendunt eam esse omnino ab Isatide differentem. Hinc ortus est Simonis error, qui de Nil in litera N, ita scripsit: Nil arabice est Indicū, quo panni tinguntur, & est succus plantæ similis Volubili: semen eius inter laxatiua ponitur. In quibus uerbis si Simon illud Indicū innuat, de quo Dioscorides, Galenus & Paulus tradiderunt, multum bit Dioscorides libro. 5. & Plinius quoq; idem retulit libro. 35. Indicum est duorum generum: Alterum, quod fit arundinum Indicarum spumæ adherescente limo. Alterū ex purpuræ spuma in purpurarijs officinis cor tinis innatante. Si uero ita Indicum accipiat, ut nos uulgo uocare consueuimus succū quendam herbæ, quæ a Græcis Isatis, a nostris Guadam, ut antea docuimus uocatur, quod Indicum dixerit herbæ succum, non sane a uero dissentit. At quod ea herba ex qua is succus exprimitur, qui Indicum appellatur, sit Inuoluolo similis, tam est in propatulo falsum, ut improbatione non egeat. Idem Simon in litera H, refert ex sententia Theodori Prisciani, Isatim esse Rubeam tinctorum. Postmodum in litera O, dicit Oisatim, ut Macer scribit, esse gratam tinctoribus herbam. Quæ dicta tam uaria non paruam fidem faciunt, ignorasse Simonem quid apud Græcos Isatis, & quid apud Arabes Nil significaret. Quamquam in hoc postremo Simoni sit ignoscendum. Nam & Arabes ipsi de eadem Nil si ubi non constant, quemadmodum ex scriptis Serapionis probauimus. Auicenna quoque quamuis uires potius ac proprietates plantarum enarrare, quam earum effigies indicare studuerit, cum tamen ipse quoque de eadem Isatide tribus in locis sub Nil uocabulo scribat, merito suspitionem affert, se etiam titubasse, atque ancipitem fuisse, quid nam esset Isatis. Nam in litera N, eadem de Nil scribit quæ de Isatide Dioscorides: quoniam in eodem modo diuidit in satiuam, atque syluestrem, atq;

Eupatorium

Serapio, granum indicū.

B
Indicum.

Ceasdem fere vires ac proprietates herbæ Nil tribuit, quas Isatidi Dioscor. Sed rursus idem Auicenna in litera G, ita scribit. Quasme in est foliū Nil. Et quædā alia subinfert, quæ in litera N, de eodē folio declarauerat. Vnū tantummodo addit, quod capillos inficit. Non tñ in hīs neq; a seipso, neq; a Diosc. multū Auicenna dissentit: ob id tantum reprehendendus, quod frustra de eadem re in diuersis literis scribat. At in eadē litera G, plurimū a Dioscoride, ac ueritate ipsa uidetur discrepare, de grano enim Nil ita scribit. Granum Nil est Cartamū Indum. Deinde multas proprietates sub infert, quæ nihil ad Isatidem pertinent, pro qua Nil, siue Nigel idē Auicenna in N, litera retulerat. Mesue quoq; hunc errorē animaduertens, ubi de Cartamo scribit, dicit quosdam falso putasse Cartamū esse granum Nil. Nec minor est apud autorem Pandectarum in eisdem rebus nominibus q; colluuiō. Nam & ipse falso scripsit, quod Arabice Nigel dicitur, Nefē me a Græcis appellari, a Latinis autem Indicum. Et quamuis herbæ Nil, siue Indico, omnes facultates subscripsisset, quas Dioscorides atq; Galenus, & Paulus Isatidi tribuunt: idem tamen alio in loco, uidelicet in litera B, scribit Ofatidem, uel potius Isatidem, Exborith græce, arabice autem Agisdo, latine Saponariam, uel herbam fullonū, omnibus hīsce nominibus eandem herbam nuncupari, Ex quibus uerbis uidetur innuere, Isatim, quam ipse uitiose Ofatim appellat, esse Radiculam illam, cuius adeo succū in purgandis lanis Plinius lib. 19. extollit: nisi quod postmodū proprietates subscribit, quæ non sunt Radiculæ, seu herbæ fullonum, sed Isatidis potius, id est, herbæ tinctorum propria. Quantum uero huic auctori Pandectarū credere debeamus, uno eiusdem uiri ignorantia argumentō recitato patebit. Docet Dioscor. ex folijs Chamæleæ cum duabus partibus Absynthij addito melle, uel aqua, fieri catapotia, id est, pillulas. Hic autem bonus uir, quicumq; fuerit, qui libros omnia mēdacia continentes, composuit, nesciēs catapotia apud antiquos significare eas, quas nos uulgo pillulas appellamus, dixit, docere Dioscoridē fieri trociscos admixto absynthio duplici mensura, & una parte chamæleæ & cataputia: quasi apud Dioscoridem hoc uerbū catapotia non pillulas, sed plantam potius, quæ uulgo cataputia dicitur, significāret. Sed ne, dum aliorū potius quā Plinij errata persequimur, usq; ad fastidium uolumen excrescat, ad propositi nostri institutum reuertamur.

¶ De E C H I O,
& A L C I B I O.

Echios. Echios alterū genus describit Plinius eodē quo Dioscorides modo, latrugine spinosa, & capitulis uiperis similibus. Hanc eandem refert Dioscorides libro Quarto ab aliquibus Alcibium uocari. Plinius tamē libro uicesimo septimo, quasi de alia re uerba faciens quam de Echi, quam libro uicesimo Sexto contra serpentes bibi ex uino & aceto docuerat, ita scribit. Alcibium qualis esset herba apud autores non reperi, sed radicem eius ac folia trita ad serpētis morsus imponi & bibi iubent. Sic Diosc.

Saponaria.

D
Pandectarum
autor indo-
ctus.
Catapotia.

Cataputia.

Alcibium.

corides libro . 2. Echios radicē ac folia e uino potari iubet contra eosdem
 serpētes. Esse uero eandē Alcibion & Echyn, illud nō tenue est argumen-
 tū, qđ neq; Dioscorides, neq; Paulus de Alcibio seorsum scripserunt, sed
 de Echī tantūmodo, quā alio uocabulo Alcibiū, siue Alcibiadion dici pa-
 rit retulerūt. Nicander etiā in Theriacis suis, id est, in eo libro, in quo re-
 media scribit cōtra animalia uenenata, eandē herbā Alcibiū, & Echī u-
 troq; nomine nuncupat, atq; eiusdē libri expositor, Alcibiū qđ ab inueni-
 tore, uel ut Demetrius inquit, ab Alcibio qđā, qui primus ex eadē herba
 remediū sensit, Echī aut qm̄ contra uiperarū ictus utiliter bibitur, scribit

A

De CENTUNCULO. (appellatam.
 Centunculum scribit Plinius libro . 22. uocari ab Italis herbam rostrat-
 tis folijs ad similitudinē capitis penularum, iacentem in aruis, eandem
 autem a Græcis Clematidem appellari: eius præterea egregium effectum
 ad sistendam aluum in uino austero testatur. At Dioscorides libro . 3. non
 Clematidem a Græcis nuncupatā, sed Gnaphalium potius scribit, a Ro-
 manis Centunculum dici: atq; eundē fere in Gnaphalio refert effectum,
 quem in Centunculo Plinius: nam eius folia in uino austero pota, dysen-
 tericis prodesse confirmat, quod idē Plinius libro . 27. de Gnaphalio scri-
 bens pariter asserit. Dioscorides præterea, qui omnes Clematidis species
 diligenter atq; accurate conscripsit, nullam tamen hoc nomine a Græcis in-
 sinuat uocitari, qualem designat Plinius rostratis folijs ad similitudinē
 capitis penularum in aruis iacentem.

Centunculus

De LASINE.

Idem Plinius eodē lib. 22. atq; eodē in loco ubi Centunculū nominat,
 Laginē quoq; inter Clematidas cōnumerat, quā lib. 22. lasinē nominauit
 De lasine siquidē lib. 22. ita scribit. Salutaris est phtisim patientib. At lib.
 22. de Lagine ita. Phtisicos iuuat cū melle. Itē de lasine. Mulieribus lactis
 ubertatē facit. De lagine similiter. Lactis ubertatē facit. De lagine pa-
 riter: Et infantibus illita nutrit capillū, tenaciorēq; eis cutē facit. De lagine pa-
 ris placere, & uenerē stimulare testat. Quorū uicinitas nominū & pares
 p̄modū effectus, argumento esse possunt, uel lasinen, uel laginē in utro
 q; libro esse legendū, atq; eandē plantā p̄ diuersis bis frustra a Plinio re-
 cari. Eandem præterea laginem scribit Plinius ab aliquibus Echiten uo-
 cari, & tenue Scamonium: quod dictum me suspicari facit, ne laginem &
 Echiten pro Elxine & Eusine, codicis forsitan errore, scribat. Neq; enim
 agnoscitur planta, quæ uerius tenue Scamonium dici possit, quam ea quā
 Græci alijs uocabulis & Elxinen, & Eusinen, & Cissampelon etiam ap-
 pellant. habent hæc omnes Scamonij notas. Libro siquidem quarto scri-
 bit Dioscorides, Elxinen habere folia Hederæ similia. At eiusdem Hede-
 ræ folijs & Elxines pariter Scamonium libro eodem ab eodem Dioscori-
 do scribitur. Elxinē quoque florem fert candidum, calathi figura, & plu-
 rimo lacte manat, & aluum ciet sicuti Scamonium. Hanc eandem El-

B

Lasinē

C xinen Plinius, nisi fallor, libro. 21. Conuoluolum appellat: ob id, quod, ut
 etiam de Elxine scribit Dioscorides, omnibus in quas inciderit plantis cir-
 cumuoluitur. Eiusdem florem scribit Plinius esse rudimentum naturæ Li-
 lia facere condiscantis: in quo flore plurimi decipiuntur literatores, qui
 Simonis Genuensis autoritate freti, existimant eundem florem esse Li-
 gustrum, de quo Vergilius: Alba ligustra cadunt: cum tamen Ligustrum
 sit arbuscula, quæ quidem flores albos profert, sed plurimum a Conuolu-
 uoli flore differentes. Eadem arbuscula hodie quoque in aliquibus Italiae
 locis ab incolis Lagustrum, pro Ligustro corrupto nomine dicitur. Au-
 dio etiam a plerisque Caprifolium appellari, quoniã eius folio capræ præ-
 cipue uescantur. Non longe huic dissimilis in Asia nascitur, quæ a Græ-
 cis Cypros, ab Arabibus Alcana uocatur. Minus uero mirandum sit, Ple-
 nium hominem quantum negocijs ciuilibus deditum, tantum ab omni
 medicinæ exercitatione remotum, in hac fruticum ac herbarum contem-
 platione aliquando cespitasse: quando & Auicenna ipse, quem si uere eum,
 quem illi omnium fere ætatis nostræ medicorum tribuit consensus, in
 medicina principatum mereatur, non solum scriptis, sed rerum quoque
 experimentis atque operibus uere medicum fuisse oportuerit, tam in eis
 dem rebus ad usum medicinæ necessarijs uideretur fuisse implicitus atque
 perplexus, ut hanc ipsam Elxinẽ, siue Cissampelon, quæ latine Conuolu-
 uolum dici potest, & Alsinen, quam scribit Dioscorides Auriculam muris
 est, Auriculam muris appellant, & Anagallidem, quatuor scilicet herbas
 & natura & figura plurimum differentes, sub unius Auriculæ muris ap-
 pellatione confunderet. Quod si quis pro Auicenna obijciat, potuisse
 eum & Alsinen, & eam quæ proprie Auricula muris dicitur, & Anagal-
 liden, has tres omnes herbas Auriculæ muris nomine nuncupare, quoniã
 am æque omnes folijs musculorum auribus similibus constant: hoc ta-
 men de Conuoluolo, cuius folia sunt Hederæ folijs similia, nequaquam
 dici potuerit. Cur enim postmodum Auicenna seorsum de Anagallide
 sub proprio nomine tractauit, cuius antea proprietates in Auricula muris
 assignauerat? Cur etiam eiusdem proprietatibus alias commiscendas
 duxit, quæ sunt eius herbæ, quæ proprie muris Auricula uocatur, non
 autem Anagallidis peculiare? Sed ne uideamur Auicennam per calum-
 niã falso reprehendere, eiusdem Auicennæ uerba ex secundo ipsius de simplici-
 bus medicaminib. libro in mediũ afferemus. Auricula muris, inquit, est
 herba, cuius uirtus secundũ Galenũ ppinqua est uirtuti herbæ qua uirũ
 abstergit. Hic Auicenna Alsinẽ sine dubio innuit, quam Diosco. atq; Gale-
 nus testantẽ habere similes uires Elxinæ, id est, Parietariæ, siue herbæ qua
 uasa uitrea absterguntur. Deinde subiungit Auicenna. Et hoc nomen ab
 solutum est duabus herbis, quarũ una est quam nominat Gale. & odoratã
 ex ea odor Malug, & non habet duriciem. Hæc quidem Auicennæ dicta
 uera sunt de eadem Alfine, cuius mentionem facit Galenus libro Sexto.

Conuoluolum.

Ligustrum.

Cypros.
Alcana.

Auicennæ
lapsus.

Auricula.
muris.
Anagallis.

Alfine.

quamquam nihil de tali odore retulerit. Quod uero demum addit Auicenna, quod altera quam nominauit Dioscorides, sit similis Volubili, nisi quia minora habet folia, omnino falsum est: hoc enim Dioscorides scribit de Elxine, quæ & Cissampelos dicitur, quod habeat folia Hederæ similia, minora tamen. Auicenna siquidem ab effectu Hederam Volubilem nonnunquam appellat, sicuti eadem ratione hæc ipsa planta, quæ apud Græcos Elxine & Cissampelos dicitur, latine Conuoluolum appellatur. Sed quænam Conuoluolum cum Alfine, siue Auricula muris in folijs, aut flore, potestatisue societas: quamuis tenuis quædam in nomine tantum apud Græcos similitudo reperiatur. Nam Auricula muris Alfine, Conuoluolum autem ab eisdem Græcis Elxine uocatur: quæ sane uicinitas nominis decæpit Auicennam, qui postmodum serpentes auibus, & tigribus urfos geminare uidetur, hoc est, res omnino differētes in una designare, cum Conuoluoli effigiem, atq; Anagallidis pariter pingit: ita enim post uerba paulo ante scripta subiungit. Est & herba expansa super superficiē terræ, paruos habens stipites, domestica, bona, sine odore, & nō habet saporem fortem, azulinos habens flores, cuius semen semini Coriandri assimilatur. Hæc omnia Auicennæ uerba indicant, alterum genus Anagallidis, quod florem profert cæruleum, & scemina dicitur, sicuti etiam effectus Anagallidis proprii ab Auicenna subiuncti manifestissime ostendunt. Quos, ut antea scripsimus cum seorsum de utroq; Anagallidis genere sub proprio nomine tractat ipse Auicenna subscribit: addit tamen & aliam quæ non est Anagallidis, ex sententia cuiusdam Musæi, facultatē. s. qd iuuamentū eius est iuuamentū Absynthij. Hoc autē non de Anagallide, sed ea herba quæ proprie Myosotis, id est Auricula muris a Græcis appellatur, differtq; ab Alfine, & utraq; specie Anagallidis. Legitur apud Paulum, qui eam ad occidendos adhibent uermes. Ex quibus omnibus colligit uerum id esse quod diximus, Auicennam maiori errore quam Plinium, qui res easdē tanq; diuersas exposuit herbarū, natura, ac figura differentiū proprietates ac uires in uno, ut dicit, capitulo miscuisse.

¶ De ARCTIO, et PERSONATIA.

Sed non est nunc nobis cum Auicenna, sed cum Plinio negociū, quare ad ipsum reuertamur. Hic libro. 25. de Arctio, quamuis Echion errore codicis, ut arbitror, legatur, ita scribit. Arction quidam Personatiam uocant, cuius folio nullum est latius, grandes lappas ferentem: huius radicē decoctam ex aceto dant potui. De eadem Personatia non multos infert uersus Plinius ita scribit. Personatia, quam nemo ignorat. Licet autem & hic pro Personatia Persolata uitiose scribatur, tamen quod sequit, probat Personatiam esse legendum: ita enim subiungit. Græci uero Arction uocant, folia habet maiora etiam Cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraq; & crassiora, radicē albam & grandē: hæc ex uino bibitur denariorum duorum pondere. Videtur profecto Plinius duo Arctij genera putasse, quorum utrunq; Personatia diceretur, alterumq; biberetur contra serpentes

A

Cissampelos:

Conuoluolum.

Auicenna serpentes auibus geminari

B

Myosotis:

Arction: Personatia:

Cex aceto, alterum ex uino. Attamē & Dioscorides & Galenus, ac Paulus de uno tantummodo arctio profopite, id est, Personatia scripserunt. Et se uero idem Arction, siue eandem Personatiā, quam primo & secundo loco describit Plinius, eiusdē Plinij uerba apertissime ostendunt: nam de prima ita scribit: Quidam Arction Personatiam uocant, cuius folio nulum est latius, grandes lappas ferentem. Hic autem proculdubio Plinius innuit illam, quæ a nostris tum Bardana, tum Lappa maior appellatur. Quam ideo ueteres Personatiam dixerunt, quoniam hac propter amplitudinem foliorum ad personatos faciendos utebantur. Hanc uero eadem ratione Dioscorides, Galenus ac Paulus Profopiten, id est, Personatiam nuncuparunt, ac folijs Cucurbitæ, nigrioribus tamen atq; hirsutioribus constare tradiderunt.

Bardana.

Chamædaphne.

¶ De C H A M A E D A P H N E.
Plinius libro. 15. Chamædaphnem ita describit: Est & Chamædaphne syluestris frutex, & Alexandrina, quam aliqui Idæam, aliqui Hypoglyton, alij Daphnen, alij Carpophyllō, alij Hypelatē uocant. Ramos spargit a radice dodrantes, topiarij ac coronarij operis, folio acutiore quam Myrti, molliore ac candidiore, maiore semine inter folia rubro: plurima in Ida, & circa Heracleam ponti, nec nisi in montosis. Eandem Chamædaphnē postmodum Plinius libro. 22. ita describit: Chamædaphne uenico ramulo est, cubitali fere folio, tenui, lauri similitudine, & reliq;. Quis non uideat Pliniū eidem plantæ differentes descriptiones afferre? Est enim prior descriptio in Daphne Alexandrina, non autem in Chamædaphne libro. 2. a Dioscoride tradita. Esse uero Chamædaphnen a Daphne Alexandrina differentem, non solum Dioscorides, sed Galenus pariter & Paulus in suis de simplicibus medicaminibus libris ostendunt.

Oxymir sine.

Ruscus.

¶ De O X Y M I R S I N E.
Idem Plinius cum Myrtum satiuam libro. 23. descripsisset, eiusq; uires ac facultates assignasset, postmodū subiungit Myrti etiam syluestris, quæ a Græcis Oxymir sine dicitur, proprietates: adeo, ut putasse uideat, Oxymir sinem, quæ & Myrtus agrestis dicitur, a Myrto satiuā, sicuti plerq; alia herbarum, fruticum, atq; arbuscularum genera, syluestris tantummodo atq; satiuæ discrimine differre. Idcirco de Rusco, qui Oxymir sine, & Myrtus agrestis a Græcis nuncupatur, tanquam de re ab Oxymir sine diuersa, separatis in locis sæpe commemorat: quanquā non alias in Rusco, quam in Oxymir sine uires subscribat. Eodē tamen libro. 23. Plinius adducit Castorē, qui id quod uerū erat existimauit, eandē scilicet esse Oxymir sinem apud Græcos, quæ latine Ruscus, uulgo autem etiam a medicis Bruscus appellatur, ex quo Plinij temporibus, sicut hodie quoq; festatur, Oxymir sinem, siue Myrtū agrestem a Romanis Ruscum nuncupari. Minori tamen, ut uerum fatear, errore dubitauit Plinius, nunquid Oxymir sine esset Ruscus, an alia arbuscula tanq; syluestris, a Myrto satiuā

ua differens: quam Serapio Arabs affirmauerit Oxymirsinem esse arboris A
 rem ferentem fructum, qui apud Arabes Cubebe uocatur: friuolæ satis
 rationi subnixus, quod neque Galenus de Oxymir sine, siue Myrto agre-
 sti, neque Dioscorides de Carpesio, id est, Cubebis, ita enim Arabes Car-
 pesion interpretantur, quicquam in suis de simplicibus medicaminibus
 libro tradidissent. Sed longe alia res est Carpesiū ab Oxymir sine, & qui
 utrunque nouit fructum, Cubebas scilicet, & baccas rubentes, quas Oxy-
 mir sine uel Ruscus profert cerasijs similes, quantum deceptus fuerit sua
 coniectura Serapio facile iudicabit. Neque eo tantū fallitur Serapio, quod
 Oxymir sine fructum, de qua scripsit Dioscoridea, putet esse Cubebas,
 sed ob id etiam, quod Carpesium, de quo Galenus, non autem Dioscori-
 des facit mentionem, Cubebas esse opinatur. Nam neque idem est Carpesi-
 um atque Oxymir sine: & licet Arabes, in quorum numero etiam est Auic-
 cenna, pro carpesio cubebas accipiant, aliud tamen significare Carpesi-
 um apud Græcos quā grana illa minuta, quæ Arabes Cubebas uocant,
 indicat Galenus in libro suo de theriaca ad Pisonem, qui scribit Carpesiū
 esse festucas quasdam tenues aromaticas, similes in gustu Phu, id est, radice
 odoratæ cuiusdam herbæ, quam nonnulli illam esse opinantur, quæ uul-
 go Valeriana dicitur. Licet non omnia quæ de Phu scribit Dioscor. Va-
 lerianæ conueniant. In Auicenna autē, qui omnia fere refert de Cubebis,
 quæ de Carpesio Gale. alter est etiam error. Nam cum scribat Galenus,
 ut diximus, Carpesiū similes uires habere Phu, magis tamen subtili par-
 tium constare substantia: hoc non de Phu, sed de Rubea in Auicenna legi-
 tur. Hæc enim sunt eiusdem Auicennæ uerba pro Carpesio Cubebas in-
 dicantis, Cububæ quidē eius uirtus est similis Rubæ: uerū tamen est sub-

Cubebe.
Carpesium.

B

¶ De L O L I O.

(tilior.

Aeram a græcis dici granum illud quod a nostris Loliū appellatur,
 scribit Dioscorides libro. 2. ac præterea hij, qui ab Aristotele in libro de
 somno & uigilia, atque a Plinio libro. 18. de eadem Aera scribunt effectus,
 quod scilicet capitis grauedinem & uertigines faciat manifestissime pro-
 bant. Plinius tamen eodem libro, atque eodē capite Aerā describit, & Lo-
 lium quoque tanquā ab Aera differat separatim nominat. Nam si idem pu-
 tauit & Lolium & Aeram, mirū quod sicuti in alijs plerisque frugibus atque
 earum uitijs, in quibus nomina latina non deerant, sicuti in frumento, or-
 deo, & auena Græcis utendū non censuit, non idem quoque in Lolio sta-
 tuerit, tam præsertim apud omnes usitato uocabulo.

¶ De A U E N A.

De Auena error in eodem libro & capite legitur. Nam cum in principi-
 pio uitia frugū exponit, scribit Ordeum in Auenam degenerare. Paulu-
 lum uero infra refert idem Plinius, Ordeum necari a festuca, quæ nomi-
 natur Aegilops. At si Dioscor. credimus, quæ a Græcis Aegilops dicitur,
 a Latinis Auena nuncupatur. Galenus quoque in primo sui de alimentis
 uoluminis libro, cū in Tritico atque Ordeo generatio minus prospere cesse-

Gallica nardus.

Saliunca.

Crit, alterum in Aeram, alterum in Aegilopen frequentius conuerti testat: quod etiam maximū est argumentū, æram idem esse quod lolium, & Aegilopen idē quod Avena. Quam Plinius gallicā Nardū appellat, Dioscor. Celticam uocat, quemadmodum illa apertissime indicant, quæ de nardo celtica & gallica ab utroq; autore referuntur. Hanc eandē nardū celticam scribit Dioscor. libro primo in alpibus Liguriæ nasci, atq; ab incolis Saliuncam appellari. Plinius tamen de nardo gallica & Saliunca locis separat, tanquā rebus differentibus tractat. Saliuncam nihilominus lib. 21. herbam odoratā esse fatetur, quæ si uestibus interponatur, gratissima sit: eandem quoq; testat in alpibus nasci, atq; eius in medicina usum tradit, non multum a nardo celtica differentem.

DESIOHERBA.

Sion herba.

Silaus.

Idem Plinius lib. 22. scribit, Sion folijs Apij, sed latioribus in aqua nasci, aliasq; eidem proprietates uiresq; subscribit, quas etiam Dioscor. libro secundo refert. De eodem postmodum Plinius libro. 29. de Silao fere eadem. Silaus nascitur glareosis & perennibus riuis, cubitalis, Apij similitudine, coquitur ut olus magna utilitate uesicæ. Vtraq; descriptio sine dubio ei herbæ conuenit, Apio simili in aquis nascenti, quam quidam falso Senecionem appellant, aliqui uulgo Criffones uocant. Videtur tamen Plinius aliud Sij, aliud Silai nomine indicare uoluisse: aut si pro Silao Sion legendum sit, frustra eandem herbam duobus in locis descripsisse.

D

DECINNABARI.

Cinnabaris.

Quid quod Plinius aliquando uidetur uulgarē sequi opinionem, cum libro. 33. scribat Cinnabarim, cuius color in picturis proprie sanguinem reddit, esse Sanguinem draconis elisi elephantorum morientium pondere, permixto utriusq; animalis sanguine, quam quidem Cinnabarim utilem antidotis medicamentisq; esse confirmat. Medicos uero sui temporis, qui pro hac Cinnabari utebantur Minio, quoniam & ipsum Cinnabarim uolunt caretur, iure reprehendit. Nam hæc Cinnabaris, quæ etiam Minium dicitur, uenenū est: cum ex ea fiat argentum uiuum, quemadmodum uicē sim ex argento uiuo fit Cinnabaris factitia, quam nos uulgo Cenabrium uocamus. Neq; ego sum nescius, pleroseq; etiam medicos ætate nostra eundem labi errorem, cum Cinnabarim in Receptis (sic enim similitudines appellant) scriptum inueniunt, ac pro ea nominis similitudine decepti, Cenabrio utuntur, quod uenenum esse probat. Quemadmodum igitur consulo hanc Cinnabarim in usu medicinæ fugiendā, ita nō sum deo draconum atq; elephantorum sanie ex India petendā. Nam ut fabulosum esse putē, Cinnabarim illam quæ ad usum picturæ & medicinæ adhibetur, ex utriusq; animalis sanguine permixto concinnari, grauissimi testis Dioscor. me facile mouet autoritas, qui quinto sui uoluminis libro, in quo de metallicis tractat, falso quosdam asserit existimasse, coloris similitudine deceptos, Cinnabarim sanguinem esse draconis. Durat uero adhuc antiquorum in eodem nomine persuasio: nam hodie quoque ne

tallicum illud, quod Dioscorides atq; Galenus Cinnabarim nominant, uulgo Sanguis draconis appellatur. Quamquã fere omnes nostra ætate medici, Serapionis atq; Auicennæ errorem sequentes, id genus Sanguinis draconis, quod in usu est, succum herbæ cuiusdam arbitrantur, quæ a Græcis Sideritis uocatur. Sed de Sideritide quidem herba, omnibusq; eius generibus plenissime scripsit Dioscorides. Ex nulla tamen eiusdem specie talem exprimi succum edocuit, quo medici pariter atq; pictores ad suum utriq; opus uterentur. Hunc autem duplicem & in pictura & medicina usum compertum habemus, in eo quod purum Sanguinem draconis appellant, & de Cinnabari eundem Dioscorides Pliniusq; testantur: quod me maxime mouit, ut existimarem idem esse Cinnabarim, de qua Plinius, ac ueteres autores Græci scripserunt, & id qd nos uulgo Sanguinem draconis uocamus. Nam hic quoq; sanguini colorẽ quam similitur reddidit, & est rarus inuentu atq; difficilis, nec minus carus quã legitur fuisse apud antiquos, quando syncerus atq; incorruptus uendat. Nam qui passim in medicamentariorũ officinis uenalis exponit, adulterius est, licet eum pro uero in medicinæ usu recipiamus: quemadmodum uilẽ quandã terram, atq; uulgarẽ pro Lemnia terra, quam, ut supra diximus, ueteres medici Lemniũ sigillum appellabant. Sed in hac omnium rerum etiam ad uitam pertinentium incuria, sit sanæ ueniæ locus, si alterũ pro altero negligenter accipitur, modo in uenenum præceptis non feratur ignorantia, ut in Cinnabari diximus, pro qua sæpe Minium factitium recipitur, quod uenenũ esse docuimus: liceat pro Terra Lemnia, terrã nostram gypseo colore recipere, quæ licet nihil habeat cum illa commune, præter quendam ficti tamen sigilli characterem, non tamen est hic error cum uitæ perniciæ. Pro Argemonio herba, quæ ut scribit libro secundo Dioscorides, habet folium simile Papaueri agresti, florem pariter rufum, radicem rotundam plurimo succo croceo manantem; utantur altero frutice, qui etsi plurimum a uero Argemonio & effigie & uiribus distet, in multis tamen morbis utilis esse probatur. Pro Eupatorio, Eupatoris rege, quid sit a pluribus ignoretur, constat tamen non esse uenenũ. Pro Spina alba, quã Arabes uocant Bedaguard, quoniam hæc a medicis ignoratur, utantur Spongiola rosæ syluestris, quæ in spinis nascit. Nam etsi hæc plurimũ in medicinæ usu differat a Spina alba, nõ tamen est hæc permutatio exitialis. Hosce atq; alios quamquã & ipsos reprehensione dignos errores quandoquidẽ interitum manifestum non adferunt, condonemus illis quorum intererat hæc potius, tam ad usum medicinæ necessaria, quã plæræq; alia nullius ad uitam momenti diligenter atq; subtiliter perscrutari: modo pro semine Rutæ syluestris semen Cicutæ, quam nemo ignorat esse uenenũ, non admittat. Non sit tanti unus accentus, ut quo, cum Harmel scribit apud Arabes cum aspiratione significat Cicutã: cum sine aspiratione, Rutã syluestre, aliquando ex tantilla nota hoim uita periclitet. Ego

A

Sideritis.

Sanguis draconis.

B

Armel.

Ruta syluestris.

C quidē sapius artifices, q̄ pillulas ex Hermodactylis ac foetidas conficiūt, huius erroris admonui, nec cesso quotidie admonere, quamuis maior in ueteratae consuetudini quam mihi fides adhibeat. Quod si me audiant, neq̄ pillulis e lapidē Lazuli eum lapidem adiungent, quo passim pictores utuntur. **MONTAGNANA** quidem medicus sua ætate celeberrimus, huius lapidis usum periculosum existimat: quoniā sapius non natiuus, sed arte, quā alchimicam uocant, fictus uenundatur. Ego uero tam naturalē quam fictitiū cauendum censeo; quoniam non minus est uenenum quam Miniū, quod uulgo Cenabriū uocari indicauimus: atq̄ ideo nihil de hoc lapide apud Græcos autores legitur, quod ad purgandam atrā bilē sit efficax, aut quod alios quos de eo scribit Mesue præter effectus, quos ego uerius de lapide Armeno affirmari posse existimauerim. Nā & Mesue ipse, licet lapidē Lazuli, a lapide Armeno distinguat, non tamē uires ac proprietates admodū differentes in utroq̄ conscripsit. Serapio uero cum lapidē Lazuli notificat, eiusq̄ potestates exponit, non alia refert, quam quæ de lapide Armeno a Græcis traduntur, neq̄ postea quicquam lapidis Armeni alio in loco commemorat. Quod sane non tenuē est argumentū, Serapionē eundē putasse lapidem, & qui Armenus a solo in quo gignitur, & Lazuli a colore cæruleo, quē Arabes Lazuli appellant, uocaretur. Auicennā uero etsi seorsim de Azul, id est, de lapide Lazuli, & de lapide Armeno inter alios lapides scribat, quæcunq̄ tamen de lapide Lazuli refert, eadē omnia fere a Græcis autoribus, Dioscor. præsertim, atq̄ Galeno, de lapide Armeno scribuntur: hæc enim sunt Auicennæ de lapide Lazuli uerba. Virtus eius est sicuti uirtus eius quo adhæret aurū. Dioscor. de lapide Armeno libro quinto ita. Eadē facit quæ Chrysocola. Auicenna de Azul, siue lapide Lazuli sic. Inest ei uirtus eradicatiua, putrefactiua, & absterio eius cum acuitate, & stipticitate pauca. Galenus & Paulus de Armeno lapide eadem fere: habet uires abstergentes cum acredine, & pauca quadam astringendi facultate. Auicenna de lapide Lazuli pariter. Bonos efficit pilos palpebrarum, & est ultimū, sicut dicitur, propter proprietatem quæ est in ipso: & dicit quod propterea, quia ipsum euacuat humores malos, prohibentes oriri pilos bene. In eandē quoque fere sententiam Galenus de lapide Armeno ita scribit. Cum igitur tali natura præditus sit, miscetur medicaminibus oculorum, ipsum quoque seorsum terentes, & in puluerem quodammodo redigentes, utuntur sicco ad augendos pilos palpebrarū: quando ob humorum acredinem quidā ex ipsis decidūt, quidā nō augent, neq̄ nutriunt. Nā ubi huiuscemodi humorū acrimonia fuerit consumpta, ad naturalē habitū palpebra restituitur. Ex hīs igitur tam similibus, ac pene eisdē tum Auicennæ, tum Dioscor. atq̄ Gal. de lapide Lazuli, & lapide Armeno sententijs, unicuique uideri potest, Auicennam æque ac Serapionē in lapide Lazuli lapidem Armenum designare. Magis uero in hoc Serapio quam Auicenna laudandus: quoniā cum lapidē Armenū sub lapidis Lazuli nomenclatione notat

Lapis ar-
menus.

Lapis
Lazuli.

ficasset, nihil postea seorsim de lapide Armeno tanquam re a lapide Lazuli differente, id quod Auicenna fecisse probatur, scribendū censuerit. Quod si pauca quædam in lapide Lazuli addit Auicenna, ut quod uirtutem habeat eradicatiuā, & putrefactiuā, quæ de lapide Armeno a Græcis non scribuntur, sed de altero metallo potius, quod ab eisdē Græcis Cyaneus appellatur, non sane mirandū est, Auicennam ut in plerisque alijs, ita in hoc quoque lapide rerum differentium proprietates miscuisse. Vnde illud euenit, ut sibi parum constare, atque inuicē pugnantia in hoc eodem lapide scribere uideatur. Nam si uirtutem habet eradicatiuam, quemadmodum de ipso scribit, quo pacto nutrit, aut producit capillos ex proprietate quæ est in eo, quos ex uirtute eradicatiua debeat extirpare? Quod si eadem sit putrefactiua, cum ea quæ putrefaciendi uim habent, a medicis doctissimis, ac Galeno præsertim, inter uenena computentur, qua ratione pillulæ ex eodem sine uitæ periculo sumuntur? Hoc enim est id, quod ex lapidis Lazuli usu non paruū imminere periculū significauī. Eundē enim esse censeo illi, quē Dioscor. atque Gal. sub Cyanei appellatione notant, quæque idem Dioscor. libro . 5. uim destruendi ac putrefaciendi habere testatur. Atque ideo nullus ex Græcis autoribus sicuti lapidem Armenum, ita Cyaneum quoque purgandæ atræ bilis gratia docuit in pillulis de uorari. Neque me latet, quædā esse, quæ per se sumpta sint exitialia uenena, alijs tamen admixta salutaria reddant. Sed dicat aliquis, quisnā usus, aut ratio hoc in lapide Lazuli deprehenderit, nisi forte in eadē re Arabib. autoribus fidē adhibere uelimus, quod uerisimile est lapidē Lazuli a lapide Armeno nesciuisse distinguere, cum unius uires ac proprietates in altero notent. Huius siquidē erroris nō est oīno neque ipse Serapio expers. Nam licet de lapide Lazuli tantūmodo scribat, quo nomine lapidē Armenū uoluit intelligi. Quoniam uerba Gal. quæ Serapio in lapide Lazuli refert, sunt ab eodem Gal. in lapide Armeno conscripta. In fine tamen subiungit ex cuiusdam Alchanzī sententiā, lapidē Lazuli habere uirtutē aduertiā & putrefactiuā, atque ideo auferre uerrucas. Hæc autem, ut diximus, nō est lapidis Armeni, sed alterius potius medicaminis, quod a Græcis Cyaneum, a Latinis Cæruleum appellatur, potestas.

DE CICUTA, NAPELLO, & ACONITO.

Nec uero mirandum est Auicennam in lapide Armeno, qui etiam a nostræ ætatis medicis ignoratur, hæsitasse quid esset, qui in Cicuta herba adeo uulgari tam anceps fuerit ac dubius, ut eā aliquando folijs Cucumeris, alioque Mandragoræ iuxta diuersorum autorū opiniones constare tradiderit: & nunc eandē Succarā, nunc Alpharas, & nonnunquam Hyoscyamū nigrū appellet. Nam in suo de simplicibus medicaminibus libro . 2. sub Succaram appellatione Cicutam describit: eosdem siquidem Succaram tribuit effectus, quos Cicuta Dioscorides. In quarto autem libro ubi de uenenis agit, Cicuta nō Succarā, sed Alpharas uocat: & existimat ipsam esse Napellū, aut uenenū quod interficit hominē, & nō interficit turdos. Et post

Cea subiungit eandem huius rei causam, quam affert Gale. non in napello & turdis, sed potius in Cicuta & sturnis. Hæc enim sunt Galeni uerba tertio de simplicibus medicaminibus lib. 10. Cicuta hominem quidem interficit ob meatuum latitudinem, et caloris abundantiam, ac propter magnam quam habent arteriæ in attrahendo uim, pollens adhuc pertingit ad cor. Non exanimat autem sturnos, contrarijs ex causis. In eandem sententiam scribit idem Galenus libro secundo de alimentis, & tertio de complexionibus, de Cicuta & sturnis, non autem de Napello & turdis: ut in ore est omnium fere medicorum, qui sola Auicennæ autoritate freti, id constanter affirmant, quod nulla habent experientia compertum. Quis enim sciat, an turdi sine noxa Napello uescantur, cum quid sit Napellus ex ipso Auicenna non constet? Signa enim quæ ab Auicenna ponuntur in eo qui hauserit Napellum, sunt eadem hijs quæ a Dioscor. & Paulo scribuntur in hijs qui toxicum biberint. Est autem Toxicon quoddam ueneni genus, quo sagittæ ab antiquis tingebantur: hinc enim illi apud Græcos nomen, quoniam misera filia, quæ ipsi toxemata appellant, hoc potissimum medicamine inficerentur. Sed hoc idem ueneni genus ipse Auicenna paulo infra nominat corrupto uocabulo, pro toxico Tuffon, cuius se neque naturam, neque nomen nosse fatetur. Eosdem tamen in eo ex aliorum sententia tradit effectus, quos etiam Dioscorides ac Paulus in Toxicone notant, ac quos paulo supra idem Auicenna in Napello conscripserat. Quod autem in autore Pandectarum legitur, atque ab omnibus fere medicis creditur, Napellum esse speciem Aconiti, id ex Auicennæ sententia affirmari non potest. Aconitum enim duplex est, autore Gale. Aliud quod interficit lupos, atque idcirco apud Græcos Lycoctonos dicitur. Aliud quod pantheras exanimat, ac similitudine stragulatoris adhibet, id est, lupi, & stragulatoris leopardi seorsum a Napello tractauit. Quod si Auicenna non minus noxias quam etiam salutaris res herbas incognitas habuisse probatur, quodnam ex eius uiri doctrina aut in euitandis uenenis, aut in capiendis remedijs auxilijs sperare possidentur, bonorum, scilicet ac malorum in sua quisque arte scientiam.

Idem Auicenna, ut ad id unde digressi sumus redeamus, eandem Cicutam tam eodem libro. scilicet quarto, ubi de uenenis agit, Hyoscyamum nigrum nominat. Nam quæcunque signa ab Auicenna scribuntur in eo qui hauserit Hyoscyamum nigrum, ac contra idem uenenum remedia, non alia sunt quam quæ in Cicuta Dioscor. ac Paulus pariter notauerunt. Nec minus idem Auicenna in altera herba, quam pro Cicuta recipi oportere in pillulis ex Hermodactylis insinuauimus, incertus fuisse uidetur quid esset, cum gummi eius inter uenena ponat, atque ea signa pariter atque remedia in hijs qui idem gummi hauserint scribat, quæ Dioscorides ac Paulus non in gummi Rutæ syluestris siue montanæ, neque enim usque legitur aliquam Rutæ syluestris specie habere

re quā tale, quod uenenum sit, sed potius in ueneno quodam quod Ixia
 fa appellat, de quo etiam Nicander in theriacis suis facit mentionem, pa-
 riter notauerunt. Auicenna etiam in eodē quarto libro, ubi docet curati-
 onem morsus uiperæ, scribit Rutam agrestē non esse, ut multi opinantur,
 Harmel: cum tamen & Dioscor. & Galenus ac Paulus quoddam genus
 Rutæ agrestis Moly besafa, atq; Harmalū appellari testent. Quod quo-
 niam, ut ijdem tradunt autores, uim habet incidendi & discutiendi len-
 tos ac tenaces humores in articulorum doloribus: ad quos pillule ex her-
 modactylis ualent, quoniam magna ex parte talium humorū uitio pro-
 ueniunt, utilius adhiberi existimauerim quam Cicutā, quæ sua frigiditas
 te augere potius eundem morbum possit quam tollere. Galenus siquidē
 libro de simplicibus medicaminibus primo, semen Cicutæ præ omnibus
 alijs frigidissimum esse testatur. In quinto uero eiusdem uoluminis lib.
 et si quædam uehementer frigida probat hebetandi sensus gratia, ubi im-
 patibiles crucient dolores, usum tamen Cicutæ in totum damnat: ut quæ
 non solum frigiditate, sed etiam superflua humiditate sit perniciosa.

DE CISTHO, & HEDERA.

Non uidetur tibi Plinius libro. 12. iure reprehensus, qui Cisthon her-
 bam, ex qua fit Ladanum, Hederam nominauerit, quoniam, ut inquit,
 Paulus, Aegineta Cisthon hanc etiam Cisson, id est, Hederam nominet,
 & Dioscor. eandē Cissaron, id est, Hederulam uocari tradat. Ego quod
 cum ueniæ præfatione dicere licet, doctissime Hermolæ, nusq; reperi-
 tur, aut Dioscor. herbā illam ex qua conficitur Ladanū, de qua
 nobis est disputatio præsens, Cisson, id est, Hederam, uel Cissarion, id est,
 Hederulā nuncupari, sed potius Cisthū, aut Ledon, siue Ladona: hæc em̄
 sunt Pauli uerba quarto sui de medicina libri uolumine, i quo agit de sim-
 plicibus medicaminibus: λέει ἀνοὺ ἀπὸ τῶ κισσοῦ λέει δὲ αὐτὸ λεγομένον γίνεται, id
 est, Ladanū ex Cistho Ladone appellata fit. Sic Galenus medicamentum
 id quod Ladanū appellatur, ex Cistho, non autem ex Cisso fieri attestat.
 Neq; Aëtius, his ætate aliquanto posterior, nō tamen exiguæ apud Græ-
 cos autoritatis medicus, alia usus est in eadē herba, quā Cisthi appellati-
 one: alteram tamē huic non longe dissimilē sub qua nascit Hypocistis, nō
 Cissaron, sed Cistharū duo isti nobilissimi medici nuncuparunt, Dioscor-
 rides uero alterum Cisthi genus, sub quo nascitur Hypocistis, tam Cis-
 stharum, quam etiam Cissarum a quibusdam scribit nominari: alterum
 uero ex quo fit Ladanum, non cissaron, sed Ledon tantum a quibusdam
 inquit uocitari. Quo fit ut Cissari nomen, quod latine Hederulam recte
 dici posse arbitraris, non ei herbæ ex qua Ladanum generatur, sed illi po-
 tius sub qua nascitur Hypocistis, etiam Dioscor. teste conueniat: quæ etiā
 herba ladanifera, si nomine a Cisso, uel Hedera diuerso diceretur, κισσοῦ
 potius quam κισσοῦ pronunciaretur, faciendi gratia inter ipsam atq; He-
 deram saltem ex accentu differentia. Quare ἀπὸ τῶ κισσοῦ uox diminui-

Ctiua formata, nō hederulam, sed proprii generis herbā significaret, quod etiam sit de altera, sub qua nascitur hypocistis, statuendū. Quamq̃ & Plinius ipse Cisthū non idem cum Hederā nomen, sed uicinū tantū fortitam esse insinuauit. Vicinū aut̃ nomen uel κίσσος fuerit, uel κίσσος, a quo per diminutionē κίσσαρον, sicuti ἀπο τῆ κίσσῆ κίσθαρον. Neq̃ uero hanc ipsā plantā, ut etiā tibi cōcesserim facta ἀπο τῆ κίσσῆ diminutione a Græcis Cissariū nuncupari, puto a Latinis recte Hederulam posse nominari: qm̃ nō sequitur, ut si κίσσος uel κίσσαρον multa significant apud Græcos, plantam. s. sub qua nascitur hypocistis, & hederam, uel hederulam, si qua inter hederæ species alijs minor existit, qualis est ea quæ a Theophrasto Elice, non autem Cissarum nominatur, idcirco & Hedera, uel hederula totidem habetur at apud Latinos significatus: tanquam is frutex qui arbores scandit ac circumuoluitur, quam etiam alter suffrutex sub quo nascitur hypocistis, quæ duæ plantæ inter se non solum genere atq̃ natura, sed etiam colore atq̃ figura plurimum distant, Hederæ uocabulo comprehendantur. In hoc sane quemadmodum in multis alijs, errore fuit autor Pandectarum qui uolens, ut arbitror, Auicennam tueri æque ac Plinium medicinam utranq̃ confundentem, Hederæ nomen aliquanto etiam quam cæteri fueris accepit: adeo ut omnem herbam qua capræ libenter uestuntur, ab eodem Hederam appellari posse putauerit. At tibi homini literatissimo, quem crassa Minerua dedecet, scio hanc rationem nō probari. Atq̃ ideo non parua me cæpit admiratio, quo pacto unquam in animum inducere potueris, ut Hederæ nomen apud Latinos plantam, ex qua fit Ladanum, significare posse credideris: cū nusquam inueniri possit huiusmodi significatus exemplū: quando & Plinius ipse libro duodecimo dubitare uidetur, utrum sit Hedera, uel Lada, quam hirci depascentes medicamen id quod Ladanum nuncupatur, barbarum, uillis adglutinent. Non te sane latet, uirū tam græca quam etiam latina insignem literaturā, plarāq̃ apud Græcos uocabula multipliciter dici, quæ tamen apud nos nō seruant eandem significatus multiplicatē. Nam φιλέω uerbum apud illos significat amare, & osculari: Amare autem pro osculari nunquam, ut arbitror, in nostro sermone reperies. Sed ut ab ipsis de quibus agitur plantis sumatur exemplum, σχίνος in Græcorum lingua & lentiscum arborem, & id cepe genus quod ab ipsis σκίλλα, a Latinis Scilla appellatur, significat: non tamen in nostra lentisci uocabulo aliud quam arbor designatur. An non tu Theodorum Gazam, quem tamen in Themisthij editione præ cæteris imitandum tibi proposuisse fateris, in hoc tamen Plinianarum castigatio nū opere carpis, quod nimium lingue latine amplificandę studiosus, id genus Rhapsani agrestis, quod a Græcis ἄπιος uel ἰσχίος appellat: qm̃ ἄπιος apud illos etiam Pirum significat, latine dixerit Pirum? Quid enim aliud innuere uolebas, nisi non esse piri apud Latinos æque atq̃ apud Græcos τῶ ἄπιος duplex significatum? Ego uero Theodorum Gozæ in hac parte patrocinarī non uerebor, quem puto ἄπιος etiam pro Rhapsano agrestis

Iti pirum recte conuertisse: quoniã id Rhaphani genus idcirco tale nomẽ
 apud Græcos sortitum uidetur, quod Piri effigiem sua figura repræsen-
 tat. Quare ob eandem similitudinem etiam a nostris commode Pirũ diz-
 ceretur. Græci sane uel rustici, qui eiusdẽ Rhaphani ulum quẽ & Theo-
 phrast. & Dioscor. retulerunt, habent experientia compertum, quod. s.
 pars eius superior uomitum faciat, inferior uero aluum citat, nunc etiam
 Chamæpidium, id est, terræstem pirum uulgo uocare consueuerunt.
 Multa tamen alia sunt, in quibus iudico eundẽ Theodorũ Gazã minus
 recte latinis uocabulis ulum fuisse pro Græcis. Nam hoc ipsum, de quo
 diximus, Rhaphani genus, quoniã non solũ $\alpha\pi\iota\sigma$, sed etiã $\iota\sigma\chi\alpha\epsilon\varsigma$ uocari a
 quibusdã in græco Theophrasto codice legitur, idẽ nomen Theodorus
 Caricam transtulit. Sed quamuis ita apud Theophrastũ, cuius de plantis
 uolumina magna ex parte sunt deprauata, legatur, neq; tu id uerbum in
 Plinio castigaueris: Dioscor. tamen, cuius liber aliquanto emendatior q̃
 Theophrasti apud Græcos habet, non Ischada, sed Ischiada, potius alio
 nomine idẽ medicamentũ nuncupauit. Qui si etiam Ischas, ut apud The-
 ophrastũ & Pliniũ scribitur, diceretur, non posse tamen Caricæ uocabu-
 lum in lingua nostra aliquam Rhaphani speciem, quæ nullam habeat Ca-
 ricæ similitudinem, significare.

¶ De errore Theodori G A Z A E in
 C E N T A V R I O.

Isdem rationibus quas pauloante de Hedera attuli, ausim confirma-
 re, simili errore, atq; aliquanto sane maiore, Theodorus Gaza Centauriũ
 maius, Fel terræ nominauit. Nam cum Theophrastus libro. 9. de plan-
 tis scribat, Centaurij radicẽ ad decẽ annos reseruari, ac proculdubio Cen-
 tauriũ maius intelligat, cuius radicẽ, nõ aut folia, quemadmodũ contra mi-
 noris folia, non aut radicẽ, ad usum medicinæ adhibeatur: hanc in utraq;
 Centaurio differentiam nõ animaduertẽs Theodorus, ut qui apud Dio-
 scor. Gale. & Plinium etiam forte non legerat, Centaurij minoris radicẽ
 esse superuacuam, atq; ideo nullam esse ipsam reseruandi necessitatẽ, ita
 illum Theophrasti locum est interpretatus. Publica uero omniũ radicũ
 differentia, qđ alia plus, alia minus tẽporis durant. Hellebori em̃ uel an-
 nis. CCC. utilis durat: Malum terræ aut. V. aut. VI. Vernilago. XL. Fel ter-
 ræ. XII. Pinguis hæc spissaq; admodum est. Iam uero hic error Theodo-
 ri manifestus apparet, qui scribente Theophrasto, Centaurij maioris ra-
 dicem pinguem ac spissam, cuiusmodi eam Dioscorides & Plinius etiam
 scripserunt, sicuti minoris tenuem, ac nullius in medicina usus retule-
 runt. Ipse tamẽ de minori ea scribi a Theophrasto putauit, quæ nullo pa-
 cto eidem conueniebant: atq; ideo Centaurium Fel terræ uocauit: quo sa-
 ne nomine Centaurium minus, ob eximiam amaritudinem conuenienti-
 us insignitur: maius uero tantũ abest ut Fel terræ dici possit, ut multo re-
 ctius mel terræ uocaret. nam eius radicẽ esse subdulcis a Dioscoride tradi-
 tur: & qui eandẽ norunt, ita esse experientia comprobarunt. Ego sane

A

Chamæpi-
dium.

B

Centaurium
maius.

C scio ipsam ab omnibus fere medicis ætate nostra ignorari. Conciliator quoque differentia centena, Centaurium maius æuo suo incognitum fuisse se testatur, licet milies ipsum, ut arbitror, uiderit, atque ad opera medicinarum frequenter adhibuerit: quod etiam nostri temporis medicis frequentissime me contigit. At qui fieri potest, aliquis inquiet, ut uel Conciliator, uel eo posteriores medici id medicamentum ignorauerint, cuius usum aliquando nouere: nam proculdubio hæc inuicem pugnantiã uidentur. At si mihi more sophistarum loqui liceat, illud dicere aufim, Centaurium quidem maius a medicis nosci, non tamen ab eisdem nosci Centaurium maius: quemadmodum Eupatorium agnoscunt, non tamen agnoscunt Eupatorium, in quo sane minus quam in Centaurio maiore sunt excusandi. Nam licet hoc non solum peregrini, sed etiã sit soli Itali germen, nõ tamen in multis Italię prouenit locis. At Eupatorium in pratis, in uiridariis, in uepribus, in planicie, in montibus passim nascitur, & nisi conuictus ubique fere nostros incurSAT oculos. A Dioscoride uero ac Plinio eius effigies ita describitur, ut pene ante oculos poni uideatur. Hæc quales sint herbæ, quo nomine a nostris uulgo uocentur, consulto celari constitui: ne quod quidam mihi suis contra me scriptis, ut audio, obiecerunt, qui scilicet inter te ac me discordiam quæsiuerunt, tuum uidear expectatissimum de huiusmodi rebus præripere uelle tractatum.

¶ De errore Gazæ in BIBINELLÆ, et
SCOLOPENDRIO.

D Redeo ad Theodorum, qui & Thrialidem Bibinellam, & Scolopendrium Linguã ceruinã conuertit, eodem. s. linguæ nostræ amplificandæ studio promotus, non sane improbando, modo rerum proprietates & natura seruetur. Nã ut de Lingua ceruina taceã, quæ nõ est Græcis Scolopendrii, sed altera potius ab eisdem Hemionites nominata, illi quidẽ uiribus proxima, figura autẽ plurimũ distans. Licet tu in tuis castigationibus tam ambabas similes scripseris, ut difficile sit internoscere: ut, inquam, de ista taceã, ob eã saltẽ quã habet cum Scolopendrio potestati similitudinem, Thrialis omnino differt ab ea quã uulgo Bibinellã appellamus. est enim altera potius quam Græci tum Phlommum, tum etiam Trialida uocant, hoc est, Elychnium: quoniã pro elychnio in lucernis utuntur, Latini Verbascum nominant, quidam recentiores Taxum barbatum.

¶ De MILO ARBORE.

Milos arbor. Pari errore Theodorus Milon arborẽ, Taxon latine dixit, cum tamen Taxos arbor, non Milos, sed Smilax a Græcis uocetur. De qua quidem Smilace Theophrastus tanquã arbore differẽte seorsum a Milo tractauit. Quo etiã in loco Theodorus græcam seruauit appellationẽ, hoc est, Smilacem dixit, ubi Taxum potuit interpretari: ubi autem Milon scribere oportuit, quoniam huic forte arbori nomen lingua latina non dedit, ipse Taxum nominauit. Quo tamẽ in errore magis est Theodoro ignoscendum: quã & Plinius noster simili propinquitate deceptus, Milon arborẽ

inter Meliæ, id est, Fraxini species libro. 16. collocauit: quod facile est aniz
 maouertere, si quis quæ de Milo arbore lib. 3. Theophrast. quæ de uarijs
 Fraxini speciebus scripserit Plinius, diligentius inspiciat. Vide quot no-
 di apud Theodorum, male aliquando Theophrastum interpretantem,
 & Plinium etiam implicant, qui, nisi tu eos doctorum doctissimus sol-
 ueris, mihi sane uidentur inexplicabiles.

¶ DE CHAMÆDAPHNE.

Idem Theodorus Chamædaphnem Vincaperuincam apud Theo-
 phrastum interpretatur, cum tamen Chamædaphne alia sit planta, cuius
 descriptio apud Dioscoridem plurimum a Vincaperuinca est aliena. Cu-
 ius etiam Vincaperuinca nauram, imaginemq; accuratius contemplan-
 tibus, illa esse uidebitur quæ a Dioscoride ac Plinio pariter Clematidis at-
 que Daphnoidos, & Polygonoidis nominibus designatur.

Chamæda-
 phne.

¶ DE APARINE.

Theodorus insuper Aparinen Lappam nominauit, cum tamen Lapa
 pæ nomen communius appareat, ac sicuti per excellentiã Personatiæ po-
 tius grandes lappas ferenti conueniat. Hij tamen de Vincaperuinca, &
 Lappa Theodori errores ex Plinij autoritate, ita easdem herbas nuncur-
 pantis, habuere occasionem: quemadmodum & ille haud parui sane mo-
 menti, quo æque ac Plinius, Theodorus lib. 6. Theophrasti Cisthū He-
 derã transtulit, atq; eodẽ modo in marẽ diuisit & foeminã, & florẽ utriq;
 rosaceum adscripsit, in mare purpurã accedente. Idcirco autem superior B
 ra illa in Theodori translatione errata notauimus, ut hoc postremum qd
 plurimum meæ opinioni aduersabatur, exemplo aliorum magis confir-
 maremus. Jam enim quidã mihi Theophrastum obijcere moliti sunt lib.
 6. interprete Theodoro Gaza, non aliter quam Plinium libro. 16. Hede-
 ram diuidentem, eundemq; illi florem deputantẽ. Quæ si pro ueris, atq; si
 deliter ab utroq; autore scriptis recipiantur, nulla dubitatio relinquetur,
 Cisthum, id est, Ladam, posse etiam Cissum, id est, Hederam, ut tibi uiz
 deo placere, uocitari: & quæ de Cistho Theophrastus, cæteriq; autores
 Græci tradiderunt, eadem a Latinis de Hedera absq; ullo errore referri.
 Quare cum in hoc totius controuersia nostræ cardo uertatur, liceat mi-
 hi hunc locum, cum bona abs te uenia impetrata, diligentius examinare,
 quando & tibi non fuit indecorũ ad leuia ista nostratia legẽda, & iudicio
 cognoscẽda descẽdere. Haftenus quidẽ de solo nomine disputauimus, li-
 ceret ne Cisthũ utrãq; tam eã. s. quæ fert Ladanũ, quã alterã sub qua nasci-
 tur Hypocisthis, Hederam latine appellare. Sed esto hoc uerbum Cissos
 apud Græcos tam de Cistho altera planta, quã de uera Hedera proferat,
 sicuti uox ista Canis, tam de animali terrestri, quã etiã de cœlesti sidere di-
 citur: at quemadmodum neq; canem cœlestem recte in marem ac fœ-
 minam diuiserimus, neq; utrunq; sexum habere latrandi naturam con-
 ac foeminæ differentias iure partitur, neque utriusque florem rosaceũ con-

Sensuum iudicium certissimum.

C uenientem assignat: quoniam hæc Cistho, non autem Cisso Hederæ a Theophrasto & Dioscoride, & ab ipso Plinio libro. 22. tribuuntur. Vt enim omittam illam Hederarum in marem & foeminam libro. 16. ab eodem Plinio positam diuisionem, quam forte quispiam omnium plane herbarum, fruticum, suffruticum, atq; arborum communem esse contendet, quis unquam uidit rosaceum in Hederis florere? Tanti ne esse contendere nîj, aut Theodori Theophrastû interpretatis autoritas, ut illis potius, quam oculis nostris credere debeamus? Magnus sane philosophus Aristoteles, tanti iudiciû sensuû existimauit, ut ubi iste adsit, uanû putet querere rationem. Galenus omnium medicorû princeps, illos pro insanis habendos putat, qui cum ex sensibus possint habere probationes, eas ex demonstrationibus petendas censent. Auicenna eiusdem Galeni, ut de seipso fatetur, interpretes, eos qui sensibus credere nolint, igne exurendos, aut flagellandos iudicauit: ut dolorem sentientes, sensuum iudicia uera esse perciperent. Et recte quidē hij uiri doctissimi sunt arbitrati. Cur enim nobis oculos, & reliquorum sensuû opificia natura concessit, nisi ut ad percipiendam inuestigandamq; ueritatē proprijs possimus nitî subsidijs? Non debemus pfecto ita nosmetipsos destituere, ut aliorû semper uestigia letis quentes, nihil p nosmetipsos decernamus. hoc em̄ uere esset alienis oculis uidere, alienis auribus audire, alienis naribus odorari, aliena sapere intelligentia, ac nihil nos aliud quã lapides esse statuere, si omnia aliorum assertionibus committeremus, nihilq; a nobis ipsis discutiendum putaremus. Quam tamen opinionem tum in omnibus alijs questionibus, tum in hac præsertim de Cisso & Cistho debemus abijcere: ubi tanta in Hederæ florē, ac Rosam syluestre apparet differentia, ut eiusdē Rosæ cõparatione Hederæ flos aliud potius, quã flos, id est, lanugo quædã uideat, qualis in Uite, ac Moro, Populo, ac plerisque alijs plantis conspicit, quæ ita ab alijs discrepât flore, ut ne flores quodē ullos unquã pcreare existiment. Atq; ut iã ex ijs quæ sensu percipi possunt luce clarius ostendamus, noluisse Theophrast. Cissum, id est, Hederã, sed Cisthû potius diuidere in marem ac foeminã, ac Rosæ syluestri similē florē utriq; subscribere, quæ idē autor de Hederæ flore scribat libro primo, differentiã plantarû per flores ostendens, in mediû afferemus. Hæc sunt, ut tu optime nosti, Theophrasti interprete Theodoro Gaza libro quo diximus uerba. Nunc illud exploratû habemus p omnes partes, plures differentias uario modo exultare. Nã flores alij lanuginei, ut uitis, mori, hederæ. Alij foliati, ut amygdali, mali, piri, pruni. Vt uero etiã euidentius quod sit apud Theophrastû flos lanugineus intelligatur, alia ipsius Theophrasti uerba de eodē flore lanugineo subtexent ex lib. 2. ubi ita scribit. Huic Plantago similis cõstat, nisi quod flores non quemadmodû illa particulatim edit, sed per totam spicam tritici modo, ambobus tamen flosculus lanugineus exit, sicuti frumento, & reliquis. Itē Theophrastus de re eadē ita. 9. uolumine edisserit. Quin & floribus differentia tum natura, tum positu data est, de quibus fere in hij

quæ in uniuersum digessimus satis dictum existimamus: scilicet quod a
 lii lanuginei, ut omniū fere germinantium spicarū: alij folijs constant, ut
 leguminum. Quod si quis adhuc etiam qualis sit flos lanugineus, qualis
 ue ei oppositus foliatus ignorat, ipso Theophrasto exempla non pauca
 suggerente, primum quidem in uite, moro, plantagine, panico, milio: se-
 cundum uero in amygdalo, malo, pruno, & leguminibus contempletur:
 neq; uel minimum dubitabit, quin Rosæ syluestris in altero genere florū,
 quos Theophrast. foliatos appellat, comprehendatur, lanugineis ex ad-
 uerso distinctos. Quare Hederæ flos non magis Rosæ syluestris, quam
 flori mori, uitis, plantaginis, milij, panici similationem continebit. Sed
 quoniam nonnulli sunt qui mentis aciem longe clariorem quam corpo-
 ris iudicant, atq; hebetis obtusiq; hominis putant, omnia sensus testimo-
 nis nihil autē probare ratione, age & argumentis ex media sumptis phi-
 losophia aptissime demonstramus, nusq; Theophrastū illā de qua supra
 diximus in Cisso, id est, Hedera, sed Cistho potius libro. 2. fecisse differen-
 tiā: quā tamen eius autoritatē aduersarij contra nos adducentes, non ad-
 uerterunt, simili alterius, Theodori. s. male Theophrastū interpretantis,
 errore tueri. Illud mihi tecū non minus Platonica quam Aristotelica disci-
 plina uiro conspicuo primū conueniat, nō paruū esse diuisionis qua phi-
 losophi utuntur artificium, quod Plato philosophus excellentissimus adeo
 extollit atq; admiratur, ut qui multa in unū recte collegerit, atq; unum in
 plura recte diuidere scierit, eius uestigia tanq; diui cuiusdā sectari in dia-
 logo qui Cratillus inscribitur, ex persona Socratis dixerit. Eandē diligen-
 tissime diuisionis scientiā Aristoteles adeo difficilem atq; operosam putauit,
 ut in secundo de partibus animalium uoluminis lib. animalium genera in
 proprias species diuidere aggressus, quem admodū ei Galenus noster ob-
 iecit, titubanti potius ac dubitanti, quam aliquid affirmanti, aut asserenti
 similis uideat. De hac eadē diuidendi facultate apud Latinos Boëtius, a-
 pud Græcos Andronicus, ac Theophrast. libros acuratissime scriptos po-
 steris reliquerūt. Quis uero sanæ mentis dubitauerit, quin ea quę in eisdē
 libris diuidendi præcepta tradunt, ipsius artis præceptoribus notissima fu-
 erint: Sunt autē hæc, ut Gal. non minor pene philosophus q̄ medicus, in
 præfatione artis curatiuæ ad Glauconē exposuit, summa atq; præcipua arti-
 ficiosa diuisionis decreta, ex Platonica disciplina thesauris accepta: a pri-
 mis, supremisq; esse incipiendū: deinde hæc in alia genera, species, differen-
 tiasue secandū: atq; hæc ipsa rursus eodē modo partiendū, donec tandem
 ad eas per uenerimus spēs, quæ amplius diuisionē non admittunt. Verū
 nunquid hanc diuidēdi normā ac regulā obseruauerit ipse diuisionū ma-
 gister Theophrastus, uideamus. Si em̄ Plinio & Theodoro Theophra-
 sti sententiam libro. 6. interpretantibus credimus, illa Hederarum in duo
 prima discrimina, marem scilicet, sceminamq; partitio, a Theophrasto
 libro Tertio est omnino prætermissa: quo tamen in loco omnia Hede-
 rarum genera ac species usq; ad specialissimas per proprias singula diffe-

A

Diuisionis ar-
 tificium sum-
 mum.

B

Plantarum genera quatuor.

C rentias partiri statuerat: deinde libro . 6. ubi nulla erat de Hederis narratio opportuna, si Theodorum interpretem sequimur, ponitur. Quod cum Plinio uisum esset absurdum libro . 16. ubi de omnibus Hederarum generibus agere proposuerat, ab illa ipsa diuisione per marem ac foeminam censuit inchoandum, cuius alibi meminisse, ac non ubi praecipua foret tractatio de Hederis, magnam esse erroris partem existimauit. Nemo uero illud obijcere audeat, has maris ac foeminæ differentias eo in libro, in quo de Hederis scribere accuratius instituerat Theophrastus, ab ipso tanquam inutiles fuisse neglectas, cum easdem differentias, ubi haberi possint, uel solas, uel maximas in syluestrium plantarum genere, qualem esse Hederam constat, primas assumi oportere, primo sui de plantis libro uoluminis idem autor affirmet. Sicuti uero omnia Hederarum genera, seu species, sub uno communi genere, quod Hedera appellatur continentur, ita & Hederæ genus ad aliud genus superius refertur, quod frutex nuncupatur, quodque ab ipso Theophrasto, qui omnes plantas quatuor distinctis generibus, arborum, fruticum, suffruticum, atque herbarum, ab alijs tribus ponitur natura distinctum. Liqueat autem Theophrastum libro Sexto non de fruticibus, sed de suffruticibus potius, herbisque tractare. Hæc enim ab ipso in eiusdem libri exordio scribuntur: De arboribus dictum iam est, nunc de suffruticibus & herbis doceamus. Consequitur. Et si quæ in hysce alia genera comprehenduntur, illa quoque annotemus oportet, ut fruges: nam hæ quoque inter herbas deputari desiderant. Sed primum uerba de suffruticibus faciamus. Demum Theophrastus eo quo promiserat ordine prosequens, ita de fruticibus loquitur. Sunt autem eorum genera quamplura summis differentijs discreta. Cisthos, uel, ut Theodorus interpretatur, Hedera, melotrum, rubea, cassia, origanum, satureia, lens, saluia, marrubium, pulicaria, apiastrum, cæteraque huiusmodi: atque etiam quæ minus similia sunt, scilicet quæ ferulacea, & neruicaulia constant, foeniculum, equifoeniculum, ferulago, ferulaque, herba muralis, siue muricidacea a quibusdam uocata, cæteraque similia. Hæc enim omnia, atque in totum ferulaceum suffruticum naturæ addixeris. Genera uero atque discrimina singulis hysce indicamentis habentur, alijs euidentiora, alijs occultiora. Cisthi namque, uel secundum interpretem, Hederæ duo genera, masculina scilicet ac foeminina: quoniam altera maius, durius, pinguisque folium habet, floremque ad purpuram inclinatum, ambabus tamen flores rosas syluestribus proximi, uerum minores & sine odore. Cum igitur Theophrastus & in ipso protinus sexti libri principio dixerit, antea se et gisse de fruticibus, iam de suffruticibus atque herbis spondeat tractaturum, primoque in loco de suffruticibus, in qua prima tractatione Hederam, uel potius Cisthum (ne errorem interpretis incurramus) melotrum, rubeam, ac cætera quæ sequuntur naturæ suffruticium censeat adscribenda, quis dubitauerit, hoc ipso in loco libri sexti nullam de Hedera facere uoluisse mentionem, quam superioribus libris fruticum generi addixerat: de qua præ

terea libro .3. arborum ac fruticum tractatione abunde asseruerat: Neque **A**
 uero quispiam ex eo decipiatur, ut quoniam hæc frutex, atque suffrutex apud
 Latinos uocabula una syllaba tantum differunt, minimam quoque existi-
 met in rebus ipsis differentiam, quoniam eadem genera apud Græcos
 sunt tam uocabulo quam etiam natura diuersa alterum enim *ράμνον*, alte-
 rum *φρύγανον* idem Græci uocant. Quæ duo uerba cum non posset Theodorus
 commodius exprimere, fruticem, atque suffruticem transtulit. Quare nisi
 uelimus Theophrastum summum philosophum, qui non modo de na-
 turis rerum, sed de dialectica, & diuidendi ratione atque doctrina libros or-
 natius ac copiosius, quam eius præceptor Aristoteles multorum iudicio
 conscripsit, tam pueriliter aberrasse, ut Hederam aliquando in fruticum,
 aliquando in suffruticum genere collocaret: ut in ea quam fecerat libro .3.
 Hederarum dictione, suæ doctrinæ præcepta negligeret, ac more quoque,
 ut Plato inquit, inepti, duo statim prima genera prætermittens, quodam-
 modo membra disrumperet: ut Hederam aliquando in fruticum, aliquan-
 do in suffruticum genere collocaret: ut sibi ipsi pugnantia scriberet, atque
 contraria, Hederæ florem nunc lanugineum, nunc foliatum asserendo:
 ut denique ea quæ omnino sensui aduersantur in ea historia, in qua plera-
 que uisu magis quam ratione dijudicari fatetur, affirmaret. Illud potius exi-
 stimare debemus, Theodorum Gazam una cum Plinio, qui Theophras-
 ti libro sexto forte Cissum pro Cistho scriptum inuenissent, unius literæ **B**
 immutatione fuisse deceptos, ideoque illa Hederæ tribuisse quæ Theo-
 phrastus de suffrutice longe ab Hedera differente tradiderat: quo quidem
 errore cum Plinium libro decimosexto lapsum manifestissime uideamus,
 quid est quod dubitemus ipsum etiam libro .12. itidem fuisse, ut tuo utar
 uocabulo, sæpius de hoc autore prolato, hallucinatum, quandoquidem
 ex Græcis codicis mendo ita hic sicuti in Prasso & Prasio eadem errandi
 dabatur occasio. Equidem Theodoro Gazæ in Theophrasti translatione
 non raro aberranti ueniam puto impertiendam: quoniam ut in præfatio-
 ne sui operis ipse conqueritur, unicum tantum, eundemque mendosum co-
 dicem habuit: nisi quod oportuit diligentem interpretem rerum naturam
 potius spectare quam uerba. Qua diligentia si Plinius etiã usus fuisset, ne
 quæ tibi tot in eius libris proprias hallucinationes castigandi, neque mihi tam
 multos errores notandi necessitas foret adiuncta. Quoniã uero in hoc de
 Cisso & Cistho errato, quod erat tam Theodoro Gazæ, quam etiam Plin-
 io commune, longior fortasse fui quam cuiquam necessarium uideret,
 reliqua demum, quæ circa Plinium tantum disputantur, atque aduersus nos
 pro eodem Plinio abs te fuere defensa, pro nostra tuenda sententia quam
 breuissima oratione poterimus confutare tentabimus.

¶ De C H A M A E D A P H N E.

In Chamædaphne libro .15. ueterem lectionem distinctiorem putas, si
 ita scribatur. Est & Chamædaphne syluestris frutex, & Alexandrina. Ut
 duo genera intelligant. Alterum Chamædaphne, quæ Latini Laureolâ, ut

Ctu inquis appellant: cum tamen ea quæ hodie Laureola latine dicit, nō sit Chamædaphne, sed Daphnoides potius statim postea a Plin. descripta. Alterū, Laurus Alexandrina, ex Plinio Gal, Dioscor. Tu quidē Plinium hoc pacto excusas, ne uideat Chamædaphnē uarijs in locis uarie designat, se: cum hoc in loco, libro. s. 15. Laurū Alexandrinā tantūmodo pinxerit, sicuti lib. 29. Chamædaphnē. Sed duo remanent in Plinio scrupuli haud quæq; dissimulandi: Cur cum Plinius cætera Lauri genera eodē libri. 15. loco describeret, solam Chamædaphnē indescriptam reliquerit: Cur cū alterum genus non Alexandrina simpliciter, sed Laurus Alexandrina a Theophrasto, Dioscor. atq; Gale. ab omnibus deniq; græcis autoribus uocitetur, Plinius propria appellatione prætermissa, sumptum a loco uel persona, cognomen tantummodo posuit: uel eum postea subiunxit, alij Daphnem uocant, proprium nomen contra naturam postposuit: cum tamen uera huius fruticis appellatio non sit neq; Daphne seorsim, neq; Alexandrina, sed hoc totum, ut diximus, Daphne Alexandrina.

¶ De A D A R C E.

In Adarce falli eos putas, qui uerbum, palustris, recto casu, non autē paterno capiendum putant: atq; ideo credere non de Salsilagine Calamis adhærente, sub Adarces uocabulo a Plinio agi, sed potius de palustri Calamo Adarce nominato: unde temere factum putas Plinio negocium. At cum index capit. 32. libro. 16. agi de Calamis, atq; fruticibus, non medicinis ea parte demonstraret, cum ipse præterea continens sermo de diuersis Arundinum speciebus quibus Adarce adnumeratur, cuius facile persuadeat, Pliniū eo in loco putasse Adarcem non esse Salsilagine, sed palustrem Calamū in Italia nascentē, nemo negociū Plinio nisi ipsemer ipsi fecisset. Quid enim sibi uult illa repetitio? Est enim obliqua Arundo non in excelsitatem nascens, sed iuxta terrā fruticis modo se spargens, suauissima in teneritate animalibus: est & in Italia nascens Adarce palustris, sub ipsa coma utilis dentibus: quoniam uis eadem est quæ Sinapi. Quid, inquam, uerbum, est, bis positum a Plinio insinuat: nisi ita esse Adarcem ex Arundinū genere, sicuti obliquam Arundinē a quibusdā uocatā elegiam. Si etiā uerbū palustris paterno casu capiatur, aspera nimis atq; auribus auresona fiet Pliniana elocutio. Quod si præterea uerbū Arundinis, ut necessarium forte uideatur, supplendum sit, præscissa quodammodo atq; defecta oratio uidebitur. Cur uero ea Salsilago nasci in Italia a Plinio dicatur, cum in Galatia, non autem in Italia gigni illam Dioscorides scribat: ut mirum uideri possit, te qui uelis Plinium de eadem loqui Salsilagine de qua Dioscorides, uerbum illud, Italia, non castigasse, ac loco eius Galatia non posuisse: Cur etiam hæc medicina sub ipsa coma tantum utilis dentibus a Plinio iudicet, quam Diosc. Galen. ac Paulus in omni parte Calamorum quibus hæret, quamuis ad alios usus quam dentiū probauerunt. Nam & Plin. ipse lib. 32. ubi Adarcem qd sit nō aliter quam prædicti autores exponit, nasci illam circa Arundines tenues, nulla facta de loco sub coma ment

tione, simpliciter protulit, neque in paludibus, sed ubi spuma aquae dulcis ac marinae se miscent. Quod maximum est argumentum, hic quidem, libro scilicet. 32. de Adarce Salsilagine fuisse locutum: libro uero. 16. de altera, quam esse Arundinis speciem falsa sibi opinione persuaserit, de qua etiam intellexit libro. 20. ubi ita scripsit. Sinapis naturam habere traditur Adarce, inter syluas tecta cortice pleniore, sub ipsa coma nascens. Ita enim ego hunc locum puto legendum paucioribus syllabis quam in tua castigatione mutatis. Nam & id uerbum, pleniore, si ita iaceat, eandem sententiam exprimit, quam supra lib. 16. posuerat, efficaciorum. scilicet esse dentibus Adarcen sub ipsa coma. Vel possumus ex uno uerbo duo facere, atque ita legere: Cortice plane ori sub ipsa coma nascens: Quasi eam nasci ad utilitatem oris, cuius dentes sunt non minima pars, uelit insinuare. Quod pariter hijs et. Illud quoque pro nostra facit sententia, quod Plinius nusquam Adarcen esse Salsilaginem, nisi libro. 32. monstrauit, ubi eam Calamachnem nominauit: quamuis uitio codicis id uerbum corruptum sit in Chalamochnu. Quo etiam in loco eosdem illi subscribit effectus, quos medici ueteres Salsilagini tribuunt, alios ab illis quos libro. 16. in Adarce retulerat. Neque uero hoc postremo libro quicquam meminit se in praecedentibus de eadem Adarce scripsisse, sicuti lib. 20. cum de re ipsa uerba faceret eandem se inter syluas tetigisse testandum existimauit. Haec enim omnia manifestissime probant, Plinium uarijs in locis uaria de Adarce sensisse, quam aliter quando Calami speciem, aliquando Salsilaginem Calamis inhaerentem significat.

De AERA, & AEGILOPE.

In Aera & Aegilope nescio an magis accusandus sit Plinius, qui in rebus adeo uulgatis, quibus nomina latina non deerant, graecis utendum censuerit: an potius, quoniam de eisdem herbis graeca appellatione monstratis illa affirmauerit, quae sensus falsa esse deprehendit. Tu uero de Aera hoc pacto pro Plinio respondes, quod cum Graeci traderent Loliu strangu- lare circumligando se triticu, neque id in Italia magnopere foret compertu, tutius esse cogitauit graeca uti uoce quam latina, Aeram id dicendo, non Loliu. Laudarẽ Plinij consiliu, qui Graecorum mendacia, si qui forte fuissent qui tam insigniter mentiri uoluissent, ut scriberet Loliu circumligando se triticum enecare, re neque in Graecia, neque in Italia compertam sub graecae uocis obscuritate occultare studuisset, nisi Aera uocabulum adeo esset in eorum lingua usitatu, ut eius significatus nemine lateat, qui uel parum literas graecas degustauit. Ut tamen Graecos autores uiros factum, quem praecipue de agricultura scribens Plinius imitat, tanti erroris suspicione liberemus, hic nusquam de Aera seu Lolio scripsit, quod Triticu circumligando se enecet, sed solum auferendo alimentu, quoniam Triticu nascitur. Haec enim sunt eiusdem Theophrasti uerba libro tertio de causis

Plinius in
 agricultura
 Theophrastu
 imitatus est.

C sis plantarum. Quippe Orobanche uocata Eruū enecat amplexu, com-
 pressuq; suo, & Linodorum Fœnūgræcum interimat protinus radici ad-
 nascens, & alia cladem alijs inferunt, ut quæ cum singulis frugibus simul
 proueniunt, ceu Loliū atq; Auenā Tritico atq; Hordeo, & Lappa Len-
 ti, & alia alijs. Omnia autem idcirco interimunt, quia pabulum tollunt.
 Ex hijs Theophrasti uerbis, quorum magna ex parte sententiam Plinius
 libro. 18. ubi agit de uitijs frugum, studuit exprimere, facile ostendit Plin-
 iani erroris in Aera ac Aegilope origo. Quia enim paulo supra Theo-
 phrasti fecerat de Orobanche mentionem, quæ amplexu suo Eruum
 strangulat, inde enim illi apud Græcos nomen, existimauit eandem esse
 Aera & Aegilopi, quorum alterum Lolium, alterum Auenam Theo-
 phrasti fecerat de Orobanche mentionem, quæ circumligando se Eruum enecat, postea Plinius
 subiunxit, Triticum simili modo Aera, Hordeum, Festuca, quæ no-
 minatur Aegilops: cum tamen Theophrastus, quem ut uidere est de eisdem
 rebus Plinius scribens, quantum potuit studuit imitari: cum Theo-
 phrastus, inquam, licet omnia de quibus eo differit loco, idcirco uicinas
 herbas scribat interimere, caussa illa generali, quod pabulum tollunt,
 uarijs tamen hoc illa modis facere doceat. Nam Orobanchen quidem qua
 Eruum amplexatur & comprimit: Linodorū uero, quia Fœnūgræcā
 dici adnascitur: Loliū autē atq; Auenā, quia cū Tritico atq; Hordeo pro-
 ueniūt, ceu Aparinē: quā nescio an recte Theodorus Lappā interpretat,
 cū Lente. Nullā uero ex illis tribus habere se uinciendi ac circumligandi
 naturā quicumq; eas nouerit minime dubitauerit, nisi qd de Aparine forte
 te possit concedi, quam Gal. lib. 1. de alimentis ita se Lentibus circumligantē
 tem neq; aliter augentē ac strangulantē, quā Orobanche Eruū describit.

¶ De AEGILOPE.

Cur Aegilopen potius quam Auenam eodem in loco dixerit Plinius,
 eam rationē affers, qd cum Græci duo Auenæ genera facerent, Bromū. s.
 & Aegilopen, hoc uero discrimen nemo reddidisset in Italia, ob id Plin.
 libro. 18. cum Auenam inter uitia frumenti collocasset, paulo post de Festu-
 ca, quæ uocatur Aegilops, edisserit: non quod nesciret Auenā id esse
 quoddam genus, ut nonnullos cauillari inquis, me. s. inuens, quē licet az-
 scendum, sed quod alterū quoq; fastigiū celebrari nouisset Bromos nomi-
 ne. Hæc tu pro Plinio. Ego uero ut cauilli crimen, cuius me notasti, depre-
 cer apud te, cui magis uelim meos mores probari, quā doctrinā nusquam
 Pliniū per calumniam reprehendi, quod nescierit Aegilopen esse quod-
 dam Auenæ genus, sed ob id tantum incessui, quod eodem capite modo
 græca, modo latina uoce in eodē Auenæ genere uti uoluerit. Nam quod
 scribit Plinius libro. 18. Auenam esse frumenti uitium, & Hordeū in eam
 degenerare, hoc idem Theophrastus libro. 6. de plantis, & Galenus lib.
 Secundo de alimentis, de Aegilope etiam testantur. Quod uero etiā pau-

lo post Plinius ait, ab Aegilope Hordeū necari, id ipsum Theophrastus A
 lib. 5. de caussis plantarū, licet alio mō quam Plin. Aegilopi tribuit. Alter
 um quoq; fastigium Plinius, si non eodem capite, saltem libro, aliquando
 Bromum, aliquando Auenam nominauit: ut inexplicabilis ratio uideat
 cur Plinius in eisdē generibus nunc græcam, nunc latinam proferat uo-
 cem, Bromū ex Oriente aduectā libri. 18. capite. 10. Plinius refert, sed ean-
 dem Bromum eiusdem libri capite. 7. antea Auenam fuerat interpretatus
 ibi ea scribit. Tunicæ frumento plures, Hordeum maxime nudū, & Ali-
 ca, sed præcipue Auena calamus altior frumento, quam Hordeo, arista
 mordacior Hordeo. Hæc fere omnia sunt ex Theophrasti libro. 8. quam
 uis corrupte plæraq; translata. Nam Theophrasti de eisdem rebus scri-
 bentis uerba sunt ista: ut Theodorus interpretatur. Ad hæc Triticū tuni-
 cis integitur multis, Hordeum nudum consistit: id enim omnium maxi-
 me caret tegmēto. Tīpha quoq; & Siligo, & omnia huiusmodi multipli-
 ci folio includunt: ast omniū maxime, ut ita loquar, Auenā natura operu-
 it: quin etiā culmus altior Tritico quā Hordeo est, spica plus discreta a fo-
 lijs emicat, palea quoq; plus suauior quæ ex Tritico q̄ Hordeo. Si quis
 conferat Plinij uerba supra posita, hijs que de libro. 8. Theophrasti subiū-
 ximus, nō puto dubitabit, qn Plin. sicuti tunicas Frumento plures contra
 Hordeum maxime nudū ad Theophrasti scripsit imitationē, ita in cæte-
 ris sequendo Theophr. *Βρόμου πολύλοβου*, id est, Auenam maxime optam,
 ueluti interpretat Theodo. dicere uoluerit. Cur uero sensu cōtrario maxi- B
 me nudā scripserit, non magis scirē reddere rationē, quam cur idem Plin.
 Aegilopen circumligando se Hordeum dixerit interimere, cum nulla A-
 uenæ species quæ id faciat agnoscat, sicuti necq; Lolij, quod tuam alter
 am in Aera destruit defensionem, ideo scilicet Pliniū Aeram dixisse non
 Lolium, quare ipsi plus Lolij speciem, quam Loliū significare uideatur.
 Nam æque ignorat, ubi terrarū talis Lolij species oriatur, quæ circumligan-
 do se Triticum enecet. Sed cur Plinius in hijs adeo apertis erroribus tam
 operose defenditur, abs te præsertim, qui scias hoc in ipso loco, ubi Plini-
 us Aeræ atq; Aegilopis naturam peruertit, in tantum fuisse hallucina-
 tum, ut Teramnum & Ateramnum, quæ duo uocabula coctile atq; in-
 coctile leguminum affectus plærisq; in locis apud Theophrastum signi-
 ficant, ipse pro herbis noxijs acceperit: quarum altera, Ateramnos scilicet
 cet, circa Philippos in pingui solo interimit fabam, Teramnos uero in
 macro, cum quidam uentus afflauerit. Quem quidem adeo crassum Plin-
 nij errorem nesciens aliter excusare, locum esse uitio codicis decurtatum
 suspicaris: qui etiam libro nono, capite decimosexto mirari te dicas, Plin-
 nium eosdem pisces modo græce, modo latine nuncupare: quod & in re-
 bus alijs, ueluti in herbis Plinium plærunq; facere non diffiteris, nihil te-
 stantem, eisdem ne sint, an diuersæ. Si hoc idem in alijs genus erroris Plin-
 nius admisit, cur non etiā in Aera ac Lolio, Aegilope & Auena potuit ad-
 mittere? Vel si in hoc Plinius non errauit, cur tibi dedit in alijs similibus

C de se admirandi occasionem ?

¶ De GLASTO, ISATIDE.

• Si ubi de Isatide inter Lactucas sponte nascentes lib. 20. scribitur, pro Syluatico Glastum, ut tu id uerbum castigandū opinaris, legatur, non a deo nos elidemur, qui Pliniū hoc in loco indiligentiæ accusauimus, quantum Plinij lectio quodāmodo uiolabit: quoniā a Syluatico ad Glastū longinquus est transitus. Quare uel nihil immutandū est, sicuti uideri in manibus scriptis codicibus asseris: aut si Glastum loco uerbi Syluaticū, quamuis uiolenter intrudatur, iure Pliniū a nobis fuisse reprehensum, nisi hæc castigatio adhiberetur, iudicasti. Quantum uero rectius totus iste locus in Plinio emendabitur, si ita legatur. Alterum est genus quod Græci Isatim uocant. Vbi uerbum Esopus, quod neq; græcum est, neq; latinum, si pro aliquo Lactucæ genere accipiatur, tuam subterfugisse censuram non parum sumus admirati, Tertium est genus in syluis nascens, syluestrem Isatim uocant. Hic enim diligenter aduertisti ex manu scriptis codicibus, nisi ita legatur, locum fore defectum. Erit igitur secundum Lactucæ sponte in aruis nascentis genus, non Esopus, sed Isatis simpliciter appellata, tertium quod in syluis gignitur syluestris Isatis. Quartum uero genus, quo infectores lanarum utuntur, non syluatica Isatis, hæc enim est secundo generi adiuncta differentia, sed potius satiuā dici debet. Differt autem hoc quartum genus a secundo: quoniam istud seritur, illud in aruis sponte nascitur. Si itaq; Glastū, ut rationabilius apparet, nullo modo interponatur, iam nulla dubitatio relinquatur, ita in hac herba, sicuti in plerisque alijs, familiarē sibi errorem Plinium incurrisse: quando eam sub uarijs nominibus quasi essent duæ, non una, in locis adeo distantibus designauit. Pari enim incuria Atriplicem hulus satiuum, atq; etiam sponte nascens, modo latina, modo græca appellatione tanquam herbas differentes enarrauit. Vnde etiam illud est consecutum, ut effectus aliquando contrarios utriq; subscripserit. De Atriplice siquidem, atq; eius proprietatibus, cum libro secundo differuisset, eamq; ex autoritate Pythagoræ morbos regios & pallorem facere tradidisset, mox de eadem sub Chrysolachani uocabulo libro. 27. scripsit, fuisse aliquos qui traderent, illam alligatam regionum morbum habentibus ita ut spectari posset sanare id malum: quem etiam effectum de semine si bibatur cum melicrato, autor grauissimus Dioscorides, & plerique alij medici testificantur. Esse uero eandem herbam a Romanis Atriplicē, a Græcis autē Chrysolachanū nominatam, tibi probare superfedemus: ne id agentes Græcorū prouerbio subiiciamur, Sus Mineruam. Aliter em̄ alijs, qui ausi sunt supra calceū ascendere, aliter tibi Hermolæ eruditissime, non solū magnarum, sed etiam minutissimarum rerum scientia prædito, scribendū iudicauimus: Tibi in quā, qui Plinium in uerbi Prasion ambiguitate sæpe hallucinantē notauisti: quæ forte hallucinatio causa fuit, ut de Balote lib. 27. scriberet, quam Plinius lib. 20. sub Marrubij nigri nomine notificauerat. Taceo mille alios huius generis

Atriplex.

apud Plinium errores, ne multa quæ tu in tuis castigationibus lectores A
commonuisti, nunc te uelle docere uideamur.

¶ DE PERSONATIA, ac PERSOLATA.

Ego Plinium in meo libello notandum putauit, quod libro. 25. eodem
capite bis Personatiam descripsit, quam sicuti Græci utroq; in loco Arctii
um nominauit: altero tamē Personatiam, altero Persolatam, ut tibi uideo
placere, dici latine insinuauit. Quam distinctionem nominum a Plinio
cognitam ais, a quibusdam non fuisse perspectam: ob eam, ut puto, rati-
onem, quod ego libro. 25. altero in loco ubi de Arctio fit mentio, pro Pers-
solata Personatiam scribendū putauit. Sed cum tu quoq; fatearis, Persola-
te uocabulum a persola esse deductū, quod nomen apud Latinos, teste
Placidio grammatico, qui de Plautinis nominibus scripsit, personam si-
gnificat, siue Personatiam, siue Persolatā altero in loco legeris, nihilo ma-
gis ab errore Plinius eximitur, qui bis eandē herbam modo sub Persola-
te uocabulo, eodem etiam capite pinxit. Sed tu forte non adeo Plinium
defendere quantum me accusare uoluisti, qui Placidium grammaticum
non uiderim. Ego uero id crimen in homine nulli rei minus, quam uer-
borum studio incumbente, non multum puto inexpiable, sed una aquæ
guttula abluī expurgariq; posse. Illud aliquanto difficilius in Plinio excu-
sari queat, quod ex tantilla nominum uarietate, rem diuersificari, hoc est,
aliam esse herbam Persolatam, aliam Personatiam iudicauit.

Persola.

Placidius
grammaticus.

¶ DE ECHIO, ATQVE ALCIBIO.

Non reprehenderemus Plinium scribentem libro. 27. se qualis esset Al-
cibios apud autores scriptum non reperisse, nisi ipse Plinius libro. 25. ean-
dem Alcibium sub Echios nomine eodem quo Dioscor. modo pinxisset:
adeo, ut Plinius putasse uideatur, aliam esse Echium ab Alcibio, quam ra-
men non differre in nostro libello probauit: quoniā eosdem effectus tam
de Echi, quam de Alcibio, & Plinius ipse, & cæteri autores prodiderunt:
qui etiam autores non seorsim de Echi, seorsim uero de Alcibio, quemad-
modū Plinius, sed de Echio tantū, quam alio nomine uocari Alcibiadiū
Alcibiadium diuersam esse ab altera, quam Nicander Echium atq; Alcibi-
um appellat: ego me fateor hanc apud Nicandrum distinctionem non a-
gnoscere. Illud satis habeo exploratū, in libro Dioscor. uel Pauli, nullam
huiusmodi nominū, ac multominus rerum differentiā deprehendi: quan-
do quidem de Echio atq; Alcibiadio solum agentes, non alias illi uires ad-
scribunt, quam Echi atq; Alcibio Nicander. Ut uero proximius sit non
differre, siue Echis, siue Echios, siue Alcibium, siue Alcibiadium ea herba
a diuersis autoribus nominetur, quemadmodum qui eam Alcubiadū, nō
autē Alcibiadiū uocant, rem plane eandē, non diuersam intelligunt.

B

¶ DE HELIOTROPIO.

Vbi de HELIOTROPIO scribit Plinius, ais quibusdā uideri

Ceundem autorem Heliotropium cum Cichorio confundere: quoniam et Heliotropium cæruleo flore describat, & cibo gratum esse dicat, quæ duo Cichorio conueniant. Ego uero & alia adiunxi quæ de Heliotropio scribit Plin. Cichorio pariter congruentia: ut quod semipedalem altitudinē nō excedat, & nō nisi pingui cultorū solo nascat: quæ omnes notæ aggregatæ, Cichorium manifeste designant. Tu uero priores duas ita refutas, quod nihil impedit uescendo esse tam Heliotropiū, quam Cichoriū: nec cōstat in Dioscoride, λευκὸν ἀντὶ, id est, candidum, ἀντὶ γλαυκόν, id est, cæruleum scribere oportuerit. At ut ad utrumque respondeam, & de Cichorii radice quod esui sit, & de flore quod cæruleus sit, sensu atque experientia probatur, quæ de Heliotropio non audes affirmare: quando etiam in dubium reuocatas, qualis Heliotropii flos a Dioscor. describatur, cæruleus, an candidus. Ego autem illud certē scio, multos quos uidi, & quidē antiquos Dioscor. codices, λευκόν, non aut̄ γλαυκόν scriptum habere: & nisi mea me fallit opinio, puto te eandem scripturam in tua translatione secuturum.

¶ De L A S I N E.

Quosdam ais, uerbum Lasinem corruptum esse nescientes, Pliniū culpate, quasi hanc herbam libro. 22. inutiliter repetierit, Laginem uocando, non lasinē. Tu uero pro Lasine lasionē censēs legendū ex Theophrasto, tam libro Pliniū. 21. quam etiam. 22. atque ideo aliam statuis a Lagine, de qua idē Plinius agit libro. 22. Demum ut meæ modestiæ consulam, mihi putas recantandū: quoniam non sit tanta inter Laginem atque lasionem affinitas, quantam tibi uisus sum existimare. Quasi uero ego in nostro libro tenuem tantum uocis sonum secutus, ac non multo magis nature proprietates, eandem esse cum lasine laginem apud Plinium iudicauerim. Quoniam quæ de lasine libro. 22. scripserat Plinius, eadem fere in lagine libro. 22. repetijt, ut quod phthisicos iuuat, quod lactis ubertatem faciat, quod infantibus illita capillū alat, quod in cibis placeat, quod uentrem stimulet. Sed uide quantum mihi contulerit cum te homine doctissimo de huiusmodi rebus disputatio. Ea enim quam tu adduxisti a Theophrasti, longe me fecit ad ea quæ pridē scripseram confirmandā autem re cantilenam accipiatur. Suspiciari me in meo libro scripsi, quod utrobique et libro. f. 22. & libro. 22. pro lasine uel lagine, & elxine & eufine legi deberet. Adeo non nesciui quod tu mihi obijcis, uerbum lasinē esse corruptū, ut etiam quo pacto castigandū esset admonuerim: cuius castigationis illa ratio fuit: quoniam Plinius eodē libro. f. 22. nō modo laginē, sed etiam Echitem, & tenue Scamoniū eandē herbam a quibusdā uocari testaretur. Ego uero non agnoscerem plantā, quæ proprie tenue Scamoniū dici posset, præter illā quam Dioscor. sub Elxines, Euxines, & Cissampeli quoque nominibus pinxit, folijs Hederæ similibus omnibus, seque inuenerit circuncunuolementē: ob quā etiā naturā sicuti Diosc. Cissampeli, ita Plin. Cōuol uolū alibi nominat. Sed de quā antea tamen suspicabar, nūc certā ex Theophrasto

Tenue Scamoniū.
Cissampelos.
Conuoluo-
lum.

Cam inscitæ accusatus, qui quæ una herba erat duas fecerit, sicuti ob id etiam merito possit reprehendi, quod duo Sij genera in unâ naturam confuderit. Nā quæ de Sio scribit Plinius, quod latius sit Apio, atq; in aquis nascatur pinguius, nigriusq; quod calculos frangat, quod dysentericis & mulierum mensibus proffit, hæ omnes sunt Sij odorati apud Dioscoridē proprietates. Quod autem Nasturtij saporem reddat, quod lentigini & mulierum uitij in facie illitum nocte momento cutem emendet, ut de Sio pariter scribit Plinius, hoc non de eodem genere, sed altero potius in odoro, quod ut diximus, a sapore quem reddit, Cardamine a Græcis nuncupatur, Dioscorides retulit.

¶ De SIGILLO LEMNIO.

Venio ad Sigillum lemnium, quod ego autore Galeno medicorum omnium longe doctissimo, rectius terrā quam milton, id est, rubricam nominari monstravi. Tu contra Nicandrum affers, ac Celsum: quorum alter id terræ genus Miltū, alter Miniū uocat. Sed cur non etiam Andromachum medicū antiquissimum allegasti, qui in suæ theriaces compositione Terram lemniam Milton appellauit? Præstat autem, inquit Galenus, in eiusdem compositionis expositione, non Milton, sed terram potius dicere eam, ut puto, cauens confusionem, quam uisus est fecisse Plinius, Terram lemniam inter rubricas & colorum genera libro. 5. & . 3. numerans: cum tamen, ut idem Galenus inquit, aliud sit lemnix terræ genus, quo fabri liguarij pro rubrica utuntur, quod uerius Miltos nominatur, picturæ potius quam medicinæ accommodatum. Ego igitur non adeo de nomine, quæ de re ipsa a Plinio diffensi. Nam etsi & Cinnabaris, & Minium, & pleræq; forte alia æque medicis ac pictoribus seruiant utrunq; tamen usum lemnio Sigillo contingere necq; tradit a Dioscoride, diligentissimo alioquin in huiusmodi rebus explorandis autore, a Galeno autem rubricā a Terra lemnia plane distinguente negatur.

¶ De CINNABARI.

De Cinnabari non putas eam opinionem, quam secutus est Plinius, a Dioscoride improbari: quoniam idem Dioscorides simpliciter scripserit: putauerunt quidam Sanguinē draconis esse Cinnabarim: nō dampnans, sed referens aliorum de Cinnabari existimationem. Sed qui defendi potest sit huiusmodi de Sanguine draconis opinionem, non iudicari a Dioscoride falsam, qui de Cinnabari non lib. 2. inter medicinas ex animalium sanguine sumptas, sed potius. 5. inter metalla tractauit? De Cinnabari quoq; metallo in Hiberia & Colchis nascente, ut te non latet, agit Theophrastus. Et si contra te cognomine tantum Barbarum, autorem lingua & natione Barbarum licet allegare, Aucois pariter in suo Colliget, non aliter de Cinnabari quam de metallo scripsit. Galenus etiam medicus nobilissimus sui de simplicibus medicaminibus lib. uoluminis. 11. Cinnabarim metallis adnumerauit. In altero autē de eisdem medicaminibus ad Paternianum tractatu, eorum aperte sententiam improbat, quam Plinius con-

probavit, ita scribens. Cinnabaris non est Sanguis draconis, ut quidam putant. Siue autem hæc sint uerba Galeni, Pergameno Asiae ciuitate oriundi, siue alterius eodem nomine insignis medici, satis constat tantorum uirorum iudicio, ea quæ de Cinnabari prodidit Plinius, esse fabulosa: non tamen ob id, ut nobis obiecisti, Pliniū irrisimus. Absit enim a nobis tanta temeritas, ut hunc celebris nominis auctorem, tam de humano genere benemeritum, ludibrio habeamus. Sed neque tanti fecimus, ut nefas putauerimus ipsi aliquando non credere, ut quod quidam legulei, qui solis nituntur auctoribus a nobis exegerunt, Plinij auctoritatē sine ratione rationē esse censuerimus.

¶ De Turbit.

De Turbit autem de quo in chirographo quaeris, difficile est etiā quonominē apud Dioscoridem censeatur determinare. Turbit enim est nomen barbarum: Barbari autē auctores de ipso uarie loquuntur. Aliud siquidem de ipso scribit Serapio, aliud Mesues. Quare si a me petas quid sit apud Dioscor. Turbit, a Serapione descriptū, possum tibi sine aliqua hæsitatione respondere, esse Tripoliū: licet hoc nomē apud Serapionē aliter legantē in eo Dioscor. sit deprauatū. Nam quæ de Tripolio Dioscor. ac Plinius scripserunt, quod in maritimis nascitur locis ubi allidit uentura, neque in sicco, folio Isatidis crassiore, palmeo caule & mucrone diuiso, radice alba, odorata, calida gustu, & reliqua: hæc eadē Serapio de Turbit scribit, quod Caricamū uitiose, ut diximus, pro Tripolio nominat. De quo uel condicis, uel auctoris errore minus sit admirandū: quoniam & apud Pliniū non Tripoliū, sed Trifoliū potius corrupte legitur: adeo, ut Simon dubitauerit, an sit idem caput de Trifolio apud Pliniū, & de Tripolio apud Dioscor. & de Turbit apud Serapionē. Pandectarius autē duo capita scripsit, alterū de Tripolio secundum Dioscor. alterum de Turbit secundum Serapionem: quasi Turbit apud Serapionem sit aliud a Tripolio apud Dioscor. qui forte error Pandectarij, una cum Simonis dubitatione, inde etiam hæsitatione: quoniam in latino Dioscor. cuius uerba citat Pandectarius, scribitur Tripoliū habere folia similia Apio: cum tamen uerius Dioscor. tradat esse similia Isatidi herbæ, hoc est, illi quam uulgo Guadum appellamus, quæ in usu tinctorum celeberrima est. Apud Serapionē autē hæc similitudo neque ad Apium, neque ad Isatidē refertur, sed ad quandam plantam, quæ Arafatis nominatur. Quod uerbum puto apud Arabes esse corruptum, & pro Isatide, Arafatin scribi: sicuti etiam apud Pliniū non folio Isatidis, sed folio satis crassiore palmo itidem uitiose scriptū inuenitur. Qui quidem locus fuit a me pridem in libro de Plinij, atque aliorum medicorum erroribus castigatus. Si autem a me quaeris, quid sit Turbit, quod describitur a Mesue, apud Dioscoridē, dicere oportebit, Turbit illud Mesue non esse Tripoliū apud Dioscoridem, sed radicem alicuius herbæ habentis succum lacteum, acutum, ex genere Thitymalorum, seu lactucinarum, ut iuniores medici loquuntur. Tale enim est Turbit, quod describitur a Mesue, non habens foliū simile Isatidi, sed Ferulæ potius, hæc enim sunt eius

Turbit Tripoliū, secundum Serapionem.

B

Turbit secundum Mesue.

C uerba, ut nosti : Turbit est radix herbæ, cuius folia sunt sicuti folia Ferulæ, minora tamen, & est ex habentibus lac. Quo circa Actuarius, graecis apud Græcos autoritatis medicus, multum tamen Galeno ac Pauli ætate posterior, qui multas Arabum medicinas illorum nominibus memorat, inquit Turbit a Barbaris uocitatum esse radicem plantæ, quæ a græcis Pitiusa uocatur. In qua etiam opinione quidam alij Græci præter Actuarium fuisse uidentur, qui capite de Pitiusa apud Dioscoridem, ubi de radice fit mentio, uerba illa interseruerunt, quæ non puto esse Dioscoridis, sed glossema potius, ἢ καλοῦσι τούριβιτ, id est, quam radicem scilicet Pitiusæ uocant Turbit. Sed contra hoc est, quod hæc eadem radix a Serapione nõ Turbit, sed Sebram, id est Esula nuncupatur: quod palam fiet conferenti ea quæ Serapio de Sebram ex Dioscor. atq; Galeni pariter scripsit autoritate, cum hijs quæ ijdem Græci autores de Pitiusa prodiderunt. Quamuis Auicenna capite de Sebram aliud potius uideat describere, quam radicem Pitiusæ. Imo si uerba Galeni libro. s. de simplici medicina in Pitiusa attendimus, & alia comparia. 2. Canone, capite De Mezetegi ab Auicenna scripta, liquido apparet, quod Mezetegi apud Auicennam sit Pitiusa apud Dioscoridem: ita quod necessarium sit alterum duorum, uel Sebram non esse Esulam apud Auicennam, intelligendo per Esulam radicem illius herbæ quam Græci Pitiusam uocant, uel Auicennam in duobus capitibus secundi Canonis de eadem radice fuisse locutum. s. capite de Sebram, & capite de Mezetegi. Eadem eiusdem medicinæ repetitio superflua est apud Serapionem. Nam capite de Tithymalo ultimo loco nominat speciem Tithymali quæ dicitur Ptiã: uult autem dicere Pitiusam eadem enim de ea scribit quæ de Pitiusa Dioscorides. Paulo infra aliud caput scribit de Sebram, & in eodẽ allegat Dioscoridem: quasi Sebram alia sit a pitiusa medicina. Sed neq; illorum opinio est omissenda, qui putant Turbit esse radicem herbæ, quam uulgo Soldanam nominamus, passim in locis maritimis prouenientẽ. Hanc tamen opinionem esse falsam nos ita probamus. Soldana herba, uel eius radix non est Turbit a Serapione descriptũ, quia illud Turbit est Tripoliũ apud Dioscor. & habet folia similia Isatidi, ut nuper ostendimus: Soldana autẽ herba non est Tripoliũ apud Dioscoridẽ, sed ad aliud caput referẽ, ut mox ostendemus. Itẽ Soldana herba habet folia quadamtenus Hederæ similia, uel Aristolochiæ rotundæ: Turbit autẽ a Serapione descriptũ, sicuti etiam Tripolium apud Dioscor. habet folia similia Isatidi. Eadẽ ratione probatur, Soldanã herbam non esse Turbit descriptũ a Mesue: quoniã istud Turbit habet folia similia Ferulæ, ut etiam antea dictũ est: Soldanæ autẽ folia sunt omnino a Ferulæ folijs differentia. Simili argumento in libro de morbo gallico contra Gentilẽ probauimus, Soldanam herbã nõ esse Cachilẽ apud Serapionem: qm Cachile secundũ eundẽ Serapionem, habet folia Nasturtij, quæ nullam præ se ferunt foliorũ Soldanæ similitudinẽ. Hic autẽ uberioris doctrinæ gratia superadiungimus autores Arabes, Soldanã herbã neq; ad

caput de Cachile, neq; ad caput de Turbit tetulisse, sed Græcorum imi-
 ratione ad caput de Caulibus. Est enim Soldana herba uulgo a nobis di-
 sta illa, quam Dioscor. atq; Gal. Brassicam marinā appellant: qd liquido
 apparebit, si quis inuicē contulerit ea quæ in herba Soldana oculis intue-
 mur, & quæ de Brassica marina Dioscor. scribit. In hac tamē herba mihi
 uident̄ autores Arabes eatenus aberrasse, quatenus de Caule domestico
 atq; syluestri, ac subinde marino eodē capite cōtinuatim tractauerūt, tan-
 q̄ hæ omnes forent eiusdē generis p̄ximioris species: qd de syluestri qdē
 atq; domestico Caule concedi posset: qm̄ tantū fatiui atq; syluestris disse-
 rentijs distant: de marino autē Caule nequaq; qui omnino ab alijs duo-
 bus diuersificat̄, ut nō modo Dioscor. sed etiam Gal. testificantur: quorū
 autorū sententia Brassica marina, & Brassica fatiua, uel etiam syluestris e-
 quiuoce dicunt̄. Putasse aut̄ Arabes Caulē fatiui atq; syluestre, ac præter-
 ea marinū quandam habere int̄ se non modo figuræ, sed etiam naturę affi-
 nitatē, eo cōstat argumēto: q̄ omnes eodē, ut diximus, capite cōplectun-
 tur. Et præter hoc etiam uerba Serapionis idē ostendunt, q̄ de Caulibus
 marinis ita scribit, Marini Caules sunt lōginquiores a similitudine dome-
 sticorū, quā .s. sint Caules agrestes. De illis em̄ statim̄ antea locutus erat.
 Auicēna insuper tres hasce species etiā effectū cōmunitate consociat, ut
 cum. 2. Canone de Caulibus scribit in hunc modū. Syluestris, marinus, ac
 domesticus maturat phlegmones & duricias. Qui quidē effectus a Dio-
 scor. Cauli fatiuo atq; syluestri ex parte assignat̄: marino autē Cauli a nē-
 mine adscribit̄, & nulla experiētia comprobat̄. Verior autē est Græcorū
 opinio a nobis tacta, q̄ Caulis agrestis atq; fatiuus tantūmodo sint figura
 & naturæ pprietatib. similes, nisi q̄ agrestis est albior & calidior,
 & siccior, sicuti omnes alię plantę syluestres sunt in eodē genere fatiuis, se-
 cundū has duas qualitates, ut inquit Gal. fortiores: marina autē Brassica
 penitus ab illis ambabus euariat. Hæc ideo in Arabicis autoribus notan-
 da cēsuimus, ne quis putaret nos Soldanā herbā, ut illi fecerūt, forte qd es-
 set apud Diosc. atq; Gal. Brassica marina nescientes, int̄ Brassicarū specis
 es cōnumerare. Sed qm̄ multa interseruimus ut te pleniori officio demer-
 reremur, iam ad illud redeamus de quo præcipue ab initio quærebat̄. qd
 sit Turbit apud Diosc. Forte aut̄ in tanta tum Arabū autorū, tū etiam La-
 tinorū super hac medicina opinionū diuersitate, melius quereret̄. quid sit
 apud Diosc. radix illa quam p̄ Turbit officinæ uendunt. Ego qdē diu mul-
 tūq; laboraui, ut herbā uirentē uiderē, cuius radix Turbit nuncupaē. Nā
 qui radicē tm̄ aridam ad nos afferunt, neq; ubi nascat̄, neq; quali folio, aut
 flore Turbit insigniat̄ sciūt dicere, nisi q̄ unus tm̄ pharmacopola id mihi
 de flore Turbit est testatus, qd̄ de folio Tripolijs scribit Diosc. q̄ uidelicet
 mane candidus, meridie purpureus, uespere phoeniceus appareat. Qd̄
 si mihi fuit uere relatū, p̄culdubio Turbit, quo nos utimur, est Tripoliū
 apud Diosc. Sed qm̄ hoc de flore miraculū uix forte ipsi Diosc. credat̄, ne-
 dum alicui pharmacopolæ, omnino satagendū, ut foliū ipsum uiride in-

A
 Soldanam
 esse Brassicam
 marinam.

B

Turbit uerū.

C spiciamus, & an sit folio Isatidis, aut Ferulæ simile, uel etiã neutro, diligēt
 us consideremus. Fieri em̄ potest, ut radix illa qua utimur, neq̄ sit Turbit
 • Mesue, neq̄ etiam Turbit Serap. tant̄ uideo in his rebus incuriã, q̄ sunt
 in usu frequentissimo medicorū. Si quis em̄ dixerit esse Turbit Serapio.
 illud obijcere possumus, qđ Turbit apud Serapionē est idē qđ Tripoliū
 apud Diosc. Radix aut̄ Tripolijs scđm eundē Diosc. odorata est. Qua uer
 ro nos utimur pro radice Turbit, omnino caret odore. Si uero alter asse
 rat hanc esse turbit descriptū a Mesue, cum sit illud turbit secundū eundē
 Mesuen ex genere habentiū lac, seu lacticiniorū, hoc est, earū plantarum
 quę habent lac maxime acutū: interrogabimus ipsum, quidnam tandem
 erit ex hijs quę a Dioscor. uel Serapione describuntur: an aliqua species
 Tithymalorum? Sunt autē septem uel octo, sed nulla earū esse potest Tur
 bit a Mesue descriptū. Nulla siquidē ex illis habet folia similia Ferulę, qua
 lia habet Turbit a Mesue designatū, ut constat ex Dioscoride & Serapio
 ne, singulas Tithymalorum species per folia ac flores, & reliquas proprie
 tates describentibus. Sed neq̄ Lathiris est, quā iuniores medici Cataputi
 am minorē uocant, Auicenna autē Mendanam, ut constat ex hijs quę de
 Lathiri Diosc. & de Mendana Auicenna similia scripserūt: neq̄ Peplios,
 de qua Dioscor. agit inter alias quę lac acutū emittunt. Huius em̄ radix
 inutilis est, ut inquit Dioscor. & de hac quoq̄ Auicenna agit secundo Ca
 none sub nomine Bebilis, capite diuerso a capite De turbit: eadē ratione
 • D neq̄ Peplion, id est, Portulaca syluestris. Nam hanc quoq̄ Auicenna. 2.
 Canone Bilomon nominat. Translatio autē librorū Hippocratis de regi
 mine acutorū Feliciniū uocauit, et nō radice, sed folio, uel fructu ad usum
 medicinę adhibetur. Habet etiã folia similia Portulacę, unde illi nomen
 non autē Ferulę, sicuti Turbit descriptū a Mesue. Deniq̄ per singulas spe
 cies earū plantarū, quę succo lacteo & acuto manant, discurrendo, non ut
 detur cuiq̄ earū descriptio Turbit, quę apud Mesuē reperitur cōuenire.
 Forte autem neq̄ uere scribitur a Mesue, Turbit esse e genere earum quę
 lac habent. Siquidem hic idem autor inquit, Mezereon esse plantam lac
 Mezercon.
 cticiniorū maiorē, quę tamē planta ab Arabibus Mezereon nominat: ea
 dē a gręcis Chamælea uocat, ut constat conferenti caput de Chamælea ap
 pud Diosc. cum capite de Mezereon apud Serapionē, & etiã apud Auic
 cennā: nisi qđ Auicenna etiam ipse, licet sub nomine Mezereon, Chamæleā
 describat, quā constat non esse de numero lactariarū, siue lacticiniorū, in
 quit Mezereon esse lacticiniū magnū: ut uideant Arabes, Auicenna præ
 fertim, ac Mesues capite de Mezereon, in duplicē errorē incidisse, & qđ
 Mezereon, quę a Gręcis Chamælea uocat, in lactinia posuerunt, & qđ
 Chamæleontē albū & nigrū, cū Chamælea siue Mezereon confuderunt.
 Nam Mesuē quoq̄ non fuisse secundi huius erroris expertē probari po
 test ex hijs, quas ipse Mezereon in fine capitis tribuit proprietates, quas nō
 Chamæleg, quam Arabes Mezereon uocant, sed Chamæleonti potius ab
 bo uel nigro Diosc. assignauit. Quę em̄ de Mezereon Mesues scribit, qđ

interficat lumbricos, & q̄d collutio eius ex aceto confert dolori dentium, & quod fit unguentū ex eo ad scabiē bonū, & linimentū ex eo & sulphure delet morpheam, albas et lentigines, sunt fere pprietates, quę Chamę leonti albo & nigro, non aut Chamęleæ, id est, Mezereon a Diosc. tribuuntur. Serapio uero etsi capite de Mezereon similē confusionē Chamęleontis, & Chamęleæ, ut cum de Ixia uerba faceremus ostendimus, in eo tamē magis est quam Mesues Auicenna probandus, q̄ Mezereon haudquaquē fecit ex genere lacticiniorū: & qui uerum Mezereon, hoc est, Chamęleam agnoscunt, sciunt eā nō habere lac. Dixi aut uerū Mezereon q̄d a Græcis Chamęlea dicitur: quia apud nōnullos Arabes, Ioannē. s. Serapionē, ueluti Simō annotauit, Mezereon est Mirdane, uel Mēdane: quę autē Mendane ab Auicenna uocatur, est Lathiris apud Græcos, & Cataputia minor apud medicos iuniores: quā certū est, nō esse Mezereon, neq̄ ab Auicenna, neq̄ a Serapione, neq̄ etiam a Mesue designatū, ut satis constare ex uarijs descriptionibus arbitramur. Et quia aliud caput de Mēdane, aliud de Mezereon Serapion atq̄ Auicēna scripserūt: nō solent autē autores Arabes duo capita, sed unū tm̄ de eadē simplici medicina scribere, nisi forte nominū uarietate decepti, quę una sit, geminā eā crediderint. Nam q̄ de Auicēna supra dubitauimus, ne forte de Esula duobus capitibus egerit, & capite de Sebram, & altero de Mezetegi, hunc liquido errorē in Serapione deprehēdimus, q̄ capite de Tithymalo ultimo loco nominat specię Tithymali, qui dicit Prias: uult autē dicere Pitiusa, cuius radicē quidā esse Turbit, ut supra ostendimus, existimauerunt. Et paulo infra aliud caput scribit de Sebrā, in quo eadē tribuit Sebrā pprietates, quas Pitiusę Diosc. neq̄ meminit, sed de eadē planta etiam inter species Tithymalorū fuisse locutū. Supra aut diximus, ut ad id propter quod hæc omnia subiunximus reuertamur, Turbit apud Serapionem esse Tripoliū apud Diosc. qui q̄dē Serapio neq̄ ipse Mezereon, sicuti neq̄ Tripoliū Diosc. lacticinijis annumerauit, Simon aut Genuensis in litera L, ubi de lacticinijis facit mentionē, etiā Tripoliū inter ista collocauit. Quia em̄ Mesues ponit Turbit inter lacticinia, Turbit aut apud Serapionē esse plantā quam Diosc. uocat Tripoliū, nesciens Simon hoc nomē Turbit apud duos autē tores equiuoce dici, apud alterū de planta habente lac, & folia Ferulæ siferenti, propter uerba Mesue de Turbit, Tripoliū quoq̄ inter lacticinia connumerauit. Vide q̄t difficultates, & q̄dem inexplicabiles, occurrūt medicis iunioribus, Arabū autorū doctrinā sequētib; ob eorundē autorū nō modo a Græcis, sed etiā a seipsis discordantiam. Quare nulla alia inter tot, quę de simplicibus medicinis habent ambiguitates relinq̄t uia, nisi ut ad sensū iudicem cōfugiamus: ut si plantā uirentē habere possimus, cuius radix p̄ uero Turbit affert, nunq̄d sit ex genere lacticiniorū, uel alia, discutiamus.

De Buglossa.

De Buglossa autem, de qua quæris, an ea qua pro Buglossa utimur, sit

A

Mendane.

B

Cautela.

C uera Buglossa, si tibi quod sentio respondero, uereor ne sicuti tu admodum docte dubitasti, ita ego nimium proterue uidear uniuersam nostri temporis medicinam euertere. Nam si probare contendero, Buglossam, quam medici iuniores ad usum medicine adhibent, non esse ueram Buglossam, cur etiam inquiet aliquis, Lactuam qua uescimur, ueram esse Lactuam non inficiaris? Non ita tamen sumus animati: absit enim a nobis tanta temeritas, ut omnia iuniorum medicorum placita uelimus demoliri. Sed sicuti multa eorum probantur, ita cetera, ita plura sunt in quibus, autores ueteres magis sequendos iudicamus, atque in illis presertim, in quibus eisdem medici iuniores inuicem uidentur dissentire. De Boragine Simon Genuensis in litera B, ita scribit, Borago herba nota, cibo apta, & medicinae: & flos, & folia, & semen Buglossa dicitur: spes eius syluestris. Non reperio aliquem autorem authenticum, facientem capitulum de utraque: si scribit de una, non scribit de alia. Hec ille. Pandectarius autem aliter sentit, nam, 2. capite scribit alterum de Boragine, in quo allegat Dioscor. alterum de Buglossa, in quo citat Serapionem ex eiusdem Dioscor. autoritate de Buglossa loquentem. Montagnana uero in quadam consilio scribit haec uerba, Borago autem non placet, quia planta multum uentosabilis, & uentosituosa: quod ostendit propter multitudinem eruptionum quas efficit. Et licet potius temperata, quia est species Buglossae, quae temperata est, de ea tamen parum ab autoribus scribitur, & plura de ea credunt, quam ratione & autoritate uerificari possint. Auicenna tamen de ea nihil dixit. Vide quanta sit istorum autorum discordia. Alter dicit nullum autorem de utraque, scilicet de Boragine, & de Buglossa loqui: alter super ambabus herbis citat Dioscoridem: alter facit Buglossam speciem Boraginis syluestris: alter Boraginem Buglossae tanquam generi subiicit. Auicenna quoque secundo Canone, capite de lingua bouis, notat sui temporis medicos, qui non uera Buglossa uterentur, sed alia quae non habet easdem utilitates. Quare in tanta medicorum tum latinorum tum etiam Arabum de herba Buglossa controuersia, quid mihi uideatur aperiam. Primum illud pro confesso habetur, Buglossam graeco interpretamento, Linguae bouis assimilari. Duae autem sunt herbae Linguae bubulae, atque ideo etiam inuicem similes: altera a nobis Linguae bouis, altera Borago nominatur: sed duae quoque herbae itidem Linguae bubulae similes celebrantur graecis nominibus apud Graecos: altera Buglossum, altera Crission ab eisdem Graecis nuncupatur: adeo, ut minime dubitem duas illas herbas, quarum alteram Linguam bubulam, alteram Boraginem sermone nostro uocamus, ad duo capita apud Dioscor. debere referri: quorum alterum est de Buglossa, alterum de Crission. Nam & hoc propter magnam quam habet cum Buglossa similitudinem, Buglossum magnum pariter a Graecis appellatur. Verum diligentius confiderantibus descriptio Buglossi apud Dioscor. plus Boragini conuenit: descriptio autem Crission, siue Buglossi magni plus alteri quadrat, quam nos uulgo Buglossam, seu Linguam bubulam nominamus: siquidem idem Dioscor. inquit folia Crission esse longiora folijs Buglossi. Quamquam apud Plinium, qui Crission lib. 27. capite, 8. fere eodem modo quo Dioscorides describit eandem Crission

Borago.

Buglossa un-
dedicta.

habere folia non longiora Bugloſſo, ſeu ut ipſe interpretatur, Lingua bo-
 uis, ſed potius minora ſcribatur. Quē puto errorē ex uocabuli græci ſimi-
 litudine, & codicis mendo quem Plinius habuit, contigiffe: quoniam pro
 macrotera quod uerbum ſignificat longiora, microtera, id eſt minora ſcri-
 ptū inuenit. Ego uero in multis codicibus græcis non ſolum impreſſis, ſed
 etiam manu ſcriptis apud Dioſcoridem *μακρότερα*, id eſt, longiora, nō au-
 tem *μικρότερα*, id eſt, minora reperi. Liquido autem ſenſui ſubijcitur, folia
 herbe illius, quę uulgo Bugloſſa dicitur, eſſe folijs Boraginis longiora. Itē
 idem Dioſcor. inquit, in ſummo caule Criſſij eſſe capitula purpurea, quę
 ſoluuntur in lanugines, quod etiam in herba Bugloſſa a nobis appellata
 uifu deprehenditur: contra in Boragine capitula cæreulea, non autem pur-
 purea conſpiciuntur. In autore autem de ſimplici medicina leguntur hæc
 uerba: Bugloſſam Romani linguam bubulam, Lucani Corago. Nascitur
 locis cultis & ſabuloſis. Forte autem pro Borago uerbo, Corago uitiōſe
 ſcribitur, aut nomen coraginis una litera uariata eſt, in boraginem uerſū.
 Quod autem inquit naſci locis cultis & ſabuloſis, hoc idem de ſuo Bugloſſo
 Dioſc. tradit. Pandectarius quoq; ſi qua eſt huius hominis autoritas, in li-
 tera L, Liſinaltaur, quod nomen apud Arabes ſignificat linguam bouis,
 ipſe boraginē interpretat. Quare forte melius fuerit, cū Bugloſſā, de qua
 Dioſc. Gal. & autores Arabes utrunq; allegantes, ad uſum medicinæ ad-
 hibemus, Boraginē potius, quam illā quę paſſim Bugloſſa nuncupatur B
 recipere. Atq; ita falſum erit id, quod Montagnana exiſtimauit, Auicennā
 nam nihil de Boragine dixiſſe: nā, niſi mea me fallit opinio, caput de Bu-
 gloſſa, ſeu lingua bouis apud Auicennam eſt caput de Boragine, ſicuti eti-
 am apud Serapionē: falſū etiam erit id quod Simon ſcribit, q̄ putauit ne-
 minem autorē de utraq; herba ſimul ſcripiſſe. Siquidē Dioſc. apud Græ-
 cos, & Plin. apud nos, tam de Bugloſſa, quā etiam de Criſſio fecere menti-
 onē. Negari autē nō poteſt quin Borago ſit alterum duorū apud Dioſc.
 aut Criſſion, aut Bugloſſum, ab hijs præfertim, qui boraginem bugloſſæ,
 uel bugloſſam boraginis ſpeciem conſitentur: quando & Dioſc. ipſe Criſ-
 ſion habere folia ſimilia Bugloſſo, & Bugloſſum magnum uocari testi-
 ficatur. Si tamen borago ſit criſſium apud Græcos, uerū erit quod a Mon-
 tagnana ſcribit, tam multa de boragine a iunioribus medicis temere præ-
 dicari. Nam Dioſcor. hoc tantum de Criſſio retulit: quod ſi radix eius al-
 ligatur ſuper locum dolentem, ſedat dolorem. Plinius autē, quod herba,
 aut radix alligata, ſanat dolores uaricum. Quare medici iuniores utrum-
 uelint acceptent, aut qd Borago ſit uera Bugloſſa, ut nos opinamur, aut
 quod eius herbe uſus non ſit ad illa utilis, ad quæ ipſi arbitrantur.

¶ De C I C E R B I T A.

C I C E R B I T A autem, de qua etiam ſcire cupis, eſt et ipſa ſicuti Bo-
 rago etiam in hoc uſu Callimachi carmine inclyta. Eſt enim illa quā The-
 ſeo apponit ruſtica illa Echate, ut Plinius meminit. Verum in operibus
 medicinæ minus hodie celebrata: quia forte medici iuniores non nouerunt.

Sonchus.
Cicerbita.

C runt quo nomine apud ueteres autores, qui de medicina scripserunt, nuncupetur: atque ideo nesciunt eius utilitates, quod nos nunc indicabimus. Dioscor. ipsam Sonchū nominat, & a Romanis Cicerbitam asperam uocari testificat: quamuis hoc nomen, ut pleraque alia Romana uocabula, apud Dioscor. sit deprauatum: quia non Cicerbita aspera, sed circita aspera in græco codice uitiose legitur. Idcirco autē a Romanis aspera fuit cognominata, quia spinosa est cū inueterascit. Græci sane adhuc herbam, quam nos latine Cicerbitā nominamus, uulgo Sonchum appellant: ut mirandum sit, Simonem Genuensem, qui multa herbarum uocabula a græca herbaria didicit, quid tamen esset Sonchus apud Græcos ignorauerit. Nam de ipsa meminit in litera S, & adducit uerba Dioscor. de Soncho, quæ tamen herba sit, aut quo nomine censeat apud nos, dicere prætermisit. Neque minus admiratione dignū, Plinium huic herbæ, tam in usu cibario frequentem, latinū nomen non reddidisse. nam & ipse libro. 22. capite eiusdem numeri, quam nos uulgo Cicerbitam nominamus, græco uocabulo Sonchū appellauit: atque ita ipsam descripsit, ut dubitari non possit Sonchū apud Græcos esse herbā, quæ Latini Cicerbitam uocant. Sed præterea idem Plinius una cū Diosc. tot huius herbæ usus enumerat, ut me aliquando pudeat nostri tēporis medicorum, qui tū illa remedia probant, quæ magno impendio parantur, quibus meliora aliquando pauperrimus quisque conat: fere tamen, de quo nos etiam magis pudere oporteat, nō Indicas, atque

Notent Medici ampullosi.

D Arabicas, siue externi orbis quærit medicinas, sed quas natura illa omnium rerū partē uulgo etiā exposuit. Mustela pugnatura contra serpentes, pastu se Cicerbitæ munit, atque inter pugnandū eodē crebro repetito se refouet. Compertū est hoc apud multos, qui dimicationē conseruata uidere. Nos Theriacam contra uenena ab Aegyptiis magno emimus precio, cuius potissimā partē, quā basim uocamus, illi adhuc ignorant, præter multa alia simplicia medicamenta, ad eandē compositionē necessaria, quæ nostra hæc ætate neque a Græcis, neque a Latinis, nedū a Barbaris cognoscunt: quorum etiā uel unius defectus, si Gal. medicorum principi credimus, potest totam compositionē corrumpere. Naturæ uero opera sunt absolutiora, inuentu faciliora, nisi ob hoc ipsum uilescerent. Sonchū autē, siue Cicerbitā, cuius occasione hæc interposuimus, magnā habere contra uenena, sed præcipue scorpionū efficaciam, testantur Diosc. apud Græcos, tum etiam Plinius apud nos, & ex recentioribus Conciliator: qui Lactucellam, perquam ut puto Cicerbitam intelligit, quæ ut etiam inquit Plinius, Lactucæ similis est, nisi spinosa foret, septē alijs herbis annumerat, quæ Theriacæ aquæ esse habent contra uenena potestatem. Atque insuper Auicēna apud Arabes, si modo Cicerbita sit herba quam ille. 2. Canone Taraxacon nominat, ut scio plerosque ætate nostra medicos celeberrimos, ac præsertim Gerardū Veronensem existimasse. Nolo em̄ ego nunc de isto decernere, qui dudum opus ad hoc ipsum destinaui, ad declarandū. s. noīa Arabica. 2. Canone apud Auicēnam scripta inueniunt. Quod idē opus forte maturius absol-

Theriacæ difficilis & rara compositio.

Lactucella.

uenus, quando te hoc quoque non minus cupere, quam illa quæ nuper a nobis explanata sunt, intelleximus. Si tamen tuam in hac re auiditatem plusculum fuerimus commorati, æquo animo patieris, futurum illud maxime sperans, quod tibi in hac epistola contigit, si modo epistolæ nomen meretur, quæ fere ad uoluminis magnitudinem excreuit, quæ quanto tardius, tanto maiori cum scœnore est tibi reddita. De Cicercia reliquum est, quo tuis quæsitis omni ex parte satis fiat, ut etiam de Cicercia respondeam, hoc leguminis genus uulgo Cicerciam nominatum a Plinio libro. 10. capite. 12. Cicercula nuncupatur a Theophrasto libro. 9. de plantis, & a Galeno eundem Theophrastum allegante, libro. 2. de alimentis, Lathiron: hoc enim uerbum Theodoros, græce latineque doctissimus, in translatione Theophrasti Cicerculam interpretatur. Vale Ferrariæ Calendis Februarij. M. D. IIII.

OPANDULPHI COLLINVTII,
ADVERSUS NIC. LEONICE
NV M Pliniomastigen
Defensio.

DE PRASIO, & PRASO.

SSE PRASIVM GRÆCE, QVOD nos Marrubium, Prasum uero quod Porrum dicimus, primum Leoniceus edocuit. Didicit (ut opinor) & ipse boni cuiusdam uiri potestaticam medicinam, in qua ita scriptum est, Folia Marrubij sunt Prastica. Quæ quoniam Plinius distinguere nesciuerit, Horminum, Baloten, Stachyn Porri folijs, non Marrubij, ut oportuit, constare dixit. Tum tres illos testes, qui unus sunt, quod supra docuimus, Dioscoridem, Galenum, Paulum, opinionioni suæ ad stipulantes citat. Verat Hadrianus Imperator, his testibus fidem adhiberi, qui unum, eundemque sermonem (ut de compalib. & Porrum Prasum. 7. & 20. aperte monstrauerit: neque Dioscoridem crediderim, sed hunc ipsum Pliniomastigen: qui ideo Dioscoridem Marrubium intellexisse opinatus est, quod ipse quædam illæ herbæ sint nesciat: placetque hominis inscitiam potius, uel codicis uitio, quam Dioscoridis adscribere. Ita enim a Leoniceo nostro fieri oportuit, cum Plinium emendaturus uideretur, non quam herbam Plinius pinxisset, negare esse illam, sed quæ, qualisque illa nunc sit docere: non quid unaqueque res non sit (quod de Deo dici solet) sed quid ea sit dicere: non destruere, sed scordes potest Plinij autoritate superari, sed uel ratione, uel rei ipsius euidencia. Nihil minus scribentis autoritas, non Leoniceo censura, sed uis & figura, & res ipsa consideranda sunt, paratamque exhibendum quicquid id est medicamentum, de quo disputatur. Quod si ignoretur (neque enim scire omnia mortalis est) salua apud nos scribentis autoritas sit, & humane potius ignorantiam nostram fateamur, quam errasse alterum impudenter iudicemus. Sic nos quoque de ijs, quoad fieri poterit, primumque de Hormino transigemus.

DE HORMINO.

Horminum, quæ & Geminalis latine dicitur, frumenti genus esse, & inter frumenta connumerari, Theophrastus Plantarum. 3. Plinius uero naturalis historię. 18. aperte indicant. Nam frumenta ex satis tempore diuidi, Theophrastum secutus Plinius inquit, cum Hyberna facit, ut Triticum, far, hordeum: Aestiuua uero frumenta, pannicum, milium, horminum. Galenus quoque alimentorum primo, quando Horminum in pollinem redigi affirmat, inter frumenta posuisse uidetur. Verum frumentacea omnia harundineo folio constare, tam Plinius, quæ eodem loco Theophrastus de frumentorum & leguminum differentijs differens, scribit. Plinius Horminum

C Porri folijs constare dixit: utrū ergo harundineis folijs similis habet foliū: Porri ne, an Marrubium: lam si ratione certandū est (ubi res ipsa non exhibetur) Horminū inter frumenta est; frumenta Harundineo folio constant, Porri Harundini similis habet folium. Qui ergo Horminum Porro similia habere folia dixit, ueriora certe enunciauit, q̄ qui Marrubio, cui nulla portio cum Harundine cognatio. Pari similitudine quoq; Plinius (ut est in tradendis herbarū notationibus acutus ac diligens (in Oriza usus est. Oriza etenim & ipsum frumenti genus est: quod Rizum uulgo dicimus, nulli ignotū. Hanc. 18. describens Plinius, Porro similia habere folia dixit: nulla alia ratione, quam qua Horminū quoq; Porri folijs constare scripsit. Porraei enim folij, ad harundinaceum (quo frumenta eisdem censetur autoribus) nulla aptior est proportio. Adde, quod Horminum Plinius, Theophrastusq; Pannico, & Milio æstiuus frumentis adnumerant: at si Milij, Panniciue folia describenda sint, nullius herbæ magis, q̄ Porri foliorū pingent exemplo. Sic Hormini quoq; folia Pannico, Milioq; connumerata, Porri folijs, non Marrubij (quo nihil in frumentaceis figuris ineptius) effigiari oportet. Hæc de Hormino, rationem sequutus, rei q; ipsius euidentiā scripsi, quæ si Nicolaus penitus inspexisset, nec notissimi frumenti Plinio, nec Prasij Græci uocabuli ignorationem obiecisset.

De BALOTE.

Balote.

In Balote uero describenda, quid est quod Prasij, & Prasij uicinitate errasse Plinium credamus, quem quæ uera Balote esset (ut quæ plurima ubiq; nascatur) ignorasse non nisi ignorantissimus crederet: Qui libro. 20. Marrubium inquit, Græci Prasion uocant: & ex Castoris magistri sui sententiā, nigrum etiam Marrubij genus esse scribit: ut sciamus etiam Marrubium nigrum dicere potuisse, sicut Porrum nigrum dixit, cum de Balote ageret. Baloten inquit Plinius, Græci Porrum nigrum uocant, folijs maioribus q̄ Porri. Addit. Et uestientibus, & graeolentibus, canis moribus efficacem. In nullo Marrubij genere folij uestiunt: at in Porro, Alio, Harundine uestiunt. Maiora inquit, sunt q̄ Porri. Magna esse Porri folia, non ignorabat Plinius: ideo maiora, adiecit. Graeolentiam in nullo Marrubij genere (nisi manu teratur) esse, certum est. Ea quoq; genera si terantur, non graeolentiam, sed acrem, neq; iniucundū inter Absinthium atq; Absinthium odorem reddunt. In Porro nigro recte graeolentiā dixeris: quippe, quod foetidum, grauem, & capiti noxium odorem referat: atq; ideo in medicamentis non est, sed apponitur: quod contra in Marrubij generibus euenit. Sed quæ sunt oculis commissa fidelibus, nonne mouere plus solent: Plena Balote sunt prata, atq; in montium præcipue radicibus ipsdem quibus describitur signis Porri folijs grandibus, nigris, maculosis. Vnde ego Balotem dictam existimem, Eam latinorum quidam Uicerariam, rustici Porri caninum uocant: ex eo quod putem, dictam, quod canis moribus aduersetur, nec tam herbæ similis, q̄ potestatis nomen referat. Quid autem Dioscorides, quiq; eum sequuntur crediderint, Nicolaus uiderit. Nos Plinium Romano ista pensantem iudicio, remq; ipsam audiamus, quamq; Dioscorides quidem, cum multa Balotes nomina enumeret, inter quæ & Marrubium nigrum est, & magnum Marrubium, & Iffionis sanguis. Alios tamē Cynosprafon dicere Baloten affirmat: quod aliud nihil q̄ caninum Porrum significat, ipsumq; nomen ad rusticam simplicitatem mansisse iam diximus.

Uiceraria.

Iffionis sanguis, Cynosprafon

De STACHY.

Ampeloprasum, Vitignum Porrum, Porrastellum.

Stachyn quæ tandem sit ignorare me fateor: pari quoq; uel certe maiori ignorantia uersari Leonicenum arbitror. quippe qui & Stachyn ipsam ignoret, & unius, uipote momentis Plinium credat errasse; nec Plinij uerba, mentemq; consideret. Scripserat uicissimo uolumine Plinius, Marrubium a græcis Prasion uocari, & nigrum Marrubij genus inueniri: notiusq; illud dixerat, q̄ ut indicandum esset. At. 4. & 20. libro cum Ampeloprasum, hoc est, uicignum Porrum, quod nos uulgo Porrastellum uocamus, Porri folijs constare dixisset, continuo adiecitens subiicit. Ea quoq; quæ Stachys dicitur, Porri similitudinem habet, longioribus folijs, pluribusq; Stachys quoq; inquit Plinius, ut Ampeloprasus Porri similitudinem habet, longioribus folijs. Si Græci Prasio, id est, Marrubio similem Stachyn dixissent: cum exploratissimum habuisset Plinius Marrubiū referat, quod folijs paruis, & obrotundis constet, tunc enim errasse Plinium credibile aliquando fuisset: si Stachyn ut Ampeloprasum Porro non comparasset, uel simpliciter Porro similem dixisset. Verum quando porraceæ herbæ Stachyn adnumerat, & longiora illi folia quam Porro facit, quis iam dubitet, non errasse Plinium in herbæ similitudine, quam compertam habuisse: Porro etenim, non Marrubio nulli (ut ipse inquit) ignoro, longa sunt folia. Accedit, quod qui octauū Galeni lib. de simplici. medicamentis latinū fecit, Stachyn Porro similem esse interpretatus est. Magnum ueritatis argumentum, Plinium, & eum, qui Galenum interpretatus est (qualiscunq; ille fuerit) in eadem Stachy conuenisse sententiā.

DE LEUCOGRAPHIDE.

A

Leucographida lapidem esse, non latuit Plinium: quippe qui uolumine. 9. & 30. secundā Galatites speciem Leucographidē appellauit, quoniam lactea esset, candidis intercurrentibus uenis. Sicut Leucogeam, quæ lacteo colore simplex esset. Sinopiten uero, quæ sanguineis uenis distingueretur, suasque uires illis tribuit, ut intelligamus plenius distinctiusque aliquanto Plinium quam Dioscoriden de eius lapidis generibus tradidisse: Leonicenū uero (qua fuit indiligentia) de Leucographide lapide scribentē Pliniū non legisse, atque ideo in eo calumniando grauius deliquisse: Leucographidem quoque herbam esse. 7. & 30. libro scribit Plinius, eiusque uires aperit: quæ uero illa esset scriptū se non reperisse inquit. In quo quæso accusator hic noster errasse Pliniū calumniatur: An, quia Leucographida lapidē esse ignorauit? At hunc bellissime, ut diximus, distinguit, descripsitque. Nosque illum & pulcherrimū habemus, & uiro incomparabili Pico Mirandulæ, & Anthonio Faentino præstantissimo philosopho cum hæc proderemus, ostendimus. An, quod qualis esset Leucographis herba, non reperisse se fassus est? At de eius figura scribentem aliquem non uidit: sed eadem uires inquit herbæ suæ Plinius, quas Dioscorides lapidi tribuit. Quid si errasse Dioscoriden Leonicene dicerem: qui quæ herba esset, lapidē credidit: quæ illum ratione defenderes? Aut si hoc non recipis, nonne communes tam lapidi quam herbæ uires esse possunt: Laapis sanguinem sistit, Leucogea lactis abundantiam facit, Topazius uenerē cohibet: sed eosdem quoque effectus Siderites, Lagine, Ligus, atque herbarum præstant plurimæ. Sed Dioscorides inquis Moroxum quoque uocari Leucographiden scripsit. Falsum hoc quidem: Moroxum Galenus fortasse dixerit, Morochthum certe Dioscorides, non Moroxum, ut tu peruerse reculisti. Sed & hunc Morochthum lapidem esse non fugit Plinium: qui hunc ultimas uoluminis capite. 10. commemorat: quem nos quoque habemus, & multis ostendimus in co- in panis lacteo sudore manantem, & candidas lineas, tametsi porraceam uiriditatem præferat, An ideo errasse Plinium prædicas, quia de Dioscoridis ignoti sibi hominis appellationibus non diuinauerit? An non satis putas, unum Morochthi nomen adduxisse Plinium, qui Leucographiden, & alium quoque esse lapidem quam Morochthum ostendit? Tametsi quosdam Leucographiden, Galaxiamque uocasse illum Dioscorides scribat. Præclara dialectici philosophi argumenta. Fatur Plinius, figuram Leucographidis herbæ non reperisse se: ergo errat accusante Leoniceno? Quod ingenue fatur Plinius, quod non temere adstruit, quod non repperit, quod non diuinauit, ergo errat: iam uel ex ista argumentorum formula uidere possumus, quo hunc hominem carpenti libido, & nouitatis ostentatio transuersum ferat Leucographida ergo & lapidem esse, & herbam quoque esse posse, Plinio docente discamus, ut Prasum quoque, & Heliotropium tam herbas, quam eiusdem nominis gemmas designant. Morochthum quoque ideo Leucographiden a quibusdam dictum, quod candidas ducat lineas, uiridis ipse cum sit. Galaxitis uero secundam speciem ideo Leucographiden dictam, quod lactea cum sit, candidæ illa inscribant uenæ. Leonicenū uero, qui nec ista pensauit in legendo Plinio, hebetiorē fuisse noscamus.

Morochthus.

B

DE POLIO, ET TRIPOLIO.

Polium suauissimam herbam Musæo & Hesiodo autoribus, qualis esset, quibusue polleret uiribus, luculenter (ut omnia) descripsit Plinius. Miraculum addens, hisdem tradentibus autoribus, quod ter colorem mutet. Tripoliū uero rationem figura, potestate, soloque diuersam suo loco pariter assignauit. Accusator hic noster, omnia fere uerbum ex uerbo quæ de Polio dixit, transfulisse ex Dioscoride Plinium refert, uerum in hoc errasse, quod Tripoliū miraculum Polio adscripserit, contra quam Dioscorides fecerit. Simul, quod Tripoliū radicem dari epaticis in farre coctam prodiderit: quod apud nullum inquit, grauioris autoritatis medicum legitur. Iam & ex his quoque non transfulisse ex Dioscoride Plinium satis constat. Verum age Nicolae, effare obscuro, ne nostra fluctuet oratio, sæpiusue idem repetendum sit, Aut Dioscor. non legit Plinius, quod supra docuimus: & nihil est quod tanto uiro imputes, si Musæo, Hesiodo, Theophrasto, totque illis autoribus plus minus, contraue scribat quam Dioscorides dixerit. Aut uidit quidem (ut tu autumas) sed nec Dioscoriden per omnia sequi illi uisum est. Et non uideo, cur si Dioscoridi credendum magis censeas, quam Plinio, tot, tantorumque uirorum autoritate subnixo: quemque uerisimile est, in eo tamen a Dioscor. dissensisse, in quo uel ratione, uel experientia, uel grauioris uiri autoritate promotus, melius aliqd, aut uerius inuenisse putauerit. Non possumus nunc utrius herbe, Polij, Tripoliue, quæ tandē illa sit uidere miraculū. Neque enim aut regio, aut tempus patit. Sed quis apertam calumniam tuam non uideat: qui ideo errasse Plinium dicis, quod Musæo, & Hesiodo autoribus, eodem libro, duobus in locis de Polio scribat, con-

Herbarij ue-
teres.

Ficatella.

Ctra ea quæ solus Dioscorides scripserit: Si Dioscoriden negauero, qua illum ratione, quo auro-
re defendes: Ego Musæum, Hesiodum Dioscoridi opponam: Plinium quoque Dioscoridi po-
steriorem, atque ideo sapientiorē: qui & Dioscoriden (ut tu credis) & priscos omnes quos citat,
uiderit. Tū obsecro quale tuum est hoc enthymema? Non legitur inquis, apud aliquē medicū,
Tripoliū radicem dari hepaticis in farre costam: ergo errauit Plinius qui hoc scripsit. Quid hoc
argumenti est, obsecro? Quia tu nō legisti, errauit Plinius: Nonne poruit a Castore suo Plinius
hoc didicisse: uel experimento comperisse? Nonne ab Hippocrate, Herasistrato, Chryssippo,
Praxagora: Num Diole, Num Herophilo: Num Dieuce, Dionysio Metrodoroque herbarijs:
quos tu nunquam uidisti, nec nos habemus: quique uel hoc ipso magnam habere Plinio gratiam
debeamus (ut uir rarissimus dicere Picus solet) quod illos nobis utcūque restituit: An nescis, o-
portere eum qui hoc argumentandi genere uti uelit, tria primum principia ponere? Legisse se
scilicet omnes medicorum libros. Tum uero intellexisse. Postremo memoria tenuisse. Num ti-
bi hæc adfuerunt omnia quæso, cum Plinium in Tripolio errare dixisti, quia tu nunquam ua-
aliquem medicum legisti: At nos qui nec medicinæ artis scientiam fatemur, nec græcorum ingenia &
nitatibus addicti, tam multa contemnimus: sed nostrorum quoque, & neotericorum ingenia &
admiramur & colimus: nefasque esse & studioso homine indignum putamus, si oblatum quæ-
lemcūque librum uel semel non percurramus. Tripolium ipsum scimus (quando & uirentem
Venetijs, & pictā uidimus, & herbariorum narratione didicimus) communi usu Trifolij ma-
rinum dici: & Turbitellā, Soldanamque uocari, & ab remedij ipsius de quo agimus facultate Fi-
catellam. Epar enim quodcūque ex eo ficatum uulgo dici cœptum est: ex quo saginatorum fici-
suum iocinera gula proceres laudauerunt. Vnde & Ficatellam Tripolium quoque nuncupant,
quod epaticis (ut Plinius inquit) id est, ficato laborantibus asferre præsidium potest. Plurima
enim in Hetruriæ maritimis nascitur: & eo præsertim littoreo tractu, quia uadis Volaterranis
ad ostia Tyberina protenditur. Huic & Iacobus Cornetanus medicus singulare uolumen dica-
uit: egregiasque eius laudes epaticis cecinit. Quin & præclarus Auicennæ enarrator Gentilis, Con-
sistorum libro qua parte Hydropis remedia colligit, mirabiles (ut ipse inquit) esse huius herbe
effectus tradit. Et (ut ipsius quoque asferam uerba) a tota inquit specie confortat epar, & ab eo e-
ducit aquam, quæ duo quasi basis in cura sunt hydropis. Nam tibi uidetur grauiorem aliquē
medicum de Tripoliū uiribus Plinio adstipulantem (quod tu negaueras) inuenisse: Adde &
aliud plane frigidius, Galenum autorem esse inquis, quod omnium uiscerum auxiliari Folium di-
cit, Plinius omnia ferme uiscera singulatim enumerat, quibus Polium auxiliatur: in quo igitur ar-
guis: Ille genus Plinius generis species distinxit. Miraris præterea Plinium in Tripolio opinio-
nem sequutum fuisse. Vnde obsecro noua hæc argumentorū ratio: Cum Polij Tripolijque dif-
ferentias, nomen, figura, solo, potestate diuersis locis assignauerit Plinius, quia quosdam duas
herbam unam putasse dicit (ut omnia quæ de illis scripta sunt referat) tu idem credidisse Plinium
arguis, qui iam diuersas esse firmauerat. Quæ ista obsecro concludendi necessitas: Dixerunt qui
dam. Ergo Plinius, qui contrarium scripsit, credidit: Videre iam possumus, qua contradicenti-
libidine Leonicensis feratur. Non argumentum, non rationem affert, non autorum numerum,
non experientiam aliquam, quibus errasse Plinium necesse sit credere. Errasse (ut summam di-
cam) toto hoc suo libello Plinium clamitat: nullo alio fere argumento, quam quod a suo Dio-
scoride (ut ipse putat) dissentit. Ego contra, ideo Dioscoridi fidem adhibendam non esse con-
tendo, quando a Plinio doctissimo homine, & romano & posteriore, & multis ac magnis auto-
ritatibus fulto, solum Dioscoriden dissentire contingat: Plinij quoque fidei atque autoritati, aliud
nihil quam rationem, experimentumue contrarium esse posse.

DE PAPAVERE HERACLIO.

Si eam diligentiam Nicolaus noster, operamque in uestigandis herbarum notionibus differen-
tijsque impendisset, quam in cumulandis Plinij (ut ipse putat) erroribus adhibuit, uilius profe-
cto aliquid uitæ excogitasset, nec se magnorum hominum calumnijs inquinasset. Nam dum ali-
orum errata persequitur, in magnos ipse plurimosque errores incidit. Quod uel ex hoc Papau-
re de quo nunc agimus, perspicuum fieri potest. Radiculam græci Struthion, hoc est, Passeriu-
lum uocant: quod cum herba, tum flos ipse, rametis inodorus sit, egregie tamen pulcher est pas-
serculorum specie uisendus. Heraclium Papaueris genus, Struthio simile esse, non tam Dioco-
rides quam. 9. plantarum Theophrastus scribit Plinius, qui (ut est uidere) si utrunque scripserim
conferas, ut in plærisque omnibus, sic in Papaueris generibus describendis Theophrastum sequi-
tus, plura quoque & notiora herbarum signa commemorat, quoniam herbe huius quoque figu-
ram non ignoraret: Heraclium Papauer inquit, si procul intuearis, speciem passerum solijs re-
præsentat. Ast hic noster communis salutis (ut ipse de se inquit) procurato, hoc ad Plinij erro-

rem retulit: Probabilis iniquis existimari debere, herbam herbæ, quæ auibus foliū habere per simile. Sed uideamus hominis literarū certe aliquem, rerū uero nullum usum habētis errorem. Conueniunt quidem Struthion, & Heraclium Papauer: non figura modo in his quæ diximus, sed & uiribus quadam inter se proportione notādis. Nam ut Struthion lanis, sic Heraclium lanis splendorem affert. Si probabile est, herbam herbæ (quod negat nemo) cur non & probabiliter a Plinio dicitur (ut expressius herbæ signa demonstrat, & nominis ac similitudinis quasi quandam rationem reddat) Heraclij folia procul intuētibus, speciem passerum representare? Non animaduertit in calumniā præcepit Nicolaus, cui semper noua sunt omnia, morem hunc Plinij, tum herbariorum omnium esse, qui herbas ipsas compertas habuerunt, atque ideo alij cognoscendas tradiderunt, non herbas modo similes, sed & animalia, ac furdas interdum, & diuersissimas prorsus res ad exemplum citasse: quo facilius, promptiorque uestigantis herbas diligenter scriberet. Sic & in syluestris quoque Papaueris genere Cornicularium unum dici Theophrastus scribit, quod fructus inflexi ut cornicula figurantur. Sic cum Psyllium describunt, flores caninis capitibus similes pingunt: cum Echion, uipereis: cum Antirrhini fructū, uitulinis naribus: cum Myosotin, murinis auribus: cum Alektorolophon, gallinaceis cristis: cum Chenopū, antheris: cum Scopiuron, a Nepa: cum Polypodium, a radice polyporum cirris simillima nominant. Quin & insectorū quoque similitudinem retulerunt. Cum Aspleni folijs, Scolopendrarum figuram assignent: cum syluestris Sesami seminibus, Ricini foetidissimi animalis exemplum. Quid cum Cynosbati folia, uestigio hominis similia esse dicunt? Cum Omphalocarpi, hoc est, Aparines semina, umbilico: Cum Pelecynum lentis morbū, bipenni, aut securi: Cum Centunculum, capitij penularum: Cum Lonchitidis capitula, personæ comicæ linguam exereant: Quid (quod magis etiam mirere, & cum præfatione pudoris etiam dicendum est) nonne Orchis herba, uirilium testij faciem radice præbet, Cynosorchis uero caninorum? Nun herba est uulgo nota ad primū ueris initium, in aruis ac segetibus nascens, acedarijs expetita, Fabarolam uulgo nuncupat, medici Sacerdotis testiculum, cuius radicem pendente cum testibus colem dixerit: Nun Theophrastus plantarum octauo semina quædam ad mentule speciem effigata, Plinius uero Cynomorion herbam canini genitalis formā præ se ferre dixerunt: Et mirabile illud appositissime dixisse. Multum semper artibus licuit, in inueniendis, explicandis, prodendis: rerum uiribus ac differentijs. Quid noster hic mustitat Nicolaus? qui quoniam nec Struthion, nec Heraclium nouit, nec similitudines rerum, causasque considerat, ideo errasse Plinium prædicat, quod passerulis folia Heraclij similia dixerit: nec rationem ullam, experimentumue affert, quo conuinci Plinius erroris possit.

DE EMPETRO.

Empetrum a nostris Calcifragum uocari refert Plinius, calculosque frangere: ac non ideo calculos non frangit, quia nullus ex his, quos Nicolaus legit, hoc scripserit. Hanc ei herbæ uim esse Plinius dicit magnus autor, atque abunde laudatus: cuius ueram esse sententiā, & experimento compertum est, & hominum opinione receptum. Est enim Empetrum (quod noster Leoniceus ignorauit) ea herba, quæ acedarijs grauissima nunc habetur: & quam Venetia omnis, una addita, immutata uel litera, Sampetram herbam uocitat. Basichiam multi dicunt: alij Baticulam, Picentes ab herbæ ipsius facilitate Rumpisaxum uocant, folijs ad Rutam ferme accedentibus, uerum crassioribus, acutioribusque: flore, semineque, quæ cum Anisi, tum Fœniculi speciem in muscarijs representent: odore iucundo: sapore inter acidum salsumque cibi appetentiam prouocante. Nasciturque (ut Plinius quoque docuit) in montibus maritimis fere, in promontorio: & in Istrorum cauitibus, Liburnorumque scopulis, unde plurima in Venetos defertur: & satiuā quoque in Cœnobiorum hortis non facili cultura seruatur. Certis quoque rationibus adducimur, ut eam putemus esse, quam marinam Batin alio in loco Plinius appellauit, aliud Empetri genus quod Saxifragum nostri uocant. Nec Plinium latuit: quippe qui illud libro uigesimo secundo inter Adianti genera posuit, ramulis nigro colore uirentibus, folijs Filicis, mire calculos pellens, frangensque: unde et nomen: non quod umbrosis petris (ut Greci forte putauerunt) parietumque asperginibus nasci illam uideamus. Non ergo nomen similitudine decæptus est Plinius, qui utrumque Empetri genus, diuerso nomine Calcifragum, & Saxifragum prodidit, sed Nicolaus noster, qui nec Plinij uerba pensauit, nec herbas ipsas (ut accusatorem decebat) agnouit.

DE BETONICA.

Pari quoque impudentia fertur, cum errasse Plinium uerissimile sibi esse dicit in describenda.

A
Herbas etiam
ab animalium
similitudine
depictas.

B

Empetrum.
Sampetra.
Basichia.
Baticula.
Rumpisaxū.

C Betonica, quod folio non quercus (ut Dioscorides) sed Lapathi simile Betonica pinxit: quodque ea pictura Britannicæ herbæ ex Dioscoridis sententia, magis conuenire uideretur. Sed mirum prorsus, ut indiligens accusator apparuit, homo alioquin haud indoctus, qui Plinij uerba, nec penset, nec referat. Betonica, inquit Plinius, Serratula a nostris uocatur, a radice spargens folia fere Lapathi serrata. Quis Lapathum ipsum, Betonicamque agnoscens (nemo enim unus est, qui ambas non norit) non graphice descriptam a Plinio Betonicam dicat, cum Serratulam uocari, & folia fere Lapathi, & serrata habere illam uideat, meliusque aliquanto quam quercus similitudine a Dioscoride designatam? Cum folio quercus, non ipsa Betonica (a quercu prorsus dissimilis) sed Trixago magis, & Hierobotane describatur. Non ergo Lapathi folia simpliciter dixit Plinius, sed serrata adiecit, quod subiecit, aut dissimulauit Nicolaus. Cum in Britannicæ descriptione notissimæ herbæ folia nigra, oblongaque, eodem libro dixisse satis esse putauerit: nec serrata adiecit: quoniam incisuris illis, quibus Betonica distincta non sint. Quid autem aut frigidius, aut incivilius diei potest, quam ideo errasse Plinium dicere, quia Dioscoridis uerba, similitudinesque in pingendis herbis non usurpauerit, sed signa alia, & quæ apertè uidebantur, adhibuit?

D E P A R T H E N I O.

Parthenij species. In explicandis Plinij de Parthenio (ut ipse putat) erroribus, in magnos Leoniceus errores incidit, ut ex herbarum ipsarum descriptionibus, differentiisque cognoscere licet: quas intellexisse, distinxisseque Plinium, Leoniceum uero confudisse, per illarum ignorantiam intelligemus. De his igitur sic agemus. Tres herbas Parthenij nomine nuncupatas. 21. & 22. uolumine scribit Plinius (nam de quarta quæ Mercurialis est, sermo nunc nobis non est) hisque omnibus suas quibus pollerent uires adscripsit. Ex eorum (ut est uidere) sententia, quos tam multos enumerat, prima quæ Parthenium, Leucanthus, Thamnacusque a Græcis, a nostris, & Celso Pelecynum, Muraliumque uocetur, in hortorum sepibus nascens, flore albo, odore mali, sapore amaro. Alteram quæ Helxine, & Siderites, & Perdicium, ab aue cognominatur, folia habens mixtæ similitudinis Plantagini & Marrubio: cauliculos densos, leuiter rubentes, semina in capitibus lapaceis, adhaerentia uestibus, unde Helxinem dictam uolunt. Tertiam quæ uideam & Perdicium, & Astericum, a nostris uero herba Vreolaris dicitur, folio similis Ocytho, nigrior tamen, in tegulis, parietinisque nascens. Has Parthenij differentias si Leoniceus cognouisset, simulque & diligentius Celsum, & dilucide ista scribentem Plinium, & suum illum Dioscoridem inspexisset, non temere adeo obstrepuisset. Quod ut plene intelligere possint studiosi, ego eas quæ sint aperiam, disceptandoque proponam, his locum faciens, qui ueriora contulerint.

Pelecynum. Prima quidem & a floris candore Leucanthus, & a fructu, cespitisque densitate Thamnacus nomen accepit. Eadem a Celso (in his forte libris, quos de agricultura scripsisse illum constat) siue ab odoris suauitate, siue quod unguentis flos aptissime conueniret, Muralium dicta est, quasi Myrsinum, γ, pylon in, u, nostrum uerso, quod ueteres (ut in Murrha, Murena, & Mure) frequentissime usurparunt, & familiare esse latinis scribit Cicero. Pelecynum idem ex cognominasse uidetur, quod frutex ipse odoris suauitate, ad se pelliciat. Siue, quod, ut Pelecynum quoque herba, quæ in segetibus nascitur, adminiculo indigens hortorum, sepibus subrepat: quod nostro quoque auro fieri, hominum uidemus industria. Hanc nos uulgo Genfeminum uocamus, flore albo, odore mali, sapore amaro. Hæc est illa Parthenium, quam rectius fortasse Amaram dixerunt quidam, quæ sub ipsa quiescente Ascanium, floribus, & dulci aspirans complectitur umbra. Vnde laudatum illud in Co insula quondam confectum unguentum, quod Amaram, Sampsuchinumque dicebatur. Vnde forte in Genfemini uocabulum uulgus delictum, qui Parthenium Amaram dixerunt. Alioqui si ea Dioscoridi Parthenium est, quam Cautam uocant Tuscos tradit, quo pacto tam breuis herbæ umbra complexum puerum, nec odoris unguentum insignis uares? Cum Cautam ipsam nec umbræ ob breuitatem idoneam, nec odoris unguentum Dioscoride autore, & Chamæmitum, & Anthemida quosdam uocasse illam, quæ Cauta dicitur, fortasse quis putet: cum inter Chamæmili species, quas esse tres pro didit, colloctur.

Duas etenim, quæ nunc etiã Cautæ, uulgo Coræ dicunt herbas nouimus, unã quæ Sana cognominetur, & a quibusdam Millefolium, non recte dicatur, nos Leucanthemon Plinio dictam uolumine credimus, Abrotano odore similem, & flore albo, foliosam, suspiciosam uidentem. Alteram Chamæmito similiorem, quæ ab odoris foeditate putidæ cognomen ferat. Poruicunda Parthenium isdem quibus a Plinio pingitur signis, plurima inspicitur in aruis, stipulisque nascens, folijs fere Mercurialis: cuius semen asperum, nigrumque pellicies appetant. Eam uando semina in ambulantiu uestibus hæreant, ut Græcorum quidam Helxinem dictam uo-

herunt, Romani herbam Lapariam. Sic uulgus quoq; per hæc tempora Grapellam nuncupat, quasi a rapiendo Rapellam dicas. Tertia uero est ea, quam ex eo quod folia caudiculis stellæ instar circumherentia habeat, Astericum dicitur: & quod ipsa rapaci quadam lanugine hæere consue- stibus possit, a Dioscoride dicta Helxine uidetur. Quod uero tergendis urceolis, uitreisq; uasis experimento sit efficax, a Plinio Vrceolaris, a nobis uulgo quoq; Vitriolum dicitur. Quod uero muris, parietibusq; nascatur, a Celso Muralis. 2. de medicina libro, a nostri temporis Medicis recte Parietaria dicitur. Mineruæ sacra, atq; ideo Parthenium dicta, quod eam dea somno monstrauerit.

Vides, ut in nullo deceptus Plinius, si qui illum legant, intelligant, ab errore uindicetur: Vides iam Conuoluoli huius nostri manifestam calumniam: ut sese suo cum Dioscoride, uelut in Pampino contorqueat: Qui suam Parthenium & Chamæmelum uocet, et Solsequium & Milesolum uocari a Romanis assermet: quibus quidem appellationibus absurdus nihil dici poterat, apud eos etiam qui uel mediocriter herbariam attigerunt: qui & propria illa esse diuersissimarum prorsus a Parthenio herbarum nomina non ignorant. Et Leonicenus in primo quidem Parthenij genere, pro Pelecino, quod ueteres & impressi habent codices, Perdicium scribit. In tertio pro Murali, Muralium ponit. Et quod de Murali in. 2. de medicina libro Celsus scribit, hic de Muralio in. 3. scribere illum impudenter affirmat. Tum pro Leucanthe candidi floris herba, unde & nomen, Cotam nescio quam, Cautam, ut arbitror, Dioscoridis uertens, autumat: non albo flore, sed luteo, candidis foliisculis coronato: non odore mali, sed Abrotani, ut Plinius, uel insuaui ac tristi: si eam quæ Putida cognominatur intelligit: ut iam quod Plinio primus obiecerat, in Nicolaum ipsum, uehementiusq; aliquanto retorqueri possit: qui non hominum modo, & rerum similitudine, sed græcæ quoq; eruditionis opinione deceptus, plurima intemperanter effudit.

DE CYCLAMINO.

Cyclamini herbæ, quam nunc porcinum Panem uulgus, medicisq; uocant, tria genera Aristolochiæ uero quatuor aptissime scribit, pingitq; Plinius: at hic noster accusator, Cyclamini radicem dicit ideo existimasse Plinium, uideri Aristolochiæ Rotundæ radicem esse, quoniam radicem Aristolochiæ uim necandi pisces adscripsit. Huius rei argumentum hoc affert, quod ipse (scilicet) a uiris grauissimis accæpi, idem nostro æuo fieri, non Aristolochiæ radice, sed Cyclamini. Nonne præclaro usus uidetur aduersus Plinium Leonicenus, uel testimonio, uel syllogismo: Quia audiui inquit Nicolaus Leonicenus, Cyclamini radice pisces necari, fallitur Plinius etiam cum uidisse se dicat, qui Aristolochiæ radice pisces necari tradidit. Quæ inexcusabilem calumniam: quia Cyclamini radix hoc facit, Aristolochiæ non facit. Quia de Cyclamini radice ab ignotis Nicolaus accæpit, Plinius proprio testimonio de Aristolochia mentitur. En præclarum Dialectici argumenta: quoniam Tubere terræ (id est, primæ Cyclamini radice) fit ut pisces necentur. Malo terræ, hoc est, Aristolochiæ rotundæ radice fieri non potest. Fallitur Plinius, qui id uidisse se scribit: non fallitur Nicolaus, qui audisse se dicit: At Plinius inquit, radicem Cyclamini id etiam efficere scribit. Verum id quidem Leonicene: sed tertiæ Cyclamini, cognomine Chamæcissi, cuius non rotunda, sed sparsa sit radix: ut tandem agnoscas sine mente te debere, quod de Rapo terræ audisse te persuadere conaris. An cæcū, uel mendacē fuisse Pliniū putas Nicolaæ, cum Campanos piscatores Malo terræ calcem miscere, piscesq; necare uidisse se scribit: num impossibile quiddam, aut supra fidem dixisse tibi uisus est Plinius: Sed & Tithymalum cognomine Corymbiten lib. 6. & 10. & Lactucam caprinam libro. 10. eosdem præstare in necandis piscibus effectus, idem ipse Plinius tradit. Verbasco herba tam fluuiiales, quam lacustres pisces interim. Et marinos etiam a Phœnicibus hoc modo cap. 7. historiæ animalium Aristoteles scribit. Nos quoq; experimento, uisucq; didicimus, & Cucumerem Asininum, & uiridia nucum putamina contusa idem efficere posse. Quoniam ergo & Cyclamino, & Corymbite, & Lactuca caprina, & Verbasco, & Cucumere asinino, & Iuglandium corticibus pisces necantur, errat Plinius, qui Aristolochiæ radice necari dixit. Num tibi carneadea ista uidentur, Aristotelicæ uel demonstrationes, quibus inexpugnabile uerum necessario sequatur: Tum concludens pergit, atq; in hunc modum dicit. Aut igitur fatendum est, duas esse radices, quæ eosdem præstent effectus, aut illud dicendum erit, Cyclaminum rotundæ radice, quartum esse Aristolochiæ genus. Unde ista obscuro fatendi, dicendiq; necessitas Nicolaæ: Primum quidem non duas modo herbas, quæ pisces necent, sed sex adduximus: multasq; alias idē efficere posse, nō dubitamus. Num grande, aut mirandum quiddam putes, si duæ pluresue herbæ idem possint: Deinde quia Cyclaminus pisces necat, Aristolochiæ genus erit quartum: At quintum dixisses, Aristolochiæ enim genera quatuor Plinius enumerat: Pari ergo ratione Corymbites, Tithymalus, & Lactuca caprina, & Verbascum, & Cucumer asininus, & Iuglandium cortices, quia pisces necant, inter-

A

B

Tuber terræ.
Malum terræ.

Pisces necante herbæ sex.

C Aristolochiæ genera reponentur : quasi unum effectum , non nisi unius herbæ genus præstare possit. Quod nec aniculæ quidem dicerent , aut empiricorum quisquam . At de Aristolochia quod pisces necet , a nullo inquis autore scriptum reperitur . Legisti ne omnes auctores Leonice : Nonne ego te in Tripolio monui , oportere cum , qui ita arguit , legisse , intellexisse , & memoria tenuisse omnes , qui unquam scripsere auctores , quo argumenti huius formula & ratio consistere possit ? Sed nonne omnibus autoribus rei ipsius euidencia potior ? Hanc radicem etiamnum Campani Melum terragnum , hoc est , Malum terre uulgo dicunt , et in piscatu passim adhibent . Quod uir illustis , acerrimique iudicij Sigismundus Estensis frater tuus dux inclyte (cū hæc proderemus) nobis retulit . At quæ nam ista peruicacia ? quæ frontis duricies ? quæ impudentia est a nullo autore scriptum inquis , cum Plinius scribat . Et quia nullum id scribentem reperisti , quoniam paucos legisti , ideo Plinio , qui se uidisse affirmat , credendum non est : qui tibi te audiuisse dicenti credi putas . Cui ego in his quidem , quamuis iurato , metuam concedere testis : O infelicem Plinium , O cassa literarum studia , O uanos integerrimi uiri labores , lucubrationesque miseras . En post annos mille & quadringentos , sophistes unus , in hoc tandem uæsanæ genus prorupit , ut non errasse modo , rerum , uel nominum similitudine deceptus (quod & hominis erat) sed & scriptum quoque Pliniū insinuet , quia id uidisse se affirmat , quod Nicolaus Leoniceus a nullo scriptum reperit . Non ergo de Pliniū doctrina , sed fide nunc agitur . Præclare me hercle cum studijs actum , piget , pudetque aduersus hunc hominem uerbis agere , qui iam non uerbis (ut Aristoteles inquit) sed pœna indiget . Iam uel hoc solo hominem intelligere possumus , qui etiam græcissimum addidit (ut obiter & sua quoque pensamus) Cyclamini radicem , Rapum terræ uocantis , quasi & ridis magis sententiæ , quam Pliniū autoritate latini hominis , & tuber terræ uocari debeat . Hortense rapum , non terræ olus sit , sed aquæ , sola uero Cyclaminus rapum uocari postulat . Tum non Cyclaminum (ut Celsus , Pliniusque latini homines , & a Græcis ducta ratio postulat) sed Cyclamen , præclarus literator enunciat . Sed minutias istas persequi , opere precij fortasse non est , nunc ad reliqua pergemus , deque Intybo & Heliotropio differamus .

¶ De HELIOTROPIO .

In Heliotropij descriptione non errasse Pliniū , intelligat quicumque perpensio iudicio æquum rerum existimator aduertat animo , Plinium ipsum Intybacei generis , Heliotropijque nostrissimarum herbarum species , figuramque primum descripsisse , tum etiam uim facultatemque illarum adieçisse . Neque uerisimile esse , eruditissimum hominem in his quæ graphice adeo adnotasset , uno uerbo lapsum , clarissimarum herbarum noticiam confudisse . Quapropter codicis (ut opinor) uitio potius , quam tanti uiri autoritati unius uerbi adscribemus erratum . Diligentius igitur orationem decrepantem , differentiasque notemus .

Intybus duplex.

Seridis species.

Endiuia.

Ambubeia.

Intybus nec ex lactucineo genere , nam ex alio dici potest . Nam omnia huius genera ita Lactucæ cognata esse uidentur , ut unum ex alio nasci uideatur , posteriore semper per ratam aliquam rationem decrepantem , Lactucamque in aliquo referente . Et Intybus olus quidem est partim hortense , partim (ut Theophrastus inquit) aruense . Hortense dico , quod satiuū est , Erraticum spontaneum , syluestreque dicitur . Satiuum Intybi genus Seris dicitur , syluestre uero , Erraticum . Seridis autem , id est , satiui Intybi duæ sunt species , quarum una ut ipsum genus satiuū dicitur , syluestris uero altera , tamen utraq; hortensis sit . Satiua Seris , id est , satiuus hortensis Intybus . Lactucæ simillima est , candidior , latiore folio quam syluestris , caule crassiori , cui florum cauliculi per internodia ferme hæreant (ut in Pulegio solet) ab his internodijs ramusculi prodeunt . In quibus etiam flores cerulei nascuntur , qui & celerrime marcescunt . Hæc cibus grata est , sapore fere Lactuceo , atque inter hyberna olera deputatur . Syluestris uero Seris , id est , syluestris hortensis Intybus medicatior , æstiuumque olus est , angustiori , longiorique constat folio quam Lactuca uel satiuua Seris , colore nigrior . Huic etiam caulis unus , & qui in sublimi feratur , ramusculi prodeunt : folia acutiora quam quæ a radice proficiunt . Flos uero ceruleus , unde amarissimus Intyba fibris Virgilius quoque prodiderit . Hæc est laudata illa herba , cuius in medicina nostro æuo frequens est usus , quamque uulgo nunc , medicique omnes Endiuiam uocant , quæ paululum despectens Intybiā dixeris . Erratici quoque , hoc est , aruensis syluestrisque Intybi duæ sunt species . Vna quam Ambubeiam Celsus , & quidam dixerunt . Vel eo dictam , quod ad solem ambire uideatur , quasi Ambubeliā dixeris (tamen si prauè in Pliniani codicibus Ambubegia legatur (Aegyptij) Cichorium , & torpentis grata palato , Cichorea a Columella dicta , Syluestri Seridi simillior , amaraque est . Et ipsa notior quam ut describi oporteat . Hanc quoniam magis in medicina usus sit ex græcis alij ab eximia utilitate Chreston , quidam Pancretion , quasi omnipotentem cognominarunt . Vulgus quoque pro locorum uarietate Cichoreā , Radiculā ,

Porcinum grumnum, Sponsam solis uocitant. Et quoniam ipsa ceruleum florem noctu claudat, solemque sequatur, a plerisque & medicis etiam Heliotropium non modo dicta, sed credita. Altera erratici aruenfis syluestrisque Intybi species Seridi similior, crispæ uel Lactucæ (unde & Pteris) amara quidem, nisi senescens, non est, caudice, folijsque interdum rubentibus, crispis: flore in pappum desinente: cuius folia, radicesque coctæ, crudæque eduntur, cœnis gratæ. unde & nomen Dipnoides. Patauini Lacticinum, Crispinū Picentes, nos Cicobitam dicimus.

Quatuor hæc Intybi genera Dioscoride, Plinio, Syluatico, atque herbarijs tradita, quantum potuimus expressimus. Illud addendum uideretur, ne quid forte ex nominis uarietate dubitationis subrepat, Intybum apud multos Intubum scribit: eandem tamen herbam significari. Sed græcum illud, γ, ψylon, nos in. u. nostrum uertere interdum consueuimus: ut cum de Parthenio ageremus, a nobis dictū est. Vtrumque igitur tam Intubus, quā Intybus rectissime dicitur.

Ast quæ græco nomine Heliotropium, latino Solaris, Verrucariæque a quibusdam dicta est, uulgo Girafolis, ab radice statim ramosa assurgit, atque ab radice florere incipit. Huius quoque duo sunt genera, Heliotrophium, Tricoccumque. Heliotrophio latiora quā Ocimo folia, ad Maluam fere uergentia. Flos maluaceus, pēdulus. Cognatione etenim quadam ista similia sunt, similitudinem mouentur, Heliotropium, & Malua (quod Theophrastus ait) atque elegantissimum horrensum uates, Et Malache prono sequitur quæ uertice solem. Plinius quoque cum tres colores purpureum referentes scribat, Vnus inquit in Heliotropio est, & in aliquo ex his plerumque saturior. Alius in Malua, ad purpureum inclinans. Alius in Viola conchylorum uegetissima. Tri cocco uero folia Ocimi, flos candidus subrubens, incuruus, Scorpiurusque ideo dictus: quod semen, florem uel ferat scorpionis caudæ per simile. Ambobus æterna folia. perpetuo enim Solaris uiret, ut Theophrastus inquit. Alioquin haud satis rusticis natura consulisset, si non toto anno illum solis rotatum, horarumque circuitum nubilo etiam die spectare possent. In quo ergo obscuro Intybaseum genus Heliotropiumque conueniunt, ut falli potuerit Plinius, qui ista descripsit, uiresque suas singulis assignauit: Intybis folia decidua, Heliotropio æterna: Flos illis ceruleus, huic rubens: Folia illis ad Lactucam pro portione respondentia, huic Ocimo similia: Facultates uiresque diuersæ, has quoque Plinius ut notissimas scripsit. In quo ergo errauit: in eo, Nicolaus inquit, quod Plinius. 20. uolumine ita scriptum inuenitur. Heliotropium noctu contra non ceruleum, sed purpureum, uel puniceum, uel subrubentem scriptum esset: tum quadra- rent omnia, tum nihil haberet Nicolaus quod obijceret. At quæ nam ista inhumanitas, quæ imprudentia est, Plinium nostrum incitiæ potius accusare, quam librariorum erroris damnare: Si ea que maiora potioraque uidentur, hoc est, figuras, colores, potestatesque diuersas notissimarum herbarum tradidit Plinius, cur uno uerbo eum lapsum Leonice putas, qui tot uerba congestit, ut duas, & eas diuersas herbas esse monstraret: Non sunt ista Nicolae, non sunt hominis ista, non philosophi, quo plures grauissimi uiri errores (ut ipse inquis) cumularentur: ea quoque dispunxisse, in quibus errasse Plinium dicere, tam sit nefas, quam absurdum, familiarissimas etiam rusticis herbas illum ignorasse.

Vide obscuro Nicolae, qui te philosophum nuncupas, quantum inter sophistam, & graue bonumque uirum interfit. Atque ipsum audi Augustinum, Augustinum inquam non grammaticæ subtilitatis, nec græcæ uaniloquentiæ, sed ueræ philosophiæ professorem, de se ita loquentem. Ego inquit his scriptorum libris qui iam canonici appellantur, hunc timorem didici honoremque referre, ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere: Aut si aliquid in eis offendero, non esse assequutum interpretem quod dictum est: uel me minime intellexisse non ambigam. Hæc bonitas, hæc ueritas, hæc philosophi hominis moderatio. Hos animos, hanc mentem induere studiosos oportet, cum magnorum uirorum libros beneque de litteris meritorum legunt. Tollendum ergo abradendumque ceruleum illud quod subditicium esse nemo non intelligit) & puniceum, uel purpureum, uel subrubens inserendum est: qualem paulo infra Plinius floresque supra designauerat. Et quoniam his quas supra diximus rationibus monstratum satis est, errare Plinium in re quam ipse manifestam fecisset non potuisse, mendosi codicis uitium unius uerbi abolitione castigandum est. Quod si ideo errasse Plinium Leonice putas, quod Am- Sesamum utrumque Heliotrophium e re ipsa dictum, & Malua, & Lupinum, & Lotus ægyptia faciunt, herbarumque plurimæ. Nec quod Heliotropium in cibis placere dixerit, ideo errasse Plinium putandū est. Neque enim uideo, cur tantus ille syderis amor impedimento sit, ut Heliotropium decoqui, mandique non possit. Sileant ergo boni huius uiri præclara commenta. Et quoniam ipse neque Heliotropium herbam cognoscit, atque ideo neque decoctā gustauit unquam, patiaturs obscuro & Plinium scribere, & nos credere, quod Heliotropium quoque, ut Intybus in

A

Intybus.
Intubus.
Heliotropiū.Heliofro-
phium.

Tricoccum.

B

Augustini
modestia.

C. cibis placere possit: si ipse nec rationem ullam, nec experimentum quod obster afferre potest.

DE PENTAPHYLLO.

Pes Corui-
nus, Leonice
no est Penta-
phyllon.

Quinq; foliū.

D

• Egrege defensum a nobis in Heliotropio Plinium, negabit nemo, quod unius omnia inter-
turbantis uerbi uitium, non Plinio, sed codici, ut per erat, tribuimus. Nam & eodem argumen-
to in Quinq; folio, ut ipse inquit, excusare Pliniū, paratus fuerat, Nicolaus, nisi delicatus ni-
miū exactor, quod omnia ad numerū opinionī, quam de Pentaphyllo conceperat, non respon-
derent, satisfactum sibi non putauit. Sed tam in Plinio excusando nunc primus ipse, q̄ in accu-
sando (ut semper) errare uisus est. Quod in hoc de quo agimus Quinq; folio perspicuum faci-
am. In hoc maxime errasse Pliniū Leonicensis credidit, quod Quinq; foliū herbam, etiam tri-
ga ferre dixerit, nam quæ fraga fert herba, inquit, non quinīs, sed trinis constat folijs. Verum tri-
plici in errore uersari Leonicenum, ante omnia scire oportet. Primum quidem, quod Quinq;-
folium illam esse arbitratur, quæ & in hortis, & agrorum limitibus, tum semitis, usque passim
conspicitur, quæ quidem uulgo, & Quinq; foliū, & Pes Coruinus dicitur. Hanc enim Quin-
quefolium esse, de qua ueteres medici loquerentur, affirmat illud plerisque constat: cum de
nostra hac defensione, deque sua accusatione sermo forte incidisset. Auulsumq; terra ramulcu-
lum (nam & in horto res agebatur) ostendisse, dixisseq; illam Quinq; foliū esse, in qua Plinius
tam euidenter errauerit. Deinde, quod per imperitiā herbā fraga ferre posse nullā credidit, nisi
eam, quæ trina folia habet, q̄q; melius Trifoliū dici adseuerat, & quam docti, uulgusq; Fragar-
am herbam noscunt, pariter & appellant. Tertio, quod Foliū quid sit, quoue modo accipi oporteat,
in saluberrimæ herbæ descriptione parū intellexisse uisus est. Adde si placet & quartū (quan-
do & ipse minutissima quæq; in Plinio carpat) quod fructus, hos, siue Quinq; foliū, siue Trifo-
lij, non fraga (ut semper Vergilius, & in suo Palemone noster Maro (sed in scite fraga Leonice-
nus appellat. Nos cum Theophrasti, mox Dioscoridis, postremo Plinij, de Quinq; folio dicta
excusserimus, & uerum esse autorem Plinium, & calumniatorē esse Leonicenum ostendimus.

Quinq; folij, siue Quinq; pennæ radix (lib. 9. Theoph. inquit) cum effoditur, rubra esse
inascens uero nigrescit, atq; quadrat. Habet foliū Vitis, sed pusillū, & colore simile uirgineo
est, & auget, & desinit cum Vite: folia oīa quinque, unde & nomen. At quarto Dioscor. cū multa
Pentaphylli noīa enumeret, inter quæ & Pentadactylon, & Pseudoselinon, & Quinq; foliū sunt,
Ramos inquit fert tenues, unius palmi, in quibus fructus: folia habet Menthæ similia, quolibet
in furculo quinque, raro uero plura, in circulū sinuatim diuisa, Florem habet cum pallore subal-
bidum (ita enim ochroleucon interpretari posse uideo) radicem subruffam, oblongam, Helle-
boro nigro crassiorē, quæ plurimum in usu est.

Plinius uero quinto & uigesimo. Quinq; folium inquit, nulli ignotum. Cum etiam fraga
gignendo, commendetur. Græci uocant Pentapeton, siue Chamæselinon, siue Pentaphyllon.
Cum effodit, rubrā habet radicem. Hæc inascens nigrescit, & angulosa sit. Nomen a numero
foliorum habet. Et ipsa herba incipit & desinit cum Vite. De Pentaphyllo igitur, hoc est, Quin-
quefolio hæc habentur. Nullus etiam, quod sciam, his autoribus uetustior, illam pingit. Nam
Galenus eius tantum uires, non figuram aperit.

Primū illud ex his satis constat, uulgarem illam Leoniceni Quinq; folium, nō esse hanc de
qua agimus. Nam & illi nec flos albidus, nec in furculis fructus, nec radix rubra nec crassa, nec
inascens, aut quadratur, aut nigrescit, nec uitis egressum, digressumq; sequitur, sed perpetuo
uiret. Hæc si quis neget, herbæ ipsius conspectioe conuincitur. Sed & illud quoq; liquido con-
stare arbitror, cum Plinij autoritate, tum Dioscoridis pictura, Pentaphyllon hanc nostram, fru-
ctum quoq; ferre: cum etiam fraga gignendo, cōmendari illam scribat Plinius: tum ramos uni-
us palmi tenues, in quibus fructus sint, habere illam Dioscorides referat. Foliū uero non esse,
quale Leonicensis arbitratus est, ex omnium descriptionibus intueri licet. Nam Theophrastus
foliū habere illam Viti simile prodidit, & folia omnia quinque: Dioscorides uero folia illam si-
uatim falcatimue diuisa, quolibet in furculo quinque. Tum in nominibus Pendaçtylon illam
uocat, quo nomine & Cici quoq; siue syluestre Sesamum cognominatur, cuius folium palam
est Viti simillimum esse: tum Pseudoselinon, quod falsum Apium dici potest.

Plinius uero Chamæselinon, quasi humile Apium, eadem uterque ratione cognominant,
quod & Apium Viti simile quiddam habere uideatur, & folia ad hunc quoq; modum sinua-
ta, a quorū deinceps numero Quinq; foliū, & Quinq; pena dicta est. Quæ cū ita sint, ideo Quin-
quefoliū dicta est, q̄ huiusmodi integra folia, quinque ab radice emittit: nec foliisculis quinque (ut
quæ Pedē coruinū uocari supra diximus) aut uulgaris Leonic. Pentaphyllō distincta, sed porre-
ctoribus quinque (ut ita dixerim) angulis, ad Vitis, Apijq; similitudinē in sequentē ferme modū
effigata est. Hæc & Pentaphyllon illa est, quæ Diosc. autore fructus edit, quæ fraga ab Plin. ap-
pellant, cuius eximie a Diosc. uires Plinioq; tradunt, quæ in Theriacæ compositionibus addit,

que purgandis domibus adhibet, cuius radicē plurimū in usu esse, Dioscorides dixit. Quæ si Leoniceus noster, acrioribus oculis inspexisset, nec uilissimam herbam, cuius in medicina nullus usus esset, pro utilissima & celeberrima demonstrasset, nec intempere uideo in Plinium a latrasset. Herba uero illa, quæ distincta tria folia habet, quamq; in Italia montibus Plurimam & cœnobiorum hortis satiuam passim fraga ferre uideamus, suū nomen habet, Fragaria ab herbarijs, a Plinio Fraga dicitur. Nec uerisimile cuiquam fuerit, hoc loco Quinquefolium, tot appellationibus, tot etiam signis demonstrare uoluisse, si Fragariam intellexisset herbam quæ uulgaris est, et quæ ipse fraga in superioribus appellasset. Atq; ideo non simpliciter Quinquefolium fraga ferre dixit, sed copulæ etiam scilicet adiectiōe descripsit, cum comendari illam etiam fraga gignendo uoluerit: neq; enim etiam augmentem copulam addidisset, nisi & aliam esse herbam, quæ fraga ferret, agnouisset: ut quam ipse prioribus uoluminibus indicasset.

His illud adhiendum uidetur (ut minus mirum sit, Quinquefolium quoque fraga ferre posse) Fragariam illam nostræ huic Pentaphyllo, de qua agimus, proportiōe quadam similem adeo esse, ut eiusdem generis cum ipsa uideatur. Nam & ipsam hæc commentantes obseruauimus, radicē subruffam habere, & digito sæpe crassiore, & senescentem nigrescere: tum non nisi ramusculos quinque ab radice

emittere, raroq; plures, in quibus prima illa foliuscula diuidantur.

Duas ergo herbas esse dicimus, Vnam quæ fraga, aut certe fragis similes fructus edat, quæ Pentaphyllo, & Quinquefolium Dioscoridi, Plinioq; uocetur, quæque ad medicos usus extimia sit. Alteram quæ uulgaris est, & fraga ferat, nulloq; alio, quæ fructus ipsius nomine designatur: cuius decimoquinti primi & uigesimali uoluminis capite Plinius meminit. Quod si me interdicam quid uestigans inuenerim, atq; ut nihil unquam decernens, sic nihil retinens, quod stultiorum ingenia ad ueritatis inquisitionem mouere, excitareq; possit. Est Venetijs in eo uico, quem Specierium uocant, seplasiarij cuiusdam non ignobilis taberna, cui pro titulo insignitæ suis herbas, non effigiatas credas: in eo pictam uidimus ipsam prorsus quæ hic diximus signis herbam, folijs quinque, quæ & ipsa quoq; ut pinximus, porrectiores angulos, sinuatosq; haberent. Sed & fructus, quos Fraga dicas, tum ad ipsam herbam latinum nomē Sanicula, Germanicum Sanickel scriptum est: citanturq; inibi, de Sanicula hac scribentes, in Diadimidijs Galeanus, & Petrus Hispanus is, qui postea summum Pontificatum gessit, & Ioannes uigesimalis primus nuncupatus: qui eum de medicina librū scripsit, qui Pauperum thesaurus inscribitur: tum Ceruensis Episcopus quidam, & Laudenfis Maphæus, & Gilbertus Anglicus, Chirurgi. Ea Sanicula, Pentaphyllo ne sit, cur affirmem non habeo, cur negem non uideo. Hæc habui de Pentaphyllo, Fragis, Sanicula, quæ dicerem, per quæ fateri oportere censeam, non errasse Plinium, sed iucundissimæ herbæ nomen, potestatemq; docuisse.

Fragariæ herbæ duplices

B

Sanicula

De ADARCA.

Similis quoq; intelligentia transuersum hominē rapuit, dum errasse in Adarcæ descriptiōe Plinium calumniatus est. Neq; enim esse aliud Adarcam credidit, quam quod in suo Dioscoride legerat: quippe qui unius ad dictus iurare in uerba magistri, quicquid oculis primum offertur arripit.

Interrogo te Nicolae, quoniam Dioscoride autore Adarca, siue Salilaginis, siue spumæ cuiusdam species est, nonne & eodem Adarcæ nomine Harundinis genus esse potest: Non credo iniquies: quoniam triumuiui isti mei de una tantum Adarca loquuti sunt. At si Plinius & Harundinem, & spumam esse dixisset Adarcam, num putares hominē credendum et eruditissimū? Quid hæres: quid subsistis? Agnosce tandem quæso tuam istam in eoluendo PLINIO, librandisque scriptis indiligentiam: qui nec ADARCAE uocabulum latinum putes: cum Adarcem pronuncies. Audi Plinium plus aliquid de Adarca, quam Dioscorides, siquæ illi

Calamo-
chnus.
Adarca unde
dicta.
Adarca du-
plex.

C adfectæ differentem. Est & in Italia (16. uolumine inquit) nascens Adarca nomine palustris: ex cortice tantū sub ipsa coma utilissima dentibus. qm̄ uis eadē est quæ Sinapi. Tum 30. uolumine de eadē Harundine uerba faciens, Sinapis inquit naturā, eosdemq; effectus habere tradit Adarcā inter syluas tacta, cortice pleniore sub ipsa coma nascens. At. 16. primi & trigessimū uoluminis capite, Inter aquatilia inquit dici debet: & Calamochnus latine Adarca appellata: nascitur circa Harundines te. uis spuma aquæ dulcis & marinæ, ubi semē miscet: uim habet causticā: ideo a copis addit̄ contra perfrictionū uiria. Tollit & mulierū lentigines in facie. An Diosco. Adarcam ignorasse Plinius tibi uidetur: quam ideo latine Adarcam dictam non inerudite fortasse quis putet, quod ei harundinum generi facillime hæreat, quod Adarca appellatur: In ciuile quiddā agis Nicolæ (uel Iulio Celso autore) q nec tota quidē perfecta lege audeas iudicare. Qui decimum sextum Plinij librum legeras, primū & trigessimū quoq; et totum legere debuisti. geminum enim Adarcam esse uel sine Dioscoride didicisses: Vnam scilicet quæ Harundo sit, quæ ex pleniore cortice qui sub coma est Sinapis uim habeat, atq; utilissima dentibus sit. Alteram quæ Salsiflago, spumaq; sit: & (quod nec Dioscorides quidem docuit) Calamochnus græce dicatur. Adarcam quoq; latinum nomen esse: neq; ideo non latinum nomen esse, quod a græco homine Dioscoride scriptum sit: cum Italicas appellationes græcum hominem scribere, et necessarium quandoq; sit, & nouum non sit. De summi ergo uiri Plinij in Adarca iudicio non ante iudicium ferre debui isti, quam de teipso, deq; tua in legendo Plinio diligentia cogitare.

De Rubrica Lemniæ.

Galenus taxat.

D

De natiuis coloribus agens Plinius, Natiuam esse Sinopiden quæ Rubrica esset edocuit, optimamq; eam esse in Lemno insula. Tum tres Sinopidis species expressit: rubram, minus rubentem, mediam: ips & pictorium pariter & medicum addens usum. Tum palmam lemniam dat ei quæ signata uenundatur. Sphragisq; ex eo cognominatur, atq; in medicina præclara habetur. Hæc Plinius sua illa inimitabili breuitate percurrens, ac ueluti rerum dicendarum multitudinem pressus, reliquorum colorum genera rationesq; persequitur. Posterior Plinio Galenus medicus hoc agens (ut qui tantis occupatus non esset) longam exorsus fabulam, ut Lemnum insulam terræ Sphragidos gratia uenisse se diceret, Itinerarium conscribit, & Cœlesyriam, Palestinam, Cyprumq; quondam lustratas, tum Thraciam, Thessalonicamq; enarrat, & Myrinam Lemni ciuitatē ad occasum sitam, incassum uenisse se. Sed properante nauclero tum quidem Lemno soluisse, Italiamq; petisse, Roma uero redeuntem peragrasse Macedoniam se, Philippopoliq; commemorat, & Thasum insulam primum, mox Lemnum appulisse: inde in Ephesiam urbem ad Orientalem insulæ plagam positam uenisse, atq; inibi omnem terræ Lemniæ rationem didicisse. Hæc est Galeni tandem de Lemniæ terra elegans historia. Hic Nicolaus noster frigidissima quædam suo more comminiscitur: quasi ideo errauerit Plinius, quia Galenus, qui tum forte nec materno quidem utero prodierat, non imitatus est: neque aliud ex Nicolai tandem uerbis hoc in loco colligitur. Sed in quo errauit Plinius obsecro? An, quia non ut Galenus occupatum, nec potest: Ast hunc Romanæ grauitatis hominem esse diximus, milibus rerum occupatum, nec potuisse tum quidem cum Galeno nauigare. Immo uero quinto & uigesimo uolumine cum de terræ generibus scripturus esset, Singula inquit, a græcis plurimis uoluminibus tractata sunt. Nos in his breuitatem sequemur utilem, nihil necessarium, aut naturale omitentes. An ideo errauit, quia non terram lemniam, sed Sinopida, uel Rubricam appellauit: At ea terra rubra est, & illam Vitruuius. 7. Rubricam nominauit. Tum Sinopiden ipsam, coloremq; natiuos eius terræ, & e terra nasci, & terræ esse genera, Plinius multo ante prædixerat. An quia lauandæ uerbis pastillorumque conficiendorum rationem cum de ipsa ageret non (ut Galenus) edocuit: Sed. 30. uolumine breuius multo Galeno, aptiusq; descripsit. An quia Galeno terram lemniam appellare illam uisum est, non Rubricam, Plinius uero solo Rubricæ nomine, uel Sinopidis usus est: Sed sicut de Galeni longe posterioris appellationibus Plinius diuinare nō potuit, ita Galeni quoq; autoritate defenditur. Qui. 11. simplicium, de nominibus inquit, ut semper diximus, certare non oportet, sed de rerum ipsarum uiribus disciplinaq; tractare. Cæterū nun tres esse Sinopidis species dixit Plinius: Nun palmam Lemniæ dat quæ signata uenundatur: Nun eius medicinas aptissime docuit: atque hæc omnia multo ante Galenum? Nun sine Galeno intelligere mortales uel ex hoc ipso Plinio potuissent, esse medicatum in Lemno coloris uel terræ, uel luti genus aliquod, quo & pictores uti possent, & quod remedijs efficaciter adhiberetur. Quid Plinio uel admirabilius, uel salubrius, Galenus, Dioscoridesq; de terra Lemniæ retulerunt. Quin tandem error Plinij? Quænam ista insolens Nicolai accusatio, eruditorum omnium uocibus scriptisq; ferienda? Plura in hoc dicturus non sum. Plinium lege, enarrationemq; Galeni, & calumniantem in his Leoniceum inuenies, Dioscoridemq; mendacem: nec Galenus quoq; eius ante laudator, falsa dicenti pepercit.

Arsum enim se a peritis in Ephesia inquit, quod Caprinū sanguinem terræ Sphragidi misceri, ex Dioscor. lectione crediderit. Hæc est illa de qua ante loquuti sumus uanitas. Verte in Dioscoriden tum tela Nicolae: qui in librorum suorum initio testatus est, non se illa quæ in his scribitur ex aliorū uanis opinionibus didicisse, sed uisu, experimentoq; uel concordi scriptorū narratione comperta habuisse. Vbi ergo caprinum sanguinē, Lemniæ terræ misceri Dioscorides uidit: Irifere Lemnij Galenum, Dioscor. autoritate de caprino sanguine interrogantem. Quamq; ut hoc quoq; obiter notemus, non recte in Coriandro loquutum Dioscoriden, septimo simplicium Galenus arguit: ne semel tantum aberrasse Dioscoriden putes.

Non hæc a Plinio Nicolae legisti, qui parce, modesteq; de seipso prædicans: quæ uana, supra q; fidē sunt, obiter uel notat, uel reñcit, uel in his autorū fidē appellat: tū audita ab se, tum lecta, tum uisa diligenter ac summa cum fide distinguit. Quæ dubia scriptorum uarietas facit, ea legentium iudicio examinanda relinquit: ab se uero ignorata generose fatetur: ut plane intelligere possis, Plinium Romanum hominem grauissimum scriptorem, naturæ, & artis miracula referentem, solo Dioscoridis, & quandoque etiam errantis iudicio, multoq; minus tuo taxandum carpendumq; non esse.

De Cisso, Cistho, Lada.

Propter Cissum Cisthumq; orta est (ut ille inquit) tempestas ista: nec ulla fere est taberna, quæ Leoniceno isto, suo cum Dioscoride exultante, non Cissum, Cisthumq; personet: nullæ scholasticorum aures, quas sua cum Cistho Cissoq; non obtuderit, atq; ad fastidiū facietatemque perduxerit: cui non satis fuit a Politiano nostro tum egregie defensum in his Plinium, tum se amice prudenterq; commonitum, sed rursus (ut qui deterior si corrigis fiat) non modo prioribus calumnijs incubuit, sed in maiores quoque ineptias incidit, & crimina in Plinium molitus est: edito etiam ab se libello, in quo non falsa modo, sed inscitæ & temeritatis plena cuncta congescit. Cuiusuis hominis est errare (inquit Cicero) nullius nisi insipientis in errore perseverare. Leonicenus uero in errore illo suo, quem probe Politianus castigauerat, usq; adeo perstitit, ut illud dicere ausus sit: nesciuisse Plinium Cissum a Cistho distinguere: pluribusq; argumentis demonstraturum se pollicetur, quam in dictatis prius fecerit, tum libellum illum suum Plinij errorum titulo insigniuit. Nos igitur nihil Politiano aduersari, qui grauiter diserteq; (ut est herculeo robore) pro Cisso respondit & Cistho: leuiori (ut opinor) uia, & quæ patronum bonam causam uentem deceat, de his in hunc modum uerba faciemus.

Iam illud primum omnium satis constat, Cissi, Cisthiq; differentias non ignorasse Plinium, qui. 16. uolumine Cissi, id est, Hederæ uiginti genera luculentissime descripsit: quarto uero & uigesimo Cisthi duo tantum genera: & utroq; in loco, ita Cissum a Cistho discreuit, magnitudinem, folijs, flore, natura, ut nulla ipsas cognatione, præterquam nominis uicinitate teneri dixerit. Hæc quæ diximus, qui utrisq; in locis Plinium leget, facile intelliget in hoc non errasse. Quod uero in marem, foeminamq; Cissum distinxerit, quoniam communis ea sit, primaq; inter syluestrium plantarum differentias, mas scilicet, & foemina (ut Plinius, & de historia plantarum primo Theophrastus affirmat) iam & hic palam est, nec in hoc quidem errasse Plinium: utq; obiter non uidisse Nicolaum Theophrasti libros intelligas, qui, 6. uolumine Cissum quoq; in marem ac foeminam diuidit. Sed qua fronte Plinium negat, & Theophrastum? Floris quoq; differentias in Hederis, hoc est, Cisso Plinium posuisse, quis, nisi Leonicenus, uitio dabit? An quia flores Hederæ non habet? At Hederæ florere passim uidemus: & plantarum primo Theophrasti ipsa fidem sumere licet. Et eodem. 6. uolumine Theophrastus non alijs magis plantæ utriusq; Hederæ flores similes esse dixit, quam syluestri rosæ, quamuis minores: & mari quoq; Hederæ flores ad purpuram inclinatum. Sed & syluestri rosæ similem esse Hederæ florem non incongrue do dispar: tum maris flos ad purpuram accedens. Sed tales esse flores Cistho Nicolaus asseuerat: atq; ideo deceptum in Cistho & Cisso Plinium clamitat. Imo uero contra. Nam (ut Politianus quoq; bellissime notauit) Hederæ flos concolor, utriq; enim albens, sed mari in purpuram uergens: Cistho uero discolor: mari siquidem rosaceus. Quod si nec Politiano quidem credendum Leoniceno. putauit, at suū Diosc. diligentius inspicere debuit: qui mari quidē Cistho masculini florem (quo nullus rubentior) foeminae uero albidū pinxit. Sed tam sine oculis, tam sine mente in Plin. ferit, ut nec Plinij intellexisse, nec Diosc. aut Theophrasti, quidē legisse uideat. In tanta ergo uiginti generū Hederæ flore, quis, nisi errans, errare Plinij potuisse iudicabit: aut tanto autore Theophrasto desipuisse? Sed et in eo q; ideo errasse Plin. Leonic. affirmat, quod post Hederarū remedia. 4. & 10. 51. de Cistho loquens, dicat: Sub his nascit maxime Hy-

A

B
Cissi & Cisthe
differentiæ.

C pocifthis: uidetur inquit Nicolaus credidisse Plinium sub Hederis quoque Hypocifthisdem quam doque nasci, nihil non aliud inquit particula illa, maxime, significare uidetur. Vide obsecro quas mutias Leonicen. ut Plin. taxet, inquirat, quibus in reb. urgeat, qui se pro salute hominum differere testatus est Post Cissi remedia, graeci inquit Plinius, uicino uocabulo Cisthum appellant, fruticem maiorem Thymo: folijs Ocimi. Sub his Cisthi generibus nascitur maxime Hypocifthis. Hic Nicolaus inquit, quia, maxime, dixit Plinius, sub Cissi quoque generibus, de quibus paulo supra dixerat, innuit Hypocifthisdem nasci. Innuit (inquit) Plinius. Et quia innuit, errat. Hoc est uerum accusationis caput. Audiant obsecro studiosi omnes. Audiant uere calumniarum quidam in scitiam, audiant iniquitatem. Nusquam Plinius nec medicorum, aut herbariorum quidquam sub Hederis nasci Hypocifthisdem dixit: ergo innuentem hoc, non dicentem Plinium damnabimus: Aut facta (Claudius Venoces iuriconsultus inquit) aut dicta, aut scripta, aut consilia legibus puniuntur. In Plinio nil horum, sed cogitationem, & nutum, immo nec ista quidam, sed quem Nicolaus opinatus est in Plinio conceptum ipsum animaduersione dignum iudicabimus: Unde ista philosophi: qua ex schola promuntur. Non inquit Plinius, sub Cistho maxime nascitur Hypocifthis: sed sic: Sub Cistho nascitur maxime Hypocifthis. Ita sincerus habet codex, non quem Leonicenus praeue legit. Atque ideo ita intelligendus est locus ille, quem maxime Hypocifthis dicitur, ea sub Cisthi generibus nascitur. Hoc transposita illa particula, maxime, scilicet infert. Neque maxime praecedentia semper implicat, includitur (quod cum vulgo Leonicenus opinatur) sed id interdum designat, quod solum, tantum, dumtaxatque significat. Quasi maxime id sit, idque fieri dicatur quod soli illi de quo dicitur competit. Sicut & maximum dicimus, quod uni soli tribuimus. Atque hoc praesertim uerum est, si absurdum quidpiam, aut ambiguum, falsum uel sequi necessarium esset: si per maxime particulam, quae iam dicta essent, includerentur. Sic eruditiores grammatici, iuriconsultique de maxime, aduerbio disputare solent. Hoc est quod Plinius latine expressit: Sub his Cisthi generibus nascitur maxime Hypocifthis. Ne quis forte uel sub Cisso, hoc est, Hedera: uel sub Ladanifera Cistho nasci illam crederet, quam aliud esse Cisthi genus non ignorabat. Sed & alioquin absurdissimum prorsus sequeretur, si Hypocifthis nomen, quod quasi subcisthium sonat (ut. 6. & 20. scribit Plinius) plantae, quam huic Cistho conueniret: & quod nullus unquam scripsit, id Plinius tacite intelligi uoluisset.

Maximae, particulae significatum.

D In eo quoque praeue legit Leonicenus Plinium, dum inter Hederas mentionem de Cistho factam credidit: ex eo quod libro. 4. & 20. ita scriptum uideatur. Sub his Cisthi generibus nascitur maxime Hypocifthis quam inter herbas dicemus. Ita uerus habet codex memorabilis uir Guarini Veronensis castigatus manu, qui in Ferrariensis Cenobii quod ad Angelos uocant Bibliotheca seruatur: Leonicenus uero (quod impressi omnes habent codices) sic legit: quam inter hederas diximus: quod quidem mendum esse bifariam constat. Nam de Cistho inter hederas nusquam dixit: & de Hypocifthis inter herbas (ut pollicitus est) 6. & 20. libro scripsit. Tamen et si locum hunc quoque Politianus noster, qua est ingenii praestantia, uere latineque defendit: cum in sua ad Leonicenum epistola interpungi oportere locum illum ostendit: ut scilicet post uerba illa: sub his nascitur maxime Hypocifthis: moram punctumque adhibeat: tum sequentia uerba, scilicet, quam inter hederas diximus, non ad Hypocifthisdem, sed ad Cisson Erithranon quaeruntur, & de qua Erithrano inter hederas uere dixerat, referre oportere non in subulter censuit. Si igitur uitiosi sunt qui nunc impressi circumferuntur libri, uetusti & manuscripti codices & uiri sine ulla dubitatione doctissimi Guarini Veronensis testimonio probe a nobis defenditur est Plinius. Aut si nec uitiosi quidem sunt, Politiani ingenium non erudite minus quam eleganter ab omni Leoniceni calumnia Plinium uindicauit.

Urget subinde Nicolaus Plinium inexpugnabili (ut ipse putat) argumento: quod pro Cistho Cissum nominis uicinitate decaptus acciperit: dum scilicet libro duodecimo Ladanum a pastu Hederæ barbibus hircorum scripsit haerescere: quoniam non a Cisso, hoc est, Hedera, sed a Cistho & Lada id odoramenti genus legatur: pluribusque ista quam satis sit uerbis exequitur, suosque illos (ut solet) unius uerbi trium uiros citat. Ego uero Dioscoridem legens in primo de Cistho loquentem, & Galeni quoque simplicium pharmacorum septimum, utrumque animaduerti, ambabus de istis plantis, Cistho scilicet, quam & Cissaron, hoc est, Hederam uocant, & Lada, quam etiam Cisthon simpliciter dicunt, uno prope contextu uerba facere. Quin & Galenum quoque post duas Cisthos, Cissum continuo subiecit. Ipsum quoque Plinium quarto & uigesimo post Cissi remedia Cisthum subdidisse. Tum sexto & uigesimo post Ladani facultates, Ladaque herbae mentionem, de Hypocifthisdem uerba fecisse. Itaque uidentur hi omnes diuersas omnino plantas simul designasse, pariterque illas cognatione quadam similes tradidisse. Cogitatio subit, nulla magis ratione perituros, quam quod nomine, solo, ladaniferaque potestate (ut est clemens rosidumque infutæ Cypri coelum) uicinate

stant pariter quoque commemorasse. Quin & Dioscorides ipse, & ladaniferam Cisthum, & eam quæ Hypocisthiden ferat (quæ & Cissaros, & Cistharos quoque dicatur) eiusdem generis secisse uiderur, Qua quidem ratione permotus Sipuntinus, qui Cornucopiæ scripsit, quem Leonicens iniquissime reprehendit, quosdam ait inter Hederæ genera Cisthum connumerasse. quippe quam Galenus & Plinius (ut diximus) cum Hederis scribant: & a Cisthio (quod quasi Hederulam significat) Dioscorides & Galenus adijciant cognomentum. Quam obrem non absurde fortasse quis credidit tribus illis plantis odorificum illud pingue insidere posse, quod caprinis uillis hæresceret: magis uero in Lada, unde & pingui nomen. Atque id eo forte duodecimo uolumine dixisse Plinium, Hederæ flore deroso, partibus matutinis, cum est rorulenta Cypros, hærescere barbis hircorum Oesippum illud quod Ladanum dicitur. neque enim tam Ladæ herbæ succum illud esse crediderunt, quam coelestem rorem herbis illis insidentem, quem tam Cissus quam Lada, Cisthusue excipere quoque possent.

Sed melius multo, certiusque defenditur Plinius, quando nec hanc quidem de Hedera opinionem firmans, imo ut apparet improbens, Esse alios inquit qui Ladam appellent herbam, cui pingue illud insideat, colligendique facticij Ladani rationem docet. Tum sexto & uigesimo uolumine nihil hæsitans, Ladam herbam in Cypro esse confirmat, ex qua Ladanum fiat: & Ladani uires enumerat: ut eum non aliud credidisse sit certum. In quo ergo errasse Plinium dicentes: Cissum, id est, Hederam agnouit: Cissum a Cisthio discreuit, Hypocisthiden unde fieret expressit: Ladam Cypriam herbam esse, ex qua Ladanum fieret, non dubitauit. Quod autem Hederæ flore deroso deperteretur Ladanum, ex aliorum sententiâ, non tua prodidit: cum eodem loco bis repetat, recentiores hoc tradere: ne suam esse sententiâ putaret quisquam, cum mox aliam, ueramque de Lada prolaturus esset. Vides, ut suis uiribus nixa ueritas sequitur probe defendat: ut ab errore Plinius synceriter loquens uindictatur? Non oportet (inquit iurifconsultus Paulus) uerba captare, sed qua mente quid dicatur animaduertere. Sic & Aristoteles dicendi causam querere oportet, ait, & quo præterea modo se habet in credendo qui dicit: utrum humano, an ita ut asserat atque perlistat. Cum ex tot plantis igitur Ladanum fieri in Arabia, & Nabathæis Plinius scripserit: tum recentiores tradere, quod Ladanum in Cypro fiat Hederæ flore deroso: tum alios esse, qui ex Lada herba, hancque tandem sententiâ postremo constantissime teneant, quis nisi inhumanus, inexperiens, iniquus, erroris Plinium insimulabit: Quis, nisi parum pensitans Leonicens, qui non errasse Plinium modo, sed eorum etiam in hoc fuisse imprudenter insinuat? Quis Sipuntinum (ut Nicolaus) accusabit: uinum bene de literariâ republica meritum: cuius labores uniuersa iam legit Italia: quia quosdam numerasse inter Hederæ genera Cisthum scribit: quasi grande sit uitium, in tractandis rerum generibus plurimorum opiniones, sententiâque referre, neque id ipsum in omni disciplinarum generibus diligentissimus quisque facitauerit. Ac non cuiusuis historiæ fides pariter & ratio iubeant, omnia quæ ubique tractantur, in legentium nationem adduci.

Sed ne quid telorum præterea relinquat, quod in Plinium si potest non congerat, hoc quoque argumento errasse Plinium molitur ostendere, quod erodi a capris Cypriam Hederam dixit. Sed uide obsecro (quod sæpe monuimus (ut calumniâ suam Nicolaus in accusando Plinio profus penitusque denudet. Platonem legimus, in Oratoribus irridendis oratorem ipsum summum apparuisse. Contra Nicolaus in accusando Plinio, accusatione dignissimus ipse, tum indignus, malitiosusque uisus est. Quo pacto inquit Cypriæ capræ Hederam rodere possunt cum Cyprus ad Asiam pertineat? In Asia uero Hedera non nascitur. Atque ideo frustra ab Harpalo saram in Asia Hederam, ipse quoque Plinius refert: hoc Nicolai argumentum est. Dic obsecro Leonicene, age atque amice responde. Cur tota ista tua accusatione, aut Plinii uerba non discutis, aut subtrices, aut inuertis, aut iungis, aut mutilas: quod ex plerisque nostræ huius defensionibus capitibus uidere licet. In Medis scribit Plinius frustra seuisse Harpalum, non in Asia qua Media non sit) intellexit Plinius, sed de ea quam tertiam totius habitati orbis partem dicitur, huius (ut opinor) Cyprum deputas: Nam ab ea quæ proprie Asia dicitur, longo distat intervallo. Nulli enim provinciæ Cyprus adiacet, sed mari omni ex parte circumflua cum sit, & propria ipsam provinciâ geographi faciant, Pamphiliæ, & Ciliciæ ad aquilonem occasumque opponitur: ad meridiem atque ortum, Aegypto & Syriæ. Tertia ergo orbis pars Hedera caret. Ita inquis. Sed nonne ex India & Mero monte Miber pater, & Alexander coronati Hedera redierunt? Nonne in sacris literis legisti, factum in Assyria Ionæ prophetæ ex Hedera umbraculum? Et quod Tacitus Diurnalium primo & uigesimo scribit, Iudæorum sacerdotes, qui tibia, tympanisque concinerent, Hedera uinciri solitos: ut intelligas, neque hoc perpetuo uerum esse, in Asia HEDERAM non nasci: cum & India, & A S S Y R I A, & I V.

A
Cornucopiæ
autor Sipun-
tinus.

B

Cypri ficut:

C dæa illam ferant, quæ Asiaticæ quidem sunt prouinciæ. Sed ad rem redeo. In Asia inquis Hederam non nascitur. Sit id aliqua ex parte uerum. Et Cyprus ad Asiam pertinet. Et hoc sit sane uerum. Sed hoc quoque uerum est Leonicene, quod parte superiore Syriæ itinere a mari quinque dierum Hederam non nasci incipit. Hæc est Theophrasti quarto de plantis sententia. Strabo quoque trans Euphratem non nasci Hederam scribit: cis Euphratem non negat. Si Syriam ergo, & citra Syriam quæcunque sunt regiones (in quibus & Cyprus est) ferre Hederam possunt. Tolle ergo tua ista argumenta Leonicene, atque abi. Et quod collegisti de Plinio (ut dicis) iam abijce. Et hæc mecum. Cumque ipsa ueritate colligere non pigeat. Sed prius quæ ipse collegisti, & quæ falsa esse docuimus, iam nunc aperiamus. Tua ista sunt uerba.

Hosium ergo (inquis) sic colligere. Hederam apud Plinium diuiditur in marem, ac foeminam; utriusque flos similis Rosæ syluestri describitur. Eodem autore in insula Cypro Hederæ flore deroso, Ladanum hircorum barbis adhærescit. Sub Hederis quoque Hypocisthiden nasci aliquando significatur: Hæc autem omnia a nullo autore, excepto Plinio de Hederis scribuntur: aut sensu ipso, siue experientia comprobantur. Hactenus tua uerba. Nos ex his quæ supra diximus, & quæ uera esse Plinium, Theophrastum, Dioscoridemque legentibus apparent, atque ex Plinii sententia sic colligimus.

Cissum, Cisthum, Ladam, diuersas esse plantas: Cissum marem, foeminamque esse, & flores Rosæ syluestri similes habere, Theophrastus quoque præter Plinium scripsit: sub sola Cistho Hypocisthiden nasci, & ex sola Lada Ladanum depecti. Et hæc quidem syncerus auctor Plinius prodidit: Leonicenus uero, nec Theophrastum legit, nec Plinium intellexit.

DE GLASTO, ISATIDE

D. E. Radicula.

Mira est profecto Leoniceni huius nostri, boni alioquin uiri, indiligentia: qui non modo herbarum figuras, potestatesque non discernit, sed nec Plinii ipsius quem accusat, uerba considerat, synceramue orationem ut scripta est refert. Suapte uero iudicio fertur, & mendosofatis, uel impressorū uitio codices, sua ipse lectione mēdo siores facit, dum quod taxet inueniat: quod & in his quoque de quibus nunc agimus herbis, & tota obiter defensione facile cognoscemus.

D Glasto herba, quæ Plantagini similis sit, Britannorum foeminas corpora oblinire, Aethiopum colorem imitantes. 22. uolumine scribit Plinius. Nihil hic de uestibus agit. Corpora inquit Plinius, non lanam, aut uestes: quod falso Nicolaus retulit. Hanc idem autumnatam esse quam Isatiden Græci uocant. Hoc argumento, quod Isatiden Dioscorides quam lanarum infectores utantur, a Romanis Gluttam, uel Glastum dici scripserit. Hoc si quis negauerit, nihil habet Nicolaus quo sententiæ suæ ueritatem comprober. Huius rei hoc afferimus argumentum: quod Glasti uocabulo non Romani utuntur, sed (autore Plinio) Galli. Duos præterea Dioscoridis græcos codices legimus, in nullo Gluttæ, Glastiue nomen sub Isatide scriptum est. Sed cum Isatidis duo scribat Dioscorides genera, unum quo infectores utantur, alterum quod medicinæ tantum usus sit efficax, quod agrestem Isatiden uocat. primum illud a Romanis Rhutam, uel Alutam: secundum Rhutam minorem, uel Alutam uocari asserit, illi similem quæ infectrix sit. Ex duobus enim codicibus alter Rhutam, alter Alutam habebat: quamquam nos Dioscoridis codices sic castigare recte posse uidemur, si non Gluttam, uel Glastum (quod de suo Nicolaus addidit) neque Rhutam, uel Alutam (quod nostri habent codices) sed Luteam, uel Luteum inferamus. Est enim Lutea (ut tertio & trigesimo Plinius) siue Luteum (uulgo primo Vitruuius scribit) herba qua non minus Chrysocollam ceruleum uel insici, quam linum, lanamque tingi prodiderunt. Vnde illam infectiuam quoque Vitruuius nuncupat. Hactenus ergo non Plinius, sed Leonicenus mihi errare uideretur: qui Plinium, Dioscoridemque uel perperam, uel falso retulit.

Lutea.
Luteum.

Lactuæ genera
quatuor.

Quatuor præterea syluestris Lactuæ sunt genera uigesimo libro inquit Plinius, Caprina, Esopos, Isatis, Syluatica. Caprina necantur pisces, Esopos ulceribus medetur, Isatis uulneribus prodest. Syluatica infectores pariter, medicique utuntur. Quam hic obsecro admonitionem Nicolaus desiderat? Syluatica Lactuæ tingi lanas, inquit Plinius, primo Isatidis genere D I O S C O R I D E S. Non negat P L I N I U S Syluaticam illam suam græcam Isatiden esse. An græcis adeo additum Plinium esse oportet, tantum uel illis tribuimus, ut nisi de græcorum sanctuarijs promantur, nec herbas quidem describere, nec Romanas appellationes afferre Romanus homo interdum possit? At designare inquit, debuit Plinius, hanc Syluaticam Glastum esse, eique Plantaginis folia adscribere: quod in Glasto. 22. libro facturum erat. quod in hac Isatide Dioscorides fecerat. Vnde ista obsecro admonitionis designationisque necessitas: Suas Isatides Dioscorides sponte nascantis Lactuæ genera non facit. cum eas uocabulo indiscretas scribit. Distinctius aliquando P L I N I U S de his tradit, nam

& alteram, hoc est, eam quæ Dioscoridi secunda est, Isatiden uocat. Alteram, id est, Dioscoridis primam (quæ & ipsa Isatis a Græcis dici potest) Syluaticam nuncupat. Reconueniunt: appellationes, distinxit Plinius. Admonere potius Dioscorides debuit suas Isatides, syluestris Lacuæ esse genera, & distincta illis nomina tribuere. In quo ergo errasse arguitur Plinius, qui Glastrum a Dioscoride non dissideat, uberior tamen de re ipsa dissequitur: Syluaticam præterea, Glastrumque non unam esse herbam putauit Plinius, ut admonitione opus esset; sed (ut apparet) diuersas. Iam & hic non Plinij, sed alter Leoniceni error ostenditur: qui Isatiden Glastrum esse putat: Glastrum uero nostri temporis Guadam. Vis hoc quod dicimus, manu (ut caulis, sæpe cubitalis, thyrsus & folijs scabricia. Tum propria Syluaticæ Lacuæ signa demonstrat: Similis est inquit Lapatho syluestri folijs; nisi quod plura habet & nigriora, Glastrum uero simile Plantagini esse dicit. Si ergo Syluaticam (siue Isatiden maui dicere) Nicolaus putat Glastrum esse, aperte fallitur. Glastrum Plantagini simile est. At Plantagini nec caulis unus, nec cubitalis, nec candidus, nec scabricies folijs. Si Glastrum ob id Syluaticum; siue Isatiden crenum habere uideatur, nihil hoc absurdus. Guadam enim (ut est uidere) Plantagini simile non est; ut Glastrum dicitur. Quippe Plantago ipsa uiridis, subatra, neruosa; folijs acutior; nec caule uho, nec candido, nec scabro; Guadam contra enerui folio, candicante; caule alio, & syluestri Lapatho, quam Rumicem uocamus, persimile: cuius folia Betæ candidæ similia tradit Plinius de Lapathi generibus decimoquinto uolumine scribens. Guadam præterea cyaneum colorem lanis reddit, Glastrum uero atrum corporibus Plinio; ita ut Aethiopicum nigrorem referat, cæruleum Cæsari. At uulgus inquit Nicolaus, Guadam uocat, quod paucis mutatis literis facile e Glastrum transit. An nescis Nicolae (ut Anneus quoque inquit) pessimum esse ueritatis interpretem uulgus? Quod si a sono arguendum est, quo fictilium quodque uasorum synceritas exploratur, Guadam ex eo uulgus nuncupat, quod cyaneum (ut diximus) colorem lanis reddit: quasi Bladum dixeris. Eum enim colorem, qui primus candidis lanis a Guado indidit, uulgus Bladum uocat: uicinijs uero multo est Guado Bladique Glastrum uocabulum. Quidnam igitur simile cum Glastrum habet Guadam? Non figura, non color, non nomen, non potestas. Quarto uero Lacuæ syluestris generi, hoc est, Syluaticæ, siue primæ Dioscoridis Isatidi, Guadi signa omnia prorsus conueniunt. Ergo ut Isatiden illam, siue Luteam, siue Luteum, Dioscoridis Plinijque Syluaticam nostri temporis esse Guadam dicimus; sic Glastrum, nec Isatiden, nec Guadam esse credimus; uel certe Guadam ne sit, non sine ratione dubitemus: eam uero transalpinam herbam esse putamus, gallici nominis, Plantagini similem, atrum colorem referentem, qua barbari tingerentur, cuius Cæsar, & Propertius mendacius dicimus: quod Isatides duas, Dioscorides non esse Lacuæ sponte nascentis species distinxit. Tum quæ Plinio tertia est Lacuca, non Isatiden in syluis nascentem, ut Plinius, sed agrestem Dioscorides nuncupauit. Postremo, quod infectricem illam Isatiden, quæ Plinio in syluestris Lacuæ generibus quarta est, Dioscorides etiam Isatiden similiter ut alteram uocat: & folijs Arnoglossi comparat (quæ & ipsa non simpliciter Plantago est, sed minor Plantaginis species, ut ex ipso nomine quinto & uigesimo Plinius indicat, folijs Rumici certe similior) quæ facultates diuersas sortitæ essent, & nomine quoque differrent. Ita quanquam in his non paria tradere uideantur, re tamen ipsa, facultateque conueniunt: sed ita, ut plenius quidem & eruditius in Plinio uidere possis. Eos enim scriptores tum Aristoteles, tum iurisconsulti maxime probare uidentur, qui in enarrando ita describunt, ita partiuntur, ita dinumerant; ut omnes rei de qua agimus lucem aliquam afferre possit, quando in Luteæ herbæ & Guadi mentionem incidimus, scio herbam esse qua bombycina & quæ serica dicuntur inficiant. Ea in Bononiensi satiuâ plurima nascitur, caule singulari, cubitali, colore luteo, minimis ab radice foliisculis; cuius seminâ ad Bliti ferme speciem totum caulem occupent: Gualdam infectores nuncupant. Estiment uolentes, an hanc Luteam illam, siue infectiuam esse credendum sit; atque an Gualdæ uocabulum Guado uicinijs admoneat, non esse a Glastrum Guadam (quod Leonicenus opinatus est) ductum. His ingenia ad uestigandum excitamus, nihil de cernimus: refelli, doceri, corrigi sine contumacia patiemur, quod hic in plenum, & tota defensione testamur.

Radicula uero quæ a nostris dicitur, eademque Lanaria, a Græcis uero Struthion, & uulgo Ostrutium nuncupatur, quid obsecro cum Glastrum, Isatide, Syluatica commune habet; autore Plinio? Diuersissimæ prorsus herbæ, in quo conueniunt, ut sese ab illis explicandis

A

Glastrum;
Guadam;Rumex,
syluestre
Lapathum;

B

Scriptores
probat.

Gualdam;

Radicula, aureum poculum,

C bonus iste uir Leonicensis, uelut in stuppa pullicinus hærens, sudare uideatur. Radicula aculeatus suffrutex est, ut in sexto quoque Theophrastus meminit, caule ferulaceo, lanuginoso, oleæ folijs, flore pulchro, inodoro: Struthion, id est, passerculus a Græcis dictus, non Isatis: (ut tu sincere Plinianæ lectionis euerfor addubitas Nicolae,) radice magna, quæ non lanam tingit, sed (ut quarto & uigesimo Plinius scribit) lanam tingentibus præparat, candorem, molliciemque offerens: atque adeo, ut lanas quæ remedijs quibusdam adhibentur, Radicula curari non oportere nono & uigesimo scribat Plinius: & oues quæ tonsuræ præparentur radice lanariæ lauari iubeat Columella. Cuius quidem Radicis tam multæ atque eximie ad eo in medicina uires, adeo remedijs efficax potentia, ut aureum poculum a Medicis cognominata sit. Quid nam horum unquam Leonicene in Glasto, Isatide, Syluatica, in tuo Guado legitur? Cur Plinium accusas? & tuo isto cum Patauino Antistite torqueris, Petro Barocio, quem ego eruditum hominem, sanctumque uirum esse audio. Tu tuis istis ambagibus, grauissimam illius sententiam, quasi & ipse tecum de his ambigat. Si Plinianos codices, quos & tu mendosissimos fateris, non excutis, non comparas, non aestimas, si nec Plinium eleganter latine, uere, dilucideque loquentem intelligis, si te nominum uarietas implicat, si te rerum obruit multitudo, cur Plinium erroris insimulas? Tingit Glastum corpora, non uestes (tingit uestes, Dioscoride autore) Isatis tingit lanas, Lactuca Dioscoride autore Syluatica, Illæ Plantaginis, Lactucæ, Arnoglosi, Lapathi speciem referunt. At Radicula lanam non tingit, nec corpora: acuminata est, oleæ & passerulorum (unde & nomen faciem præbet. In his ergo, ubi ista quam deploras nominum rerumque confusio: Nun tibi omnia bellissime (ut uides) Plinius explicuit? Tu cur te ipsum non explicas? Tu cur nullo iudicio Glastum tingere uestes ais, autore Plinio, quod nusquam scripsit? Cur Isatiden Glastum a Romanis uocari Dioscoride autore impudenter affirmas, quod nusquam prodidit? Cur in Radiculæ descriptione libro de cimono non Struthion, sed Isatiden posuisse Plinium addubitas, qui & alijs quoque in locis Struthion semper, Isatiden uero posuit nunquam? Cur nullo probabili argumento, sed uano quodam, uulgarique sono permotus, nostri temporis Guadam, Glastum esse contendis: Tua ista interpretandi legendique peruersitas, & scribendi in omnes ambitio, non Plinii candidissimi scriptoris diligentia, pariter & elegantia, in caliginem, confusionemque perducunt. Quod uero nobis (ut facis) & Serapionem, & Auicennam, & Pandectarum scriptorem obijcis, prauè (ut putas) de Isatide, & Radicula sentientes, De his nihil est quod respondeam: illi uiderint quos medicinæ artis scientiam professos, in te ut arietent iam intentos paratosque uideo.

Pandectarij defensio,

Catapotia.

• Verum priusquam Plinianæ defensionis, quod reliquum est, absoluamus, uel hoc unum breui oratione perstringere placuit: ut intelligas quo iudicio, quam indigne Nicolaus noster uirum bene de se meritum, suo isto libello pulsauit, Pandectarum scilicet scriptorem, a quo tam multa de simplicibus medicamentis hausit: quemque ferunt Nicolaum ipsum in manibus semper habere consueisse: atque ex eo libro tanquam ex oraculo, de simplicibus medicamentis uerba facere. Is de Isatide (ut diximus) obscurissime, ambitiosissimeque differens, post Auicennam, Serapionemque distictos, in autorem tandem Pandectarum inuehitur, scriptorem mendaciorum, ignarumque appellans. Tum quod nescierit, quid apud antiquos Catapotia sit, accusat Pandectarum scriptorem bonum certe hominem, multa studiosissime collegisse ueritate, de Catapotia operam, ut & ipse (si qua posset) posteris aliquando prodesset. Non affectum fortalis, sed nec sic quidem contemnendum: immouero (quod sæpe quoque usurpari conuenit) Aristotelico more, gratiam illi habendam censeo, quod uera multa cum scripserit, ueris etiam inuentendis uiam (uel perperam scribendo) monstrauit & docuit. Quantum uero ad Catapotia pertinet, in quo noster hic tantopere assurgit, sic dixerim. Non ignorauit Pandectarum autor quid Catapotia uerbum significet. Nam & in C. literæ descriptione, Catapotia inquit, pillulæ sunt. Et post paucos uersus, in eo quo de Catapotia herba scribit capite, semina eius herbe accipi, & sic Catapotia mandi insinuat: quæ Dioscoridis quoque uerba uidentur, sic in Chamælea descriptione, ex Dioscoridis sententia trochiscos ex Chamælea & Absinthio fieri docet, ut Catapotia, pillulas certe designans, non herbam. Non enim ex Chamælea, Absinthio, & Catapotia (ut Nicolaus insinuat) sed ex Chamælea, & Absinthio ut Catapotia. Sic unius literæ mutatio: qui, ut, dixit, & dixisse a mordaci homine accusatur.

Vides iam apertam Leoniceni de utilissimo scriptore calumniam. Nesciuit (inquit Nicolaus) quid Catapotia esset Pandectarus: at ille in C. litera pillulas esse monstrauit, Catapotiam inquit herbam addit Absinthio & Chamælea: & hoc quoque falsum est. Nam ex Absinthio & Chamælea trochiscos fieri docet, ut Catapotia, id est, pillulas.

Et quoniam sæpe illum de sua ista Catapotia clamitantem, atque in medicos inuectum esse audiuius, hoc quoque his subnectere benigna interpretatione (ut hominem decet) uilum est. Non latuit nostri temporis medicos, catapotia pillulas significare: quippe quod Pandecta-

rius ipse (ut diximus) & is quem Aggregatorem uocant, catapotia exponentes, pillulas dixerunt: sed quoniam in nulla pene herbarum frequentius, aut efficacius euenit, præterquam in huius genere: ut eius semina (quæ & Ricinos ab insecti specie appellant) pro catapotijs, hoc est, pillularum sumantur (quod Dioscoriden quoque, & cæteros tradidisse uidemus) ideo herbam ipsam catapotiarum semen ferentem (quam propria quoque appellatione nuncupant) singulari quadam demonstratione, et ob remedij præstantiam seminumque ipsius usum, ut Catapotia passim dicuntur receperunt. Est autem Catapotia herba, quam uulgus per hæc tempora Cazzapuzolam, nunc Guardalhortum uocant. Proprium uero eius nomen Lathyrus est: cuius quarto uolumine Dioscorides. 7. uero. & 20. Plinius & uires & figuram scripserunt. Quod uero ut iam non catapotia, sed catapotia dicatur linguæ usus increbuit, nequaquam mirandum. Cum, u, &, o, uoluis, & uiuus & uiuos, & curuatus & coruatus, & poblicum & publicum, & colpam & culpam, & Herculem & Hercolem dixere prisca: ut est in ueteribus tum libris, tum epigrammatis uideret: sic Catapotia pro Catapotia non incongrue, aut certe sine piaculari crimine enunciare possimus. Hæc pro Pandectarum auctore bono certe homine, aduersus Leoniceni contumeliã, quali exitinere respondiisse sufficiat. Nunc ad Plinium reuertamur.

De ECHIO, & ALCIBIO.

Eandem herbam esse Echium, & Alcibium Dioscoride & Nicandro autoribus Leonicenus putat. Quoniam uero utriusque seorsum Plinius mentionem facit, hoc quoque inter errores deputat. Is mihi errare uidetur, qui sciens, prudensque compertum se habere aliquid affirmat, atque in eo obstinatus hæret, cuius contrarium plures sapientioresque constituunt: in hac causa nemo, nisi peruersi iudicij errare Plinium dicet. Echij Plinius genera, faciem, uires, usumque describit: Alcibium quale esset, apud autores non reperisse se dicit, sed cuius herbe figuram non reperisse se dicit, eius uires quas reperit tradit: uel ex hoc intelligere omnes possunt, Plinium Dioscoridis libros non uidisse. Nam & Alcibium quale esset a Dioscoride (si modo illam posuit) didicisset. Nicandrum nobis uidere non contigit. Dioscorides certe non Alcibium, sed Alcibiadiũ, & Alcubiicum nobis scribit Echion uocari. Si eadem herba est Echium & Alcibium, atque eadem utriusque potestas, atque idem usus, unam habes herbam duobus nominibus a Plinio descriptam: qui sunt herbe, uel agrotantium desiderium, uel uita offenditur: Quis errare contentem hominem nisi errans Nicolaus iste contendet? Numen confessis aliquid patet, Ouidius inquit. Fatetur in genere Cicero, se nescire quod nescit. Si ergo uerum fateri, si impudentem non esse, si non temerè aliquid affirmare error est, errauit certe Plinius. Quam sint friuola, quæ nullius ponderis Leoniceni nostri inuenta, uidere iam licet: qui (ut opinor) nulla magis ratione adductus in hos sententias incedit, quam ut Nicandros nobis & Pampilianos efferret: quasi ipse ideo magnus censendus sit medicus, aut Plinij censor, si speciosa nobis græcorum nomina, magno ore pronunciet.

De CENTUNCULO.

Clematidis apud græcos genus primum, Italos Centunculum uocare scribit Plinius. At Dioscorides Gnaphalium græce dictam herbam a Romanis Centunculum uocari affirmat. Effectus dysenterijs utiles Gnaphalio, & Centunculo a Dioscoride tribuuntur & Plinio. Deinde, quod in Clematidis speciebus describendis, nullam Dioscor. rostratis folijs pingit, ut Plinius. At nos uel uno uerbo quæstionem soluere facile posse uidemur. Plinius Clematiden Centunculum uocari ab Italis dixit: Dioscorides huic appellationi contrarium nihil scribit, sed Gnaphalium ab Romanis Centunculum dici tradit. Vtrumque uera dicere potuisse, absurdum non esse potuisse Centunculum: Huic sententiæ fidem facit: quod Romanos non Centunculum modo, sed & Tucularem, & Albinam uocare Gnaphalium in tertio Dioscorides scribit. Plinius uero in sua Clematide, quoniam non de Gnaphalio, neque de Romanis, sed de Clematide, & de Italia loquebatur, ex his appellationibus nullam posuit. Leoniceni præterea argumenta quid habent roboris: quid dialecticum sapiunt? Nonne easdem uires ad dysenteriam efficaces, non Gnaphalio modo & Centunculo, sed & ipsi Dioscoridis Clematidi, tum innumeris pene herbis legitur? Neque satis infert syllogismus: Duæ herbe eosdem præstant effectus: ergo non duæ, sed una ceteri debent: tum quod Clematidis Centunculi figuram non pingat Dioscor. qualem Plinius, non ideo erroris conuincendus est Plinius. Neque enim probe claudit enthymema Nicolaus, in describenda clematide. Signa quæ Dioscorides non commemorat, ponit Plinius: ergo er-

Taxat Diosc.

Crat Plinius in demonstranda Clematide: Nam (quod in superioribus quoque diximus) mos ille Plinij, diligentiumque herbariorum esse uidetur, quo faciliorem cognoscendis herbis uiam ostendant, ut similitudines afferant plures aptioresque. Centunculi, id est, primæ Clematidis folia inquit Plinius, rostrata sunt ad similitudinē capitij penularū, nō capitis, ut prauē Nicolaus scribit. Non tollit hæc descriptio Dioscoridis signa, sed auget. Non ideo Centunculus, qui ab Italis dicitur Clematidis primum genus, non est, quia euidentiora signa Plinius quam Dioscorides attulit: Non uideo præterea, cur de Italica cuiusuis herbæ appellatione, barbaro potius græcove, quam Plinio ipsi in Italia nato & educato credendum sit. Cum præsertim (si uerum & cum ueritatis præfatione fateri uolumus) aberrasse plurimum Dioscoriden in romanis herbarum appellationibus nemo sanus negabit: quod multarum exemplo manifestum fieri potest, ut cum Parthenium a Romanis Solsequium uocari, Betonicam uero Rosmarinum, Abrotanum quoque Absinthium ponticum, Hedyosmon autem quæ Menta sit Nepetam, Melanthium uero quod Gith dicitur, Papauer nigrum appellari dixerit: cum apud Romanos diuersas esse tam herbas quam appellationes istas, non Plinius modo, sed & Celsus & Columella, & nostrorum temporum usus, & nomina in posteros seruata testantur: quare nihil est quod Dioscoriden, externum hominem, in latinis herbarum nominibus, Plinio fideliorem putemus. Nam cum Clematiden & Gnaphalium diuersas herbas Plinius probe cognouerit: quippe qui utriusque diuersa signa effectusque prodiderit: & non Gnaphalium, sed Clematidis genus primum Centunculum cognominasse Italos dixerit, quid aliud arbitrandum est, nisi aut Italicum hominem Italicas appellationes multo Dioscoride melius cognouisse: aut duas herbas Centunculi cognomeno sic uocare potuisse: uel Parthenij quatuor, Ambrosiæ item quatuor, Helxines tres, Heraclij plurimæ cognominibus claruerunt.

Diuersas autem herbas esse & Centunculum, & Gnaphalium, uel hinc perspicuum est. Centunculus in aruis iacet: sic Dioscoridis Clematis, sarmentis, pampinisue super terram longis (quod & ipsum indicat nomen) solijs uirentibus, Lauri specie, sed breuioribus. Adijcit Plinius (quo manifestior herba fiat) ad similitudinem capitij penularum rostratis. Penula enim pluuiiale est tegumentum, ut in Hadriano Spartiano, & in Alexandro Lampridio testantur, cui a tergo Capitium aduersus hymbres futurum tegmen adnectebatur. Quod non intellexit Nicolaus: qui capitis scribit, non capitij, nam penulæ nihil accedit quod caput dici possit, cuiusque ad exemplar effigiari herba queat: Sed rostratum capitium accedit. Gnaphalium uero folium habet molle, breue, album, tomento simile, Tomentum enim molle illud linum, supam, latamue significat, quod etiamnum uulgo quoque tomentellum dicitur, quo in fulcendis, replendisque tum culcitrīs, tum mattis (quas nunc etiam mattarassas uocant) utimur. Atque ideo Gnaphalium dicta est herba ipsa, quod græco uocabulo gnaphalos, minuta illa lana sit, atque (ut ita dixerim) tonsura quæ in fullonica arte ex carduorum, aut forficum ductu trahitur atque excidit, qua ad tomenticia quoque utebantur: ex eo & ipsa dicta, quod gnaphos carduus sit. Gnaphalium ergo herba ita cognominata est: quod breuitate, mollicieque gnaphalon, hoc est, tomentum representet. Atque ideo Plinius & Tomento similem, & pro tomento in usu esse dicit. Quare haud negauerim, potuisse Dioscoriden qua ratione Gnaphalium interpretati sumus conijcere atque opinari, Gnaphalium etiam a Romanis Centunculum uocari: quod illo uelut tomento centones quoque in rustica supellectile ut mattæ concinnari possent. Sed non ideo errasse Plinium dicere æquum est, cum primam Clematiden homo Italus ab Italis Centunculum uocari dixit.

De LAGINE.

Lagine. Possumus in hoc quoque accusatoris ingenium, iudicijque prauitatem damnare: quod liberiorum, impressorumque errores, quibus pleni sunt Pliniani codices, Plinio quoque adscribere non ueretur. Aut si id comprobari non posse uideat, uel in hoc taxet: quod Plinium frustra aliquid posuisse calumniatur, ut de Lagine quoque fabulatus est. Lagine ante omnia (quæ nisi græca impediatur declinatio, a lacte gignendo nomen traxisse uideri potest) secunda Clematidis species est: non lagine, ut Nicolaus titubans legit. Frustra autem a Plinio eadem herba repetita non est (ut Nicolaus carpit) qui neque Plinij mirum in describendis plantis ordinem considerat, neque quo pacto bis idem reperti non modo possit, sed & debeat. Volumine. 22. Plinius, in quo de his agit que inter aruentia olera, in usum quoque cibarium ueniunt, Laginem suo ordine commemorat, describitque eius etiam facultates quasdam, non omnes tamen aperit. At. 4. & 20. cum clematidis enumeraret species, ne quis Laginem secundum esse Clematidis genus dubitarent secundum Clematidis apud græcos genus Laginem quoque esse. Neque enim libro. 22. de Clematidis speciebus dicturus erat, sed de ea tantum Lagine quæ aruense olus, esculentumque

Penula:

Tomentum.
Tomentellum.
Gnaphalij e-
tymologia.

esse: ut eodem quoque ordine, & capite de Scandice, Hellaphoboscō, Sioque dicebat. Ast ubi de Clematis speciebus dicendum fuit (cum non omnis Clematis esculentum olus sit) quæ illa Clematis esset quæ Lagines diceretur edocuit: parique illam effectum scribere græcos notauit, & quas facultates in Lagines mentione omiserat addidit. Scio & laginem quoque, siue laginem uolumine scriptam esse: sed uel aliud herbygenus, uel mendosum codicem putauerim: quando hanc de qua agimus Laginem, foliosos ramos habere, atq; humi adrepere ad Scamonij speciem scribant: illam uero unum tantum folium habere: quo fit ut diuersas proliis herbas esse credamus.

Nec minus ineptam, superuacuaque nominis in Lagine mutationem Helxines, & Eufines Nicolaus molitur. Nam dum .4. & .20. secundam Clematiden Laginem ab alijs, Echitenti dicit Plinius scribit, suspicari se inquit Nicolaus, ne codicis uitio lagine & echite, pro Helxine & Eumodum posuit sit, & sua quedam iam dudum trita de Helxine comminiscitur. Nos de his ad hunc modum dicendum putamus: Laginem pro Helxine non scripsit Plinius cum de triplici Helxine in superioribus dixerit: & de Lagine .22. uolumine dixerit: Eufinem dicere non oportuit quæ uis enim Lagine (ut & uerum esse uideamus) Cissampeli, hoc est, Inuolucris speciem repræsentet, non ideo Eufines nomen quod Inuolucris proprium est Lagini tribuisset, sed e ipsa quod longius serpendo feratur elegantissimo uocabulo Echite uocari ab alijs illam scribit. Est autem Lagine quam plerique uulgo Corrigiolam dicunt (non eam tamen quæ Poligonia sit) Picentes a floribus figura Campanellam uocant: qua ratione Conchilium quoque uocari scribit Plinius: eaque in quo decoctam etiamnum lactis gratia sorbent. Neque absurde tenuis Scamonium quoque dicta est, quod illi non absimilis uideatur: nisi quod minoribus longe folijs, leuioribusque nec crassis uelutitur. Quæ hic autem de Ligustro Nicolaus adiecit, ea sunt quidem & iam dudum a nobis decantata. Sed & Ligustrum ipsum Oliuastella uulgo dicitur. In eo tamen Leoniceus fallitur, quod Caprifolium uocari a quibusdam de caprarum pastu autumat. nam nec nomen, nec nominis ratio uera, illum enim seu fruticem, seu arbusculam dicas, capræ non attingunt: Caprifolium uero non Ligustrum, sed Pixacanthus est, cuius quoque nominis Syluaticus meminit.

DE ARCTIO, SIVE PERSONATA.

Vis & aliud uidere, indiligentis hominis argumentum de Personata, Plinium taxat, quod duplicem illam esse crediderit. Tamen ut id uerum esse comprober, ne quid integri ad defensionem Plinio relinquatur, nulla ratione Echion, pro Arctio, codicis uitio positum dicit. Sed ne sic quoque Plinium, aut seipsum intelligit: quod uerum esse mox agnosces. Post Agarici descriptionem, Echion herbam .2. uolumine continuo subiecit Plinius. Quæ quoniam capitula habeat, uiperis similia, ideo Echios, quasi uiperæ cognominatur. Duo huius genera, Pulegio similia, floribus coronata. Tertium lanugine spinosa, distinctum pingit. Addit præterea. Quidam Echion Personatam dicunt (non Arction, ut prauè inferere Nicolaus uoluit) quorum opinionem, quoniam longam foliorum & floris differentia improbaret, subiicit. Cuius scilicet Personatæ foliolum nullum est latius, grandes lappas ferentem. Ac si dicat. Tria Echion genera diximus Pulegio similia, cui parua sunt folia, & quæ floribus coronantur. Falluntur qui Echion dicunt esse Personatam, grandes lappas ferentem, cuius folio nullum est latius: quæ omnia a Pulegio similitudine maxime discrepant. Non intellexit in morsum præceps Leoniceus Plinij uerba, illorum sententiam apposite improbantis, qui Echion Personatam esse dicebant. Nam ea parte, quæ Plinius scripsit, Cuius folio nullum est latius: Leoniceus, cuius illud, ad Echion retulit: non ad Personatam, ut Plinius, & grammatica ratio postulat. Neque enim ideo duplicem Personatam esse credidit Plinius, quia quosdam Echion dicere Personatam dicere, & ex aceto radicem dare scripsit. Nam hic de Personata non agebat, sed de Echio: de qua ut quæcumque ab autoribus scripta compererat aperiret, ideo quosdam Echion dicere Personatam scripsit, & ex aceto dare posset cum Echion triplicem pinxerit, & ex foliorum & floris differentia non esse Echion Personatam aperte senserit: atque ideo post paucos uersus, non iam de Echio, sed de Personata nomine nuncupauit: neminemque illam ignorare dixit: ut eos etiam uidelicet distringeret, qui supra Echion paruis folijs herbam Personatam latissimis constantem putauerunt. Bene ergo omnia disse, aliquid Echion esse Pulegio similem; aliud Personatam folijs maioribus cucurbitæ: quas ueram herbam esse quidam putauerunt.

Sed quoniã de Arctio sermo incidit, quando & pro Plinio & studiosis scribimus: ut hæc no-

A

Echites.
Lagine quæ
sit.

B

Citra legentes (quantulacumque illa sint) aliquid semper arripiant, quod in communem utilitatem conferre possint (quod tota defensione, quantum potuimus obiter curauimus, Leoniceus uero uitauit) hoc subnectere uisum est, quod Arction græci duplicem esse tradiderunt. Vnam quidem, quæ & Arcturion diceretur, cuius folia Phlomo (quam latine Verbascum dicimus) similia, crassiora tamen & rotundiora esse dixerunt: semen uero minuto Cymino simile, quod tam ipsum quam radix ischiadicis & dysuriam patientibus efficaciter daretur. Alteram, quam Arction, & Profopiten, & Profopion, & Aparinem dicerent: nos Personatam & Lappam, de qua egimus: ambas quarto Dioscorides pinxit, Plinius primam septimo & uigesimo: Alteram, quod diximus libro tradidit. Sed Aparines nomen a Dioscoride positum, non probauit: quando aliam esse a Personata Aparinem, & figuræ & uirium diuersitate monstrauit.

De CHAMÆDAPHNE.

Quo plura in Plinium congerere Nicolaus nititur, eo se pluribus in scitiæ notis commaculat, ut qui nec Plinij uerba, nec scribendi ordinem, nec rerum consyderet differentias. Itaque manifestas ineptias iam satius est ridere quam refellere. Eidem plantæ Plinium, hoc est, Chamædaphne diuersas descriptiones afferre, Leoniceus dicit. Sed quam diuersus sit ipse ab eo quem putabamus, ex hac ipsa Chamædaphne consyderemus. Plinius. 15. in describendis Lauri arboris generibus inquit. Est & Chamædaphne syluestris frutex, neque ultra de Chamædaphne uerba facit: neque illam pingit (ut Nicolaus prius arbitratus est) ex nomine uidelicet addubians, ne herba esset, quam fruticem nominauit. Hic igitur uerborum Plinij textus puncto (,) signandus est. Tum pergit enumerando Plinius Lauri genera atque inquit. Et Alexandrina, quam alij de am, alij Hypoglottis, alij Daphnem uocant. Hanc uero Alexandrinam Daphnem pingit. Hæc quæ illa est, quam Dioscorides quoque, ceterique describunt. At. 4. & 20. uoluminis. 14. capitulo cum fruticum, subfruticumque genera multa descripsisset, His subnectemus inquit, quæ Græci communicatione nominum in ambiguo fecere, an arbores essent. Tum proximo capite continuo de Chamædry, Chamædaphne, Chamælea, Chamælice, Chamæcisso, cæterisque huiusmodi uerba facit. Atque inibi Chamædaphnem describit: quam uolumine. 15. tantum attingerat. Hæc igitur ita se habent. Enumerat. 10. Plinius Lauri septem genera, tum tres Laurei fruticis species, Chamædaphnem, Alexandrinam, Daphnoiden: & Alexandrinam quidem, & Daphnoiden pingit: Chamædaphnem uero, quoniam inter illas relaturus erat quas nominum communicatio (ut ipse inquit) dubias fecerat, an arbores essent, an herbæ. 4. & 20. libro pulchre descripsit, in quo de similibus herbis suo ordine loquebatur. Vides ut ob punctum (quod in locis quoque dicitur) Leoniceus captus est: Si inter duo ista nomina, Chamædaphnem, & Alexandrinam. 15. illo libro, moræ aliquid, punctique interiecisset (quod uel ipsa grammaticæ ratio per, & copulæ interuentum postulabat) non in hos laqueos incidisset. Mirum subit boni huius uiri, & amici quidem Leoniceus naturam consyderanti: quem si ambulantes uideas, lentum magis & tardum, quam citatum uel celerem dicas: in accusando uero Plinio adeo præcipitem currere, ut in eo legendo percensendisque accusationis capitibus, moram omnem, tarditatemque oderit, non spiritum te-

Punctorum ratio & utilitas.

Chamædaphne duplex.

neat, non animam, nihil interpugnat, nullo puncto consistat. In hoc quoque sagacissimi ingenij uir Politianus, in ea quam de Cisso & Cistho ad hunc ipsum Leoniceum scripsit epistola, egregie notat, cum. 4. & 20. uolumine capite. 10. quia non interpunxit Nicolaus inter Hypocisthis, & quam inter herbas dicemus, parum sapere uisus est, maleque eo loco sensisse de Cistho, ita ob punctum, ut diximus, sæpe conuincitur.

Sed ne Chamædaphnes nomen dubium aliquando legentibus ingerat, duas esse plantas scire oportet, quæ Chamædaphne pariter nuncupentur. Hanc ipsam. i. de qua agimus, quæ uulgo Laureola dicitur, & eam quæ Vincaperuina dicitur, conjugalibus coronis experta, folijs quam Lauri longe minoribus: humi ad serpilli morem reptans: flore ceruleo, inodoro, rotundo, foliisculis quinque, sed continuis distincto.

De OXYMYRSINE.

De Oxymyr sine nihil est quod differamus. Nam cum frigida quædam Leoniceus afferat, quibus conijci posse (ut ipse putat) uideatur, Plinium de Oxymyr sine, Rusco, & agresti Myro, quandoque dubitasse, cum Plinio tandem conuenit. Voluit (ut arbitror) Nicolaus ostendere, scire se, quod Oxymyr sine Bruscus esset, quem ueteres Ruscum dixerunt, autore Plinio: quasi grande aliquid, ac secretius quiddam in herbaria prolaturus. Et si facultates suppetissent, Plinium quoque redarguisset, qui non ideo Oxymyr sinem non agnouit, quia plures de ea sententias recitauit. Sicut cum inueniri aliquos dixit, qui Acorum Oxymyr sine radicem esse crediderunt. Sed inuenit tandem Nicolaus, Plinium a Castore suo, a quo tam multa, & hoc quoque didicisse, quod Oxymyr sine Bruscus esset. Atque ita nisi subuenisset Castor, inuenierat Plinius. Vide

quam sint ociosæ hominis huius commentationes.

¶ De AER A, & L O L I O.

Qui de herbis dicturus est, eum ego non tam librorum quam telluris, non tam literarum quam agrorum studiosum esse oportere censeo. Nec iatis esse ad herbariam perdiscendam tradendamque herbarios scriptores legere, plantarum uidere picturas, græca uocabularia inspicere, magis unius uerbis addictum esse, sed rusticos, montanosque homines interrogare oportet: herbas ipsas inspicere, uestigare differentias, & si fieri potest periculum facere, experiri: rimari quid unaqueque in morbis possit. Cum hæc uidentur, tum uero illud est hominis eruditi, grauis atque prudentis, cum de magnis uiris iudicaturus est, diligenter eorum uerba perlegere, librare, excutere, sibi que ipsi persuadere, nihil frustra, nihil temere a tantis uiris dictum esse. Tum uel beniuolente ueritate contradicendum omnino sit, tum (quod in Empedocle desiderat Aristoteles) ualidissimis ea rationibus, argumentis, demonstrationibusque confellere. Hæc cum in superiori-bus in Leonicensi nostro sermone desiderauerimus, in quibus certas calumniæ notas contraxit, in his præsertim Lolio scilicet & Avena de quibus nunc agimus, mirum in modum errasse uisus est.

Aera & Lolium Leonicensis inquit idem sunt: Avena quoque & Aegilops, idem. Mirari se ait, cum sint eadem, Plinium illa pro diuersis accepisse: aut græcis cognominasse uocabulis, cum latina suppeditarent. Miror ego Nicolaum ipsum unus cum sit, tam diuersa a ueritate sentire: & latinus homo cum sit, græcis magis uocabulis quam latinis rebus insistere. Ac primum quidem est, Aera & Lolium idem sunt: si Avena & Aegilops idem, non uideo, cur mirabundus adeo toto isto suo libello Leonicensis errori tribuit. Si Plinius eandem herbam nunc latina, nunc græca denominatione commemorat, quod non Plinius modo toto opere, atque in mentione præcipue, sed quicumque litteris aliquid mandauere, factitarunt. Nam si error est, utraque linguam nosse: et error est, eandem herbam utraque lingua describere. Sed nos ideo diuersas appellationibus cognominasse illas Plinium dicimus, quia quamquam unius sint generis, diuersæ tamen & figura & potestate sunt & natura: in his primum Plinij autoritas, tum ratio, proxime res ipsa argumento nobis erunt. Sic igitur ordiemur ut rem ipsam lucidius explicemus.

Frugibus, siue ea legumina, siue frumenta sint, quicquid noxium esse solet, diuersis nominibus a Plinio, Columellaque, tum accuratissimis quibusque scriptoribus appellatur. Nam quocumque celo prouenit noxium, id nunc malum, nunc iniuriam uocat Plinius: ut hymbres, nebulas, uentos, grandinem, robiginem, uolucres. Quæ uero a terra afferuntur damna, nunc frugum pestes uocant: in quibus uligo, amaror, caries: tum eruca, culex, limax, talpa, phalangus, atque huiusmodi bestiolæ continentur. Nunc morbos appellant, ut Lolium, Tribulos, Lappam, Aera, Aegilopen, Pelecinum, atque eiusmodi cætera. Quæ uero uel ipsis seminibus accidunt, ita ut corrupta uel mutantur, uel degenerent, siue interiori ipsorum seminum causa, siue cœli terræque intemperie, ea frugum uitia nuncupant. In his abortio, luxuries, uanitas, bromus, auena, uerica, siligoque connumerantur. Hæc Plinius ingeniosissimus scriptor, sua illa incredibili diligentia, de quæ terra pestibus nunc sermo nobis non est: de uitis, morbisque agimus frugum: ut intellegamus, non de uocabulis, sed de rebus agi. Nec uerborum significationes Plinium, sed rerum naturas scribere: tantoque grauius Leonicensium deliquisse, qui non res ipsas (ut Plinius) sed glossas, uocabulariaque ad Plinij accusationem induxit. Morbus igitur propria significatione (quantum ad rem pertinet) Sabino, Modestinoque autoribus, corpori aduenit, temperalique est imbecillitas, & tolli remedijs potest: Vitium uero perpetuum impedimentum est, ut obiter iurisconsultos etiam afferamus. Id noster Plinius latinus homo, ad fruges quoque (qua est elegantia) transiit: ac Lolium Aeram, Aegilopen inter morbos deputat: auenam inter uitia: atque ideo Lolium, Aeram, Aegilopi (qui morbi sunt) præsentia remedia sarculum, & cineris cum semen iactatur curam remedio esse dicit. Quæ uero ipsi semini, aut radici insunt mala (quoniam uitia sint) non præsentia, sed præcedenti cura, neque alia tolli posse inquit: atque ideo medicari semina tam uigilantius, quam Columella & Plinius docuerunt: ne expectata seges uanis eludat auenis. Lolium igitur quoque ratione fruges lædunt. Nam Lolium recticaulis herba est, & Tritico simillima: nec com-plecti, nec uincire illud potest: hoc tamen asserti incommodi, quod terram occupat, exhauritque: & mixtum Tritico secerni oportet. Aera autem ipsa complexu neget. Quoniam uero Lolium nouissimum esset, non pinxit illud Plinius: Aeram uero quod ignotior nostris esse uideret, descripsit. Quod minimum, scilicet semen (cuius fumo a balneis turba pelleret) aculeato gigneret cortice, & complexu Triticum necare, quod & re ipsa quoque manifestum est, in qua degenerare Triticum, & Hordeum

A

Herbarij bo-
nofficium.

B

Noxia frugum
uaria.

C possit (quod Theophrastus & Galenus scribunt) non negauerim, quippe quod Lolij species Aera quoque sit. Sicut & illa etiam quam Lillirinam uulgo dicimus, quasi Lolliarinam: seu magis (ex Theophrasto) Linipirinam dixeris: quae longiores quidem spicas, sed breuioribus ac densioribus ferat calamis: nec iunctis spicatis seminibus, sed in ramusculo alternatim dispositis. Lolium ergo triticeis pene folijs recto calamo nasci, non complexu, uinculo uel uolulo tritico adhaerere, plusquam ut probari oporteat manifestum est: spicam uero hordeo similem, uerum angustiore, ac sine aristis profert: in qua exiguum quidem ut minutae Aenae, sed non ut Aera minimum semen, acuminato & obrotundo gerit tegmine: non recticaulis est, uerum implicat, circumnectiturque cum Triticum, tum Fabam, & complexu illo attrahit, nec atque. Quis ergo Aera Lolium idem esse dicit: cum & grammatici quoque scribant, Lolium graeco uocabulo non Aera, sed Zizaniam dici. Hieronymo quoque in Matthaei interpretatione dicente: Inter triticum & zizaniam, quod nos appellamus Lolium, quamdiu herba est, necdum culmen uenit ad spicam, grandis similitudo est, & in discernendo aut nulla, aut difficilis distantia. Quid igitur Aera cum Lolio Zizaniaque (praeter genus) commune? Age & hoc adiungamus, quod uulgo quoque & in Cisalpina Gallia, & apud nos herba haec (Aeram dico) si modo coniectura non fallimur (neque enim decernentes, sed excitantes ac disceptantes dicimus) Veludula dicitur: quasi uolulula: quod Tritici scilicet, Fabaeque caulibus aduoluatur. Quod uero uertigines illa quoque in pane si comedatur faciat (quod malum Lolio tribuimus) non propterea Lolium ipsum erit: cum noxias uel res duabus, pluribusue, & diversissimis etiam herbis esse nihil prohibeat, atque his praesertim quae generis unitate conueniunt. Sed & eandem herbam Lolium, & Aeram esse, tamen si Lolium Aera quoque a quibusdam dicatur, nec Dioscori, nec Galeni autoritate conuincimur: cum Aera quidem ut res ambo describant, figuram uero qualitatemque neuter demonstrat.

¶ De Avena, & Aegilope.

Avena duplex.

D Par in Avena & Aegilope ratio. De Avena Plinius, Galenusque, quod homini in cibatu quandoque sit, quod iumentis in pabulo referunt, nos quoque in Gallia passim uidemus equos, mulosque Avena uesci: Aegilope uero, quae syluestris Avena sit, quis unquam uidit uel iumenta uel homines uesci? Tum Avena tritici & hordei uitium est: quod quotiens, quae ex causa fiat, duodeuigesimo uolumine docet Plinius. Aegilops uero (ut eodem loco Plinius) Hordei morbus est proprius, non uitium, & hordeo innascitur: quod quinto quoque & uigesimo uolumine refert: Aegilops dicens eiusdem nominis herba sanari quae in hordeo nascitur tritici forma. Quis praeterea nescit (populo etiam teste) duo esse Aenae genera: Frugiferum unum: Sterile alterum: uel prodente Virgilio, qui bis steriles Aenas dominari cecinit, & uti campum Aenae frugiferae segete scripsit. Aenam quoque satiuam esse, & propriam naturam habere. uel de agricultura libro Columella demonstrat. Eius quippe rationem docet, & partim in sonum uel pabulum cedi, partim semini custodiri scribit. Dioscorides quoque ille (quo uelut Aiacis clypeo testis Nicolaus iusulat) de Avena, Aegilopeque seorsum tractans, diuersas illas esse indicauit. Nam Bromi quidem duas species. 2. uolumine cum referat, secundam a Romanis inquit Aenam uocari: tum. 4. uolumine Aegilopem quoque a Romanis Aenam dici affirmat. Adde, quod ambabus glumae, quibus semina integunt, eiusdem formae figurae cum sint capitula menti haerentes, non spicis, aenae tamen frugiferae densiores grauioreque sunt: tum semina alba, gracilia, quasi minutum hordeum dixeris: Aegilopis uero maiora, nigra, hirsuta, gemmis bifurcata cuspidibus: quam Aenam graecam uigesimo uolumine Plinius nuncupasse uidetur. cum Bromi similis herbae (quod & ipsum frugum uitium est) figuram, facultatemque enarrat. Vis Aenae & Aegilopis insignes alias differentias referam: Aena ex his est, quae maxime in frumentaceo genere nudae sunt semina: ut hordeum quoque, & halica. At omnium seminum, maxime Aegilopen, natura operuit. Aena praeterea cum Hordeo fere & seritur & metitur: Aegilops uero (quod mirere) non nisi post annum ex semine suo (Plinio autore) nascitur. Si haec igitur & Dioscoridis, & Plinij scriptis & rationibus, & rei ipsius euidentia, diuersa esse monstrantur, quis Nicolaum Leonicensem non errasse, immo uero non piaculariter deliquisse defendet, qui Plinij doctrinam, singularemque diligentiam taxare non sit ueritus? Nec Aenae genera, nec Dioscoridis uerba, nec rei ipsius differentias proprietatesque perspexit. Quid uero de his uocabulorum interpretes referant, ipsi grammatici uiderint. Nos Plinio, prudentissimo naturalium rerum scriptori, tum rebus ipsis, atque oculatis (ut aiunt) testibus, credamus.

¶ De Nardo gallica, & Saluina.

Sed nec in Saluina quaedam, & Nardo gallica felicitis accusator nos fieri Leonice uersatus est Plinio pri-

num imputare uidetur, quod Nardum Gallicam appellauerit, quam Dioscor. Celticam nuncupauit. Nonne hominū uita ex hoc Plinij errore periclitatur: Gallicā Nardū dixit Plinius, cum Celticam Dioscorides dixerit: quasi quos græci Celtas dicunt, nostri Gallos non appellent: aut non omnes Galli celtæ quondam dicti sint, aut Celtæ galli non sint, ad australem Cæmentimonis plagam, & Massiliæ, ac Narbonis pelagus habitantes, rupesq; Apium attingentes. Latine denominauit herbam Plinius, Dioscorides græce: a prouincia Plinius, a prouinciae parte Dioscorides: re nomineq; conueniunt, & cognomine quoq; non dissident. Dioscoriden præterea scribere Nicolaus inquit, quod Nardum hanc gallicam, quæ in Liguria alpibus nascitur, incole & Saliuncam appellant: unde errasse Plinium insinuat, quod pro diuersis Nardum gallicam, & Saliuncam acceperit.

Sed diuersas esse Nardum Gallicam, & Saliuncam herbas, origo primum facit ut credamus: cum in Liguria alpibus, uel ad Ligerim amnem, qui in Gallia est (ut ex græcis codicibus unus habet) Nardus nascatur Gallica: Saliunca uero in Pannonia, & Norico, & urbe Eporedia, Apiumq; apricis. Figura proxime, & herbarum ipsarum diuersa descriptio, quod uel uno quoq; Plinij uerbo facile datur agnoscitur: qui Nardum gallicam (ut Dioscorides) fasciculis alligari inquit, & comitem illi adnasci Hirculum herbam. Saliuncam uero incomitam, humilem (ut Vergilius inquit) & breuem, & quasi manu pressam esse: atq; ideo ad coronamenta non pertinere (quamquam nobilissimi odoris sit) quia neci non possit: Tantæ uero soliditatis, ut metallum esse cœperit: etiam si mendose, non soliditatis (ut uetus habet lectio) sed suauitatis scriptum sit. Facultas tertio itē herbarum diuersitatem arguit. Quamuis etenim odoratæ sint ambar, uires tamen differentes utriq; Plinius tribuit. Nomen postremo herbarum ipsarum differentiam prorsus aperit: cum Nardus illa siue celtica, siue gallica cognominetur: Saliunca uero, & Orcumyra (autore Seruio) ut uulgo dicta est, hodie quoq; romana spica dicitur. Sunt qui eam esse purent, quam officinæ Rosam sanctæ Mariæ nuncupent. Quorum opinionem, quando Plinij picturæ multa ex parte congruit, non improbamus, & omnino probare subsistimus. Cum ergo & origine, & figura, & facultate, & appellatione Nardus gallica, & Saliunca differant, nõ errasse Plinium dicere, æquum est: Leonicenū uero iure damnandum esse, qui nec ista priusquam accusaret pensauit.

Hoc ex abundantanti adijcere uisum est: quod Saliuncam a Nardo Gallica diuersam, Dioscoridis autoritate Pandectarius facit: tantum uero abesse, ut Dioscoridis unam esse crediderit, ut illum inducat eos arguentem, qui Saliuncam Nardum Gallicam esse dixerunt. Hoc tamen in græcis codicibus dicentem Dioscoriden non comperimus: nec Saliuncæ in Nardo celtica mentionem fecisse. Sic qui Dioscoriden (eum dico quem per hæc tempora medici legunt) non tam latinum quam barbarum fecit, si modo ueritatis aliquid ineptus ille interpret assecutus est, Saliuncam & Nardum gallicam (ut diuersa) seorsum scribentem Dioscoriden facit: nos Plinium diligentissime eruditionis hominem, rationemq; ut diximus, & rem ipsam completimur.

De SIO, & SILAO.

Vana quoq; & inepta prorsus de Sio, & Silao disputatio. In erratis Plinij Leonicenus deputat: quod Sium, Silaumq; pro diuersis posuerit. Leoniceni uero rationes superioribus quidem non dissimiles sunt. Quoniam inquit, sine dubio Silai, & Sij descriptio ei herbæ quæ uulgo Crifion dicitur, competit. At si pro Silao Sion legendum sit, frustra duobus locis eadem herba reperita. Sed uide, ut diligenter inspexit, ut dialecticæ argumentatus est. Duæ sunt herbæ & Silaus & Sium: nec frustra seorsum positæ, ut dicit. Silaus nascitur glareosis & perennibus riuis, cubitalis, Apij similitudine: coquitur ut olus acidum, siue acedum. Acedarijs enim herbæ ipsa competit. Hæc Plinij de Silao descriptio. Sij uero hæc est. Sium latius Apio, in aqua nascens, pinguius, nigrius, copiosum semine, sapore Nasturtij: crudum coctumq; sumitur. Hanc quoq; Plinius Lauerem interdum appellasse uidetur. Confer Leonicene, si placet, utriusq; herbæ descriptiones, & tuo Crifioni compara. Silaus Apio similis, Sium latius Apio, pinguius, ut lacustris, fontana, putealisq; est. Sium in aqua quæ & non glareosa esse potest. Silaus cubitalis est: Sium humile, aquæ paululū quiddā superacidiū olus est: Sio uero Nasturtij sapor. Vnde Nasturtij aquaticū appellasse Sium recetiorū quosdam inuenio. Sapor ergo, color, magnitudo, ususq; differunt. Quis tam diuersas herbas unam esse diceret: Age, & uires, potestatemq; comparemus. Calculis, renibus, urinis, lientibus, mensibus, dysenterijs, lentigini, cuti, ramicibus, equorū scabiei Sium prodest: Silao nil horū: sed id foliū tribuit Plinius, qd magna utilitate uesicæ coquit. Si egedē herbæ erant, cur non eadem ambabus uires: Nec eodem modo parem potestatem Silao dices, quod uesicæ utilis sit: Sium uero calculis

A

Nardus Gallica, & Saliunca diuersæ herbæ.

B

Sium.
Silaum.

Curinisq; proffit: quæ malam uessicam maxime infestare uidentur: quoniã & uessicæ plures etiã morbi contingere possunt: ut collectio, ulcus, scabies: quibus efficax Silai remediũ esse potest. Sed nec putasse Plinium, eandem herbam esse Silaum quæ Sium, ex eo quoq; inspicere licet, quod eodem loco Plinius libro .f. 26. post Silai remediũ ad tres fere uersus in calculi curatio- ne, Reliquum inquit ex uino, tum Sio, & Vrtica marina: & daucum, & plantaginis semen ex ui- no. Neq; uerisimile cuiquam fuerit, eodem pene uersu, Silai, Sijq; (si una herba esset) ut diuersa- rum mentionem a Plinio factam esse. In quo hoc quoq; est animaduertere (ut mirum Plinij or- dinem consideres) quod ab nono quinti & uigesimali uoluminis capite, unde generatim, mem- bratimq; de singulis corporum morbis remedia subtexere incipit, nullam, aut raram ex his her- bam describens pingit Plinius, quas superioribus libris ante descripserat. Magnum argumen- tum, Silaum, Sium non esse: cum eodem loco Silaum, nusquam alias adductam pingat: Sium uero, quam. 22. pinxerat, nominasse eodem loco satis duxit. Hæc cum ita sint, quis uel accura- tum Plinij lectorem, uel iustum accusatorem Leonicenũ dicit, qui cum Silaum, & Sium can- dem herbam, & quam nunc Crisionem dicimus esse crediderit, hoc saltem ignorare non debu- it? Crisionem breuem herbam humilemq; esse: ut iam Silas esse non possit, quæ cubitalis est.

Sium.
Crision.
Lauer.
Lauendo.

Silaum.

Cannasiolũ.

D

Vis ut & rei ipsius euentiam in medium afferamus: ne non tam Leonicenũ refellere, quam nostra legentibus prodesse (quantum per nos fieri potest) uoluisset cognoscas? Sium eam herbam esse satis constat, quam togata Gallia Crisionem, Umbria Lauerum, Picentes Lauer- doneũ uocant: uidentur enim hæc quoq; appellationes cum prisca Dioscoridis, Plinijq; uoca- bulis conuenire. Nam Sium, Lauerum dici Dioscorides scribit. Et Lauerem pro Sio usurpa- re Plinius uideretur. Crision uero, unius syllabæ detractio, facile transit in Sium. Ipsius quoq; herbæ cum natura, tum bene olens sapor floris etiam, & seminis non inuicendus odor facile persuadent. Silaum uero herbam glareosis, & perennibus riuis nascentem, edulsi gratam, quæ in Ariminensi uicinijq; Flaminia uia riuus, & in Hetruria plurimã conspicitur, cubitalis, læ- peq; altior, Pisauenses Cannasiolum uocant: Ex eo ut opinor dictam, quod caulem in anem Cannæ similem habeat, quasi Cannasiolum dixeris. Nosq; illam aceto saleq; conditam, non in- gratam experti sumus, frequenterq; gustauimus. Atq; ut Sium, Silausq; diuersæ apud Plinium herbæ sunt, sic Crision, Cannasiolusq; apud omnes diuersi. Hactenus quantum in nobis fuit his respondimus, in quibus Plinium Leonicenus iniquissime damnat: quod scilicet eandem her- bas, ob nominum uarietatem, putauerit esse diuersas.

DE C I N N A B A R I.

Cinnabarin, qua in pictura, medicamentisq; utimur, quamq; nostra tempora Sanguinem draconis appellant, Dioscorides Metallicum esse putat (Leonicensi auctore) atq; in Libya nasci- tameris fodiendi, concinnandiq; metalli huius (quod in alijs fecerat) rationem, auctoritatemque afferat nullam. Leonicensis, qui solius Dioscor. auctoritatem, sine iudicio, sine delectu sequen- dam esse semper censet, ideo errasse Plinium arbitratur: quod Cinnabarin scripserit elephanti- rum, draconumq; sanguine permixto fieri: dum pugnantibus pariter decumbunt, obtrituq; ele- phanti interit draco. Verum non errasse Plinium tum maxime omnes intelligent, cum de Cin- nabari quæ dicuntur, singula quæq; descripsero: & nodos illos quibus intricatum Leonicensi bellum uides, explicauero, priusq; ad stipulantem Plinio Iulium Solinum adduxero, de Cinna- bari in collectaneis ad hunc modum scribentem. Dum ruunt elephanti, dracones obruntur: sic utriusq; fusus cruor, terram imbuit, fitq; pigmentum quicquid solũ tinxerit, quod Cinnaba- rin uocant. Hæc Solinus. Nunc de Cinnabari quantum collegimus eloquamur.

Cinnabaris duplex.

Bulcasis.
Cenabrium.

Cinnabaris quidem nomen non latinum, aut græcum est, nec Libycum, sed Indicum, sang- uinemq; elephanti & Draconis permixtum significat, ut .3. & .30. uolumine auctor est Plinius. Barri quoque, barbaro nomine elephanti dicuntur. Victorem, barriq; canem, rabidiq; leo- nis, geographus uates inquit: & nigros barros Horatius memorat: unde forsasse & nomen ip- sum Cinnabaris manare potuisse uidentur. Colorq; est floridus, sanguinem representans, inter eos qui mixtura finguntur connumeratus, medicinæ habilis & picturæ. Cinnabaris quoq; alia dicta in duo diuiditur genera. Vnum quidem metallicum, nariumq; quod in Libya, alijsq; in locis effoditur, Hæmathiti lapidi colore similis: quemq; a coloris quoq; similitudine aliquos Sanguinem draconis nominasse Dioscorides scribit: & ab Indica Cinnabari nomen accepisse non absurde forsasse crediderim. Cinnabaris alterum genus metallicum quoq; est, sed facti- ex uiuo, .f. argento & sulphure. Cuius conficiendi ratione Bulcasis quidã arabs cognomẽto Ser- ton uocant, metallicũ quidẽ origine est: Plinio, Diosc. q; autoribus, utunt. Minus qd græci Mil- nium esse possit, colorq; floridus. Cinnabaris ergo prima, propriaq; Indica, draconisq; sanguis est Plinio, Solinoq; autorib; Altera quæ ab Indica Cinnabari nomẽ traxisse per coloris similitu-

dnam uidetur, Metallica est, in duo diuisa: Natiuam scilicet, cuius Dioscorides meminit: et Facticiam, quam Bulcasis docet, approbatq; pictura. Syluaticus quoq; & Arduinus Pisfaurensis, qui de uenenis egregium illud uolumen scripsit quod nuper e tenebris erutum, cum Haliabatis uoluminibus impressum uenditur: duo Cinnabaris metallicæ esse genera (ut nos quoq; notauimus) prodiderunt. Sed & rarissimus pictor Ferrariensis Hercules nostri Apelles temporis, uir diligens, natiuæ Cinnabaris frustum, quod in Italiam rarum inuehi affirmat, nobis donauit, atq; apud nos fidem eorum quæ scribimus aliquando facturum seruat. Minium uero non Cinnabaris a græcis, sed Milton proprio uocabulo dicitur, cuius Plinius, Dioscoridesq; meminerunt. Nam qui Minium, Cinnabarinq; siue natiuam, siue facticiam idem esse putauerunt, aperte & pictorum sententia, & nominis diuersitate, & re ipsa falluntur. Potestatis uero differentia Leoniceus in primis fallitur: qui superuacue (ne inepte dixerim) commonefacit, non Cinnabarin, quam Cenabrium pictores uocant, in medicamentis quæ deuorantur ponant medici: cum id non solum medici, seplasiarumq; fugiant, sed nusquam a medicinarum autoribus scriptum sit, metallice Cinnabaris genera sorbilibus compositionibus, antidotis, catapotisue misceri. Si quis autem e uetustissimis Cinnabarin forme compositionibus usquam posuit, de Indica. s. Cinnabari, hoc est, Draconis sanguine, cuius periculosus non sit usus, quamq; medicinarum & picturæ utilitatem Plinius prodidit, intellexerunt. Quatuor igitur hi colores representare omnes sanguinem uidentur, paulo tamen dilutiorem Minium: unde omnis cum scriptorum, tum medicorum error manasse uidetur, atq; in primis Leoniceum nostrum inuoluisse. Nam græcorum quidam Minium Cinnabarin uocauerunt, quos refellit Plinius: quidam Cinnabarin sanguinem Draconis esse dixerunt, inter quos Dioscor. qui Cinnabarin Libycum metallum esse dicit. Nec propter ea sanguinem Draconis non esse in medicamentorum, uel colorum genere Dioscor. ait, quia quoddam a coloris similitudine Cinnabarin libycam nominasse sanguinem Draconis scribant. Non enim hoc agit Dioscorides (ut parum considerans Nicolaus arbitratur) sed eos refellit, qui Cinnabarin quæ in Libya nascitur, sanguinem Draconis appellabant. Aperte ex hoc insinuans, & sanguinem Draconis, & Minium aliam quidem rem esse, quam Cinnabarin libycam. Non ergo a Dioscoride dissentit Plinius cum diuersa tradant, sed cum Serapione potius, Auicenna, Constantinoq; negocium est, si sanguinem draconis opinati sunt herbæ esse succum. Id quoq; cum pigmenti, tum medicamenti genus, quod nunc uulgo sanguis Draconis dicitur, quod seplasiarum mercantur, & quo utuntur medici, duo habet genera. Vnum quidem in massam redactum, panis ferme instar, grauiusculum, fabrilis rubricæ colorem æmulans: quo ueterinari medici ad malagmata, emplastraue utuntur, nec nisi appositiuis medicaminibus adhibetur. Alterum genus leue, rubens, splendidum, minutis glebulis grummisq; constat, ad coagulatum sanguinis atq; attri speciem, pyxidibus asseruatur, longeq; preciosius, & in antidotarium usum uenit. Hæc duo genera (si diligentius colorem, leuitatem, nitorem, tum harenularum mixturam, saporemq; consideres) mecum quoq; fatearis oportet, illam esse Plinij, Solinijq; Cinnabarin: nec metallicum quicquam, nec herbaceum sapere, sed quod terræ hæsit magis, ac propterea haenosum, minusq; purum est. Illud primum genus artificij purgari, atq; in eiusmodi pastillos dictum, ac duratum, Sanguinem dices, uim illam medicam floridumq; colorem suscepisse, atq; ideo originis quoq; nomen tenuisse. Neq; enim, autore Plinio, uenenum habet Draco, imo ipsi us adipem uenenata fugiunt: atq; ideo medicinarum non minus utilis quam picturæ perhibetur. Huius quoq; Cinnabaris Indicæ argumentum non leue est, quod Cinnabaris indicum (ut diximus) nomen est, non græcum, aut libycum: tum quod in hæc quoq; tempora negociantes Veneti, sanguinem hunc Draconis dictum, non e Tunete, Libycisue urbibus ad Italiam deferunt, sed ab Aegypcia Alexandria, in quam urbem uelut orientis emporium Indica omnia, & rubri maris, atque Aethiopum mercimonia comportantur. Hunc in modum igitur (quantum ex librorum, reiq; ipsius diligentij uestigatione accepimus) ista se habent. Auicennam uero, ac renosum qui sanguinem hunc Draconis esse herbæ succum putauerunt, refellere propositum non est: illi de his uiderint qui arabicam medicinam diligentius coluerunt. Nos ista pro Plinio (ut potuimus) respondimus: quemq; in illo literarum omnium, linguarumq; gymnasio, in illo cõmuni gentium olim atq; artium domicilio urbe Roma, non segniter, neq; ociose morantem, uirum alioquin diligentissimum, sed insigni loco & dignitate positum, non Cinnabaris modo, uerum etiam rerum omnium quas sine ulla exceptione scribit, certissimas in tanto mortaliu concursu notationes habuisse, uerissimilius multo est, quam quemuis græculum gentis suæ uoluminibus insudantem. Nam quod ad Leoniceum hunc pertinet, qui non minori (ut est uidere) arrogantia quam in superioribus imperitia, quod a P L I N I O de Cinnabari dicitur, putare se dixit esse fabulosum, ut qui rerum usum nullum tam facile mirabundus habere uideatur: non uideo, cur Draconum, Elephantorumque permixtus sanguis, de quorum inimicitijs,

A
Arduinus de
uenenis.

Minium
Milton.

B
Sanguinis
draconis duo
genera.

Cpugnifq; non unus aut alter, sed omnes fere historici & naturalium rerum scriptores tradunt, in usum medicinæ uenire non possit. Quasi non difficilius, aut incredibilius multat Chrysofolam, Miniumq; hoc est, auri, argentiq; saniem ex intimis terrarum haurire uisceribus, quam sum pugnacissimorum animalium sanguinem ex summa telluris cute colligere: ac muricum, Purpurarumq; saniem maiori certe quam Cinnobaris impendio ac labore conquistam uicerint. Et non Indus quoq; & felix Arabs odorata illa excrementa (quæ Muscum uocant) fortissimi e pardorum genere animalis, petrarum saxorumq; mucronatis derafa uerticibus, ad nos immensis precijs etiamnum comparanda transmittant: ac non lapidem quandam medicinæ quoq; usibus efficacem Lyncum lotio in harenis gigni, atq; ob id Lyncurium dictum medicici crediderint: et humanorum cadauerum saniem, in ea quam Mumiam uocant, fastidiosa etiam remedijs mixtione, uel fabulofissima inuentione receperint.

¶ FINIS Collinutianæ Responsionis.

¶ HEREMANNVS Comes a Neüenare,
Ioanni SCHOTTO. S.

Annotationes Herbarum quarundam Schotte chariss. quas ad te misi, nolim edendas, nisi æquus lector prius præfatione quapiã sit admonitus, me ista annotasse anteq; mihi Leonicensis sit uisus, quem comperi in eodẽ argumento fuisse occupatum: cuius tamen sententiæ in omnibus non accedo, ueluti de Hypericone, & paucis alijs. Visus autẽ mihi ante multos annos in Italia Leonicen. & illius quædã opuscula: quas autẽ de Plinii erroribus, atq; in hoc genere scripsit adnotationes, non uidi, nisi ante paucos menses, ex quadam impressione Basiliensi. Ne uero lector quispiam nasutior, me ob id furti accusandum putet, quasi qui alienis uigilijs, tanq; proprijs uti uidear, malim nostra illa supprimi, quam alicui ansam pare falso calumniandi nostram innocentiam. Missurus tamen sum Gerardũ nostrũ post festa isthęc Natalitia, qui mentem meam latius tibi exponet, Ille etiam Horatianum nostrum secum adferet, in quo castigando adhuc laboramus, Vale, Coloniae. 16. Decembris. Anno M. D. XXIX.

HEREMANNI Comitis a Neüenare Annotationes aliquot Herbarum.

¶ De Oxylapathio, Lapathio & Rumice.

VNA DESCRIPTIONE DIOSCORIDES tres species Lapathi confundit: licet alteram satiuam, alteram uero speciem syluestrem esse dicat. Quod autem Lapathon inter olera antiqui re-
posuerunt, facit, ut ego id ipsum minime credam esse Lapathiũ acutum, id quod hodie sic uocatur, herba scilicet omnino insipida, sponte crescens ubiq; fere. Quare mea saltẽ sententia, Lapathon inter olera cõnumeratũ aliqua est ex herbis quas hortenses & satiuas appellare solemus. Vnde illam coniectura nõ ualde remota suspicamur esse eam, quam hodie Spinchiam appellant, magnam habentem cum Acetosa similitudinem, nisi quod folia habet molliora, magisq; pallentia. Accedit huic sententiæ Serapion

Lapathium
acutum.

Lapathium
Spinachia.

in cap. de Spinachia, ubi illi tribuit mollire uentrem, id quod etiam Lapathio Dioscor. tribuit. Altera autem syluestris species, folio proxima Plantagini, forte est, quæ Lapathium acutum hodie uocatur, Quod autem Oxylapathon uocat Dioscorides, & ipsum acri gustu esse describit, magis ad eam herbam pertinere existimo, quam uulgus medicorum hodie uocat Acetosam. Quod & Serapion Arabs in sua descriptione animaduertit. Nam omnia quæ ex Dioscoride citat in capitulo de Acetosa, illa a Dioscor. narrantur de Oxylapathio. Credo autem recentiores medicos errasse in hoc, quod Lapathium acutum a foliorum acumine dictum putauerint: cum illud a sapore potius dictum esse intelligere debuissent. Nam & ὀξύ acetum dicitur, unde recte Acetosam, sed rectius Lapathium acetosum uocassent. Constat autem Acetosam inter condimenta atq; olera quæ cruda comeduntur, etiam hodie in usu esse coquorū. Vnde a ueteribus Rumex dicta, etiam inter cibos numerabatur. Lapathium autem illud acutum quo ad scabiem utuntur medici empirici, tam est insipidum, & etiam palato ineptum, ut nemo unquam id ipsum culinæ desputauerit. Alia etiam erroris causa, uideri potest semen utriusq; herbæ: quod adeo simile est, ut nisi folia diligenter inspexeris, sæpe unum pro altero sumere possis. Verum Galenus distinguit Lapathij species, esse aliam quidem insipidam, aliam acuti saporis. Vnde utramq; herbam sub Lapathij nomine comprehendere possumus. Ego tamen quoties Oxylapathon ab autoribus ponitur, siue Lapathium acutum, ipsam Acetosam ponendum esse affirmo, manifesto errore medicorū prodito in herbis quæ Lapathium acutum dicitur. Præterea in capitulo apud Dioscoridem, omnia quæ de Oxylapathio medicamenta scribuntur, multo magis Acetosæ conueniunt, quam Lapathio acuto: ideoq; etiam a Serapione ad Acetosam referuntur: uidelicet, quod coliacis, ac dysyntericis prolixo uino pota: quod stomacho detrahat fastidia, nimirum propter saporis acumen: quod ictibus scorpionum medeatur. Quod autem Lapathio acuto magis in scabie & pruritu empirici usi fuerint, errori potius tribuendum, quam experimento putauerim: quandoquidem Acetosa si eodem modo præparetur, multo citius pruritus tollit, scabiemq; exiccata & sanat: quod nos ipsi non semel experimento comprobauimus. Quod etiam Dioscorides ait Oxylapathon locis palustribus frequentius nasci, non parum confirmat nostram de Acetosa sententiam.

CICLAMINOS, CISSAMPPELOS, Volubilis.

Nota, quod Dioscorides sub nomine Ciclaminos, Cissamphyllon, uel ut alij rectius legunt, Cissampelon ponit. Idq; eo factum est, quod mirasit huic herbæ cum Ciclamino in folijs congruentia. Verumtamen diuersas esse species etiam Dioscorides testatur. Porro Ciclamen uerum, id est, Panis porcinus, omnibus nota herba, cuius radix in precio habetur purgandis melancholicis humoribus. Altera autem species, uidelicet Cissamp-

A

Oxylapathium, Acetosa

B

Acetosa contra scabiem

Ciclamen, Panis porcinus

Weißgare
wynd.

C phyllon, siue Cissampelos, est Conuoluolum apud Plinium uocatum, a nostris Volubilis media, uulgo Cymbalaris, aut Campanella, Cissampelos a Leoniceno. Dicta est Hedera uitalis: eo quod uitibus adhaereat, quemadmodum Hedera reliquis arboribus. Vnde etiam uineatoribus inuisa est, eam quotannis extirpantibus. Notat Leonicenus apertum errorem Auicennae, qui pro Hedera hac usus est herba, in capitulo Cissos, seu rectius Cissos, quod est Hedera.

POLYGONON, GRAMEN,
CENTVMNODIA.

Defigraßz.

Haec herba uerum Granum est, Centumnodia dicta, siue Proserpinata. Quare ubicunq; Graminis mentio habetur, non alia utendū est. Mirae efficaciae herba, cuius si uires recte calleremus, profecto una innumeris morbis satisfacere posset. Recentiores pro Gramine aliquando alijs usi fuerunt herbis quam ista, uerum errore periculoso. Vnde hoc loco id ipsum admonere uolui. Pictura in meo Apuleio tam uiua est, ut exprimi magis dextera non possit.

ANTHEMIS, CHAMÆMILON,
Parthenion, Chamomilla.

Dioscorides in huius herbae uocabulo aliquoties uariat. Nam & Anthemium, & Parthenion, Chamæmilon ait uocari. Vtrumq; scilicet flore albenti per ambitū, intus uero aureo colore, siue luteo. Quare secundam spem Hermolaus putauit esse Matricariā. Sed falsus meo iudicio, ex similitudine floris quae est Matricariae cum Chamemilo. Serapion priorē pro Chamomilla, spem recipit, hoc est, Anthemida. Nā quaecunq; in capite de Chamæmila ex Diosc. adfert, ea sunt apud Diosc. de Anthemide dicta. Vt unq; uero res habet, ambarum herbarum descriptio indicat eas omnino esse unius speciei & qualitatis. Nam odore pomī spirare ipsas nomen indicat Chamemilon, hoc est, agreste pomum, flores in ambitu albos, intus aureos habentes. Quare siue Matricariam pro altera specie capiamus, hoc est, pro Parthenio, ut Hermolaus credit, siue aliam herbam quamcunq; similem Chamomillae, certe eas esse cōsimilis prope effectus necesse est. Crescit in segetibus uulgo herba adeo similis Chamomillae, ut frequenter etiam herbarios decipiat: cum folijs & floribus nihil penitus differre uideatur, odore tamen est deteriore. Germani eam herbam, siue ue florem Caninum uocant. Odore eius capiti obest, & si crebro utaris, phrenesim inducere creditur. Forte hanc putauit Dioscorides esse Parthenion, quando illam odore subuiroso esse ait. Crescit inter segetes, & iuxta semitas, intermixta fere semper Chamæmilo. Quod autem potam cum melle adinstar epithimi, pituitam, atq; bilem per interiora detrahente Dioscorides asserit Parthenion, ideoq; melancholicis & suspiriosis particulari, indicat ipsam uim habere euacuatoriam, fortiolemq; quam Chamæmilon. Quod ego facile cum ex odore, tum etiā gustu illius herbae iudicauerim: quam Germani Cynobothanen, siue Cynanthe min uocant.

Alia species
Parthenij.

Sundtblum

hoc est quod antea dixi. Florem Caninum: quamquam eã in usu esse non uideam, quare nihil etiã ausus sum diffinire. Quantum uero attinet ad tres species Anthemidis a Dioscor. positas, quarum una albos, altera purpureos, tertia uero mellinos flores habeat, puto de illis herbis esse dictũ, quas Frumentarias uulgo appellamus. Inter quas sunt, quæ flores habent purpureos. Quidam Melanthion esse arbitrantur: eo quod semen nigrũ habeat. Sed Melanthion odoratius esse conspicitur. Verum locus subobscurus est, quare alijs coniecturam permitto.

ΒΥΡΘΑΛΜΟΝ, CΑΡΥΤΟΜΟΝΑΧΙ, CΗΡΥΣΙΟΝ.

Hanc herbam ob similitudinem cum Anthemide, nisi quod flores sint paulo ampliores, similitudine oculũ bouis referentes, unde nomen græcè cum sortita est, ego crediderim esse eam, quæ apud nostrates a quibusdam flos sancti Ioannis dicitur, ab alijs caput Monachi. Quidam etiã uernaculo idiomate florem Orbicularem, siue Annularem, propter rotunditatem qua oculo assimilatur, appellant. Intus flores lutei sunt, in ambitu albi, quemadmodum Anthemis, siue Parthenion, id est, Chamæmilon. In campis & circa oppida (inquit Dioscorides) nascitur, apud nos frequentius in pratis & aggeribus prope riuulos. Herba ad uarios morbos efficax, quamquam raro ea utantur empirici nostri temporis. Valet ad tinea, et serpiginem corporis, tam pota ex uino, quam etiã illita foras. Apodemata etiã rumpit potui data, uel tanquam cataplasma superposita. Cum radice & floribus eam carpere utilissimum est. Est & alia Bupthalthmon apud Dioscoridem, quæ etiã Chrysanthemum uocatur, ab aureis folijs, ab alijs Chrysiõn, in segetibus passim crescens, floribus omnino aureis, & oculi figuram referentibus.

Kyngelblum
alias S. Jo
hans blum.

ΑΡΓΕΜΟΝΙΑ, & ΕΥΠΑΤΟΡΙΟΝ.

Nicolaus Leonicensis inter medicos Italiae præstantissimus, libro de erroribus Plinij & Auicennæ, manifestissimum medicorum Arabum & omnium recentiorum in herba Eupatorio errorem monstrauit. Nam herba, quam hodie medici Agrimoniam corrupte, pro Argemone, siue Argemonia uocant, ea uerum esse Eupatorion, ex Dioscoridis descriptione facile probari potest. Cum contra nemo nisi iudicio penitus carens, Eupatorion esse credere possit, quod pharmacopole hodie sic uocant, quod & Auicenna & Mesue descripsere. Nam pro Eupatorio quidam utuntur herba Ambrosiana uulgo dicta, alij uero quadã herba, quæ iuxta aquas frequens reperitur: quarum nulla flores habet luteos, necq; semen quodcum maturuerit uestibus inhereat prætereuntiu, deinde nec serratim intersecta folia uelut Cannabis: quæ omnia in Agrimonia luce clarius uisuntur. Quamq; autẽ Diosc. Eupatorion quibusdã etiã uocari Epatitin scribat, quasi ad epar referendũ sit τὸ εὐπατόριον ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἥπατι. i. iecur: tñ ipsum ab inuẽtore Eupatore, quẽadmodũ Valeriana, Centaureã, atq; alias eius modi dictã potius putauerim. Quare quisquis est medicorũ q posthac Eu

Agrimonia
uerum Eupato
rium.

C patorio uti uelit, Agrimonia Eupatorij loco utatur confidenter. Quæ autem sit Argemone, siue Arthemone, ut Dioscorides uocat, non est meum diffinire, de prima enim specie apud Dioscoridem nihil adhuc certi possum statuere. De altera uero opinor idem quod Leonicenus, esse eam, quam Argentaream recentiores, & Apium hemorrhoidarum uocant, a colore foliorum dicta fortassis ἀργυρέα, i. argentea.

¶ BORRAGO, BUGLOSSA.

Quæ hodie Borrago ab Empiricis, & tota neothericorum schola uocatur uerum est Buglossum: ut interim admirari etiam cogar Hermolaum Barbarum, cur dubitauerit Borraginem inter Buglossi species connumerare. Nam & foliorum habitus, & flos, & tota uirtus Buglossi cum Borragine omnino conuenit. Verū id quod uulgo nunc appellant Buglossum, syluestre genus, & uirtute etiam multo inferius est illo, quod in hortis seritur. In meo exemplari Apulei reperio Buglosson tam graphice depictum, ea similitudine qua Borrago passim uidetur, ut mihi propter uetustatem codicis, ea pictura sola satisfacere possit, si alia argumenta penitus deessent.

Apuleiana pictura.

¶ SANGVINARIA, GALLI CRUS.

Herba Sanguinaria de genere Graminis est, in Italia crebrior nascitur. Pueri naso summitatem imponentes, mox sanguinem profluere faciunt. **D** Ea Galli Crus a ueteribus dicta fuit. Quare errasse Hermolaus uidetur, qui Galli crus putat esse Cristam gallinaceam, similitudine quadam nomine falsus, cum crista gallinacia apud Dioscoridem manifeste sit species Verbenæ, Sanguinaria uero Graminis.

¶ CHAMÆPITYS, & HYPERICON.

Leonicenus Chamæpityn eandem esse putat quam & Hypericon. Licet autem Dioscorides Hypericon a quibusdam etiam Chamæpityn uocari asserat, ac Rutam quoque syluestrem, tamen uti diuersas postea species describit singulatim: Hypericon enim Rutæ folijs, alterum uero Semperuiuæ, atque illam aureis, hanc uero albis floribus. Quare inesse differentiam ambabus aperte reperitur. Verum nostri temporis medici aliam somnauerunt Chamæpityn, herbulam passim in segetibus crescentem, odore nullo, flosculis subglaucis. Ego suaderem loco Chamæpitys Hypericon dari: idque multo magis uellere, quam herbam illam inspidam, nihilque omnino habentem cum Chamæpity comune. Cum Hypericon etiam a quibusdam Chamæpity dictam Dioscor. attestetur. Porro quæ a Diosco. Ruta syluestris uocatur, eadem est cum Hyperico. nam una omnino descriptio est utriusque.

¶ ASPLESION, SIVE SCOLOPENDRION, & POLYPODION.

Scolopendrion quæ hodie a Medicis uocatur, non est ea quam Dioscor. & ueteres descripserunt. Nam ea neque pilosa, siue aspera folia habet, neque scolopendræ serpenti assimilatur maculis. Vnde licet Dioscor. a Polypodio eam discreuisse uideatur, tamen quia & Polypodium etiam Sco-

lopendron dicit uocari, uel unam esse herbam, uel certe non admodū natura ac specie diuerfas. Quare malim medicos ea uti herba pro Scolopendrio, quę Polypodium hodie uocatur, in saxis nascens, hirsuta, & maculis ueluti serpentis distincta. Verum tamen reperit alia huic admodum conformis, ut ego unam fere speciē ausim affirmare, tametsi alter paulo magis referat Filicem, uulgo dicta a multis Cytracis, inter has alterutrā Scolopendriam esse putauerim: adeo omnia cum Dioscoride conueniunt. De Polypodio id animaduertit Nicolaus Leonicensus.

PENTAPHYLLON, & TORMENTILLA.

Vir acris ingenij Io. Mainardus Ferrarien. errorem manifestum deprehendit neothericorum in herba Pentaphyllo. Nam quam hodie Pentaphyllon uocant, herba est frigida complexioni, ubiq; crescens, insipida penitus, & radices habens adeo tenues, ut uix appareāt. Cum Pentaphyllon herba a Dioscoride descripta, quantum ex uirtutibus & efficacia illius deprehendi potest, natura acris & calida esse uideat, habeatq; radicem subrubeam, oblongam, Veratro nigro crassiolem. Quod autem uenenis præcipue medeat, fecit, ut Mainardus putarit esse eam quam hodie Tormentilla uocant: quæ licet plerumq; septem folijs constet, tamen multis etiam locis quinque foliorum reperitur. Ego huic opinioni facile accesserem, nisi Dioscor. in descriptione subderet, eam habere flores in pallido candidos, quamquã Ruellius uerterit, in luteo pallidos, quod magis placet. Tormentilla autem plane luteos, id est, aureos habet flores. Deinde idem Dioscor. dicit eam habere radicem oblongam, crassiolem, quam Veratrum, digiti maioris crassitudine: Tormentilla uero radiculam habet rarior articulum digiti maioris excedentē, crassitudine nunquam maior articulo digito. Nisi fortasse regionibus calidis, ubi Dioscor. uixit, crassioribus radicibus nasci Tormentillam suspicandum sit. Quod autem Dioscor. scribit, Pentaphyllon a quibusdam Hermodactylon, i. Mercurij digitem uocari, non nihil confirmare uidetur opinionē Mainardi. Nam & Tormentillæ radix abrupta est, & oblonga, ad instar articuli, siue digiti. Vtuncq; tamen uidentur omnes effectus a Dioscor. attributi Pentaphyllon conuenire, cum illis quę neotherici Tormentillę tribuunt. Nam & ipsa uenenis medetur efficaciter. Dysenteria radix curat. Constringendi uim habet. Vnde etiam ad oris atq; gulę uitia accommodatur. In febribus etiam indifferēter ea utimur. Vulnera consolidat. Breuiter, omnia præstat, quæ in Pentaphyllo narrat Dioscor. Quare moneo Empiricos, ut frigidam illam herbam, Pentaphylli loco nō ponant inter antidota. Nam illa reperiendi uim habet, unde intus sumi non debet: cum omnia illa nisi in acutissimis morbis ex caliditate, usui sint penitus interdicta.

VERBASCUM, ENVLACAMA

PANA, TAPSUS BARBATVS.

Enulam Campanam Dioscorides Verbasum Ideam uocari ait. Est autem Verbasum de genere Phlomidum. Phlomidē autē esse, ex descriptio-

A

B

Ruelli uersio
probatior.

Tormentillæ
uirtus.

Cne eam herbam quam hodie Tapsum barbatū uocant, mea sententia fert. Indicat id flos luteus, folia cū caule hirsuta, sed mollia, Lychnitim a græcis uocatam: quod ad lucernarū usum esse uideatur. Vnde apud nos uulgo Candelaria, ab alijs uero propter molliciem tactus, Lanaria dicitur. Quidam hæc herba pice parumper illita, pro lucerna utuntur nocturnis temporibus. Apuleius Verbasum pro Enula Campana posuisse uidetur. nam & folijs, & floribus Enula Campana cū Tapsu barbato magnā habet similitudinem. Radix autem Enulæ Campanæ acrior, magisq; efficac̄ ad uaria incommoda pellenda. Vnde Apuleius eam a Mercurio Vlyxi ostensam dicit, cum ad Circen ille transiret, aduersus maleficia effiacem. Itē & ad podagras. Dioscorides addit ad uenena. Orthopnoicis, ruptis, atq; conuulsis medetur. Quæ etiam Phlomidi apud eundem Dioscoridem tribuuntur. Vnde manifestum est, unius esse generis Verbasum, Enulam, & Phlomidem. i. Enulam Campanam, & Tapsum barbatum, licet specie sint distinctæ.

Candelaria.
Lanaria.
Wulfkraut.

STRICHNOS, SOLATRYM, VESICARIA, ALCHAKENGI.

Quam Dioscorides Strichnon, alijs Solanum, recentiores uero Solatrum uocant, illius porro speciem quandam hortensem, siue satiuam Diosco. facit. Reperitur & hodie oleris quædam species foliorum magnitudine ut Britannica, siue Beta, dispositione autem similis Solatro. Quæ autem syluestris est, in tres quoq; uel quatuor species discernitur. Vulgatius illud est, quod circa sepes crebrius nascitur, etiam in agris alia quando, corymbis uirentibus semper, & herbaceis. Repercutiendi uim habet, refrigerat ex caliditate apostemata, locaq; exulcerata. Altera illius species, quam ex ueteribus Vesicariam quidam uocitauerunt, corymbis in uesica reclusis atq; rubentibus: eam hodie Alkekengi Arabica uoce nominant pharmacopolæ. Tertia species a quibusdam Hypnoticon, ab alijs Manicon. i. soporiferum. i. insanum uocatur. Ipsum hodie uocant Solatrum mortiferum, corymbos habet in uesica nigros, magnitudine cerasij syluatici: quorum si unum quis comederit, longiore somno obruitur: si plures, moritur. Ad nil ualet, præterquam ad somnifera, & merito inter uenena numeratur.

Vesicaria.

Solatrum
mortiferum.

NYMPHAEA, VNGVLA CA
BALLINA aquatica, Nenufar.

Non dubium, quin apud Dioscor. & Apuleium Nymphaea eadem sit quam hodie Vngulam caballinam aquaticam, siue Arabice Nenufarum uocant recentiores, Duplici flore reperit̄, albo, atq; aureo. Idē Dioscor. etiam testatur. Frigida est. Vnde acutis & calidis morbis appropriatur. Floribus potissimum utimur. Radix omnino inutilis est. Quæ albos flores habet, ad remedia magis conuenit. Eadem uero utriq; foliorū amplitudo & habitus. Flos albæ paulo laxior, magisq; ad Rosæ similitudinem uergens: altera in modum Lilij aperitur. Quæ omnia ex Dioscor.

quoque descriptione licet deprehendere.

**I N T V B V S, E N D I V I A,
C I C H O R E A.**

Intubum ueteres uocauerunt, quod barbari corrupte Endiuiam uocant. Recte id notauit Hermolaus. Est autem herba inter praestantissimas numeranda quae satiuua est, & inter olera habetur. Endiuiam uocamus. Syluestris uero Cichorea, siue Intubum erraticum uocatur. Endiuia certe praestantior quantum ad medicinam attinet. Inter harum species Taraxacon, & Scariolam ponit Dioscorides. Nam quod praestantissimum est Intybi genus, Scariola uocatur, hodie medicis incognitum. Vidi apothecarios pro Scariola speciem quandam Lactucae agrestis, maxime syluestrem, folijs nigrioribus, magisque crispantibus quam sit Lactucae agrestis, siue Leporina, carpere, magno scilicet errore: cum sint natura ualde dissimiles herbae. Ego Endiuiam communem sumerem.

Scordyffel/
uel Genfyds
stel.

P E S L E P O R I S, D E N S L E O N I S.

Lagopus apud Dioscor. non describitur ex folijs & floribus. In exemplari tamen peruestro Apulei, herbam sub nomine Pedis leporini pictam reperi, ea certe similitudine, quae nobis exprimeret herbam uulgo dentem Leonis appellatam. Idque etiam ex effectu uidetur non fore alienum a ueritate. Scribit enim Dioscor. Lagopoda uentrem contrahere, & discutere duricies apostematum: quae ambo praestat & Dens Leonis. Est enim admodum amara & stiptica, daturque apostematibus in potu cum uino coacta. Unde a quibusdam in uernacula nostra uocatur Apostematica herba. Febribus etiam medetur ex aqua decocta & bibita. Hermolaus uidetur putare Lagopoda esse eam, quae Caryophyllata nunc dicitur, ab alijs Benedicta: quod mihi non arridet, cum nulla foliorum similitudo sit cum Pede leporino: neque id quod dicit cum maturuerit furfuribus assimilari in Caryophyllata conspicitur, uerum in Dente Leonis, cum flos exaruit, uelut in fauillam uertitur, atque unico uel flatu, uel contactu dispergitur furfurum more. Est etiam huic similis herba quae Lactucae agrestis dicitur, licet folia habens latiora, tamen in eundem morem intersecta, flores etiam luteos, & cum maturuerunt lanuginosos, albentesque: eam Itali uocant Capilla leporis. i. leporis domum: quod ad nomen aliquantum quadrare uidetur.

Pfaffenkraut.

B

Herba Apo-
stematica.

C A L L Y T R I C H O N, P O L Y T R I C H O N, Capillus Veneris.

Dioscorides sub nomine Adianthon, describit herbam, quae Capillus Veneris dicitur, ab alijs dicta Callitrichon: illius altera species est Polytrichon dicta: ambo in saxis humentibus & puteis crescunt. Polytrichon a quibusdam Saxifraga dicitur, folijs constans latioribus quam Callitrichon, & rotundis, fronde oblonga ad modum Polypodij, siue Scolopendrij, intersectis tamen & non coherentibus ut Polypodij. Magnus ergo error est neothericorum, qui Callitrichon, siue ut ipsi corrupte uocant, Gallitrichon, putant esse herbam quandam hortensem folijs aequalibus & odoratis, quae uirus

Steynbrech.

Scharlach.

C etiam odore ipso prodit. Caupones cum ea uinum inficiunt. Capiti admodum nocet. Vulgus in uernacula nostra eam uocat Scharlacum. Erit igitur uerum Callitrichum, siue (ut barbari corrupte uocant) Gallitrichū, herba Adiantes, a recentioribus dicta. Capillus Veneris.

● LACTUCA AGRESTIS, EN-
DIVIA SYLVESTRIS.

Lactuca agre-
stis.
Sewdystel.

● P aruus error uideri potest, quod pro Lactuca agresti, Endiuia agrestem uocant medici recentiores. Intubum erraticum, siue agrestē ueteres Cichorium uocauerunt, herbam natura atq; dispositione longe diuersam a Lactuca agresti. Est autem Lactuca agrestis, quam Itali Domum leporis, Germani uero Carduum porcarium uocant. folio crispanti, ad instar eius quæ uulgo Dens Leonis dicitur; in extremitatibus acumina habet more Cardui, mollia tamen, quæq; non pugnant, nisi admodum parum, cum induruerit scilicet. Est illius altera species nigrioribus folijs, magisq; aculeatis constans; hanc pleriq; Apothecarij putant esse Scariolam, magna uel delicta inscitia obcæcati. Priorem Itali inter hortenses herbas receperunt, faciuntq; ex agresti domesticam. Seruit enim illorum mensæ, oleo, saleq; condita.

● NARCISSVS.

Narcissus.

● N arcissus a poetis olim celebrata, nostris temporibus in obliuionē prope uenit. Idq; incuria tam medicorum, quam etiam pharmacopolarū. Serapion tamen in sua descriptione uidetur intellexisse, quæ nam herba sit. Est autem Narcissus herba de genere bulborum, folijs Scyllæ, siue etiam Porri, flore albo, insparso, purpureis maculis, aliquando etiā toto candido, aliquando toto purpureo, odoris suauissimi. Vnde apud nos quidam appellat florem Caryophyllaton, licet Itali Caryophyllatum alium florem designent, quem nostri Violettam uulgo uocitant. Appellatur & ab aliis quibus istius herbæ flores lingua nostra Phylliræ, uoce (ut opinor) a grecis mutuata. Habet passim in hortis diuitū, ad coronas texendas idonea.

Negelblumen
Grassblümē.

● VICTORIOLA, PARITARIA.
N ulli dubium esse debet, quin Paritaria sit ea quæ a ueteribus aliquando Helxine, aliquando Victoriola, siue Victoriæ herba uocatur. Quam barbari ob id corrupte Vitriolum uocant, cum Victoriolam dicere deberent. Errorē Plinij notauit Leonicensus, confundentis τῆν ἑλξίνην, ἢ κίονον, cum & natura dispositione plurimum inter se uariant. Esse autem Paritariam Helxinem, non modo Dioscoridis descriptio insinuat, uerū & Leonicensus uir acerrimi iudicij, & Hermolaus Barbarusprehenderunt. Eazdē quandoq; Perdicia, siue Perdicia uocatur: eo quod gratus cibus perdicibus esse creditur; & Vrceolaris, quod ad emundanda uasa ea uti solebat amicus.

● ELATINA, HEDERA TERRESTRIS
E latinā sub Helxine ponit DIOSCORIDES, folijs nimirū Helxines, sed rotundiorib. & pilosis, &c. Vnde & ego hanc suspicor esse Hel-

deram terrestrem uulgo uocatam, herbulam odore acri, gustu adstricto- **A**
 riam & calidam. Constat autem errare recentiores, qui Hederam terre-
 stem putarunt esse Chamæcisson. i. Hederam syluestrē: cum illam longi-
 oribus folijs quam Hederam Dioscorides describat. ista uero multo bre-
 uioribus, rotundioribusq; constet.

ISATIS, SCANDIX, ALUTA.

EGO certe quantū ex Diosc. descriptione cōiectura adsequi possum, Isa-
 tis ea est, quam hodie Scandicem, licet falso uocant multi. Est autem, Dio-
 scoride teste, Isatis herba qua tinctorum utuntur ad uiridem colorem, Plan- **Weyd.**
 tagini foliorum dispositione similis: nisi quod folia habet magis crassa, &
 succosa, colore etiam nigriora: semen in caule duorum cubitorum, flore
 luteo, siue ceruleo, nigrum adinstar Gyth, gustu aspero, & cætera omnia,
 quæ optime quadrant cum ea quam falso Scandicem uocarunt: Alutam
 a Romanis dictam, Apulei liber testatur. Quædam exemplaria Diosco-
 ridis Rutam (puto errore scriptorum) habent. Hermolaus quædam so-
 mniare uideretur de Luta, siue Lutea, ut utrumq; exemplar erroris conuin-
 ceret. Nostro tēpore hæc herba mercatoribus notissima est, qui inde quæ-
 stum faciunt haud mediocrem. Contrita olet male. Sine ea uero nihil pos-
 sunt proficere infectores lanarum.

HIPPURIS, CAUDA EQVINA.

RECENTIORUM pleriq; pro Hippuri Hippoquistida. i. Caudam equinā, **B**
 alteram herbam quam describit Dioscorides sumpserunt. Verum a Dio-
 scoride Hippuris, siue Equisetum tam graphice describitur, ut quilibet fa- **Kosszagel.**
 cile intelligere possit, quæ nā herba sit. Serapion false citat Dioscoridem.
 Vnde etiam recentiores aberrasse putauerim. Ait enim in petrosis nasci
 eam, folijs rotundis, pilosis, &c. quæ omnia falsa sunt. Nam ut res habet
 a Dioscoride describitur, iuxta aquas in locis humectis crescere, folio pro-
 pe iunceo, scabro, geniculato. Pictura in Apuleio meo tam dextera est, ut
 nihil supra. Ad emundanda cristallina, ea hodie utuntur Itali.

**ERINGION,
 SECACVL.**

LICET hodie in apothecis pharmacopolarum a nonnullis de genere Tri-
 bulorum ea quæ Eringion uocatur in usu sit, tamen multos etiam reperi,
 altero genere Cardui usos, plane spinoso, hirsuto, floribus purpureis, pau-
 lo rubicundioribus. Quod genus Cardui licet ad multa incommoda cor-
 poris ualeat, tamen longe diuersum ab Eringio esse dinoscitur. In hoc er-
 rore Arnoldum de uilla noua fuisse comperio: quando Iringum compa-
 rat moro spinoso. i. Rubo, qui tamen nullam cum Eringio similitudinem
 habet, uerum cum tribulis stipes eius aliquid congruentiæ habet. Eringi-
 on apud nos uulgo crescit locis siccis, harenosis, sterilibus, iuxta fluminū
 ripas ubi arena est, & in maritimis, aculeis duris, ac maxime pungenti-
 bus. Radicem quoq; profundissime iacit in terram, uixq; reperies qui to-
 tam radicē unquam effoderit. Hæc ipsa gustu tam suauis est, ut & Pasti-

C nacam non imitetur modo, sed uincat. Quidam lingua uernacula Herbā inquietam uocant: quod ex arefacta, lenissimis flatibus auræ huc illuc, uoz lycris rapiatur. Vnde puellæ suspensam loco coronæ habent sub tectis, semper aliqua parte mobilem. Alij Tribulum marinum uocant: eo quod frequentissima in littoribus maris crescat. Vegetius in sua Mulomedicina, quam nuper in lucem prodire curauimus, graphice eam describit. De reliquis Carduorum generibus mox aliquid dicemus.

CHAMÆLEON, CAR

DVS, DRACONTION.

Chamæleon,

Apuleius ille in herba Dracontio ualde dissentit a Dioscoride, erratque proculdubio a uero. Nam propter uarietatem coloris quæ ex proprietate uocabuli etiam tribuitur Dracontio, putat id ipsum esse Chamæleontem. Nam Chamæleon animal est, quod omnes colores quibus approxinat imitatur ac recipit. Habet autem herba Dracontion, siue Aron, quam Barbari nunc Barbam Aaron uocant, folia maculis subnigris ac uarijs distincta, quemadmodum serpentes quos Dracontas græci appellant. Vnde Dracontium eam uocauerunt, quidam Serpentariam, alij Colubrinam. Nota est radice albissima, & quæ manducata linguam gutturque exulceret, est em̄ caustica & mordicatiua. Huic Apuleius tribuit nomē Crocodillij, & Aphrodisis, siue ut ipse Diosc. uocat τὸν ἀφροδίτην καὶ κροκόδειλον. i. labrū Veneris, quæ omnia ad Dipsacum, siue Chamæleonta pertinent.

D

Germanice
Mariē dystel.

Germanice
Dyh dystel.

Breuius itaque de Chamæleonte meam sententiam explicabo. Inter Carduos est, quæ albis, siue lacteis maculis inspergitur: folia habens sicut Lactucæ pallentia: hunc Chamæleontem album ob uarietatem dictum puto. Vernacula nostra uocatus Carduus Mariæ. Semine utuntur Empirici nostri ad colicam, & iliacam. Pellit urinas uehementer. Est altera huic folio non ualde dissimilis, nisi quod nigriora habet, inter uulgares Carduos reputata, flore uiolaceo: eam arbitror a nostris Germanis Carduum armentarium, siue pecuarium dici: quod radice illius aliquando animalium saluti succurritur.

DIPSACVS, VIRGA
PASTORIS.

Bard Fraue,

Degenera Carduorum etiam est Dipsacus, quam Serapion meo iudicio recte intellexit esse eam, qua utuntur qui pannos præparant. Nam id ipsum uidetur innuere tota Dioscoridis descriptio. Illius species est syluestris, quæ Virga pastoris appellatur: una omnino herba, nisi quod hæc feritur, illa sponte prouenit. Frigidam esse putant, uimque habere reperiendi.

SCOLYMOS, CAR

DVS, Cardus benedictus.

Quam Scolymon uocat Dioscorides, hæc Hermolao uidetur esse eam quam Itali Carzophilum, alij Artizocam uocant, etiam nunc in cibum recepta, immo inter delicias Italorum. Illa quæ feritur, & non

nisi culta prouenit, sapore est gratior: quæ uero agrestis habetur, minoribus capitellis, & folio breuiore: eam uocant recentiores Cardum benedictum. Tamen ego uiderim, qui maluerint hortensi ista uti loco Cardum benedicti, quam agresti. Puto autem uim utriusque esse unam. Similitudine autem capitum, uidetur hoc meo iudicio rectius uocari posse Carduus pinea, quam Chamæleon. Nam ipsa capita Cardum magnam habent cum pomis Pini conformitatem. Sunt oblonga, uarijs interstitijs distincta, testudinibus ueluti conchiliorum extuberantibus, qualia in Pinis uideamus.

A
Cardus benedictus.

L I G U S T R U M, C Y P R U S, Alchanna.

Recte meo iudicio Hermolaus annotauit, Ligustrum dici Arbuſtum, quod Arabes, & præsertim Serapion Alchannam, siue Henne uocauerunt, Græci uero Cypron. Apothecarij nescio quam exoticam herbam pro Alchanna exhibere solent. Verum uulgo eam crescere Vergilius testatur in Bucolicis, quando ait, Alba ligustra cadunt, uaccinia nigra leuantur. Itali Oliuellam a foliorum similitudine quam habet cum Oliua, Germani autem propter ligni soliditatem, eam Hartrigliam nuncupant: flores albi figura racemorum, redolentes. Ulcera palati, gutturis, lingue, ueretri mirifice perſanat succus illius, cum aqua rosacea, aut Arroglose mixtus, aut decocta folia cum uino.

Oliuella:
Hartryglin:
Beynhölzlin

B

¶ Eiusdem HEREMANNI Comitisa
Neuenare, F O R M U L A quædam excudendi Herbarij, quo pacto in explicandis Herbarum descriptionibus atque uiribus procedi (suo iudicio) oporteat.

¶ A P I U M R I S U S, Batrachium, Flammula, Ranunculus.

¶ A P U L E I U S.

Nascitur locis humidis & aquosis. &c. usque in finem descriptionis cum nominibus prout in Apuleio habent. Nam in Dioscor. nomina adscripta non sunt. Vel aliter, iuxta uersionem Ruelij.

¶ D I O S C O R I D E S iuxta uersionem Hermolai.
Batrachion, id est, Ranunculus. Alij Selenon agrion. &c. usque in finem descriptionis.

¶ O R I B A S I U S.

Si quid apud Oribasium de hac herba habetur, hoc loco reponatur.

¶ S E R A P I O N.

Quamuis de hac herba Serapion in capitulo de Apio non faciat mentionem, atque ob id hoc loco citandus non ueniat, tamen in reliquis herbis suadeo eum post ueteres etiam citari.

C

• C N E O T H E R I C I .

Qui scripsit Pandectas, atq; ante illum Symon Ianuensis, herbam Batrachium, siue Ranunculum sub nomine Apij risus, aut Flammule descripserunt. Nescio tamen, an recte descriptionem Dioscoridis intellexerint. Nam uidetur ideo putare hanc esse Ranunculum, q; in fluminibus nascitur, quodq; ranis familiaris sit: cum Dioscorides id ipsum Apium syluestre uocatum testetur. Nascitur autē in fluminibus & fontibus herba, folio prope Nasturtij fluuiialis, caustica & uehemens, in qua libenter Ranæ uersantur. Nescio an hanc Neotherici putauerint esse Batrachium. Flammula autem quam ipsi uocant, nequaquam in fluminibus nascitur, sed pratis & hortis. Hermolaus Barbarus putauit eam esse Pedem coruinum. Verum meo iudicio deceptus. Nam Pes coruinus herba uulgarissima, neq; arrodit carnem, neq; risum illum comouet mortiferum. Quamquam mira foliorum similitudo huic cum Flammula intercedat. Est autem Flammula folijs strictioribus, paulum subnigricans: puto Ranunculum dici, ob uarietatem macularum, quæ nonnihil ad colorem ranarum accedere uidentur, earum scilicet, quæ maculatae conspiciuntur, uiridi ac nigro, siue cineracio colore. Herba est satis nota empiricis: solent eam applicare apostematibus prope maturis loco caustici, uel phlobotomi. Nam mox apostema aperit. Putant ex hac herba natum adagium de risu Sardonio. In Sardinia enim Dioscoride & Plinio autoribus, uenenata nasci traditur, risuq; comesta exanimat. Dicitur ergo non immerito Apium risus a recentioribus. Veteres etiam Apium syluestre & rusticum uocauerunt.

Flammula.

D

• S E Q V A T V R N V N C E X G A
L E N O qualitas, siue complexio ipsius
herbæ: aut si Galenus non ponit, ex
aliquo Neothericorum.

Constantinus Apio tribuit tertium gradum caliditatis. Ego Batrachion, siue Apium risus calidum initio quarti, & siccum in tertio crediderim. Nunc ad remedia ueniendum, & ponendi ex ordine autores iam citati, una cum alijs ueteribus & recentioribus qui herbarum uires explicant, uidelicet

Apuleius	Oribasius
Dioscorides	Cassius felix
Aetius	Paulus Aegineta
Serapion	Mesue
Auicenna	Constantinus
Platearius.	

• Vtendum hac in re nonnunquam opera SYMONIS IANUENSIS, atq; PANDECTARII, ubi non hallucinantur, quod illis tamen familiare est. Nam hij ex ueteribus & probatis autoribus permulta congefferunt, quæ cum iudicio oportet recopere, &c.

LEONARDI FUCHSII ANNO 285
 TATIONES aliquot Herbarum & Sim-
 plicium, a Medicis haftenus non re-
 cte intellectorum.

A

De Aloe. Caput .i.

LOE VENARVM ORIFICIA APER

thoidibus, & ano. Quantum in hoc a uero errauerit Mesue, nemo est, nisi talpa caecior sit, qui nesciat: quando certum sit ueterum omnium testimonio Aloen habere uim & naturam adstringendi, & sanguinis eruptiones compescendi. Id quod in primis monstrat Dioscorides, qui lib. 1. cap. 24. in hanc scribit sententiam. Aloe uim habet adstringendi, & cum aqua frigida pota sanguinis excreationes cohibet. Quae etiam sanguinis eruptiones ex haemorrhoidibus factas sistit. Et confirmat eadem Galenus lib. 6. de Simplicibus medicamentis cap. 23. ita scribens, Et glutinat fistulas profundas, & ad cicatricem perducit ulcera quae difficile sanantur, & maxime ea quae fibro naturali. Apertius uero praedictis authoribus Mesue uerba confutat Plinius libro naturalis historiae. 27. cap. 4. ita differens. Aloe sanguinis excreationes si modicae sint, draconum pondere ex aqua: si minus, ex aceto pota sedat. Vulnerum quoque sanguinem, & undecumque fluentem sistit per se, uel ex aceto. Haemorrhoidum quoque abundantiam leniter sistit. Item Auicenna lib. 2. cap. 67. in hunc modum scribens: Aloe quando ponitur cum uino dulci super haemorrhoidas, & fissuras ani, tunc sistit sanguinem currentem ex eis. Praeterea Galenus lib. 4. Therapeuticae methodi cap. 4. ubi profluuij sanguinis curationem ex professo tractat, nullum efficacius remedium ad sistenda sanguinis profluuia esse docet, quam id quod ex parte Aloes conficitur. Eius autem haec sunt uerba, Optimum omnium quae noui medicamentorum, quoriam ad cerebri membranarum haemorrhagias tutissime utemur, est quod nunc subijciam. Thuris pars una. Aloes partis unius semissi miscetur: mox cum utendi tempus instat, tantum huius cum oui candido subigitur, quantum mellis reddat crassitudinem: hoc dehinc leporis mollissimum pilo excipitur, deinde tum uasi ipsi, tum ulceri totum liberaliter imponitur. Utitur etiam eodem medicamine Galenus libro de uenae sectione in glutinanda arteriae incisione, adeo ut soleo sedis uenas aperire uideat, hoc ex accidenti sit, quoniam uidelicet excrementa biliosa id sua acritu- quens. Huic homini expurgatione ambo haec optima eueniunt, quod scilicet & superfluitates expel- luntur, & quod ex acritudine eorum quae excernuntur, paulatim aperitur os uenae, quam uo- cant haemorrhoidam. Proinde male admodum Mesue uiribus Aloes tribuit, quod magis bilio- sis excrementis, id sua acritudine agentibus, erat tribuendum.

Mesue de sim-
 pl. Medic.
 cap. 11.

B
 Aloe sedis ue-
 nas aperit, non
 per se.

De Manna. Caput .ii.

Mannam Arabum atque recentiorum, qua nunc passim ad molliendam aluum nobilium uuntur, esse diuersam a Graecorum, ex eo primum liquet: quod eam, teste Aueroe Corduben- se, post Galeni tempora in usum medicorum uenisse constat. Insuper quod etiam diuersa sit ei- us a Manna Graecorum operatio. Arabum enim Manna medicina est, aluum molliens, Graeco- rum uero potius adstringens. Arabum uero mannam molliere aluum, diutina iam experientia comprobatum est, ob id prolixiori demonstratione non opus habet. Mannam autem Graeco- rum adstringendi uim esse praeditam, testatur in primis Dioscorides libro primo, cap. 30. de Man- na ita tradens. Manna thuris probatur, quae candida & pura, uelut thus grumosa est, Thuri autem eandem uim habet. Thus uero habere uim adstringendi, & cruenta uulnera glutinandi, satis ex capite. 78. lib. primi Dioscoridis liquet. Item Mannam adstringere multo clarius indicat Galenus lib. 7. Thera. metho. cap. 4. in hunc modum scribens. Est autem Manna medicamen- tum quod magis quam thus adstringit. Idem quoque docet lib. Thera. metho. 13. cap. 2. dicens, Manna est purgamentum Thuris, leui adstrictione praedita: atque hoc etiam nomine Thure ipso adstringendi uim habens. Mannae uero, etiam corticis Thuris paululum est admixtum, unde scilicet adstringendi uim habet. Ex quibus iam satis constat, Mesuen tribus locis falso Galenum cita- se. Primo de simplicibus medicamentis capite de Manna, ubi Galenum mannam cum Scam- monia permiscuisse scribit. Secundo, eodem libro capite de Scammonia, ubi iterum impuden- ter Galenum Scammoniam cum sexcuplo mannae miscuisse asseuerat. Tertio, in Antidotario suo ubi de medicinis solutius agit, confectionem quandam de Manna ex Galeni inuentione de- scribens. Certum enim admodum est, Mannam hanc de qua scribit Mesue, Galeni temporibus

Manna.

C in usu Medicorum, ut diximus, non fuisse, proinde nec de ea quicquam scribere potuit, incognita enim prorsus erat. Vel si ullus eius apud Gal. antiquosq; usus aut mentio fuit, certe non sub ea uoce fuit, sed potius sub uoce mellis aerei. Quamuis, ut errore decimo quinto clarissime ostendemus, hoc mel aereū alio nomine Saccharū dictum fuit. Præterea ex prædictis facile iudicabunt studiosi, quantum Petrus Crinitus, lib. 25. de honesta disciplina cap. 7. cecuciuerit. Is em̄, & si alias oculatissimus sit, tamen Mannā græcorū eandem esse cum Arabū astruere nihil ueritus est. Idq; talibus argumentis ostendere conatus est, quæ magis, si ad iudiciū exigas, diuersum præbent. Proinde caueant medicæ professionis studiosi, nominis Mannæ similitudine decepti, eandem apud Græcos & Arabes recentioresq; esse existiment, animaduertantq; antiquis in diu re semper, in aereio autem melle nunquam usum eius uocis fuisse.

DE RHEUBARBARO. Caput .III.

Per Rheubarbarum nostrum, ne nominum te fallat ignorantia, intellige id quo nunc passim utuntur Medici. Per antiquorū uero quod Dioscor. Galenus, atq; Plinius, & qui istis uetustiores, describunt accipe. Considerandum autem præ cæteri erit, quod uulgus Medicorum Rheubarbarum, & Punici Rauedfensi uocant, hoc Galenus interdum Rheon, aliquando Rhiam, interdum etiam Rheam ponticum, Dioscorides Rha, & iuxta quosdam Rheon, secundum alios Rhian, Plinius Rhacoma, Celsus radicem ponticam appellat. Quod ideo admonendum duxi, ne nominum diuersitate quis deciperetur. Verum Rheubarbarū, quo nunc passim officinae utuntur, & quod Mesue describit esse diuersum ab eo, quod Antiqui depingunt, manifestum fit ex eius notis, quæ ab ijs quæ in eo offenduntur, quod ab antiquis describit, sunt omnino diuersæ. Nam Rheon antiquorū, teste Dioscor. lib. 3. cap. 3. radix est nigra, maiori Centaurio similis, minor tamen, & magis rubens, sine odore, fungosa seu laxa, nec ponderosa. Subscribit & Gal. lib. de simplicibus medicamentis ad Paternianum cap. 223. ita inquitens. Rheon quod a quibusdam Rheon ponticū dicitur, radix est magna & nigra, fungosa, leuis, odore carens, gustu calefaciens, & leniter adstringens. Nec dissentit Plinius lib. 27. cap. 12. ita scribens. Rhacoma affertur ex his quæ supra Pontum sunt regionibus. Radix Costo nigro similis, minor & ruffior paulo, sine odore, calefaciens gustu, & adstringens. Ea uero quæ iam in usu est medicorū, uehementissimam odorem habet, nullumq; cum Costo nigro similitudinem gerit. Et præter id quod odorata est, leuis etiam non est, immo quanto grauior, tanto melior a Ioanne Mesue & ab omnibus putatur. Adde quod istarū quoq; diuersus est usus. Antiqui enim sua ad uentris purgationem non utebantur, sed ad plærosq; usus alios adhibebant, quos opere precium non est hoc loco referre, quando ex Dioscor. Plinio, Galeno, reliquisq; facile disci possunt. Certum tamen est, huius maximam & præcipuam uim adstringendi fuisse. Ita Auicenna quoq; lib. 2. sui Canonis cap. 189. sed purgandi uim Rheubarbaro non adscribit, id quod facit & Fen. 16. Cano. 3. Traç. 1. Cap. 4. sed Rheubarbarū inter medicinas adstringendi uim habentes, ut passim quoq; alias enumerat. Nam quantum ipse sciam, nunquā Rheubarbaro usus est Auicenna tanquā medicamento purgantem. Nostri uero secuti Ioannem Mesue, inter cætera purgantia medicamina tanquam Agarico habitissimum suum Rheubarbarum collocant: nec enim uim purgatoriam minorem omnium auctoritate, ipsaq; experientia didicimus. Accedit ijs omnibus, quod nostrum non a Ponto, ut ueterū, sed ab extremis meridionalis Indiæ partibus ad nos uehitur. Quæ singula certe satis superq; declarant, nostrum Rheubarbarum ab antiquorū esse penitus diuersum. Nam si in eo de quo scribunt uim purgatoriam antiqui inuenissent, proculdubio silentio non præterissent. Hoc non animaduertens Auerois ille Cordubensis, satis impudenter Galenum notat, eo quod constringere uentrem scripserit Rheon. Vnum adhuc præterire non potui: scribit Ioannes Mainardus. Sarmatum medicis didicisse, in eo bello quod contra Moschos fortissime rex gesserat, reperit esse aliud Rheon, communi quidem satis simile, sed penitus inodorum: quod dubio procul fuit id quod ueteres pingunt. Omnes enim antiquorū notæ in eo deprehenduntur. Affertur namq; ex ijs quæ supra Pontum uel Bosphorum sunt regionibus, prope uidelicet Rha flumen, radix nigra, & costo nigro exterius, magno Centaurio interius similis, minor tamen & ruffior, sine odore, calefaciens gustum & adstringens, laxa, subleuis, & dum mastica pallida, & ad crocum uergens. Quare non est quod post hac hæsitent studiosi, Rheubarbarum nostrum ab antiquorū in uniuersum differre.

Io. Mainard.

DE SIDERITIDE. Cap. .III.

Omnes fere nostra ætate Medici Serapionis atq; Auicennæ errorē sequentes, id genus Sanguinis Draconis, quod nunc passim in usu habetur, succum herbæ cuiusdam arbitrantur, quæ a Græcis Sideritis, a ferro, quoniam glutinandis uulneribus apta præcipuū in bello haberet uisum

uocata est. Verum eosdem esse falsos, manifestissime ostendit Dioscorides Lib. 4. Cap. 31. Nam is de Siteride herba, omnibusque eius generibus plenissime scribens, ex nulla eiusdem specie talem exprimi succum edocuit, quo Medici pariter atque Pictores ad suum utriusque opus uterentur. Quod tamen si uerum fuisset, nullo pacto silentio præterisset. Quare multo probabilius est ita de Sanguine Draconis statuere, quod sit eius generis metallum, quod a Dioscoride Cinnabaris dicitur. Nam huic omnes Cinnabaris notæ, quas recenset Dioscorides Lib. 5. Cap. 63. conueniunt. Quemadmodum enim Cinnabari precium ingens est, ut post Dioscoridem quoque testatur Plinius Lib. 33. Cap. 7. eoque pictores uariandis in pictura lineis, ac Medici ad ea quæ sanguinea sunt, utuntur: ita duplicem hunc & in pictura & medicina usum compertum habemus in eo quod purum Sanguinem Draconis appellat. Nam rarus inuentu est atque difficilis, neque minus charus quam legitur fuisse apud antiquos, et hoc quando syncerus atque incorruptus uenundatur. Etenim qui passim in Septaliariorum officinis uenalis habetur, adulterinus est, licet eum pro uero in medicinae usu recipiamus, ut plerique etiam alia, sicut in sequentibus fuissem narremus. Sen enim qui exactissimi iudicij uir, Nicolaus Leonicensis in epistola ad Angelum Politianum. Nemo autem existimet Cinnabarim Dioscoridis esse eam, quam nos uulgo Cenabrium uocamus, ea enim factitia est, ex argento namque uiuo conficitur, uenenumque est. Dioscoridis uero medicinae candidatos ab exitiali errore reuocarem, ne scilicet, si Cinnabarim in Receptis, sic enim suas compositiones uocant, scriptum inuenirent, pro ea nominis similitudine decepti, Cenabrio nostro uterentur, quod uenenum esse manifestum est. Cur autem Cinnabarim hanc Dioscoridis Sanguinem Draconis nominent, ea ratio in promptu est. Namque de rat adhuc antiquorum quorundam in hoc nomine persuasio ac opinio, qui Cinnabarim illam, quæ ad usum picturæ & medicinæ adhibetur, ex draconum atque elephantorum sanguine permixto fieri putauerunt. Hoc quod Dioscorides his uerbis indicat. Profundi coloris est. Eamque ob causam crediderunt quidam Draconis Sanguinem Cinnabarim esse. Opinionem hanc uulgarem secutus est & Plinius libro paulo ante citato. At eam de Sanguine Draconis opinionem esse falsam, liquet ex eo possimum, quod Dioscorides de Cinnabari non libro secundo inter medicinas ex animalium sanguine sumptas, sed potius quinto inter metalla tractauit. Galenus quoque medicus nobilissimus, suo de Simplicibus medicaminibus libro. 9. Cinnabarim inter metalla recensuit. Auerrois pariter in Lib. 5. Colliget Cap. 43. Sanguinem Draconis inter metalla connumerat, adeo ut luce meridiana clarius sit, Sanguinem Draconis non succum, sed potius metallum esse.

DE NAPELLO, SIVE ACONITO. Caput .V.

A Vicenna Cap. 503. 2. Canonis scribit Napellum esse uenenum perniciosum, destruens bibentem. At mox oblitus eorum quæ scripsit, capite eodem hunc potari suadet, dum inquit, Delet albas linitum & bibitum. Quid quæso absurdius aut dici aut scribi potuisset ab homine qui reuolunt, hoc a Græcis latinisque Aconitum uocatur. Et id Plinio Lib. 27. Cap. 2. teste, omnium uenenorum est ocysimum. Quod etiam confirmat Galenus Lib. de Simplicibus Medicamentis Cap. 20. ad Paternianum, dicens Aconitum ualde uenenatum esse. Ita & Dioscor. Lib. 4. Cap. 71. Aconitum inter uenena recenset, dum ait, Eneat pantheras, sues, lupos, bestiasque omnes inaspersum carnibus, & illis in cibo appetitum. Hinc cauendum ne in potu aut cibo sumatur. Id quod Paulus Aegineta his uerbis monuit, Aconitum quidem cognomento Pardalianches exedentem & lætalem uim habet. Eamque ob causam intus cauendum est. Foris tamen in carnibus quas exedi oporteat uti licet. Ita & reliqui omnes Aconitum laudant, si abstergendum aliquid sit ex corpore nullus autem unquam præter Auicennam, in potu propinandum docuit. Cæterum idem Auicenna. 2. Canonis Libro, Cap. 554. succum radices Pentaphylli medicinam perniciosam esse docet. Eius autem hæc sunt uerba. Succus radices eius est medicina perniciosa. At quam falsa docuerit, ostendunt ea quæ de eo succo Dioscorides Lib. 4. Cap. 39. in hunc modum scribit. Facit & radices recentis succus ad iecoris pulmonisque uitia & lætalia uenena. Quod & Apuleius Madaurensis cap. 2. de herbarum uirtutibus indicat, cum ad morsum serpentis herbam Quinqsfolium potam ac contritam mire utilem esse scribit. Quæ si uera, ut nemini dubium esse scio, certe ex diametro cum Auicennæ sententia pugnant. Hæc & si manifesta fere omnibus sint, attamen quia multis errandi occasionem dederunt, ideo hoc loco admonere duxi. Nam Sauonarala celebris sua ætate Medicus, radicem Pentaphylli non aliam ob causam non ausus est in quartana propinare, nisi quia damnaretur a principe. Ita & Iacobus de Dondis, cognomento Aggregator, huius radices inter uenena perniciosa ex Auicennæ autoritate numerat. Tantam habet Auicenna apud nostri sæculi Medicos autoritatem, ut medicinam mortiferam faciat salutare, salu-

A

Cinnabaris.

B

Napellum.
Aconitum.

C tarem uero perniciosam, adeo ut non immerito, rei grauitate commotus, Leoniceus raris eruditionis uir, in hunc modum exclamauerit. Miseret me humanæ uitæ, quam uideo quodidie sub Auicenna, non tanquam principe, sic ut iuniores Medici appellant, sed tanquam sauro tyranno periclitari. Proinde ex eo intelligent studiosi, quantum insaniant hi qui malunt cum Auicenna aut aliquo alio, cuius uerba pro oraculis habent, errare, quam cum his qui medicinam a fontibus hauriunt recte sentire. At satis ea de re in præfatione nostra dictum est.

¶ De B V G L O S S A &
B O R R A G I N E. Caput VI.

Missas hic facio diuersas ac pugnantes inter se recentiorum de Buglossa atq; Boragine sententias, ex quibus facile æquus lector æstimabit, eosdem nihil horum intellexisse, atq; adeo nihil mirū, si reliquis etiā errandi occasione præstiterint. Vnum autē hoc ostendā, Buglossum nostræ ætatis non esse antiquorū Buglossum, sed eam quam nos Borraginē uocamus. Nostram uero Buglossum esse eam herbā quam græci Cirsion, & propter magnā quam habet cum Buglossō similitudinē, aliquando Buglossum magnā, appellant. Commutatæ namq; in uicē duarū herbarū appellationes sunt, quæ enim huic & illi notæ uiresq; tribuunt, mutatis hac ratione plantis conueniēt. Quod equidē nō aliunde certius nisi ex ambarū descriptionibus deprehendi potest.

Buglossi descriptio.

Buglossi autem descriptio apud Dioscor. lib. 4. cap. 119. hæc est. Buglossus uerbascō similis, folia in terram decidua, aspera, nigrioraq; bubulæ linguæ similia, quæ quidem in uinum deiecta, uoluptatē & læticiā animi facere credunt. Paulus præterea Aegineta in sexto de Buglossō in idem scribit, dicens. Buglossum humidū calidūq; temperamento est, eamq; ob causam uino iniectū, lætitiā animi facere dicitur. Galenus quoq; lib. 6. de Simplicibus Medicamentis, cap. 8. nihil a Pauli uerbis dissentit. Quod & Plinius Lib. 25. Cap. 8. facit, dum ait. Iungitur huic Buglossus boū linguæ similis, cui præcipuū, quod in uinū deiecta, animi uoluptates auget, & uocatur Euphrosynon. Iam ista si quis sub examen uocauerit, sole clarius uidebit, Buglossum hanc ueterū esse nostrā Borraginē. Nam iuxta Dioscor. descriptionem folia aspera & nigriora Borragini nostræ magis quam Buglossō competunt, quæ albicante folio penitus est: Quodq; Buglossō nihil nō ex antiquis lætitiæ & uoluptatis spem, si in uini pocula demittatur, tribuit, Borragini passim adscribitur. Iactatq; quotidie gens nostra ad cordis hilaritatem multo eius cibo utendū esse.

D

Porro Marcus Cato Cap. 10. sui de re Rustica operis, insitionem arborū docens, cum insitisset quatenus & quomodo surculos inseruisse & circumligasse oporteat, addidit. Insuper lingua bubula obtegito si pluat, ne aqua in librum permeet; eam linguā insuper libro alligato, ne cadat. Ex quibus sane constat, in operiendo trunci & insitæ stirpis rotunda sectione rotundiore potius quam longiore folio uti præcepisse: at Borruginis tale est: eius uero quæ nunc Buglossus habetur, longa folia sunt, ideoq; operiendæ rotundæ stirpi minus apta. Ex his quoq; colligitur caput. 438. secundū Canonis de Buglossa seu lingua Bouis. apud Auicennā esse caput de Borragine nostra. Nam herbam esse habentem lata folia, & cordis confortatiuam scribit, quæ lingua nostra Buglossō sunt aliena, at Borragini penitus cognata. Itaq; nō immerito Auicenna notat sui seculi Medicos, qd non uera Buglossa uterentur, sed alia quæ non easdem utilitates haberet. Cæterū quod Buglossus nostra sit ea herba quæ Græci Cirsion uocant, ex eiusdē quoq; descriptione ostendemus. Diosc. autē Lib. 4. Cap. 110. eandē ita depingit. Cirsion folia Buglossō similia habet, leniter hirsuta, longiora tamē, albicantia, & in extremitatibus aculeata. Quod uero in caule summum est, circinnatum, hirsutumq; capitula habet in summo purpurea, que postremo in pappos euanescent. Haud aliter describit Plin. Lib. 27. cap. 8. inquit. Cirsion cauliculus est tener duū cubitorū, triangulo similis, folijs spinosis circumdatus, spinæ molles sunt, folia Bouis linguæ similia, minora, subcādida, & in cacumine capitula purpurea, que soluunt in lanugines. Considera iam, an nō singula hæc Buglossō nostræ conueniant? Si enī folia expendes, ea certe in Buglossō longiora, uel ut Plinius ait, minora, in Borragine autem decurata rotunditatis, & multo maiora sunt. Purpurea item in summo caule capitula, quæ in Cirsio describuntur, eius potius sunt quæ Buglossus nunc dicitur quam Borruginis, quæ cæruleos habet flores. Confer itaq; iam cum naturæ exemplaribus utriusq; historiā, carptasq; ex horto Buglossum & Borraginē diligenter contemplare. Sane prior illa Buglossi historia nostræ ætatis Borragini respondet, posterior autē Cirsii, Buglossō nostræ undiq; conueniet. Sunt enim Buglossi folia longiora quæ Borruginis: albicant illa, hæc contra nigricant: illa surgunt & per se stant in altū nitentia, Borruginis in terra iacent. Quare cōsulito fecerint Medici, cū Buglossam ex ueterū autoritate ad usum Medicinæ adhibuerint, si Borraginem potius nostram, quam illam quæ passim Buglossa nuncupatur, receperint.

Cirsion.

¶ De E V P A T O R I O, &

AGRIMONIA. Caput VII.

A

Fuerunt, & adhuc sunt magnæ in Medicos dissensiones de Eupatorio & Argemone, quam corrupto uocabulo passim Agrimoniam nominant. Nam ex ueteribus quidam, quos Diosc. etiam notat, putauerunt Eupatorium esse ueram Argemonem, cum tamen ab Eupatorio in uniuersum differret. Qui equidem error ad nostra usque sæcula durauit. Herbam enim quæ uera est Eupatorium, omnes nostræ ætatis Medici Agrimoniam esse credunt. Idque uerum esse ex Eupatorii notis a Diosc. lib. 4. ca. 18. traditis, manifestissime deprehendere licet. Quæ quidem tales sunt. Eupatorium herba est fruticosa, singularis: exit ex ea uirga tenuis, lignosa, recta, nigra, pilosa, cubitalis, & aliquando maior, folia habet per interualla partibus diuisa quinque fere, aliquando tamen pluribus, Quinquifolij Canabifolij similia. Nigricant & hæc etiam ferræ modo in extremitatibus incisa. Semen fert medio cauli adnascens, in terrâ annuens, adeo hirsutum ut uestibus siccatum hæreat. Insuper quia Plinius lib. 25. cap. 5. descriptio omnino cum Diosc. quadrat, proinde commodum duxi eandem huic subijcere, ait enim. Eupatorium regiam autoritatem habet, caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, cubitalis, alij & amplioris, folijs per interualla Quinquifolij aut Canabis, per ambitum incisis quinque partito & ipsi plumosis, radice superuacua. Iam si ueritatis diligens indagator, eas notas Agrimoniam nostræ accomodauerit, huic certe in uniuersum competere comperiet. Est enim in ea singularis uirga, lignosa postquam aruit durities, plumosa, undique asperitas, color nigricans, & folia per interualla pendencia, ferræ modo incisa, adeo ut hanc esse ueram antiquorum Eupatorium nemo nisi Leberide cognoscit, non intelligat. Minime autem mirum recentiores Medicos ea in re esse lapsos, cum enim Arabes ferant autores, eisque in describendis plantis fidem maximam adhibeant, qui & ipsi alius aliter de eadem tradiderunt, facile illis errandi ansam exhibuerunt. Auicenna namque Eupatorium scribit esse herbam aromaticam, habereque folia Canabis, florē Nenupharis. At quod aliam ab Agrimonia nostram esse Eupatorium significet, quis est qui non agnoscat? Constat enim herbam uulgo Agrimoniam nuncupatam neque esse odoratam, neque habere florē sicuti Nenuphar, imo ita exiguum, ut uel Nenuphar, uel eius flori collatus, nullam ipsius habeat similitudinem. Mesue præterea Eupatorium folijs Centaureæ minoris, floribus subcitrinis, longitudinis paucae constare dicit. Quod certe tam simile uero est, quæ Centaurij folia Canabinis, & subluteus color albo similis est. Porro quod omnium maximus est, non sine magna temeritate Mesue Eupatorio uim purgatoriam adscribit, nullus enim ueterum nec Auicenna quidem, quicquam tale, ne per somnium etiam, de eodem cogitauit. Immo Diosc. contrariam magis uim in eo prædicat dicens. Semen & herba ipsa cum uino pota, dysentericis & morbis a serpentibus opitulanti. Hoc etiam Plinius confirmat scribens. Semen Eupatorii dysentericis in uino potum auxiliatur unice. Ex istis manifestum admodum est, Arabes, Auicennam maxime, qui & alias modicam simplicium medicamentorum habuit noticiam, atque Mesuen, Eupatorium uerum nuncupasse: atque adeo nihil mirum si neque eorundem imitatores. Proinde studiosis Indies orandum est, ut bona fortuna in uerum peritumque incidant auctores; quando Galeno Lib. 3. de Potentibus naturalibus Cap. 24. teste, in quemcumque quispiam primum inciderit præceptor, talis efficitur, non expellente olim Romanus omnia sua sorti committunt, monentes ægros ut precent, quo Deus sua cuiusque remedia secundet. Hoc profecto si iuniores Medici animo uolutassent, exque fontibus magis quam in uulgis, bonis quam malis præceptoribus, Medicam artem hausissent, in eum errorem non incidissent, ut Eupatorio pro Agrimonia uterentur, sed ueram Argemonem ad usum medicinæ accommodassent, cuius iam, quoniam prorsus ignota, omnis apud nostræ ætatis Medicos usus perijt.

DE RVTA SYLVESTRIS, & CICUTA. Cap. VIII.

B

Auicenna Fen. 6. Can. 4. Tract. 3. Cap. 33. hunc in modum scribit. Ruta syluestris non est Harmel, ut quidam existimauerunt. Quæ sane uerba non paucis errandi occasionem præbuerunt, quod passim Harmel pro Cicuta interpretati sunt. In quæ etiam errorem interpretis Auerois quinto Colloquio lapsus est, dum impudentissime Harmel Cicutam interpretatur: non animaduertens, quod eo loco Auerois Harmel calidam & siccam in tertio ordine scribat, Cicuta autem inter letalia uenena frigiditate sua enecantia numeretur a Diosc. Galeno, Plinio ac alijs. Diosc. namque lib. 4. cap. 73. de Cicuta ita scribit. Cicuta inter letalia frigiditate enecans est. Galenus uero lib. de simplicibus medicaminibus, semen Cicutæ præ omnibus alijs frigidissimum esse testatur. Plin. autem lib. 25. cap. 13. de ea in hunc modum disserit. Semini & folijs cicutæ refrigeratoria uis: quæ si enecat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Quare a tam crasso errore nullo pacto uindicari potest interpretis ille quisquis tandem fuerit. At conueniendum erat, nisi is error etiam officinas nonnullas occupasset. Nam hæc oculus Antidotarij uetus admodum uidi, quo ad annos non paucos ad conficiendam medicamina usus est. Pharmacopola quidam, in quo semper Harmel pro cicutæ semine interpretatus erat: nec animaduertit errorem donec per me tandem admonitus fuit. Quod uero Harmel non sit se-

- C** men Cicutæ, sed ruta syluestris, manifestissime indicant ea quæ scribunt a Diosc. lib. 3. ca. 49. de ruta syluestri in hanc sententiam. Vocant quidam agrestem rutam Harmala. Itidem scribit Gal. lib. 7. de simplicibus Medica. cap. 119. dicens. Rutam syluestrem quidam appellant Harmala. His accedit, quod descriptio Harmel apud Aueroim Cordubensem in totum conuenit rutæ syluestri. Ait enim. Harmel calida & sicca est in tertio ordine, in dicit humores crassos, prouocat urinam & menses, ualet dolori coxendicum, & pituitam purgat. Has proprietates omnes Galenus, maxime Dioscorides & Plinius Rutæ syluestri tribuunt. Galenus enim lib. de simplicibus medica. cap. 224. de Ruta ita scribit. Vrinam & menstrua prouocat Ruta, colicæ dolorem sedat. Dioscorides autem lib. 3. cap. 49. ita inquit. Apposita menses & urinam cit, & cum uino pota, quartanas præternit. Sanat agrestis Ruta itidem coxendicis dolores quadraginta diebus pota. Auicenna præterea ea secundo canone. cap. 340. omnes prædictas commoditates Harmel adscribit dicens. Est incisiua & subtiliatiua, est bona dolori iuncturarum, & sciaticæ cum desuper linitur. Prouocat urinam & menstrua, & confert colicæ uentose. Proinde mirum est istorum deinde in quarto Canonone non fuisse memorem. Insuper cum Ruta syluestri, ut ex ueterum testimonijs traditur, habeat uim incidendi & discutiendi lentos & tenaces humores in articularum doloribus, cerum est eam utilius adhiberi ad catapotiorum de hermodactylis confectioem, quam Cicutam: quando hæc sua frigiditate eosdem potius augere possit, quam tollere: illa uero sua caliditate magis incidere atque discutere, adeoque uitium quod ex tenacium humorum multitudine prouenit, auertere. Accedit, quod etiam Galenus lib. quinto de Simplicibus medicamentis probet quædam uehementer frigida hebetandi sensus gratia, ubi impatientes crucient dolores: usum tamen cicutæ in totum damnat, ut quæ non solum frigiditate, sed etiam superflua humiditate sit perniciosissima. Nemo denique ueterum Cicutam aliter usum est quam quod extrinsecus eam apposuerit, nullus autem eorum intra corpus adhibere iussit. Id quod omnium maxime ostendit Dioscorides de Cicutæ usu in eam scribens sententiam. Multos habet in medicina usus. Collyrijs quæ somno dolorem leuant, commode miscetur succus. Extinguit idem sacros ignes, & quæ serpunt. Quin etiam concisa herba comæ eius mox testibus emplastri modo imposita, nocturnas libidinum imagines in somno auerit. Languent genitalia emplastri modo imposita. Lac extinguit, & in uirginibus mammarum incrementa compescit, & puerorum testes nutrimento augeri prohibet. Plinius quoque loco paulo supra citato, præter prædicta Cicutæ nihil tribuit, adeo ut satis iam constet, Harmel non esse Cicutam, sed potius rutam syluestrem. Caueant itaque posthac medicinarum candidati, ne pro semine rutæ syluestris Cicutam, cuius succo Plinio lib. 25. cap. 11. teste olim Athenienses ad mortem in publicis & capitalibus iudicijs utebantur, ad medicinam usum adhibebant. Non sic, per Apollinem oro, tanti unus accentus, ut quum H A R M E L, apud Arabes scribatur cum aspiratione, ut quidam nugantur, significet Cicutam: cum uero sine aspiratione, Rutam syluestrem: quando interdum ex tantilla notula hominum uita periclitatur. Verum Harmel descriptio potius ad ueterum notas exigatur, ita enim mox apparebit esse rutam syluestrem.

De A L O E. Caput .ix.

- M**esue libro suo de simplicibus Medicamentis, cap. de Aloe, in hanc scribit sententiam, Aloe mixtum cum melle est minoris solutionis. Et paulo post, Et adhuc etiam est conturbatiuum, faciens dolorem uentris, & nocens stomacho. Imitatus est autem hoc loco, ut alias fere ubique, Auicennam, qui lib. 2. cap. 67. ita de Aloe scribit. Permixtio ipsius cum melle, minuit uirtutem eius: At nihil istis falsius dici potuisse, nemo arbitror, sanæ mentis est, qui non intelligat, quando ex diametro cum ueterum planitis, ratione denique & experientia pugnent. Quantum enim ad primum attinet, quis est qui nesciat melli suapte natura inesse uim subducendi uentrem: Et ut morosis ueteris inscitia propugnatoribus, qui sua mordicus tenent, satisfiat, ecce id ueterum testimonijs comprobabimus. Hippocrates libro de morbis qui extra, de melle ita docet, Mel autem cum cæteris sumptum nutrit, coloremque bonum facit, solum uero potius emaciat quam reficit: lotium enim cit, supraque modum purgat. Item Galenus lib. 3. de alimentis, cap. 38. inquit, Mel habet quandam acritudinem, qua ad egestionem excitat uentrem. Dioscorides etiam lib. 1. cap. 96. ait, Mel coctum magis alit quam aluum subducit: non coctum, contra. Subscribit Paulo Alexander Aphrodisæus sectione. 2. Proble. 66. inquit, Mel incoctum tergit & purgat, coctum alere tantum potest. Adde quod Paulus utitur etiam melle cap. 6. ad deiciendam aluum puerorum inquit enim, Porro si pueri aluus adstricta fuerit, mel cibo adiectum dabis. Si atque mel se solo uentrem subducere potest, Aloe cur non idem plus efficeret, additum alteri quod simile uim obtinet: Hinc est, quod Psellius lib. 2. de uictu ratione, in capite de his quæ uentrem citant, Damascenis, itemque alijs ut aluum plus subducant mel adijci præcipiat. Ait enim, Damascena humida & arida melle

confecta, madefacta, ut plus teneant mellis, mansaq; solitaria. Si bis mellis compositio absorbeat, plus subducit quam si dulce uinum potites. Quod uero Aloe iuncta melli plus subducatur, testatur in primis Dioscor. ubi supra, ita scribens. Cum resina aquaue, aut cocto melle excopta aluum pota soluit. Id quod Plinius etiam lib. 27. cap. 4. confirmat dicens. Deuorant pillule cum mellis decocto, aut terebinthina resina, ad purganda interiora. At quid opus in re manifeste plus equo uerbosum esset Pergemus itaq; ad secundum, monstramusq; Aloem non obesse stomacho, ut Meste insanit, sed eundem magis roborare. Hoc quod docet Gal. lib. 6. de simplicibus medica, cap. 21. in eum modum scribens. Aloe est praeter omnibus alijs medicinis stomacho accommodata atq; utilis. Quod & Dioscor. subsequenter uerbis significauit. Aloe mixta alijs purgando sunt, minus noxia ea stomacho reddit. Praedictis subscribit Oribasius in Compendio medicinae cap. de Aloe inquit. Aloe acutum quidem non est catharticum, stomacho autem apertissimum. Plinius quoque lib. 27. cap. 4. ita scribens. Confirmat stomachum Aloe, adeo ut nulla uis contraria infestet. Ex istis satis liquet, quantum a uero aberrauerit in describenda Aloe Mestus, cuius equidem plura adhuc alia sunt errata, quorum aliqua suo loco attingemus.

DE CASSIA. Caput .X.

Cassia qua nostri passim nunc ad aluum leniendam utuntur, antiquis penitus incognita fuit: uel si cognita fuit, certe eam in medicinae usu non probauerunt: quando nullus aliquam de ista mentionem faciat, sed tantum de quadam specie lignee, quae *σπίρη*, id est, fistula ab eisdem nominatur. Quam propter diligentius aduertendum, ne cum in libris Graecorum Cassiam fistulam scriptum inueniamus, alteram putemus intelligi, de qua Arabes atq; recentiores loquuntur. In quem sane errorem Leonicienus, uir dignus cui multum deferant bonarum literarum cupidi, in epistola ad Menochium, plerosque ex medicis inuidiosius scribit, seque cognouisse ait, qui cortice Cassiae fistulae Arabice, ad citanda mensura utebantur, cum Cassiam ligneam potius ad eundem usum recipere debuissent, ex Dioscor. ac aliorum Graecorum medicorum autoritate. Et cum nullus ferme sit Medicorum qui non sciat ligneam dictam, ab alia Cassia arabica esse diuersam, non necessarium duxi pluram de ista re commentari. Si qui tamen forent, qui ista non cuperent, illi utriusque descriptiones conferant, & mox quod diximus deprehendant.

Vnum tamen quod maiori reprehensione dignum est hic praeterire non potui, hoc. scilicet. Non animaduertentium nostri seculi Medici uulgariter nostram Cassiam ligneam, a uera multum abesse. terra enim est inodora & penitus aspernanda, immo nihil habet quare Cassia putari debeat: id quod Dioscor. atq; Plinium legitur, remque ipsam in manu habenti, facile constabit. Dioscor. etenim lib. 1. cap. 12. de eligenda uel optima Cassia ita scribit. Eligito rubescentem, amabili coloris bonitate praeditam, corallio lapidi similem, angustam ualde, longam crassamque, & fistulis plenam, erodentem in gustu, & cum seruire aliquo adstringente, aromatum modo odoratam, uini odorem referentem. In eandem sententiam & Oribasius lib. 1. de uirtute simplicium scribit. Eligenda Cassia est quae rubea est, boni coloris, corallio similis, tenuis nitida, ualde longa, & pinguis in fistulis, & in gustu erodens, siccata cum igne multo, uelut aromatatum similis odore. Vbi, ut obiter moneam, non diptericis legendum, sed *δυσπηκτικόν*, id est, erodens. Nec dissentit a dictis Plinius lib. 12. cap. 15. Adde quod Cassia tenuitate corticis, odore, & gustu adeo similis est Cinnamomo, ut duplum eius Dioscor. & Galeano lib. de simplicibus medicamentis ad Paternianum cap. 73. testibus, pro Cinnamomo ponere possit: quorum certe nihil in Cassia nostra deprehenditur, adeo ut uix credibile sit nostram hanc esse ueram Cassiam, sed eam magis quam Dioscor. falso Cassiam appellatam esse scribit, mirae cum reliqua similitudinis, quae gustu nec acri, nec odorata, inhaerentemque medullam corticem habentem deprehenditur. At relinquimus ista ueritatis exquisitoribus diligentius pensanda.

DE RADICE. Caput .XI.

Annotandum est in primis, autores Graecos de ea radice sub nomine Turbit nihil penitus scripsisse, barbara enim uox est Turbit, & a posterioribus medicis quaecumque ea sit sic appellata. Nam quod apud Dioscor. lib. 4. cap. 16. de Pituisa haec uerba graece inserta sunt, Quam uocant Turbit, id a posterioribus factum est, & Dioscor. adiectum. ea enim in nullis ueteribus graecis aut latinis leguntur codicibus, nec etiam legi debent. Proinde cum graeci nihil de ea certi tradant, necesse est, non tamen quod certi quocumque de ea radice apud eosdem offendere queant: quando quid perit intellexerint, difficile, imo ferme impossibile fuerit diuinare. Aliud enim de

Tripolium.

C Ipso scribit Serapio, aliud Mesue, Serapionis equidē hæc de Turbit uerba sunt. Turbit est planta quæ in littore maris nascit̄, in locis. s. quæ mare cooperit quando crescit: quando uero est tran-
 quillum non tangit ea, non enim nascitur intra aquā, nec procul ab ea. Habet folia similia folijs
 plantæ quæ dicitur Arafatis (quāuis hoc uerbum corruptū sit, ac pro eo legendū, Isatis) nisi quia
 sunt crassiora. Habet stipit̄ duobus palmis lonḡ, diuisum in summitate. Flos eius mutat colo-
 rem suū ter in die: quia mane est albus, & meridie declinans ad purpureū colorē, in uesperis ue-
 ro fit rubeus. Radix uero eius odorifera est, & alba, quæ quādo masticat̄ calefacit linguā. Quod
 si uerū hoc est Turbita Serapione Mauritano descriptum, certe nihil a Tripolio tribuunt. Diosc. nanc̄
 mnia quæ Serapio de Turbit scribit, ea Dioscorides ac Plinius Tripolio tribuunt. Diosc. nanc̄
 lib. 4. cap. 126. de Tripolio ita differit. Tripolium nascitur maritimis locis, quo fluctus peruenit &
 regreditur, non tamen in arida, neq; in mari. Folia habet Isatidis similia, crassiora tamen. Caulē
 dodrantalem in summo se diuidentem. Fertur flos eius ter quotidie mutare colorem. Matutino
 enim albet, Meridie purpurefcit, Vespere puniceo colore fit. Radix illi est candida, odorata, gu-
 stu feruida. Plinius uero lib. 26. cap. 7. Tripolium in hunc modum depingit. Tripolium in ma-
 ritimis nascitur locis, ubi allidit unda, neq; in mari, neq; in alto, folio Isatidis, crassiore, palmo
 alto, caule in mucrone diuiso, radice alba, odorata, calida gustu. Hinc Pandectarij deprehendi-
 tur error, qui in suis Pandectis, multa mendaciorum plaustra continentibus, duo facit capita,
 unum de Tripolio Diosc. alterum uero de Turbit Serapionis: quasi Turbit apud Serapionem
 sit aliud a Tripolio Dioscoridis. Verum Serapionis Turbit, quod idē est, ut iam ostendimus,
 cum Tripolio Dioscor. non esse Turbit quo nunc passim officinæ utuntur, ex eo manifestū sit
 quia radix Tripolij secundum Dioscor. & Plinium odorata est: qua uero nos utimur pro radi-
 ce Turbit, ea omnino odore caret, proinde Serapionis Turbit esse non potest. Quod autē Tur-
 bit Mesue non sit Tripolium apud Dioscor. adeoq; diuersum ab eo quod Serapio describit, sa-
 cite ex eiusdem uerbis animaduerti potest. Inquit enim. Turbit est radix herbæ cuius folia sunt,
 sicut folia ferulæ, minora tamen, & est ex habentibus lac. Horum nanc̄ nihil in Serapionis Tur-
 bite deprehendere licet. At nec Turbit descriptio, secundum Mesue, ex genere habentis lac con-
 stare potest. Nam si uera esset, consequeretur Turbit a Mesue descriptum uel esse aliquam speciem
 Tithymalorum, uel radicē Pitiusæ, quorum tamen neutrum astrui potest. Sunt etenim septem
 Tithymalorum species, Dioscoride lib. 4. cap. 155. teste: sed nulla earum esse potest Turbita Me-
 sue. Siquidē nulla ex illis habet folia similia ferulæ, qualia habet Turbit Mesues, ut con-
 stat ex Dioscor. singulas Tithymalorum species per folia, ac flores, & reliquas notas describen-
 te. Neq; Turbit a Mesue designatum Pitiusæ lactariæ herbæ radix dici potest. folio enim piceæ
 constat, non ferulæ: quemadmodum ex lib. 4. cap. 156. Dioscor. liquet, cuius de Pitiusa hæc sunt
 uerba. Caulē ex se mittit cubito maiorem, multis geniculis intersectum, acuminatisq; foliis
 uestitum, piceæ similibus. Nec dissentit Plinius lib. 24. cap. 6. dicens, Pitiusam quidam in Tithy-
 mali genere numerant, frutex est similis piceæ. Accedit h̄s, quod hæc radix Pitiusæ non Turbita
 Serapione, sed Scebram, id est, Esula nuncupatur: id quod palam fiet conferenti ea quæ Sera-
 rapio de Scebram ex Dioscor. autoritate scripsit. Quod si uero quis contendat Turbita Mesue
 descriptum esse posse uel Lathyrin, uel Peplion, quando & illas inter lactarias herbas connume-
 rat Dioscor. is sciat neutrum fieri posse: cum utriusq; radix a Dioscoride censeatur inutilis. Vide-
 ant iam ueritatis amatores, quod difficultates, & quidem inexplicabiles occurrant Medicis. A-
 si ueritatem rimari animus est, omnino satagendum, ut folium uiride inspiciatur, & an sit folio
 Isatidis, aut ferulæ simile: uel etiam neutro, diligentius consyderetur. Scribit autē Ioannes Main-
 arduus, exacti iudicij uir, primo suarum Epistolarum libro, se a fide dignis intellexisse, quod ea
 radix qua pro Turbit utimur, ex planta accipiatur, quæ folio Myrti constet. Quod si uerum est,
 certe secunda Tithymalorum species erit. Hæc enim, ut scribit Dioscorides, folia habet Myrti si-
 milia. Clarum itaq; ex iam dictis, utrosq; & Serapionem & Mesuen, aberrasse. Plura ea de re le-
 gito apud Leonicensem in epistola ad Hieronymum Menochium.

DESANDARACHA. Cap. XII.

A Rabes uniuersi Sandaracham esse gummi scribunt, quod alio nomine Vernix appellatur. Id quod in primis Serapio indicat ita scribens. Sandaracha est gummi calidæ & siccæ comple-
 xionis, & est simile Karabe, sed non est ita durum, & in eo est parum amaritudinis, & asseritur a
 terris Christianorum. Græci contra & Latini per Sandaracham lapidem metallicū intelligunt.
 Fuitq; quondam Græcis & Latinis scriptoribus duplex Sandaracha. Metallica pluribus locis
 fossilis. Galeno enim Libro de simplicibus Medicamentis ad Paternianum Capite. 159. teste, af-
 fertur a Ponto, Cappadocia, & Cilicia, & est lapis ignei coloris. Plinius quoque Sandaracham
 libro. 34. capite. 18. inter Metalla connumerat dicens. Inuenitur & in aurarijs & in argentarijs

A

metallis, melior quo magis ruffa, quoq; magis uirus redolens, ac pura friabilisq; Dioscorides
 enam Lib. 5. Cap. 76. inter metalla de Sandaracha agens, hunc in modū inquit. Eligenda Sanda-
 racha est, quæ ad satietatē flammeo colore ruffescit, fragilis, plana, puraq; & cinnabaris colore
 aliquo, sulphuris etiā uirus olens. Altera deinde fictitia & adulterina Sandaracha est, quæ ex co-
 cta cerussa fit, qua foelicus pictores quam medici usi sunt. De qua Plinius Libro quinquagesi-
 mo quinto, Cap. 6. ita scribit. Fit adulterina & ex Cerussa, in fornace cocta. Et Vetruius septi-
 mo suæ architecturæ cōmentario, Cerussa, inquit, cum in fornace coquitur, mutato colore ad
 ignem incendij Sandaracha fit, Lapsos itaq; arbitror Arabes, quod Sandarachā esse gummi purū
 uerunt, cū eandē ueteres omnes inter lapides metallicos connumerarint. Id quod ex eo etiā col-
 ligi potest, Arabes omnes uires quas Prisci uerē Sandarachę, quæ metallū est, tribuunt, suæ quo-
 que quarū uirtutes ex æquo sibi conuenient. Quod autē Arabes easdē, quas Græci suæ Sanda-
 rachæ tribuerint, facile ostendemus ex ijs quæ utriq; de ea scripserunt. Inter Græcos autē Diosc-
 orides tradit de Sandaracha. Vires cocturamq; easdē Auripigmento habet. Resina excepta capil-
 li defluvia sanat. Cum pice scabros pedis ungues, pediculosis ex oleo prodest, panos cum adi-
 pe discutit. Nariū & oris ulceribus accomodata est, & cū Rosaceo cæteris pustulis & condylo-
 matibus. Dat & contra purulentas excreationes cum mulso, & contra ueterē tussim, cū resina in-
 cendit per fistulā uapore eius in os attracto. Vocem purgat cum melle linctā, & suspiriosis cum
 resina deuorat. Eadē uero inter Latinos Plinius, ubi supra, de Sandaracha quoq; scribit, inquit
 ens. Valet purgare, sistere, excalfacere, perrodere. Suma eius dos stiptica. Explet alopetias ex a-
 ceto illita. Additur oculorū medicamentis. Fauces purgat cū melle sumpta. Vocem limpida &
 canorā facit. Suspiriosis tussientibusq; iucunde medet cum resina terebinthina in cibo sumpta.
 lam istis Arabū de Sandaracha placita confer, & nihil quod a prædictis pugnet offendes. Sed
 ne plus æquo uerbosior sim, unus Auicēna, qui Lib. 2. Cap. 627. de Sandaracha in hanc senten-
 tiā scribit, sufficiat. In ipsa est stipticitas & proprietates retinendi sanguinē. Desiccāt fistulas quā-
 do cum ea suffumigatur. Eius sumus prohibet catarros, Fluxum deniq; sanguinis & asthma
 humidum sua exiccatione arcet. Utuntur ea luctatores, ut difficultatē anhelitus non incurant.
 Quare, ut finē tandem faciam, errasse Arabes uerisimile est, Sandaracham gummi statuentes,
 cum ex ueterum decreto potius lapis sit metallicus.

Sandarachæ
uires.

Archigenes.

B

De S A C C H A R O. Cap. XVII.
 Saccharū antiquorum est id, quod Dioscor. Galenus ac Plinius describit, speciem mellis esse
 dicentes, & ob eam etiam rem de eo inter mella loquuntur. Dioscoridis autem hæc de Saccha-
 ro lib. 2. cap. 73. sunt uerba. Vocatur & quoddam Saccharum, quod mellis genus est in India,
 in partibus Arabia concretis. Inuenit id in harundinibus concretionem suam salis simile, & sub dentibus
 instar salis confringitur. Galeni uero lib. 7. de simplicibus medicamentis, cap. 97. de Saccharo
 hæc est sententia. Saccharū autē uocatū ex India foelicisq; asportat Arabia, in harundinibus con-
 cretū, estq; mellis species. Hactenus Galeni uerba recitauimus. Plinius etiā lib. 12. cap. 8. de Sac-
 charo scribens, nihil a superioribus uariat, eius hæc sunt uerba: Saccharon & Arabia fert, sed
 laudatius India. Est autem mel in harundinibus collectum, gummium modo candidum, den-
 tibus fragile. Amplissimū nucis auellanæ magnitudine, ad medicinę tantū usum. His quoq; sub-
 scribit Alexander Aphrodisæus lib. 2. problem. 74. ita inquit. Quod Saccar Indi appellant,
 mellis coagulum est, sole cogente rores, conuertenteq; ad mellis dulcedinem, quod idem mon-
 do in primis ostendit Archigenes, antiquissimus medicine professor, qui id Indicū salē, & harun-
 dineū mel uocauit. Paulus itidē Aegineta lib. 2. Saccharū salē Indū nominat, ait enim. Et sal Indi-
 cus colore quidē & concretionem communi salis similis, gustu autē melleus. Hoc idem Auicēna
 quoq; 4. Canon, capite de asperitate linguæ febricantiū scribit, inquit. Teneat in ore salē qui
 ab Indis deportatur, colore salis, dulcedine mellis. Cur autem Saccharū salē Indū nominarint,
 nulla alia causa est, quā quod sua concretionem salis simile sit, candoremq; ac friabile in eo sicca-
 dat. Dicitū est & hoc Sacchari genus, qd ex India foelicisq; Arabia portabat, Candū, quia nimia
 solis exandescencia multū obduruerat. Est autē sal Indus, seu Saccharū Candū, aliud a Zuc-
 charo nostro Candi atque Taberzeth. Nam Zuccharum Taberzeth nostro tempore non per-
 gatur ex India, sed ex Zuccharo nostro quater uel quinquies excocto, lucelli maioris corradēdū
 possit conglobatum, & gosapio inuoluentes, ut nauis ex Orientalibus regionibus inuectum
 putetur. Ita etiam nostrum Z V C C H A R V M Candi res facticia est, cuius mate-

Zuccharum.

Cria est Zuccharum albū. Proinde errant Auicennę expositores, Gentilis Herculanus, & alij, per salem Indum Zuccharū Candi intelligentes. nam præter hoc quod non est naturale, sed factitium, etiam colore non est album, uerū potius subluteum. Candum autem naturale, antiquis Saccharum nominatum, in foelici Arabia, ut diximus, & India tantū in harundinibus, maioribus fructis, maiorique duricia, ob vehementiores radios solis, aptioraque ad id tolerandum harundinū folia, coagulatur. Est uero Saccharum hoc antiquorum a Zuccharo nostro diuersum. Nam res Zuccharum a nostris dicta, nihil aliud est, quam succus a proprii generis planta bene contrita expressus, calore ignis plus minusue excoctus, coactus ac defecatus, in Zuccharum tanto candidius & durius euadens, quanto plus concoctionis defecationisque tolerauerit. Et ut Ioannes Mainardus, acerrimi iudicij uir, in suarum Epistolarum medicinalium libro secundo, se a Lusitanis & Siculis cognouisse scribit, planta, a qua Zuccharū exprimitur, humectis locis proprio semine feritur, exteriori quidem specie arundini magnæ similis, interiori substantia ualde dissimilis. Pulposa enim est, grauis, mollis, & succi plena: quum arundo e contrario sit leuis, depressa uacua. Quare si ista cum antiquorum Saccharo contuleris, nihil quod eidem conueniat, deprehendes. Nam cum antiqui omnes Saccharum suum, ut paulo ante diximus, mellis materiam ac rorē esse fateantur, certe ab eo tam differt Zucchari materia, quā planta differt ab aqua. Forma denique, quam illi adscribunt, minime huic nostro congruit. A Dioscoride enim salibus, quoad consistentiā concretionemue simile, ac dentibus, salis instar, perfringi dicit, & a Plinio gummi modo candidum. Nostrū uero, priusquam coquatur, colore potius nigricans, & subruatum quam candidum inuenies: nec dentibus fragile, sed per suctum, non per dentium attritionem deglutendum. Efficacis quoque nostri primum est forma ipsa plantæ: secundum artifex calore ignis coquens & defecans: & demū in hanc, quā uidemus merę formam in ligneis quibusdam uasculis deducens. Antiquorum autē Saccharū noctis primo frigus adglutinat, dehinc superueniens solis calor obdurat. Nostrum etiam plantæ pulpa in Sicilia & Canariæ insulis continet, effugie tantum arundini similis. Illud supra arundinis ueræ folia in India foelicique Arabia, & monte Libano, teste Galeno, libro tertio de alimentis, cap. 38. & Alexandro Aphrodisæo, coagulum inuenitur. Nostrum gulę proceribus suauissimas dapes ministrat, illud ad medicinæ tantum usum, Plinio scribente, uenit: & ut docet Dioscorides, *ἰσχυρὸν*, id est, uentriculo bonum existit. Nostrum potius pectori quam uentriculo utile experimur. Illud postremum non siticulosum, teste Paulo, sicut mel: nostrū uero non minorē sitim quam mel facit. Quis est iam, qui Saccharum antiquorum, & Zuccharum nostrum esse res diuersas ambigat: quando forma, materia, efficiente, loco, uiribusque longe euariant.

DE CISTHO, SEV LADANO. Cap. XIII

Avicenna. 2. Can. cap. 432. de Ladano sic scribit: Ladanium est humiditas pendens in plulis caprarum pascentium, & barbibus earum, cum pascent plantam, quæ nominatur Cusis. Quibus sane uerbis Auicenna innuit, Ladanium esse speciem Cusis, id quod et cap. 172. manifestius indicat, dum inquit: Et una quidem specierum eius est, quæ nominatur Ladanium. Cusum autem Auicenna corrupto uocabulo pro Cissum posuit. Miscuit autem & hoc capite Auicenna Hederæ uires cum alterius herbæ, quæ Ladanium fert, uiribus, id quod perspicuum erit, hoc capite de Cuso conferenti cum capite de Cistho apud Dioscoridem. Serapio quoque haud aliter quam Auicenna de Ladano scribit, dicens: Ladanium colligitur ex una specie Cusis. Ex quibus etiam uerbis manifesto deprehendimus, eundem perinde ac Auicennam Hederæ naturam, quæ Græcis *κισθός* dicitur, non satis cognouisse: nec enim a Cisso, hoc est, Hedera, Cisthon herbam Ladanium fecernere potuerunt, sed nominis uicinitate decepti, quæ Cistho debentur, una tantum mutata litera, ad Cisson transtulerunt. Nam pingue illud, quod a Lada herba, quæ Græcis etiam *κισθός* dicitur, Ladanium nuncupatur, barbibus hircorum adhærescit, non de Cisso siue Hedera, sed de Cistho, quemadmodum Dioscorides, Galenus, Paulus, & alij ueteres uno consensu tradunt colligitur. Dioscorides enim libro primo, cap. 119. de eo in hunc modum scribit. Est & alterum genus Cisthi, quod Ladon a quibusdam dicitur, frutex Cistho similiter nascens, longiora tantum nigrioraque folia habet, quibus per uer pinguitudo quædam, quæ adstringendo sit, inhaeret, omnibus quibus & Cisthus accomodata. Fit ex eo Ladanium, folia eius pascentes hirci caprarum pinguitudinem barbibus & femoribus, quoniam uiscosa sit, inhaerentem reportant, quam deprementorū cap. 27. ita de Cistho scribit: Cisthos in calidioribus quidē locis generat. Fit autē ex eo Ladaniū medicamentū. Accedit Paulus Aegineta, qui non aliter quā prædicti de Ladano dissyderandū, quo pacto fieri posset ut ex Hedera colligeretur, fieretue Ladaniū, quando in Cypro

Inula, si Theophrasto gravissimo auctori credimus, nec Hedera quidem nascatur. Est igitur Cissos uel Lada, siue Ledon, non autem Cissos, id est, Hedera, cuius flore depasto, Ladanum hircorum barbis adhærescit. In hoc equidē errore, quemadmodū in multis alijs, fuit auctor Pandectarum, qui uolens forte Auicennam tueri, Hederae nomen aliquanto etiam, quam cæteri, fultus accepit, adeo ut omnem herbā, qua capræ libenter uescerentur, ab edendo Hederam appellari posse, non tam doctē quā stulte arbitratus sit. In eundē errorē incidit & Plinius (utriusq; enim historiam confundam) hæc Cisso tribuit, quæ Cisso Dioscoridis ac reliquorum probatissimorum testimonijs conueniunt. Plura ea de re offendes apud Nicolaum Leonicenum, nunquam laudatæ satis eruditionis hominem, in eo libro, quem de Plinij erroribus edidit.

DESVCUTO. Caput .xv.

Auicenna secundo libro sui uasti Canon. cap. 617. ait: Semperuiua est Sucutum. Et cap. 542. dicitur, quod Sucutum est Semperuiua, & dicitur, quod est species seminis Mandragoræ, & dicitur aliud. Ex quibus satis constat, ignorasse Auicennā, quid esset Sucutum. nam uarias de eo sententias afferens, uni præ alijs non inhæret, sed solum refert alios existimasse, quod esset Semperuiua, alios Mandragoræ cuiusdam semen, alios aliam rem, nihil tamē interim certi in re tam dubia pronuncians. Id quod fecit quoq; Fen. 10. Canone. 3. Tractat. 4. cap. 6. de sputi sanguinis curatione in hanc sententiam scribens: Sucutū est Semperuiua: & scripsit uir quidam in suis aggregationibus esse calamenti speciem, nascentem inter lapides. Quid, quæso, certi ex ambigua illa descriptione uenetur medicæ professionis studiosus? Ah respiscant tandem, qui Auicennā sibi tanquam idolum erexerunt, quiq; ab eo dissentire, piaculum ducunt, cognoscantq; non solum in hoc autore omnia dubitationibus esse plena, sed & omnes eius libros, secundum præferentiam in quo de simplicibus medicinis tractat, innumeris scaterere erroribus, quorum magnā partem hoc libro attigimus. Sucutū uero neq; est Semperuiua, neq; semen Mandragoræ, neq; speciem calamenti, sed est Dioscoridis ac aliorum ueterū Symphytū: id quod dilucidū admodū erit, si quis Auicennæ caput de Sucuto, cū capite Dioscor. de Symphyto comparauerit. Auicenna namq; Sucutū in hunc modū describit: Sucuti duæ sunt species, una petræa dicta, alia non petræa. In ipsa est humiditas calida temperata, & tenuitas, habens odorē & dulcedinē quandā, cuius aqua saluā attrahit, & conglutinat partes carnis in uase. Diosc. uero lib. 4. ca. 10. hæc de Symphyto uerba. Symphyton cognomento petræū, nascitū in petris, ramulos habet Origano simili. Radicē habet longā, subruſſam, digitali crassitudine. Carnes etiā cum coquant, consistunt. Haud aliter Plinius lib. 27. cap. 6. Symphyton depingit. Alum, inquit, nos uocamus, Græcè Symphyton petræum, simile cunilæ bubulæ, folijs paruis, ramis tribus aut quatuor a radice, cūcaminibus Thymi, furculosum, odoratū, gustu dulce, saluā ciens, longa radice, rutila: nascitur in petris, ideo petræum cognominatū. Radix carnes, cum coquantur, conglutinat addita. Existis iam luce meridiana claris est, Sucutū cūm Symphyto idem esse: utriusq; enim descriptio conueniunt. adeoq; errasse Auicennā certū est, eo quod Sucutū idē quod Semperuiuū esset dixit, quando Sucuti descriptio nihil commune habeat cū Semperuiui descriptione, ut constat cap. 81. lib. 4. Dioscor. de Aizoo, seu Sedo maiore legenti; uerum singula eius descriptionis Symphyto magis, quam Consolidā uulgo uocant, conueniunt, quam uel Semperuiuo, Mandragoræ, aut Calamento, ut ex eorundē descriptionibus, quas consulo præterimus, elucescet.

A

In Auicennā

Sucutum

B

DEMEZEREONTE, SEV CHAMAELEA. Caput .xvi.

Primum omnium, ut errorē hunc probe conuincamus, Arabum descriptiones more nostro præmittamus, ex quibus liquido monstrabimus, eosdem toto cælo errasse. Inter Arabes autem Auicenna lib. 2. cap. 467. de Mezereon in hunc modū scribit: Mezereon est lacticinū magnum, quod est duorum modorū, unū eorum est, magna habens folia & spissa, & hoc est deterius amara, & quod nigrum est, perniciosum existit. Melius Mezereon est, in quo sunt folia plurima, & similia folijs oliuæ, & subtiliora. Est acutum excoſiatiuū, & eius acrimonia est uehemens. Mesue uero in suo de simplicibus medicam. libro ita tradit. Mezereon est planta, uocata apud Persas rapiens uitam, cuius folia sunt similia folijs oliuæ, sed maiora. Est & planta lacticinorum maiorum, cuius species sunt plures. Est enim quædā magna habens folia, & subtilia. Est & parua habens folia sicut folia oliuæ, & spissa nimis: & est folia habens crispa & aspera: & ex eis aliud est colorem habens uiridem, & aliud habens colorem subnigrum. Serapioni per omnia ferme cum prædictis conuenit, nisi quod ex genere lactariarum herbarum non facit. Ex quibus collige primum plantam, quæ ab Arabibus Mezereon nominatur, Græcis esse eam, quam Chamæleam uocant, ut constat, conferenti caput ipsam de Chamælea apud Dioscoridem descriptum.

Cum ijs, quæ de Mezereon ex Arabum sententia iam retulimus. Dioscoridis enim lib. 4. cap. 163. de Chamælea hæc sunt uerba. Chamælea dodrantes habet ramulos, frutex furculosus, folia habet oleæ similia, tenuiora tamen & frequentia, amara, gustum erodentia, & scarificantiâ fauces. Hæc omnia Arabes suo adscribunt Mezereon, adeo ut nullus, nisi talpa cæcior sit, non uideat Mezereon Arabum esse Græcorum Chamæleam. Quæ ideo hoc nomen apud Græcos sortita est, quia habet folia similia oliuæ. Secundo ex Arabum descriptionibus collige, Auicennam & Mesuen in duplicem incidisse errorem. Primus est, quod Mezereon inter lactaria connumerant. Secundus, quia Chamæleonem herbam cum Chamælea siue Mezereon confundunt, quarum tamen non modo nominum, sed etiam naturæ ratio diuersa est. Non esse autem Mezereon inter lactarias herbas collocandum, ex Dioscoride in primis manifestum sit, qui suæ Chamæleæ nihil tale tribuit. Præterea si herba esset ex habentibus lac, aliquam esse speciem Tithymalorum consequeretur, aut aliam quandam lactariam herbam, quorum tamen neutrum lactariæ dici potest, ut constat ex Dioscoride, singulas Tithymalorum species, ac herbas reliquas lactariæ describente. Quod uero multa Mezereon seu Chamæleæ tribuerint Arabes, quæ magis Chamæleoni conueniant, probari potest ex his, quas ipse suo Mezereon adscribit proprietatibus. Nam quod primum plures eiusdem faciunt species, album aliquod esse dicentes, aliquid uero nigrum, hoc nihil ad Mezereon attinet. Nigrum enim & album non sunt Mezereonis, id est, Chamæleæ fruticis differentia, sed Chamæleonis herbæ aculeatæ, cuius duo quidem generum alterum albi, alterum nigri discrimine non modo a Dioscoride, sed etiam a Plinio distinguitur immo ab ipso quoque Serapione, qui postea in alio loco & capite diuerso de Chamæleone albo & nigro eadem ferè scribit, quæ de ambobus Dioscorides; neque tamen meminit se de eisdem herbis, capite de Mezereon fecisse mentionem, cuius tamen simplex species est secundum Dioscoridum, Plinium ac Paulum, qui omnes Chamæleonem album & nigrum sui generis herbas fecerunt a Chamælea, id est, Mezereon differentes. Hunc eundem errorem repetens Auicenna. 2. Canon. cap. 377. Chamæleonem, inquit, est species de Mezereon nigra, mortifera. Idem insuper Auicenna capite de Mezereon, proprietates eius enarrans, in hanc scribit sententiam. Omnes species administrantur ad morphæam, & albaras, & ad lentigines, linitæ exterius, & quandoque admiscetur ei sulphur. Colluitur os cum decoctione eius, & proprie decoctionis nigri, & sedatur dolor dentis. Quæ singulæ proprietates a Dioscoride libro tertio, capite decimo, non Chamæleæ, sed Chamæleoni nigro tribuuntur. Eius enim de Chamæleone hæc sunt uerba. Potest concisa radix, addito exiguo atramento sutorio, Cedrinoque oleo, & Axungia, scabies exterere. Abstergitur impetigines, admixtis sulphure & asphalto, in aceto cocta & inuncta. Colluuntur decocto eius utiliter in dolore dentes. Subiungit Auicenna, quod omnes species Mezereon administrantur ad impetiginem & ulcera sordida cum melle, & eradicant cortices. Hoc quoque dictum, ut præcedens, falsum est: quia ista proprietas purgandi ulcera sordida, & quæ Escharâ habent cum melle, non est Chamæleonis albi uel nigri, quos eodem capite Auicenna falso innuit esse species Mezereon, sed Chamæleæ tantum ut habetur ex Dioscoride, cuius hæc de Chamælea uerba. Reperuntur apud Auicennam, ea Chamæleoni albo conueniunt: sicut est educere lumbricos, conferre hydropisii, & reliqua. Testis est Dioscorides, qui hæc omnia Chamæleoni albo adscribit, inquit. Radix Chamæleonis albi acetabuli pondere pota, latos uentris lumbricos, conuenit eas. Hunc errorem continuans Auicenna Fen. 6. Can. 4. Tract. i. Summa. 2. cap. 7. accidit ad Mezereon, id est, Chamæleam transfert: Nec eius erroris expers fuit Mesue: is enim non aliter quam Auicenna, cuius similia existit, Mezereon adscribit, quæ debentur Chamæleoni: scribit enim interficere lumbricos, collutionemque eius ex aceto conferre dolori dentium, & fieri ex eo unguentum bonum ad scabiem: quæ singula a Dioscor. Chamæleoni albo & nigro tribuuntur. Nihil uero horum conuenire Mezereon, siue Chamæleæ, ex Dioscoride liquet, qui uniuersas eius proprietates breuissime his uerbis complexus est. Purgant per inferna folia eius pituitam & bilem, maxime si deglutienda dantur, uni foliorum parti duabus absinthii mixtis: conformantur autem aqua malsa in pillulas. Non conficiuntur in stomacho, sed qualia sumpta fuerunt, excernuntur. Iam arbitror, ad tedium usque ostensum est, aberrasse in Mezereon descriptione Arabes, commodum itaque ut ad alia festinemus.

De CICUTA, & NAPELLO. Cap. XVII.
Ex hoc errore deprehendent, manifesteque agnoscent ueritatis amatores, quanta in caligine ueris hi, qui mordicus tenent Auicennam, uniuersaque medicinæ principem statuunt: ac omnia quæ idem scripsit sine ullo rationis examine, pro uero admittunt: adeo ut non immerito quis sortem humanam deplorare posset, quod tot seculis mirum in modum sub Auicennæ pla-

placitis periclitata sit. Certum enim est, Auicennam nihil eorum quæ scripsit, explorasse. Rex enim fuit, & curandis infirmis operam non dedit, transcriptorq; tantū Alabatis ac Rasij, aliorumq; fuit. Proinde ubi suis uelis nauigare tentauit, mox nauem impexit, ita ut recte admodū Ambrosius Leo Nolanus, non obefæ naris uir, de eodem sic pronunciauerit. Auicenna dum res naturales ingenio proprio tractare aggressus est, usq; adeo argute disputauit, ut pro spera gloria, mali philosophi nomen adeptus sit. Et hæc uera esse, sentient omnes, qui ea quæ de Cicuta & Napello scribit, exacto iudicio trutinauerint. Animaduertendum itaq; Succaram apud Auicennam eandem esse cum Cicuta: eosdem siquidem Succaram tribuit effectus, quos Cicuta Dioscorides. Libro enim secundo, cap. 671. Succaram in hunc modum describit. Crus huius plantæ est, sicut crus ferulæ, & habet florem album, & semen sicut Anisum. Dioscor. uero lib. 4. cap. 73. Cicutam ita depingit. Cicuta geniculatum profert caulem, foeniculi modo, & grandem. Folia ferulæ similia, angustiora tamen, & grauius odorata, in cacuminibus & umbellatis habet florem subalbidū, semen simile Aniso, sed candidius. Quis est iam, qui collatis utrorumq; descriptionibus, Succaram esse eandem cum Cicuta non uideat? Verum Auicenna tantam quæ parum sibi constans, descriptio ista non contentus, Succaram aliquando folijs cucumeris, aliquando mandragoræ, iuxta diuersorum authorum opintones constare tradit. Eandem etiam nunc Euphorbium, nunc Alpharphas, & nonnunquam Hyoscyamum nigrum uocat. Nam Fen. 6. cap. 4. tract. 1. cap. 2. ubi de uenenis agit, Cicutam non Succaram, sed Alpharphas appellat, existimatq; esse Napellum, aut uenenum interficiens hominem, & non interficiens turdos. Quod & Canon. cap. 503. de Napello facit: coturnices tamē pro turdis nominat, dicens: Coturnices ex eo cibantur, & non moriuntur. Quæ equidem Galenus lib. de simplicib. medica. distin. 4. cap. 1. non Napello & turdis, sed Cicutæ & sturnis adscribit, cuius hæc quidē uerba sunt. Cicuta hominem sane interficit, ob meatuum latitudinem, & caloris abundantiam, ac propter magnam quam habent arteriæ in attrahendo uim, pollens adhuc pertingit ad cor: non exanimat uero sturnos ex contrarijs causis. In eandem quoq; sententiam scribit Galenus lib. 2. de alienationis, cap. 4. dicens. Cicuta sturno nutrimentum est, homini uenenum. Quamuis ut oder dicam, antiquus interpretes perperā semper pro sturnis, turdis uerterit. Id quod & Alexander Aphrodisæus in proœmio suorum problematum indicat, inquit. Veratro coturnices, Cicuta sturni uescuntur, quæ toxica hominibus esse certū est. Videmus itaq; manifestissime, Auicennam Napello tribuisse, quæ ex autoritate omnium ueterum debent Cicutæ, quæ etiā nostri seculi medicis imitantes, de Napello constanter affirmant, quod nulla experientia habent compertū. Quod autem Cicutā Hyoscyamū nigrū nominat, id manifestum fit ex capite Fen. 6. canon. 4. tractat. 1. summa. 7. Vbi omnia signa quæ scribuntur ab Auicenna in eo, qui hausit Hyoscyamum nigrū, ac contra idem uenenū remedia non sunt alia, quā quæ in Cicuta Dioscorides notauit. Auicenna namq; ita ait. Accidit ex eo præfocatio & frigus extremitatum, & tensio uehemens præfocans, & tenebrositas uisus, & forsitan non uidet aliquid, & destruit imaginationē, & infrigidat extremitates, deinde spasmat & præfocat & interficit. Cura. Administra in primis clysteria & uomitū, & uentris solutionē: deinde da in potu de uino puro aliquid post aliquid: quoniā est magni iuuamenti cum eo quod bibit & absynthiū: & detur in potu piper cum uino, similiter castoreum & ruta, &c. Dioscor. uero libro sexto, cap. 11. in hunc modum. Caliginē uertiginesq; oculis tantas tremarum corporis partium perfrictiones. Postremo conuulsione strangulantur, cessante a motu omni in arterijs spiritu. A principio igitur, quemadmodum in alijs decretum est, uomitionibus eam educemus: mox exinanitione hac facta, delapsam in intestina eius partē purgabimus, tuncq; ueluti ad efficacissimum remedium, Meracas uini potiones transibimus, per interuallantes, & in interuallis his asininū bubulumue lac, uel absinthium cum pipere, castoreoq; aut rutam, &c. Cæterum nō cognouisse Auicennam, Napellum, ex multis colligi potest. Primo, quia signa, quæ ab Auicenna ponuntur, in eo qui hausit Napellum, sunt eadem ipsa, quæ a Dioscor. scribuntur in ijs, qui toxicum biberunt; id quod dilucide eorundem uerba monstrabunt. Auicenna enim Fen. 6. lib. 4. capite primo, ita de Napello docet. Napellus est ex deterioribus, & accidit potanti ipsum, ut apostement labia ipsius, & lingua eius, & frequentes fiunt super ipsum uertigo & syncopis, & ex eo raro euadunt, ex eiusq; succo tingunt sagittæ. Quæ omnia Dioscor. scribit, inquit. Toxicum creditur ideo appellari, quod barbari sagittas telasq; sua eo inficiunt. Sequitur potantes linguæ labrorumq; inflammatio, insaniaq; quæ coerceri non possit, uarias immitens imagines: quo fit, ut difficillima curatione sanentur, raro incolumes euadant haurientes. Hoc autē uenenū genus Auicenna, oblitus quod antea de eo scripserit, mox infra cap. 39. corrupto uocabulo, pro toxico Tusom uocat, cuius se neq; naturā, neq; curam nosse faterur: eosdem tamē in eo ex aliorū sententia tradit effectus, quos Dioscorides in toxico notat, ac quos

A
Auicenna in-
doctus & rha-
podus.

Succara.

Cicuta.

B

pliam inter ea enumerat, quæ salutis quidem causa dantur, non tamen minora alijs uen-
 nis pericula afferunt. Strangulationes facientes, aut ultra quam opus est purgantes. Non est
 itaque ut Auicennâ quis ab errato uindictet, quin apertissimam in eius uerbis esse contradictionē
 dicat. Tertius error est, qui ex superioribus colligitur, quoniâ bis se de una eademq; re scripsisse
 sub diuersis nominibus non animaduertit. Nam cum paulo antea de Thephisia tanquã de Ixia
 scripsisset, iterũ eodẽ lib. de eadem Ixia sub Aldibic nomine tractat, eosdemq; effectus quos su-
 pra Thephisia tribuerat, iam Aldibic, id est, uisco adscribit, id quod mox deprehendit, qui si-
 bi utriusq; capitis uerba contulerint. Intelligent & ex isto errore medicæ professionis candidati,
 si passim ambigua scribat Auicennâ, de quo certe nihil mirandũ; transcriptor enim tantummo-
 do aliorum fuit, omniaq; utcunq; sese obtulerunt, citra iudicium atq; delectum in unũ corrasit,
 non aliud studens, nisi ut hoc pacto Canonẽ suũ ad iusti uoluminis magnitudinẽ deduceret, nõ
 curans utcunq; consarcinati Centones sibi responderent, tanquam sua cæcis esset obrufurus.

DE ISATIDE. Caput .XIX.

Quod præter tenebras nihil offundant Arabes, facile uidebunt, qui ea, quæ de Isatide scri-
 psent, diligenti iudicio perpenderit. Isatidẽ uero herbã, quam nostra ætas Guadũ
 appellat, esse eã, quã Arabes Nil, siue Nilech nominant, ostendunt ea, quæ de Nilech scriptis Se-
 rapio, nam ea fere omnia de Isatide satiuæ & syluestri a Diosc. tradunt. Serapionis autẽ de Nilech
 hæc sunt uerba. Est & Nilech domesticus, & syluestris. Domesticus est ille, quo tinctorum utuntur, cu-
 ius foliũ est simile folio plantaginis, nisi quia est magis uiscosum, & fortioris nigredinis, & ha-
 bet stipitẽ longitudinis brachij unius. Sed agrestis assimilatur domestico, nisi quia folium eius
 est magis simile folio lactuæ, & habet ramulos longos, plures, graciles, cum multis ramusculis,
 quorũ color tendit ad rubedinem, & in summitatibus ramorũ sunt uaginulæ multæ similes lin-
 guis. Et est in eis semen, & habet florem paruũ, subtilem. Hæc omnia Diosc. lib. 2. cap. 74. de Isa-
 tide quoq; scribit, inquiring. Isatis domestica, qua lanarum infectores seu tinctorum utuntur, foli-
 um habet plantagini simile, pinguius tamen & nigrius, caulem duobus cubitis altiore. Isatis
 uero syluestris satiuæ similis existit, folia tantũ minora habet, ad lactuæ folia accedentia, cau-
 les graciliores, diuisiones multas habentes, rubescentes, in summo ueluti folliculos linguarum
 figura multos pendulosq; habentes, in quibus semen est; florẽ fert luteũ & gracilẽ. Adde quod
 Isatidẽ Græcorũ esse Nil Arabum, colligitur etiã ex Auicenna .ij. Canon. cap. 115. ubi eidem hos
 tribuit effectus, quos Diosc. suæ Isatidi. Eius inquit, aliud est domesticum, aliud uero syluestre,
 cuius operatio est operatio domestici. Est stipticũ, et prohibet fluxũ sanguinis, detumescere facit
 apostemata, & confert exituris malis in membris duris, conuenit Herylipilæ, bonũ est ulceribus
 putridis. Dioscorides singulos hos effectus Isatidi adscribit, dicens. Possunt Isatidis folia illita
 omnes tumores, tuberculaq; discutere, cruenta uulnera glutinare, sanguinis eruptiones sistere,
 scor. sententia comedentiaue & serpentina, sacros ignes & exedentia sanare. Cæterũ eisi ex Dio-
 scor. sententia Nil seu Nilech Serapio atq; Auicennâ descripserint, tamen id non cognouisse, ex
 eo arguunt, qd ancipites in eadẽ depingenda fuerunt. Serapio nanq; prædicta notificatione nõ
 contentus, affert etiam aliorũ autorũ sententias, quorum aliqui Nilech habere florẽ Coriandri,
 aliqui folio phaseolorũ constare dixerunt. Quas equidẽ opiniones facile improbare potuisset. Et ne
 si herbã ipsam non tam ex aliorũ scriptis, quam ex seipso cognitã atq; perspectã habuisset. Et ne
 quis meũ esse commentũ putet, ecce Serapionis uerba subiiciã quorũ hæc est sententia. Nilech
 est arbutũ puluerulentum, eleuaturq; cum stipite suo longitudine unius brachij, & habet ger-
 mina ramorũ. In summitate sua est flos, sicut flos Coriandri. Et iterum. Est planta habens foliũ
 longũ, plusquam foliũ salicis, & assimilatur folijs faseoli coloris aurei. Auicenna quoq; etsi ea-
 dem de Nil scripserit, quæ de Isatide Dioscor. ut paulo supra patuit, quoniã eodem modo diui-
 dit in satiuam atq; syluestrem, eademq; fere uires huic tribuit, quas Dioscor. Isatidi, cum tamen
 ipse etiã de ea tribus in locis sub Nil uocabulo scribat, merito suspicionem affert, se etiam titu-
 lassetq; fuisse ancipitem, quid nam Isatis esset. Nam. 2. Canon. cap. 297. ita scribit. Guafmen
 est foliũ Nil, in ipso est stipticitas & absterio, tingit capillos. Quæ uniuersa quoq; paulo post in
 capite de Nil de eodẽ folio scribit, ob id reprehensione carere non potest, quod frustra de eadem
 re in diuersis capitibus tractat. Plurimũ præterea a Dioscor. ac ueritate discrepant, quæ idẽ Au-
 cenna cap. 306. de grano Nil in hunc modũ scribit. Granũ Nil est Cartamũ Indũ. Item solutio-
 ne educit humores crassos, multasq; alias proprietates subinfert, quæ nihil ad Isatidem pertinent,
 pro qua Nil, cap. 516. retulerat. Quæ iterũ suspicionẽ augent, Auicennã Isatidẽ non cognouisse.
 Non præterire ualeo hic crassam Pandectarij errorẽ, apud quem in eisdem rebus nominibusq;
 mira est colluuiõ. Nam falsum admodũ est, quod docet Nigel Arabice dictum, à Græcis Nel-
 me, a Latinis autem Indicũ appellari. Nefme enim æque ut Nigel barbarũ est uocabulũ, Indicũ
 uero tam Græcorũ quam Latinorum aliud multo ab Isatide est, ut uidere licet apud Dioscoridẽ
 & Plinium. Dioscor. enim libro, 5. cap. 61. inter lapides connumerans Indicũ, ita de eo tradit.

Nic. Leonice-
ni eruditio.

C Indici nominati lapidis duo sunt genera. Alterū quidē sponte sua nascitur in harundinibus Indici spumę modo erumpens. Alterum, quod infectiuum uocant, ueluti flos purpurę aëris cortinis supernatans, quem despumantes infectores, siccant. Plinij autem, Dioscoridem imitantis, lib. 3. cap. 6. de Indico hæc sunt uerba. Ab hoc maxima autoritas Indico. Ex India uenit harundinum spuma adhærescens limo, cum teritur nigum. At in diluendo mixturam purpurę cœruleę mirabilem reddit. Alterū genus eius est in purpurarijs officinis innatans cortinis. Ex istis satis apparet, quantū Indicū ab Isatide differat. Insuper idem Pandectarius alio in loco, in litera uidelicet β, Osatidē uel potius Isatidem & Borith Gręce, Arabice autē Agisdo, Latine uero Saponariam, uel herbam fullonū, eandem herbam esse docet, at mendacissime. Nam Isatim, quā ipse uitiose Osatum uocat, non esse herbam, quam Gręci Struthion, Latini radiculā siue lanariam herbam, eo quod fullones ea in purgandis lanis utuntur, appellant, satis constat ex Dioscor. qui de eisdē in diuersis capitibus, tanquā natura & uiribus distantibus tractat. At nihil mirū, uirū hunc tam absurda scripsisse, qñ fere ubiq; mendacissimus reperiatur. Iam satis superq; monstratū est, Isatidē non satis perspectā fuisse Arabis, ideoq; ne in re satis aperta plus æquo immeremur, hic de Isatide finem faciemus. Plura si legere anhelat animus, uide quæ scribat Nicolaus Leonic. diligentissimæ lectionis, & exquisiti iudicij uir, in epistola ad Angelū Politianū, ex quo certe, ut ingenuę fateor, non pauca toto hoc uolumine mutuatus sum. Quem ob id etiam impiū duxerim, sua laude frustrari, quod is ferme primus fuerit, qui medicinā a barbarorū sordidibus, innumerisq; erroribus uindicauerit, dignus hoc nomine, ut docti eundem certatim multis laudibus euehant.

DE CALAMENTO. Caput .xx.

A Vicenna. 2. Canon. cap. 158. Calamentū hunc in modum describit: Calamentū aliud est fluuiiale, & aliud montanum, simile hyssopo in sapore, & similiter folia eius sunt ei similia. Et est alia species eius, quæ nominat Alhauū. Et est quædā species eius, quæ uocatur Calamentū hirci. Et montanū est fortius fluuiiale. Ex his Auicennę uerbis nemo nō, nisi talpa cæcior sit, cernit eundem errasse, quando sub Calamenti nomine de omnibus Origanis speciebus pertractet, id quod sole clarius monstrabit Diosc. qui lib. 3. cap. 30. Origanū, & non Calaminthen ad Auicennę præscriptum depingit. uerba eius hæc sunt. Origanum Heracleoticū, sunt qui Cunilam uocant, folium Hyssopo simile habet, non tamen umbellā rotæ figura, sed multifidam, & ueluti diuisam. Semen illi in summis uirgis non densum durumq; est. Quę uero Onitis dicitur, candidior folijs est & Hyssopo magis similis, habetq; semen confertorū corymborū modo. Tragoriganus autē frutex est exiguus, Origano, Serpilloue agresti folijs & ramulis similis. In eum modū quoq; describit Origanum Plinius lib. 20. cap. 17. dicens, Origanum, quod in sapore Cunilam emulatur, plura genera in medicina habet, & Onitin uel Prasion appellant, non dissimile Hyssopo. Tragoriganon simile est Serpillo syluestri. Quod autem Auicenna utriusq; hoc est, Calamenti & Origanis, uires miscuerit, facile deprehendunt, qui eiusdem de Calamento caput, cum his quæ Dioscor. de utrisq; scripsit, contulerint. At ne ueritatis cupidū quid desiderent, ecce nonnulla conscribemus, ad quorū exemplar reliqua diiudicabunt. Auicenna inter cætera de Calamenti uiribus sic scribit. Fit balneatio ex decoctione montani ad pruritū & scabiem, & quandoq; separatim scabie: & confert hydropisi, quando comeditur cum ficibus. Et solutione educit cholera nigra, & confert ulceribus oris, & extrahit superfluitates ex utrisq; naribus. Hęc singula Dioscor. testimonio nō Calamento, sed Origano debentur. De Origano enim scribens, sic inquit. Calefacit Origanus, prodest ad conuulsa ruptaq; & cutē subeuntes aquas cum fico comesta. Bibit eadē siccata acetabuli mensura cū multa aqua nigram bilē per inferna trahens. Prurigenes itidē, scabię, & suffulos felle emendat decoctū eius his, qui eo lauantur. Succus etiam uirentis, tonfillas, columellamq; & oris ulcera sanat, & cum Irino oleo infusus naribus per eas purgat. Sunt & præter has proprietates alię, quas Auicenna Calamento adscribit, quę tamen Diosc. Tragorigano tribuit, qualia sunt hæc, Sedare nauseam, extenuare lienem, conferre stomachi doloribus & conturbationi: sicut animaduertet is, qui Dioscor. de Tragorigano scribentem legerit. Præterea sunt non pauca etiam, quæ ueræ Calaminthi, quam Romani Nepetā uocant, conueniunt. sicut sunt ista. Quando bibitur, aut ex eo fit emplastrū, confert puncturę uermium uenenosorū, eius decoctio prouocat urinā, confert spasmus, & dilatarioni anhelitus, dolori pungituo uentris, & cholericę passioni & rigori. Et quando præmittit & bibitur cū uino, expellit uenena mortalia, interficat uermes: & quādo comedit & bibit post ipsum aqua casei diebus continuis, confert elephantia, &c. Has em̄ uires singulas ex ordine Diosc. lib. 3. cap. 39. Calaminthi adscribit, dicens. Calaminthe succurrit pota aut emplastrū modo imposta serpentium moribus. Vrinam pellit potū eius decoctū, opitulat ruptis, conuulsis, in spiritus difficultate & non nisi recta ceruice spirantibus, torminibus, bilis profluuiō, & febrium algori. Contra letalia uenena præpota cum uino

facit, restituit suffusos felle, uentris lumbricos cum sale & melle pota necat, elixa crudaq; trita, **A** prodest & elephantijs. Proinde non est, quod quouis pacto Auicenna ab errore uindicari queat, neq; enim de solo Calamento hoc capite scripsit, quando multa sint in eodem, quæ Origano conueniant; neq; in nomine tantū peccatū est, puta, quod Calamentum pro Origano scriptum interpretis incuria fuisset. sunt em̄ non pauca, ut demonstrauius, quæ ex Dioscor. autoritate Galaminthi debentur. Sed quid multa? solent fere omnia Auicennæ esse dubitationibus plena.

**DE HELXINE, ALSINE,
MYOSOTIDE, & ANAGALLIDE. Caput. .xxi.**

Differre non solum natura, sed & figura quatuor has herbas, ostendit non solum Dioscor., sed Galenus atq; Plinius, qui singuli seorsum istas depingunt: quod equidē non fecissent, si eadem figura aut natura non distare perspectū habuissent. Hoc non animaduertens Auicennā, eadem Can. 2. cap. 18. sub Auriculæ muris nomine confundit. Nec potest ab errore uindicari Auicenna, quod Alfine & Myosotis, quæ proprie auricula muris dicitur, ac Anagallis, quia folijs muris auribus similibus constant, merito auriculæ muris nomine nuncupari posuerint. Nam hoc utcumq; de tribus ijs dici possit, de Helxine certe, quæ Conuoluolū, ob id quod omnibus, in quas inciderit, plantis circumuoluat, latine appellari potest, cuius folia, autore Diosco. lib. 4. cap. x. & hederæ folijs sunt similia, dici nequaquā potest. Quod aut Anagallis sit diuersa ab auricula muris, fatetur met ipse Auicenna, seorsum deinde sub proprio nomine de ea tractans, oblitus qd̄ antea eius proprietates in auricula muris assignauerat. At ne uideamur per calumniā falso reprehendere Auicennā, eiusdem uerba ex. 2. de Simplicib. Medica. libro in mediū afferemus. **Auricula**, inquit, muris est herba, cuius uirtus secundū Galenum est propinqua uirtuti herbar, qua uirtū abstergit. His uerbis proculdubio Alfinem inuuit, quam Galenus & Dioscor. testantur similes habere uires. Galenus enim lib. 6. de Simplicib. medica. cap. 25. de Alfine in hunc modū scribit. Hæc est herba parua, & eius uirtus est similis uirtuti herbar, qua uirtum abstergitur, hoc est, Helxini, quam nostri Parietariam nominant. Diosc. uero lib. 4. cap. xxi. de Alfine ita tradit. **Erin** uniuersum eadem Helxine potest. Ita Plinius quoq; lib. 27. cap. 4. de eadem scribit, Alfine quam quidā Myosoton appellant, nasci in lucis, unde & Alfine dicta est. Vfus eius ad collectiones inflammationesq;. Quin emendat omnia quæ Helxine, sed infirmius. Subiungit Auicenna, **Et hoc nomen concessum est duabus herbis, quarū una est, quā nominat Galenus. Hæc quæ** **B** **la muris** nomen conceditur, sed etiam Alfini, ut ex Plinio iam patuit & indicat Dioscor. ita scribens. Alfinem muris auriculā aliqui dixerunt, quod murium auribus similia folia habet. Quod autem addit Auicenna, quod altera quam nominauit Dioscor. sit similis Volubili, nisi quia habet minima folia, hoc per omnia falsum est. Nam neq; de ea quæ proprie Auricula Muris uocatur, neq; de altera, quæ Alfine nuncupatur, dici potest: quando nulla earum sit Volubili similis nec in folijs, nec flore. Scribit tamen hoc de Helxine, quæ & Cissampelos dicitur, quod habeat folia Hederæ similia, minora tamen. Est em̄ duplex Helxine. Vna Mercurialis herbar folijs & uocata, & est Conuoluolū. Esse autem duas Helxines, dissimiles naturæ inter se notæ ostendunt, q; post naturam antiquiores Græci, præsertim Diosc. Paulusq; Aegineta: qui priuatim seorsum q; his uerbis utraq; in sexto egit. Helxine sunt, qui Perdicitum, qui Parthenium, qui Sideritum, qui Heracleam uocent. Vis eius est abstergens, & cum frigida humiditate aliquā sensim leniter q; adstringens. Post hæc idem Paulus ait, Helxine, quæ Cissampelos dicitur, discutiendi uim habet. Primam describit Diosc. lib. 4. cap. 36. Et Plinius lib. 22. cap. 17. Secundū uero idem Dioscor. libro eodem, cap. x. & depingit. Post uerba paulo ante dicta, Auicennā ita ait. **Et est herba expansa super faciem terræ, paruos habens stipites, & azulinos flores. Quæ utiq; Auicennæ uerba nō conueniunt auriculæ muris, sed alteri Anagallidis generi: id quod testatur Dioscorides libro. 24. cap. 167. de Anagallide in hunc modū scribens. Duplex diuerso floris colore Anagallidis genus est. Habet em̄ altera cæruleos, quæ foemina est, altera quæ mascula, puniceos flores. Breues sunt frutices in terra iacentes, folijs in quadrangulo caule paruis, & modice rotundis. Helxines figuræ, semen habet circinatū. Nec dissentit Galenus libro de simplicib. medica. ad Paternianum, cap. 24. dicens. Anagallidis duæ species. Vna cæruleo flore, altera quasi puniceo, uerum ambæ quoq; lib. 25. cap. 13. nihil a superioribus quod diuersum sit, scribit, inquit. Duo genera eius. Mas flore phoeniceo, foemina cæruleo, non altiores palmo, frutice tenero, folijs pusillis, rotundi, in terra iacentibus nascunt in hortis & aquosis. Porro effectus, qui deinde ab Auicenna adnotant, hi Anagallidis proprii sunt, quemadmodū dum ait, illa, quā nominauit Dioscorides.**

Helxine duplex.

extrahit spinas & surculos, & facit adhærere plagas. Hi enim a Dioscor. quoq; tribuntur Anagallidi, dum in eam sententiam scribit. Leniendi uis utriq; est, inflammationes arcent, surculos extrahunt. Easdem etiam proprietates Auicenna ipse, cum seorsum de utroq; Anagallidis genere, cap. 33. sub proprio tractat nomine, Anagallidi adscribit. Adijcit tamen Auicenna superioribus aliam quandam proprietatē ex sententia Musalbach cuiusdam, quod scilicet eius iuuamentum est iuuamentum absynthij: quæ certe non est Anagallidis, sed refertur a Paulo Aegineta de ea herba, quæ proprie Myosotis, id est, Auricula Muris dicitur a græcis, qui eam ad occidendos vermes adhibet. Ideoq; clarum admodum esse arbitror, Auicennā in uno eodemq; capite quatuor herbas natura & figura differentes, miscuisse, primum referens ea quæ Alfini, secundo quæ Helxini, tertio quæ Anagallidi, & postremum quæ Auriculæ Muris conueniunt.

DE PEDE CORVINO. Caput .XXII.

Nemo miretur me Auicennam erroneæ medicinæ magistrū principemq; statuisse, cur enim eo nomine nō dignus sit, qui reliquis tot errandi occasiones in re medica præstiterit, non uideo. Utinam uero non tantæ aliquando forent, ut istis uita humana periclitaretur. ita em̄ conueniendi nonnunquā subesset ansa. Proinde cum illa errandi occasio, quæ Medicis iunioribus in herba Pedis coruini præbuit, tanta sit, ut sine uitæ humanæ ultimo discrimine tolerari nō queat, merito & hic inter reliqua eius errata locū habebit. Nihil autē mirum, alijs errandi occasione dedit Auicennā, cum ipse, quid esset Pes coruinus, ignorauit: id quod nō modo ambigua, uerū etiam contraria, quæ de hac ipsa herba scribit, indicant. Canone enim. 2. cap. 567. de Pede coruino in hunc modum dicit. Pes coruinus. Radix huius herbæ cum decoquitur, confert solutioni uentris antiquæ. Et dixerunt, Paulus, & alij, quod confert colicæ, & efficit operationem hermodactylorum absq; nocumento. Quid per Apollinem obtestor, istis uerbis obscurius: quid deniq; operationē, qui sunt satis in soluendo potentes, facere non potest. Idem insuper Auicenna Fen. 22. Can. 2. tracta. 2. cap. 8. Pedem coruinū non colicæ, sed podagræ potius, ex eiusdem Pauli sententia prodesse docet, ita scribens. Et dixerunt quidā, quod Pede coruino inest operatio hermodactylorum, & non est eius, nocere stomacho. Utrobicq; tamē male Paulus super Auicenna Fen. quæ facit operationē hermodactylorum, ab Auicenna citatur. Neq; em̄ usquā Paulus Coruinū Pedem hermodactylis comparat in iuuando podagricos, sed compositionem, quæ nominatur apud Græcos per Pede Coruinū, alteri præfert, quæ apud eosdem Græcos si ipse uideret, id est, per hermodactylos nominat, sicut uidere licet apud Paulū in septimo. Itaq; ex ambigua ista atq; falsa Auicennæ descriptione nihil certi uenari potest. Hinc est, quod tam uaria eiusdem interpretum de eadem herba pronunciauerint. Quod si uero prædicti expositores, ac tota etiā iuniorum Medicorum schola, cognouissent aliā esse herbam, a prisca ætatis Medicis Pede coruinū appellatam, aliamq; a nostris, nunquam tam uaria, tamq; dubia de ea scripsissent. Ridiculum enim ferme est, putare herbam, quā nostri temporis herbarij Pedem coruinū nominant, esse illam, quam ueteres Medici, Dioscor. Galenus, Plinius & Paulus, sub eodē nomine celebrarunt, quasi sit necessarium, ut quæ nunc sunt nomina herbarum, etiam priori seculo fuerint. Et ut rem clarius demonstremus, annotandū, quod antiquorum Pes coruinus, Coronopus est dicta: hancq; describit Dioscor. libro secundo cap. 117. in hunc modum. Coronopus oblonga herbula est per terram strata, & folia incisuris diuisa habet. Estur olerum modo decocta. Radicem habet gracilem in cibo adstringentem, ideoq; coeliacis utilem. Nec aliter describunt Galenus libro septimo, de simplicibus medicamentis, cap. 42. Et Plinius lib. 22. capite decimonono inquit. Coronopus oblonga herba est cum fissuris. Seritur interim: quoniam radix præclare facit coeliacis in cinere tosta. Est autem dubio procul herba illa, quam uulgo Capriolam, aut Sanguinariam, quod nō raris appositā sanguinem eliciat: aut Pedem Galli nominant. Quam etiam sub galli cruris nomine describit Apuleius Madaurensis in libro de herbarum uirtutibus, cap. 44. in eum modū. Nasci amat herba Galli crus locis solidis, & circa uias, eius cacumen instar pedis galli. Non esse uero herbam hanc diuersam a Coronopode ueterum, testatur Dioscor. qui consimiliter admodum Coronopodē describit. Nascitur locis incultis, aggeribus et uijs. Iuniorum autem Medicorū Pes coruinus longe alia a priori existit herba: ea enim exulcerandi uim habet, & non adstringendi, quemadmodum antiquorū, atq; adeo extrinsecus appositā, rodit, ampullasq; exciāt: ea q; Dioscoridi & reliquis Græcis *βερπάχιον*, Latinis uero Ranunculus uocat: quoniam ranis herba: hæc in eodem elemento natales sint, aut quod inter eius frutices frequentes inueiantur ranæ. Medici uero iuniores non solū Pedem coruinum, sed etiam apiū raninū & syluestre nominant. Sunt etiā, qui Risus apium adhuc appellant, genus & noxam eius indicantes. Nam ea in Sardinia plurima nascitur: quæ si in cibo potuue sumit, mentis alienationē, & cum laborum contritione eas conuulsiones facit, ut risus specie uidentibus præbeat. Ab eoq; effectu tristi & amaro

Pes Coruinus,
Coronopus.

himis, dicitur Sardonius risus inter homines quondam iactabatur. Huius herbæ, quam ueteres *perpaxio*, a rana, cuius effigiem representat, nominarunt, omnes quatuor faciunt species: eorumque folia & caule, si apponantur humano corpori, uim exulcerandi habere, & escharâ facere docent. Id quod facit Diosc. lib. 2. cap. 163. de ea in hanc sententiâ scribens, Batrachion, sunt qui Apiti agreste nominant. Huius plura sunt genera. Vna tamen omnium uis acris, & in exulcerando efficacissima. Habent omnium folia & caules teneri impositi exulcerandi, urendique ignis modo, uim cum dolore. Subscribit Gal. lib. 6. de Simpli. Medic. ca. 76. ita differens. Genera huius plantæ quatuor. Virtus omnium est acris, fortis in tantum, ut si extrinsecus apponantur, exulcerationem faciant cum dolore. Neque dissentit Plinius lib. 26. cap. 13. ita scribens. Ranunculū uocamus, quem Græci Batrachion: genera eius quatuor, omnibus uis caustica, si cruda folia imponantur, pustulasque ut ignis faciunt. Cogitent itaque ueritatis studiosi, quid detrimenti ex diuersitate ista duarum herbarum eiusdem appellationis non animaduersa acciderit. Arbitrati sunt enim quidam, cum Pedem coruinum apud Auicennam ad podagricos dolores prodesse legissent, hanc nostram, quæ Ranunculus dicitur, intellexisse, adeoque ignorantes esse uenenum, in catapotijs deuorandum exhibuerunt. Quemadmodum Leoniceus, uir nunquam sine honoris titulo nominandus, scribit se nouisse Medicum, qui ex radice Pedis coruini, quibusdam alijs adiunctis, pillulas conficiebat, easque podagrandem per eum sui erroris admonitus, a tam periculoso medicamento abstinuit. Quod si Medicus ille cognouisset, Coronopoda Græcorum esse diuersam a nostra, nunquam in animum induxisset, hæc aut in catapotijs, aut alio quouis modo intus sine periculo adhibere posse. Quare tu quisquis es, qui solidam medicinam ex animo sitis, disce aliorum periculo, delectumque legendis autoribus adhibe.

De C A R A B E. Caput .xxiii.

Auicenna secundo Canonis, cap. 374. Carabe historiam ex professo tractans, scribit esse gummi arboris cuiusdam, quæ Nux Romana uocatur, quam cap. 351. alio nomine Haurum appellat. Nam gummi, inquit, quæ ex hac arbore Romana est, Carabe est. Manifestum uero, Arabes per uerba, quæ in capite Hauri Romani scribit in hunc modum. Nominatur Achirofa. quæ sane *Populū nigrā* corrupta est, quando Aegiros pro ea scribendum erat. Græcis autem *ἄχιρος*, Populū nigrā significat. Quantum autem deceptus sit Auicenna, atque plures alij cum eo, ostendunt ea quæ scribit Plinius libro naturalis historię. 37. cap. 2. Is enim fabulosum hunc errorem explodens, ita ait. Phætonis fulmine isti sorores fletu mutatas in arbores Populos, lachrymis electrum omnibus antris fundere iuxta Eridanum amnem, quem Padū uocamus. Et Electrum appellatum, quoniam sol uocitatus sit elector, plurimi Poëte dixere, primique ut arbitror, Aeschylus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus. Quod esse falsum, Italiæ testimonio patet. Ita fabulosa etiā secutus pro argumento operis Ouidius, lib. 2. Metamorphoseos, inquit. Inde fluunt lachrymæ, stillataque sole rigescunt. De ramis electra nouis. Capite uero tertio eiusdem libri Plinius, post uarias de Succino opiniones, eius ortum certius describens, ita ait. Certum est gigni in insulis Septentrio-nalis Oceani, & a Germanis appellari Glessum: itaque & a nostris unam insularum ob id Glessariam appellatam, Germanico Cæsare ibi classibus rem gerente, Austrariam a Barbaris dictam. Nascentis autem defluente medulla Pinei generis arboribus, ut gummi in cerasis, resina pineis. Erumpit humilis abundantia. Densatur rigore uel tepore autumnali. Cum intumescens estus rapuit ex Insulis, certe in littora expellitur, ita uolubile, ut pendere uideatur, atque consistere in uado: quod arbore fama ac opinio, quæ ex Populi arboris resina Succinum durari adstruit: id quod indicat lib. primo. cap. 104. dum ait. Fertur utriusque populi lachryma circa Eridanum fluuuium in destillando densari, sicut *Electrum* uocant. Eo enim quod ait, fertur, insinuat se id commentum non probare. Accessit sibi in Carabe scriberet Auicenna. Capite namque 374. asserit Carabe esse calidum parumper: id quod & facit in libello de uiribus cordis, calidam in primo, & siccam in secundo dicens: mox tamen subdit. Opinio tamen est, quod sit frigida. Capite autem 344. hoc gummi calidissimum esse scribit: quod & cap. 310. confirmat, inquitens. Eius gummi est ultimum in calefaciendo. Hic iterum cogitent ueritatis studiosi, quanto in periculo uersentur, qui Auic. sibi in uniuersum imitantur doctorumque habentur: qui etiam per compita & fora non uerentur prædicare, se malle cum Auic. Arabibus, quæ alij, quorum uerba oraculis instar habent, errare quæ cum istis, quæ medicinam a Græcis hauriunt,

A

B

Electrum.

Crete sentire. O cæcitatem. Hæc ideo iterum atq; iterum inculco, ut si nullo alio pacto ab Instituto peruerso auocari possent morosi isti ignauia propugnatores, manifestissimi saltem Arabum errorum errores eos detererent, melioremq; mentem reducerent.

De P O P V L O A R B O R E. Cap. .XXIII.

AVicenna. 2. Canonis, Populum arborem sub diuersis nominibus describens, tam uariu est, tamq; nusquam sibi constans, ut merito hunc Proteum, aut Vertumnū dicere posses. Nam ter de una eademq; re diuersis capitibus agit, cui uitio etsi non semel obnoxius sit, nunquā tamen magis quam in Populo arbore. Hanc enim primū capite. 344. sub Hauri Romani nomine describit. Dein cap. 351. sub nomine Hauri, ubi quoq; confundit ea, quæ de alba & nigra Populo a Dioscor. & Galeno diuersis capitibus scribuntur. Tertio autem eandem Populū cap. 510. sub nomine Nucis Romanæ depingit, adeo ut a concinno ordine, quem præter cæteros eundem nominis feruasse clamitant, ea in re fuerit alienissimus. Proinde hoc loci iterum manifestū sit, Auicennam sua non ordine aliquo scripsisse, sed uniuersa magis ueluti in chaos quoddā confusum cōgessisse. Cæterū præter hunc confusum docendi ordinē, a tero quoq; aberrat Auicenna, quod cap. 344. & cap. 510. Populū arborem in tertio ordine calidam astruit; quamuis mox capite. 511. æqualem esse in caliditate & ad paucā declinare caliditatem scribat, id quod & in Carabe, ut præcedenti errore usum est, fecit: adeo sibi semper similis est Auicenna, hoc nusquam fere non pugnantia docet. Non esse uero Populū in tertio ordine calidam, testatur in primis Paulus Aegineta, qui eam in primo tantum ordine calefacere refert. Ipsa insuper natura arboris ad tantum caliditatis gradū hanc non posse extolli monstrat. Neq; eū multū odorata, neq; eximio aliquo sapore prædita, sed dum gustatur, primū quidem modice adstringit, postea amaritudinem quandā sub obscuram inuehit, olfacienti quid non insuaue, uerū exiguū id omnino repræsentat, quæ singula non excedere primū ordinem calefaciendo indicant. Si quis etiam uia regia, quam Galenus in suis de simplicibus Medicamentis præscripsit, incedens experiri eam in corporibus temperatis egriſq; uoluerit, calefacientē nō ualde inueniet. Nec est quod aliquē moueat uetus ac uulgata illa Galeni traductio, calidam in tertio ordine statuens. Nam cum illa ex Græca ad Arabicā, ex Arabicā in linguam Latinam sit uersa, id quod barbara Arabicæq; passim capitibus præfixa singulis uocabula monstrant, exigua illi fides erit adhibenda: maxime quando constat Arabicā illam traductionē nō semel tantū, sed fere singulis quoq; capitibus multifariā depravatā esse, sicut patet eandē cum Græca conferenti. Cum itaq; Græcæ lectionis ueritas, Paulusq; Aegineta, Galeni simia, ipsaq; rei experientia, quæ reliquis omnibus præstat, confirmet, populū arborem in primo tm ordine calefacere, nihil prohibet, quin Auic. errasse cum suis strēne prononciemus.

De O X Y M Y R S I N E. Cap. .XXV.

Cubebe.

Serapionis de Cubebe hæc sunt uerba. Cubebe est planta habens folia Myrtæ domesticæ, nisi quia sunt latiora eis, & summities eorū sunt acutæ, sicut summities Lanceæ. Et habet fructū rotundū, aliquantulū depressum & latū. Inter folia eius repertū, quod quando maturatur, uertit ad rubedinē inter ipsum & granum triangulum. Et habet ramulos similes ramis plantæ dictæ Lauros, egredientes ab una radice sicut agrestis, difficile frangibiles, longos circiter brachiū unum, plenos folijs, & fructus eius ponticus declinans ad rubedinem. Quæ profecto descriptio in uniuersum conuenit cū descriptione syluestris Myrti, quæ ἐξυμυρσίνη, id est, acuminatā Myrtū Græci nominant, quemadmodum deprehendit, qui eandem cum Dioscor. descriptione lib. 4. cap. 137. quæ talis est, contulerit. Myrtus syluestris Myrtō simile foliū habet, latius tamen, lanceæ figurā in summo acuminatū: fructum fert in medio folio hærentem, rotundū, cum maturuit, rubentem, ossæ intus duricie. Ramulos utilium modo lentos, numerosos, ab ipsa radice non facile frangibiles, cubitali longitudine, folijs plenos. Radicē gramini similem, cum matura, ac Cubebas cum subamaro. Quis itaq; tam stupidus, qui non uideat hic cecutisse Serapionem, ac Cubebas cum Oxymyr sine non sine magna ignauia confudisse: quum tamen arbor Oxymyr sine sit longe diuersa ab ea, quæ Cubebas profert. Et qui Cubebas & baccas rubentes, quas Oxymyr sine producit, nouerunt, facile quantū deceptus sit sua coniectura Serapion, iudicabunt. Est autē Oxymyr sine arbor, quæ Plinio teste lib. 24. cap. 9. Ruscus latine, uulgo uero a medicis corrupto uocabulo Bruscus appellatur, ex quo Plinij temporibus, sicut hodie quoq; ruri scopæ fiebant. At Oxymyr sinen a Romanis uocari Ruscū, præter Pliniū testat etiam Dioscor. ijs uerbis. Romani Ruscum nomināt. Nunc in nullo honore Ruscus est, nisi qd in aliquib. locis, ut diximus, scopæ ad purganda pauimenta ex eo fiunt. Pueri quoq; rubētes baccas ex folijs eius decerpentes, ceu Corallijs per ludū se illis ornāt. Rustica q; gēs in carnario suspēdit, tūc eo a murīū iniurijs pernas, & casei sui fiscellas. Neq; eū acuminata in cuspidē foliorum eius cacumina penetrare animalia

Oxymyr sine.

dent, quam ob causam & *μυράνα*, id est, murinam spinam quidam dixerunt. Vides hoc loco A
Serapioni æque ut Auicennæ in herbarum descriptionibus parum esse fidendum.

DE MEMITHE. Cap. .XXVI.

Errare magnam Medicorū partem in Memithe, notius fere est, quam ut demonstratione e-
gat. Sunt enim quidam, qui hanc Chelidoniā esse adferunt, in quorum albo est Gerardus il-
le Cremonensis: & hi quidē ceteris magis cæcutiunt. Nam cum in confesso sit apud omnes, Me-
mithen esse frigidī temperamenti, id quod Auicennā. 2. Can. cap. 321. quoq; confirmat, inquit,
Natura Memithe frigida est & sicca in primo, fieri non potest, ut sit Chelidoniā herba, quæ Ga-
leno, lib. 6. de Simplicib. Medica. cap. 172. teste, in tertio ordine calefacientū collocat. Seducti au-
tem proculdubio boni illi uiri, nominū Memithe & Memite uicinitate, quorū hoc Arabis Che-
lidoniū, illud uero Glaucium significat. Aut quia descriptio Memithe apud Auicennam in mul-
tis cum descriptione Chelidoniū maioris conueniat, quemadmodum est succus coloris crocei,
cum amaritudine aliqua & odoris grauitate: hæc enim omnia in Chelidoniū quoq; succo reperi-
unt. Sunt alij, qui Memithen esse herbā eam dicunt, quam Græci *μύρωνα κερπίδα*, id est, Papauer
cornutum uocant. Et eo modo interpretatus est quidā magni nominis Medicus, ut h̄sc̄e audiuit
uincunt uerba Dioscor. quæ scribit lib. 4. cap. 60. de Papauere cornuto in hanc sententiā. De-
cepti sunt alioqui foliorū similitudine, falso crediderunt ex hac fieri glauciū. Adeoq; uides hunc
errorē non nuper esse natū, sed Dioscoridis seculo inualuisse. Id Plinius quoq; lib. 20. cap. 19. in-
dicat, dum post Ceratidis, id est, Cornuti Papaueris descriptionē ita scribit. Quidam hoc genus
Glaucii uocant. Esse autem Glaucium id, quod Arabes Memithen appellant, testatur utriusq;
descriptio: nam per omnia conueniunt Glaucio, quæ Arabes Memithe tribuunt. Serapio enim
Memithe hunc in modū describit. Memithe est succus herbę eiusdē nominis. folia habens Papa-
& circūliniunt creta, & in furnū feruentem mittunt, & sic folijs maceratis succū exprimunt. Eius
est optimum, quod est crocei coloris intus, & gustu amarū, & odore graui: miscetur ocularibus
medicinis. Quæ sane descriptio ferme eadē est cum descriptione Glaucij, quam tradit Dioscor.
lib. 3. cap. 21. dicens. Glaucii succus est herbę nascentis ad Hierapolim Syriæ. Folia eius Cornu-
ta Papaueri similia sunt, pinguiora tamen, humiliacq; odore tetro, & in gustu amara. Succo ea-
dem abundat, qui croceo colore est. Eius folia incolæ in fictile conijcentes, in furnis non adeo
calentibus, usq; dum in calore inarescant, cale faciunt, mox tundentes exprimunt succū. Eius u-
sus in oculorum medicina a principio: refrigerandi enim uires habet. Itaq; ex collatione duarū
descriptionū, nihil differre Glaucii a Memithe, manifestū sit. Id quod Auicennæ quoq; 2. Can.
nonificatio confirmat, quæ talis est. Memithe est simile glandibus, citrini coloris, ad nigredinem
declinans. In ipso est amaritudo, & substantia aquea & terrea, & est herba manifesti odoris, &
in medicinis Ophthalmiæ in principio. Hæc sane descriptio, etsi non multū a Dioscor. euariet,
magis tamen congruit cum ea quæ habet apud Galenum lib. 6. de Simplicib. Medica. cap. 96. in
hunc modū. Glaucii est herba habens adstringendū uim cum delectatione, frigefacitq; & curat
Heryspilata, quando non est fortis. Et eius temperamentū cōstat ex substantia aquea & terrea,
& ambæ sunt frigidæ, sed frigiditas earum non est fortis, sicut est frigiditas aquæ fontanæ. Plini
us etiā lib. 27. cap. 10. docet Glaucii id esse, quod Arabes Memithe appellant: in nullo em̄ a Dio-
scor. uariat, nisi quod hic succum crocei coloris esse ait, ille uero granū. Et ut finem faciam, per-
suadet hoc quoque Paulus in sexto, quando hic Glaucium non aliter, quam Auicenna suum
Memithe refrigerare, Sacros ignes non admodum ualidos curare asserat.

DE PHASELO, & PHA-
SIOLO. Caput. .XXVII.

Diuersa esse inter se legumina, Phaselum & Phaseolū seu Phasiolū, primū omnium manife-
stum sic legenti Galenum lib. 1. de Alimentis, qui de h̄s tanquā diuersis leguminibus, naturaque
& figura plurimū differentibus, in diuersis etiam capitibus agit. Capite enim. 21. eiusdem libri,
Galenus Phaselū scribit medicritatem quandā seruare inter ea, quæ boni & mali succi sunt, at-
q; quæ facile, & quæ difficile concoquuntur: quæ tarde, & quæ cito excernuntur, inter ea quæ
insistant & non insiant, quæ parum, & quæ multum nutriunt. Præterea nullam qualitātē efficacē
habere ait, sicut alia habentia succos aut acerbos, aut adstringentes, aut falsos, aut dulces, aut a-
maros. Addit aliquos Phaselū maceratū donec proueniant radices, ablutūq; in Garo subdum-
di uentrē gratia ante alios cibos sumere, atq; magis, postquā distributum fuerit, quam Fœnum
Græcū alere, Idq; probat ex historia cuiusdā adolescentis Alexandrini, qui medicę arti operā na-

Cuans, quotidie pulte ex Phaselis utebatur, sanus tamen permanfit, nec deteriore corporis habitū, quam antea habuit, nactus est. Subscribit Galeno Paulus Aegineta libro primo, cap. 79. inquit, Phaseli si macerentur donec radices proueniant, atq; ex Garo ante cibū sumant, uentrem subducunt, atq; magis quā Forñū græcum alunt. Multo autē propius ad Galeni de Phaselis sententiā accedit Psellus, qui libro secundo de uisione uictus in hunc modū scribit. Phaselos aqua aspergunt, quoad radicē germencq; ediderint, & ante reliquū cibū manducant ad citandā aluū, Garo immersa nutriunt, succūq; hæc generant, cum bene coquantur, siue minus, & inter tarda & celeria meatu, multum nutrientia & parua. Phaseolum uero, siue Phasiolum mox idem Gal. cap. 24. tanquam legumen a Phaselo diuersum, sub Dolichi nomine depingit, docetq; Phaselos, per quatuor pronuntiando syllabas, alias dici Dolichos, ad differentiā eorum, qui per tres syllabas Phaseli appellantur, de quibus antea egerat. Phaseolum autem esse eundem cum Dolicho, Paulus etiam Aegineta primo uolumine, cap. 79. his uerbis confirmat. Phasioli, qui & Dolichi nominantur. Vbi in Latina Copi translatione Phaseli falso legitur (uitio, quantum arbitror impressoris) Paulus em̄ met ipse diuersitatem inter Phaselos & Phasiolos facit, Phaselos primo instar Galeni describens, deinde uero seorsum etiam Phaseolos dicens. Si integri cum siliquis uiridesq; ingerant, plures superfluitates cumulant. Ita & Galenus, ubi supra uirides cum siliquis comedi testatur, quo nomine & Lobos appellatos esse scribit. Describit & Dioscor. Phasiolum lib. 2. cap. 118. hoc pacto. Phasiolus inflat, inflationeq; excitat, ægreq; concoquitur. Si coctus uiridis in cibo sumitur, aluū mollit, uomitionibus accomodatus est. Errat autem & hoc loco interpretes Florentinus, uir alioqui rara eruditione ac multijuga rerum cognitione insignis, acerrimoq; iudicio præditus, Phaselum cum Phasiolo confundens. Ex his itaq; satis constat, inter se differre Phaselum a Phasiolo, quod nō animaduertentes etiam magni nominis uiri, lapsi sunt, & inter Arabes etiam Serapio, qui sub Lubix nomine, quod certe a Lobo Græca uoce desumptum est, Phaselos cum Phasiolis confundit.

DIUIUBAS, & SEBESTEN. Cap. .XXVII.
 Diuibas, quas Sericas Græci nominant, ad usum medicinæ non conducere, præter cæteros, docet Galenus libro secundo de alimentis, cap. 31. de Sericis, ubi ingenue fatetur se non habere aliquid de ipsis testificari ad sanitatis conseruationē, aut ægritudinū curationē. Sunt em̄, inquit, cibus mulierū & puerorum effrœnatorum, pauciq; nutrimenti & indigestibiles, simul cum hoc q; neq; eustomachū est, alimentū palam quod & ipsum dant paucū corpori. Adeoq; his uerbis in uniuersum damnat in usu medico Gal. Iuibas. Quod non animaduertisse Auicennam mirum admodū est, qui lib. 2. cap. 371. hæc eadem Gal. uerba citat, inquit. Et quidem sermo in eis bonus est ille, quem dixit Galenus. Non reperi Iuibas in conseruanda sanitate, & remouenda ægritudine aliquid operantes, sed reperi eas difficilis digestionis, & pauci nutrimenti: & nihil minus paulo post, easdem conferre pectori atq; pulmōni, item dolori renum & uesicæ adstruit. At solet ubiq; fere immemor esse eorū quæ scripsit Auicenna, tantus eiusdem mentem occupauit lethargus. Præterea nullius esse commodi in usu medico Iuibas, testatur etiam Plinius lib. 4. de Re Medica, cap. 46. de Ziziphis, dicens. Zizipha modicū cibum corpori præstant, licet illis saporis nonnulla gratia lenocinetur. Habent tamen plurima incōmoda: ægre concoquunt, nō uerbis collige tria. Primū, eadē esse Zizipha cum Iuibis: nam hæc Plinij descriptio fere nihil a Galeniana distat. Accedit etiam quod Plinius alibi, hoc est, lib. 15. cap. 14. Zizipha, haud aliter quam Iuibas esse peregrina, & ex Syria asportari scribit. Secundum, errare Medicos iuniores, qui ad purificandum sanguinem, seu ut illi loquuntur, ad mundificationē sanguinis Iuibas adhibent. Qui enim fieri posset, ut sanguinē purificarent, cum uentriculo inutiles sint, & ad concoquendū difficiles. Et ut penitus obmutescere faciamus aduersarios, ecce cum illorū principe Auicenna eosdē conuincamus, qui in capite de Iuibis sic ait. Et illorū existimatio, qui purant, quod ipse clarificent sanguinē & lauent eum, est existimatio corrupta: ad quā ego non declino, quia magis ingrossant sanguinem & uiscosum faciunt ipsum. Quid, quæso, his uerbis aperius: Tertiu, quod ex prædictis colligit, est, quod falso admodū fructui tribuunt, quæ folijs, radici & corticis arboris ferentis Iuibas debentur: sicut est mitigare tussim, ad uesicæ dolores conseruare. Testis eius rei est Plinius, qui libro eodē de Re Medica hæc omnia folijs, radici & corticis adscribit his uerbis. Folia tamē ipsa contrita & imposta, Spleneticos & Hydropicos adiuuare certissimū est. Radicis & corticis eadē uirtus habetur, quorum succus ex melle coctus tussim mitigat, cum mero mixtus, iecori medetur, uesicā leuat urina largiori. Istitis satis superq; ostensum est, Iuibas perperam a iunioribus Medicis ad multa esse accomodatas. Reliquum igitur est, ut & in eadem Sebesten contigisse demonstremus: Fructum autem illum, quem Arabes Sebesten nominant,

Paulus ac Plinius Myxā uocant. Pauli uero hæc de Myxa uerba, Myxa est fructus quidē pruno
 similis, sed minor eo. Ita Plinius libro. 13. cap. 5. de Prunis in Damasco monte natis, & Myxis u-
 na loquitur, dicens. Itē Pruna in Damasco monte nata, & Myxa, utranq; iam familiarem Italię. Ex
 quibus omnibus facile constat, Myxam a Sebesten nihil differre. Id quod etiā ostendunt uerba
 Auicennæ, de Sebesten ita scribentis. Sebesten & nominatur Mukeita. Quæ sane dictio corru-
 pta est, ac pro ea legendū Myxa. Proprietates autem Sebesten Auicenna ijs uerbis enarrat. Sunt
 quasi temperatæ. Sunt lenitiuæ, leniunt enim pectus & guttur. Sedant sitim, leniunt uentrem.
 Quæ equidē proprietates omnes, una, aut altera dempta, sunt falsissimæ. Nec em̄ Sebesten sunt
 temperatæ, ut putat Auicennā, sed frigide & sicce; neq; etiā uentrē leniunt, sed magis eundem ad-
 stringūt. Id quod testat Plinius, uel quisquis tandem eius libri autor est (nec enim eius autoritas
 respuenda, quando nō uno loco sua Hippocraticis ac Galenianis placitis fulciat) lib. 4. de Me-
 dica, cap. 7. de Myxa hunc in modū scribens. Hoc nanq; genus manifeste fricticæ uirtutis appa-
 ret & frigide, quamuis plurima illi de rigore siccitas decoquat. Verum & ardores febricitantium
 extinguit; ore compressum, & sitim mitigat, & in cibo sumptū, stomachū erigit, solutioni uen-
 tris obstitit. Proinde uideant Medici iuiores, qui Eclegma, siue ut ipsi loquunt, Electuariū de
 Sebesten ad subducendam aluum conficiunt: quum ex Plinij sententiā solutioni uentris potius
 obstitant. At quid multa: Nihil mirum, Arabes e mentita scripsisse, qui utcunq; sua ex aliorum
 scriptis confarcinare stupuerunt.

De L I C H E N E. Cap. .XXIX.

Herbam a recentioribus uocatam Hepaticam, esse eam, quam Dioscor. Galenus, ac Græci
 alij Lichenē nominant, facile ex utriusq; descriptionibusprehenditur. Nam quæcunq; a Sera-
 pione ac alijs Hepaticæ tribuuntur, hæc omnia Dioscorides Licheni adscribit. Serapionis autē
 hæc de Hepatica uerba. Hepatica nascitur in lapidibus humectis, & cadit super eam ros uel gut-
 ta aque. Virtus eius est, quæ in frigidat frigiditate pauca, & desiccet, & abstergit. Et emplastrum
 cum ea factū, abscindit hæmorrhogiam; & posita & cataplasmata etiā sedat apostemata calida,
 & curat impetiginē, & confert ictericię. Hæc descriptio in uniuersum quadrat cum Dioscor. quā
 tradit lib. 4. cap. 50. ita scribens. Lichen petris adhærens. Sunt qui Muscū uocant. Muscus est ro-
 scidis petris adherens. Hic emplastri modo impositus, sanguinis eruptiones sistit, inflammatio-
 nes compefcit, & impetigines sanat. Inungit idē utiliter ex melle suffusus felle, & in os linguamq;
 destillationes cohibet. Itaq; iam satis constat, Lichenē Græcorū nihil ab Hepatica differre recentiorū.
 maxime proficit. In quorū numero Platearius est, qui in eam sententiā scribit. Hepatica est herba
 tica, quia præcipue hepatis est iuuatiua. Pandectarius quoq; ex Gal. & Serapionis, ut uideat, au-
 toritate docet hanc herbam ualere contra lienis hepaticę obstructiones, & contra omnē hepatis
 morbū; cum tamē hi effectus Licheni neq; a Galeno, neq; a Serap. usquā tribuant, id qd ex Sera-
 pionis uerbis paulo supra adductis patuit. Quod aut Gal. nihil tale docuerit, indicat eius uerba
 de Lichene lib. simp. medic. 7. cap. 70. ubi ita differit: Lichen, qui in petris, quidā Muscū uocant,
 Nominat aut ita, quia impetigines sanat. Est uero huic uis quedā abstergēdi ac refrigerandi, atq;
 siccandi. Abstergēdi uero & siccandi uirtutē habet a petra, refrigerandi aut ab aquositate; in hu-
 midis em̄ petris nascit. Plin. præterea lib. 26. cap. 4. Lichenē describens, nihil, qd cū recentiorū con-
 ueniat sententiā, de ea refert. Sunt uero hæc eiusdē uerba. Est aliud genus Lichenis, petris tm̄ ad-
 hærens, ut muscus, qui & ipse illiniē. Hic & sanguinē sistit uulneribus insillatus & collectiones
 illius. Morbū quoq; regiū cum melle sanat ore illito & lingua. Ex his itaq; locis manifestū sit,
 Lichenem perperā a iunioribus dictā esse Hepaticā, quando ueterū testimoniō Hepati nihil con-
 ferat. Quod si uero quis Lichenē herbam prodesse hepati ea ratione contendat, quoniam de i-
 tis uitio oriatur. Is etiam Diosc. ac Plinio docentibus, discat non intra sumptam ad uitium ipsum
 tollendum, sed extra adhibitam, potius ad colorē natiuū ictericis recuperandum Lichenem her-
 bam a Medicis prioribus commendari. Non est uero a ratione alienū, hanc ipsam herbam, quæ,
 ut ait Galenus, abstergendo plurimū ualet, sicuti impetigines, ita alteram cutis in ictericis foedi-
 tatem delere. Propterea si qua herba est, quæ ob excellentem iuuandi hepar proprietatem nomi-
 ne Hepatica debeat insigniri, illa profecto est Eupatorium: quæ etiam inde apud Græcos uideat
 Eupatorio scribit. Bibitur uero semen, herbaque ipsa cum uino utiliter iocinososis. Hoc e-
 tam confirmat Galenus lib. 6. de Simplicib. Medic. cap. 39. inquit. Eupatorium hepatis ob-
 structiones expurgat, atq; insuper hepar corroborat. Non later tamen Plinium scribere Eupa-
 torium sic dictam ab Eupatore rege, a quo inuenta est. Vtcunq; autem sit, certum est, Lichenē

C ueterum testimonio Hepaticam appellari non posse.

¶ De VOLUBILI Cap. .XXX.

A Vicenna capite. 235. secundi Canonis de Volubili in hanc scribit sententiam. Lac Volubilis magnæ abradit pilos, & interficit pediculos. Folia funis pauperum recentia conuenientia sunt ulceribus magnis, & consolidant ea decocta in uino, & ex eis emplastrum factum superimpositum adustioni ignis, & proprie cum cerato. Distillatur succus eius in aurē dolorosam, & confert ulceribus antiquis. Hæc porro Auicennæ descriptio in uniuersum quadrat cum descriptiōe Hederæ, quæ tradit a Diosc. & Galeno, Dioscor. quippe lib. 2. cap. 168. de Hederâ ita scribit. Depilat Hederæ lachryma, pediculosq; inuncta necat. (Atq; hic aduerte Auicennam inepulsi me lac pro lachryma reddidisse) Omnium generum ulceribus folia in uino decocta imposita, & ambustis, dolosisq; ulceribus medentur. Succus uero foliorum corymborumq; doloribus aurium & purulentis auribus medetur. Consimiliter Galenus lib. 5. de Simplicib. Medica. cap. 18. hæc singula instar Dioscor. Hederæ tribuit in eum modum scribens. Lachryma Hederæ pediculos interficit, capillosq; destruit. Folia eius trita cum ceroto ambustis igne profunt. Sanant ulcera antiqua iuxta & nares. Plinius quoq; lib. 24. cap. 10. hæc eadem Hederæ adscribit, dicens. Succus Hederæ tædia narium graueolentiamq; emendat. Infunditur etiam purulentis auribus aut dolentibus cum oleo. Illinitur decocta in uino omnium ulcerum generi, etiam si cacœthe sint. Lachryma Hederæ Psilothrum est, Phthiriasimq; tollit. Et ambustis illinitur utiliter cum cera. Quis est, qui ex istis ueterū testimonijs nõ aperte uideat, Auic. Hederæ proprietates, cū Volubilis proprietatibus miscuisse? Sed quid mirū hic lapsus Auic. qñ & antea in capite de Cuscos Hederæ etiam uirtutes cum alterius herbæ, quæ Ladanum fert, uiribus miscuerit, ut in errore decimo sexto indicauimus. Cæterum annotandum & hoc est, Volubilem maiorem dictam, esse herbam, quæ a Græcis *κισσάμπελος*, id est, Hedera uitalis & Helxine nuncupatur. Hæc autem herba lacte plurimo manat, & aluum cit, haud aliter quam Scammonia. Describit autem hanc Dioscorides lib. 4. capite 212 in hunc modum. Helxine Hederæ similia folia habet, ramulos tamen minores, amplectentes quicquid contigerint. Nascitur in septis & uineis atq; frumento. Auicenna uero nesciens ueram Hederam distinguere a Cissampelo siue Helxine, mixtis amburum herbarum natura distantium potestatis, magnam peperit confusionem: & sicuti Hederam pro Volubili, ita quoq; lac pro lachryma posuit, cum ramen ueræ Hederæ lachryma, & nõ lac uitalis Hederæ sit, cui tam a Dioscor. quam Galeno ac Plinio is datur effectus, quod depilet, & pediculos enecat, ut diximus. Præterea cum is error, quem admodū alij non pauci, ex linguarum incitiâ ortus appareat, cogitent optimi quicq; quæ necessaria sit Medico linguarū peritia: qua certe nisi instructus medicinam accesserit, non est quod non multis errorum labyrinthis inuoluat. At non est quod morosis istis barbaris persuadeamus, ut iam senes Catonē imitent.

Volubilis.

¶ De CENTAVRIO. Caput .XXXI.

M Esuen utrunq; Centauriū confundere, certius est, quā ut demonstratione egeat. Sed utriusq; latistiar, qui autorem hunc mordicus tenent, quicq; eandem ab omni errore immunem arbitrantur, age hominem suis uerbis conuincemus, quæ lib. suo de Simplicibus medicamentis scribit in hunc modum. Centauria alia maior, alia minor, inter quas distinguuntur proprietates notæ. Minor melior est in omni re, & melior pars plantæ sunt flores & semina ipsius. Calidæ complexionis & siccæ in secundo est. Et est composita ex partibus terreis adustis, in parte dantibus ei amaritudinem, & ex partibus non adustis cum permixtione aquositate, a quibus inest ei stipticitas. Et est in ea de dulcedine aliquid a partibus aëreis. Et in ipsa est ex acredine aliquid a partibus igneis. Et amaritudo in ea plus est stipticitate ipsius, & stipticitas plus dulcedine. Immo iacredo in ipsa est remissa sine mordicatione. Quare est ex maxime curantibus uulnera. Immo iacqui in uniuersum Auicennam secundo Canone de Centauria scribentem imitatus est. Ex quibus sane uerbis manifestum sit, Mesuen utranq; Centauriam confundere. nam de utraq; tanquā de una loquitur. Etsi enim primo eandem in maiorem & minorem diuidat, tamen mox earundem mixtis proprietatibus, tanquā de una loqueretur, earum historiam confusissime tractat. Quod autem non de una tantum agat, sed confusim de utraq; id ueterum testimonijs ostendimus. Nam primum omnium quod Centaurio inesse amaritudinem & stipticitatem scribit, hoc certe de minori intelligendum erit. Id enim propter amaritudinem & stipticitatem scribit, hoc quod indicat Plinius lib. 25. cap. 6. ita scribens. Hoc Centaurion nostri Fel terræ uocant, propter amaritudinem summam. Galenus etiam lib. 7. de Simplicib. Medica. cap. 17. ista Centaurio minori conuenire docet, in eam sententiam differens. Dominatur in eo amara qualitas modica stipticitate participans, & propter hoc temperamentum exiccans fortiter est medicamentum sine mordicatione. Quod uero deinceps Mesue Centaurio inesse dulcedinem cum acredine ait,

hoc equidem maiori accommodari debet. Nam ut minor ob amaritudinem Mel terræ uocatur, ita maior ob dulcedinem Mel terræ appellari potest. Id quod testatur lib. 3. cap. 7. ita de maiori Centaurio scribens. Radix illi densa, dura, ponderosa, longitudine ad bina cubita, succo plena, sapore acri cum adstrictione, dulcedineque aliqua. Et confirmat Galenus lib. 7. Simplicium Medicamentorum, cap. 15. ita docens. Secundum gustum enim acris sicut & stiptica apparet cum quadam dulcedine. Plinius quoque ubi supra inquit. Radix uasta, rubescens, tenera, fragilisque; ad binam cubita, madida succo, amara cum quadam dulcedine. Verba autem Mesue quæ sequuntur, quod scilicet sit in ea acredo remissa sine mordicatione, iterum de minori, ut diximus, intelliguntur. Quod uero post ait, quare est ex maxime curantibus uulnera, id maiori aptari debet. De eo enim scribit Dioscorid. Radix eius utilis est uulneribus. Conspat enim & glutinat, carnesque elixas cogit, si quis ipsam contundens simul decoxerit. Quod & Plinius confirmat dicens. Vis in uulneribus tanta, ut cohaerescere etiam carnes tradant, si coquantur simul. Præterea quod subiicit Mesue, Immo ipsa est absterfua, exiccatiua, consumptiua superfluitatum, & solutiua uentris, hoc minus Centaurio tribuunt ueteres. Id quod facit Dioscorides, in hunc modum scribens. Potum decoctum eius per inferna biliosa trahit & crassa. Galenus etiam inquit. Decoctionem huius herbe inhiunt quidam Ischiaticis, ceu educentem biliosa & crassa. Quid porro iam notius, quam Mesuen utriusque Centaurij uires inmiscuisse adeo ut nemo etiam, licet oculatissimus sit, citra ueterum scripta istas discernere, ac cuiuslibet suas adaptare possit. Hinc factum est, ut Centaurium maius nostro quo fere omnibus incognitum sit, quando passim in officinis solius minoris usus sit, non sine magno errore. At solent hoc pacto per autorum inscitiam non pauca intercidere, quæ certe si ueteres ac probatissimos autores, sicut barbaros & indoctos istos spermologos legere curassemus, minime iam nos laterent. Postremum quod Mesue Centaurium minus præfert maiori, iterum exemplo Auicennæ facit, quem ferme in omnibus sequitur. Is enim. 2. Can. de Centauro ita scribit. Sed minor est magis iuuatiua ad omnia illa. Verum hoc quoque præter antiquorum exemplum factum est, qui cuique suas uires seorsum tribuerunt, nec unum alteri prætulerunt, quemadmodum uidere licet apud Dioscoriden atque Galenum, qui certe præter alia radicem quoque Centaurij minoris inuilem, ac nullius in re medica usus esse scribunt. Dioscoridis enim hæc uerba. Radix parua, nullius usus. Galeni uero illa. Centaurij minoris radix quidem omnifariam inutilis est. Id quod & Plinius docet, inquit. Centaurium minus radice tenui & superuacua. Videant hic medici iuniores, quantum cæcutiant, quantumque a uero aberrant, hi enim non solum ignorant Centaurium maius, uerum etiam radicem minoris utuntur in usu medico, quæ tantum omnium ueterum testimonio penitus inutilis ac superuacua est. Ita barbarorum inscitia uniuersus medicinæ decor perijt, quem faxint Superi, doctorum omnium studijs recuperemus.

DE ARMENI, & LAZULI

LAPIDIBVS. Caput .XXXII.

Auicennam sub uno eodemque capite Armenum lapidem cum Lazuli confundere, ex eiusdem uerbis manifestum sit. Is enim libro secundo, cap. 57. de lapide Lazuli ita scribit. Virtus eius est sicut uirtus eius quo adhæret aurum, debilior parum est. Hæc autem non de lapide Lazuli a ueteribus scribuntur, sed de Armeno dicto lapide. Id quod in primis testatur Dioscorides, qui lib. 5. ca. 55. de Armeno lapide ita tradit. Præstat eademque Chrysocolle, uiribus in infirmior. Hoc etiam confirmat Plin. li. 33. cap. 6. inquit. Armenia mittit, quod eius nomine appellatur. Lapis hic quoque Chrysocolle uiribus similis. Subiicit post hæc Auic. de lapide Lazuli. Inest ei uirtus eradicatoria, & absterfua, & absterfio eius cum acuitate & stipticitate pauca. Quæ certe a Galeno lib. 9. de Simplicibus Medica. tractat. 3. cap. 2. lapidi Armeno tribuuntur, dum ait. Habet uires abstergentes cum acredine, & pauca quadam adstringendi facultate. Quod autem addit Auicenna; Bonos efficit pilos palpebrarum, & prolongat eos, & est ultimum sicut dicitur in illo, propter proprietatem quæ est in ipso, & dicitur propterea, quia ipsum euacuat humores malos, prohibentes oriri pilos; hoc idem lapidi Armeno, & non Lazuli adaptari debet. Ita enim de eo Dioscor. scribit. Facit ad alendos in palpebris pilos. Galenus quoque haud aliter quam Dioscor. ista lapidi Armeno conuenire docet, ita scribens. Quum igitur tali natura præditus sit, miscetur medicamentis oculorum, ipsum quoque seorsum terentes, & in puluerem quodammodo redigentes, ut decidunt, quidam non augentur neque nutriuntur. Nam ubi huiuscemodi humorum acrimonia fuerit consumpta, ad naturalem habitum palpebra restituitur. Ex his itaque clarum est, quod quoque fuit de lapide Lazuli refert Auicenna, eadem omnia a Græcis autoribus Armeno lapidi tribuuntur. In eundem uero errorem lapsus est & Serapio. hic enim lapidem Lazuli notificans, eiusque potestates exponens, non alia refert quam quæ de lapide Armeno Græci tradunt. Ait enim. Virtus eius est similis glutini auri, nisi quia est debilior eo, & facit nasci pilos in palpebris. Hanc autem de-

27
Criptionem non conuenire lapidi Lazuli, sed Armeno, in superioribus ostensum est. Quod uero Auicenna de lapide Lazuli scribit huic esse uirtutem eradicatiuam & putrefactiuam, id uerum equidem est. Nam ea proprietates peculiari est huic lapidi, qui ab Arabibus Lazuli, a Graecis uero Cyanus dicitur. Testis Dioscorides, qui libro quinto, cap. 60. de eo ita scribit. Cyanus, seu Ceruleus uim habet reprimendi, leniter putrefaciendi, exulcerandi, ac crustas ignis modo inducendi. Proinde satis constat Auicennam, ut in plerisque alijs, ita & in hoc lapide rerum differentias miscuisse. Et nisi hoc fateantur aduersarij, numen eorum Auicennam in grandius erratum incidisse conuincemus, nimirum quod sibi pugnantia in uno eodemque capite scripserit. Si enim de uirtutum lapide tractat, quomodo conuenient, eundem habere uirtutem eradicatiuam, & nutriendi pilos: nam uirtute eradicatiua, quae est innata ipsi, nullo pacto nutrire & producere pilos potest, sed eosdem magis extirpat atque radicitus perdit. Insuper ne hoc praeteream, si hic lapis putrefaciendi uim habet, sicut Auicenna atque Dioscor. fatentur, omniaque ea uim uindicabunt uodis, Gal. praesertim, inter uenena computent, quo pacto ab exitiali errore se uindicabunt uodis stri temporis Medici, hunc lapidem, qui non minus uenenus est, quam quod uulgus Cenabritum uocat in catapotijs deuorandum quotidie praebentes: Nullius enim ueteris autoritate sese deuorari docuimus, quam nemo ex Graecis autoribus. Cyanum lapidem in pillulis purgandae atrae bilis gratia proprietates miserit. Nec Arabum ea in re satis est autoritas: quam luce clarius sit, illos eorundem lapidum proprietates miserit scuisse, atque adeo quod docet lapidi Lazuli inesse uirtutem atrae bilis purgandae, hoc falsum admodum est. ea enim proprietates, doctissimi Alexandri Graeci testimonio Armeno debet lapidi. Hinc cum Arabes uires ac proprietates in altero notent, consequitur illis parum, aut omnino nihil esse sciendum. Itaque caueant posthac omnes uere ac candidae docti a lapidis Lazuli usu, quam is putrefaciendi ac exulcerandi uim habeat, atque hoc nomine merito inter uenena connumerandus.

NON DE CANTHARIDIBVS. Caput .XXXIII.
 Non arbitror esse aliquem, qui ignoret nostrae aetatis Medicos in Cantharidibus propinadis omnes ex aequo proijciendas esse alas docere, idque quantum coniectura assequi possum, Arabum, aut eosdem male interpretantium praescriptio factum est: quando passim in istis, dum Cantharides exhibent, scribat abijcere oportere alas & caput. Id quod maxime liquet legenti Razim lib. 9. ad Almanforam, capite de mingendi difficultate, & Auicennam Fen. 29. lib. 4. tractat. 2. cap. 8. & passim alibi. Quantum autem ea in re errauerint boni illi uiri, aut certe eorundem interpretes, satis patebit huic, qui Cantharidum uires atque naturam iuxta ueterum descriptionem expendit. Illi enim ex professio docent, alas maleficio Cantharidum esse remedio, atque hoc nomine minus abijciendas. Testis est in primis Dioscor. libro. 2. cap. 53. dicens. Retulerunt plerique alas & pedes Cantharidum contra earundem maleficia remedio esse. Quamuis uero Dioscor. id ex aliorum potius sententia quam propria scribat, ita tamen esse post eum Plinius lib. 19. cap. 4. manifestissime indicat sic scribens. Ipsarum Cantharidum uenenum in qua parte sit, non constat inter autores. Alij in pedibus & capite existimant esse, alij negant. Conuenit tamen, pennas earum auxiliari, in qua tuncque parte sit uenenum. Hinc est quod Hippocrates lib. 4. de uictu morborum acutorum, Aph. 114. in curatione aquae inter cutem, non alas, ut nostri seculi Medici, sed pedes & caput proficere doceat. Eius enim haec sunt uerba. Cantharides tres, abiectione pedibus & capite, teruntur in aquae cyathis tribus. &c. Vbi antiquus interpres non sine errore reddidit in sua translatione. Auferens caput & pedes & alas. Proinde utcumque de pedibus adhuc dissentiant autores, conuenit tamen inter omnes, ut ex Plinij autoritate diximus, alas eorundem maleficio medicari, atque ob id minime proijciendas. Vides iam, quantum in manifestissimis etiam cecutiant Medici iuniores. Hinc factum, quod non raro eisdem Cantharidum usus male cessit, ita ut Cantharides sua uirtute erodendi saepius sanguinem promanare fecerint. Quod si uero alas, quae huic maleficio remedio sunt, non abiectione uoluissent, forte nihil horum consecutum uiderent. Quamuis si me audierint, in uniuersum ab exhibitione Cantharidum abstinebunt Medici. Verum utcumque moneas, frustra uereor moneas: quando errore penitus obstinati obsurderint.

AUT DE ALIBIO. Caput .XXXIII.
 Auctor Pandectarum in litera A, Alibium falsissime pro Eryngio interpretatur, quando sicca uerius herba, quae Inguinaria Latinis dicitur. Id quod in hunc modum ostendimus. Cum Arabibus Aliben uel Alhaliben sit inguine, aut abscessus qui fit in inguinibus, hoc quod etiam Pandectarius fatetur, consequitur necessario, ut Alibiū sit Inguinaria herba: quae id nominis sortita est, quod proficit inguinibus. At quid opus multis in re omnium apertissima? Annotandum tamen, eandem herbam alio nomine a nostris appellari Stellariam, a positura & forma, quibus stellae modo radiat. Graeci uero non solum a foliorum situ & figura ἀστὴρ, sed etiam, quoniam inguinibus, quae Bubones illi appellant, tam praesenti remedio medetur, ut adalligata tantum medicinam in eo malo homini faciat, Bubonium uocarunt. Id quod testatur in primis Paulus Aegineta. his uerbis. Atticus autem Aster herba, quam Buboniū, id est, Inguinalē ob hoc ipsum uocant, non tantum emplastrum modo in

posita, uerum adalligata etiā prodesse creditur. Describit uero & Diosco. hanc herbam libro. 4. cap. in. in hunc modū. Aster Atticus lignosus caulis, in summo habens florem purpureū & luteum, ueluti Chamæmali capitulum, undiq; per orbem incisuris diuisum, Folia autē habet stellatē similia, quæ uero circa caulem folia oblonga & densa. Haud dissimiliter eandem depingit Plinius lib. 27. capite quinto, inquit. Aster ab aliquibus Bubonion appellatur, quoniam inguinum præsentaneum remedium est. Cauliculus folijs oblongis duobus aut tribus, in cacumine capitula stellæ modo radiata. Præterea non prætereundū, quod apud Auicennam secundo Canon. cap. 17. falso scribatur Atratisus, pro Aster atticus, ita fere omnia herbarum nomina apud eundem corrupta sunt. Verum hic finem de hoc Pandectarj errore faciamus, cuius equidem hominis errata uniuersa si quis prosequi uellet, nunquā finem fortiretur, adeo omnes fere paginæ erroribus scatent. Nos tamen cogitamus aliquando conscribere Pandectas omnium earum rerum, quæ ad Græcam Latinamq; medicinam spectant, ut tandē consolati ijs, qui mendacissimi hominis Pandectarj interpretationibus seducuntur, Atq; hic primi Tomi continentis ea quæ ad plantarum ac Medicæ rei notitiā attinent errata, finis esto.

¶ Clarissimi uiri Doctoris I O A C H I M I
S C H Y L L E R I, medici Basiliensis,
de flore qui uulgo uocatur.
Grasszblum, Grassznegel n.
Ad Othonem Bruntellium Iudicium.

DE HERBIS super quibus tu maxime dubitas, iam nihil certum teneo, sed tamen ni fallor, unū herbæ genus est, quod Graminis florem uocant, uulgariter Grassznegelin/oder Colmeridßlin/oder Steyer cügleri Sueuicę. Huic herbæ falso inditū nomen mihi uidetur, quādo in confesso est, nullum aliud Graminis genus (quorum tamen genera multa sunt) flores effundere, præter unum Parnasium, cuius certe floris speciem ac formam nostrū minime ostendit. Siquidē cum Parnasi flores maxime candidi, & odorati sint, nostri præter rubrū colorem, uel ex nigro commixtū, ut iam ad purpureum accedat, alium nullū ostendit. Sed neq; admodum odorati sunt. Quapropter, ex alia progenie falso hodie nominatum esse hunc Graminis florem apparet. Ego certe inter Tunicę herbę florem connumerandum censerem, uel potius in Violarum altilium genus collocandum putarem. Tantum de Graminis flore mihi constat.

¶ Eiusdem sententia de ASTRANCIA,

& ANGELICA.

Angelicam et Magistranciā ueteribus incognitas herbas fuisse non dubito. Inuenio tamen Meū dictam herbam ab aliquibus uocari uulgariter Messeraurz.

HIERONYMVS TRAGVS, Othoni
Brunfelsio, amico & domino cum primis
optato, S. D.

IDIIVS. Februar. literas tuas Otho chariss. reperi, quas diligenter & unice, qd ab amico & doctiss. fuerant profectæ, amo & lego. Etiam petitionibus admodum iustis quam sim gerendo morem paratus, id tam suppeditare & aperire nostra sufficeret tenuitas, ex animo optamus: quin amico tibi nostram communicare operam, & si id nobis impar, non audemus quare, aut quantulūcunq; illud est denegare, satisq; duco me illud quod petis fideliter uoluisse, scioq; te, candidatosq; omnes hoc contentos esse. Ob id rursus tibi de herbis nostrā opella & in selectum mittimus: quæ si quicquam (quod cupio) prodesse putaris, fac nobis non parcas, imo sæpius utaris. Proinde in hijs quod dubium, aut a uero dissonare uidetur, obliterandum illud, cæteraq; omnia in melius interpretandū, candori tuo in totum offerimus atq; dedicamus. Christus te seruet diu incolumem. Pandetæ tuæ si lucē iam uident, quanti & hæ comparari possint, literis significato. Proinde mi Brunfelsi oro te, si quando poteris, hæc semina ad plantandum apud holitores uestros comparare, mihi præsentibus nummis mitti cupio. Disces quoq; ab eis, quomodo quodq; seratur, quaq; tetra gaudeat, facies mihi rem gratam. Vale bene ex Bipontio, pridie Non. Mart. Anno .M. .D. XXXI.

HIERONYMI TRAGI Medicini,
Herbarum aliquot dissertationes
& censuræ.

D

DESOLDANA QUID LOQVAR uix sciam. Ut autem tibi meam aperiam mentem, existimo esse Diosc. *Βήρυβλαδος*, & est germen qd chartis inclusum miseras, planta sine caule, et capillata, Dioscor. forte ignota, ideoq; paucis historiam de ea absoluit. Ego huius herbæ potentiam magni duco. Est nimis diuretica: ob id calculo in uelica laborantibus utilis, atq; herbarum historijs meo iudicio digna.

Negelblumen, sunt Violæ nostræ. Vide species, Keiri Serapionis, & Dioscoridis *Leucoion* lib. 3. cap. 129. et Mainardum in Epist. Medicin.

Erenbreiß, herba Tunica dicitur a nonnullis: sed sine ueterū autoritate. Hieronymus appellat *Vetonicā*. Genus est herbæ *Serpentariæ*. Hæc ad radices arborū, maxime quercuū serpit. *Vulneraria* herba est, atq; diuretica.

Pesleporinus

Βήρυβλαδος, de quo scribis, non uidi, ne chartis quidem inclusum: itinebre, negligentia forte nunciij periit.

Μόρνιτις, genus est *Rhaphani*, aut illud de quo autores nō scripserunt, aut Plinij certe *Armoracia*: idq; conijcio uel ob paruitatem & exilitatē seminis: uel quod illa radix quocunq; terrarum transferas crescat. Est autē certū, *Rhaphani* reliquū genus alio tralatum nō crescere. Quod si *Armoracia* non est *Μόρνιτις*, uelim nobis esse præsentem græcū illum *Morrhionem*, qui de *Rhaphano* librum composuit. fieri non potest, hunc autō tam nobilem radicem in suo libro non indicasse. Nostri ubiq; medici uocant *Radicē simpliciter Μόρνιτις*, idq; magis sua autoritate quā ueterum.

Radix.

Βδελβειν, uocant *Cerifoliū*, *Apij* genus ut *Petroselinon*. nam & *Petroselinum* perquam simile est. Est *Cerifolio* umbella ut *Foeniculo*: flos candidus, ut *cimino*: semen longum, & tenue, & acre. *Dioscoridis* puto *Oreoa*

selinon esse. Nisi me uerba sua in hoc suspectum redderent, cum ait. Ratio in summo Oreoselini capitula Miconij habent: quod in Cerifolio nunquam cernitur. Alias herba hæc satis nota. Plin. lib. 2. de re medica cap. 37. de ea mentionem facit. Item Apuleius cap. 105. Pederota, & Arctophyllon uocat.

Storckenschnabel, & hoc quoddam Apium est, non multum a Diosc. Smirnio distans. Nouitij herbam Rubeam uocant. Et est duorum generum. Altera rubescens, lanuginosa, & foetida, prope muros & parietes nascitur. Lumen maius super quodam unguento uocat herbam Gratiã dei. Hieronymus Herbam Roperti, Gotts gnad; nos herbam hanc Herysipilatis apponimus. Altera quæ item rubens, nec foetet, campestris est, rostris, caule, & floribus priori similis: uocant rustici nostri Storckenschnabel.

In Cardo Benedicto non paruus est error. Nam sunt, qui Crassulã me diam, qui Senetionem, qui Dioscoridis Sedum interpretantur. Mea opinione decipiuntur isti omnes. Lumen maius in syrupo Eupatorij uocat herbam Turcham, qua autoritate nescio. Quod si Cardo benedictus non est Plinij Carduus de quo lib. 21. cap. 15. & 16. scribit, nescius sum, quibus tandem nominibus, capitibusque hæc planta apud autores inuenienda sit.

Inguinalem Dioscoridis (quod ego sciam) nusquam uidi: licet flosculos, & plantas, quorum capitula & folia per orbem incisuris diuisa similes, & Stellæ uiderim. Qualis autem Dioscoridis, Plinij, aut Apulei Aster sit, non uideo. Nam Stellariæ permultæ sunt. Caprifolium, siue Matris-sylua Hieronymi stellis ornatur, uestitur, & Aparine stellulis: atque ambæ tinctorum Rubiæ syluestrem quandam stelleam herbam, specie & flore Caprifolio non dissimilem, nec tamen ut Caprifoliũ tenax, aut hamata, sed pinguis & lenis herba, quasi calamus siligineus, undique stellulis circumamicta. Est & alia herba lignosa, & omnino ferulacea, quæ pari modo stellis uestitur, oblongis tamen, & gracilioribus foliolis, floribus flammeis atque candidis, sed muscosis & densis: quam nostræ mulierculæ uocant suo idiomate, Unser Iyeben frawen wagsiro. Putaui Dioscor. esse Gallion.

Lactuca & Endiuia congeneres plantæ sunt, ut ab altera alteram in primo germine uix secernas. Verum Seris, Intybum, Cichorium, Endiuia mea opinione idem pollent, & ob lactis liquorem, uel Lactuæ congeneres. In Germania nullibi domesticum uidi ego Intybũ: in Italia frequens inter oxypora celebratur, quo & hybernis mensibus arena sepultam, sale & aceto uescuntur caulosi uoluptarij, iniquo suo hoc holere indulgentes Genio. Hanc suo idiomate uocant Endiuia, Lactuæ capitatae fere similis. Nostras uero quæ in Germania est Endiuia, Seris est, aut σίγγη certe species: nec tamen ut apud Italos Cicur, sed semper erratica, petrosis, arenosis, & macerie nascens. Herba sane trium specierum. Alia enim folijs prope planis & latioribus. Aliæ longioribus per interualla circumcurrentibus. Vtraque gustu amara: Hisce ambabus indiscriminatim utuntur

A

B

Herbæ stellariæ.

Endiuia.

C ad refrigerandum. Tertia, quæ etsi cultore careat, cultis agris crescit inuisito etiam holitore, hortis nostris commune & frequens malum. Cuius ite-
 dum generum, planum scilicet, & incisus caulibus angulosum, quæ duo
 Dioscoridis Hieratia iam pridem credidi, nostri uocant, *Genßdystel* / alij *Sowa*
dystel, quidam hanc uolunt esse Scariolam.

Sonchus.

Cicerbita, & Sonchus nostra Lactuca est crispa & hortulana: in Veris
 initio usq; ad æstatem cum reliquis Lactucellis apud nostrates ex sale &
 aceto estur. Nã *σόνχος* re uera ut Hieration Lactucę species est. quare Hie-
 ratiam a Dioscoride Sonchitem, tanquam Sonchi congenerem dictam ui-
 deo. Proinde rura nostra omnia isthęc holera uno idiomate & communi
 uocabulo Lactucas uocant. Nos itaq; illa appellatione contenti, de illarũ
 nomenclaturis non admodum disceptantes, doctioribus & oculatis her-
 barijs prouinciam hanc & ocio uacantibus inuenienda relinquimus.

Cichorea.

Solsequium species est aut Intybi campestris, aut arborentis Lactuo-
 choream uocant. Mihi autem uidetur, quod hæc Cichorea Dioscoridis
 Heliotropium, & Apulei Intybum erraticum sit. Nam & historia medicis
 rumque non admodum dissentire uidetur. Notissima ubique herba, cuius
 flos solem semper comitatur: ideoq; Solaris a Celso dicta est. Germani
 ni uocant *Sonnenwübel* / et *Wegwart*. Alij Sponsam solis. Cuius flos proiectus

D

in gregẽ formicarũ cito rubescit tanq; cruentus: ad cuius spectaculũ non
 raro admirabar. Eius plantę uidi genera tria. Primum & uiaticum, omni-
 bus notum, flore est cæruleo. Alterum candidissimo, rarũ apud nos spe-
 ctaculum. Tertium lutho, & fere croceo flore. Id genus olim Moguntia
 nus ager nobis præmonstrauit. Planta est fruticosa & pene arborentis.
 Descriptionibus Plinij per omnia respondet nostrum Solsequium licet
 Plinius sibi nonnihil contrarius sit. nam in decimonono capite sexto ait
 purpureũ habere florẽ, & uicesimosecundo capite uigesimoprimo cærule-
 leum. Nisi forte cæruleus, & purpureus idem apud eum pollerent.

Dens Leoninus, qui maior et minor, potentia & uirtute Endiuia re-
 ferunt. nam refrigerando utilissimæ plantæ, cuius flos luthus, cito canes-
 cens, qui & medio ueris euanescit cum caule. Ob id Dioscoridis & Plinij
 Senentionem, aut eius herbę congenerem plantam iudicauit. Hieronymus
 uocat Rostrum porcinum, Alij *psaffenblatten* / alij *Mertzenblümen*. Atq; de her-
 ba hac certius non habeo.

Daucum omnes interpretantur Staphylinon agrion, *Wilde Pestsackenn*
 oder *Morellē*, oder *wilde Gele rüben*. In caussa sunt antiqui scriptores Galenus, &
 Aegineta eius interpretes, qui Staphylinon uterque Daucum uocant. Plin-
 ius quatuor Pastinacę genera numerat libro decimonono capite quinz-
 to, inter quæ & Hybiscum numerari uult. Cum Hybiscus nihil aliud sit
 quam Althæa: sic error ex errore non in Dauco tantum, uerum in infinis
 tis deprehenditur plantis. Nos autem Daucum non Pastinacã interpreta-
 tamur, sed *Berwurtzel*. Etsi Staphylini speciem, quis hanc dixerit? Tamen

Dioscorides de Dauco proprium caput habet, de eo sic scribens, libro tertio, capite septuagesimo sexto. Daucus & petrosus, et apricis cernitur locis, Foeniculi folijs, minoribus tamen & exilioribus, caule semipedali, umbellula Coriandri, flosculis candidis, semine peracri. &c. Omnia hæc non Staphylino, sed radici quam *Berwurzel* uocant recte congruunt. Quod autem Pastinaca erratica (quæ uera species est, *der gelen Rüben*) a scriptoribus quoque Daucus dicatur, suspicor id nomen ob similitudinem huic radici impositum. Nam *Berwurzel*, quæ Daucus, et *die gelen wilden Rüben*, quæ Pastinaca erratica, fere floribus, semine & caule similes sunt. Porro *Berwurzel* nostra rura non habent, sed Hercinia sylua, quæ sacra, & fere Pæonia terra est, Daucum apricis, & pratis copiose olim, per omnia descriptionibus Dioscoridis respondentem, uidimus. Verum *die wilden gelen Rüben*, quam diximus Pastinacam erraticam, edendo est, ubique crescens, & secundum sepes æstiuis mensibus quotidie perspicitur, flore, & umbella Dauco similis: nisi quod in centro Staphylini flore quiddam purpuræ est, quod in Dauco nusquam cernitur. De Dauco & Pastinaca res sic se habet.

Asphodelum nostra tellus non gignit, ideoque radices tantum ad nos alio quando sine herba adferuntur. Cum essem apud Heluetios, memini me apud eos qui ex alpebus effossas circumferebant uidere: nec has tantum, quin & omnigenas: ut solent ex radicibus cibum querere herbiferi. Erant autem radices quas tunc temporis uidi, adhuc succulentæ, colore spiceo, fermeque aureo, cõaceruatæ quasi multis bulbis compactæ, herbæ quam Louis barbam dicunt non absimiles. Et Dioscorides libro secundo capite centesimo quinquagesimo nono, Asphodelum glandibus assimilari dicit. non uideo qui cum nostris omnino hæc quadret. Hoc autem uerum est, Asphodeli radices compactas esse multis membris. Et ut folijs densis Radices spectantur: quarum singulæ partes (soluto corpore radicis) Balanis non admodum dispar es, nusquam aut teretes ut balani sunt, sed Louis barbæ (ut diximus) speciem præ se ferebant. Rogitavi ex herbiferis nomen. Ipsi *Goldwurzel* responderunt. Certius hoc tu quam ego ex eis cottidie cognoscere potes solent enim hi non raro uestra ciuitate, in quam multi populi confluunt, suas radices uenditioni proponere. Cur autem Auicenna Canon. 2. cap. 77. Affodillum uocet, ignoro: forte rei sibi ignotæ, ignotum uocabulum quoque imposuit.

Spinachiam apud unum Auicennam secundo Canone, capite sexcentesimo tertio nostri Bynetsch uocant: Heydelbergenses dicunt, *Spinnerkraut*. De Dioscor. Lapsana dubitamus: ea si nota tibi est, mittito: ut & nos discamus quale hõlus sit. Tu autem Serapionem lege, & uide num Aspernach. Spinachia sit.

Eringion carduus est multis, atque stellatis capitibus, omnibus. Carduis aspectu speciosior. Dioscorides lib. 3. capite uigesimo secundo, ait Centalearia illi nomen fuisse: quod huic Carduo una radice tot capita promi-

A

Pastinaca erratica.

B

Cent. Fulchrum certe ac congruum nomen. Petrus de Crescentijs, et Circa Instans suum Affodillum Centumcapita uocant; forte ob bulborum multitudinem. Eringion ego idiomate nostro appello *Massterem*, ob longitudinem radicis, quam longiorem Moly uolunt esse, nam Eringij radicem nusquam uidi integram, semper aliqua parte in solo permanente. Herba est quouis Protheo mutabilior, nunc album, nunc caeruleū, nunc pallidum mentitur colorem. Apud nos rarum spectaculum. Vestra terra nihil uilius Eringio. Nam omnes fere agrorum margines hoc genus Carduorum, quin & uia passim habent. Turba medicorum hanc herbam Eringium uocant. Proinde caput Plinij de Eringio non male nostro idiomati respondet, ait enim Lesbium Phaonem dilectū fuisse a Papho. &c. Plinius libro. 22. cap. octauo.

Milium solis, hac herba inquit Plinius, nihil mirabilius, gerit enim iuxta folia singulas barbular, & in cacuminibus earum lapillos candore & rotunditate margaritarum. &c. Vide Plinium libro uigesimo septimo capite undecimo. Dioscorides Herculeam herbam ob seminis duriciem uocat: quem uide libro Tertio capite centesimo quadragesimonono. Marcellij Vergilij commentarij hoc loco satis mihi faciunt. Colligunt hoc semen cis renum, quemadmodū & alia multa, ut Asparagum, Tamariscū, &c. uulgo dicitur *Md:hyrß*.

D Wintergrün. Hieronymus Braunschueig, lib. de Simplicibus Pyrolā uocat: ego apud Dioscor. prudens legi nusquam, neq; Plinium: opinor tamen esse Betam syluestrem, nam folia & pyro & betæ respondent. Vide Lumen maius: quamquā Gilibertus uult Arnoglossam Centūneruiam esse, aut Betam syluestrem: quam Auicenna secundo Canone capite quadringentesimo trigessimono lingua arietis nominat. At Phrysius Centūneruiam interpretatus est *Wegerich*. Omnia hæc ad ideitatem herbarum Wintergrün satis mihi faciunt.

Phrysius.

Lunariā nusquā inuenio, siue M. ficinus, ut scribis, siue alius eius mentionem fecerit: sane locus ille Ficini incognitus est mihi. At Lanariā passim lego, tum apud Plinium libro uigesimo quarto, capite octauo, tum apud Dioscoridem libro secundo capite centesimo quinquagesimo secundo, herba fullonibus ad purgandam lanam apta.

Linaria herba tibi nota est credo: de qua uulgu medicorū sic scribit. Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.

Satureia, Cunila, & Tymbra idem sunt. Satureiam, quam & Plinius lib. 19. cap. 8. Tymbram, & Diosc. lib. 3. cap. 20. Satureiam adpellat, nos lingua nostra *Garten Zsop* et *Zwybel Zsop* uocamus. Est species Thymi, Colu mella autore, cum ait. Et Satureia Thymi referēs, Tymbræq; saporem. Is qui Luminare maius scripsit, uult Satureiam esse minorem Pulicariam.

Weißwurz. Hieronymus Braunschueig Sigillum Salomonis uocat, qua autoritate nescio, renibus conducens, nec non apostematibus internis, impetiginesq; lentiginesq; faciei illita delet.

Eberwurts, Latino nomine nusquā legi, licet aliquando uiderim. **Herba A**
est magnis ut Lappago folijs.

Chamaepytis apud Diosc. lib. 3. cap. 66. qualis herba sit inuenies: quid
aut nostro sonet idiomate prorsus ignoro, nec quenq; de ea habui magi-
strum, aut doctorem. Ego autē Cipressen existimaui: quod ille nostra Cu-
pressus Pinum, siue Resinam uerius quam amomum oleat.

Chamedrys est infima quercus, siue Trixago, nostra lingua, *Vergiffz* mein-
nu. uel *Gamen* Berlin, nam & Lombardi Calamandrinā uocant, herba cū pri-
mis graue tussientibus accomoda. Dioscor. lib. 3. cap. 103. & Auicenna. 2.
Canon. cap. 136. de ea scribunt. Alij Serratā nominant: quod Serra ab il-
la sitinuenta. Plinius lib. 22. cap. 15.

Calamandry
na.

In Pulicaria non est cur strennue laboremus. Etsi eius herbæ sint binæ
species, binæq; in Dioscor. capita. Priorē tamen Pulicariam esse uerā, quā
aliqui Persicariam uocant, a similitudine foliorum, & ut Dioscorides scri-
bit, folijs Oleæ simillimis hanc herbam esse, idem est, ni fallor. Sunt es-
nim Oleæ folia Persicis maxime ut ouū ouo similia. Cuius itē duarū spe-
cierum altera maculis plena, altera uero nullis, uirtute tamen gares: gustu
acerrimē ut Piper sunt: ideoq; pulices humo sparsa e cubiculo pellit, & ne-
cat. Dioscoridis opinor esse Conizā, de qua lib. 3. cap. 127. nostri uocant,
Kassel aliq; *Stöhr* aut. Muscæ, culices, pulicesq; hanc herbam, aut suecū eius nō
atungunt, ob id sordidis ulceribus ualde conducibilis.

Conyza.

Altera Pulicaria a seminis similitudine sic dicta est. Vides enim semen
eius pulicib. assimilari. de ea itē Diosc. lib. 2. cap. 69. Auic. Can. 2. cap. 522.
Centaurion maius, de quo Diosc. lib. 3. cap. 62. Plin. lib. 25. cap. 5. scri-
bunt, nullibi in Germania nasci credo, aut certe mihi i uniuersum ignota
herba. Centaurion maius quo nunc utunt medici, Matricaria est; aut Fe-
brifuga, quam ego Diosc. Parthenion esse iudico. Vide eius librū. 3. cap.
126. Error nō paruus in Centaurio: cum alterū fel, alterū mel terre dicat.

B

Cynorhodi, Rosæ sunt caninæ, aut campestres, ut quidā uolūt: nascun-
tur frutetis ac subhumidis locis, coloris purpurei, odoratu iucūde, nostris
Rosæ & aspectu & odore fere similes: odorē autē campestriū simul ac uir-
tutē præ domesticis probo. de quibus uide Plin. lib. 25. cap. 2. Nascitur &
fungus in radice Cynorhodī, quē Auic. 2. Can. cap. 112. Taratich, & Dio-
scor. lib. 1. cap. 112. Hippocistida uocat. Nos Rosam illā interpretamur Haber-
rosen. Francofordienses *Hanrosen* dicunt. Spirenses & Heydelbergenses his
ce Rosæ maxime pharmacis utuntur.

Matricaria.
Febrifuga.

Ayros, Gramen apud Diosc. lib. 2. cap. 31. dicitur, cuius ego radice ad
frangendū uesicæ lapidē usus fui, nouiq; Gramen magnæ operationis &
efficaciæ. De eo Plinius libro. 29. cap. 19. Aliud Gramē est Polygonon, de
quo mox dicemus.

Gramen.

Grasblumen, nusquā quomodo Latini uocent legi, nisi quod Narcissi spe-
ciem quidā adpellant: quibus non adhibenda fides. Nam Narcissus flos
alius est qui aut. Februario germinat, uulgo *Soimungsblumen*, aut certe flos

C est autumnalis Hermodactyli radice, *Zeytlofen* / *od. r. ch. blümen*. Vide Theophrasta. Flores sunt nudi, sine caule, atque coloris purpurei. Verg. *æcloga* quinta. Pro molli uiola, pro purpureo narcisso.

Regelblümen, alij *Grossblümen*, nostri *Violas* credunt albas. Apud Dioscoridum genera plura: quem lege lib. 3. cap. 129. Meminit item *Violæ Ioan. Main.* libro *Episto. medicin.* 3. *Epis.* quarta.

Sertula campana.

Trifolij genera septem.

Meliloton Dioscoridum interpretatur lib. 3. cap. 23. atque Plinius lib. 21. cap. 9. Sertulam campanam adpellant. Certumque est, Meliloton genus esse Trifolij acuti: an illud sit quod uocant *Steinklee*, penitus nescio. Certe uulgi medicorum ita interpretatur. Noui ego plus septem genera Trifoliorum: quod autem omnium uerum sit Trifolium, conijcere non possum. Omnia enim istiusmodi sunt, ut uel intuendo, uel palpando hæc uocem Trifolium merito sibi uideant. Noui Trifoliorum pratensis duo, maius, & minus. *Campestris* duo, singula singulis flosculis ornata. Noui insuper genera duo cæteris & caule & flore humiliora. Quorum alterum etiam pueris nota herbula, ad blandiente luteo flore, idiomate nostro *Saßenspörlin*, alij *Leporinum* hoc genus uocant. Estque aliud Trifolium syluestre, candido flosculo, ego suspicabar id esse *Oxytriphylon*. Nostri *Sawillee* / *Gauchlee* *Büchampffer*, uocant. Consule Serapionem de *Andacotha*. Dioscorides noster *Sampsuchum* adpellat Trifolium lib. 3. cap. 22. Licet de Trifolio scripserit caput proprium lib. 3. cap. 116. Certe Trifolium arbitror esse uocabulum commune, siue

D ue pratensium, siue campestrium. Quoties ego lecturus simpliciter Trifolium, de Pratensi semper & communi Trifolio intelligam: quisque interim sui iudicij ut sit, minime prohibemus, & cum tali nihil contendendum censemus.

Inulam nostram arbitror esse *Chironium Panacen*, de quo Dioscoridum lib. 3. cap. 92. scribit. Nam Plinius & *Auicennæ* *Inula*, cum nostra non uideo qui congruet: tamen illud uerum est, quod ex radicis nostræ *Inulæ* oculis, aliæ *Inulæ* seri aut propagari possunt, ut idem Plinius testatur, lib. 19. cap. 5. Mihi profecto Vergilij commentarij super *Inula* non displicent, cum ait. *Helenium* ex se mittit caulem crassum, hirsutum, cubitalem, alij quando maiorem, angulosumque, flores luteos. &c. Hæc omnia *Inulæ* nostræ adesse uidemus, Dioscorides libro. 1. cap. 27. *Vinam* de cælo mittatur *Mercurius nouus*, qui hanc, atque alias nobis commonstret radices & herbas, quo instaretur & renouetur pristinae ac ueræ *Peoniæ* disciplina.

Blütensort.

Sanguinariam uocem, plantarum potius epitheton, quam herbarum nomenclaturam esse quis dubitat: sunt enim herbarum non pauca, suntque radices, sunt lapides & gemmae, quæ singula *sanguinaria* dici possunt. Est herba quaedam rubens, cuius succus ut purpura tingit, quam uulgo *Sanguinariam* *Blütensort* uocant. Alij hanc *Soldonellam*. Nascitur stercorearijs.

Est præterea radix cui nomen fecerunt *Sanguinaria*, quam nos uerum *Pentaphylon* esse nihil dubitamus, qua dysentericis, cæliacisque dolorem leuauimus. Est illi mira in hoc adstringendi facultas, omnisque ueneni magistra *Herbarij* nostri iam uocant *Tormentillam*, alij *Forulam*, *Germanæ*

nice Korkwurz. Tormentill. oder Birkwurz.

Sanguinaria qua nos usi sumus, & plerique omnes, est Bursa pastoris minor. Deschelkraut, aut Seckelkraut. Est & huic mira adstringendi potestas.

Hac multos sanguinis fontes sistimus, prohibemusque, precipue mulierculis.

Polygonon est Proserpinaca, referete Apuleio cap. 18. qui & facile mis-
hifidem facit. Sanguinem excreantibus, priusquam autor hic nobis uisus

fuit, administramus, uidimusque ea herba rem certissimam. Quare san-

guinariam ab Italis & illam suspicor esse dictam. ut Arnoglossa adstring-

endi & refrigerandi uim habet, quam Arnoglossam similiter Sanguina-

riam audiui nuncupatam. Ego Polygonon interpretor Weggras/oder Weg-

dritt. quod Weggras, descrip. Plinij atque Dioscor. pulchre quadret. Legatur

ergo Dioscorides libro. 2. cap. 22. Plinius libro. 27. capite. 12. Medici no-

strigramen hoc Centumnodiā uocant: nec hoc mihi nomen displicuit us-

quam. Sunt qui Wegdritt Gramen uerum adpellant: sed falso. nam de uero

Gramine supra monuimus. Quis non uidet, rebus manentibus, nomina

mutari, penesque in omnibus esse confusa? Hinc est, quod medicina tam sa-

pe Plinio teste mutata & alterata fuit. Porro autorum Sanguinariam Po-

lygonon, uel Weggras credo esse. Quod Celsus. lib. 2. capite. 32. Sanguina-

lem interpretatur, Apuleius & Plinius Sanguinariam exponunt. Nescio

quantum a Virga Pastoris Auicennae, de qua. 2 Canon. capite. 736. Poly-

gonon distet. Tu uide Serapionem. cap. de lapid. an sit Dimirision.

Rhaphani genus Dioscorides libro. 1. cap. 102. describens, duosque ibi

dem genera, satium, & syluestre ponit. Plinius libro. 19. cap. 5. tria gene-

ra, aliud crispum, aliud leue, & aliud campestre. Quod autem horum si-

gnificet Mörretich, coniectura uerius quam indagatione doctorum nostro

rum nunc deprehendere licet, tam periti scilicet, ut radicem a Rapa uix

deprehendant. Ego opinor hanc Radicem Plinianam, & Dioscoridis Ar-

moraciam. est enim hoc genus parui seminis, & ut Plinius scribit, fronde

copiosius quam corpore. Tertium Plinij Rhaphanum, quem Dioscori-

des. lib. 2. cap. 170. Apion uocat, nescio. Nostri medici in suis compositio-

nibus Rhaphanum uocant Radiculam, Mörretich. simpliciter Radicem: id

que faciunt autoritate Isidori. Tu palladium consule, qui ait, Armoraci-

am transferemus siccioribus locis ad culta. &c. Certum est, caeteros & co-

munes Rhaphanos semel translatos, non crescere. Mörretich quocun-

que locaueris transferendo, crescit.

Angelicam & Astranciam, ut ignotae uoces, nullibi reperio: est tamen

utrisque calefaciendi facultas. Differt Astrancia ab Angelica, quantum Pi-

per a Gingibere. Nam Astrancia & gustu, & sapore calidior est Angeli-

ca. Nomenclaturam autorum ueterum de utroque non habeo. Caries, at-

que nostra negligentia nobis permulta abstulerunt. Non dubito ueteri-

bus utraque fuisse notissima, alijs tamen nominibus. Ita fit, ut durantibus

rebus, nomenclaturae rerum sepe mutantur. Quod aperte in Brassica factum

uidemus. Sit utique, radices illae humanis corporibus auxiliū praestant

A
Bursa pasto-
ris:

Weggras.

B

270
 C atq; *Tyriaca*. Est ergo cum primis Angelica radix cordialis, uenenicq; *P*
 pellendi efficacissima. Quidam adpellant eam *Hertzwurzel Braunschweyß*, de
 Simplicibus nominat radicem Spiritus sancti.

Lolium, Vergili; Vitium est commune, siue sterilitas omniū frugum:
 quamuis & Tritico solo Vergilium hoc loco dixisse auguror. Est in Tri-
 tico semen quod Bromos dicitur. Agricolaē nostri illud, Dynckel appelli-
 tant: quidam *Sanct peters Korn*, ego Loliū. Sunt apud nos qui genus hoc fru-
 menti ad saginandos porcos seminant. Quid pluribus? fruges omnes, om-
 niaq; fatiua, suo Lolio non carent. Rabus, aut Siligo suum habet Lolium,
 quod Siligini per omnia simile: excepto semine, qd tenuius atq; grac-
 cilius est. Ego *σὺββαλον* illud uerius, quam semen dicerē. Nostri hanc lue-
 uocant, Dortt. Milium suo Lolio non caret, quod Miliariam Plinius ad-
 pellant libro uigesimo secundo, capite uigesimo quinto. Proinde Lolium
 & Zizania an idem sunt, uide. Certe Auicenna .2. Canone. cap. 756. de
 Zizania tantum scribit. Hoc loco prætereundum non est. Vidimus non
 semel, & Triticum, & Halicam sterilefcere hoc pacto: e culmis surgebant
 spiculæ nigre & combustę absque ullo semine. Causam tamen morbi ne-
 scientes: nisi quod intus calor quidam oclusus & suffocatus, tandē e uir-
 tute anni cogebantur exire de culmis. Atram atq; inutilem hanc spicam
 audiui Lolium dicere, sed nostri hanc sterilitatem uocant, *Brandt*.

D Alba ligustra, & Vacinia nigra, Maronis hoc carmen quomodo le-
 gant, aut quid in utroq; somniant, uel pueris notum est. Ligustrum *Gloß*
inblumen, & Vacinium nigrum *Heydelbeer* exponunt. Sic & archiater ma-
 gnus nuper mihi carmen hoc interpretatus est. Sed quid illa huc adfero
 somnia? Miserendum uenit super horum impudentiam, ne dicam igno-
 rantiam, qui suas nugas pro uero magno æstimant atq; uendunt.

Ligustrum arbor est, siue frutex de quo Dioscorides libro primo, cap.
 126. Germani habent illā, omnesq; ferunt. Chirurgici uocant bono idioma-
 te, *Beynhölzlin* / alij *Hartügel*, sed male. Sepes hunc florem in Maio, acinosq;
 nigros ut Sambucus tempore autumnii præbent. Folia huius fruticis Per-
 uincę similia, flore candido. &c. Quidam Medicorum fruticem hunc Fra-
 sionellam nominant, Lege caput Dioscor. & iudica, num uera sint quæ
 scribimus.

Vacinia flores sunt, & non Myrtilli. nam & Vergil. hoc loco de florib;
 bus agit, non autem de fructibus. Dioscorides noster florem hunc appella-
 lat græce *Hiacynthon*. Quidam ex *Metamor.* Ouidij hunc florem dicunt
Bittersporen: an uerum sit nescio. *Hiacynthum* si noueris, mitte. De hac her-
 ba *Bittersporen* non nihil dubitamus.

Brassicæ species ex Plinio didici, quem & tu de Brassica legas monco
 ergo non est ut uel ego quicquam de notissimo omnium holere scribam.
 Vidimus Brassicæ genera tria, quæ ab hortulanis singula facile discas, idē
 tamen omnibus Brassicis nomen. Vnum suo idiomate imponunt, uoc-
 cantque omnem Brassicam, *Bölskraut*. Memini me semen ueteris Brassicæ

seminare ante annos quatuor: quo surgente, Rapæ prominebant. Recor
 datus sum postea uerborum Plinij, qui ait, Ex semine ueteris Brassicæ, Ra
 pæ fiunt, lib. 19. cap. 10. Porro unum hoc ex te discere uolo, ueteres illi cu
 Cramben, Rhaphanū dici maluerunt: cum Brassica, quæ sit holus, a Rha
 phano, qui radix *ῥαφάνου* discrepet. Quis ergo prudens, Radicem ullā
 caulibus potuit adæquare?

Blitum quale holus sit, dubito. Iam dudum ego credidi holus nostrum
 hortense capitatum uocari Blitum, uulgo **Kappestraut**: eius tamen no
 minis adhuc testimonio ueterum autorum careo: tu uide & iudica ex Di
 oscor. lib. 2. cap. 108. & Plinio lib. 20. cap. 22.

Beram esse duplicē, candidam, & nigrā Diosc. lib. 2. cap. 112. & Plinius
 libro uigesimo, cap. 9. scribunt: hoc holus nostrates adpellant, **Römisch
 Kraut**, alij **Mangolt Kraut**, alij **Römisch Kōl**. Eius holeris nos tria noui
 mus gēra hortensia, et fatiua. Diosc. candidā non uidi, sed nigrā, uiridem,
 atq; lenē semiuiridem. Inter utramq; media est: an illa Dioscoridis candi
 da sit, nescio: certe mea opinione cæteris uirtute præstantior. Tu uide.

Mangolt oēs Berā esse uolunt. Vide Dioscoridē *τεύτλον* lib. 2. cap. 112.
 Bonum caput purgium. nam succus holeris huius naribus instillatus, mi
 rifice caput a phlegmate mundat: quod non ex Dioscoride tantum, sed
 experientia didicimus.

Locustam, siue pedem Locustæ herbam interpretantur eius nominis, B
 sed quæ tamen perspecta mihi non est, quod equidē memini. Sed & **Re
 punculum**, & **Napunculū** uocant uulgo, folio angusto, desinente in mu
 cronē, cauliculis uertice torulos habentibus, ut in Asparago, & salictario
 Lupo cernitur. Ex quibus minores alij alterno semper inguine profiliūt.
 Radicula uel diuitum, lautorumque mensis petita, Rapisti qui
 dem sapore, non tamen ad ructus illiberali, ac fatuus omnino
 gustus est: nisi qđ cum *ρετο* & sale non iniucundus est.

Semen ei tam exiguū, ut discerni fere aliter non pos
 sit quam grana Sabuli. Alij pro Blito, aut ualde
 simili herba capiunt in Arabicis scriptori
 bus. Talem fere pingit in Corollario
 Barbar. Pandectarius holus la
 menum interpretat, siue
 Coxilides. i. Sachili
 emene. sic em

duobus locis meminit: quibus tamen quid sit. uent, ut
 expers arabicæ linguæ plane non assequor. Quā
 quam tamen & Iameni alio loco interpre
 tatur pro herba Prouenca, si nō men
 dosus est codex, uel herba Tre
 mula. Sed & hæc quoq;
 me fugiunt.

C

Sonnen wü
bel.

Cichoreæ, &
dentis Leonis
differentia.

¶ Ex Marco Gatinaria.

¶ De TARAXACO quid sit.

NICOLAUS AVTOR EST, & EST
mens D. Gentilis, quod Taraxacon est planta Leo-
nis, quæ facit florem citrinum. Est etiam una alia spes-
cies, quæ Cicerbita appellatur, & ut quidam uocant,
Aborsus porcinus.

Et rursus, Cichoream, & Taraxacon multi pro
eodem accipiunt. Nicolaus tamen in aliquibus receptis ambo ponit. Ideo
uidetur differentia: & credunt illam esse ueram Cichoreã, quæ habet flo-
rem cœlestinum: illam uero Taraxacon, quæ habet florem croceum, &
a uulgo dens Leonis uocatur.

¶ De I V A.

I V A est quædam herba, quæ secundum Simonem Ianuensem est
Chamæpytheos species, multumq; ualet in passionibus neruorum & scia-
tica. Mesue appellat eam Ziuiam, & a Nicolao exponitur quod est Iua,
etiam ab Anthonio Guanerio. Et ego expertus sum in quodam iuvene
reuerendi domini prothonotarij de Scipione. ualet enim multum secundum
omnem modum administrationis eius.

¶ De E S V L A.

D Stebran, et Stestebran, & Alstebran communiter exponitur in Diosc.
a Simone Ianuense, quod est Esula: sed tamen non est uerum. Imo est O-
cimū garyophyllatū, ut patet per Gentilē prima tertij, capitulo illo, cum
materiã euacuare uolumus, &c. in fine: etiã in prima. 2. cap. de cura ethi-
cæ: licet dicat, qd nō confidat. Et in Synonymis Auicennę inueniẽ, Stebran
est species Ocymi. Etiam Mesue in quadã confectione cordiali, quam di-
cit esse filij Zachariæ, dicit esse Ocimum garyophyllatum. Etiam mihi
uidetur, quod sit Basilicon. Esula enim est uenenosa. Licet ad hoc pos-
sit dici, sicut scis, quod multis modis aliquid dicitur cordiale: ut habes apud
Auicennã alibi de uiribus cordis. Sed errat hic plane Ianuensis in illa col-
lectione, & male improbat illos autores. Nam autoritas eorum maxima.
Veritas est ergo, quod Esula est Stebran, quæ est species Lacticiñij, sicut
dicit Ianuensis. Sed illud quod est species Ocimi est Stestebran, ut patet
in Synonymis Auicennæ. Et in hoc aduerte, quod aliquando inuenies
Stebran, ubi debet esse Stestebrã, & econtra: & hoc est uitio scriptoris.

IACOB. DE MANLIIS.

IOANNIS IACOBI DE MANLIIS A

Alexandrinū, difficiliorū Herbarum explanatio,
de quibus hodie est controuersia: idq; se-
cundum ritum & sententiam
Officinarum.

De ASSARO.

ASSARVS. i. Assara barbara, quā multi Gariophyllatū
agrestem uocant. De Asaro per simplex. S. scripto, uide Dioscor.
Est enim alia herba, quę a multis uulgari sermōe Prouincula nun-
cupatur.

De SECACVL.

Secacul, est Sigillum sanctę Marię, & non Iringus, ut quidam herbolarij uolunt. Quare Se-
rapion aliud capitulum facit de Secacul, aliud de Iringo. Pręterea uide Serapionem, in septimo
cap. de conditis: qui inquit. Secacul, est radix sicut Zinziber, & asportatur ex India, & fit ex ea
in Gibo dum est recens. Et sic est secundū ueritatem, quod Secacul secundum modernos, habet
similitudinem Zinziberis, & hęc est quę nostro idiomate uulgariter Zonbello uocatur, in par-
tibus nostris, & in multa quantitate reperitur.

Sigillum
S. Marię

De RHAPHANO.

Rhaphanus. i. Radix domestici. Circa instans ait, est herba cuius radix simili nomine appel-
latur, & per annum seruatur tradix competit usui medicinę. Quidam de nouo scribens, inu-
latus. Lumen apothecariorū, exponit, quod per radices Rhaphani intelliguntur syluestris. Sed
non est uera expositio. Quia regula est apud nobiles apothecarios, quod quando legitur Rha-
phanus, semper de usuali intelligendum est.

De DRACONTIO.

Luff planum. i. Dragontea. Mesue in capitulo de Luff dicit, quod est Serpentina: & est plan-
ta, quę dicitur Collum draconis: & ex ea est alia plana habens folia: alia crispa. Et melior toti-
us plantę pars est radix. Circa instans ait. Serpentina, Colubrina, Dragontea, Cocodrylla, est una
herba. Ideo sic dicta, quia maculas habet distinctas sicut serpens: uel quia uenenum fugat serpen-
tis. Est et alia eius species quę uocatur Iarus.

B

De ERUCA.

Eruca secundum Matthæum syluaticum, sunt duę species, domestica, & syluestris: & am-
bę sunt omnibus notę. Domestica minoris est efficacię quam syluestris. Vni medicinę conue-
niunt semina sicut folia. Secundum uero Circa instans est contrariū. Quia Eruca domestica me-
lioris est efficacię.

De LINGUA AUIS.

Lingua auis est semen Fraxini. Christophorus de Honestis exponit, quod est Deliaagrestis,
Quod ignoro quid sit. Antonius Guanerius, & omnes alij moderni exponunt, quod est se-
men Fraxini. Sed Circa instans dicit, quod est herba satis communis, quę folia habet parua,
cuta, & similia linguę auis, uiridis, multę efficacię: & per id credo, quod ignorauit eam.

De SCARIOLA.

Scariola secundum Serapionem ex autoritate Diosco. de Endiuia, habet duas species. Vnā
est ex ea domestica, & est Scariola. Secundum uero Simonem Ianuensem est uelut lactuca a-
grestis. Secundū Circa instans, Endiuia est Scariola. Moderni uero distinguunt species Scario-
le, Endiuie, & Cichoreę per alia nomina: tamen unā pro alia sæpe poni. In bladis autem Scario-
la reperitur.

De GARYOPHYLLIS.

Sunt quidam flores in aliquibus partibus Italię, qui Garyophylli uocantur, eo quod odo-
rem garyophyllorum quę in officinis habentur, spirent. Quorum alij sunt coloris albi. Alij ue-
ro rubei: & isti apud Lombardos reperiuntur, in magna quantitate, & maxime apud nobiles
uiros. De nomine suo apud autores non reperi. Sed uidi depictum in libro qui dicitur, Manfre-
dus de monte imperiali, & ipse uocat Tunici. Reperitur etiam herba, quę dicitur Filtus ante pa-
trem, siue Oculus Christi, uel oculus Consulis, ut uolunt herbarij. Forma uero ipsius reperitur
apud Matthæum syluaticum. Et hęc herba apud nos nascitur in pratis.

Grassblümē/
oder Negels
blümen.

Vide Coroll.
Barb. d. 775.

EXPLANATIONES HERB.

Verba PANDECTARIi nunc citati.

Filius ante patrem latine, Arabice Tariff, græce Garyophyllon. Plinius. Est herba faciens florem sicut buphtalmos: sed ramus post natus excedit longitudine ante natū, & ob hoc Filius ante patrem uocat. Et uocatur similiter oculus Christi. Auicenna in secundo dicit, quod est planta quæ nascitur in uere: & flos eius similis est Croco hortulano.

De CALAMENTO FLUVIALI.

Quidam Herbarius dicebat, quod Calamentum fluuiale, est Menta aquatica. Quod non est. Vide Nicolaum, qui exponit, quod Calamentum fluuiale est Mentastrum. Et similiter ait Petrus de Crescentijs.

De CALAMENTO MONTANO.

Calamentum montanum est Nepeta, siue Gattaria. Quidam dicunt, quod est Origanum. Alij Pulegium. Quod non est. Sed secundum ueritatem, uerum Calamentū montanum est Gattaria, uel Nepeta: sic dicta Gattaria, quia Gattę libenter eam comedunt.

De SILERE MONTANO.

Siselyos, uel Siler, uel Platocyminum: & est Siler montanum.

De ACETOSA.

Acetosa secundum Auicennā alia est domestica, alia syluestris. Dioscor. uero eam uocat Lapatum, & illius ponit quatuor genera. Vnum quod manducatur. Et illud est quo nos utimur. Et est alterum quod nos dicimus Oxylapathium, i. acutum Lapatum. Et hoc est sauis notum.

De LEPIDIO, & SEITARAGI.

Seitaragi, est genus Erucae. Auicenna in secundo canonis ait. Seitaragi ille qui est Indus, habet ligna parua, subtilia, & cortices sicut Garyophylli. Neq; per id agnouit quid sit. Galenus autem in septimo simpliciu uocat Lepidium: & ille dicit, quod est genus Erucae. Et sic est. Quid autem sit communiter, ignoratur. Etiam Dioscor. uocat Lepidium. Et qui mihi non credit, qd Lepidium sit Seitaragi, legat cap. de Lepidio apud Diosc. cum capitulo de Seitarago apud Serapionem: & uidebit, quod idem est. Simon uero Ianuensis in capitulo de Hiberida cum h. a principio. describit de forma hac. Hiberidos, quod est uerum Seitaragi. In fine capituli ipse inquit. Hæc uidetur quam Nasturtium agreste uocamus. In capitulo uero Iberidis per i. a principio inquit. Seitaragi ex autoritate Pauli, in capitulo de Sciatica inquit. Iberidos, quæ Lepidii, alij Agricardamon appellant, quidam uocant ipsum Tapsiam Indam. Tu uero uide certitudinem huius plantę, quod uerum Seitaragi secundum Paulum, est Nasturtium agreste. Et Nasturtium agreste, est Nasturtium aquaticum. secundum Circa instans, est Senation: & Senation legi est species Nasturtij. Quia Serapion in suo capitulo dicit, ex autoritate Galeni, uirtus eius, & sapor, & odor, sunt similia uirtuti, sapor, & odori Nasturtij. Et sic loco Seitaragi, potest poni semen Nasturtij, quod est species eius.

De ORIGANO PERSICO.

Origanum persicum non reperit ab autoribus, quare ita appelleretur. Moderni uero per Origanum, accipiunt quandam herbam, quam Lombardi uulgo Cornabobin uocant. Circa instans ait. Origanum. i. Golena. Serapion describit multas eius species, & secundum illum ponitur Dipsamus inter species Origani.

De AMEOS.

Ameos est semen notū omnibus. Sed nota, quod meo tempore uidi multos herbarios uendere Ameos apothecarijs indoctis pro Apio, & generaliter ultra Padum, apud ciuitatem Papiensem. Utuntur in conuiujs folijs Ameos pro folijs Apij.

De TUDERI.

Tuderi secundum Auicennam ex autoritate Dioscor. est herba habens folia similia Prassio, & radicem quadratam: & eius radix mensurā habet medi cubiti, & habet capita in quibus sunt semina longa, nigra, & est hæc uisitata. Tuderi uero syluestris, semen est rotundum. Auicenna in secundo Canonis declarat formam Tuderi, ex autoritate Dioscor. sed non reperitur sub illo nomine. Quia a Dioscor. uocatur Orminum. Et latine, Emola, uel Aurigalis, uel Reicialis. Et reperiuntur ex eis duplices. Vnus cum flore rubeo, & alter cum flore albo. Ambę apud nos nascuntur in tectis, ac parietibus, et iuxta hortos abundanter inuenitur.

De DAVCO.

Daucus est semen Baucię syluestris.

De M E V.

A

Dicitur quod est fructum diuersæ figuræ, in colore agarici. Sed Dioscorides uocat Anethum syluestre.

De R V B E A T I N C T O R V M.

Rubea dicta sic est, quod radix eius est rubea. Sed Christophorus de honestis putauit, sed non recte, quod Diacurcuma efficiatur in colore Curcumæ, propter Rubeam tinctorum.

D E E V P A T O R I O.

Eupatorium secundum Serapionem est Gasit. Non est ergo pulicaria, ut dicunt quidam Arabes. In ista planta Auicenna & Mesue sunt differentes. Nam Mesue dicit, quod illius flos est sicut subcitrini; Auicen. ait, flos eius est sicut Nenufar: igitur non concordant.

De S C O R D E O.

Scordeum, Auicenna & Serapion dicunt esse allium agreste.

De A C O R O.

Acorus est quæ uocatur Gladiolus.

De F V.

Fu, id est, Valeriana, uel Potentilla, uel Amanilla, secundum Diosc. Multi appellant Nardum agrestem, Circa instans dicit. Fu intelligitur radix, & sic est. Et multi uulgares uocant eam herbam Benedictam.

D E H e r b a A D H I L.

Ioannes Anglicus dicit, quod est herba lupi, interficiens eum, & est Satyrion. Secundum aliquos est herba Eufragiæ. Verum meo iudicio Adhil magis debet dici Eufragia.

D E A R O.

Aron ipsa est quæ uocatur Pes Vituli, species Dragontæ, uel Dragontea minor, uel Serpenaria minor.

D E M E Z E R E O N.

Mezereon. i. semen Allij, quod appellatur Coccum gnidium. Dioscor. in capitulo de Chamælea. i. Mezereon dicit. Chamælea, aut Coccognidion, non est semen Laureolæ, ut dicit Circa instans, in capitulo de Laureola. Serapion in capitulo de Laureola, loquitur in capitulo de Lauro. Alexander in cap. de hydropisi inquit. Chamælea, unde Coccognidum colligitur & est Lacticinium, folia Oliuæ habens. & sic est: & propter hoc apud multos herbarios uocatur herba Oliuella, propter similitudinem foliorum ipsius.

D E S C A M M O N E A.

Est solutiū magnū, & est species Volubilis, generis lacticiniorum. Laudatur tamen Antiochena, & Armena.

D E C H A M A E D R Y.

Quercus terræ, Quercula minor, Calamandrina.

D E L V P V L O.

Lupulus est species Volubilis.

D E C a p i l l o V E N E R I S.

Capillus Veneris, est id quod uocatur alias, Coriandrum putei, Capillus Algal, Capillus Porcinus, Capillus fontium, Capillus hominis nemoralis.

D E S O L A T R O.

Solatrum uocant Vuam uulpis, uel Vuam caninam. Et sunt eius quatuor species. Prima horulana: & hæc apud nos uocatur herba Morela. Alia est species Alkakengi, dicta Cacabum uel Fiascho a uulgo. Tertia est Caballaris, a latinis Lunaria: & ista est Faba inuersa. Quarta est Manicon, aut Pericon.

D E C V S C V T A.

Cuscuta, est podagra lini, eo quod linum necat. Serapion dicit, quod est herba inuolvens sicut fila: sed in summitatibus habet fructum subtilem: & ipsa crescit in arboribus, & in uinetis. Vocatur etiam Gringus.

D E P S I L L I O.

Psilium dictum est, eo quod semen eius pulicibus assimilatur, unde etiam latini Pulicarem

EXPLANATIONES HERB.

36
 C uocauerunt. A nostris rusticis uocatur Linoxella: & in bladis reperitur.

DE POLYPODIO.

Polypodium quercinum, ipsum est quod alij uocant Liquiritiam syluestrem.

DE AFFODILLO.

Affodillus secundum Diosco. est herba omnibus nota, folia habens sicut Porrum, uirgam leuem: quam multi Ablutium, id est, Aleta dicunt. Secundum Circa instans, Affodillus est quedam herba, quæ uocatur Centum capita. Sed hoc est falsum. Melius uocatur herba Portaria.

DE SAXIFRAGIA.

Saxifragia tres habet species. Quarum una habet folia similia Pimpinelle, sed maiora: & hæc est nota. Minor uero dicitur, quod est Oculus Christi, & sic est. Oculus Christi, uel Oculus confulis, secundum Matthæum, est Filius ante patrem. Medici dicunt, quod est Terrait, id est, herba Iudaica.

DE IRINGO.

Iringus, aut Iringion, aut nux agrestis, ut dicit Diosco. ab alijs Cardopanis dicitur: & est species Centumcapiti, ut apparet apud Serapionē. Etiam ipse Serapion ait. Ascaracon, id est, Centumcapita, est cœlestis coloris, inferius dicitur Iringi. Sed Centumcapita alba, est species spinæ. Et sic est. Et non est Secacul, sicut quidam falso opinantur. Iringus autem est planta spinosa, que in uis ac pratis nascitur.

DE PEUCEDANO.

Peucedanum secundum Matthæum syluaticum est Cauda porcina. Sed Cauda porcina secundum Simonem uocatur Milium folis.

DE VINCE TOXICO.

Vincetoxicum, est quedam planta quæ multum iuxta Helleborum inuenitur, quare putatur sibi contraria: appellatur autem Vincetoxicum, eo quod contra toxicum est: cuius radice usui medicinæ conuenit. Nicolaus lib. 7. capitulo de Antrace dicit, quod est Consolida minor: & a nobis uocatur herba Morella, uel herba uenti, uel herba S. Laurentij. Neq; per id Nicholus cognouit ipsum.

DE HERBA SYRIACA.

Herba Syriaca ipsa est malua. Sed ros Syriacus, est Sumach.

DE BALSAMITA.

Balsamita secundum Compositorem, est Menta aquatica, quæ alio nomine Sisymbrium appellatur. Sed Balsamita est menta, quæ odorem balsami habet: & est herba, quæ apud nos circa aquas inuenitur.

DE SAMSVCHO.

Samsuchus, a Siculis Amaracus nominatur. Item apud eundem Centaurea minor. Quod falsum est. Nam Amaracus, si est Samsuchus, non est Centaurea. Preterea secundum modernorum opinionem, generaliter tenetur, quod Amaracus sit Alacoen alba. Ergo Amaracus est Matricaria quæ apud Auicennam .12. canonis uocatur Vehuen: & est herba quæ apud Lombardos, Crispa uocatur, uel Crispula. Sed Samsuchus est uera Maiorana.

DE SANGVINARIA.

Sanguinaria apud modernos est Bursa pastoris, quæ mirabiliter ualet contra fluxum sanguinis. Inuenit & alia Sanguinaria, quæ uocatur Corrigiola, seu Virga pastoris. Sed Ioannes Anglicus. per Sanguinariâ intelligit Bursam pastoris. Apud Lombardos uocatur herba Gugarolla.

DE MATRICARIA.

Matricaria, in secundo Auicennæ uocatur Vehuen, & est species Artemisiæ: & est illa, quæ a Lombardis Crispula uocatur.

DE ANAGALLIDE.

Anagallidis sunt duæ species: Nam una habet florem cœlestem. Alia, cuius flos dactyliflorum habet, uel secundum Serapionem rubeum. Nascitur in pratis. Ambe habent semen rotundum, simile semini Coriãdri. Quidam dixerunt, quod sit Cichorea. Quod non est. Alij, quod sit Maiorana: quod etiam non est. Alij, quod Auricula muris: quod non est. Vocatur Anagallis alio nomine Mergelliam, uel Morsus gallinæ.

DE CONSOLIDIS.

Consolida maior uocatur Symphitum apud Dioscor. Nascitur circa aquas. Minor est her-

ba similis Arteticæ, nasciturq; in pratis ac uis, purpureis floribus. Consolida media parcis est **A**

IACOBI DE MANLIIS.

De GALLITRICHIO.

Gallitrichum, uel Centrum galli, est herba quam multi rustici uocant Bezomo. Vnum nat est in hortis, & comeditur inter olera. Alterū uocatur uulgariter Scarfeazaz: & nascit in pratis.

De SANAMVNDIA.

Sanamunda, non est Pes leporinus, ut quidam putauerunt, sed Garyophyllata, similis Agrimonie, cuius radix odorem habet Garyophylli.

De SOLSEQVIO.

Solsequium secundum Simonem Ianuensem a multis uocatur Intuba: ergo est Endiua. Nam Intuba est nomen græcū, sed a latinis Endiua nuncupatur. Circa instans ait. Sponsa solis, Heliotropia, Intuba, Cichorea, Dionisia, Solsequium idem sunt. Matthæus sylvaticus dicit, qd Cichorea est Solsequium, uel Sponsa solis. Et Nicolaus dicit, quod Solsequium est Mirasol, Sponsa solis, uel Cichorea. Sed hic textus Nicolai non uidetur sonare bene: quia Mirasol non est Cichorea, sed Pentadactylos. Ioannes uero Anglicus Calendulam, uel Premulam ueris uocat Solsequium.

De CAPRIFOLIO.

Caprifolium est Mater sylvæ, & apud Dioscor. Periclymenon.

De HERBA S. CHRISTOPHORI.

Herba S. Christophori est Filius ante patrem, *Mergenblümlin* / *Mergenblümlin*.

De MILLEFOLIO.

Millefolium, est herba quæ omnibus nota est. Diosc. Miriophyllos, siue ut latini Millefoliū, sed est, supercilium Veneris uocant.

De SPARGULA.

Spargula, secundum Compositorem est Rubea tinctorum minor. Et sic hodie habetur Gen- **B**
tilis opinio. Dioscor. uocat Rubeam, & inquit Rubea, quam alij Trithrodanum, latini uero Rubeam dicunt. Herba est omnibus nota. Eius species sunt duæ. Vna agrestis. Alia quæ appellatur Sparthos, ramulos, siue tyrsos habens tenues, & quasi nodosa folia, per interualla distantia, atq; per singulas enodationes ueluti stellarum imaginem mentientia. Fructus, siue semen rotundum est, & uiride: dehinc rubrum, aut circa maturitatem nigrum. Radicem habet tenuem, & parua, & rubicunda: & hæc est forma Rubeæ tinctorū. Si autē habere non poteris minorē, potas maiorem. Minor uero non est illa herba, quā nostri rustici Rasparellam dicunt, sed est aliud.

De HERBA VENTI.

Herba Venti, s. herba Venti maior: & est Paritaria. Eius species duæ sunt, s. maior, & minor. Maior uero est Paritaria, siue Vitriola, siue Alfenem, ut apud Dioscor. siue herba Vitri, ut apud Auic. Idem Circa instans ait. Paritaria herba est quæ alio nomine dicitur Vitriola. Quia o-
pime uasa mundificat. Hæc apud nos in muris nascitur, & dicitur a uulgo Veraxium, Minor uero est Consolida minor, habens florem sicut Artetica: sed sunt purpurea. Et dicunt sapientes, quod utraq; in unguento disponantur.

De AGRIMONIA.

Agrimonia herba est satis nota, apud nos in pratis reperitur. Dioscor. autem inquit. Agrimonia herba omnibus nota, quæ Ferraria minor dicitur. Nascitur in campis, uel circa sepes. Cuius radix græco nomine Eupatorium dicitur: eo quod diuretica sit uide apud modernos. Eupatorium est aliud. Gal. in lib. ad Paternionem de Agrimonia, & Eupatorio in uno cap. loquitur: in fine uero ait. Huius igitur radicem græci Eupatorium dicunt.

De HERBA PARALYSI.

Herba Paralysis secundum Compositorem, est herba sancti Petri, siue ut alij Premula ueris. Eius species sunt duæ, s. maior, & minor. Maior uero est herba sancti Petri, quæ in hortis nascitur, cum folijs uiridibus, parum incisisthæc nota est omnibus. Minor est illa quam hodie generalitè herbā Margaritā dicimus: cuius flos similis Chamomillæ est. Huius in pratis plurimū est.

De CICHOREA.

Cichorea secundū quosdā, est Intuba. Alij Solsequiū. Alij Sponsa solis uocāt. Columella in lib. de cultu horticorū ait. Cichorea teneris frondēs lactucula fibris, Pli. ait. Intubum erraticum, apud nos qdā Ambulā dicunt. In Aegypto Cichoriū uocāt. &c. Cichorea uero scdm Compositore, est Rostriū porcinū, & est herba cuius flos est celestis. Et sic est scdm ueritatem, quod uerū

EXPLANATIONES HERB.

C Cichorea, secundum sententiam modernorum habet flores azurinos; & est species Endiuia.

De BACTISOSERE.

Bactisofere, apud nostros autores non reperio aliquem de ipso loqui. Secundum intentione Compositoris, est quedam herba cuius flos est celestis; & eius semen est ut semen Scariole agre-
stis; sed non est album, neque nigrum. Et nascitur in bladis ut plurimum, & credo quod sit Scariole agre-
stis. Quid autem sit, communiter ignoratur. Sed secundum plures est illa herba, quae in
bladis reperitur.

De IUA.

Iua est uera Chamæpytheos, & non est Chamædryos, ut quidam crediderunt. Generaliter tamen
tenetur, quod Iua non sit Chamæpytheos. Sed errant, nam ego uidi apud multos apothecarios
in sacculis Chamæpytheos, de quo loquuntur nostri autores, sed loco Chamæpytheos habent
Chamædryos. Vnde per hoc, dico si aspexeris illam Iuam, qua moderni utuntur, pro Iua mis-
cata, uidebis, quod & in forma & in reliquis est uerum Chamæpytheos.

De SERPILLO.

Serpillū secundum Plin. a serpendo putant dictū, quod in syluestri euenit, in petris maxime,
Satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem crescit. Dioscor. Serpillum, siue ut alij, Herpillum,
latini Cicer erraticum uocant. &c. Folia & flores secundum Circa instans medicinae compe-
tunt.

De CORRIGIOLA.

Corrigiola, i. Polygonia, siue Centumnodia, siue Virga Pastoris. Diosc. uocat ipsam Poly-
gonos masculum; & ibi etiam describit aliam, quae dicitur Polygonos foemina. Petrus de Cre-
centijs inquit. Virga Pastoris est Cardus syluestris. Ille textus non uidetur bene sonare. Nam
Virga Pastoris non est Cardus, ut ipse & alij dicunt. Nam si legis capitulum de Polygono apud
Dioscor. cum cap. de Virga Pastoris apud Serap. & Auic. uidebis, quod idem est. Et idem lo-
Serap. in ca. de Lapide, uocat ipsam Dimirison. Et haec herba in uis multum reperitur. Matthae
us syluaticus, in capitulo de Dipfaco, i. Cardo fullonum dicit, quod est Virga Pastoris. Sed non
recte. Quidam uocant Corrigiolam Sanguinariam; sed secundum aliquos Sanguinaria est illa
herba, quam hodie Bursam Pastoris uocamus. siue a uulgo, herba Gugiarolla.

De ENDIUIA.

Endiuia, nomen latinum est, post graecum Intuba. Arabes etiam post graecum, Hundebe di-
cunt. In hac uero nolo ostendere omnes species Cichoreae, uel Endiuiae, uel Scariole; sed primo
uolo ostendere illas species, de quibus ipse Nicholus in proprio libro loquitur. Nam in cap. de
debilitate Epatis, sic ait. Dixit Auic. Taraxacon, quam gentilis dicit esse Cicerbitam, siue Ro-
strum Porcinum. Et Guilielmus dixit ipsam esse Cichoream. Et est illa species, quae a multis uo-
catur planta Leonis. Hic textus Nicholi, uidetur corruptus. Nam ipse Nicholus debet dicere
re, quod Dens leonis, quae est species Cichoreae, & non plantae leonis, quae est herba dicta Flau-
ra, uel maura, quae odorem Asphalti habet. Et haec est species Trifolij; quod est consonum. Idem
in capitulo de opilatione Epatis dicit. Taraxacon, est species Sponse solis. Et inferius in eodem
cap. inquit. Rostrum Porcinum est Cicerbita. &c. Habita opinione Nicholi, sequitur opinio Io-
annis Anglici, quae est, quod Altaraxacon est Rostrum porcinum, uel Cichorea. Idem sententia
capitulo de fistula.

De ENDIUIA domestica.

Endiuia domestica, id est, usualis, est herba satis nota. Syluestris uero potest dici, quod sit Cri-
spinus herba. Cichorea uero secundum sententiam modernorum, habet flores azurinos, ner-
tentes seipfos ad solem: quare sponsam solis, & solsequium uocauerunt. De qua Circa instans
ait. Sponsa solis, est Cichorea, uel Intuba, uel Solsequium. Haec etiam est satis nota. Serap. in ca.
de Endiuia, inquit, Hundebe sunt species. Nam ex ea domestica, & est Scariole. Et est ex ea syl-
uestris, quae est Taraxacon. Et est tertia species quae dicitur Candarel, & est Amiron. Etiam secun-
dum Circa instans, & Petrus de Crescentijs, Endiuia est Scariole. Galenus in octauo simplicium
dicit. Seris, i. Endiuia.

De CONDRYLLA.

Condrylla est species Cichoreae, uel Lactucae. Auic. in secundo canonis, in cap. de Endiuia,
ait, quod est ex ea syluestris, & hotulana duarum specierum. Magis iuuatiua ex eis Epatis, est il-
la, quae est magis amara. Ego credo, quod sit Cichorea. Idem aliud cap. agit de Taraxaco, & di-
cit, quod est species Endiuia. Et ista nota est.

De SCARIOLA.

A

Scariola uero secundum Simonem Ianuensem, est uelut Lactuca agrestis, nisi quia in dorso costarum habet spinas paruas. Sed Mattheus syluaticus, & Isidorus uolunt, quod Lactuca agrestis sit Scariola: ut dictum fuit. Etiam hic dicam uerba Isidori, quæ in capitulo de oleribus dicit. Lactuca agrestis, est quam Sarraliam nominamus, eo quod dorsum eius in modum ferræ est. Si non in hac errat. Nam in cap. de Scariola dicit, quod ipsa est uelut Lactuca agrestis. Et in cap. de Sarralia inquit, ex autoritate Isidori, quod Sarralia est Lactuca agrestis. Et in fine dicit, quod est Scariola; & sic uolunt multi moderni.

De CICERBITA.

Cicerbita uero sicut dicit Nicholus, est Rostrum Porcinum. Secundum Buliel est Cichorea. Est herba, cuius flos est cœlestis. Etiam reperiuntur duæ aliæ species, quæ florem cœlestem habent, & omnes in bladis reperiuntur. Et si bene consideretur, uidebis quod species Endiuia, uel Cichorea sunt septem; & sunt istæ uidelicet. Endiuia domestica. i. usualis. Cichorea, quæ ab omnibus nota est. Rostrum Porcinum: & Dens leoninus: differunt parum inter se, secundum modernorum opinionem: in pratis reperiuntur cum flore croceo, nisi solum in folijs differunt. Post maturacionem florum producant quandam lanuginem albam, quæ cum tangitur, euolat. Et alia est dicta Crispinus a uulgo; & hæc apud quosdam est Lactuca asini. Quod non credo, sicut patet, si legis capitulum de Anchusa apud Dioscoridum. uidebis, quod cum cap. de Crispino, non conuenit. Et est alia species quæ dicitur Cicoriastrum: ut est Scariola, quæ in bladis reperiuntur. Et omnes istæ species, uocantur Endiuia, uel Cichorea, uel Scariola. Et hæc notæ sunt apud sapientes.

Septem species Endiuia.

De MELISSA.

Melissa secundum modernorum sententiam, est Ozymum citratum: cuius folia odorem Citri habent, & Citraria dicitur.

De PERSICARIA.

Persicaria. i. herba sanctæ Mariæ. Et est herba quæ habet folia similia Persicis, signata: apud nos iuxta hortos reperiuntur. Existimant quidam, quod hæc sit Zinziber caninum, ut uidetur sententia Auicennæ in secundo canon. Etiam putauerunt quidam, quod ipsa sit Piper aquæ.

B

De PERFORATA.

Perforata. i. herba sancti Ioannis, siue Fuga demonum, siue Hypericon. Et dicitur Perforata, quia folia eius habent foramina parua. In locis domesticis reperiuntur. Auerrois in quinto Colliget ait. Eusericon. i. Hypericon nelifricon. Et quidam appellant hanc herbam Cordialē, eo quod assimilatur cordi.

De MATRICARIA.

Matricaria, est Artemisia. Et est illa, quam Dioscoridus uocat Leptaphyllos. Sed Auicenna in secundo Canon. uocat ipsam Vchuen. Aliquando uocat Aroen. Et hæc est quam Lombardi Crispulā dicunt.

De MATRICARIA minore.

Matricaria minor, secundum plurimum est secunda species Artemisia. Dioscoridus formam ipsius describit. Et hæc est illa, quam hodie Tanacetum, siue Daneta uocant.

De SCABIOSA.

Scabiosa, est herba satis nota. Sed miror, quod nostri autores de ipsa non loquuntur. Tamen secundum intentionem Matthei syluatici dicit Scabiosa latine, quæ græce stibeos, uel stibeos. Et ibi loquitur de Scabiosa ex autoritate Dioscoridi. sublittera Scabiosa, quod non reperiuntur. Verum est, quod Dioscoridus. ca. unum facit de stibeos. Sed ignoro quod illud sit de Scabiosa.

De BETONICA.

Betonica, est herba satis nota. Dioscoridus uocat ipsam Betonicam. Serapion in cap. de Betonica dicit. Plurimum quod ex ea administratur, sunt folia. Galenus in septimo Simplicium dicit. Cestron latine, dictum Betonica. Macet ait. Betonicam soliti sunt Cestron dicere græci. Plinius. Cestrones in Hispania, eam quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, a græcis Cestron dicitur. Auerrois in quinto Colliget ait. Alchisom quæ in Latio dicitur Betonica & in Persica lingua Berahuem.

De FRAGARIA.

Fragaria, herba est ferens fraga. Et granum ipsum secundum Mattheum syluaticum, est granum

Cacetosifolia, eius p[ar]ta similis Pentaphyllo. Quapropter Plin. in cap. de Quinq[ue]folio dicit, quinquefolium fraga gignere, non quod illud sit Quinq[ue]folium, quo nos utimur in medicinis, sed ad eius similitudinem, s. a numero foliorum, Quinq[ue]folium appellauit. Apud nos uero Fraga sunt fructus, qui quando maturefcunt, rubicundi efficiuntur, & satis noti sunt.

De E V F R A G I A.

Eufragia, herba quæ in pratis, ac alibi inuenitur. Et secundum Matthæum syluaticum, est herba Adhil. Et laudat ipsam. Quia medetur ægritudinibus oculorum.

De C A P I L L O V E N E R I S.

Capillus Veneris apud Auicennā in secundo Canon. uocatur Bescegnascen. Et dicit, quod est Conandrum putei. Et persice est Bescegnascen. Et syriace, est Capillus porcinus. Et arabice, est Capillus algul. Isidorus dicit. Capillum Veneris uocatum, siue quod elafos post alopitia capillos recreat: uel quod capillorum fluores cõerceat: uel quod sit uirgulis nigris, leuibus, cum splendore, quasi capilli. Eius species secundum modernorum opinionem sunt tres, scilicet capillus Veneris, qui satis est notus. Polytrichum, quod herba est, quæ in pureis reperitur. Et Adianthon, quod similitudinem habet Capillorum Veneris. Et hæc iuxta fossas reperitur. Et si istæ tres species, in uirtute differunt parum ab inuicem.

Capilli Veneris species tres.

De B E R B E R I.

Berberis apud Auicem. in secundo Can. nominantur Ambiberberis, & apud Dioscor. uocatur Oxyacanthos, i. spina acuta. Et est arbor quæ in partibus nostris iuxta aquas nascit. Eius fructus exprimit, & fit ex eo uinũ; quod apud herbaticos dicit uinũ de Crispino. Etia apud modernos ex succo ipsius fit licitũ. Et secundum multos, hæc est arbor mali granati syluestris, quæ a Serap. Darisfaham uocatur. Sapientes habent hoc pro secreto.

De C I T R V L L I S.

Citrullus est Cucumer; cuius forma longior & maior est nostro. Et sunt, qui loco eius ponunt femina Cucumeris usualis.

De A B S Y N T H I O.

Dabsynthium, secundum Dioscor. est notum. Cuius probabilis est Ponticũ, & Cappadocium, nascens in montibus; unde nomen accepit a terra. Infra habentur duæ aliæ species. Plin. dicit. Plura sunt eius genera. Sandonicum appellatur a ciuitate Gallie. Ponticum de Ponto. i. ubi pecora illo pinguescunt, & ob id sine felle reperuntur. Neq[ue] aliud præstantius, multum italicum amarum; sed medulla Pontici dulcis. Sed illud Absynthium quod hic intendimus, est Absynthium Ponticum, uel Romanum, uel cõmune, quod satis est notum.

De P E D E C O L V M B I N O.

Pes uero columbinus, secundum Serap. est Amomum. Secundum uero modernorum opinionem, est herba habens folia rotunda, parua, diuisa in magnis & paruis incisuris, stipites ipsi sunt subtilis coloris, subrubei, habentes nodos raros, in quibus sunt duplicia folia, & femina tria, uel quatuor, uel quinque coniuncta in mediõ eõrum, sicut acus. Hæc apud nos nascitur in uis ac pratis. Auerois, in quinto Coll. dicit. Pes columbinus est quatuor specierum, & parum diuersificantur alia ab alia.

De A N D A C H O C H E.

Andachoché, uel Andachocha, ut apud Auic. & Serap. est Trifolium: cuius alia est syluestris, & alia domestica; & alia est ægyptiaca, & fit ex femine eius panis.

De A R I S T O L O C H I A.

Aristolochia rotunda dicitur, quod radicem rotundam habeat. Isidorus inquit. Aristolochia dicitur, quod optima sit. Nam superflua post partum, matricem beneficio uaporis expurgat. Et sunt duæ species. Vna est rotunda dicta, propter quod rotunda radicem habeat. Altera longa; quia longam radicem habeat. Diosc. habet tertiam speciem quæ dicitur Dermatidis.

De A G N O C A S T O.

Agnus castus, secundum Serap. ex autoritate Dioscor. Sunt ei duæ species. Dicitur castus, eo quod religiosi sternunt hanc plantam sub lectis ad refrenandam libidinem. Et nominatur liagos propter duriciem uirgarum eius. Et est planta in magnitudine arborum. Nascitur prope aquas & in locis aquestribus. Gal. ait. Id quod administratur ex hac arbore in medicina, sunt folia. Et semen est factum ad modum piperis. Et propter id uocatur Piperella. Auerois in quinto Coll. inquit Pentasuræ dicitur a Perlis arbor Abraham; & in latino dicitur Agnus castus.

De HERBARVBEA.

Rubea, scilicet Rubea tinctorum. Ita habent alij Doctores. Radix eius herbæ est id, quod est tinuatium in medicina. Plinius ait. Erithrodanum, quam aliqui Ereuthrodanum uocant, nos Rubeam, qua tinguntur lanæ, pellesq; perficiuntur. In medicina urinam ciet.

De CHELIDONIA.

Chelidoniæ uero secundum Serapionem in cap. de Curcuma, duæ sunt species. s. maior, & minor. Dicit, quod nominantur hoc nomine, eo quod uer incipit apparere ante aduentum hyrundinum, & desiccatur quado recedunt. Putant aliqui etiam, quod sic nominentur propterea, quod quando exæcatur pulli hyrundinum, desert eis mater hanc herbam, & dat eam illis in cibum: & reddit uisum hyrundinibus.

De VRTICA.

Vrtica, est herba satis nota. Dioscor. dicit Acalifex, siue ut alij, Ignida, latine dicitur Vrtica. Eius altera maior, quæ & usualis est, & simplex, cum tenui semine, ac folijs minutis, asperis. Altera agrestis est, denioribus folijs atq; latioribus, nigrioribus. Est etiam alia Vrtica dicta mortua: & hæc apud modernos dicitur Angelica, seu Archangelica. Et est alia dicta Vrtica Morata: cuius folia magna ac nigriora sunt: & hæc dicitur Millemorbia, siue herba Ficaria: sed a latinis dicitur Scrophularia.

Millemorbia.

De HARMEL, uel agresti RVRTA.

Harmel, id est tertium genus Rutæ, secundum Matthæum Syluat. Harmel, scriptum cum h, est semen Cicutæ: & Armel scriptum sine h, est genus Rutæ. Eandem habet opinionem Lu-men tenebrarum, quod Harmel sit Cicutæ. Sed falsum est. Sed Harmel, cum h, & sine h, est tertium genus Rutæ. Nam Dioscor. in cap. de Ruta quasi in fine ait, Alterum genus Rutæ, quod nascitur in Macedonia & Galatia, quam Moly ciues appellant. Idem in fine ait, Rutam multi Ar-molam uocant, Syri Vafasa. Nascitur locis cultis, Auicenna in secundo canone inquit, Ruta syluestris, uehementioris est nigredinis, quam Alharmel cum h. Item lege capitulum de Harmel scriptum cum litera h, apud eundem: & est idem cum cap. de Armola apud Dioscor. Idem in quarto canone, in capitulo, de curatione morsus uiperarum, inter reliqua sic Canon ait, Ruta syluestris, & non est Alharmel, secundum quod existimarunt quidam, imo est species Rutæ ipsius: & sic est sine dubio. Sed Auerrois in quinto Coll. ait, Alharmel, id est, Cicutæ. Quod falsum est. Nam secundum plures sapientes creditur, quod Harmel cum h, & sine h, idem sit: & possibi-le non est, quod Harmel cum h, sit Cicutæ. Nam Serap. de Harmel cum h, capitulum facit, cupiens formam hic uolo describere: ut magis appareat ueritas, & hæc est. Harmel secundum Serapionem nominatur Moly. Et nominant eam multi Rutam syluestrem. Et est planta quæ egredietur ex una radice cum multis ramculis: & habet folia longiora folijs Rutæ alterius, & meliora, habentia grauem odorem: & habet florem album: & capitella maiora satis quam capitella Rutæ domesticæ, diuisa tribus diuisionibus: in quibus est semen amarum: cuius color est, ad rumbedinē decliuis. Habet tres angulos: & est id, quod de planta uenit in usum medicinæ: & ipsa maturat: & colligitur in autumnis: & sic est, si aggregaueris Rutam syluestrem qua utuntur medici, eadem est cum illa.

B

De EFRAGIA.

Eufragia est herba, quæ apud nos in pratis reperitur: & est minuta herba. Mirabiliter medetur agitudinibus oculorum. Et propter id Mesue in sua practica, in capitulo allegato, uocatur ipsam herbam Adhil. Fœniculus similiter ualet in illa materia. Vnde uersus. Fœniculus, uerbena, rosa, chelidonia, ruta. Ex istis fit aqua clara, quæ lumina reddit acuta. Et non est cõpletus uersus nisi addatur Capillus ueneris, Eufragia, & Betonica.

De CYNOGLOSSA.

Alebazaber humida. i. recens, & est Lingua canis, seu Cynoglossa. Sed generaliter dubitant aliqui, an Alcachar, & Alebazaber sint idem: sed sine dubio idem sunt.

De VITICELLA.

Viticella, secundum Matthæum syl. est Fescera, siue Fosire: ergo est Brionia, quæ apud Dioscor. Ampelos leuce uocatur: sed scdm Simonē Ianuën. est Fesirelin. i. Vitis nigra, siue Ampelos melana, ut apud Diosc. In hac discordia, nescio quid dicam: quia secundum intensionem Matthæi syl.

C est Brighia, siue Vitis alba: & scđm Simonem est Vitis nigra. Non igitur concordant. Verum secundū plures, Viticella, est Vitis nigra: & est planta quæ iuxta hortos nascit: & est quā Lombardi Tanero uulgarī nomine dicunt.

De TAPSO BARBATO.

Tapfus barbatus, est planta omnibus nota. Hęc apud Dioscor, uocatur Flosmos: sed apud Auicē, in secundo Canone uocatur Busiri. Isidorus Flosmos, quam latini herbam lucernarem uocant, ab eo quod ad lichnia proficiat. Hęc Planta apud nos nascit super muros, & in campis: & uocant rustici Auidon, siue Auion.

De C A R D O.

Cardo, seu Cardus qui apud Diosc. uocatur Dipsacus, cuius frutex est spinosus: & iste frutex gerit quandam rem qua utuntur fullones ad garzandum pannos & biretas. Galenus etiam in sexto Simplicium Pharm. dicit. Dipsacus. i. Cardo. Petrus de crescentijs inquit. Virga Pastoris. i. Cardus. Sed falsum dicit. Quia Virga Pastoris est herba quæ uocat Corrigiola. Et differt multum, sicut patet apud Dioscor. cap. de Dipsaco. Et apud Serapion. cap. de Virga Pastoris.

De A C E D U L A.

Acedulæ nomen multis herbis attributum est, in diuersis regionibus. Nam Acerosa Acedula potest dici. Idem Trifolium Acetosum, siue Panis cuculi, siue Alleluia idem. Macer autem de Acedula speciale capitulum facit, inquit. Diximus Acedulam, quam græcus dicit *ἀκιδυλῶν*. Ergo est Semperuiua. Nam Aizon apud Dioscor. est Semperuiua, & componitur ab *αἰζον* quod est semp, & *ωἰ* quod est uita. Verū scđm modernos Acedula est Acetosa, aut est idē in uirtute.

De V I S C O Q U E R C I N O.

D Viscus quercinus. i. Dabat scđm Diosc. lachryma est arboris, lenis, & uiridis coloris, deintus obtusum, & nihil asperum. Colligitur & de semine obrotundo, quod in arbore dryi id est, quercu nascitur. Folia habens similia buxo. Hoc semen primo tundit, et lauatur, & postea coquitur. Multi uero illum masticando conquassant. Fit etiam ex arbore Mariani, & de Piro, et ex diuersis arboribus aliquando: & in radice arborum, & in frutice inuenit. Apud Auicē, eius fructus est similis Ciceri nigro, non sinceræ rotunditatis, uirgatus, frangibilis, ex quo manus inuiscantur. Eius autē minera est arbor ferens glandes, & malus, & pirus, in quo sunt uirtus aërea, & aqua multiplicatæ ualde: & qui ex eo bonus est recens, planus, coloris puri, interius uiridis, exterius teritur & lauatur, deinde coquitur. Hodie multi apothecarij, qui omnia scire fatentur, loco eius ponunt Viscum quo utuntur nostri rustici ad capiēdas aues. Sed uerus Viscus quercinus fit ex quodā fructu simili piro, qui reperitur super arbores ferentes glandes, seu arbores quercus: & propter id Viscus quercinus appellat. Defertur a Venetis ad nos in formis rotundis prout succus liquiritiæ.

De C H E I R I.

Cheiri Arabice est planta, quæ flores citrinos, seu aureos producit, & est Viola citrina. Auerrois in quinto Col. ait. Alcheiri est Viola de Romania. Serap. Cheiri est planta nota, habens diuersitatē in specie sua, quæ a diuersitate florū cognoscitur. Nam quædam habent album, quædam purpureum, & quædam citrinum. Qui habet citrinum, melior est & aptior in medicina, & hæc satis est nota.

De T R I F O L I O A C E T O S O.

Triphyllon acetosum. i. Trifolium acetosum. Quidam dicunt quod est falsum: quia reperitur in Nicolao Trifolicon. & ibi dicitur, quod Trifolium dicitur a uiridibus folijs Rurē, quæ in eo ponuntur: & dicunt, quod hic idem intelligit. Sed ignoro. nam in aliquibus codicibus Me sue antiquis inuenit Trifolium Acetosum quod melius est: & est herba dicta Alleluia, siue Panis cuculi, quoniam sapore est acetosa. Præterea uide apud Mattheum syluaticum in cap. de Panis cuculi, quæ dicit de isto Trifolio.

De A R T H A N I T A.

Arthanita secundū Auicē. in. 2. Can. est Buchormarien. Tamē miror, quod idē in. 3. Can. in Fen. 10. in cap. de compositiōe solutiuorū eius qui habet colicā ex uentositate, aut materia slegmatica, de quibus fiunt clisteria, ponit ibi Buchormariē, & Arthanitam. ergo falsus est textus secundi Can. Rasis in nono Almanso. in cap. de colica idem habet: idem in capite de apoplexia in clisterijs. Auic. autem. 2. Can. dicit. Arbor Mariæ est, Buchormarien: & iam dictum est de ea. Et est trium specierum. Vna species eius sine fructu, duæ cum fructu. Ego non intelligo quid uelit Auic. per talia uerba. Nam arbor Mariæ est Rosmarinus: & Buchormarien secundum ipsum est Arthanita: quod non est possibile. error uero qui inuenitur in ipso, apud me nunquam sepa-

abitur. Hodie generaliter habet opinio, quod Rafis in illo loco errauerit, ponere Buchormariē, et Anhanitam. Sed non recte: quia in hac inuenitur differentia quæ reperitur inter Scedenegi si-
 e, & inter Schedenegi cum. h. similiter est differentia inter Buthormarien scriptum cum litera
 e, & inter Buchormarien scriptum cum litera, c. nam ibi Rafis habet Buchormarien scriptū cum
 litera, c. & hæc est arbor Marię, siue Rosmarinus: si uero reperias Buthormarien, est uera Artha-
 nita, de quo uide Serap. in cap. de Ciclamine, qui inquit. Buthormarien, i. Ciclamen: in cap. ue-
 ro de arbore Marię dicit, quod est Libanotis: ergo est Rosmarinus: & sic si bene uideris, uidebis
 quod Buchormarien est arbor Marię, & Buthormarien est Ciclamen, seu Arthanita. Francif. de
 Pedemon. in cap. primo de dolore intestinorum & medicinis eius, ait: Buchormarien est radic
 Piretri, uel Mali terræ. Quod est falsum. nam Buchormarien non est Piretrum, uerum si diceret,
 Buthormarien est Malum terræ, sed non Piretrum.

DE FILICE.

Filix secundum Isidorum a singularitate folij dicta, deniq; ex una uirgula altitudine cubitali
 unum scissum folium gignitur, res applicata uelut penna. Dioscor. autem de ipsa duo facit cap.
 unum de Dipteris, aliud de Seliteron. Secundum uero Matthæum syl. Dipteris est Polypodium.
 Sed non recte. nam si legis cap. de Dipteri apud Dioscor. cum cap. de Filice apud Serap. uide-
 bis, quod idem sunt. Ipse uero Serap. in uno cap. loquitur de masculo, & foemina. Auic. in se-
 cundo can. duo cap. facit, unum de Childaru, & aliud de Sarace. Hæc apud Dioscor. nascitur
 sine semine, sine flore, & sine hasta. Sed quidam modernorum dixerunt, quod in nocte sancti Io-
 annis aliqui uadunt ad locum ubi Filix nascitur, & ibi stant per horas tres: & dicunt, quod cito in
 illa hora Filix gerit florem, post semen. Deus melius scit.

DE HERBA S. MARIÆ.

Herba sanctæ Mariæ secundum Comp. est Persicaria, seu sanguis Christi: secundum uero
 Matthæum syl. est herba ad albedinem tendens, cum folijs rugosis: sicut herba quæ dicitur Flo-
 mos. i. caplus barbatus. Sed non recte dicit: quia si Compositor dicit, quod est Persicaria, eius
 forma non est: ut dicit Matthæus. Præterea Leonardus ait, Herba sanctæ Mariæ, siue Persicaria:
 & sic est secundum ueritatem. Et eius forma est: quod habet folia similia folijs Persici, intra quæ
 sunt puncta nigra: apud nos iuxta hortos nascitur. Inuenitur alia species quæ caret maculis: sed
 hæc non est tantę uirtutis. Quidam uocant ipsam Zinziber caninum, alij Persicariam cum sigil-
 lo. Secundum Petrum de crescentijs, herba sanctæ Mariæ est Menta romana, uel sarracenicæ. quod
 falsum est: nam in isto unguento utrumq; ingreditur.

DE HERBA CRASSULA.

Herba Crassula secundum Compositorem est Faba grossa. Cuius species sunt tres. i. Crassu-
 la maior. i. faba grossa. Minor uero est Vermicularis. Media est Cardus benedictus. Sed Lumē,
 uerius tenebra apothecariorum, exponit, quod est Vermicularis. Sed falsum est. nam uera Cras-
 sula est herba habens folia uiridia, & pinguis, ut Semperuua, cum flore tendente ad albedinem:
 nascitur autem apud nos iuxta fossas: & est illa, quam nostri Rustici uulgo Fabam græcam di-
 cunt. Sed non recte: quia aliud est: sed debent dicere, Fabam grossam. Infra apparebit oleum fri-
 gidissimum, uiride: & ibi melius certificabo, quod Crassula non est Vermicularis: ut dicit Lu-
 men male lucens.

DE CENTUMNERUIA.

Centumneruia secundum Compositorem, ac Giliber. est Arnoglossa, siue Plantago maior:
 hæc apud Auic. uocatur Lingua arietis, & est herba quam nostri rustici Bletam syluestrem uo-
 cant. Illud uero Lumen fuscum, loco Centumneruiæ, habet Centauream. Quod non recte actū
 est. nam in isto unguento ingreditur & Centumneruia & Centaurea.

DE QVINQVEFOLIO.

Quinq;folium. i. Pentaphyllon. Auic. in secundo can. duo capitula facit: unū de Pentaphyl-
 lo, aliud de Quinq;folio: quod idem est. Dicitur autem Pentaphyllon a numero foliorū: quia
 p. singulas anotationes habet quinq; folia. Auic. in cap. de Lactinio ponit Pentaphyllonem in
 tres species eorum.

DE TERRAIT.

Terrait, seu herba Terrait, ut dicit Leonar. secundum Gilber. est herba Iudaica. Idem ait Co-
 positior: sed multi hodierni apothecarij credunt, quod dicat Torathit. Sed non recte: quia Tor-
 thit est fungus nascens in radice Rosæ caninæ, siue Barbæ hircinæ, ex quo fit Hippoquistidos: et
 hoc multi ponunt. qui errant. nā aliud est Terrait, aliud est Torathit. Si uero Compositior uult,
 quod Terrait sit herba Iudaica: ergo est Herbum, nam Auic. in secundo can. inquit. Herba Iu-
 daica. i. Herbum: & Herbum apud Diosco. est Orobum: cuius aliud est pallidum, aliud subrus-
 A

C fum, & aliud album. Circa instans dicit. Teraist est herba Iudaica: & sic est secundum ueritatem, quod Teraist est herba Iudaica, siue Herbū, siue Orobum: ergo est Herbilīa, aut illa herba quā rustici el Mocho uulgo dicunt.

De MENTA SARRACENICA.

Menta sarracenicā. i. Mentā romanā, seu nigrā. Nam eius planta est nigra, ad similitudinē Sarracenorum: cuius folia maiora sunt quam Mentē hortulanā. Hęc apud nos iuxta aquas inuenitur. Petrus de crescentiis in cap. de Mentā ait. Mentę tres sunt species. Est enim quedam domestica, quę proprie hortulana dicitur. Et est alia syluestris, quę Mentastrum nuncupatur. Et est alia quoque Mentā quę longiora, latiora, & acutiora habet folia, & hęc est Mentā romanā, uel sarracenicā, & uulgariter herba sanctę Marię uocatur. Quod falsum est. nam supra in isto unguento posita fuit herba sanctę Marię: ergo non est Mentā sarracenicā, ut inquit ipse. Hic Nicolaus dicit. Et alię Mentę. Idē dicunt alię, ut Gilibert. & Leonard. & significat alias species Mentę quas ipse non nominauit. Nam species Mentę sunt quinę, de quibus tres nominauit supra, & alias duas non nominauit, & illas quas intelligere debemus per alias Mentas, est Mentā communis, seu hortulana, & Mentastrū. Et sic meo tempore uidi in hoc ponere quinę species Mentę: quę sunt Mentā hortulana, siue communis, uel odorifera, & syluatica, & est Mentastrum: & est alia quę dicitur Sarracenicā, siue Romana, & est alia quę dicitur aquatica, siue balsamita: & est alia quę dicitur Mentā nō odorifera, & hoc est Calamentum: & sic omnes istę quinę debent poni in isto unguento. Sed Lumen de quo supra, inquit, quod per alias Mentas nō intelligitur, nisi Mentā domestica: sed non recte, ut est notum apud omnes sapientes.

Mentę quinę species.

De POLYTRICO.

Polytricum herba est minuta, cuius stipes uergit ad nigredinem. In puteis hanc uidi, in muris, ac locis humidis: & hoc est satis notum.

De LAPATIOLO.

Lapatiolū, siue Lapatioli secundum Compositorem ac Gilibert. est Lapatium acutum: ergo est Acetosa qua generaliter utimur, & sic est quod illa Acetosa qua utimur, est acutior omnibus Lapatorum speciebus. Macer ait. Herba solet Lapati uulgo Paritella uocari. Illius species dicitur quatuor esse. Idem ait Dioscor. in cap. de Lapatio. Circa instans inquit. Lapatorum triplex est maneries. s. Lapatium rotundum, acutum, & domesticum. Lapatium folia habens acuta, efficacius est Lapatio rotundo, minus efficax est Lapatium domesticum: quod folia habet aliquā tulum lata, & magna: usui medicinę competunt.

De CARDUNCELLO.

Carduncellus secundum Gilibertum, est Cardus benedictus. Idem dicit Compositor. ergo est quem Plin. Erigerion, siue Senectio uocat. De qua Isidorus Erigerion a gręcis dicitur, quod uere primo senescat, unde & eam latini herbam Senectioem uocant. Non intelligitur de Senectioem quod dicitur Cressonum, sed de alia herba de qua Macer ait. Erigerion gręci Senectioem nosq; uocamus. Quod canis similis uideatur flore capillis. Nascitur in muris, & in hortis, & regulatis. Hęc apud Dioscor. uocatur Sedum, & apud Gal. in libro ad Paternianum uocatur Suedo, quam alię Senectioem uocant. Hęc uero est herba quę in numero Cardonum est. Apud nos in hortis ac in muris inuenitur, & est quam Lombardi herbam Turcham uulgariter dicunt.

De MATRISYLUA.

Matrisylua secundum Compositorem est Oculus lucidus. seu Caprifolium, & de hac apud quosdam fit licium: sed illud licium est debile. Hęc herba apud nos iuxta hortos inuenitur: cuius folia sunt ab uno latere subalbida, & ab altero uiridia, se adhaerentes & inuoluentes sapius super alias plantas: ut est notū. Et est quam Dioscor. Periclimenon uocat: & nostri Celoli uulgariter dicunt.

De MATVRELLA.

Maturella secundum Compositorem esse Potentilla, seu Amantilla: ergo est Valeriana, seu Fu. Matthæus syl. dicit. Marturella. i. Valeriana, uel Fu, uel herba gattæ. Sed herba gattæ, apud nos etiam habet aliam significationem, nam significat Nepitam, seu Calamentum montanum. Valeriana apud teutonicos dicitur Thamara. Hęc herba omnibus nota est. Circa instans ait. Fu intelligitur radix in medicina. Lumen malelucens, non posuit in sua descriptione Maturellam: forsitan ignorauit quid esset.

De HERBA MUSCATA.

Herba muscata. s. herba muscata maior. Leonardus loco eius habet herbam Garyophyllatam: sed non recte, Gilibertus habet herbam muscatam. Secundū Compositorem est maior, &

minor. Maior autem facit actus, & non redolet; minor non facit actus, & redolet: quid autē sit, **A**
 communiter ignoratur. nō em̄ est herba muscata, ut quidam dicunt; nec eius forma est, ut dicit
 Lumen male lucens. Veritas autem est, quod herba Muscata maior, est herba dicta Secabrion,
 quæ folia habet minuta similia Petroselinio, aliquid pilosa: florem habet paruum, tendentem
 ad rubedinem; & quando flos decidit, facit quandam rem ad similitudinem acus acutam, uel ad
 similitudinē rostri ciconiæ. Hæc suo tempore dum est recens comeditur, in uñs ac pratis inueni-
 tur, hanc uulgares Rostrū ciconiæ uocant. Et hanc meo tempore uidi ponere in unguenta.

DE ALLELUIA.

Alleluia idem dicit Leonar. Gilib. dicit Alleluia est species Trifoliū, et est herba acetosi sapo-
 ris ergo est Panis cuculi. Vnde meo tempore uidi multos in hac errare. Reperitur autem super
 arborem Ulmi quædam res similis uelice, & hæc apud malignos herbatos Panis cuculi uoca-
 tur. Sed non recte: quia Panis cuculi est Alleluia, & est herba quæ saporem habet acetosum, ha-
 bens tria folia sicut Trifolium, sed sunt parua, & tripliciter diuisa, & in cacumine cuiuslibet par-
 tis est incisa, semina ipsius sunt in uaginis similibus cornibus, quæ cum tanguntur tempore ma-
 turationis, euolant ab eis semina, sicut handachoche, i. Trifoliū, tendentia ad rubedinem. Hæc ra-
 ro in pratis inuenitur.

DE CRISPULA.

Crispula, idē habet Leonar. Gilib. dicit Crispula, i. Oculus bouis. Secundū autē Compositi-
 torem est herba Cancrī. quid autē sit generaliter ignoratur: sed quia Gilibertus dicit, quod Cris-
 pula est Oculus bouis, ergo est quædam herba quæ apud Dioscor. uocatur Bupthalmos, cu-
 ius folia sunt similia folijs Maratī. i. Fœniculi. Flores habet nigros, Hic textus Dioscor. est cor-
 ruptus: debet enim dicere, quod habet flores citrinos plus flore Chamomillæ: ut dicit Serap. ex
 uerbo Dioscor. in cap. de Cotula, quæ idem est. Auicen. in secundo can. ait, Bichar, & est illa quæ
 uocat Chusem. i. Oculus uaccæ. Rosa eius est citrini coloris, rubea in medio, grossior rosa Cha-
 momillæ. & sic est. Vide ergo, quod Crispula est Oculus bouis, seu Bupthalmos, siue Cotu-
 la: & hæc apud nos in ciuitatibus, & in uñs nascitur. Rasis in libro aphorismorū in libro quarto
 de dietis medicis & cibarijs inquit, Ladion, i. Oculus bouis, seu Oculus uaccæ, quod idem est:
 hanc nostri rustici Cotulam dicunt.

DE CAMPHORATA.

Camphorata secundum Compositorem est Abrotanum syluestre. Sed Lumen male lucens **B**
 loco eius posuit Camphoram. Sed non recte factum est, nam Gilib. ac Leonardus posuerunt
 Camphoram, i. Abrotanū syluestre, cuius folia sunt similia folijs Chamomillæ. Loco eius ui-
 di ponere Abrotanum usuale.

DE PULICARIA MINORE.

Pulicaria minor secundum intentionem Dioscor. est sicut maior in folijs, sed est odoris gra-
 uioris. Et sic est, quod Pulicaria minor, idē est, Satureia, seu Timbra habet maiorem odorem quā
 maior. In folijs idem sunt, & in uirtute sunt quasi idem. In partibus Comæ unus græcus dixit
 mihi, quod Pulicaria minor apud ipsos uocatur Coniza, seu Timbra: & fecit uersiculos sic di-
 cens. Timbra solet græce, Satureia dicta latine, Timbra solet græce Pulicaria dicta minor. Thy-
 mum enim dictum, nos Pulicariam maiore nominamus, & sic meo tempore pro Pulicaria ma-
 iore, Thymum uidi ponere: & pro Pulicaria minore, Satureiam.

DE LAUREOLA.

Laureola apud Dioscor. uocatur Dypnoides. Serap. uero inter species Lauri Laureolā de-
 scribit, & est quam dicit esse Gar. Est species alia quæ dicitur Daphnides: & est arbor parua, cu-
 ius altitudo est unius brachij: habet uirgas multas, subtiles a medietate, supra quibus superius
 sunt folia, & uirgæ eius non facile frangibiles, & super eadem cortex fortiter adhaerens li-
 gno: & folia eius sunt similia folijs Lauri: nisi quia sunt meliora, & tenaciōra, & ad frangendum
 difficiliora, mordicantia & pungentia linguam, & gulam exasperantia, & habet flores albos, &
 grana quando sunt matura, sunt nigra, & habet radicem nullius ualoris in medicina: nascitur
 in locis montuosis. Ioannes Anglicus in cap. de Paralyti dicit. Semen Laureolæ, & uocatur Coc-
 cognidium. Quod non est credendum.

DE MANDRAGORA.

Mandragoræ folium apud nos raro inuenitur: sed moderni herbatos reperierunt specie u-
 nam Mandragoræ in partibus Comæ, & illa utunt, & si hanc habere non possunt, ponunt folia
 Prioniæ. Leonardus autem ibi inquit. Foliorum Mandragoræ, & loco eius Fabæ inuersæ. Fa-
 ba uero inuersa apud Diosco. inter species Strigni describit. & est tertius Strignus, i. Solatrum.

De R V B O.

Rubus alius Batus, ferens mora: alius Rubus canis, qui apud Diosc. Cynosbatus uocatur. Sed hoc intelligitur de Rubo qui fert mora.

De B A R D A N A.

Bardana secundum compositorum est Illapheos, seu Lappa. Quidam Lappagonem maiorem dicunt. Isid. ait. Lappa domestica, quod habeat caulem ingentem per terram dispositam, hæc a Græcis Philantropos uocatur. Supra de ipso dictum est in Philantropo antidotario.

De S C A T V N C E L L O.

Scatuncellus secundum Compositorem est Umbilicus ueneris. Idem dicit Leonar. de præda palea ibidē. Sed hodierni apothecarij, maxime ignorantes, loco eius ponunt illum Cardum, qui a Dioscor. uocatur Dipsacus: cuius frutex est spinosus, habens folia similia Laſuce, & hoc utuntur Fullones ad garzandum pannos & birera: & sic meo tempore uidi multos ipsum ponere. Sed errant. nam ut dictum fuit, Nicolaus Compositor uult, quod Scatuncellus sit Umbilicus ueneris. Idem dicit Leonar. & sic est secundum ueritatem. Hæc a Dioscor. uocatur Coniſodon. Apud nos nascitur in tectis domorum & ecclesiarum, ac alijs locis, & uocant ipsum uulgo Herbam rotundelam, uel Cibariam.

De T R I B U L O M A R I N O.

Tribulus marinus. i. Cicer imperiale. Hic apud Auic. in secundo can. uocatur Hasech. Eius species duæ sunt, s. domesticus, & agrestis, sed ille qui hic intelligitur, est ille qui fert quandam fructum ad similitudinem Castane: & propter id multi uocant ipsum Castaneolum. Et isti fructus abundanter in locis uicinis sanctæ Mariæ de monte, & ibi uocantur Langani ab incolis, & sunt primo uiridis coloris: deinde nigrescunt, & habent angulos acutos. Apud nos idem inuenitur ultra Padum, maxime in aquis. Et hic fructus piscatoribus nocet, eo quod inuoluitur circa rete, & pisces fugiunt.

De V V A L V P I N A.

Vua lupina. i. Solatrum secundum modernos non est Stafisagria: ut quidam crediderunt. Miror quod Mesue in cap. de alſecera dicat. Nascuntur supra ea botri sicut botri uuarum, & uocantur Vuæ lupinæ. Sed apud modernos non recte. nam Vua lupina apud Sera. in cap. de Solatro est idem. Auerrois in quinto Coll. inquit. Hupnephathalep. i. Vua uulpis, quæ in Latino nominatur Vua canina, hæc herba. s. Vua uulpis, uel Morella. Præterea Auic. in cap. de Chechengi ait. Virtus eius est proxima uirtuti Vuæ lupinæ, & proprie uirtus foliorum eius. nam si ne dubio Chechengi est species Solatri, siue Vuæ lupinæ: quod idem est. Itē Circa instans. Strignum, Vua lupina, Solatrum, Morella idem est. Et sic ex meo iudicio dico, quod Vua Lupina est Solatrum, quæ apud Dioscor. Strignus uocatur, a uulgo dicitur herba Mora. Papias ait, Vua lupina dicta, quod semen eius Vuæ simile est: hæc Strignos græce dicitur.

De C A U D A C A B A L I N A.

Cauda caballina est Cauda equina, & est quam Dioscor. Hippurim uocat. Nicholus loco eius habet Caudam equinam, quæ idem est Serap. in cap. de Cauda equina inquit. Aliquando uero egredietur a muris in quibus nascitur, & declinat inferius, propter similitudinem foliorum quæ sunt sicut coma: ut uideatur uelut cauda pendens in muro: & propter hoc sic nominatur. Moderni autem duas ponunt species. Vna est maior & asperior, qua tornitores cyphos poliunt. Et alia Tornarila, aliquando Asprella dicitur, aliquando Troxia. Guil. Lombardus ait. Cauda equi est Asprella. Hæc apud nos in fossis ac iuxta aquas inuenitur.

De G E N E S T A.

Geneſta autem frutex est omnibus nota, hæc apud Dioscoridem uocatur Spartus. Plin. Geneſtæ uinculi usum præſtat. Flores apibus gratissimi. Dubito, an hæc sit quam græci autores Sarraton uocant. Quidam myricam uocant: sed non recte Mesue inquit. Albrachin est capistrum arboris: & est arbor montana, super quam stipitum eleuatur densitas, fustium multæ rectitudinis, & duplicantur: non patiuntur fracturas, unde uigantur ex eis arbores. Et producunt flores figuræ lunaris, citrinis multæ: & profert folliculos scdm semitam Orobi, habentes semina distillata: sed in lingua latina Geneſta, scdm quosdam Myrica appellatur. Electio ultra emarna est melior, & omnes quæ in partibus orientalibus oriuntur. Galen. in octauo simplicium ait. Spargamum id est, Geneſta.

De E B U L O.

Ebulus est species Sambuci. Vnde uersus. Sambucus est Actis, sed Ebulus est Chamæactis. de quo Serap. in cap. de Ebulo de utraq; loquitur: & ibi describit de forma ipsorum, dicens: quod

Ha species quæ dicitur Chamaectis, est minor prima, & habet ramos magis herbæ pertinentes A
 quadratos, in quibus sunt multi nodi; & folia inuicem distantia in singulis nodis, similia folijs A-
 migdalæ in summitatibus suis, nisi quia habet uenas, & sunt longiores eis, habentia grauem o-
 dorem, & in summitatibus ramorum sunt caprella, seu coronæ similes coronæ supradictæ spe-
 ciei; & flos similiter, & habet radicem longā in grossitudine digiti; & apud nos in uis, ac in mul-
 tis locis nascitur, & uocant ipsi rustici Lorex.

De ELLEBORO.

Elleborus secundum Mesue est Barba albugi. Secundum Auerroim in quinto Coll. Ellebo-
 rus est Condisi. Quod non creditur, uerum multi moderni computant Condisi inter species El-
 lebori, eo quod sternutationem commouet. Tamen nostri doctores non ponunt species Ellebo-
 ri nisi duas, s. album, & nigrum, quæ satis notæ sunt. Infra in oleo de Euphorbio, ostendam me-
 lius, quod Condisi non est Elleborus. Secundum intentionem Mesue, quando niger nascitur a-
 pud radices arboris fructuosæ, sunt fructus eius solutiui. Papias inqt. Anticyra est insula ubi a-
 bundat Elleborus, ad capitis purgationem necessarius, & ponitur pro Elleboro antiqua parte
 templi, quæ ortum respicit. Hic ab aliquibus dicitur Velax: & ab aliquibus dicitur Stranudel-
 la: eo quod puluis ipsius in naribus positus sternutationem commouet.

De SEMPERUIUA.

Semperuiua, s. maior secundum Circa instans dicitur, quia semper uiridis reperitur. Auic.
 in secundo inquit. Semperuiua est Sucutum. In cap. uero de Sucuto inquit. Sucutum dicitur qd
 est Semperuiua: & dicitur, quod est species seminis Mandragoræ. Sed non recte, quia illud cap.
 de Sucuto est corruptum. nā apud Arabes est Symphytum, ergo est Consolida maior. & sic si le-
 gis illud ca. de Sucuto apud Auicem, cum cap. de Symphyto apud Dioscoridem, uidebis quod
 idem sunt. Semperuiua apud Dioscor. uocatur Aizon maius. Dicitur, quod omni tempore fo-
 lia uiridia habet. Dicitur & Bupthalmon. Quod nō est, nam Bupthalmon est Oculis bouis,
 aut Zotalmon, aut Ambrosia, quod nō est. Aliud facit cap. de Aizon minori, & hæc est Verm-
 ularis, & ambe notæ sunt. Aizon uero est proprium nomen suum: quia componitur ab *ai*, qd
 est semper, & *ui*, quod est uita, unde Semperuiua dicitur, quia semper folia uiridia habet: nas-
 citur super regulas plurimum, & in locis quibus stercora proiecta fuere, & alibi.

De CICUTA.

Cicuta, aut Schara, est herba satis nota, apud Dioscor. uocatur Comos, hastas habet no- B
 dosas sicut Maratrum: folia similia Ferulæ, sed angusta. Apud Auicem, in secundo can. uocatur
 Sischaram: & inquit sic. Inquit Dioscor. crus huius plantæ est sicut crus Ferulæ; & folia eius sunt
 sicut folia Cucumeris. Hic textus Auicem, est corruptus, quia debet dicere, hastas habet nodo-
 sas sicut Maratrum, folia similia Ferulæ, sicut dicit Dioscor. Liber qui dicitur Bulchafim in tra-
 ctatu secundo inquit. Forma extrahendi succum ex Sucharam, i. Iusquiamo. Quod falsum est.
 nam Serap. in cap. de Cicuta ait. Sucharam sic nominatur apud medicos: sed Arabes nominant
 eam Serap. inquit. Et quando ponitur Cicuta super testiculos puerorum, nō dimittit crescere eos. Me-
 mor cap. inquit. Et quando ponitur Cicuta super testiculos puerorum, nō dimittit crescere eos. Me-
 mor autem ex hac planta est illa, quæ nascitur in Creta, & in Chio, & in Attica. Etiam apud nos
 in multis locis hæc reperitur, unde si fricaueris folia ipsius recentia, grauem odorem referunt.

De VERBENA.

Verbena, seu Herbena, est herba, quæ apud Dioscor. Hierobotanum uocatur. Quidam uocant
 ipsam Sacram herbam, quæ Sagmen, i. Sanctimen antiquitus dicebatur: eo quod pagani in sa-
 crificijs & omnibus expiationibus ea utebantur. Hæc autem herba idem nomen accepit, quod
 sacerdotes eam purificationibus adhibere consueuerunt. In Passionario habetur, quod si medi-
 cus uisitando infirmum ipsam manu portauerit aegroti insciente, & dicet aegroti, qualiter ha-
 bes: si aeger dicit, bene, sanabitur: & si dicit, male, morietur. Hæc apud nos in ciuitatibus nascitur.
 Hanc quidam rustici, herbam sancti Ioannis uocant. Sed non recte. Papias. Herbena herba Sa-
 gmen dicitur, sic dicta, quasi pura. Hæc & Hierobotane dicitur græce.

De HERBA GRATIA DEI.

Herba Gratia dei apud moder. herbatikos uulgo sic est uocata: & est herba, cuius longitudo
 est unius palmi, aut parum plus. Folia habet similia Hysopo, florem habet inter folia paruū, cu-
 ius color tendit de bicoloribus ad album & purpureum: sicut herba quæ dicitur Volubilis quæ
 in uineis nascitur. Radicem habet paruam & paucam. Apud nos in pratis ualde abundat. Et co-
 gnoscitur propter saporem foliorum, nam folia ipsius habent amaritudinem prout Centaurea
 minor, aut parum plus.

C

De P I L O S E L L A.

Pilosella herba est satis nota. Dicitur autem Pilosella, propter abundantiam pilorum quos in folijs habet. Ego non inueni autorem autenticum, qui de ipsa speciale faceret cap. Sed apud moder. Pilosella est herba nascens in locis lapideis, siccis, cum folijs quæ expanduntur super faciem terræ, & super ipsa folia habet pilos ab uno latere, & ab alio cum flore rubeo. Hæc a multis dum est recens comeditur. Existimauerunt quidam, quod hæc sit quam Auic. in secundo can. uocat Fistulam.

De S T A F I S A G R I A.

Stafisagria secundum Serap. est Granum capitis; & est dicta Passula montana. Auicenna in secundo can. ait. Stafisagria est Vua passa montana, & est Granum capitis. In monte Libano inuenitur de eo plurimum; & est granū nigrum sicut Cicer nigrū. Sicut Circa instans inquit, Stafisagria, quæ etiam Caputpurgium dicitur, semen, & herba simili nomine appellant. dicitur em̄ Caputpurgium, quia caput purgat. Multæ est efficacix. Semen usui medicinæ competit, per decem annos durat. Isid. Stafisagria, hoc est, herba quinque digitorum.

De V E R M I C V L A R I.

Vermicularis secundum Compositorem est Semperuiua minor, aut Portulaca agrestis: in rectis domorum nascitur. Secundum autem Lumen maleucês, est Crassula. Quod falsum est: quia in isto oleo utrumque ingreditur, Macer ait. Semperuiua minor species est istius herba, quæ Semperuiuam dicunt: quoniã uiret omni tempore, Barba Iouis uulgari more uocatur. Secundum intentionem Macri herba Iouis est Semperuiua minor: secundum uero Marth. sylvaticum herba Iouis est Hercules, uel Bonades. i. Sticados citrinum: scdm̄ autem Nicol. est Sticados citrinum, seu Santonicum marinum: ergo est herba marina. i. herba lumbricorū. Aduertendum est autem, quod Macer nō dicit ipsam uocari Barbam Iouis, nisi a uulgaribus, sed deus hoc nouit.

De C I B A L A R I A.

Cibalaria, Umbilicus ueneris, Scatuncellus, idem: apud Dioscor. uocat Cotilidon, sicut ut alij Cibalion, siue ut latini Umbilicus ueneris. Hæc est herba, quæ folia habet rotunda & lata, quæ in muris nascitur, & est quam nostri rustici herbam Rotundelam uulgariter dicunt.

D

De C R A S S V L A M A I O R E.

Crassula maior secundum Compositorem est Faba grossa, secundum aliquos est Semperuiua maior. Sed non recte. nam in isto oleo possumus certificari, quod idem non sunt: quia in hoc ambæ ingrediuntur. Crassulæ uero species tres sunt. s. maior, minor, & media. Maior uero est herba quæ habet folia uiridia & pinguiora, ut Semperuiua: & florem tendentem ad albedinem. Nascitur autem apud nos iuxta fossas, & hæc est Faba grossa, Minor uero est Vermicularis, Et media secundum Compositorem est Cardus benedictus.

De H Y P E R I C O N.

Hypericon. Auicenna inquit. Hypericon nominatur arabice Alharib: & nominatur syriace Vua demonis, Dioscor. de Hypericon facit tria capitula: & distinguit ipsas species. Vnum facit sub nomine Asquiron. Aliud sub nomine Corium, quod est Raparunica. Aliud de Hypericon. Sed Serap. in uno capitulo de omnibus loquitur. Sed illud Hypericon quo uimur, habet folia parua, in eis foramina minuta: & propter id uocatur Perforata, siue herba S. Ioan. siue Fuga demonum. Apud nos in ciuitatibus nascitur.

HIRROMYMI herbarij Argentorat

APODIXIS Germanica, ex qua facile

uulgares herbas omnes licebit per

discere, coacta in seriem

Alphabeticam.

A

Andoin. Marubium.

Andoin von den Briecken Philoflores genant/vñ in Latin Marubium/oder Prassium/ nach etlichem teütschen Andoin/darumb das es heyle ist die franckheit der kinder gnane weiblich. Das in niderlendischer sprach/Gotts vergeß. vñ ist zweyerley geschlecht/männlich/vnd ehren stengel/zweyer ellenbogen hoch/die bletter gleich den Nieslen/dann das sye schweitzer in der grünen farben seind. Des weiblings bletter rund /krusecht /bleych/mit einem weissen ronden stengel/eins ellenbogen hoch. Wann funden würt Andoin/oder Gort vergeß on züsatz/so soll genummen werden das weiblin. Aber in warheit vast nutz/wenn das männlin gebriucht würt dem man/vnd das weiblin der frauen.

Ampffer in Latin Acetosa/vñ in teütschem saur Ampffer/darumb das er saur ist/auch in vnderer schait des wilden ampffers/in teütschem Mengel wurzel genant. Des krauts Ampffer ist dreyer hand. Einer mit einē hohen stengel vñ anderthalb ellenbogē hoch/mit kleinen rotfarblümbin/nahē wie ein klein dreys sämlin/wachset vñ den matten oder wisen/von dem ich hie schreib. Der and mit dreyen rotfarben bletteren/genant Mengel wurzel/mit stengelen eins ellenbogen hoch. Der drittem einer spannen hoch/mit bleychen grünfarben bletteren wie ein hertz oder klee /wachset in den wälden/oder hecken/der in latinischen zungen Alcluia /oder Panis Herculis/vñ in teütschem Gaud ampffer. Hye zü verston von dem gemeynen sauren Ampffer /Acetosa/oder Acetosella/nur der Gaud ampffer/wie wol er auch saur ist.

Affolter Mystel / von den Latinischen Discus genant / hat gelblecht grünfar bletter gleich dem hochbaum/doch lenger/vñ schmeler. Vnd das wasser soll gebiant werden vñ den weissen kömblin die vñ dem mystel wachsen.

In Latin Ebulus/mit ein hohen stengel / doch nit holzrecht das er ist als der hold/ auch nit hoch wachsende.

Allantkraut von den Brieckischen Selenius genant / in Latin Erula campana/von etlichem Allant/darumb von der wurzel ein wol geschmackter wein gemacht/würt Allantwein genant/so das der wein im herbste darüber verseren ist. Vñ das kraut hat etwan ein harecht brein spitz blatt/gleich dem kraut genant Wullh/doch nit also weißz/oder weych/mit einer grobē wolgeschmackten gen wurzel.

Agrimonia/in Latin mit gmeynem namen Agrimonia/oder Ferraria minor/von den teütschen Agrimonig/oder Adermeng genant/auch von etliche Buchwurtzel/darumb/das sye zü dem buch soll breüchlich sein. Aber in warheit so ist W. wurtz aller nechst dem nammen Buch wurtz. Das kraut Adermeng hat ein langen stengel/vñ zwey ellenbogen hoch/mit kleinen gelben blümlin/das auß werden kleine flecklin die hangen an den fleckeren so man dar für geen ist.

In Latin nennt man es Aquileia/das ist ein kraut mit einem langen stengel/anderthalb ellenbogen hoch/das merer teyl mit blawen blümen/vnd etlich mit weissen blümen.

Das kraut von den Latinischen Endiua genant / von den Teütschen Gensdystel/ ist zweyer/oder dreyerley. Das ein ist Sudystel/in latin Scariola genant. Das ander Latich/im latin Lacuca agrestis. Das dritt Gensdystel / das da an dem gradt des ruckens hat schairpffe dinglin wie ein seg in gestalt grosser vnd herter har. Wiewol Lunen maius das nennet Taraxacon/vnd Cichorea/das ist Wegweyß/das doch nit ist zü glauben. Aber Scariola hat kleine rühe an dem rucken/mit einem hymelstarben blawen/wenig braunelechtem blat/vnd gibt milch. Aber Gensdystel/das Antisien ist gibt kein milch/wiewol die Latinischen dem selben Taraxacon sprechen/so ist es doch Antisien vnd sprechen dem kraut Wegweyß Antisien. das nit war ist/wol es möcht dar für genummen werden/vmb gleichheit willen irer krefft/aber das mit schlechten ruckgrat hye zü vneylen für Antisien/vnd nit für Taraxacon/vnd von den Teütschen Leber dystel/oder Gensdystel genant/darumb das es vast güt ist zü der lebern/hat gele blümen / vnd wechset mit einem hohen einf. ligen stengel zweyer ellenbogen hoch/aber weit vñ gespreit. Ist güt für das stechen vñ am ruckgrat.

Aron in Latin genant Barba Aron / darüb dz es gleich ein barm ist. Oder Serpentaria minor. Vnd was das vergeet/ so würt vñ dem langen roten köbblin / ein grünfar trüblin. die wurzel rund vnd weyßz wie ein zobel. Vnd der wurzlen seind zwö aneinander hangen/wann sich eine größert/so würt die ander welck vnd minder.

Das kraut in Latin Mandragora/ist zweyerley geschlechts/männlich/vnd weiblich. Vnd etlich sprechen/als Quicenna/ das die wurzel der selbigen freüter yedes geschaffen sey nach seinem ges

Ampffer.
Acetosa.

Mystel.
Discus.

Allant.
Ebulus.

B
Allantkraut.
Selenium.

Adermeng.
Agrimonia.

Aquileia.
Gensdystel.
Endiua.

Aron.
Arona.

Allant.
Mandragora.

C schlecht/vnd werd gegraben vnder dem galgen / Fum von der natur eine harnenden diebs. dz doch falsch. Sonder es seind kreüter mit grosszer wurzlen. Der wurzel rinden braucht man in die artzney/wiewol etlich falsch ben üger/schneiden vß der wurzlen Brionia/in teütischem hünßfürbs/gestalt eins menschlichen bilds/vnnd faden von reinem garn gezogen mit einer subtilen nadeln in tre häupter in gestalt des hars / vn abgesehritten ires begeren/dann gelegt in ein lyeren erdrich/so gewinnt es die farb einer wurzlen/vnd verkauffen für die wurzel Alrun/so ist aber falsch. Wann Alrun ist ein krot mit bleiteren gar nahe gleich dem Lattich / mit einer grosszen wurzlen/der rinden vast in der artzney gebrauchet würt. Trägt groß schwarz beren/die von hyrte dick gessen werden/das sye da von entschlaffen.

Angelica.

Von dem kraut kein alter Philosophus schreibt/darumb sein latinischer nam von den teütischen in übung ist Angelick. Aber in teütischer zungen genant des Heyligen geists wurzel/von vilen Büßwurz/vnd ein geschlecht/der Meyster wurz/ von den latinischen genant Astrancia. Aber Angelica geschlecht ist zweyerley/wilder/vnd zam/ kraut vnd stengel in der leng zweyer ellenbogen hoch/das vil von teütischen/Büchalter genant. Sein wurzel hat kein geschmack/vnnd werden dann die leüt oft betrogen/das inen etlich falsch würzler der wildenn Angelica für die rechte Angelica verkauffen. Aber die rechte Angelica wechset an wilden enden / als in gebürgen/in gärten da sye inn gepflanzet würt. Zu mercken an allen kreütern vnnd wurzlen/das ein yedes kraut das von im selber wachset/ist stercker vnd edler in krafft vnd geschmack/wann das man vffpflanzet. Des gleichen ist ein yedes kraut so im gebürg wechset / krefftiger weder dz in dälere/ oder in feuchten marten wechset.

Abbißz.
Jacea.

Das kraut in latinischer zungen Jacea nigra/oder Morsus diaboli/in teütisch/Teüffels bißz/da rumb/dz die wurzel im grund abgeseult ist/gleich als wer sye abgebissen/mit breyten spitzen/hat echten blettre / erwan rotsflecklin darin/ein hoher stengel vff zweyer ellenbogē hoch/oder länger/mit blümen gleich der Scabioß.

C Buriersch Borago.

Buriersch. Das kraut würt von den Bryechen vnd Latinischen Borago genant/vn in teütischer zung Buriersch. Diß kraut ist zweyer geschlecht/wild vnd zam. Das wild von Brieichischen Busglossa/vnd in Latinischer zungen Lingua bouis/ in teütischer sprachen Ochsen zung genant. Das zam/von dem ich sag/Buriersch genant.

Bylßen.
Hyoscyamus.

In latinischer zungen Hyoscyamus/vnnd ist ein grossz kraut/mit einem groen hohen stengel/vn hat breyte weiche bletter. Des geschlechts ist zweyerley an de somen/also dz es weissz vn schwarzē somen tregt. Der schwarz som ist in die artzney zu brauchen.

Blaw Gilgē.
Iris.

Die blawē gilgen/das kraut ist von den Latinischen genant Iris/vmb mancherley farben willern. Die blawē gilgen hand von den Teütischen den namen blaw Schwerel/ seind gleich dem regenbockende wurzel/deren geschlecht vil ist. Wie wol sye gleich in den bletteren seind/so ist doch vnder scheyd der farben in den blümen. Iris ist gezyerde. Ireos weissze farbe gebürt. Gladiolus saffran farb würt/Spatula serida aller enbiert. Darumb weissz/dz Iris blawgilgē ist/Ireos weissz gilgen treit/vnd seind doch nit die/die wir in Teütischen landen haben / wann ir kraut ist gleich den blawen. Aber Jacobus niger/der sich schreibt ein lyecht Apothecario:um spricht/Ireos sey auch blawen gilgen/aber die wurzel hat ein besseren geschmack / werden gebracht von Venedig/od Zenua. Die best zeit der blawen gilgen zu distillieren im end des meyen/ so sye volkumlich zeytig seind/gebrant in balneo marie allein auß den blümen/vnd nit auß dem kraut.

Braunwurtz.
Scrophularia

Das obgenant kraut von den Latinischen Scrophularia genant/von wegen seiner düßechten wurzel. Aber in warheit drey kreüter von den latinischen Scrophularia heissen/die grossz/klein/vn mittel. Die grossz ist ein kraut mit einer düßechten wurzel/seyst/dick/rund bletter an ein stengel/auff anderthalb spannen lang/vö den Teütischen Knaben/od Wundkraut genant. Die klein mit einer rundechten wurzel/das kraut gleich der Garben/von den Latinischen genant Filipendula/in teütischer zungen/wild Garb. Die mittel von deren ich hie geschriben hab/mit einer düßechten wurzlen/vn bunfarb stengel.

Burtzel.
Ponulaca.

Burtzel in latinischer zungē Ponulaca genant/hat ein seystis kraut kleiner bleych rotsarbē bletter/rundem stengel flehende vff der erde/wachset in seystem erdrich bey Zybelen/yederman wol bekant/würt das merer teyl im salat gessen.

Bibenell.
Pimpinella.

Bibinellen/dz kraut von den Latinischen Pimpinella genant/ist zweyerley geschlecht. Eins mit einem subtilen stengel vff ein ellenbogen hoch / mit einem kleinen weyszen blümlin/mit einer schorppfen wurzlen im geschmack. Das ander vö etlichen grossz Bibinell/oder wilde Bestenar genant. Vnd von den

Hartryegel.
Peruinca syluestris.

Beyn hültzin laub/das ist ein stude/von etlichen Latinischen Peruinca genant. Vnd von den Teütischen wild Yngrün. darumb/das sye mit den bletteren dem kraut Yngrün gleich ist. Das laub von den Beynhültzin/oder Fülbaumen/von etlichen Hartryegel genant würt/waß in der warheit das laub von Hartryegle gleich mit den bletteren etlicher maß dem silindbaum/der von den Latinischen Alnus genant würt/mit schwarzzen vnnd krasen bletteren/aber des Beynhültzin bletter/oder

laub seind gleich dem vor genanten kraut Ingrün/doch etlicher maß lenger vnd schmeler.
 Brunntressz/das kraut ist in Latin Senecion / oder Nasturtium aquaticum / oder Cardamus a
 grestis genant.
 Bachmünz von den Latinischen Menta rubea/oder Mentastrum genant/mit rosfarben sten
 gel vnd bletteren. Doch sprechen etlich dem Balsam/münz/auch Fisch münz. ist aber nit recht/dar
 umb das es nit wachsen ist da Fisch wonent.
 Brantlattich würt von den Latinischen Ungula caballina genant/darumb das es Ten brant heyle/
 vnd einem rossfuß gleich ist/mit breyten runden bletteren/stengel vff ein spann lang
 Bonen in latinischer zungen Faba/ist yederman wol bekant/doch mancherley geschlecht d Bon.
 als Lupini/vnd in teütsch Fyckbonen/darumb das sye zu de feygwarzen gut seind. Vñ der ist auch
 zweyerley/etlich bitter/etlich nicht. Vñnd ein ander kraut Faba inuersa genant/von den Teütschen
 Wandtkraut/als ich vor gesprochen hab in Brunwurtz/hatt bletter gleich den Bonen/dann das sye
 spitzter vnd dicker seind an den bletteren/vñnd wachsen gern auff etlichen matten/oder wiesen. Es
 ist auch ein ander kraut in latinischer zungen Sabaria/oder Hyposelinum / vnd in teütscher zungen
 Bachbon. Aber billicher Bachbon genant. darumb das sein kraut dem bonen kraut gleich ist/vnd in
 den bächen wachsen. Von de dreyen ich hie nicht schreib bin/ sunder allein vñ den gemeynen bonen.
 Basilien hat grosse breyte bletter/ in latinischer zungen Basilicon / vñ das kraut von den Teütsche
 Basilien genant/darumb das es grösser bletter hat dafi die fruch.
 Basilien vñnd den Latinischen Basilicon garyophyllata genant. Darumb/das sein geschmack
 gleich den Neglin.
 Blaw Meyblumen hat ein langen stengel/entspilhe ich denen die es kennen.
 Blumen laub dz ist ein räffze stud. So heyszen es yez die Latinischenn Spina alba/vñnd von den
 Teütschen Batten/oder Hagen/oder Hegen genant/des bletter ein wenig rotfarb seind/vñnd sein
 blumen wie ein weissz rosen/ doch nit gefüllt. sein frucht gleich den Oliuen/dann allein das sye rot
 ist/vnd inwendig hol/vnd gefüllt ist mit etlichen samen/yederman wol bekant.
 Beronien kraut in Latin Beronica/vñ nach dem Teütschen ist es dreyerley. Vñ diß würt genant
 vñ Beronien/oder Beronig/zü vñderscheyd/das es brun blumen hat/mit einẽ schwarzen grün
 farben blar. Es ist auch eben des selben geschlechts die weiß blumen hand/ vnd haben beyd stengel
 in der höhe eins ellenboge/das kraut mit gelben blumen nicht also hoch/vñ den Latinischen Herba
 paralytis/vñnd in teütscher zungen Hymelschlüssel/vmb der weisszen bletter willen. Es ist aber nit
 rech/wann Hymelschlüssel des geschlechts nit ist.
 Rocks bart kraut/ von de Latinische Barba hircina genant / diß kraut wechset vff den wiesen oder
 matten/mit ein hohen knodechre stengel bey zweyer ellenbogen hoch / zwo oder drey gelber blüm/
 gar nahe gleich den Nerzen blumen/ genant Psaffenblar/vñnd das kraut mit langen schmalen
 spizen bletteren/daruff erwan funden würt ein weiß schelmlin.
 Bronbeeren von den Latinischen Mora bacce genant. Es ist auch ein ander geschlecht Himpber
 genant/vnd würt oft in latin eine für das ander genummen. Das falsch ist. wann Himpber die
 sind on dom ist/aber Bronbeeren voll scharpffer dönn.
 Bolcy von yederman wol bekant/ wachsen an feuchten stetten vff anderhalb spannen hoch/ der
 stengel mit kleynen bletlin.
 Blaw Fom blumen/von den Latinischen Flores frumenti/oder Flores siliginis genant/ Zü teütsch
 Bomblumen.
 Blaw Violenn in latin Viola. Es ist auch ein ander geschlecht der Violen/in latinischer zungenn
 Cheiri/vnd von den Teütschen Violen/vnd seind Negel blümlin.
 Buck in latinischer zungen Artemisia/ein mütter der kreüter/ vnd von den Teütschen Buck/oder
 Beyfuß/oder Sonnen wendel genant. Auch vñ etlichen sant Johans kraut/oder Gürzel/darumb
 das es an sant Johans tag des Täuffers würt umbgürtet/vñ in das ferw geworffen. das ist falsch.
 wann sant Johans kraut / von den Latinischen Perforata/oder herba fagii Johannis genant würt
 darumb/das sein bletter durchlöchert seind/vnd ist der Basilien gleich/ vnd dem teüffel widerwer
 nig/von des wegen es vil genant würt herba fuga demonum/teüffel flüchtig. Als ich selber gesehe
 hab/das kraut in die hand verbergen / ein behaffrenn menschen die hand gebörien / greiffen sye die
 nit an/darumb das selbig kraut von den Latinischen sant Johans kraut genant ist/ vñnd nit Buck/
 wie wol Buck auch ein solch verborgenheit bey jm hat für zaubernuß/vmb der kütze willen hie vn
 derwegen gelassen.
 Breyt wegerich in latinischer zungen Plantago/oder Quinqueneruia/oder Lingua arietis/oder
 Plantago maior gesprochen/ von den Teütschen Breitwegerich/zü vñderscheyd der dreyerley Wege
 rich/die da seind/als Spitzwegerich/von den Latinischen Lancca lata / darumb dz es einer langzen
 ruten gleich ist. vnd Wasser wegerich/von den Latinischen Plantago aquatica / von den Teütschen
 sößschlüssel kraut genant/darumb das es in den lachen wechset/da die sößsch wonent. Vñnd das
 dñt Plantago maior/von dem ich schreib.
 Benedicten von den Latinischen Garyophyllata/oder Sanamunda genant. Welchs kraut sich

A
 Brunntressz.
 Nasturtium.
 Bachmünz.
 Mentastrum.
 Brantlattich.
 Ungula cabal
 lina.
 Bonen.
 Faba.
 Basilien.
 Basilicon.
 Brauß Basilid
 Basilicon ga
 ryophyllata.
 Blaw Mey
 blümlin.
 Blumen laub.
 Spina alba.
 Beronien.
 Beronica.
B
 Bocksbart.
 Barba hircina
 Bronbeeren.
 Rubus canis
 nus.
 Bolcy.
 Pulegium.
 Blaw Fom
 blumen.
 Flores Fru
 menti.
 Blaw Violat
 Viola.
 Buck.
 Artemisia.
 Wegeyich.
 Plantago.
 Garyophylla
 ta altera.

- C** gleicht erwan mit den bletteren der Agrimonien/welche wurtzel ein geschmack gleich den Nagelein gibt/darumb im Morgen oft die wurtzel würt in wein gelegt/vnd darvon gerruncken.
- Bestenaw.** Bestenaw wurtzel von den Latinischen *Pastinaca domestica* genant/von de Teütschen *Morell* oder *Bestenaw*. Vñ ist zweyerley/wild/vnd zam. Das wild von den Teütschen groß *Bibinell*/oder wilde *Bestenaw*/darumb das es gleich ist etlicher massen der *Bibinell*/doch grösser. Es ist auch ein ander geschlecht *Saucus asininus* genant / vnd von den Teütschen *Vogelsnest*/wächst off den matten mit einre zu gethonen weissen blümen / wie ein duben nest/gewinnet horechten somen/in d zu geschlossenen blümen darin oft erfunden/darvon der nam *Vogelsnest* entspringt.
- Bappelen.** Bappelen von den Teütschen *Bappelkraut* genant/des geschlechts manigfaltig ist/als *Malua* *hispanica*/oder *Malua agrestis*/von den Teütschen genant wild/oder weiß *Bappelen*.
- Malua.** Brunellen in Latinischer zungen *Punella* genant/vnd ist ein kraut hat ein buene blüm/kraut vñ *stengeln* der höhe einer spannen/vnd ist gar nahe gleich der *Guldin gungselblüm*/ist blaßfarb/dar umb eins für das ander genummen würt. Es ist aber falsch/doch haben sye gar nahe ein iugen/oder der krafft.
- Brunellen.** *Punella*.
- Punella.**
- Bingelkraut.** *Mercurialis*.
- Mercurialis.** *Bingelkraut* in latin *Mercurialis*/gar nah gleich mit stengel vnd bletteren dem *fraut Nilen*/vñ Latinischen *Triples* genant/ein wenig schmeler vnd gröser / deshalb im von etlichen Teütschen der nam gebenn ist *Scheismilt*/darumb so es genutzt würt/bewegt es den stülgang. Auch ist ein ander kraut von Latinischen *Mercurialis* genant/vnd in teütscher sprach *Gütheinrich*/an etlichen endenn *Schmirbel*/doch ist es nit das kraut mit den gelben blümen / gleich eim eyer dotter/das in fetichten matten oder wißen wächst.
- Camillen.** *Camomilla.*
- Camomilla.** *Camillen* in latinischer zungen *Camomilla*. Des krauts ist dreyerley geschlechts. Eins das man nennet *Krottblüm*/vnd stinckt/vnd wechset gern vmb die stattgräben/von den Latinischen *Comula fetida* genant. Das ander ist *Krottenkraut* das nit stinckt / von den Latinischen *Comula non fetida* genant. Die zwey kreüter seind ganz gleich mit blümen vnd stengel der *Camillen*/dann allein die *Camillen blüm*/hat ein guten geschmack/vnd wächst vff den felden/oder in gefeterem grund. Aber beyd *Krottenkreüter*/eins gern stinckt/das ander kein geschmack hat.
- Clibenkraut.** *Kubea*.
- Kubea.** *Clibenkraut*/von den Latinischen *Kubea* genant / vnd in teütschem *Clib*/oder *Cleb*/darumb wai man sein blatt oder stengel über die zung streicht das es daran klebenn ist. Vñnd das kraut ist in der leng anderthalben ellenbogen hoch/mit kleinen blettlin/zü ring vmb den stengel/gleich eim stern/oder dem *Waltmeister*.
- Creutz wurz.** *Scarū celle.*
- Scarū celle.** *Creutz wurz* von den Latinischen *Scarum celle* genant / vnd von den Teütschen *Creutz wurz* vñ ist ein klein kraut/wächst vff den gedre äckeren/sunder bey *zybele*/karktraut/oder bey *hynsch* ist der höhe eins ellenbogen/wai es hoch würt/mit kleinen bletteren.
- Capis kraut.** *Bleta alba.*
- Bleta alba.** *Capis kraut* in latin *Bleta alba* genant/von den Teütschen *Capis*/hat groß köpff/ist yedermann wol bekant.
- Tauset guldin.** *Centaurea.*
- Centaurea.** *Tauset guldin* kraut/in latin *Centaurea* genant. Es ist auch von etlichen *Turin* genant/darum dz sein stengel nahe de gold gleich seind/mit einer roten blümen. Vnd heyst auch *Syber kraut*/dar umb/wer sein kraut seüdt mit wein / oder das puluer yst od trinct des morgens nüchteren/d würt sein ledig. Des krauts geschlecht zweyerley/groß/vñ klein. Aber wenig *Turores* hab ich funden/so die grösser gesehen haben/wiewol etlich erfarenden spreche/es sey das kraut *Mettam*/das von Latinischen *Matricaria* genant würt/das ich für die warheit nit bescheiden kan/doch würt er dar für gehalten. Aber das klein/mit eim düren stengel/vff anderthalb spannen hoch mit einem roisfarben blümlin/eins bitteren geschmacks.
- Saubentropff.** *Fumus terre.*
- Fumus terre.** *Saubentropff*/in latin *Fumus terre*/vonn den Teütschen *Erdrrauch*/oder *Saubentropff*/oder *Bazen körbel kraut* genant. Ist ein klein kraut mit braunfarb blümlin/ in d höhe anderthalb spanne/ yederman wol bekant/wächst auff äckeren/oder weinreben/an gebawenen steiten.
- Denmarck.** *Valeriana.*
- Valeriana.** *Denmarck*/in latin *Marinella*/oder *Valeriana*/oder *herba Benedicta*/oder *Amanilla*/oder *Genicularis*/oder *Valentina*/oder *Serpillum mains*/oder *Herba Cate*/Bazen kraut genant. Vnd von den Teütschen *Denmarck*/oder *Baldion*. Doch *Bazen kraut*/darum dz die *Bazen* die wurzel gern schmacken vnd essen zü behalten ir gesicht. Vñnd das kraut *Denmarck* mit stengel vñnd kraut wächst vff drey ellenbogen hoch/vñnd Nept vff zwey / darnach gewinnet es ein langen stengel mit einer weissen blümen gleich dem holder/vnd das kraut nit vil me nütz ist.
- Syll.** *Anehum.*
- Anehum.** *Syllen* in latinischer zungen *Anehum*/vnd ist ein kraut gleich dem *fenchel*/wächst an gebawenen enden/vff zwey ellenbogen hoch/gemeynlich wol bekant.
- Saub nessel.** *Vnica montua.*
- Vnica montua.** *Saub nessel* von den Brieden *Archangelica* genant/in latin *Vnica montua*. Vñ seind zwo gestalt/ein mit weissen blümen/das ander mit blauwen. Wiewol ich von der blät schreib/so ist ir also wenig vnd zart/das du dar für wol nemen magst die oberen gypfel vñnd dolden da die blümen eim meisten stond.
- Sudystel.** *Scariola.*
- Scariola.** *Sudystel* das kraut von den Latinischen *Scariola* genant / ist ein kraut gar nah gleich geschmackten der *Endiuin*/allein das diß milch gibt / mit blaßfarben bletteren/manglen der stacheln an dem rucken/als die *Groß dystel* oder *Endiuin* hat.

Erdbberkraut. Fragaria.

Erdbberkraut von den Latinschen herba fragaria genant/vnd in teütschem Erber/darum das he nach bey der erde wachsen/zu vndercheid den Bionberen/od Hympern/die in d'höhe wachsen. Engelsfüßkraut vñ wurzel von den Briecken Dipteris. Aber in latin Polipodium/vñ zu teütsch wechse vff steynen/des gleich auch gern vff alten häumen/darumb es in latin genant würt/filix arboria/Baumfarn.

Engelsfüß.
Polipodium.

Egerlin/oder Schwammen seind weißz farb schwammen/in latin fungus genant. Vil seind der geschlecht/von welchen allen hye nicht not zu schreiben.

Egerling.
Fungus.

Ernbreiß/in latin Veronica genant. den nammen im ein künig von Frankreich geben hatt/der ein lang zeit vnnd gar übel schmacken was. Ein hyrt sein jäger ward/der vff ein zeit gesehen hat verwundt was. Der hirtz sich näheret zu einem eychbaum/da die wurzel mit dem kraut Ernbreiß ward/ond legt sich daruff nider. Darnach über acht tag sah er aber den genanten hirtzen sich jucken an ein andern end/ond sah das er ganz heyl was am bissz/ aber doch kein har. Darumb so ist es vñ etlichen Teütschen über all Grynnd heyl genant/darum das es heyle ist die frischen wunden. Ist ein kraut wachset vff der erden hynstechtend/in leng anderthalb spannē/in vngebawenē ende. Vñ also mach der jäger ein Küssel/oder gölten vol safftis/vnnd was den künig betten/ ein kleine funst an ym zu versüßen zu vergünnen. durch vergunst des künigs ein beyn darinn generzt/vnnd damit gewes schen/da von dem künig das beyn we thun ward/deshalb in der nacht ein lycht gebracht ward/ das beyn zu besehenn. was das bett vol ruffen. Der künig ersdrewet ward/fürbas mit dem safft das künig in den ganzen leib reiben ließz/bitz er heyl ward vnnd zart/als ein jung kind. Darumb der künig in den nammen Ernbreiß gab/das es wol der eeren würdig was.

Ernbreiß.
Veronica.

Enis von den Briecken/Arabischen/vnnd in latin Anisum genant/vnd in teütschem Enis. Das kraut in gestalt gar nahe gleich dem Fenchel/sein somen gemeynlich bekant.

Enis.
Anisum.

Epff von den Briecken Selinum/vnd in latin Apium/vñ von den Teütschen Epff/oder Winterapff. Des Apium geschlechts ist vil/wild/vnnd zam. Von den Latinschen Apium dothesticum/od Apium horulanum genant/darumb das es in den gärten/vnd an gepflanzten enden wachsen ist. Vñ sein gestalt gleicht sich dem Peterlin/nur allein das sein kraut höher ist.

Epff.
Apium.

Epphaw das ist ein stad wachsend an ein baum/an der muren/oder erden. Von den Briecken Epphaw/vnnd in latin Hedera arborea genant/all zeit mit grünen bletteren. Es ist auch ein ander geschlecht Hedere/wachsend allein vff der erden/von den Latinschen Hedera terrestris/vnd in teütsch sprach Grund reb/ist gemeynlich wol bekant.

Epphaw.
Hedera.

Egelkraut in latin Centummorbia genant/wachset vnd flychtet sich vff der erden in den flüsszen/oder feuchten matten.

Egelkraut.
Centummorbia.

Enzian/in latin Genciana/vnd ist ein kraut mit einer dreyten wurzel/gut im geschmack. Eschbaum/od baum in latin Fraxinus wol bekant/doch zweyerley eschin seind/als Büch Eschin/darvon ich hye schreibe. vnd steyn Esche/der tragen ist ein anhangends gewechs/wie eins vogels zung/von den Latinschen Lingua avis genant/ist gleich dem baum dir dar/das ein Esch ist/darumb der baum der genant ist Lingua avis. Si der baum steyn Esch/od da gleich ist de baum Eschin/allen das sein bletter lenger seind dann der Büch Eschin.

Enzian.
Genciana.

Fenchel. Feniculus.

Eschbaum.
Fraxinus.

Fenchelkraut in latin Feniculus/der geschlecht manigfaltig ist/als wild/ond zam. Der zam gemeynlich bekant ist. Aber Feniculus romanus/von den Teütschen Enis genant/vnd Feniculus agul/oder Feniculus porcinius/von den Teütschen Berwurz genant/vnd in latin Pencedanum. Aber Feniculus marinus/oder Feniculus mōranus/oder Feniculus erraticus/oder Feniculus callinus/oder equinus/von den Teütschen wilder Koffz fenchel genant.

Fenchelkraut.
Feniculus.

Fehdystelkraut von den Latinschen Labrum veneris/oder Cardo Marie genant/von Teütschen Fehdystel/oder Unser frawen dystel/ein stehens kraut/mit ein hohen stengel/vnd dreyt bletter/ber springt mit grossen weißzen flecken.

Fehdystel.
Labrum Veneris.

Filipendula in latin Difeoides spricht/das es hab bletter gar nah gleich dem Peterlin/doch mit einer kronen als der fenchel/von vilen/wilde Garb in teütscher zungen genant/darumb das sein bletter ein wenig kleiner seind dan Peterlin. Etlich habē ein stengel daruff die kron wachset/als der Garben/vnd die wurzel knodecht/oder drüßsche/darumb sye oft von etlichen Teütschen Scrofularia minor genant würt.

Filipendula.

Dreyfaltigkeit blumen. Dreyfaltigkeit blumen.

Fünffingerkraut von den Briecken Pentaphyllon/vnd in latinischer zungen Quinquesolium/steht vff der erden mit ein langen zarten stengel.

Fünffingerkraut.
Pentaphyllon.

Feygwartzkraut/von den Latinschen Testiculus sacerdotis/vnd von Teütschen Feygwartzkraut.

Feygwartzkraut.
Testiculus sacerdotis.

- C**enkrant genant/dar umb das sein wurzel geschaffen ist gleich den feygwurzten. Vnnd ist ein kraut hat blätter in der leng einer spannen/vnnd gelb blümlin/vnnd w art nit lenger dan biz vffgang des Meyen/so verschwindt es das man sein nimmer mer findt. die blätter gleich dem Violkraut/doch ein wenig kleiner.
- Vogelszung.** • Vogelszung/ ist ein gewechß anhangend eins baums / als ich geschriben hab im büch staben. E.
Lingua avis. • von dem Eschin baum / vnnd das gewechß ist gleich eins Vogelszung / da här im die Latinschen Lingua avis sprechen.
- G**ottes gnad von den Latinschen herba Rüperit genant/oder *Zcus muscata*/vö den Teütsche Storckenschnabel/od Gots gnad/vñ ist doch nit das kraut das die Latinsche *Grana dei* heissen/ das bey den wasseren wechß. Dan diß kraut ist zweyerley / das ein wechß vff hertem erdrich/sich spreitend über das angesicht des erdrichs/vñ ist der klein storckenschnabel. Aber das kraut Storcken schnabel gern wachße ist vff den ackerē/mit etwas rotfarben stengelen/ in höhe anderhalb spannen/ eins bößen geschmacks/die blätter gleich dem Peterlin.
- Gauchheyl.** • Gauchheyl von den Briecken *Anagallis*/aber in latin *Auricula muris*/vö den Teütsche Gauch heyl/oder Colmar kraut/wie wol im die alten Philosophi *Auricula muris* sprechen/das wir Niß or nennen/so ist es doch nit das kraut das wir Teütschenn Nißor vnnd die Latinschenn *Pilosella* nennen. Gauchheyl ist dreyerley gestalt/als maior/minor/vnnd media/rot/blaw/weiß. Wann das großß hat rotfarblümen/in größße der roten/mit ein siereckechten stengel/sein somē gleich dem Coriander/schend vnd wachßend vff der erden an gebawenē steten/ in latinischer zungen *Noctua gallina*/oder mor gallina/von den Teütschen Hünere darm /oder Hünere bißz genant. Aber die media von den Teütschen Vogel kraut genant/würt mit weißzen blümen. Aber Gauchheyl von dem ich hie schreiben biß hat rote blümen.
- Guldin gungel.** • Guldin gungel in latin *Consolida media* genant. Wiewol etlich sprechen/das es *Consolida minor* heißt/das sur der etlich widerreden/vnd sprechen / Walwurz sey *Consolida maior*/vñ Guldin gungel *Consolida minor*/ vnnd Maßlieb das kraut *Consolida media*. Aber in der warheit so ist der Guldin gungel ein geschlecht deren dreyerley/als Bimel/Guldin gungel/vñ die Großgungel. Etlich sprechen Bimel sey Guldin gungel/das nit ist zu erkennen der vnderseyd. Bimel so bin ich genant/Ein büne blüm ist mir bekant/Guldin gungel ist der namme mein/Nein blüme gibts ein blawen schein/Großgungel sol ich geheissen sein/Wol ich der blümen beraubt bin.
- Groß gungel** • Groß gungel von der ich vor geschriben/hat blätter gleich dem Mangolt/doch ein wenig kleiner on alle blümen/yederman wol bekant.
- Gamenderlin** • Gamander von den Briecken *Chamedrys*/in latin *Quercula minor*/vnnd vonn Teütschen Gamander/oder Blawmenderlin/darumb das es blaw blümen tragen ist. Vnd das ganz kraut ist in der höhe einer spannen/vast gern wachßend in den gärten.
- Genßerich.** • Genßerich von den Latinschen *Potentilla*/oder *Tanacetum agreste* genant/von den Teütsche Potentilla. Genßerich/darumb das die genß das kraut gern esse. Vñ ist ein kraut einer spannen hoch/etlich mit grien blümen/die blätter innwendig grün/vnd vßwendig weißz.
- Gundelreb.** • Gundelreb/in latin *Hodera terrestris*.
- Gel Viol.** • Gel Viol in Arabisch *Cheiri* genant/der gestalt dreyerley ist/gel/weiß/vnd brun/oder purpne farb/vnd seind in der leng stengel vnd kraut vff anderhalb ellenbogen hoch.
- Beiri.** • Garben in latin *Millefolium*/tausent blat genant/von den Teütschen Garb. Das kraut ist zweyerley gestalt/doch nicht ein geschlecht/von etlichen *Filipendula*/wild Garb genant.
- Goldener Klee.** • Guldin Klee von yederman wol bekant/auch von etlichen Leber kraut geheissen/darumb das es der leberen güt ist.
- Gelgilgen.** • Gelgilgen von den Latinschen *Gladiolus* genant/vnd sein wurzel von den Briecken *Zcons*.
Gladiolus. • Aber sunst Trachen wurzel genant.
- Garten kressz.** • Garten kressz von den Briecken *Cardamus*/vnnd in latin *Nasturtium*. Es ist ein ander Bressz/von dem ich vor geschriben hab/in dem büch staben. B.
- H**arnkraut in latin *Linaria*/oder herba *Uinalis*/inn Teütsch Harnkraut/darumb das es den Harn bewegen ist/auch von etlichen Teütschen flachs kraut genant. vñ sach/das es de flachs gleich sycht/ist wie wolffs milch/allein das es entbürt der milch.
- Holder.** • Holder ist ein stüd/nit ein kraut/vñ in Latinscher zungen *Sambucus* genant. Des gestalt dreyerley hand ist/als *Sambucus*/Ebulus/vnnd *Sambucus rubens*. Doch etlich *Socios* schreiben von *Sambuco agresti*/oder *sylicis*/gantz vnbekant. Aber *Sambucus* ist ein hohe stüd/vñ *Ebulus* das kraut Aitich/oder Underholder/darumb diser latinisch verß gemacht ist. *Sambucus stellaris*/sed *Ebulus est bene saluus*. darumb/Holder ist höher gebürt/Aitich nider würt.
- Hundezung.** • Hunds zung von den Briecken *Cynoglossa*/ vnd latinisch *Lingua canis* genant/ist ein kraut mit weyßen linden blättern/gleich dem Wegerich/doch on rippen/an einem hohe stengel/mit rotfarben blümen/yederman wol bekant.

Hanff kraut von den Briecken Canapus/in Teütsch Hanff genant/ aller menglich wol bekant/
 wann man den zu vil dingen brauchen ist in menschlicher dienstbarkeit / besond zu de vyech vñ **Hiff**.
Birg zung in latin Lingua cerui/oder Scolopendria genant/ist ein kraut gemeynlich bekant/
 vil langer schmaler bletter vß einer wurzel wachsen/hat weder somen noch blumen.
Fußwurz von den Latinischen vnd Briecken Barba iouis/ vnd in teütschem Fußwurz/oder
 Wunderbar/darumb das es gepflantz würt vñ die heüßer /für den dunder/ist vilen bekant.
Hartreyglin ist ein stud/oder klein bäumlin mit breyten krasen bletteren/gleich der ölen / von den
 Latinischen Alnus genant. Vnd etlich sprechen Beinhöltzin/auch Hartreyglin/das doch falsch ist.
 wann Beinhöltzin laub gleicher sich dem Buxbaum laub/vnnd Hartreyglin den ölin/wie ich ge
 schriben hab.
Hymel schlüssel in latin herba Paralysis/vñ in teütscher zungen Hymel schlüssel/oder Paradeiß
 schlüssel/auch vonn etlichen weißz Barteng/vmb das sein bletter weißz farb seind/das doch falsch
 ist/als ich vor geschriben hab in dem büchstaben. B. von der Bathonig. Sye würt auch von etlichen
 Socroes herba Arctica/Primula veris genant/das doch falsch ist. wañ Primula veris ist mats
 men/oder zeit lßsen/als ich hernach in dem büchstaben. J. sagen wil.
Heyd von den Briecken vnd Latinische Myrica genant / ist ein wol bekant kraut/vff anderthalb
 spannen hoch/mit hübschen kleinen leyfarben blumen vff dem stämlin.
Holz wurtz von den Briecken Ariston/oder Setalagos apiston / vnd in latin Aristolochia/von de
 Teütschen Holz wurtz/vmb höligkeit willē der wurzlen. deren zwey geschlecht seind/doch drey ge
 stalt/ als zwey rund/ein lang/die nāmen haben/wie wol ein hol/vñ die ander nit hol ist/vñ die heyd
 von den Latinischen Aristolochia rotunda genant seind. Vñ das ander geschlecht ist lang/von den
 Latinischen Aristolochia longa/vnnd zu teütsch Osterlutz/oder Holz wurtz/oder Biber wurtz ge
 nant. Auch von etlichen Hynisch kraut/darumb das man den rosszen die hynsch mit vertreibr. Es
 ist auch ein ander Hynsch kraut in dem büchstabe. Y. Ye lenger ye lieber/vñ in latin Amara dulcis
 genant. Wo geschriben würt Aristolochia/oder Holz wurtz on zūsatz/so werd verstanden die rund/
 lßyoffen/oder zu.
Hünser serb von den Briecken vnd Latinischen Hyppia minor genant vnd in teütschem Hünser
 serb/oder Hünser darm/oder Vogel kraut wann Hyppia maior/ist Gauchheyl/von dem ich vor ge
 schriben hab in dem büchstaben. G.
Hoppfen vonn den Latinischen Lupulus/oder Humulus / oder Volubilis magna/als die alten
 Socroes setzen. Aber die yetzund halten es für Volubilis media/vnnd die Wind mit den weißzen
 glocken/für Volubilis magna/als du findest in dem büchstabe. W. von Winden kraut/vnd nit das
Hoppfen kraut/dauon man byer macht/ist gemeyniglich wol bekant.
Heckel kraut in latin Kesta bouis genant / seind kleine rote blümlin die vff dürren heyden an ein
 dornigen stengel stond.
Heydnisch wunde kraut von den Latinischen Herba fortis/ist mancherley gestalt. Das ein hat
 ein teütschen nāmen/als Knaben kraut mit den feyßten bletteren gleich den Bonen/von den Latin
 schen Crassula maior genant/vñ von etlichen Teütschen Heydnisch wunde kraut/das falsch ist. So
 sprechen etlich der Wilden wollen auch Heydnisch wunde kraut / darumb das es geel blümē tregt/
 ist doch falsch. Ziem ein ander kraut mit ein langgen stengel/vnd vßgeschnittenē bletteren / sich ney
 gend zu Hynersch gestalt/dz sye auch Heydnisch wunde kraut heysßen. Aber das recht Heydnisch
 wunde kraut von dem ich hie schreib/hat ein roisfarb runden hohen stengel/vff dritthalb ellenbogen
 hoch/mit zynhelechten bletteren/den Weiden gleich/ in gestalt einer segen / die beyde wachsen mit
 gehen blümen in den wälden/das seind beyd die rechten Heydnisch wunde kraut in der warheit.
Hympher von den Briecken vñ Latinischen Cynosbatos genant/wiewol auch vñ den Briecke
 die frucht der Butten Cynosbatos genant ist/so ist doch falsch der nām. wañ Cynos heysr ein hund/
 vñ batos ein beer/da von der hunds beer recht nām in Briechisch ist Cynosbatos/vnd nit Butten.
Hympher ist ein stud vff dreyer ellenbogen hoch on dōin/so hat doch Butten/oder Bionber dōin.
Isenkraut. Verbena.
Isenkraut in latin Verbena/oder Herba sacra/in teütscher zungen Isenkraut/darumb das Isen
 mit seinem safft gehert würt wie der stabel. Des ist zwey geschlecht / männlich/vnnd weyblich/
 das männlin mit hymel blau farben blümlin/das weyblin mit gelen blümlin / yedes vff ein ellen
 bogen hoch.
Juden kyrßen von den Briecken vnd Latinischen Alkengi genant/von den Teütschen Juden
 kyrßen/oder Schlatten/oder Boberellen/vonn vilen wol bekant / ist ein kraut ellenbogen hoch/mit
 roifarben blasen/darinn rot bö: wie die roten kyrßen seind. Vnd würt auch von etlichen Latinische
 Solatrum rubrum genant/das ist/roter nacht schar/darumb das sein bletter gleich seind dem So
 laro/das ist/dem Nachtschar.
Jfop von den Latinischen vnd Briechischen Hyssopus genant / vnnd von den Teütschen Jfop/
 oder Biech isop/oder Jpsen / zu vnderseyd ein kraut dz man auch in etlichen landē Jfop heisset/
 vñ in latinischer zungen Satureia/darauff klein Jfop dāseimlin gemacht werden.

A
 Hanff.
 Birg zung.
 Scolopendria
 Fußwurz.
 Schperwurtz
 Hartreyglin.
 Hymel schlüssel.
 Herba paraly
 sis.
 Heyd.
 Myrica.
 Holz wurtz.
 Aristolochia.
 Hünser serb.
 Hyppia mis
 mor.
 Hoppfen.
 Lupulus.
B
 Heckelkraut.
 Kesta bouis.
 Heydnisch
 wunde kraut.
 Hympher.
 Cynosbatos
J
 Isenkraut.
 Verbena.
 Juden kyrßen.
 Alkengi.
 Jfop.
 Hyssopus.

- C** Zbisch wurzel in latin Altea/oder Malua hispanica.
 Zinghen in latin Peruinca genant/ist ein kraut vff der erde hynstreckend/gleich den bletteren des
 Buchsbauims/doch ein wenig spitziger / vilen wol bekant/darumb das man frantz daruß macht/
 so man zu dem tantz gat.
- K** Arten von den Griech. Dipsas/ vnd in Latinischer zungen Virga pastoris/oder Cardo fullo
 num/vnd zu teütsch Katten kraut/oder Büben strel genant/ ist ein kraut innwendig hol voller sta
 chelen/vnd ist von vilen wol bekant.
- B**erbelkraut von den Latinischen Cerisolum genant/vnd von den Teütschen Köbelkraut/vilen
 wol bekant/ist wachsen in der lenge vnd höhe zweyer ellenbogen hoch.
- K**noblauch von den Griechen Scordion/vnd von den Arabischen Chaum genant/vnd in latin
 Allium/vnd von den Teütschen Knoblauch. Aber in der warheit ist Scordion wilder Knoblauch/
 als die Latinischen schreiben. Es ist aber war das der wild Knoblauch mit von jm selber wächst/
 als vngesplanzt oder gesetzt/sunder werden gesplanzt von den zehen.
- B**lee in den wysen wächst/von den Griechen Lotus genant/ aber in latinischer zungen genant
 Trifolium/vnd in teütscher zungen Blee/oder Drey blat/ vnd sein blüm im Elsas fleysch blümen/
 darumb das sye rotsfarb seind gleich de gereüchten fleysch/wächst vff den wysen/oder maten.
- K**atzen zagel. das kraut von den Griechen Hippuris / oder Equisetum/vnnd in latinischer
 zungen Cauda equina/vn in teütscher sprach Katzen zagel/ oder klein Schafft höw. Billicher hweiss
 es pferd schwantz/oder pferd zagel. Dan es ist gleich einem pferd schwantz/in höhe anderthalben
 ellentogen hoch/vilen wol bekant.
- B**lapper roße. Blapper rosen/ von den Latinischen flores papaueris rubei / auch von etlichen Rot korn rosen/
 Anemone. genant/darumb das sye rot/vnd in dem korn wachsen
- L**attich. Lactuca.
 Lattich von den Latinischen Lactuca genant / des geschlechts dreyerley ist. Als Lactuca domes
 stica/Lactuca agrestis/vnd Lactuca asinina. Lactuca domestica/das ist der gemeyn Lattich/vnnd
 ist zweyerley/als kruser/vnd schlechter. Aber der kruss von den Italischen Scariola genant würt.
 Es ist aber ein ander Scariola von den Teütschen Sudystel genant / als ich geschriben hab in dem
 büchstaben .D. Aber Lactuca agrestis/oder sylvestris / ist Genß dystel/vnnd in latin Endivia. Es
 ist auch ein ander Lactuca mit einer roten wurzel/ vonn den Teütschen Wels lattich/vnnd in latin
 Lactuca asinina.
- L**eybßdöckel. Leybßdöckel von den Latinischen Lemniscu / darumb das sein wasser weisser des mensche haut/
 Lemniscum. ist ein kraut mit ein langen hollen stengel/ bletter gleich dem Peterlin/doch breyer.
 Lauch. Lauch von den Arabischen Curat / vnd von den Latinischen Porum genant/ vnd ist vilerley ge
 schlecht/als gezeigt ist in dem büchstabenn. L. W. Lauch/vnnd in dem büchstabenn. B. Knoblauch/
 Porum. zämer vn wilder. Aber von dem ich hie schreib ist ein kraut mit einer weissen wurzel/ gleichet den
 jungen Ziblen.
- L**ienenblüm. Lienen blümen von den Griechen Splenon / oder Splenaria/in latin Caprifolium/oder Mater
 Caprifolium. sylua/vnd in teütschem Unser frawen lien/oder Speckliken. vnnd ist ein kraut stehend vff ander
 pflanzung wie reben/vnd blüet zwey mol im jor. Es ist auch ein ander kraut/von den Latinischen
 Mater sylua/vnd in teütsch Wald meister genant/von dem im. W. stot.
- L**eberkraut. Leberkraut von den Latinischen Hepatica genant/vnd in teütschem Leberkraut/ist dreyerley ge
 Hepatica. stalt. Das erst von dem ich hie schreiben bin. Das ander Waldmeister von den Latinischen Mater
 sylua/oder herba Stellaris genant. Aber in warheit ist Mater sylua Caprifolium/wie wol entlich
 sprechen/es sey Wald meister. Das dritt ist Guldin fleck/vn die zwey wachsen in den wälden. Aber
 diß kraut wächst in alten gärten/vnnd an etlichen feuchten steinerehnen felsen/ mit kleinen bläuln
 vffeinander ligend/wie Langwurtz/oder Lungkraut/doch kleiner/dz die Latinischen Herba pul
 monis nennet.
- L**auander. Lauander von den Latinischen Lauandula / gemeynlich yederman bekant/doch so ist sein zwey
 Lauandula. gestalt. Das ein in latin Spicula genant/vnnd in teütschem Spica / des auch vil wächst in dem
 land der Prouinz/zü dieser zeit auch in teütscher nation / gleich dem gemeynen Lauander/von des
 blümen in öl würt gemacht/genant oleum de spica.
- M**üterkraut. Melissa.
 Müterkraut von den Griechen Melissophyllon/oder Melisolum genant/vn in latin Citraria
 oder Melissa/vnd in teütschem Müterkraut/oder Melissen/darumb das dz kraut nüt vnd güt ist
 zü dem schmerzen der müter/vnnd überflüssig güt zü dem hertzen. Doch ein ander kraut Herz
 wurtz/in latin Ostrici genant würt. wiewol der teütscher des Herbarium spricht/dz Neu sey Da
 strici/das da ist Meyster wurtz/oder Herz wurtz/aber es ist falsch. Wann Neu ist Anemum ag rea
 ste/Wild dillen kraut/gleich dem Fenchel/oder der Syllen. Aber die Meyster wurtz ist gleich dem
 Angelica kraut/ war ist es das die wurzlen in der iugend sich vergleichen in etlichem treffen/d a
 umb ein für die ander offte genommen würt.

Meyblumen die weissen/von den Latinischen *Lilium convallium* genant/vñ von den Teütsche
Meyblümlin/darumb das es im Meyen wechset/vilen wol bekant.
Maurpfeffer von den Latinischen *Crassula minor*/ oder *Vermicularis*/ vñnd von den Briecken
herba Crassula/vñ in teütschem **Maurpfeffer**/oder **Karzen trübel**/ darumb das es gern an den alße
mauren wachsen ist / mit kleinen böden wie weisse kömlin. Es ist auch ein anders/doch kleiner vñ
zweyer gleych ein fingers lang/vonn den Teütschen **Erdrweiß** genant/vñnd wechset auch vñ den
mauren.
Maorian/von den Briecken **Esbiium** oder **Amarum**/vnd in latin **Samsucus**/oder **Maiorana**/
vñnd ist gar ein edler stam.
Mynz von den Briecken **Bediosmon**/vnd in latin **Menta**/des geschlechte manigfaltig ist. Als
Bachmünz/von den Latinischen **Menta rubea**/oder **Menta aquatica** genant / vñnd von den Teüt-
ischen **Bachmünz**/oder **Fischmünz**/oder **Kotmünz**.darumb / dz sein stengel rotfarb/vñ an feuchte
enden wachsen ist/da auch zu zeiten fisch wohnt. Es ist auch ein ander **Münz**/Menta saracenis
ca/vñnd von den Teütschen **Balsammünz** / oder **Vnser** **strawen münz**/mit langen blätlin/darumb
das es stark schmacken ist wie balsam. Es ist auch ein ander **Münz** off ackeren wachsend/vñ den
Latinischen **Mentastrum** genant/vñnd von den Teütschen **Acker münz**. Wiewol etlich sprechend
vñnd gar nahe alle **Mentastrum** das sey **Bachmünz**/das doch in Teütscher nation da für nicht ge-
halten würt/sunder die vñdem acker wachsen ist. Es ist auch ein ander **Münz**/mit weissen/rund
münz genant. Aber selten gebucht in der artzney. Es ist auch ein ander **kraut** von den Latinischen
Menta non odoufera/vonn den Teütschen **Niepe**/oder **Steinmünz** genant. Es ist auch ein ander
Münz von Latinischen **Menta**/vnd von den Teütsche **Brust münz**/oder **Balsam kraut**/oder **Bi-**
ment genant/vñ den ich hie schreibe. darumb wañ gefunden würt **menta** od **münz** on zusatz/so soll al-
wegen verstanden werde **Brust münz**/od **Biment**.darumb/dz sye die aller edelst ist vñder in allen.
Möslinßen in latin **Lentula aque**/oder **Lentigo**/ von den Teütschen **Möslinßen**/darumb dz sye
in stoffen wachsen wachsen gleich den **Linßen**/einer grünen farben.
Modelgeer in latin **Saponaria**/oder **Herba fullonum** / vñnd in teütschem **Modelgeer**/oder **sant**
Peters **wurz**/oder **Seyffkraut**/oder **Bretzlwurz**. darumb/das sein **wurtzel** kreuz weiß durch sto-
gleich ist/vñnd wann man sein **kraut** reibet in der hand/mit wasser genetzt/so schaumet die hand/in
Mais **trew**/in lat in **Centum capita**/oder **Fringus**/vñ zu teütsch **Mais trew**/oder **Ellend**/oder
Kadystel genant/ist ein rauch **kraut**/mit **himmelblaw** farben/grünlechten **bletern** / vast stechend/
wachset vñ den **herten** **auwen** mit vil **spizen** **knöpfen**/ einer vast **langen** vñ **schmalen** **wurtzelen**/
deren end selten **finden** würt/ob zweyer **maß** tieff in der erden stot.
Maurrauten in latin **Capillus veneris**/oder **Coriandrum puti** / oder **Capillus porcinus** gespro-
chen/vñ in teütschem **Maurrauten**/oder **Steyn ruten**/darumb das es gern wachset an alte **maure**
oder **steynen**/oder in den **mauren** der **brunnen**. Aber in der **warheit** so ist **Capillus veneris** ein ander
kraut/in teütschem **Steynfar**/doch nit **Engelsfuß**/wann diß vast **kleine** **bletlin** hat/in **breyte** der **Lynß**
en/an einem **rotfarb** **schwarzen** **stengel**/gleich wie **strauß** **fäderlin**. Vñnd diser **geschlecht** **seind** **vier**/
als **Adiancos**/Politricon/Capillus veneris vñ Centaurea.
Mosblumen/von erlichen **gelb** **Meyblumen**/von erlichen **Dutter** **blumen** genant/darumb das
das **kraut** ein **blüm** im **Meyen** **bringt**/wie ein **eyer** **dutter**/im **mos** wachsend.
Mengelwurz von den Latinischen **Lapatium acutum**/vñnd in teütsch **Mengelwurz**/od **wild**
Mangold/oder **Zittersch wurtz**/darumb das sye für die **zitterschen** **güt** ist/oder **Streiffwurtz**/oder
Grindwurtzel.
Meißß/kraut/von den Latinischen **Pilosella**/oder **Turricula muris**/vñnd in teütschem **Meißß**/o-
wiewol etlich Latinischen dem **kraut** **Anagallis**/oder **Gippia** / **auricula muris** sprechen/oder als
Zucenna **Maoiran** **Turiculam muris** **nehet**. das doch falsch dem Latinischen **namen** nach gespro-
chen ist/wann **Anagallis**/oder **Gippia** ist **Gauchheil**/von dem ich **geschriben** hab in dem **büch** **stabe**
vñnd **Maioirana** das ein **Meygeron**/von dem ich vor **geschriben** hab. Wenn **Gippia** hat **rot** **blü-**
men/vñnd **Meygeron** **klein** **blumen**/so hat diß **kraut** **gel** **blumen** mit **harechten** **bletern**/vñ der **rech-**
ten **stengel** **grün**/vñnd vñ der **letzten** **seuen** **weissz**/vñ der **erden** **hin** **flechtend**/ mit einem **kleinen** **harech-**
ten **stengel**.
Maulbör/von den Latinischen **Mora celsi**/ist bey vilen wol bekant.
Mangolt/dz **kraut** in Latin **Bleta**/od **Blita**/vñ in teütsche **Mangolt**/od **Römischer** **fol** **geheissen**.
Mirettich von den Latinischen **Raphanus maior**.
Möhyrß von den Briecken **Lithosperma**/vñnd in latin **Milium solis**/oder **Grana solis**/oder **Cau-**
sa **porcina**/vñnd in teütschem **Möhyrß**/oder **Weissz** **stein** **brech** **genant** / das **kraut** in der **leng** **andert**
halb **ellen** **bogen** **hoch** **wachsen** ist / mit **weisszem** **hertenn** **somen** /gleich wie ein **klein** **runds** **weissz**
keimlin/in der **größe** **des** **Corianders**.

A
Meyblumen.
Lilium convallium.
Maurpfeffer.
Crassula.
Maioiran.
Maioirana.
Münz.
Menta.
Möslinßen.
Lentigo.
Modelgeer.
Saponaria.
B
Mais trew.
Fringus.
Maurraut.
Capillus Ven-
eris.
Mosblumen.
Mengelwurtz.
Lapatium ac-
utum.
Meißßör.
Pilosella.
Maulbör.
Mora celsi.
Mangolt.
Mirettich.
Möhyrß.
Milium solis.

C **N**aterwurtz. **Bistoria.**
 Naterwurtz/vonn den Latinischen Bistoria genant/auch von etlichen Serpentina/von den Teütschen Nater wurtz/darumb das sye ein wurzel hatt gekrümpft wie ein schlanglin mit einem schwenglin. Ist doch nit die Nater wurtz/die von den Latinischen Serpentaria genant würt/vnd von den Teütschen Groß nater kraut/darumb das sein stengel gleich ist ein schlangen mit flecken/vnd rund wie ein nater/die bletter vnd gewächß mit der wurzel gleich dem Neon/darumb von den Latinischen Neon/Serpentaria minor genant. Aber Nater wurtz/oder Serpentina von der ich hie schreib/hat ein roisfarb frum wurzel wie ein schlang.

Nept.
Nepeta.

Nepeten/in latin Nepeta/oder Mentha non odorifera genant/von den Teütschen Nept/od Katzen kraut/darumb das es die Katzen gern schmacke. Von vilen Seimmarck/das ist Baldrian/oder Katzen kraut. Ist aber ein vnderseyd zwischen yn beyden. wann Nept heyst Katzen kraut/darumb dz die Katzen gern essen/vnd Seimmarck heyst Katzen wurtz/darumb das die Katzen die wurzel gern essen/vnd nit das kraut/vmb der augen willen.

Nachschatt.
Solarium.

Nachschatt in latin Solarium/oder Vua vulpis/von de Teütschen Nachschatt/dereh ist dreyers ley geschlecht. Als Solarium montale/von den Teütschen Döllwurtz genant. Vnd Solarium rubeum/von den Teütschen Schlatten/oder Juden kyrben. Das dritt von dem ich hie schreib. Solarium in latin/vnd in teütsch Nachschatt.

Osterlucy.
Aristolochia.

Ogentrost. **Eufragia.**
 Ogentrost in latin Eufragia/oder Eufasia/in teütschem Ogentrost/oder Ogenelar/darumb das sein krafft wunderbarlich ist zu klären/stercken vnd krefftigen das gesicht der augen. Osterlucyen in latin Aristolochia/oder Holwurtz/Wiber wurtz/Hynsch kraut/darumb so man von den Teütschen Bittersüß/oder Je lenger ye lieber.

Ochsenzung.
Buglossa.

Ochsenzung in latin Buglossa/oder Lingua bouis/oder Gegenstrah genant/ist vilerley geschlecht. Als Ochsen zung mit ein einigen stengel/mit purpurfar blümē/wachset vff herte steinchen wegen. Ein ander kraut genant Klein Ochsen zung/vff gärten oder gebawenē ackerē wachsend/mit kleinen blümlin. Ein ander Ochsen zung wie studen mit ruhen bletteren/vnd blawen blümen/wie Burretsch. Auch etlich mit roten blümen/darumb vō vilen Burretsch/in latinischer sprach Buglossa sylvestris/oder agrestis genant. In etlichen enden vnd etlich zeit haben sye rot wurzel.

D **P**fifferling von den Latinischen Tuber/oder Fungus/od Boletus/von den Teütschen Schwämmen/oder Pfifferling/ist ein gewächß von der erden wachsend on kraut. Vnd der Schwämmen seind vilerley geschlecht. Als weiß/vñ gelb/etlich gelfarb/sich zuehē vff ein röte. des geschlechts manigfaltig ist/also das etlich wachsen klein/sin wel/als ein hülin im anfang des Glangens/vnd nemen ab in dem Meyen/von den Latinischen Morachi/vñ in teütscher zungen Morchen. Es seind auch anderley Schwammen die seind breyt vnd dick/oben rot/mit weißzen bletterlin. Dife in milch gekocht/tdet/die mucken.

Peterlin.
Petroselinū.

Peterlin in latin Petroselinum/der geschlecht ist wilder/vnd zam. Das wild in latin Petroselinum macedonicum. darumb/das sein vil in der selben prouintz wachset. Aber das zam von dem ich hie sag/ist wol bekant.

Pfaffenkraut.
Dens leonis.

Pfaffenkraut rödlin/in latin Dens leonis/oder Kostrum porcinum/von den Teütschen Pfaffen kraut/oder Merzen blümen darumb/das sein blümen im Merzen wachsen.

Pfrymmen.
Geneste.

Pfrymmen seind von den Latinischen genant flores Geneste.

Pfawenkraut.
Persicaria.

Pfawenkraut/von den Latinischen Persicaria genant/vmb gleichniß willen seiner blüet/mit de den Pfawen spiegel/darum es von den Teütsche Pfawenkraut/od Pfawen spiegel genant ist. Vnd ist zweyerley. Eins von den Teütschen Fidsch kraut. darumb/so es im summer in ein gemach gesperrt würt/die fidsch sich darin zu versamen/vnd mit dem kraut vñ dem gemach geibon werden mügen.

Pastneyen.
Pastinaca.

Pastneyen kraut ist ein gestalt vñ geschlecht vnnd das weiblin von dem kraut das die Latinischen Scabiosa nennent/wann es ist die Scabios mit den breyten bletteren die kein stengel gewinnt/vmb Mentz vnd Franckfurt vilen wol bekant.

Querecke wurzel.
Hermodactylus.

Quendel. **Serpillum.**
 Quendel in latin Serpillum/vnd von den Teütschen Quendel/oder Hünerköhl genant/darumb dz sein kraut von vil menschen gefülte würt in die hüner. vnd von etlichen wilde Boey genant/vnd ist ein kraut mit allem einer spannen hoch.

Querecke wurzel.
Hermodactylus.

Querecken wurzel in latin Hermodactylus genant/vnd in Teütsch Vcht wurzel/oder Querecken wurzel/oder Zeitlosen wurzel/vnnd ist doch nit Zeitlosen kraut/als ich vor gezeitigt hab im büch haben. N. von Maß blümlin.

Ringelblümen von den Latinische Caramos/oder Calendula/vnd von den Teütschen Ringelblümen/ist ein kraut wachsend ein wenig lenger oder höher dann ein elle/hogen hoch/mit einer

Ringelblüm. **Calendula.**

Schönen goldfarben blümen.

Reuch von den Briecken Radix/vnd in latin Kaphanus/vnd in teütschem Kettich/des ist zwey-
ley. Als Merrettich/in latin Kaphanus maior/vnd seiner grossen krafft willē/von den Teütsche
Merrettich/oder B.öhn. Vnd der ander Kettich genant/von dem ich hye schreib.

Reinsarn in latin Tanacetum/vnd von den Teütschen Reinsarn. Ir blümen gedürt/würt von et-
lichen Teütschen Wurmsot genant/darum̄ das man finden nüchtere geb̄n anderthalb quintlin vff
ein mal/so dr die würm.

Römisch köhl von den Latinischen Caulis romanorum/vnnd in Teütschem Römischer köhl/oder
Roser köhl.

Rota köhl von de Latinischen Caulis rubea genant/von den Teütschen Rot köhl/ist ein kraut ge-
meiglich befant.

Ruten von den Latinischen Ruta/von den Teütschen wein Rut/des geschlechts zwey seind/als
waid/vnd zäim. Die wild von den Latinischen Ruta syluestris. Die zäim Rut von der ich hye schreib/
auch von etlichen Latinischen Ruta domestica genant. Aber die Teütschen sprechen noch ein kraut
Narut/das die Latinischen Adiantos/oder Capillum veneris heysse/als du findest in den büch-
haben. Aber ein ander Rut von den Teütschen Abiut/von den Latinischen fumus terre/von de
Teütschen Dauenkropff/gantz nit in dis geschlecht gehürt/darumb sich zu allen zeiten nit vff das
Teütsch zu verla. In sonder ein yeder nennt ein kraut nach seinem gefallen/das den Breychen vnd
Latinischen widerwertig ist.

Ruter sporen in latin Consolida regalis.

Ruten kraut wechset in dem Korn/mit kleinen purpur farben blümen/vñ in latin Zizania genat.
Aber etlich Latinischen sprechen/es sey Nigella. Das in keiner warheit funden würt. wañ Nigella
ist ein schwartzer somen gleich der Ratten. Aber vast eins edle geschmacks/von den Teütschen ge-
namt/schwarzer Lorander.

Rosen/von den Briecken Rhodon/vnnd in latin Rosa/der geschlecht manigfaltig ist/doch vilen
wol befant. als Venedig Rosen/in latinischer zungen Peonia/vnd rot zäim Rosen/vnd weiss zäim
gefüllt Rosen/von den Latinischen Rosa alba genant/vnnd Heyd oder wilde Rosen/in latin Rosa
syluestris/oder Rosa crestitis/vñ burren Rosen/in latin Rosa bedegar. Vnd die besten Rosen vnd
in allen zu freystigen vnd zu stercken/seind die roten zäimen Rosen. darumb wann man in der lauz-
nischen zungen findt/Rosa/on zusatz soll alwegen verstanden werden die roten Rosen. Vnnd die
besten vnd lieblichsten in de geschmack/seind die weissen gefüllten Rosen. Die besten vnder in alle
zu külen/seind die Heyd rosen. Die aller minste vnder in zu külen/seind burre od wichhag Rosen/
vnd werden auch von etlichen Latinischen Rosa vini genant/darumb das sye in versüchung des
mundes ein scherpffe des weins haben. Vnnd wañ funden würt aqua rosarum/oder rosen wasser
on zusatz in coforatio/oder zu stercken/so werden verstanden von den zäimen roten Rosen. Wañ
aber funden würt aqua Rosarum on zusatz zu külen vnd leschen/so werd verstanden heyd Rosen.
Wañ du aber habe wilt ein gemeyn Rosen wasser/vmb wol geschmacks willē/so werd verstanden
weiss gefüllte Rosen wasser. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

Rosen wasser von Butten/water. Vnd Rosen wasser würt in vilerley weiß vnd form gebrant.

A
Kettich
Kaphanus.
Reinsarn.
Tanacetum.

Römischer köhl
Caulis.
Roser köhl.
Caulis rubea.
Rut.

Ruta.

Ritter sporen.
Consolida rea-
galis.
Ratten kraut.
Zizania.

Rosen.
Rosa.

B
Butten rosen.
Bedegar.

Peonien rosse
Peonia.
Rüben.
Kapa.

Byrßen.
Cerusa.

Byrßen.
Cerusa.

Stendel wurs
gel männlin.

Schwarz Byrßen. Cerasum nigrum.

Schwarz Byrße/in latin Nere/oder Cerasum nigrum oder Vogels byrßen/darumb das die vogel
sie gern essend. Es seind auch ander Byrßen vff einer seyren weiss/ ruff der andern rot. Es seind
auch Byrßen ganz weiss/ von denen in keiner argney funden würt.

Stendel wurzel in latin Testiculus vulpis/oder Saryrion/oder Lepouina. Vnd sein kraut mit
blümen Drey blüme genat/darum̄ das sein gewächß die blümen in der kreuzwoch bunge seind.

- C** Sein ist zwey geschlecht/männlich/ vnd weyblisch. Des männlins wurzel hat zwey wurzelen an einander hangen wie zwo muscatnuß/von etlichen Teütschen Rag wurzel genant. Das weyblin hat zwo wurzelen vff einander ligen/gleich zweyen henden / von den Laumischen/Palma Christi/ vnd in teütschem Stendel wurzel des weyblins genant. Beyde tragen seind blümen gespiert weiß/ vnd rot. Des weyblins frau bletter gemengt mit purpur farb flecken/gleich dem spitziige wegrich/ ein wenig kürzer. Aber das männlin best teyl von dem gewechß ist die wurzel.
- Stendel wurzel von dem weiblin/das von den Latinischenn Manus Christi/ oder Palma Christi/ vnd in teütschem Stendel wurzel genant/darumb das zwo gestalt der hend seind die mit der wurzel in einander hangen/auch von etlichen teütschen Stendel wurzel das weiblein genant.
- Steinklee in Latinischer zungen Corona regia.
- Sanct Christoffels blümen/von den Latinischen Os mundi genant/ ist ein geschlecht der Sarn/ aber nit yederman bekant.
- Sech blümen in latin Nienuphar/od Tacabe veneris / oder Papauer palustre / darumb das es in still stonden wassern wachsen ist/vnd sein wurzel Koller wurzel genant. Vñ ist zweyerley/weiß/ vnd gelb / das erkant würt bey der blümen/mit grossen wurzlen/von etlichen Sarstrang genant/darumb das sye har machen wachsen. Es ist aber falsch. Sarstrang ist ein groß wurzel/wachset vff den wiesen/ oder maten/vfwendig schwarz/vnd inwendig weiß/ mit einer durch inwendigen feuchte/gleich dem schwebel/von de Latinischen Feniculus porcinus genant / von sich nit schreib.
- Steinbrech von den Latinischen Saxifraga/ vnd in teütschem Steinbrech / ist manigfaltige geschlechts. Als Saxifraga maior/vnd Saxifraga minor/vnd Saxifraga rubea. Saxifraga minor/ die hat weiß/ blümen/vñ sein somen rot in der erden/an der wurzlen hangend. Saxifraga maior/ ist ein klein frau vff de angefichte der erden sich spreutend/von den Teütschen Steinbrech/od Grün/ frau genant. Vñ zwo vrsachen. Ein/das es vff den herten tisechten vnd steinechten grün wachsen/ vnd das ist für das grün güt. Die ander/das es den stein brechen ist. Vnd Saxifraga alba/von den Teütschen Merhuß/vmb der weissen farb seiner blümen wille/das auch falsch ist. Vnd Saxifraga rubea/von den Teütschen Juden Byrsen/oder Schluten/oder Boboellen genant/darumb/ds es rot böien tregt/vnd zu dem stein brechen güt ist.
- Scabiosen frau/in latin Scabiosa/mit großen blettern zerschnitten wie die Wegweiß. Die and mit kleinen zäseredern blettern/nah gleich dem Sarstrang.
- Sanickel von den Latinischen Ferriaria maior / oder Consolidã minor / oder Sanicula genant/ist ein frau vff anderthalb spannen hoch/wurzel/ frau vnd stengel. Es ist auch ein ander Sanickel genant Wilder sanickel/des wurzlen von den Teütschen Regē wümlin genant. Das frau wechset mit weissen blümen im Meyen/vnd bald darnach wider vergangen
- Synnaw von den Briecken Alchimilla/oder Arriçilla/oder Leucopodion/vnd von den Latina schen Pes leonis/oder Planta leonis/vñ in teütsche Synnaw/od vnser frau mantel/ist ein frau in der lenge vnd höhe wie ich geleert hab von dem Sanickel.
- Scharpff/oder spitz kletten von den Latinischen Lappa minor/oder Lappa acuta genant/vñ von den Teütschen Süw kletten/oder scharpff kletten/darumb das die sew das frau gern essenn/vnd die sich an die kleyder hengen/mit grossen breyten blettern/in latin Lappatium/ oder Lappa maior genant. Es seind auch ander geschlecht me/von den nit nor ist zu schreiben.
- Schoßwurtz/von den Latinischen Abrotanum/vnd in Teütscher sprach Stabwurtz/ oder Gart hagenn / oder Schoßwurtz. darumb / ob ein mensch geschossenn würt/das frau daruff gelegt/so zeücht es an sich was in des menschen fleisch stecken ist. Vnd deren ist zweyerley/als wild/vñ zamm. aber die wild nit bekant ist. Die zamm mit ein überflüssigen wolriechenden geschmack/in lenge eins ellenbogen hoch/ist nahe gestalt dem Sefen baum.
- Spitz wegrich/in latin Plantago minor/oder Lanceolata genant / vnd von etlichen Teütsche Spitzer wegrich/oder Kippel/darumb das es fünffrippen hat/darvon es von vilen in latin Quina queneruia genant würt.
- Schölwurtz von den Briecken Chelidonia/vnd in latin Celidonia/ein gab von dem hymmel/vnd in teütschem Schölwurtz/deren wild/vnd zamm ist. Die wild von den Latinischen Papauer cornutum/oder Memita gebeyssenn würt. das ist / Papauer cornutum mit den hömlinn die daran wachsen/das du selber siehest. das safft seiner wurzlen geddit von den Latinischen Memita genant. Vnd diese wurzel hat ein gelbe blüm mit einer goldfarben wurzlen / darvon sye off in etlichen teütschen Goldwurtz genant/yederman wol bekant.
- Saurnach in latin Berberis/ist ein stud bringet ein lange runde frucht/ in dick d' weissen körner gemeynlich bekant.
- Spica nardē ist zweyerley geschlecht/wiewol etliche alte autoies von drey schreiben/vñ yetz die nüwen darzu thun ein frau genant Spicula/das von den Teütschen auch Spica genant würt. Aber nit Spica nardi allein Spicula/von dem man yetz machē ist okē. als ich gezeügt hab in dem büchstaben. L. von Lauander/ des geschlecht es ist. Spica nardi ist ein blüm oder gewächs in ge

Stedel wurtz
el weyblin.
Palma Christi
Steinklee.
Corona regia.
Sanct Chris
toffels kraut.
Os mundi.
Sech blümen
Nienuphar.

Steinbrech.
Saxifraga.

Scabios.
Scabiosa.
Sanickel.
Sanicula.

Synnaw.
Alchimilla.

Spitz kletten.
Lappa minor.

Schoßwurtz.
Abrotanum.

Spitz wegrich
Plantago mi
nor.

Schölwurtz.
Chelidonia.

Saurnach.
Berberis.
Spicanardē.
Spica nardi.

stalt lange sigwurtz/vñ in latin herba Victorialis genant / eins gûten geschmacks vñ India biß
 gen Alekayr bracht/von Alekayr gen Alexandria/vñ Alexandria gen Venedig / oder Gemma / die
 es vns dann liffen. Vñnd wo funden würt Spica on zûsatz / so werd verstande Spicanardi/das
 würt von India. Ein ander geschlecht Spica ist/das in latin Spica romana genant / vñnd
 in teütschem sant Marien magdalenen blûmen/wachset zwischen Vngern vñd Osterreich/nit w
 von der Steirmarck/eilich maß anhangend mîdem geschmack der vngenannten Spica nardi/das
 wir geschlecht der Spica von den Launischen Saliunca/oder Spica celtica/in teütscher zungenn/
 Base leyterlin/ist ein kraut lang aneinander hangend/ ein grün farb/in gestalt des Spicanardi zû
 gleicher weiß einem seyl/gantz on geschmack. Aber etliche So crores difsem gewächß nit anders /
 sprechen dann Saliunca/vñd Spica celtica/oder Spica romana. zû dem gehellen der merer teyl/
 der alten Philosophen/dz ich auch also halte. Das best teyl Spica nardi ist in India / das man von
 Alexandria bringt. Sarnach Spica romana/deren blûmen in die land gethon werden/vñd gebiâr.
 Das dit nit dawet.

Seuenbaum in latin Sabina/ist ein stud/vñd mit kraut gar nah gleich den Pfrîmen oder Tama
 niscen/das wilder Seuenbaum ist.
 Senffkraut von den Latunischen Sinapis/vñd von den Arabischen Chardel / vñd in teütschem
 Senffkraut. Aber sein som von den Vñderlendern Mustire genant. des zweyerley ist. Weißer/vñ
 den Latunischen Kapistrum/oder Bederich/Vñd gemeyner Senff/von dem ich hye schreib.
 Sant Peters kraut/in latin Paritaria/oder Vuriola/oder Herba venti genant/vñnd von den
 teütschen sant Peters kraut/oder Tag vñd nacht genant/ist ein kraut zweyer ellenbogen hoch/wa
 chset gern bey dem tachtrauff/oder nahe bey den mauren.
 Spargen / von den Latunischen Asparagus / ist ein kraut mit einer breyten wurzel / weit vñge
 spreyt mit vil zincken/vñd sein stam oder stengel ist ein gewächß mit zincken schier gleich dem kleine
 Schaffha w / das von den Latunischen Cauda equi genant. Vñnd des krauts wurzel von vilen/
 Barfrang genant/doch grösser/oder Schwalwurtz/die in latin Viceroricum genant würt/doch
 grösser. vñd man pflegt sein stengel zû essen / in etlichen landen die wil es jung ist / gleich einê salat.
 Spindelbaum von den Latunischen Fusamus/vñnd von den Teütschen Hanbôdel/oder Spin
 delbaum genant.
 Springkraut von den Latunischen Catapucia genant/ist ein kraut in leng zweyer ellenbogê hoch/
 mit ein milchwechten stengel / gleich der aller grössen Wolffs milch / oder Teüffels milch / hat ködner
 so die zening seind / sprungenn sye hinweg vñd dê kraut / dannenhâr es den namen hat / Spring ködner.

T Cost. Origanum.

Costen von den Latunischen Ouganum/vñd in teütschem Wolgemût/oder rot Cost / vmb das
 sein blûm rotfarb ist / mit einem frôlichen angesicht / von vilen wol bekant.
 Tormentill in latin Consolida rubea/vñd in teütschem Tormentill / oder Korkwurtz / oder von et
 lichen Blûrwurtz genant.
 Teschelkraut von den Kriechen vñd Arabischen Crispula/vñd in latin Herba cancri/oder Bursa
 passiois / Byrten seckel genant/oder Sanguinaria. darumb / so man das kraut mit der zû gethonen
 hand haben ist biß es erwarmet / verstopft daugn das blût der nasen von stunden an / von den Teü
 tischen Teschel / oder Seckelkraut/oder Seckel abschnider / ist ein kraut vff ellenbogenn hoch / gemeyn
 gleich wol bekant.
 Tottern in Latunischer zungen Euscuta / vñd in teütschem Totteren / oder Syd genant / spreyet
 sich über ander freüter all / vff dem flachs / der nesselen / vñd der gleichen.
 Tamariscen / ist ein stud in latin Tamariscus domesticus / vñnd in teütschem Tamariscen / oder
 Bartschen / oder Portz genant / wachset gern bey den steinrechten wassern / drey oder vier ellenbogen
 hoch / gleich dem Seuenbaum. Aber in der Heydenschafft wachset es wie ein hoher baum / trägt
 frucht von den Latunischen Nucis tamarisci genât. Aber hye zû land da sein vil wachsen ist in den
 grünen des Keins / hab ich nie kein frucht daran gesehen.
 Wermût in latin Absinthium / vñd von den Teütschen Wermût / ist ein bekant kraut / doch so ist
 sein geschlecht vilerley / von denen nit not ist hye zû schreiben / als Absinthium romanum / Absinthi
 um dulce / Absinthium cretense / Absinthium Ponticum. Noch ist eins / Absinthium marinum / das
 ist Sicados citrinum / von den Teütschen Kein blûmen / oder süngring genant. Absinthium roma
 num / vñd Absinthium ponticum / vñd Absinthium commune / das ist alles vnser Wermût. Es ist
 auch ein ander geschlecht Absinthij / von den Latunischen Santonicum / vñnd von den Teütschen
 Wurmfor genant / den man gemeynglich von Genua bringt / auch da selbst wachsen / vñd wenig
 an den andern enden.

Walwurtz von den Kriechen Symphytum / vñd in latin Consolida maior / vñ vñd von den Teütschen
 Walwurtz / oder Beinwel / oder Schwarz wurtz.
 Wilgen ist ein baum in latin Salix / vñd in teütschem Wyden / oder Wilgen / oder Felber. vñnd
 dreyerley gestalt. Als Sproß weiden / Horn weiden / vñd Wilgen.
 Wünscherling in latin Cicuta / vñd von den Teütschen Wünscherling / oder Wiererich genant.

- A
- Seuenbaum.
- Sabina.
- Senffkraut.
- Synapi.
- Sant Peters kraut.
- Paritaria.
- Spargen.
- Asparagus.
- Spindelbaum
- Fusamus.
- Springkraut.
- Catapucia.
- B
- Consolida ru
bea.
- Teschelkraut.
- Bursa passiois
- Tottern.
- Euscuta.
- Tamariscen.
- Tamariscus.
- Wermût.
- Absinthium.
- Consolida
maior.
- Wyd.
- Salix.
- Cicuta.

- C** Winden kraut in latin Volubilis/vnd in teütschem Winden / darumb das es sich vff den zeiten anhangen ist. Des gestalt vilerley ist/als die Wind mit den grossen glocken/die sich vff die zeiten/oder andere edd in spreytet/vonden Latinischen Junis arboris/Baum seyl genant/vnd in teütschem Weissz glocken.
- Volubilis** Weissz glocken/oder Winden blümen/von den Latinischen flos Volubilis maior.
- Volubilis maior.** Wegweiss von den Latinischen Cicorea/oder Sponsa solis/ein gespons der sonnen/oder Solsequium/ein nachfolgerin der sonnen/darumb das sich sein blüm allzeit neyget gegen der sonnen vff gang / vnd zügerhon würt nach der sonnen vndergang / in teütschem Wegwart / oder Weglüg/oder Wegweiss.
- Dionysia.** Wegweissblümen/in latin Dionysia genant/einer blawen farben/vilen bekant.
- Wullkraut.** Wullen kraut/von den Brieschen flomos/vnd in latin Tapsus barbarus/vnd in teütscher sprach
- Tapsus barbarus.** Wull oder Künig kertz/darumb das sein stengel von wile geddit würt/überzogen mit hartz/wachs oder bech/vnnd stang kertz/oder darischen dauon gemacht/vnnd gebrant für schaub factlen. des krauts ist zweyerley gestalt/ als wild vn zäm. Die zäm oder gemeyn weibliche vnd männliche. Das männlich mit ein hohen stengel/ driehalb ellenbogen hoch / mit gelben blümen vom halben teyl des stengels bis oben vß. Das weiblin kein stengel hat. Von dem wilden süch oben vonn dem Wilden heydnischen wundkraut.
- Weggras.** Weggras von den Latinischen Centumnodia/ oder Sanguinaria/Blüt kraut.darumb/ so man
- Centumnodia** das in der hand halten ist. vnd mit stärker gesicht vff das kraut syht / durch imaginierung sterlicher sñbildung der anschawung das blüt verstellter/von den Teütschen Teschelkraut genant. Es ist aber ein ander kraut vonn den Teütschen Blüt kraut genant / wachsergeren vff misstichen stetten/hatt breyt/seyst/rot bletter/mit ein roten stengel vff ellenbogen hoch/ in latinischer zungen Soldanella genant. Aber Weggras off in latinischer zungen Gramen/gras genant / das von den Teütschen Wegddit/oder Weggras genant. Aber das kraut das wir teütschen Gras nennent / das heysstent die Latinischen Fenum / vnnd so das geddit würt / so heyszend wir das Schw / darumb wann in latinischer sprach funden.würt Gramen/so verstand Weggras.
- Weisswurz.** Weisswurz / von den Latinischen Sigillum Salomonis/vnd von den Teütschen Weisswurz
- Sigillum Salomonis.** genant. Doch so würt off weisszer Diptam vmb seiner weisszen wurzlen willen / auch von den Teütschen Weisswurz genant/das ist aber falsch.
- Salvia agrestis.** Wild Salbeyen von den Latinischen Salvia agrestis genant/die Wild Salbey. Das kraut nit lenger würt dann ellenbogen hoch/wachset in den wälden.
- Winter grün.** Winter grün/von den Latinischen Pirola/vnnd in teütschem Winter grün / auch vonn etlichen
- Pirola.** Holz mangolt/vnd ist in den wälden wachsen/an den schattechten stetten. Des krauts ist zweyerley geschlecht/männlich/vnd weiblich. Das männlin wächst bey den flyessenden bäche/gleich den jungen byrbaum blettern. Das weiblin an moßechten stetten/gleich dem Mangolt / von etlichen groß Winter grün/seind beyd spannen hoch den wund ärzten vnd schereren wol bekant.
- D** Wilder scharlach/von den Latinischen Gallirichum sylvestre genant/ ist ein kraut wie Salbey.
- Gallirichum sylvestre.** Wolffs milch kraut/in latin Esula / vnnd in teütschem Wolffs milch kraut/oder Hundts milch
- Wolffs milch.** kraut/darumb dz so sein stengel abgebrochen würt/milch gibt. Des geschlecht drey oder viererley ist. Als groß/die von den Teütschen Teuffels milch/vnd in latin Turbit agreste/vnd von viererley ist. schen wilder Turbit. Ist aber falsch/wan wilder Turbit hie nit wachsen ist / sunder vß Kom brache würt. Ein ander geschlecht der Wolffs milch mit zincken vß einer wurzlen / yeder zincken mit vil esten/mit einer scharchten gelben blümen/in latin Esula maior. Ein ander geschlecht nahe gleich der selbigen Wolffs milch/mit einzigen vffgerichten stengelen/von den Latinischen minor/in teütschem Einstüdig/oder Klein Wolffs milch genant. Ein ander geschlecht der Wolffs milch in allen dingen gleich der Esula/die von den Latinischen Esula maior heyszet/on allein das die blümen nit als breyt seind/vnd die drey keins übereins ellenbogen hoch ist/aber die Teuffels wolffs milch wol zweyer ellenbogen hoch vngd lenger wachsen ist.
- Weisszilgen** Weisszilgen von den Brieschen Lirium/vnd in latin Liliun album/vnnd in teütschem Weisszilgen
- Liliun album** gilgen/seind vast vilen bekant. Vnd wann du in latin findest Liliun/on züsatz/so werd verstanden die Weisszen gilgen. Aber widerwertig ist es in teütscher zungen/wan du findest geschriben Gilge on züsatz/werd verstanden die blawen gilgen /die in latin Iris illyrica genant. Vnd der Lilien oder Gilgen ist viererley/als blaw/gel/weissz vnd rot gilgen/die von den Latinischen Narcissi genant seind. Wiewol das merer teyl der lerer halten die Gold wurzel für Narcissi /das bey etlichen me ist. Wann Gold wurzel ist Liliun sylvestre/oder Liliun agreste/wann sye zü allen zeiten in wälden/oder wilden enden wachsen ist/vñ von etlichen roechten vnerfarenden arzetten geheysst würt Affodillus / das gantz nit die warheit ist. Wann Affodillus ist ein kraut gleich dem Lauch/das auch die warheit ist/als ich dir gezeiget hab in dem Blichstaben. A. vß Affodillus. wan Affodillus hatt ein wurzel wie ein rund zybel oder lauch/der vß den Latinischen Porum genant würt vnd ein goldfarb blüm/darumb würt Affodillus geteütscher Goldblüm /oder wilder lauch. Aber Liliun agreste mag geteütscher werden Gold wurz / darumb das sein wurzel gelfarb ist/wie ein

A

geschölter knoblauch. wie wol etlich Schölschwurz sprechen/das falsch ist. auch sind vil ander geschlecht der Giltgen/von den nit noch ye zu schriben.

Widertodt kraut/von den Latinischen Capillus veneris genant / vnnnd von etlichen klein Steinsarn/darumb das der Stengel klein wie ein struß federlin/dem farn gleich/vñ von etlichen jungt frauen har genant/darumb so die bläselin die allein einer linßen breyt seind von den stengelen gestreyffet/gleich dem har ist. Es ist auch ein ander des geschlechtes / doch nit ein kraut sunder ein gewächs mit goldfarben steinlin/wie goldfarb har/der guldin Widerthon genant würt von einfalligen menschen glauvt/das so sye verzaubert werden/ so bald sye das gehenck an dem halß tragen in widerbacht würt ir krafft vnd macht / vnd vmb seiner goldfarb/der Guldin widerthon genant. Auch so sye mit eines kraut wurzeln/von den Latinischen Herba victorialis/an dem halß tragen in teütscher zungen Lang sygwurz/das sye nit wund werden/vnnnd ir seind überwinden. Darüb es Sygwurz/oder aller mann harnesch genant würt/vmb das ir wurzel überzogen we hürlin/ in gestalt des panzers. Des gestalt zwey seind/ rund/ vnd lang. Rund in groß einer kleinen Zibel. Lang/ in leng eines fingers/offt beyd in solcher maß gebiaucht werden. Aber Widertodt das kraut genant ist/vmb seiner grossen tugend vnnnd krafft willen die es hat/ zu temperieren alle gebresten der brust/darumb wider den todt genant ist.

Widertodt.
Capillus
Veneris.

Waldmeister / von den Latinischen Marrisylua / oder herba Stellaris. ist in gestalt mit bleitlin vnnnd stengel gleich ein sternen/als die wild Rör/oder Sygwurz/ von vilen Leber kraut genant/ aber nicht recht/ als ich gezeiget hab in dem büchstaben. L. von dem Leber kraut. Waldmeister selte über ander halb spannen hoch funden würt.

Waldmeister.
Marrisylua.

Wilder Saffron/von den Griechischen Enicus/vnd von den Arabischen Cartamus/ vnnnd von den Latinischen Crocus Hortulanus/vnd in teütschem Wilder Saffron/oder Flor genant/in it breyen ruben distelechen bletteren/vnd stamme vff die ellbogen hoch. Auch ist ein ander blüm Wilder Saffron genant/darumb das sein blüm dem zammen oder edlen Saffron gleich ist / von den Lateinischen Hermodactilus genant/vnd in teütscher zungen Zeilßsen/ oder Wilder Saffron/ oder Quereken wurzelen / vnd ist doch nit Maßlieb das von den Teütschen auch Zeilßsen genant ist/ als ich im büchstaben. J. zeiget wil.

Wilder Saffron.
Cartamus.

Christwurzeln von den Arabischen Melanpoliö genant/in latin Elleborus niger/ vñ zu teütsch Christwurz/oder Lieberley/oder Schwarz nieß wurz genant. Christian wurz/das gewächs von den Latinischen Azara alba/oder Aissa dulcis genant/vmb seiner süße willen. Aber Azara alba/Christian wurzel genant/ist ein kraut vff spannen hoch/mit einer süßen wurzelen/gleich der Liquiricien/oder Süßholz/ von den Latinischen Liquiricia genant/rund/in größze einer halben fessen/oder gleich eins kleinen fingers.

Christwurz.
Elleborus
niger.
Christia wurz
Aissa dulcis.

Yelenger ye lieber/das kraut von den Latinischen Amara dulcis/oder arbor dulcis/vñ in teütsch hynsch kraut/ auch von etlichen hynsch kraut. doch so sprechen etlich Osterluczey / auch hynsch kraut/es ist aber falsch.

Amara dulcis.

Zybelen. Cepe. Zybelen von den Griechen Bulbos/vnd in latin Cepe/vñ von den Teütschen Zybel/oder Vlch. Sren zweyerley geschlecht ist. Als die gemeynen vñ grossen Zybelen/von den Latinischen Squil la genant/vnd in teütschem Mörzyblen/darumb das sye nahe bey dem mör wachsen. Das wasser darinn sye gelegen seind/so das die müß trincken/ so sterben sye darvon. Die gemeynen Ziblen von vilen bekant.

Zeilßsen
Primula uertis
Wilder Zirwe
Vitis alba.
Zucker.
Succarum.

Zeilßsen kraut/von den Latinischen Primula uertis/vnd in teütschem Zeilßsen kraut/od Maßlieblin/das ist gemeyniglich vilen bekant. Zirwan wurzel/oder Wilder Zirwan/von den Griechen Ampelos leuce / vnd in latin Viticella/ oder Vitis alba/ oder Bionia/vnd in teütschem Wilder Zirwan/oder Hunds fürbs genant. Succarum zu latin/in teütsch Zucker /hat sein vrsprung/als man sagt/über mör: vnd Hispanien vff den kannen vñ rören/die man Zuckeror heysset. Der zucker wachst in den selbigen als das marck in dem holder/ oder rot davon man in vstrucket / vnnnd laßt in stoffen/vnd gerinnen.

finis.

I N D E X.

INDEX Tomi .II.			
A	A		
Abſinthiū	116 c. 290 d. 311 b.	anthemis	120 d. 234 c.
Abramnum	310 d.	anthera	132 c.
Acacalis	104 d.	anthyllis	120 d.
Acacia	105 a. 137 a.	anurhinon	125 b.
Acantha	115 b.	aparine	163 a.
Acanthion	ibi.	apium	303 a.
Acedula.	292 c.	apium hortulanum	134 b.
Acetofa.	72. 284 c. 299 a.	apn genera	53. 117 b.
Aconitū	120 c. 137 a. 247 b.	apocynon	124 c.
Acorus	55. 99 a. 137 a. 285 a.	appollinaris	ibi.
Adarca	188 c.	aquileia.	299 b.
Adarche	143 b.	arbutus	106 c.
Adiantos	125 b.	arction	124 d. 151 b.
Aegilops	126 c. 190 d.	argemone	225 b.
Affodillus	286 c.	argemonia	115 a.
Agrimonia	249 a. 287 b.	arifarum	235 b.
	299 b.	aristolochia	114 d.
Aera	189 b. 217 a.	arnogiolla	142 c. 290 d.
Agaricus	115 b.	armeniaca	105 b.
Agnos	105 a.	aron	114 d. 285 b.
Agnus castus	290 d.	arthanita	292 d.
Agrestis	277 b.	artemiſſia	37. 119 b.
Aizoum duplex	124 d.	Aſſa dulcis	301 b.
Albized	131 a.	afarum	313 a.
Alcea	211 a.	aſarum	99 b.
Alchakengi	238 c.	aſarum	283 a.
Alchanna	243 a.	aſclepius	118 d.
Alchimilla	310 d.	aspalathus	110 d.
Alcibium	148 c. 193 b.	asparagus	112 d.
Alleluia	223 a.	asphodelus	112 d.
Alibium	295 a.	asplenon	124 d.
Allium	270 d.	aſter	120 c.
Allie	116 c. 245 a. 250 d.	aſtragalus	125 a.
Alline	124 c. 261 a.	aſtrancia	110 c.
Althea	121 a. 306 c.	athera	124 c.
Aluta	241 a.	atractylis	112 c.
Alyſſon	118 d.	atriplex	112 c.
Amara dulcis	313 b.	auena	133 b.
Ambroſia	119 d.	auricula muris	115 a.
Ambubeia	212 d.	B	
Ameos	284 d.	Bacchar	116 d.
Amygdalæ	106 c.	Bactiſofere	288 c.
Ammi	117 a.	Balauſtium	105 b.
Amomum	134 d.	Balote	119 a.
Amomi ſemen	100 c.	Balfamita	206 c.
Amurca	105 a.	Balfamum	286 d.
amylum	111 a.	Barbula hyrci	100 d.
anagallis	115 a. 261 a. 286 d.	Bardana	301 b.
anagyris	121 a. (304 c.	Bafilicon	296 c.
anchuſa	112 d.	Bafilicon garyophyllata	301 a.
andachoche	290 d.	Bdellium	ibi.
anemone	130 d. 306 c.	Bedegar	103 a.
anethum	302 d.	Bechion	119 a.
angelica	279 b. 300 c.	Bedegar	309 b.
anguilla	107 a.	Berberis	310 d.
aniſum	117 a. 303 a.	Beta	281 a.
anonis	116 c.	Beta, ſeu Bleta alba	302 d.
		Betonica	141 b. 121 b. 209 b.
		Bezede	289 b. 301 a.
		Bibinella	131 a.
		Biſtorta	162 d.
			308 c.
		Bleta	234 c.
		Blitum	132 c.
		Borrago	120 d. 236 c. 248 c.
		Botrys	125 b.
		Brathos	163 a.
		Bryon	303 a.
		Bryon Thalaffium	134 b.
		Bromos	117 b.
		Bugloſſa	124 c.
			ibi.
		Bulbus uomitorius	299 b.
		Bumada	248 c. 308 c.
		Bupthalmus	106 c.
		Burſa paſtoris	225 b.
		Butyrum	115 a. 133 b.
		C	
		Calamentum	125 a. 133 b.
		Calamentum fluuiiale, & mon-	248 c. 308 c.
		tanum	114 d.
		calamintha	111 b.
		Calamus aromaticus	235 a.
		calendula	311 b.
		callitrichon	110 d.
		camphorata	110 d.
		canapus	106 d.
		cancanum	106 d.
		Cancer	110 c.
		cantharides	270 c.
		capillus Veneris	285 b.
			290 c. 307 b. 313 a.
		capnos	107 b.
		capparis	135 a.
		caprifolium	115 a.
		Caput monachi	118 d. 287 a.
		carabe	116 d. 306 d.
		cardamomum	265 a.
		carduncellus	99 b. 131 b.
		cardus	294 d.
		De Carduis	242 c. 292 c.
		cardus benedictus	89.
		caryophylli	242 d. 275 a.
		caros	117 b.
		cartamus	117 a.
		caſtor	315 a.
		Cafia	109 b.
		catanance	135 a.
		cataputia	135 b.
		caucalis	113 b.
		cauda equina	296 d.
		caulis	241 a. 309 a.
		Caulis rubea	ibi.
		cedria	104 c.
		centauriū	268 d.
			161 b. 115 b.
		centauriū maius	302 d.
		centummorbia	115 b.
		centumnodia	277 b.
		Cetunculus	305 b.
			315 a.
			312 c.
			314 c. 444 a.
			225 b.

I N D E X.

centumneruia 293 b.
 cepe 313 b.
 cepæa 121 a.
 cerasia 105 b.
 cerfolium 272 d.
 cerula 306 c.
 cerasum nigrum 309 b.
 chamaeciflus eodem.
 Chamedaphne 115 a.
 163 a. 187 b. 116 c. 152 c.
 Chamedrys 277 a. 187 b. 226 c.
 277 a. 285 b. 118 d. 127 a. 304 d.
 chamaelea 126 d.
 chamaeleon 255 b.
 chamaeleo albus 115 b.
 chamemilon 234 c.
 chamomilla 302 c.
 chamaepitys 121 b. 236 d. 277 a.
 Chelidonia 115 a. 291 a. 310 d.
 christophori herba 287 a.
 chryson 125 a. 235 a.
 chrylocome 123 b.
 chrysanthemum ibidem.
 cibalaria 238 c.
 cicerbita 112 d. 274 c. 289 a.
 cichorea 239 a. 287 b.
 Cicuta 137 a. 249 b. 256 b.
 297 a. 311 b.
 cinnabaris 134 c. 196 d. 238 c.
 cinnamomū 100 c. 134 d.
 cissampelos 233 b.
 cistus 144 c. 217 a.
 cistius 139 c. 144 c. 217 a. 254 d.
 citria 133 b.
 citrullus 290 c.
 Clematis prima 122 c.
 cinopodion 119 d.
 cinis 126 d.
 cocum 123 b.
 colchicon 124 c.
 colymbades 105 a.
 conchula Indica 106 d.
 condrylla 113 a. 288 d.
 Consolida 286 d.
 consolida media 311 b.
 consolida regalis 309 a.
 consolida rubea 314 c.
 consolida maior 311 b.
 conyza 120 c.
 corion 117 a.
 cornus 106 c.
 Corona regia 310 c.
 coronopus 112 d.
 corrigiola 288 c.
 costus 100 c.
 coryledon 127 a.
 crassula 293 b. 307 a.
 crassula maior 298 d.
 cratogeomom 120 c.
 Crinum 110 d.

Crispula 295 a.
 crithmum 112 d.
 crocus 100 d.
 cucumer syluestris 126 c.
 cucurbita 113 a.
 cucurbita syluestris 126 d.
 cupressus 103 b.
 cuscuta 311 b.
 Ciclamen 114 d.
 cyclaminus 114 d. 211 b.
 cyclamini radix 114 d. 142 d.
 cynoglossa 125 a. 291 b. 304 d.
 cynorhodus 277 b.
 cynosbatos 305 b.
 cyperus 99 a.
 cyphi 100 d.
 Cyprus 243 a.
 cytissus 125 a.
 cytinus 105 b.

D ¶ D.
 Daphnides 104 c.
 Daucus 117 b. 274 d. 284 d.
 Delphinium 117 b.
 Dens leōis 239 a. 270 d. 308 d.
 Dictamus 116 c. 136 c.
 Dionysia 312 c.
 Dipfacus 242 d.
 Dracontius 242 c. 283 a.
 Dracunculus 114 d.
 Dreifaltigkeit blümlin 303 b.

E ¶ E
 Eboris rasura 47 b.
 Ebulus 296 d. 299 b.
 Echium 148 d. 193 a. 223 a.
 Elaterium 127 a.
 Elatina 101 b. 123 a. 240 d.
 Elleborus 297 a.
 Elleborus niger 313 a.
 Eleomei 101 a.
 Empetrum 141 b. 209 b.
 Endiuia 212 d. 293 a. 273 b. 288 d.
 Endiuia domestica 288 d.
 Endiuia syluestris 240 c.
 Enula Campana 237 b.
 Epimedion 122 d.
 Epipactis 125 a.
 Equisetum 123 a.
 Erenbreiß 272 d. 277 a.
 Erica 104 d.
 Erinaceus 106 d.
 Eringeron 124 d. 131 a.
 Eringion 116 c. 241 b. 275 b.
 Eruca 113 b. 283 b.
 Eruilla 128 d.
 Eruum 111 b.
 Eryon Thalassium 118 c.
 Esula 281 d. 312 d.
 Eufragia 290 c. 291 b. 308 c.
 Eupatorium 31 a. 123 a. 147 a.

F ¶ F.
 Faba ægyptiaca 301 a.
 Fœniculum 25 a. 303 b.
 Falaria 299 b. 303 b.
 Fidicula 125 b.
 Filipendula 303 b.
 Filix 293 a.
 Flores frumenti 301 b.
 Fleyschblümen 58. 59.
 Fragaria 41. 289 b. 303 a.
 Fraxinus 104 c. 303 b.
 Fuligo thuris 103 a.
 Fumus terræ 302 d.
 Fungus 303 a. 308 d.
 Fufamus 311 a.

G ¶ G
 Galiopsis 236 c.
 Gallitrichum 124 b.
 Gallitrichum syluestre 287 a. 315 b.
 Garus 312 d.
 Garyophyllata 109 b.
 Garyophyllata altera 302 d.
 47 a.
 62. 283 b. 301 b.
 Genefta 296 d. 308 d.
 Gentiana 115 b. 303 b.
 Geranion 119 b.
 Gith 118 c.
 Gladiolus 52. 55. 304 d.
 Glans unguentaria 126 c.
 Glastum 146 c. 192. 220 c.
 Glaucium 118 c.
 Gluten piscium eodem.
 Glutinum 10.
 Glycyfidos 127 b. 131 a.
 Glycyrriza 115 b.
 Gnaphalis 127 a.
 Gramen 112 d. 234 c.
 Granum Indicum 147 a.
 Grapaldum 119 b.
 Grasszblümen 271 b. 277 b.
 Gratia Dei 297 b. 304 c.
 Grossz Gunzel 304 d.
 Guldener Flee eodem.

H ¶ H
 HALICA 111 a.
 Harmel 291 a.
 Hartreyglin 305 a.
 Hebenus 104 d.
 Hedera 9. 139 a. 303 b.
 Hedera terrestris 24 od. 314 d.
 Helenium 101 a. 299 b.
 Helichryson 123 b.
 Heliotropiū 142 d. 193 b. 212 c.
 Helxine 123 a. 261 a.
 Hemerocallis 120 c.
 Hepatica 306 d.
 Heraclium 141 a.

I N D E X.

Herbarij excudendi formula		Lagopus	222 d.	Mandragora	124 c 295 b 299 b
243 b & seq.		Lampfana	112 c.	Manna	245 b.
Herba Mariæ	293 a.	Lanaria	276 d.	Manna thuris	137 a.
Herba Muscata	294 d.	Lana succida	110 d.	Maron	299 a.
Herba Roberti	42 c.	Lapparū genera	66 c.	Marrubium	107 b.
Herba fullonum	56.	Lappa minor	310 d.	Masslyclin	103 b.
Herba S. Iacobi	60.	Lapathium	37 b 232 d.	Mastiche	113 a.
Herba Simeonis	76.	Lapatium acutum	307 b.	Matersylua	16 128 d 294 d.
Herba Achil	285.	Lapatiolum	234 c.	Matricaria	286 d 299 b 294 d.
Herba rubea	290 b.	Lapis Cyaneos	131 a.	Maturrella	114 c.
Herba paralyfis	305 a.	Lapis Lafuli	266 b.	Medica	122 d.
Herba fortis	305 b.	Lapis Armenus	269 b.	Medion	109 b.
Hermodafuli	308 d.	Laserpitium	119 c.	Mene	65 d 278 c.
Hiacynthus	124 c.	Lafine	194 c.	Melilotum	289 a 306 d.
Hieracia duplex	117 a.	Lathyris	126 d.	Melissa	119 a.
Hierobotane	127 b.	Lauendula	306 d.	Melissophyllon	265 a.
Hippace	100 d.	Laureola	295 b.	Memithe	105 b.
Hippia minor	305 a. 306 d.	Laurus	104 c.	Melomela	102 d.
Hippoglossus	125 b.	Laurus Alexandrina	226 c.	Mendesium	307 a.
Hippuris	241 a. 306 c.	Lemnia terra	143 b.	Menta	294 c.
Holofteum	122 c.	Lemnium sigillum	296 c.	Menta Saracenicā	301 a.
Holusatrum	117 b.	Lens palustris	224 c.	Mentastrum	302 c.
Hordeum	110 d.	Lentigo	307 a.	Meon	102 d.
Horminum	110 c. 205 b.	Lentiscus	103 b.	Mercurialis	285 a.
Hydropiper	114 c.	Leontopedalion	118 d.	Metopium	285 a.
Hyoſcyamus	127 b. 300 d.	Leontopodion	125 b.	Meu	255 b 285 b.
Hypericon	121 a 136 d 298 c.	Lepidion	113 b 115 a 284 c.	Mezereon	287 a 304 d.
Hypociftis	104 d 127 a.	Leuifticum	306 d.	Millefolium	182 d.
Hyrundinaria	39 100 c.	Leucoion	120 c.	Milos arbor	307 b.
Hyoſopus	305 b.	Leucographis	140 c 207 a.	Milium Solis	116 c.
		Lichne	123 b.	Mintha	112 a.
I		Lichene	266 a.	Mixaria	116 b.
IACEA	54 300 c.	Licium	105 a.	Moly	307 d.
Iafine	144 b 194 c.	Liguſtrum	104 d 243 a 280 c.	Mora celfi	272 d.
Iberis	106 d.	Liliorum genera	48.	Moretich	107 b.
Inguinalis	273 a.	Limonium	112 d.	Mullus	110 d.
Intybus	112 d 134 c 212 d 239 a.	Lilium conuallium	307 a.	Mus araneus	111 a.
Inula	278 d.	Lilium album	312 d.	Myotis	261 a.
Iringus	286 c 307 d.	Linaria	276 d 304 d.	Myofotis	104 c 305 a.
Irion	114 c.	Lingua auis	283 b 304 c.	Myrica	107 a.
Iris	99 a 300 c.	Lithofermon	120 d.	Myrrha	115 a.
Iſatis	192 c 220 d 241 a 258 c.	Locuſta	231 b.	Myriophyllon	ibidem.
Iſatis fatiua	115 a.	Loliū	111 a 133 b 227 a 280 c.	Myrrhis	105 b.
Iſopyron	125 a.	Lonchitis	121 a.	Myrtidanum	306 d.
Iua	287 c.	Lorus	106 c.	Myrica	
Iuiubæ	266 d.	Lupinus	111 b.	N	
Iuncus	123 b.	Lupulus	285 b 305 a.	Apellū	157 a 247 b 256 d.
Iuncus odoratus	100 c.	Lychnis	118 d 119 a.	Narcaphthum	126 c 240 c.
Iuniperus	103 b.	Lysimachion	127 a.	Narciffus	118 c.
Ixia	258 c 281 c.			Nardax	50 b.
K		M		Nardus	ibi.
KEIRI	292 d 304 d.	MACEER	104 c.	Nardus montana	137 b.
Köbelſtraus	272 d.	Maiorona	64 307 a.	Nardi ſpica	218 d.
L		Malabathrum	100 c 135 b.	Nardus gallica	304 d.
Labrū Veneris	115 b 303 b.	Malux	74 302 c.	Nafturriū	77 301 a 278 c.
Lactuca	113 a 273 b 306 c.	Malus	105 b 112 c.	Negelblüm	61 272 d 310 c.
Lactuca 4. genera	220 d.	Mala ſylueſtria	105 b.	Nenufar	308 c.
Lactuca agreſtis	240 c.	Mala orbiculata	ibi.	Nepeta	137 a.
Lada	217 a.	Mala cotonea	ibidē.	Nux myriſtica	110 c 238 d.
Ladanum	104 d.	Mala medica	106 c.	Nympha	
Lagine	224 d.	Malum Punicum	105 a.		

I N D E X.

O Cimastrum 115 d	122 d.	Pimpinella	300 d.	Rheum	134 d.
Ocumum	113 b.	Pinus	103 b.	Rho	132 d.
Oleaster	105 a.	Pinæ nuce	ibidem.	Rhododendron	124 c.
Olyra	111 a.	Pirula	312 d.	Rhus obsoniorū	105 a.
Opobalsamū	134 c.	Piscarium	105 d.	Ricinus	126 c.
Origanum	311 b.	Pityusa	126 d.	Rosa	309 a.
Origanum persicum	284.	Pix	103 b.	Rosmarinus	63.
Orminon	140 c.	Pix sicca	ibi.	Rubea	121 a 135 a 302 c.
Orinthogalum	114 c.	Plantago	301 b.	Rubrica lemmia	216 c.
Orobanche	113 b.	Plantago minor	310 d.	Rubus	113 a 296 c.
Oryza	111 a.	Platanus	104 c.	Rubus canis	104 d 301 b.
Os mundi	111 a.	Polemonia	122 c.	Rumex	112 c 230 d.
Ostrifragus	310 c.	Polenta	137 a.	Ruscus	126 c.
Olyris	110 c.	Polium 119 a 127 a 140 d	207 b.	Ruta	309 a.
Oxylapachium	126 c.	Polycnemon	118 d.	Ruta sylvestris	249 b 291 a.
Oxymir sine	152 d 225 d 264 d.	Polygonon 121 b 234 c	279 a.	S Abina 118	311 a.
P Aliurus 118	104 d.	Polygonatum	127 a.	Saccharum	253 b.
Palma	105 a.	Polipodiū	89 139 b 236 d	Sagapenum	118 c.
Palma Christi	310 c.		285 c 303 a.	Salamandra	110 c.
Panax	116 d.	Polyneuros	127 a.	Salimca	218 d.
Pancration	114 d.	Polytrichum	339 b 294 c.	Salunca	92.
Papauer erraticum	124 c.	Pompholix	137 a.	Salua	312 c.
Papauer cornutum	ibi.	Populus	264 c.	Salua agrestis	105 a 311 b.
Papauer heracium	208 d.	Populus alba	130 c.	Salix	304 d.
Paralyfis herba	297 b.	Populus nigra	ibi.	Sambucus	116 d 286 d.
Paritaria	23 240 d.	Porrum	306 d.	Samsuchus	287 a.
Paronychia	120 d	Portulaca	300 d.	Sanamunda	252 d.
Parthenion	210 c 234 c.	Potamogeton	124 d.	Sandaracha	286 d.
Pastilla rosei	105 a.	Potentilla	304 d.	Sanguinaria 87 130 c 278 d	10 c.
Pastinaca 109 a	105 a.	Prasium	205 a.	Sanicula	84.
Pentaphyllon	274 d 302 c 303 d 433 b.	Prasum	eo.	Sanicula sylvestris	131 a.
Peonia	37 136 d 143 b.	Prasum	105 b.	Santonicum	307 a.
Peonia	214 c 303 b.	Præcocia	313 b.	Saponaria	112 c 310 c.
Perforata	13 120 d 309 b.	Premula ueris	302 c.	Saxifragia	116 d 276 d.
Perilymenon	18 17 127 a.	Prunella	106 c.	Satureia	120 c 309 b.
Persea	285 b	Prunus	285 b.	Satyrium	29 289 b 310 c.
Persicaria	106 d.	Psilium	114 c.	Scabiosa	126 d 285 b.
Persica pomā	308 d.	Pulegium	301 b.	Scammonia	113 b 241 a.
Perfoliata	105 b.	Pulicaria	20 c 277 a.	Scandix	289 a 302 d.
Perfoliata	193 a.	Pulicaria minor	295 b.	Scariola	296 c 301 d.
Perfoliata	ibi.	Pulmo uulpis	105 b.	Scatuncellus	111 a.
Peruinca	225 b.	Pyrasrum	106 c.	Scea	110 c.
Peruinca sylvestris	306 c.	Pyretrum	117 b.	Scincus	133 b.
Pes leporis	306 d.	Q Vincifolū 123 a	293 b.	Schoenanthus	127 b 135 b.
Pes coruitus	239 a.	R Adix 351 b	272 c.	Schoenus	110 d.
Pes columbinus	262 e.	Adix Idæa	123 a.	Schistum lac	127 b 162 d.
Petrofelinum	290 d.	Ranunculus	115 a.	Scolopendria	236 d 305 a.
Petalites	136 c 308 d.	Rapa	109 b.	Scolymos	115 b 242 d.
Peucedanum	127 a.	Rapa sylvestris	111 b.	Scordiū 119 a 433 b 130 c	285 a.
Phalangium	118 c 286 c.	Raponeoli	86.	Scorpiodes	126 d.
Phalaris	119 a.	Resina Terebinthina	103 b.	Scrophularia	114 d.
Phaselus	120 d.	Resta bouis	305 b.	Scylla	265 c.
Phoenix	267 b.	Rhaphanus 115 b 134 c	279 b	Sebeste	283 a.
Phyllis	119 a.		283 a 309 a.	Secacul	341 b 283 a.
Phylliris	ibi.	Rhaphanus maior	307 b.	Securidaca	120 c.
Phur	285 a.	Rhaphanus sylvestris	112 c.	Seitaragi	284 c.
Pilosella	298 c. 307 b.	Rheubarbarum	138 c.	Semen Careos	131 a.
				Semperuua	297 a 305 a.
				Sepia	109 a.

I N D E X.

Seps	310 C.	Stratiotes chiliophyllon	124 d.	Turbic	139 b.	197 a.
Sericidis species	212 d.	Strychnos	238 C.	Typha	119 b.	
Seriphium	131 b.	Strobili	103 b.	V		
Serpillum	26 C.	Struthium	14 C.	V Accinium	94	280 C.
Sertua Campana	288 C.	Styrax	103 a.	Valeriana	124 d.	302 d.
Seseli	117 a.	Storckenschnabel	42	Venti herba	124 d.	287 b.
Seseli aethiopica	ibi.	Sucutum	37 a.	Verbascum	297 b.	297 a.
Sideritis	122 d.	Sydiae	131 a.	Verbenaca	124 C.	305 b.
Sigillum Lemnium	196 C.	Symphytū	122 C.	Vermicularis	238 C.	305 a.
Sigillum Salomonis	312 C.	Synapi	127 a.	Vesicaria	240 d.	305 a.
Silaus	195 b.	Synnaw	57.	Veronica	286 C.	301 b.
Siler montanum	284 C.	Syriaca herba	286 d.	Victoriola	301 b.	306 C.
Siliqua	105 b.	T		Vicetoxicum	242 d.	306 C.
Silurus	109 b.	Amariscus	311 b.	Viola	118 C.	306 C.
Silybrium	112 d.	Tanacetum	309 a.	Virga pastoris	242 d.	306 C.
Sium	112 d.	Tapfus barbatus	237 b.	Viscus	291 b.	306 C.
Smilax	114 C.		312 C.	Viscus quercinus	291 b.	306 C.
Smyrnion	117 b.	Taraxacon	282 C.	Viticella	115 b.	306 C.
Solanum	124 C.	Tarcon	134 C.	Vitis alba	124 d.	306 C.
Solatrum	33 b.	Taxus	114 C.	Vmbilicus Veneris	238 d.	306 C.
	285 b.	Telephium	115 b.	Vngula caballina	233 b.	306 C.
Soldana	272 d.	Terra lemnia	143 b.	Volubilis	17 b.	306 C.
Solidago	29 b.	Terra sigillata	ibi.	Volubilis maior	127 d.	306 C.
Solsequium	274 C.	Tetroit	293 b.	Volucrum	127 d.	306 C.
Sonchus	274 C.	Thlaspi	133 b.	Vrceolaris	127 d.	306 C.
Sparganion	122 d.	Thus	103 a.	Vrtica	127 d.	306 C.
Spargula	287 b.	Thymelaea	126 d.	Vrtica mortua	127 d.	306 C.
Spatrium	126 C.	Thymus	116 d.	Vualupina	127 d.	306 C.
Sphondilium	117 b.	Tithymalus	126 C.	W		
Spica nardi	135 b.	Tormentilla	237 a.	Weisswurz		
Spina acuta	104 d.	Tragacantha	116 C.	Wintergryen		
Spina sylvestris	116 C.	Tragoponos	131 a.	X		
Spina alba	115 b.	Tragum	112 a.	Anthion		
	301 a.	Tribulus marinus	133 b.	Xiphion		
Spinachia	112 C.	Trifolium	119 a.	Xiris		
Spinacium	134 C.	Trifolium acetosum	125 b.	Z E A		
Stachys	119 a.	Tripolium	127 b.	Zithum		
Stacte	140 C.	Triticum	140 d.	Zizania		
Stafisagria	126 C.	Tubera	110 d.	Zuccarum		
Stratiotes	127 a.	Tuderi	284 d.			
	298 C.					
	124 d.					

F I N I S.

ARGENTORATI apud Ioannem Schotzum librarium, Anno .M. D. XXXVI.

